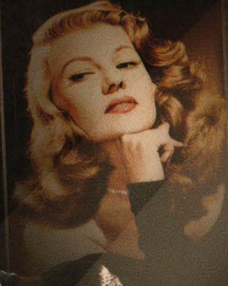
STEPHEN KING

Kuşku Mevsimi

ve Esaretin Bedeli

Different Seasons
and The Shawshank Redemption

ALTIN KİTAPLAR

Usta yazar Stephen King'in novela türündeki öykülerinden oluşan *Kuşku Mevsimi*, en fazla *Shawshank Redemption* adlı filme çekilmiş öyküsüyle büyük ilgi gördü. Ülkemizde *Esaretin Bedeli* ismiyle hafızalara kazınan film, Amerikan Film Enstitüsü'nün hazırladığı "En İyi 100 Film" listesinde yer almaktadır.

Bugüne dek pek çok yapıtı film ve TV dizisi olarak yorumlanan yazarın *Kuşku Mevsimi* adlı romanında; *Yetenekli Öğrenci, Esaretin Bedeli (Shawshank Redemption)* ve *Solunum Metodu* adlı üç öykü bulunuyor.

Stephen King, *Kuşku Mevsimi* ile yalnızca korku ve gerilimde değil dram türünde de usta bir yazar oduğunu kanıtlıyor...

• • •

"Twain ve Poe tadında bir yaklaşım. Başarısının ardındaki sır da bu."

Los Angeles Times

"*Kuşku Mevsimi*'ni alın. Söz veriyorum, çok eğleneceksiniz... Yarattığı karakterler öylesine canlı ki, neredeyse gerçek olduklarını hissedeceksiniz."

Minneapolis Star - Tribune

STEPHEN

KING

Kuşku Mevsimi

ve Esaretin Bedeli

Türkçesi

Gülten Suveren

Yazarın Yayınevimizden Çıkan Kitapları

HAYVAN MEZARLIĞI
GÖZ
KUJO
KORKU AĞI
KUŞKU MEVSİMİ
ÇAĞRI
CHRISTINE
MAHŞER
"O"
SİS
SADİST
MEDYUM
ŞEFFAF
CESET
AZRAİL KOŞUYOR
HAYALETİN GARİP HUYLARI
HAYATI EMEN KARANLIK
GECE YARISINI DÖRT GEÇE
GECE YARISINI İKİ GEÇE
RUHLAR DÜKKÂNI
OYUN
ÇILGINLIĞIN ÖTESİ
KEMİK TORBASI
YEŞİL YOL
MAÇA KIZI
RÜYA AVCISI
KARA EV
KARANLIK ÖYKÜLER
BUICK 8
CEP
YAZMA SANATI
BİR AŞK HİKÂYESİ
DUMA ADASI
KUBBE'NİN ALTINDA
ZİFİRİ KARANLIK YILDIZSIZ GECE
22/11/63
DR. UYKU

KARA KULE SERİSİ

KARA KULE (SİLAHŞOR)
ÜÇ'ÜN ÇEKİLİŞİ
ÇORAK TOPRAKLAR
BÜYÜCÜ VE CAM KÜRE
CALLA'NIN KURTLARI
SUSANNAH'NIN ŞARKISI
KULE
ANAHTAR DELİĞİNDEN ESEN RÜZGÂR

KARA KULE ÇİZGİ ROMAN SERİSİ

SİLAHŞOR'UN DOĞUŞU
EVE GİDEN YOL
İHANET
GILEAD'IN DÜŞÜŞÜ
JERICHO TEPESİ SAVAŞI
KARA KULE/YOLCULUK BAŞLIYOR

MAHŞER ÇİZGİ ROMAN SERİSİ

KAPTAN TRIPS

Kitabın Orijinal Adı

DIFFERENTS SEASON

Yayın Hakları

Kapak Tasarımı

OSMAN SELÇUK ÖZDOĞAN

Baskı

3. BASIM/KASIM 2017/İSTANBUL
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
MATBAASI

ISBN 978 - 975 - 21 - 2007 - 5

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
No: 32 Mahmutbey – Bağcılar / İstanbul
Matbaa ve Yayınevi Sertifika No: 10766

Tel.: 0.212.446 38 88 pbx
Faks: 0.212.446 38 90

http://www.altinkitaplar.com.tr
info@altinkitaplar.com.tr

İçindekiler

YETENEKLİ ÖĞRENCİ

1

Schwinn marka bisikletinin pedalını çevirerek yazlık evlerinin bulunduğu yolda ilerleyen Todd Bowden, tam anlamıyla bir Amerikan çocuğuna benziyordu. Mısır püskülü rengi saçlı, mavi gözlü, düzgün beyaz dişli, hafifçe bronzlaşmış yüzünde bir tane bile ergenlik sivilcesi bulunmayan, uzun boylu, ince yapılı, on üç yaşındaki çocuk gerçekten de öyleydi.

Evinin yakınındaki yarı güneşli yolda ilerlerken tatil yapanların rahatlığıyla gülümsüyordu. Todd Bowden sabahları gazete dağıtan çocuklara benziyordu. Bu da doğruydu. Sabahları *Santo Donato Clarion*'ı dağıtmaktaydı. Ayrıca biraz para kazanabilmek için kapı kapı dolaşıp tebrik kartları satan bir çocuk da olabilirdi. Bunu da yapmıştı zaten. Çalışırken ıslık çalan bir çocuğa benziyordu. O da doğruydu ve pek güzel ıslık çalardı. Babası yılda kırk bin dolar kazanan bir mimardı. Annesi Fransız filolojisini bitirdiği sırada Todd'un babasıyla tanışmıştı. Kadın boş zamanlarında roman müsveddelerini temize çekerdi. Bu arada Todd'un eski karnelerini de bir dosyada saklıyordu. En beğendiği de oğlunun

dördüncü sınıf karnesiydi; üstüne Bayan Upshaw, "Todd olağanüstü yetenekli bir öğrenci" diye yazmıştı. Gerçekten de öyleydi. Karne iyi ve pekiyilerle doluydu. Daha da fazla çalışıp sadece pekiyi alsaydı, arkadaşları onun garip biri olduğunu düşünmeye başlayabilirlerdi.

Çocuk bisikletini Claremont Sokağı'nda 963 numaranın önünde durdurdu. Yeşil panjurlu, küçük beyaz ev bahçenin epey gerisinde kalıyordu. Önde özenle kesilmiş, bakımlı mazılardan oluşan bir çit vardı.

Todd gözlerine düşen sarı saçlarını geriye itip bisikletini tutarak beton bahçe yolundan geçti. Hâlâ gülümsüyordu. Umut dolu gülüşü çok güzeldi. Nike marka koşu ayakkabısının burnuyla bisikletin fren demirini indirdi. Sonra alt basamakta duran katlı gazeteyi aldı. Bu *Clarion* değil, *Los Angeles Times*'tı. Gazeteyi koltuğunun altına sıkıştırarak basamakları çıktı. Kalın tahta kapının yanındaki zilin altına iki küçük kart takılmış ve sararmamaları, ıslanmamaları için de üstlerine saydam plastik geçirilmişti. Todd, Alman becerikliliği diye düşünerek gülüşü yüzüne yayıldı. Büyüklere özgü bir düşünceydi bu. Aklına böyle şeyler gelince kendi kendini kutluyordu.

Üstteki kartta "ARTHUR DENKER" yazılıydı.

Alttakine de "Satıcılar kabul edilmez" yazılmıştı.

Todd gülümsemeye devam ederek zile bastı. Sonra elini çekerek başını hafifçe yana eğip ayak seslerini bekledi. Ama hiç ses duymadı. Tebrik kartı satışından kazandığı parayla aldığı Timex saatine baktı. On ikiyi on geçiyordu. Adamın şimdiye dek kalkmış olması gerekirdi. Todd yaz tatillerinde bile sabah yedi buçukta kalkmış olurdu: Erken uyanan kuşlar solucanları avlarlardı.

Otuz saniye daha bekledi ve ses çıkmayınca tekrar zile basıp yine saatine bir göz attı. Kapıyı tam yetmiş bir saniye çaldı, sonunda birinin ayaklarını sürüyerek yaklaştığını duydu. Bu yumuşak sesten, gelenin terlik giymiş olduğu anlaşılıyordu. Todd

böyle sonuçlar çıkarmaya düşkündü. O sıralarda büyüyünce dedektif olmaya kararlıydı.

Adının Arthur Denker olduğunu iddia eden adam öfkeyle, "Tamam! Tamam!" diye bağırdı. "Geliyorum. Kes Şunu. Geliyorum!"

Todd parmağını zilden çekti.

Küçük penceresi ya da camı olmayan tahta kapının sürgüsü çekilip zinciri açıldı. Ropdöşambrının içine büzülmüş olan yaşlı bir adam telli kapının arkasında durarak dışarıya baktı. Parmaklarının arasında yanan bir sigara vardı. Todd onun Albert Einstein'la Boris Karloff arası bir tip olduğunu düşündü. Saçları uzun ve kırdı; nikotin yüzünden pis bir sarıya dönmeye başlamıştı. Kırış kırış yüzü de uykudan şişmişti. Todd onun son birkaç gündür tıraş olmadığını anlayarak tiksinti duydu. Todd'un babası sık sık, "Tıraş olmak sabahlara neşe katar," derdi.

Babası işe gitsin gitmesin her sabah tıraş olurdu.

Todd kendi kendine, bu adam henüz yataktan kalkmış olmalı dedi. Yine de büyük bir düş kırıklığına uğramıştı. Kendisine bakan çukura kaçmış kanlı gözler ihtiyatlıydı. Adam biraz Albert Einstein'a, biraz da Boris Karloff'a benziyordu ya, ama daha çok demiryolu deposunun orada barınan bitkin, yaslı şarapçıları andırıyordu.

Çocuk, Denker'ı o günden önce çoğu kez görmüş ve adamın kendisini fark etmemesi için de dikkatli davranmıştı. Denker'ın pek temiz pak olduğu, tam anlamıyla emekli bir subay gibi göründüğü kanısına varmıştı. Todd'un genel kütüphanede okuduğu gazetelerdeki haberler doğruysa, şimdi yetmiş altı yaşındaydı. Todd adamın peşi sıra alışveriş ettiği markete ya da otobüs duraklarının yakınındaki sinemalara gitmişti. Denker'ın arabası yoktu. Hava çok sıcak da olsa giysileri daima ütülüydü; kapak havalardaysa şemsiyesini subay kamçısı gibi kolunun altında taşırdı. Bazen şapka da giyerdi. Denker daima tıraş olup kır bıyığını

düzeltiyor ve öyle sokağa çıkıyordu. O bıyığı da başarısızca ameliyat edilmiş yarık dudağını gizlemek için bırakmıştı.

Adam uykudan boğuklaşan bir sesle, "Bir çocuk," dedi. Todd onun ropdöşambrının solmuş ve eski olduğunu görünce yeni bir düş kırıklığına uğradı. Yakasının bir ucu havaya kalkarak derileri sarkık boynuna girmişti. Sol yakada da salça lekesi vardı galiba. Ayrıca sigara ve içki kokuyordu. "Bir çocuk," diye yineledi. "Bir şeye ihtiyacım yok oğlum. Yazıyı oku. Okuma biliyorsun değil mi? Tabii bilirsin. Bütün Amerikan çocukları okumasını bilirler. Canımı sıkma çocuk. İyi günler." Kapı kapanıyordu.

Todd daha sonra uyumanın imkânsız olduğu gecelerden birinde, işi orada kesebilirdim diye düşündü. Adamı ilk kez böyle yakından gördüğü anda büyük bir düş kırıklığına uğramıştı. Sanki adam sokakta görünen yüzünü şapka ve şemsiyesiyle birlikte dolaba asmıştı. O anda her şey bitebilirdi. Kapı hafif bir ses çıkararak kapanırken, daha sonra olacakları da bir makas gibi kesip yok ediverirdi.

Todd kibar bir tavırla *Times*'ı uzattı. "Gazetenizi unutmayın Bay Dussander."

Kapı kapanacakken birden kaldı. Adamın yüzünde kuşku dolu bir anlam belirdi, ama bu hemen kayboldu. Belki de bunda korku gizliydi. Adamın yüzünden ifadesini bir anda silebilmesi iyiydi, ama Todd üçüncü kez düş kırıklığına uğradı. Dussander'in iyi değil, olağanüstü iyi olacağını ummuştu. Tiksintiyle kendi kendine, aman Tanrım dedi.

Adam kapıyı biraz daha araladı. Romatizmadan biçimi bozulmuş bir el telli kapının sürgüsünü çekti. O el aradan uzandı ve Todd'un tuttuğu gazeteyi kapmak istedi. Çocuk yaşlı adamın tırnaklarının bakımsız ve sarı olduğunu gördü. Bu el uyku dışındaki saatlerin büyük bölümünde arka arkaya sigara tutuyordu demek. Todd sigara içmenin pis ve tehlikeli bir alışkanlık olduğuna inanmaktaydı. Hiçbir zaman sigara içmemeye de kararlıydı.

Dussander'in o kadar uzun zaman yaşamış olması şaşılacak bir şeydi.

Yaşlı adam eliyle çekiştirdi. "Gazeteyi bana ver."

"Tabii Bay Dussander." Todd gazeteyi bıraktı. Örümceğimsi el bunu alarak içeriye çekildi. Telli kapı kapandı.

Yaşlı adam, "Adım Denker," diye söylendi. "Duu Zander değil. Anlaşılan okumasını bilmiyorsun. Çok yazık. İyi günler."

Kapı yine kapanacak gibi oldu. Todd gitgide daralan aralığa bakarak acele acele konuştu. "Bergen-Belsen Ocak 1943'ten Haziran 1943'e kadar. Auschwitz Haziran 1943'ten Haziran 1944'e kadar. Unterkommandant. Patin..."

Kapı yine durdu. Yaşlı adamın kırışmış, sarkmış soluk yüzü aradan yarı sönmüş, buruşmuş bir balon gibi görünüyordu. Todd gülümsedi. "Siz Ruslar gelmeden önce Patin'den ayrıldınız. Bazıları orada zengin olduğunuzu, Almanya'dan aldığınız altınları uyuşturucu ticaretine yatırdığınızı söylüyorlar. Her neyse... 1950'den 1952'ye kadar Mexico City'deydiniz. Sonra..."

"Sen çıldırmışsın çocuk." Deforme parmaklardan biri biçimsiz kulağın etrafında daireler çizdi. Fakat dişsiz ağız kapıldığı panik yüzünden büzülmüştü ve dudaklar titriyordu.

Todd'un tebessümü yüzüne iyice yayıldı. "1952'den 1958'e kadar ne yaptığınızı bilmiyorum. Bunu kimse bilmiyor ya da anlatmak istemiyorlar. Ama bir İsrail ajanı sizi Küba'da gördü. Castro yönetimi ele almadan büyük bir otelde kapıcılık yapıyordunuz. İhtilalciler Havana'ya girdiklerinde siz ortadan kayboldunuz. 1965'te Batı Berlin'de ortaya çıktınız. Az kalsın sizi yakalıyorlardı." Sözlerini vurgulamak istercesine yumruğunu sıkıp salladı. Dussander'in gözleri iyi beslenen, bakımlı çocuğun ellerine gitti. Bunlar oyuncak yarış arabaları ve gemi modelleri yapmak için yaratılmıştı. Todd da bunu yapmıştı zaten. Bir yıl önce babasıyla birlikte *Titanic*'in bir modelini yapmışlardı. Bu iş dört ay kadar sürmüştü. Babası maketi bürosunda saklıyordu.

Dussander, "Neden söz ettiğini bilmiyorum," dedi. Takma dişleri olmadığı için peltek peltek konuşuyor ve bu da Todd'un hoşuna gitmiyordu. Gerçeğe hiç de uygun bir konuşma değildi bu. *Hogan'ın Kahramanları* dizisindeki Albay Klink'in konuşması bile Dussander'den daha Naziceydi. Fakat bu adam zamanında yamandı kuşkusuz. *Erkek İşleri* dergisinde çıkan ölüm kamplarıyla ilgili yazıda, ondan "Patin'deki Kanlı Canavar" diye söz ediliyordu. "Polisi çağırmadan buradan git çocuk."

"Ah, en iyisi polisi çağırmanız Bay Dussander. Ya da hoşunuza gidiyorsa size Herr Dussander de diyebilirim." Yıllardır günde üç kez fırçaladığı kusursuz dişlerini göstererek güldü. "1965'ten sonra bir daha kimse sizi görmemiş... Sonunda iki ay önce ben, sizi bir otobüste gördüm."

"Çıldırmışsın sen!"

Todd hâlâ gülümsüyordu. "Polisi çağırmak istiyorsanız sorun yok. Ben burada beklerim. Fakat onları hemen çağırmak niyetinde değilseniz, içeriye girmem daha doğru olmaz mı? Biraz konuşuruz."

Yaşlı adam uzun bir an gülümseyen çocuğa baktı. Ağaçlarda kuşlar şakıyordu. Bir blok ötede bir çim biçme makinesi çalışıyordu. Daha uzakta, kalabalık yollarda arabalar korna çalıyorlardı.

Todd her şeye karşın birden kuşkuya kapıldı. Yanılmış olamazdı değil mi? Acaba bir yanlışlık mı yapmıştı? Hiç sanmıyordu ama bu bir okul ödevi değildi. Gerçek yaşamdı. Onun için de Dussander, "İstersen bir dakika içeriye gelebilirsin," diye mırıldanınca birden rahatladı... "Fakat bunun nedeni sadece başına dert açmayı istememem. Anlaşıldı mı?"

Todd gülümsedi. "Tabii Bay Dussander." Telli kapıyı açarak hole girdi. Yaşlı adam kapıyı kapatarak dış dünyayla ilişkilerini kesti.

Evin içinde hafif ekşi bir koku vardı. Annesiyle babası gece parti verip, sabah içerisini havalandırmaya fırsat bulamadıklarında, Todd'un evi de böyle kokardı. Ama buradaki koku daha

kötüydü; iyice içeriye sinmiş, yerleşmişti. İçki, tava, yiyecekler, ter, eski giysiler ve Vicks ya da Mentholatum gibi sert bir ilacın kokusu birbirine karışmıştı. Hol karanlıktı ve başını boynuna gömmüş, yaralı bir hayvanın ölmesini bekleyen bir akbaba gibi duran Dussander de çok yakındaydı. O anda yüzünü kaplayan kıllara ve sarkan derilere karşın, Todd birden siyah SS üniformasını giyen adamı gördü ve korku bir hançer gibi karnına saplandı. Daha sonra bunun hafif bir korku olduğu kanısına vardı.

"Başıma bir şey gelecek olursa..." diye söze başladı, fakat Dussander terlikli ayaklarını sürüyerek yanından geçip oturma odasına girdi. Aşağı gören bir tavırla Todd'a işaret etti. Todd birden boynunun ve yüzünün kızardığını hissetti.

İlk kez gülümsemeyi unutarak adamı izledi. İşin böyle gelişebileceği aklına gelmemişti. Aslında her şey yoluna girecek, yerli yerine oturacaktı. Böyle olacaktı tabii. Hep böyle olurdu zaten. Oturma odasına girerken yine gülümsedi. Ne var ki, yine büyük bir düş kırıklığına uğradı. Bir tutam saçı alnına dökülmüş, gözleriyle insanı izleyen Hitler'in yağlıboya bir portresi yoktu burada. İçinde madalyalar duran camlı dolaplar, duvara asılı tören kılıçları, şöminenin rafının üstüne yerleştirilmiş Luger'ler ya da PPK Walther'ler de yoktu. Aslında odada şömine rafı da yoktu. Todd, bu tür şeyleri herkesin görebileceği yere koyması çılgınlık olur tabii diye düşündü. Fakat yine de insanın filmlerde ya da televizyonda gördüğü şeyleri kafasından çıkarması olanaksızdı. Burası az bir emekli aylığıyla geçinen yaşlı bir adamın oturma odasına benziyordu. Taklit şöminenin etrafı yine taklit tuğlalarla kaplıydı; üstünde duvara bir saat asılmıştı. Bir masanın üstünde siyah beyaz bir Motorola televizyon duruyordu. Görüntüyü netleştirmek için iç antenin iki ucuna yaldızdan kulaklar takılmıştı. Yerde havı dökülmüş, gri bir halı vardı... Kanepenin yanındaki dergilikte *National Geography, Reader's Digest* ve *Los Angeles Times*'ın eski sayıları duruyordu. Duvarda Hitler'in portresi ya da tören kılıcı yerine, çerçevelenmiş bir vatandaşlık belgesiyle acayip

şapkalı bir kadın resmi gördü. Dussander daha sonra ona, o tip şapkaya "kloşe" denildiğini ve yirmili otuzlu yıllarda bunların çok moda olduğunu anlattı.

Adam duygusallıkla, "Eşim," dedi. "Kendisi bir akciğer rahatsızlığından 1955'te öldü. O sırada ben Essen'deki Menschler Motor Fabrikası'nda çalışıyordum."

Todd gülümsemeyi sürdürerek kadına daha yakından bakmak ister gibi ilerledi. Fakat bunu yapacak yerde küçük masadaki abajuru elledi.

Dussander sert sert, "Ona dokunma!" diye bağırınca çocuk geri zıpladı. Sonra içtenlikle konuştu. "Bu iyiydi. Gerçekten emir verdiniz. İnsan derisinden abajur yapan Ilse Koch'tu değil mi? Hem küçük test tüpleriyle numara yapan da oydu."

Dussander, "Neden söz ettiğini bilmiyorum," diye cevap verdi. Televizyonun üstünde bir paket filtresiz Kool duruyordu. Paketi alarak Todd'a ikram etti. "Sigara?" Birden sırıttı. Bu sırıtış korkunçtu.

"Hayır. Sigara akciğer kanseri yapar. Babam sigara içerdi ama bıraktı. Sigaradan Vazgeçenler Derneği'ne gitti."

"Öyle mi?" Dussander ropdöşambrının cebinden bir kibrit çıkararak kayıtsız bir tavırla televizyonun yanına sürüp yaktı. Sigarasını içerken de, "Polisi arayıp korkunç suçlamalarını anlatmamam için bir neden söyleyebilir misin?" diye sordu. "Bir tek neden? Çabuk konuş çocuk. Telefon holde. Baban durumu duyarsa seni döver sanırım. Bir hafta boyunca yemekte yastık üstüne oturmak zorunda kalırsın."

"Annemle babam dayak atmanın doğru olduğuna inanmazlar. Fiziksel cezalar durumu düzeltmez, tersine daha fazla soruna yol açarlar." Todd'un gözleri parladı birden. "Siz onları dövdünüz mü? Kadınları? Üstündekileri çıkararak onları..."

Dussander homurdanarak telefon etmek için yürüdü.

Todd soğuk bir sesle, "Bunu yapmamanız daha iyi olur," dedi.

Dussander dönerek ölçülü bir tavırla konuştu. Dişlerini takmamış olması sözlerinin etkisini hafifçe bozmaktaydı. "Sana sadece bir kez söylüyorum çocuk. Adım Arthur Denker. Başka bir adım olmadı. Hem adımı Amerikanlaştırmaya da kalkışmadım. Arthur Conan Doyle'un öykülerine hayran olan babam bana bu adı vermiş. Adım hiçbir zaman Duu Zander veya Himmler ya da Noel Baba olmadı. Savaşta muvazzaf teğmendim. Nazi Partisi'ne katılmadım. Berlin Savaşı'nda da üç hafta çarpıştım. Evlendiğim sırada, yani otuzların sonuna doğru Hitler'i desteklediğimi itiraf etmeliyim. Hitler mali krizi sona erdirdi ve haksızlık sayılan, mide bulandırıcı Versailles Antlaşması yüzünden kaybettiğimiz onurumuza biraz olsun kavuşmamızı sağladı. İş bulabildiğim, piyasaya yine tütün çıktığı ve sigara içmek istediğimde yerlerde izmarit aramama gerek kalmadığı için onu destekledim sanırım. Otuzların sonunda onun büyük bir adam olduğunu düşünüyordum. Belki de bir bakıma büyük adamdı. Ama sonunda çıldırdı ve bir astroloğun isteklerine uyarak hayali orduları yönetmeye başladı. Hitler, köpeği Blondie'ye bile intihar hapı verdi. Tam bir deliye özgü hareketti bu. Zaten sonunda hepsi çıldırmıştı. Çocuklarına zehir içirirlerken *Horst Wessel* şarkısını söylüyorlardı. 2 Mayıs 1945'te alayım Amerikalılara teslim oldu. Hackermeyer adında bir erin bana çikolata verdiğini anımsıyorum. O zaman ağlamıştım. Savaşmak için bir neden yoktu. Aslında savaş şubat ayında sona ermişti. Beni Essen'de askeri bir kampa koydular ve çok da iyi davrandılar. Radyoda Nürnberg Davası'nı dinledik. Goering intihar edince, on dört Amerikan sigarası verip yarım şişe Schnaps aldım ve sarhoş oldum. Beni serbest bıraktıklarında Essen Motor Fabrikası'na girdim. 1963'te emekli olana kadar arabalara tekerlek yaptım. Daha sonra Amerika'ya göç ettim. Buraya gelmeyi ömrüm boyunca istemiştim. 1967'de vatandaş oldum. Artık Amerikalıyım. Oy kullanıyorum. Buenos Aires'le, uyuşturucu ticaretiyle, Berlin'le, Küba'yla ilgim yok. Şimdi çıkıp gitmezsen polise telefon edeceğim."

Todd'un hareketsiz halini inceledi bir an. Sonra hole çıkarak telefona uzandı. Todd hâlâ oturma odasında, üstünde küçük abajurlu lamba olan masanın yanında duruyordu. Dussander numaraları çevirmeye başladı. Todd kalbi deli gibi çarparken ona baktı. Dussander de dördüncü numaradan sonra dönüp onu süzdü. Birden omuzları düştü ve telefonu kapattı.

"Bir çocuk," diye mırıldandı. "Bir çocuk."

Todd sevinçle fakat pek de gururlanmadan gülümsedi.

"Nasıl öğrendin?"

Todd, "Önce şans yardım etti ve gerisi de dikkatli çalışmalar sayesinde geldi," diye cevap verdi. "Harold Pegler adında bir arkadaşım var. Bütün çocuklar ona Tilki derler. Kendisi bizim takımda defans oyuncusudur. Babasının garajı dergi doludur. Yığın yığın dergiler. Savaş zamanından kalma eski şeyler. O dergilerin yeni sayılarını aradım, ama okulun karşısındaki gazeteci çoğunun kapandığını söyledi. O dergilerin hemen hepsinde *kruat*'ların, yani Alman askerlerinin ve Japonların kadınlara işkence ederken çekilmiş resimleri vardı. Tutsak kamplarıyla ilgili yazıları gördüm. Ben, tutsak kamplarıyla ilgili şeylere bitiyorum."

"Onlara... bitiyorsun... demek?" Dussander hâlâ ona bakıyor ve bir eliyle de durmadan yanağını ovuşturuyordu.

"Bitiyorum... Biliyorsunuz işte. Yani hoşuma gidiyor... İlgileniyorum." Todd, Tilki'nin garajındaki günü pek çok şeyden daha iyi anımsıyordu. Beşinci sınıftayken Meslek Günü'nden önce öğretmenleri Bayan Anderson onlara dünyada en çok ilgilendikleri şeyi bulmalarını söylemişti.

İri ön dişlerinden dolayı Tavşan adını taktıkları kadın coşkuyla, "Bir şeyi ilk kez görürsünüz ve o anda Dünyadaki En Çok İlgilendiğiniz Şey'i bulduğunuzu anlarsınız," demişti. Sonra onlara kendisini en fazla ilgilendiren şeyi anlatmıştı. Aslında o beşinci sınıftakilere ders vermeyi değil, on dokuzuncu yüzyıldan kalma kartpostalların koleksiyonunu yapmayı istiyordu.

Todd o anda Bayan Anderson'ın saçmaladığını sanmıştı ama o gün Tilki'nin garajında öğretmenin sözlerini anımsamış ve onun haklı olabileceğini düşünmüştü.

O gün Santa Anas fırtınası çıkmıştı. Doğuda da çalılar yanıyordu. Yanan ot ve çalıların kızgın, yağlı kokusunu anımsıyordu. Tilki'nin kısa kesilmiş saçlarına yapışmış kepekleri de anımsıyordu.

Tilki, "Çizgi romanlar burada bir yerde olacak," demişti. Annesinin başı ağrıyordu ve fazla gürültü ettikleri için onları evden kovalamıştı. "Hem de en iyileri. Çoğu kovboy macerası ama birkaç tane de *Taşın Oğlu Turok* ve..."

Todd eliyle merdivenin altında kalan büyük karton kutuları işaret etmişti. "Onlar nedir?"

"Ah, onlarda iş yok. Çoğu savaş hikâyesi. Sıkıcı."

"Onlara bakabilir miyim?"

"Tabii. Ben çizgi romanları bulayım."

Fakat şişko Tilki Pegler çizgi romanları bulduğunda, Todd onları okumayı istememişti. Kendinden geçmiş gibiydi.

Bu tıpkı bir kilitte dönen anahtara ya da ilk kez âşık olmaya benziyordu. Evet, öyle olmuştu. Bu savaşı biliyordu tabii. O sırada devam eden ve Amerikalıların bir grup siyah pijamalı Çinli tarafından tepelendiği budalaca Vietnam Savaşı'ndan farklıydı tabii. İkinci Dünya Savaşı'ydı o. Amerikalıların üstlerine file geçirilmiş yuvarlak miğferler giydiklerini, kraut'ların da karemsi miğferler giydiklerini de biliyordu. Amerikalıların çarpışmaların çoğunu kazandıklarını, savaşın sonlarına doğru Almanların roketi icat edip Londra'yı bombaladıklarını da biliyordu. Hatta toplama kamplarıyla ilgili bazı şeyler de duymuştu.

Bildikleriyle Tilki'nin garajındaki merdivenin altında bulduğu dergilerdeki şeyler çok farklıydı. Bu tıpkı mikroplar hakkında birkaç şey öğrenmekle onları mikroskop altında, canlı, hareket eder halde görmek arasındaki farka benziyordu.

Dergilerde Ilse Koch vardı. Açık kapılarının menteşeleri is içinde kalmış, ölü yakma yerleri vardı. SS üniformalı subaylarla çizgili üniformalı tutsaklar vardı. Eski dergilerin kokusu Santo Donato'nun doğusunda kontrol edilemeyen çalı yangınının kokusunu andırıyordu. Eski kâğıtların parmakları arasında ufalandığını hissediyordu. Sayfaları çevirirken Tilki'nin garajında değildi. Zaman içinde bir yerde yakalanmış, o insanların gerçekten söylenilen şeyleri yaptıkları, birinin gerçekten bunları yaptığı, birinin onların bütün bunları yapmasına izin verdiği fikrine alışmaya çalışıyordu. Duyduğu tiksinti ve coşku yüzünden başı ağrıyordu. Gözleri yorulup kızarmıştı ama hâlâ okuyordu. Dachau denilen bir yerde üst üste yığılmış cesetleri gösteren resmin altındaki yazıdaki rakamlar onu şaşırttı.

6.000.000

Todd, biri bir yanlışlık yapmış diye düşündü. Sayıya bir ya da iki sıfır eklemiş. Los Angeles'taki insanların iki katıydı bu. Fakat sonra kapağında duvara zincirlenmiş bir kadınla elindeki çekiçle sırıtarak ona yaklaşan Nazi üniformalı adam resmi olan dergide yine aynı sayıyı gördü.

6.000.000

Baş ağrısı arttı. Ağzı kurudu. Uzaktan bir yerden Tilki'nin sesi geldi. O akşam yemeği için eve gitmesi gerektiğini söylüyordu. Todd ona, "Sen yemek yerken ben garajda kalıp bunları okuyabilir miyim?" diye sordu. Tilki hafif bir hayretle ona bakıp omuz silkti. "Tabii." Ve Todd eski savaş dergileriyle dolu kutuların üstüne eğilerek annesi telefon edip eve dönmesini söyleyene dek okudu.

Bu tıpkı bir anahtarın kilitte dönmesine benziyordu.

Bütün dergiler olayların çok kötü olduğunu yazıyorlardı. Fakat hikâyelerin devamı dergilerin arka sayfalarındaydı. Bunların dört bir yanında Alman bıçakları, Alman kayışları vb. vardı. Bu ilanlar sayesinde üstünde gamalı haç bulunan bayraklar, Nazi Luger'leri, *Panzer Saldırısı* adlı oyun ve kısa boylu erkeklerin boy-

larının uzun gözükmesini sağlayacak içi doldurulmuş ayakkabılar satılıyordu. Dergiler olanların kötülüğünden söz ediyorlardı, ama pek çok kimse buna aldırmıyordu anlaşılan.

Bu âşık olmak gibiydi.

Ah evet, o günü çok iyi anımsıyordu. O günle ilgili her şeyi anımsıyordu. Arka duvarda üstünde güzel bir kız resmi bulunan, sararmış, eski bir takvim vardı. Beton zeminde bir yağ lekesi görmüştü. Dergiler turuncu renkli bir sicimle bağlanmıştı. O sayıyı düşündükçe baş ağrısının daha da arttığını anımsıyordu.

6.000.000

O zaman, oralarda olan her şeyi bilmek istiyorum diye düşündüğünü de anımsıyordu. Her şeyi. Hem hangisinin daha doğru olduğunu da bilmeliyim. Doğru olanlar bu hikâyeler mi, yoksa onların yanındaki ilanlar mı?

Kutuları merdiven altına iterken Tavşan Anderson'ı anımsadı. O haklıymış diye düşündü. Dünyada beni en fazla ilgilendiren şeyi buldum.

Dussander. Todd'a uzun süre baktı. Sonra oturma odasına girip sallanan sandalyeye çöktü. Yine Todd'a baktı. Yüzünde geçmişe özlem duyarmış gibi hülyalı bir ifade olan bu çocuğu anlayamamıştı.

"Evet. İlgilenmeme o dergiler neden oldu. Fakat onlarda yazılanların çoğunun palavra olduğunu tahmin ettim. Onun için kütüphaneye gittim ve daha çoğunu buldum. Aksi kütüphane görevlisi önce bunları bulup vermeye yanaşmadı. Fakat ona yazıların okul için gerekli olduğunu söyledim. O zaman yazıları vermek zorundadırlar. Kadın bu kez babama telefon etti." Todd aşağı gören bir tavırla gözlerini kıstı. "Budala, babamın yaptıklarımı bilmediğini sanıyordu. Şu işe bak."

"Yani baban biliyor muydu?"

"Tabii. Babam çocukların ilk fırsatta hayatın iyi ve kötü yanlarını öğrenmeleri gerektiğine inanır. O zaman çocuklar yaşama

hazır olurlar. Babam hayatın, kuyruğundan yakalamak zorunda olduğumuz bir kaplan olduğunu söyler. O hayvanın huyunu bilmezsek sonunda bizi yiyecektir."

Dussander, "Hımmm..." dedi.

"Annem de öyle düşünüyor."

"Hımmm..." Dussander sersemlemişti. Nerede olduğunu bilmiyormuş gibi bakıyordu.

Todd devam etti. "Neyse, kütüphanedeki bilgiler gerçekten iyiydi. Santo Donato Kütüphanesi'nde Nazi toplama kamplarıyla ilgili en az yüz kitap vardı. Pek çok kimse bunları okumuştu sanırım. Bunlarda Tilki'nin babasının dergilerindeki kadar resim yoktu, ama diğer bilgiler eşsizdi. Oturulacak yerinden koca koca çiviler çıkan iskemleler. Kerpetenle sökülen altın dişler. Banyo musluklarından püsküren zehirli gaz." Todd başını iki yana salladı. "Sizler aşırı gitmişsiniz doğrusu. Bunu biliyor muydunuz? Gerçekten aşırı gitmişsiniz."

Dussander güçlükle konuştu. "Harika."

"Gerçekten bu konuda bir araştırma yapıp bir kompozisyon yazdım. Öğretmenim buna ne verdi biliyor musunuz? Pekiyi. Dikkatli davranmam gerekti tabii. Bu bilgileri belirli şekilde yazmak g erekiyordu. İnsan böyle konularda dikkatli olmak zorunda."

Dussander titreyen eliyle bir sigara daha aldı. "Öyle mi?"

"Elbette. Bütün o kitaplardaki bilgiler belirli şeyleri ima ediyorlardı. Sanki onları yazan adamlar bu bilgiler yüzünden kusacak hale gelmişlerdi." Todd kaşlarını çatmış, düşüncelerini dile getirecek sözcükleri bulmaya çalışıyordu. Üslup sözcüğünü henüz bilemediği için duygularını açıklamakta güçlük çekiyordu. "Hepsi de bu olaylar yüzünden uykuları kaçmış gibi yazıyorlardı. Yani bundan böyle bu tür şeyler olmaması için çok dikkatli davranmamız gerekiyordu. Ben de kompozisyonumu o şekilde yazdım. Öğretmenim kaynak bilgileri kusmadan okuyabildiğim için bana pekiyi verdi sanırım." Todd yine tatlı tatlı gülümsedi.

Dussander filtresiz Kool'dan derin bir nefes çekti. Dumanlar burun deliklerinden çıkarken yaşlılara özgü şekilde kuru kuru öksürdü. Sonra öne eğilerek dikkatle Todd'u süzdü. "Oğlum, sen varoluşçuluk sözcüğünü biliyor musun?"

Todd bu soruya aldırmadı. "Ilse Koch'u gördünüz mü hiç?"

"Ilse Koch mu?" Dussander güç duyulur bir sesle mırıldandı. "Evet, onunla karşılaştım."

Todd coşkuyla sordu. "Güzel miydi? Yani..." Elleriyle havada kum saatini andırır bir şekil çizdi.

Dussander ona baktı. "Herhalde onun fotoğrafını gördün. Senin gibi mütecessis biri bunu görmüştür, değil mi?"

"Mü... mü... o nedir?"

Dussander, "Mütecessis demek bazı şeylere bitmektir," diye cevap verdi. "Yani belirli bir şeyi... çok merak eden..."

"Öyle mi? Çok hoş." Todd'un şaşkınlık yüzünden hafifleyen gülüşü birden yine bütün yüzüne yayıldı. "Tabii onun resmini gördüm. Fakat kitaplardaki fotoğrafları bilirsiniz." Sanki Dussander'de bütün o kitaplar varmış gibi konuşuyordu. "Siyah beyaz, flu... Poz verilmeden, hareket halinde çekilmiş resimler. O adamlardan hiçbiri resimlerinin tarih için çekildiğinin farkında değilmiş. O kadın gerçekten dolgun vücutlu muydu?"

Dussander aksi aksi, "Kadın şişko, tıknaz ve berbat ciltliydi," diye söylendi. Yarı içtiği sigarasını içi izmarit dolu bir pasta tabağına bastırarak söndürdü.

"Yaaa!" Todd'un neşesi kaçtı.

Dussander düşünceli düşünceli ona baktı. "Bu sadece kader. Resmimi bir savaş maceraları dergisinde gördün, sonra rastlantı sonucu otobüste yanıma oturdun. Hah!" Yumruğunu sandalyenin koluna indirdi ama bu harekette pek sertlik yoktu.

"Hayır efendim... Bay Dussander. Bu kadar basit değil." Todd içtenlikle konuşarak öne doğru eğildi. "Çok daha karmaşık."

"Ya? Öyle mi?" Havaya kalkan kalın kaşlar adamın ona inanmadığını nazik şekilde açıklıyordu.

"Tabii. Yani albümüme yapıştırmış olduğum resimleriniz en az otuz yıllıktı. Şimdi 1974."

"Yani bir albüm mü yaptın?"

"Ah, evet efendim! Yüzlerce resim var onda. Bir gün albümümü size gösteririm. Deli olursunuz."

Dussander'in yüzü tiksintiyle buruştuysa da sesi çıkmadı.

"Sizi birkaç kez gördüm ama hiç de emin değildim. Sonra bir gün yağmur yağarken otobüse bindiniz ve üstünüzde parlak siyah yağmurluk vardı..."

Dussander, "O," diye soludu.

"Tabii. Tilki'nin garajındaki dergilerden birinde sizin ona benzer yağmurluklu bir resminiz vardı. Ayrıca kütüphanedeki kitaplardan birinde de sizin SS üniformalı bir fotoğrafınızı görmüştüm. Sizi o gün görünce, kendi kendime, artık kesin dedim. O Kurt Dussander. Bunun üzerine sizi izlemeye başladım."

"Ne yaptın?"

"İzledim. Peşinize takıldım. Ben kitaplardaki Sam Spade ya da televizyondaki Mannix gibi bir özel dedektif olmayı istiyorum. Neyse, çok dikkatli davrandım. Durumu çakmanızı istemiyordum. Bazı resimlere bakmayı arzu eder misiniz?"

Todd arka cebinden katlanmış sarı bir zarf çıkardı. Terden zarfın kenarı yapışmıştı. Zarfı dikkatle açtı. Doğum gününü veya Noel'i ya da 4 Temmuz'da atılacak hava fişeklerini düşünen bir çocuk gibi parlıyordu gözleri.

"Benim resimlerimi mi çektin?"

"Elbette, küçük bir makinem var. Bir Kodak. İnce ve yassı. Avucuma sığıyor. İnsan bunu kullanmaya alışınca, makineyi avucunda tutup objektifin gözükmesi için parmaklarını hafifçe aralayarak istediği kimsenin türlü resmini çekebiliyor." Todd alçakgönüllülükle güldü. "Ben bu işi öğrendim ama o arada parmaklarımın da epey resmini çektim doğrusu. Yine de sebat ettim. Çünkü insan gayret ederse her işi başarabilir. Öyle değil mi? Bu belki çok bilinen bir şey ama doğru."

Kurt Dussander'in rengi solmuştu. Ropdöşambrının içine büzülen adam hastaya benziyordu. "O filmleri buradaki bir dükkânda mı develope ettirdin?"

"Ha?" Todd şaşırmış ve dehşete kapılmıştı. Sonra adamı aşağı gören bir tavırla konuştu. "Hayır! Beni budala mı sanıyorsunuz? Babamın karanlık odası var. Dokuz yaşımdan beri kendi filmlerimi kendim banyo ederim."

Todd kesilmemiş kenarlarından evde basıldığı belli olan birkaç parlak fotoğrafı ona uzattı. Dussander kaşlarını çatarak sessiz sedasız bunlara baktı. Bir resimde, elinde James Michener'in *Yüzyıl*'ıyla otobüste pencere yanındaki koltukta dimdik oturuyordu. Bir başkasında, şemsiyesini koltuğunun altına sıkıştırmış otobüs durağında beklemekteydi. Bir diğerinde Majestic Sineması'nda kuyruğa girmişti. Dimdik, sessiz adam, gençler ve saçları bigudili ev kadınları arasında boyu ve duruşuyla dikkati çekiyordu. Son resimde de kendi posta kutusuna bakmaktaydı.

Todd, "Bunu çekerken beni göreceğinizden korktum," dedi. "Ama tehlikeyi göze almaya değerdi. Yolun karşısındaydım. Ah, ah, teleobjektifli bir Minolta alacak durumda olmayı isterdim. Belki bir gün..." Todd özlemle baktı.

"Yakalanacak olsaydın hikâyen hazırdı kuşkusuz."

"Köpeğimi görüp görmediğinizi soracaktım. Neyse resmi develope edince şunlarla karşılaştırdım." Dussander'e üç fotoğrafın fotokopisini uzattı. Adam bunları zamanında pek çok kez görmüştü. İlkinde Patin Toplama Kampı'ndaki bürosundaydı. Resim küçültülmüştü. Bunda kendisiyle masasının üstündeki küçük Nazi bayrağından başka bir şey yoktu. İkincisi, askere alındığı gün çekilen fotoğraftı. Üçüncüsünde de, Himmler'in yardımcısı olan Heinrich Gluecks'le el sıkışıyordu.

"O zaman durumdan kesinlikle emin oldum. Fakat Tanrının belası bıyığınız yüzünden dudağınızın yarık olup olmadığını göremedim. Ama emin olmam gerekiyordu. Onun için bunu buldum."

Zarftaki son kâğıdı uzattı. Resim birkaç kez katlanmış, kıvrımları kirlenmiş, kâğıdın köşeleri de tersine dönmüştü. Hareketli, kabına sığamayan erkek çocukların ceplerinde kalan kâğıtlar böyle bükülür, buruşurdu. İsrail'in Kurt Dussander'le ilgili istek fişinin fotokopisiydi bu. Adam kâğıdı elinde tutarken susmayı ve gömülmeyi reddeden cesetleri düşündü.

Todd gülümsedi. "Parmak izlerinizi aldım. Sonra bunları o belgedekilerle karşılaştırdım."

Dussander ona bakakaldı. Sonra Almanca bir küfür salladı. "Bunu yapmış olamazsın!"

"Yaptım tabii. Annemle babam geçen Noel'de bana bir parmak izi alma takımı armağan ettiler. Hem oyuncak değil gerçek bir takım. Kutuda ince pudra, üç ayrı tür yüzey için fırça, izleri çıkarmak için özel kâğıt var. Ailem büyüdüğümde özel dedektif olmak istediğimi biliyor. Annemle babam zamanla bu isteğimden vazgeçeceğimi sanıyorlar tabii." Onların düşüncesine aldırmazmış gibi omuz silkti. "Kutudan çıkan kitapta parmaktaki çizgiler, kıvrımlar, benzerlikler açıklanıyordu. Bir mahkemede kabul edilebilmesi için iki parmak izi arasında sekiz benzerlik bulunması şartmış. Neyse, siz sinemaya gittiğiniz gün, ben burada posta kutunuzun üstüne ve kapı tokmağına tozu döktüm. Bulabildiğim bütün parmak izlerini çıkardım. Akıllıyım değil mi?"

Dussander bir şey söylemedi. Sallanan sandalyenin kollarını sıkıyordu. Dişsiz, çökük ağzı iyice içine kaçmış, dudakları titriyordu. Todd onun bu halini hiç de beğenmedi. Adam neredeyse ağlayacak gibiydi. Bu da saçmaydı tabii. Patin'in Kanlı Canavar'ı ağlayabilir miydi? Bu Chevrolet Fabrikası'nın iflası ya da McDonald's restoranlarının hamburger yerine havyar ve mantar satmaları kadar olanaksızdı.

Todd devam etti. "İki takım parmak izi çıkardım. Bunlardan biri belgedekilere hiç benzemiyordu. O parmak izlerinin postacıya ait olduğunu anladım. Kalanlar sizindi. Hem sekizden faz-

la benzerlik buldum. Tam on dört benzerlik." Birden sırıttı. "İşte böyle yaptım."

Dussander, "Sen küçük bir piçsin," dedi. Bir an gözleri tehlikeli şekilde parladı. Todd holdeki gibi hafif bir heyecan duydu, ama Dussander yine gevşeyiverdi. "Bunu kime söyledin?"

"Hiç kimseye."

"Arkadaşına bile anlatmadın mı? O Sansar Pegler'e?"

"Tilki. Tilki Pegler. Hayır, o çok gevezedir. Kimseye söylemedim. Bu kadar güvendiğim kimse yok."

"Ne istiyorsun? Para mı? Korkarım hiç param yok. Güney Afrika'dayken param vardı. Fakat bunu uyuşturucu ticareti gibi romantik ve tehlikeli bir yerden sağlamadım. Brezilya, Paraguay ve Santo Domingo'da eskilerin bir örgütü sayesinde para kazandım. Teneke, bakır, boksit. Sonra devir değişti. Nasyonalizm, Amerikan aleyhtarlığı. Yine de bu değişikliklere uyabilirdim ama Wiesenthal'in adamları kokumu aldılar. Kötü talih, tıpkı dişi köpeği kovalayan itler gibi kötü talihi izler. İki kez az kalsın yakalanıyordum. Bir seferinde namussuz Yahudilerin yan odada konuştuklarını duydum." Sesi bir fısıltı halini aldı. "Onlar Eichmann'ı astılar." Bir eli boynuna gitti, sanki korkunç bir öykü dinleyen bir çocuk gibi gözleri irileşti. "Oysa Eichmann yaşlı bir adamdı ve kimse için tehlike oluşturmuyordu. Siyasetle ilgisi yoktu. Yine de onu astılar."

Todd başını salladı.

"Sonunda bana yardım edebilecek tek gruba başvurdum. Onlar başkalarına da yardım etmişlerdi ve artık kaçabilecek durumda değildim."

Todd heyecanla, "Odessa'ya mı gittiniz?" diye sordu.

Dussander'in sesi kuruydu. "Sicilyalılara başvurdum." Todd yine düş kırıklığına uğradı. "Her şey ayarlandı. Sahte kâğıtlar, sahte geçmiş. Bir şey içer misin çocuk?"

"Tabii. Coca-Cola var mı?"

"Hayır, yok."

"Süt?"

"Olabilir." Dussander çıkıp mutfağa gitti. Bir floresan lamba yandı. Todd adamın sesini duydu. "Artık hisse senetlerinin geliriyle yaşıyorum. Maine Eyaleti'ndeki bir bankada duruyor bunlar. Savaştan sonra hisse senetlerini başkasının adına satın almıştım. Bunları benim için alan bankacı, bir yıl sonra karısını öldürdüğü için hapsi boyladı... Yaşam bazen çok garip, değil mi oğlum?"

Bir buzdolabının kapısı açılarak kapandı.

Dussander, "Sicilyalı çakallar o hisse senetlerini bilmiyorlardı," diye devam etti. "Günümüzde Sicilyalılar her yerde artık. Fakat o zamanlar Boston onlar için uzak bir yer sayılıyordu. Eğer hisse senetlerini bilselerdi hemen elimden alırlardı. Beni iyice yolar, sonra açlıktan gebermem için Amerika'ya yollarlardı."

Todd bir dolabın açıldığını ve bardağa bir sıvının aktığını duydu.

"Birkaç General Motors hissesi, birkaç American Telgraf ve yüz elli tane de Revlon hisse senedi. Bunları o bankacı seçmişti. Bankacının adı Dufresne'di. Biraz benim ismimi andırdığı için bunu anımsıyorum. Adam hisse senedi seçmekte çok ustaydı, ama karısını öldürmekte aynı başarıyı gösterememiş. İhtiras cinayeti oğlum. Bu da insanların sadece okuma yazma bilen eşekler olduğunu kanıtlar."

Adam terliklerini sürüyerek odaya döndü. Ellerinde yeşil plastik bardaklar vardı. Bazı benzin istasyonlarında depoyu tam doldurtan müşterilere bu bardakları armağan ediyorlardı. Adam bardağın birini Todd'a uzattı.

"Buraya geldikten sonra ilk beş yıl Dufresne'in seçmiş olduğu hisse senetleri sayesinde rahat rahat yaşadım. Fakat sonra bu evi ve Big Sur yakınındaki küçük yazlığı almak için Altın Kibrit hisselerimi satmam gerekti. Sonra enflasyon oldu. Mali kriz. Yazlığı sattım. Birer birer hisse senetlerini elimden çıkardım. Hem çoğu inanılmayacak kadar büyük para getirdi. Keşke daha fazla hisse alsaymışım. Fakat diğer bakımlardan iyi korunduğumu sa-

nıyordum. O hisse senetlerini kazancı da, zararı da büyük olabilecek bir yatırım diye düşünmüştüm." Dişsiz ağzından tıslamaya benzer bir ses çıktı ve parmaklarını şaklattı. "Siz Amerikalılar bunları böyle sayıyorsunuz."

Todd sıkılmıştı. Buraya Dussander'in para konusunda sızlanmasını, hisse senetlerini anlatmasını dinlemeye gelmemişti. Dussander'e şantaj yapmak Todd'un aklının köşesinden bile geçmemişti. Para mı? Parayla ne yapabilirdi ki? Hem harçlığı, hem de gazete dağıtmaktan kazandığı para vardı. Paraya daha fazla gereksinmesi olursa, gidip birkaç kişinin bahçesindeki çimleri biçerdi.

Todd bardağı dudaklarına götürürken durakladı. Sonra hayran hayran gülümsedi. Benzincinin armağanı olan bardağı Dussander'e uzattı. Kurnazca, "Önce siz bir iki yudum için," dedi.

Dussander bir an anlamayan gözlerle ona baktı. Sonra kanlı gözleri yuvalarında döndü. *"Grüss Gott!"* Bardağı alıp iki yudum içerek geri verdi. "Bak soluk almakta güçlük çekmiyorum. Parmaklarımla boğazımı sıkmıyorum. Acıbadem kokusu da yok. Bu süt, çocuk. Süt. Dairylea Çiftliği'nin sütü. Kartonun üstünde gülümseyen bir inek resmi var."

Todd ihtiyatla ona baktıktan sonra sütten küçük bir yudum aldı. Evet, bunda süt tadı vardı ama artık eskisi gibi susuzluk hissetmiyordu. Bardağı masaya bıraktı. Dussander omuz silkerek kendi bardağını ağzına götürdü. Birkaç yudum içerek ağzını şapırdattı.

Todd, "Schnaps mı?" diye sordu.

"Burbon viski. Çok iyi ve ucuz."

Todd şaşkın şaşkın parmaklarını blucininin dikişlerinde gezdirdi.

Dussander, "Demek sen de büyük bir kazanç sağlamaya karar verdin," diye mırıldandı. "Televizyondaki oyunlarda nasıl diyorlardı? Evet, şantajla para koparma. Eğer istediğin buysa..."

Fakat Todd çocuklara özgü şekilde neşeli bir kahkaha attı. Başını salladı, konuşmaya çalıştıysa da başaramadı, gülmesine engel olamıyordu.

"Yok canım."

Dussander, Todd'la konuşmaya başladığından beri ilk kez korktu. Rengi kül gibi olmuştu. İçkisinden bir yudum daha alarak yüzünü buruşturdu. Titredi. "Öyle olmadığını anlıyorum... Yani para sızdırmak niyetinde değilsin. Fakat gülmene karşın, yine de benden zorla bir şey almak istediğin belli. Ne istiyorsun? Neden buraya gelip ihtiyar bir adamı rahatsız ediyorsun? Bir zamanlar Nazi'ydim. Hatta bir SS. Şimdi sadece ihtiyarım ve bağırsaklarımı çalıştırabilmek için fitil kullanmam gerekiyor. Onun için benden ne istiyorsun?"

Todd kendini toplamıştı. Dussander'e açık ve korku veren bir içtenlikle baktı. "Ne mi? Olanları dinlemeyi istiyorum tabii. Hepsi bu kadar. Bütün istediğim bu. Sadece bu."

Dussander, "Dinlemek mi istiyorsun?" dedi. İyice şaşırmıştı.

Todd öne eğilerek güneşten bronzlaşmış kollarını dizlerine dayadı. "Evet. O idam mangaları. Gaz odaları. Fırınlar. Kendi mezarlarını kazıp sonra bunun içine girmek için yanında bekleyen adamlar..." Dilini çıkarıp kuruyan dudaklarını yaladı. "O sınavlar. O deneyler. Her şey. O bilgileri istiyorum."

Dussander ona sakin bir hayretle bakıyordu. Bir veteriner de arka arkaya, çift başlı yavrular doğuran bir kediye ancak böyle bakabilirdi.

Hafif sesle, "Sen bir canavarsın," diye fısıldadı.

Todd burun kıvırdı. "Okuduğum kitaplara göre canavar sizsiniz Bay Dussander. Ben değilim. Onları fırınlara yollayan ben değil sizsiniz. Siz Patin'e gelmeden önce günde iki bin kişi fırınlara gönderiliyordu. Siz oraya geldikten sonra günde üç bin beş yüz kişiyi fırınlara gönderdiniz. Ruslar gelip size engel olana kadar da bu işi yaptınız. Himmler sizin becerikli bir uzman olduğunu-

zu söyleyerek bir madalya verdi. Şimdi bana canavar diyorsunuz ha! Boş versenize..."

Dussander sinirlenmişti. "Bütün bunlar pis bir Amerikan yalanı." Bardağını masaya vurunca eline ve yere içki döküldü. "O sorunu yaratan ya da buna çare bulan ben değilim. Bana emirler verildi ve ben bunları yerine getirdim."

Todd'un tebessümü genişledi. Artık arsızca sırıtıyordu.

Dussander, "Ah, biliyorum Amerikalılar her şeyi abartırlar," diye söylendi. "Fakat sizin kendi politikacılarınızın yanında bizim Doktor Goebbels, anaokulunda resimli kitaplarla oynayan bir çocuk gibi kalır. Onlar ahlaktan söz ederlerken, çocuk ve yaşlı kadınları napalm bombasıyla yakıyorlar. Askere gitmeyi reddedenlere korkak ya da barışçı hippi diyorlar. Emirleri yerine getirmeyi reddettikleri için gençler ya hapse atılıyor ya da bu ülkeden kovuluyorlar. Bu ülkenin Asya'daki talihsiz macerası aleyhinde gösteriye kalkanlar da sokaklarda coplanıyorlar. Masum insanları öldüren askerlerinize devlet başkanınız madalya takıyor. Çocukları süngüleyen, hastaneleri yakan o adamları burada törenlerle karşılıyorsunuz. Onların onuruna ziyafetler veriliyor." Bardağı alıp Todd'a doğru kaldırdı. "Sadece kaybedenler emirlere itaat ettikleri için savaş suçlusu olarak yargılanırlar." İçkiyi içti ve birden öksürmeye başladı. Bu yüzden yanakları biraz pembeleşti.

Todd bu sözler sırasında rahatsız rahatsız kıpırdanmıştı. Dussander'in siyaset konusundaki fikirlerine aldırdığı yoktu. Dussander'in hisse senetleri gibi, politikayla ilgili düşünceleri de onun için önemsizdi. Zaten insanların bir şeyler yapabilmek için siyaseti icat ettiklerine inanıyordu. Bu tıpkı geçen yıl ellerini Sharon Ackerman'ın elbisesinin altına sokmak istemesine benziyordu. Sharon böyle yapmasının doğru olmadığını söylemişti, ama Todd kızın sesinden bu durumdan heyecanlandığını anlamıştı. O zaman büyüdüğünde doktor olmayı istediğini anlatmıştı. Bunun üzerine kız onun istediği şeyi yapmasına izin vermişti. İşte bu politikaydı. Şimdi o, kadınları köpeklerle çiftleştirmeye çalışan, aynı

anda ölüp ölmeyeceklerini anlamak için ikizleri buzdolabına sokan, elektro şok tedavisi, anestezisiz ameliyat yapan doktorları, istediği kadar kadının ırzına geçen Alman askerlerini dinlemek istiyordu. Geri kalanı, insanın o bittiği şeyleri gizlemek için uydurulan bilgilerdi.

"Emirleri yerine getirmeseydim ölürdüm." Dussander kesik kesik soluyor, gövdesi ileri geri giderken sallanan sandalye gıcırtılı sesler çıkarıyordu. Adamın etrafında alkol kokusundan bir bulut oluşmuş gibiydi. "İnsanı daima sürebilecekleri Rus cephesi vardı, öyle değil mi? Liderlerimizin deli olduğunu kabul ediyorum. Fakat insan delilerle tartışamaz... Özellikle onların en çılgını şeytan kadar talihliyken bunu yapamaz. O deli, çok iyi planlanan bir suikasttan kıl payıyla kurtuldu. Onu öldürmeye yeltenenleri piyano teliyle boğdular. Hem de ağır ağır boğarak öldürdüler. Onların ölüm çırpınışları da seçkin takımın görüp bilgi edinmesi için filme alındı."

Todd dayanamayarak bağırdı. "Tamam! Güzel! Filmi siz gördünüz mü?"

"Evet, gördüm. Rüzgârdan kaçmayı istemeyen ya da bundan kaçamayan ve fırtınanın dinmesini bekleyenlere ne olduğunu hepimiz gördük. Ondan sonra yaptıklarımız doğruydu. O zaman ve o yerde doğruydu bunlar. Yine de aynı şeyleri yaparım. Fakat..." Gözleri bardağına gitti, boşalmıştı.

"Fakat bunlardan söz etmeyi... hatta bunları düşünmeyi bile istemiyorum. Biz hayatta kalabilmek için bunları yaptık. Hayatta kalmaya çalışanların yaptıkları da hiçbir zaman hoş değildir. Bazen düşlerimde..." Televizyonun üstündeki paketten bir sigara aldı. "Evet, yıllardır o düşleri görüyorum. Karanlık ve karanlığın içinden gelen sesler. Traktör motorlarının, buldozerlerin homurtuları. Donmuş toprağa ya da insanların kafataslarına vurulan tüfek dipçikleri. Düdükler, sirenler, patlayan tabancalar, çığlıklar... Furgonların kapılarının soğuk kış günlerinde açılması... Sonra düşlerimde bütün sesler kesiliyor. Karanlıkta tüm gözler

açılarak bir yağmur ormanındaki hayvanların gözleri gibi parlıyor. Ben uzun yıllar o ormanın kenarında yaşadım. Bu yüzden düşlerimde hep o ormanın kokusunu duyuyor, onu hissediyorum. Uyandığımda kalbim göğsümü delecek gibi çarpıyor. Kan ter içinde kalıyor ve çığlıklarıma engel olmak için elimi ağzıma bastırıyorum. O zaman, bu düş değil gerçek diye düşünüyorum. Brezilya, Paraguay, Küba... Aslında düş olan bu yerler. Gerçekte ben Patin'deyim. Ruslar da bugün dünden daha yakındalar. Bazıları Rusların 1943'te sağ kalabilmek için donmuş Alman cesetlerini yediklerini anımsıyorlar. Şimdi de sıcak Alman kanı içmeyi istiyorlar. Böyle söylentiler vardı oğlum. Rus askerlerinden bazıları Alman sınırını geçer geçmez yakaladıkları savaş esirlerinin gırtlaklarını kesmiş ve bir çizmeye doldurdukları kanları içmişlerdi. Uyanınca şöyle düşünüyorum: Bu iş devam etmeli. Burada yaptıklarımızın kanıtı olmadığına göre ya da pek az kanıt olduğuna ve dünyadaki insanlar da buna inanmayı istemediklerine göre iş devam etmeli. Yaşayabilmemiz için bu iş devam etmeli."

Todd büyük bir dikkat ve ilgiyle adamı dinliyordu. Anlatılanlar çok iyiydi doğrusu ama o ileriki günlerde daha olağanüstü şeyler duyacağından emindi. Dussander'i biraz dürtmek yeterli olacaktı. Ne kadar da talihliydi. Dussander yaşındaki adamların çoğu bunamıştı.

Dussander sigarasından derin bir nefes çekti. "Daha sonra düşler yok oldu. Fakat bazı günler Patin'den birini gördüğümü sanıyordum. Gördüklerim de hiçbir zaman muhafızlar ya da subaylar değil mahkûmlardı. On yıl önce Batı Almanya'da bir öğleden sonrasını anımsıyorum. Otoyolda bir kaza olmuş, bütün arabalar yerinde kalmıştı. Ben Morris'imde oturmuş, radyoyu dinliyor ve arabaların yürümesini bekliyordum. Yan şeritteki eski Simca'nın direksiyonundaki adam bana bakıyordu. Elli yaşlarında vardı ve hastaya benziyordu. Yanağında bir yara izi olduğunu fark ettim. Bembeyaz, kısa saçları kötü kesilmişti. Başımı çevirdim. Dakikalar geçiyor arabalar kımıldamıyordu. Yan göz-

le Simca'daki adama bakmaya başladım. Her göz atışımda onun beni süzdüğünü gördüm. Gözleri yuvalarına çökmüştü ve yüzü ölüm kadar hareketsizdi. Onun Patin'de kalmış olduğuna inandım. Orada kalmış ve beni tanımıştı."

Dussander eliyle gözlerini sildi. "Kıştı ve adam palto giymişti. Fakat arabadan inerek yanına gidip paltosunu çıkarttıracak, gömleğinin kolunu sıvatacak olursam, kolundaki numarayı göreceğimden emindim. Neyse, arabalar hareket etti. Simca'dan uzaklaştım. O trafik sıkışıklığı on dakika daha sürseydi, arabadan inecek ve o adamı Simca'dan çıkarıp numarası olsa da olmasa da dövecektim. Bana böyle baktığı için onu dövecektim. Bu olaydan kısa süre sonra Almanya'dan temelli ayrıldım."

"Akıllılık etmişsiniz."

Dussander omuz silkti. "Her yerde durum aynıydı. Havana, Mexico City, Roma. Biliyorsun. Roma'da üç yıl kaldım. Bir adamın bir kahvede cappuccino içerken bana baktığını, otel lobisinde bir kadının elindeki dergiden çok benimle ilgilendiğini, bir lokantada bir garsonun başkalarına servis yaparken durmadan bana göz attığını görürdüm. O insanların beni incelediklerine inanırdım. Her gece aynı düşü görürdüm. O sesler, o orman, o gözler... Fakat Amerika'ya gelince bunları aklımdan çıkardım. Sinemaya gidiyorum. Haftada bir dışarıda yemek yiyorum. Floresan lambalarının çok iyi aydınlattığı, tertemiz kafeteryalardan birinde yemek yiyorum. Evimde bilmeceleri çözüyor, çoğu berbat olan romanları okuyor ve televizyon seyrediyorum. Geceleri de uykum gelene kadar içiyorum. Artık o düşü görmüyorum. Süpermarket, kitaplık ya da tütüncüde biri beni süzecek olursa, bunu beni büyükbabasına veya eski öğretmenine ya da eski oturdukları yerdeki komşuya benzettiği için yaptığını düşünüyorum." Çocuğa bakarak başını salladı. "Patin'de olanlar benim değil başka birinin başına geldi."

Todd, "Harika!" diye bağırdı. "Olanların hepsini dinlemek istiyorum."

Dussander sıkı sıkı yumduğu gözlerini açtı. "Anlamıyorsun. Ben bunlardan söz etmek istemiyorum."

"Fakat anlatacaksınız. Anlatmazsanız herkese kim olduğunuzu söylerim."

Rengi kül gibi olan Dussander ona bakakaldı. "Bir gün beni zorlayacaklarını biliyordum."

Todd, "Bugün gaz odalarını dinlemek istiyorum," diye devam etti. "Mahkûmları öldürdükten sonra nasıl fırınladığınızı bilmeliyim." Tatlı tatlı gülümsedi. "Fakat hikâyeye başlamadan önce dişlerinizi takın. Dişleriniz ağzınızdayken daha iyi görünüyorsunuz."

Dussander denileni yaptı. Todd'un öğle yemeğine gitme saati gelene kadar gaz odalarını anlattı. Fakat her sefer genel olarak konuşmaya kalktığında, Todd öfkeyle kaşlarını çatıyor ve adamın belirli şeyleri açıklaması için bazı sorular soruyordu. Dussander anlatırken epey içti. Hiç gülmüyordu yüzü. Oysa Todd gülümsüyordu, ikisi için yeterli olacak kadar neşeliydi.

2

Ağustos 1974

Dussander'in arka verandasında bulutsuz, masmavi gökyüzünün altında oturdular. Todd blucin, basket ayakkabıları ve takım formasının üstünü giymişti. Dussander'in üstünde bol bir gri gömlek, askıya tutturulmuş eski, biçimsiz bir haki pantolon vardı. Todd onun hâlâ berduş şarapçılara benzediğini düşünüyordu. Adamı çok aşağı görmekteydi. Dussander evdeyken böyle giyinmemeliydi. Bu konuda bir şeyler yapacaktı. Bu kılık hikâyelerin tadını kaçırıyordu.

İkisi Todd'un getirdiği hamburgerleri yiyorlardı. Todd Coca-Cola içerken, Dussander de burbon viskisini yudumluyordu.

Yaşlı adamın sesi yükselip alçalıyor, zaman zaman duyulmaz oluyordu. Kanlı soluk mavi gözleri daima hareketliydi. Onları gören biri büyükbaba ve torun sanabilirdi.

Dussander, "Bütün anımsadığım bu," diyerek sözlerini bitirip hamburgerini ısırdı. McDonald's'ın sosu çenesinden süzüldü.

Todd yumuşak bir ses ses tonuyla mırıldandı. "Bundan daha iyisini yapabilirsin."

Dussander içkisinden bir yudum aldı. Sonunda hırlar gibi konuştu. "Üniformalar kâğıttan yapılmıştı. Bir mahkûm ölünce, üniforması giyilebilecek durumdaysa bir başkasına veriliyordu.

Bazen bir kâğıt üniformayı kırk mahkûm giyiyordu. Tutumluluğum yüzünden beni çok takdir ettiler."

"Kim? Gluecks mi?"

"Himmler."

"Fakat Patin'de bir giysi fabrikası olduğunu geçen hafta anlatmıştın. Üniformaları neden orada yaptırmadın? Mahkûmlar bunları yapabilirlerdi."

"Patin'deki fabrikanın görevi Alman askerleri için üniforma yapmaktı. Bize gelince..." Adamın ses tonu bir an hafifledi. "Biz rehabilitasyon işinde değildik."

Todd tatlı tatlı gülümsedi.

"Bugünlük bu kadar yeter mi? Lütfen. Boğazım ağrıyor."

Todd gülümsemeye devam etti. "Öyleyse fazla sigara içmemelisin. Bana üniformalar hakkında biraz daha bilgi ver."

"Hangilerinin üniforması? Mahkûmların mı, SS'lerin mi?" Dussander'in sesinden kaderine razı olduğu belliydi.

Todd o tatlı gülümseyişiyle, "İkisini de anlat," dedi.

3

Eylül 1974

Todd evinin mutfağında kendisine fıstık ezmesi ve reçelle sandviç yapıyordu. Okuldan döndüğünden beri annesinin elektrikli daktilosunun sesi kesilmemişti. Kadın kısa saçlı, kalın camlı gözlüklü bir üniversite öğrencisinin tezini temize çekiyordu. Tezin konusu da işe yaramaz bir şeydi kuşkusuz. Birden ses kesildi ve annesi çalışma odasından çıktı. Oğluna gülümseyerek, "Todd bebeğim," dedi.

Çocuk da onu taklit etti. "Monica bebeğim."

Todd, annem otuz altısında olmasına karşın hiç de fena sayılmaz diye düşündü. Kadının sarı saçlarında yer yer gümüşümsü perçemler vardı. Uzun boylu, biçimliydi. Koyu kırmızı şort ve konyak rengi adeta saydam bir bluz giymişti. Bluzun iki ucunu göğsünün altında bağladığı için dümdüz, gergin karnı iyice ortaya çıkmıştı. Saçlarını firuzeli bir tokayla tutturmuş ve kalem daktilo silgisini de saçının arasına sokmuştu. Kadın mutfağın kızıl tahtadan yapılmış altı basamağını çıktı. "Okul nasıl?" Oğlunu hafifçe öperek mutfaktaki masanın başına oturdu.

"Okul yolunda."

"Yine iftihar listesine geçecek misin?"

"Tabii." Oysa aslında notlarının ilk sömestrde biraz düşeceğini düşünüyordu. Zamanının çoğunu Dussander'in yanında geçirir olmuştu. Yaşlı Alman'ın yanında olmadığı zamanlar da onun anlattıklarını düşünüyordu. Bir iki kez Dussander'in anlat-

tığı şeyleri düşünde görmüştü. Fakat başa çıkamayacağı bir şey yoktu.

Annesi onun uzunca sarı saçlarını karıştırarak, "Yetenekli öğrenci," diye gülümsedi. "Sandviç nasıl?"

"İyi."

"Bana da bir tane yapıp çalışma odama getirebilir misin?"

Todd, "Olamaz," diyerek ayağa kalktı. "Bay Denker'a evine gidip kendisine bir iki saat kitap okuyacağıma söz verdim."

"Hâlâ *Robinson Crusoe'da* mısınız?"

"Hayır." Çocuk yirmi sent verip bir eskiciden aldığı kitabın sırtını gösterdi. *"Tom Jones."*

"Aman Tanrım! Bu kitabı bitirebilmen için okul yılı boyunca okuman gerekir. Todd bebeğim, *Crusoe* gibi bunun da kısaltılmışını bulamadın mı?"

"Belki bulurdum ama o kitabın aslını duymayı istediğini söyledi."

"Ya?" Kadın bir an oğluna baktı, sonra onu kucakladı. Annesinin duygularını pek göstermediğini bilen Todd biraz sıkıldı. "O adama kitap okumak için bu kadar zamanını harcıyorsun. Çok iyisin doğrusu. Babanla ben senin... sadece... sadece olağanüstü olduğunu düşünüyoruz."

Todd alçakgönüllülükle gözlerini yere dikti.

"Üstelik bu olayı kimseye anlatmak istemiyor, yaptığın iyiliği de gizliyorsun."

Todd yere bakarak yine alçakgönüllülükle gülümsedi. "Bizim çocuklar bunu duyarlarsa garip bir yaratık olduğumu düşünürler. Böyle... şeyler işte."

Annesi dalgın dalgın, "Küfürleri ağzına almamalısın," diye öğütledi. Sonra oğluna baktı. "Bay Denker bir gece gelip bizimle yemek yemek ister mi dersin?"

Todd, "Belki," diye mırıldandı. "Dinle. Hemen gitmem gerekiyor."

"Pekâlâ. Akşam yemeği altı buçukta. Unutma sakın."

"Unutmam."

"Babanın geç vakte kadar çalışması gerekiyor. Onun için ikimiz baş başa kalacağız. Tamam mı?"

"Şahane bebeğim."

Kadın, sevgi dolu bir gülüşle oğlunun arkasından baktı. *Tom Jones*'ta onun okumaması gereken bir şey olmadığını umuyordu. Çünkü Todd henüz on üçündeydi. Fakat kitapta öyle bir şey olduğunu sanmıyordu. *Penthouse* gibi açık saçık dergileri bir dolar yirmi beş senti olan herkesin alabileceği bir toplumda yetişiyordu oğlu. Hemen her şeyin serbest olduğu bu toplumla karşılaştırıldığında, o iki yüzyıllık kitapta oğlunun kafasını karıştıracak bir şey bulunmadığına inanıyordu kadın. Fakat yaşlı adam romanı dinlerken biraz coşkuya kapılırdı herhalde. Richard'ın daima söylediği gibi, bir çocuk için bütün dünya bir laboratuvar sayılırdı. Çocukların dünyayı araştırmalarına izin verilmeliydi. Sözü geçen çocuk sağlıklı bir ev hayatı, kendisini seven anne ve babası olan biriyse, böyle olaylarla karşılaştığı için kişiliği daha da güçlenirdi.

Schwinn marka bisikletine binmiş giden çocuk kadar sağlıklısı olamazdı. Kadın sandviç yapmak için kalkarken, çocuğu iyi yetiştirdik doğrusu diye düşündü. Onu iyi yetiştirmediysek kahrolayım.

4

Ekim 1974

Dussander zayıflamıştı. Mutfakta oturuyorlardı. Eski ciltli *Tom Jones* aralarındaki muşamba örtülmüş olan masanın üstündeydi. Her türlü duruma karşı hazırlıklı olmayı isteyen Todd, harçlığıyla *Cliff'in Notları*'nı satın alıp kitabın özetini okumuştu. Annesi ve babası kendisine konuyu soracak olurlarsa, cevap vermeye hazırdı. Çocuk marketten aldığı çikolatalı çöreği yiyordu. Yaşlı adama da bir tane getirmiş ama Dussander buna el sürmemişti. Zaman zaman burbonunu içerken çöreğe sıkıntılı sıkıntılı bakıyordu. Todd bu kadar lezzetli bir şeyin ziyan olmasından hoşlanmazdı. Adam onu kısa süre içinde yemeyecek olursa, izin isteyerek çöreği kendi yiyecekti. "Patin'e malzeme nasıl gelirdi?" diye sordu.

"Furgonlarla. Furgonların üstünde Tıbbi Malzeme yazılıydı. Bunlar tabutları andıran uzun sandıklarla gelirdi. Sandıkların tabuta benzemesi de duruma uygundu sanırım.

Mahkûmlar sandıkları trenden alır ve revire taşırlardı. Daha sonra bizim adamlarımız bunları malzeme kulübelerine yerleştirirlerdi. Bu işi gece yaparlardı. Kulübeler tam duşların gerisindeydi."

"Daima Zyklon-B mi kullanılırdı?"

"Hayır, zaman zaman bize başka şeyler de yollarlardı. Deney gazları. Yüksek Komutanlık daima daha başarılı olmamızı isterdi. Bir kez bize kod adı Pegasus olan bir gaz yolladılar. Sinir

gazıydı bu. Tanrıya şükürler olsun, bunu bir daha göndermediler. Bu..." Dussander çocuğun gözlerinin parladığını ve öne doğru eğildiğini görerek birden durdu. Yeşil plastik bardağını kayıtsız bir tavırla salladı. "Bu pek işe yaramazdı. Çok sıkıcı bir durumdu."

Fakat Todd bu sözlere hiç kanmamıştı. "Gaz ne yaptı?"

"Onları öldürdü. Ne yaptığını sanıyorsun? Bu sayede suyun üstünde mi yürüyeceklerdi? Onları öldürdü. Hepsi bu."

"Anlat."

"Hayır." Dussander duyduğu dehşeti gizleyemedi. Pegasus'u ne zamandan beri düşünmemişti? On yıl mı? Yirmi yıl mı? "Bunu anlatmayı reddediyorum."

Todd parmaklarına bulaşan çikolatayı yalayarak, "Anlat," diye yineledi. "Anlat yoksa ne olacağını biliyorsun."

Dussander, evet diye düşündü. Ne olacağını gerçekten biliyorum, seni kokmuş küçük canavar seni. Çekinerek konuştu. "Gaz onların dans etmelerine neden oldu."

"Dans mı?"

"Bunu da Zyklon-B gibi duşların ağzından verdik. Onlar... onlar hoplayıp zıplamaya başladılar. Bazıları haykırıyordu. Çoğu gülüyordu. Sonra kendilerine hâkim olamayarak kusmaya ve altlarına kaçırmaya başladılar."

Todd bağırdı. "Aman Tanrım! Demek altlarına ettiler ha!" Dussander'in tabağındaki çikolatalı çöreği işaret etti. Kendisininkini bitirmişti. "Onu yiyecek misin?"

Dussander cevap vermedi. Gözleri o anıyla bulutlanmıştı. O anda çok uzaklardaydı ve yüzü taşlaşmıştı. Kafasında tiksintiyle karışık tuhaf bir şey vardı. Bu özlem olabilir miydi?

"Vücutları sarsılmaya başladı. Gırtlaklarından garip sesler yükseliyordu. Adamlarım... Pegasus'a Şarkı Gazı adını taktılar. Sonunda hepsi yere yığıldı. Kendi pisliklerinin içinde betonda yatıyorlardı. Burunlarından kanlar akarken hâlâ bağırıyor ve şarkı söyler gibi sesler çıkarıyorlardı. Fakat sana yalan söyledim oğlum. Gaz onları öldürmedi. Belki yeterince güçlü değildi, bel-

ki de biz daha fazla bekleyemedik. Öyle sanırım. O durumdaki insanlar uzun süre yaşayamazlardı. Sonunda onları azaptan kurtarmak için içeriye tüfekli beş adam gönderdim. Bu olay duyulsaydı sicilimde kötü bir leke olurdu. Führer'in her kurşunu ulusal bir kaynak ilan ettiği bir zamanda böyle mermi harcamam hoş görülmezdi. Fakat o beş adamıma güveniyordum... Bazen mahkûmların çıkardıkları o sesleri hiç unutamayacağımı sandım. Şarkı söyler gibi bağırmalar. O kahkahalar..."

Todd, "Evet," diyerek adamın konuşmasını böldü. "Bundan eminim." Dussander'in çöreğini iki lokmada yutuverdi. Todd bazen kalmış yemeklerden yakınırdı. Annesi de ender olan bu durumlarda, "Ziyankârlık etmeyen kimse yokluk çekmez," derdi. "Bu iyi bir hikâyeydi Bay Dussander. Hikâyeleri hep güzel anlatıyorsun zaten. Bütün sorun başlamanı sağlamamda."

Todd ona gülümsedi. O zaman tuhaf bir şey oldu. Hiç istememekle birlikte Dussander de ona gülümseyerek karşılık verdi.

5

Kasım 1974

Todd'un babası Dick Bowden, tıpkı sinema ve televizyon aktörü Llyod Bochner'a benziyordu. Bowden otuz sekiz yaşında, ince yapılı, dar omuzlu bir adamdı; hep şık beyaz gömlekler ve koyu renk takım elbiseler seçerdi. Ama inşaata gittiğinde üstünü değiştirir, Afrika'da iki baraj yaptığı Barış Gücü günlerinden kalma haki üniformayla işçi miğferini giyerdi. Evde çalışma odasına kapanıp plan yaparken de daima burnunun ucuna doğru kayan ve tıpkı bir kolej profesörüne benzemesine neden olan yarım camlı gözlüğünü takardı. Adam oğlunun yarıyıl karnesine baktıktan sonra masasının camına vururken de bu gözlüğü takmıştı. "Bir iyi, dört orta. Bir zayıf. Tanrı aşkına Todd, bir zayıf! Annen duygularını belli etmiyor ama çok üzgün!"

Todd gözlerini yere dikti ve hiç gülümsemedi. Babası böyle konuştuğunda durum ciddi demekti.

"Tanrım, şimdiye dek hiç böyle karne getirmedin. Cebirden zayıf aldın ha? Nasıl oldu bu iş?"

"Bilemiyorum baba." Todd, üzgün tavırla yere baktı yine.

"Annenle ben, Bay Denker'da fazla kaldığını düşünüyoruz. Bu yüzden derslerine yeterince çalışamıyorsun. Bence bundan böyle o adamı sadece hafta sonlarında ziyaret etmelisin ahbap. Hiç olmazsa bundan sonraki notlarının nasıl olduğunu anlayana kadar böyle yapmalısın..."

Todd başını kaldırdı. Babası bir an onun gözlerinde korkunç, soğuk bir öfke gördüğünü sandı. Birden gözleri irileşti ve oğlunun karnesini tutan eli bir yumruk halini aldı, ama sonra Todd'un kendisine içtenlikle ve mutsuzca baktığını fark etti. Oğlunun gözlerinde gerçekten bir öfke görmüş müydü? Bu olamazdı. Fakat o geçen bir an adamın şaşalamasına neden olmuştu ve artık nasıl devam edeceğini bilemiyordu. Todd kızmamıştı ve Dick Bowden onu kızdırmak istemiyordu. Oğluyla arkadaştı. Daima arkadaştılar ve Dick ilişkilerinin böyle kalmasını arzuluyordu. Birbirlerinden gizli saklıları yoktu. Hem de hiç yoktu. Sadece Bowden zaman zaman sekreteriyle sevişip karısını aldatmaktaydı. Ancak bu tür şeyleri bir erkek on üç yaşındaki oğluna anlatamazdı ya! Zaten bu durumun aile yaşamıyla hiç ilgisi de yoktu. Katillerin ceza görmediği, lisedeki gençlerin eroin kullandığı, Todd yaşındaki öğrencilerin zührevi hastalıklara tutuldukları bu çılgın dünyada mükemmel aile ilişkilerini böyle koruması gerekiyordu.

"Hayır baba. Lütfen bunu yapma. Benim suçum olan bir şey yüzünden Bay Denker'ı cezalandırma. Yani ben olmazsam o ne yapar? Bundan böyle derslerime daha fazla çalışacağım. Gerçekten. Cebir... daha başlangıçta beni şaşırttı. Fakat Ben Tremaine'e gittim ve birlikte birkaç gün çalışınca anlamaya başladım. Şey... başlangıçta... bilemiyorum... Cebir dersleri bana güç geldi."

"Bana kalırsa o adamın yanında fazla kalıyorsun." Bowden bu sözleri söylemekle birlikte yumuşamıştı. Todd gibi birinden bir şeyi esirgemek, onu düş kırıklığına uğratmak güçtü. Hem oğlunun sözleri doğruydu. Onun hatası yüzünden yaşlı adamı suçlamamalıydı... İhtiyar adam Todd'un ziyaretlerini heyecanla bekliyor olmalıydı.

Todd devam etti. "Hem cebir öğretmenimiz Bay Storrman gerçekten çok sert. Çocuklardan çoğu zayıf aldı. Üç dört kişiye de çok zayıf verdi."

Bowden düşünceli düşünceli başını salladı.

"Çarşambaları oraya gitmeyeceğim. Notlarım düzelene kadar."

Çocuk babasının gözlerinden duygularını okumuştu. "Hem okuldan sonra da oyunlara filan katılacak yerde, evde kalıp her gün çalışacağım. Söz veriyorum."

"Demek o ihtiyardan bu kadar hoşlanıyorsun ha?"

Todd içtenlikle, "Gerçekten hoş biri," diye cevap verdi.

"Şey... pekâlâ... Senin sözünü dinleyeceğiz ahbap. Fakat ocakta notlarının iyice yükselmiş olduğunu görmek istiyorum. Beni anlıyorsun değil mi? Senin geleceğini düşünüyorum. Kolejin şimdiden düşünülmeyecek kadar uzakta olduğuna inanabilirsin ama sandığın gibi değil. Hayır, hiç de öyle değil." Babası, hayır, hiç de öyle değil sözünü sık sık kullanmayı severdi.

Todd ciddiydi. "Anlıyorum baba." Erkek erkeğe konuştuklarının farkındaydı.

"Öyleyse şimdi git ve derslerinle ilgilen." Adam yarım camlı gözlüğünü yukarıya itip Todd'un omzuna vurdu.

Todd da babasına bakarak tatlı tatlı gülümsedi. "Tamam baba!"

Bowden odadan çıkan oğlunun arkasından gururla gülerek baktı. Böyle bir çocuk ancak milyonda bir bulunurdu. Hem Todd'un gözlerinde gördüğü de öfke değildi. Bundan emindi. Belki alınmıştı... Fakat sandığı gibi şiddetli bir öfke görmemişti o gözlerde. Oğlu kızmış olsaydı bunu hemen anlardı. Oğlunu bir kitap gibi okurdu. Daima da öyle olmuştu. Dick Bowden babalık görevini yerine getirmenin rahatlığıyla ıslık çalarak bir planı açıp üstüne eğildi.

6

Aralık 1974

Todd'un ısrarla zile basmasına dayanamayarak kapıyı açan adamın yüzü sararmış ve çökmüştü. Seyrelmeye başlayan saçlar yüzünden kemikli alın iyice ortaya çıkmıştı. Zaten zayıf olan Dussander artık iyice sıska sayılırdı. Fakat Todd, yine de onun bir zaman kendisine teslim edilen mahkûmlar kadar sıska olamayacağını düşünüyordu.

Dussander kapıya geldiğinde, çocuğun sol eli arkasındaydı. Birden öne getirerek adama kâğıda sarılı bir paket uzattı. "Mutlu Noel'ler!" diye bağırdı.

Kutuyu görünce irkilen Dussander, sevinç ya da şaşkınlık göstermeden alıp sanki içinde patlayıcı varmış gibi usulca tuttu. Yağmur yağıyordu ve hemen hemen bir haftadır hava böyleydi. Todd da kutuyu paltosunun içine sokup getirmişti. Paketin üstünde yaldızlı kâğıdı ve parlak renkli kurdelesi vardı.

Mutfağa giderlerken adam, hoşnutsuz bir tavırla, "Bunda ne var?" diye sordu.

"Aç ve gör."

Todd cebinden kutu Coca-Cola çıkararak kırmızı beyaz kareli muşamba örtülü mutfak masasının üstüne koydu. Kendinden emin bir tavırla, "En iyisi perdeleri kapat," dedi.

Dussander'in yüzünde hemen güvensizlik belirdi. "Ya? Neden?"

Todd gülümsüyordu. "İçerisini kimin gözetleyeceğini bilemezsin ki... Bunca yıl böyle düşünmekle sağ kalmadın mı? Yani seni arayan kimseleri daha önce görerek kendini korumadın mı?"

Dussander mutfağın perdesini kapattı. Sonra bardağına burbon doldurdu. Kutunun kurdelesini çekiştirdi. Çocuk paketi sarabilmek için çok uğraşmış olmalıydı. Kâğıdın köşeleri iyi kıvrılmamıştı. Dussander istememekle birlikte yine de biraz duygulandı. Ama bir süre sonra dehşeti hafifleyince de, böyle olacağını bilmeliydim diye düşündü.

Kutuda bir üniforma vardı. Bir SS üniforması. Çizmeleri de unutulmamıştı. Adam önce kutudakilere, sonra uyuşmuş gibi kutunun kapağına baktı. Üstünde PETER'IN KALİTELİ KOSTÜMLERİ - 1951'DEN BERİ AYNI YERDEYİZ! yazılıydı.

Hafif sesle, "Hayır," diye mırıldandı. "Bunu giyemem. Bu iş burada biter oğlum. Bunu giymektense ölmeyi yeğlerim."

Todd ciddiydi. "Eichmann'a yaptıklarını anımsa. Yaşlı bir adamdı ve siyasetle ilgisi yoktu. Sen öyle dememiş miydin? Hem bunları alabilmek için sonbahar boyunca para biriktirdim. Çizmelerle birlikte seksen papelden fazla verdim. Hem bu üniformayı 1944'te giymekten çekinmemişsin. Hiç çekinmemişsin."

Dussander bir yumruğunu havaya kaldırdı. "Seni küçük piç seni!" Ama Todd'un kılı bile kıpırdamadı. Gözleri pırıl pırıl parlarken yerinde öylece dikiliyordu.

Hafif sesle, "Hadi," diye mırıldandı. "Hadi bana dokun bakalım. Sadece bir kez dokun."

Dussander elini indirdi. Dudakları titriyordu. "Sen cehennemden çıkma bir canavarsın."

Todd, "Hadi giy," diye ısrar etti.

Dussander'in elleri ropdöşambrının kuşağına gitti ve öylece kaldı. Yalvaran gözlerle Todd'a baktı. "Lütfen, ben ihtiyar bir adamım. Artık bunu yapamam."

Todd ağır ağır fakat kararlı bir tavırla başını salladı. Gözleri hâlâ pırıl pırıldı. Dussander'in yalvarmasından zevk alıyordu. Bir

zamanlar Patin'deki mahkûmlar da ona böyle yalvarmış olmalıydılar.

Dussander üstündeki ropdöşambrı çıkarıp yere attı. Şortu ve terlikleriyle çıplak kaldı. Göğsü içine çökmüş, karnı hafifçe şişmişti. Kolları da ihtiyar bir adamınki gibi sıskaydı. Todd, üniforma diye düşündü. Üniforma onu değiştirecektir...

Dussander ağır ağır uzandı ve kutudan tuniği alarak sırtına geçirdi.

On dakika sonra tam olarak bir SS subayı kılığındaydı. Kasketi hafifçe çarpılmış ve omuzları çökmüştü ama yine de kurukafa işareti kesinlikle belliydi. Todd adamın giyinmeden önce sahip olmadığı bir saygınlığa eriştiği kanısındaydı. Kamburunu çıkarmasına, ayaklarının biçimsiz duruşuna karşın, yine de bu durumdan hoşnuttu. Dussander ona ilk kez olması gereken şekilde görünüyordu. Evet, yaşlanmıştı. Yenilgiye uğradığı da kesindi. Ama işte yine üniformalıydı. Artık o antenine yaldız sardığı adi siyah beyaz televizyonunda Lawrence Welk'i seyrederek son yıllarını geçirmekte olan bir ihtiyar değil, Patin'in Kanlı Canavar'ı Kurt Dussander'di.

Oysa Dussander tiksinti duyuyor ve sıkılıyordu. Fakat bu arada hafif bir rahatlık hissettiğinin de farkındaydı. Bu sonuncu duygudan da biraz tiksinmekteydi. Çünkü bu duygunun, çocuğun kendisine olan psikolojik tahakkümünün en doğru belirtisi olduğunu anlamıştı. O çocuğun tutsağıydı. Her sefer başka bir utanç verici olayı yaşadığını görerek, yine her defasında bir hafif rahatlık duyduğunda, o çocuğun kendi üzerindeki gücü daha da artıyordu. Ama yine de rahatlamıştı. Bu sadece kumaş, düğme, kopça gibi şeylerden oluşmuştu; aslında da kötü bir taklitti. Pantolonda düğme olacakken fermuar vardı. Rütbe işaretleri yanlıştı. Terzilik kötüydü. Botlar adi türden deri taklidiydi. Bu yalnızca uydurma bir üniformaydı ve kendisini de öldürmüyordu değil mi? Hayır, bu...

Todd, "Kasketini düzelt!" diye bağırdı.

Dussander şaşırıp gözlerini kırpıştırarak ona baktı.

"Kasketini düzelt asker!"

Dussander denileni yaparken farkına varmadan kasketin önünü hafifçe büktü. Bu küstah büküş Oberleutenant'ların özelliği sayılırdı. Aslında uyduruk bir şey olmasına karşın, yine de bir Oberleutenant üniformasıydı.

"Ayakları birleştir!"

Dussander denileni yaparak farkına bile varmadan topuklarını birbirine vurdu. Doğru olan şeyi hiç düşünmeden yapmıştı. Sanki aradaki yıllar sırtından kayıp yere düşen ropdöşambrla birlikte akıp gitmişti.

"Achtung!"

Dussander hemen hazır ola durdu. Bir an Todd korktu... Gerçekten korktu. Kendisini süpürgeleri harekete geçiren fakat onları durduracak güce sahip olmayan bir sihirbazın çırağı gibi hissetti. Yoksul bir yaşam süren yaşlı adam kaybolmuş, yerine Dussander gelmişti.

Sonra korkusunun yerini coşku veren bir güç aldı. "Sağa dön!"

Dussander düzgün şekilde döndü. İçtiği viskiyi de, son dört ay çektiği azabı da unutmuştu. Üstü yağ içindeki eski fırına bakarken, topuklarının yine birbirine vurduğunu duydu. Bu fırının gerisinde tozlu talim yerini görüyordu. Askerliği oradaki askeri okulun o tozlu talim yerinde öğrenmişti.

"Sola dön!"

Dussander yine döndü. Fakat bu kez emre tam uyamamış ve dengesini yitirir gibi olmuştu. Bir zamanlar böyle bir hata on kötü not ve karnına inen kamçı sapı demekti. Öyle bir darbe insanın birden acıyla soluğunu vermesine neden olurdu. İçinden gülümsedi. Şu çocuk bütün numaraları bilmiyordu. Yok. Bunları bilemezdi.

Todd, "İleri, marş!" diye bağırırken gözleri yanar gibi parlıyordu.

Dussander'in omuzları birden gevşedi ve yine kamburu çıktı. "Olmaz. Lütfen..."

"Marş marş! Sana ileri marş dedim!"

Boğulur gibi bir ses çıkaran Dussander, yerde soluk linolyum bulunan mutfakta kaz adımı yürüdü. Masaya çarpmamak için sağa döndü. Duvara yaklaşınca tekrar sağa döndü. Başını hafifçe kaldırmıştı ve yüzü ifadesizdi. Bacakları havaya kalkıyor ve ayakları yere vururken lavabonun üstündeki dolapta duran tabaklar şangırdıyordu. Kolları küçük yarım daireler çizer gibi hareket ediyordu.

Todd'un gözlerinin önünde, yürüyen tavan süpürgeleri belirdi ve yine korkuya kapıldı. O anda Dussander'in bu durumdan zevk almasını istemediğini anladı. Hatta belki de Dussander'in tam bir Nazi gibi görünmesini değil, gülünç olmasını istiyordu. Fakat adam yaşlı olmasına ve o ucuz, eski eşyalarla döşenmiş mutfakta dolaşmasına karşın, hiç de gülünç değildi. Tam tersine Dussander dehşet veriyordu. Todd için, kazılan çukurlara devrilen cesetler, ölü yakılan yerler ilk kez gerçeklik kazandı. Almanya'nın soğuk bahar yağmurları yağarken çekilmiş olan o ceset yığını resimleri bir korku filminin sahnesi değildi. Bu çok büyük, açıklanamaz ve kötü bir gerçekti. Bir an yerdeki çürüyen cesetlerin kokusunu duyar gibi oldu. İçini dehşet kaplamıştı.

Olanca sesiyle, "Dur!" diye haykırdı.

Fakat gözleri boş bakan Dussander kaz adımlarıyla yürümeye devam etti. Başı dimdikti; sıska boynundaki damarlar gerilmişti ve çenesi küstah bir şekilde yukarıya doğru kalkmıştı. İncecik burnu da müstehcen denilecek şekilde havadaydı.

Todd koltuk altlarından akan teri hissetti. "Dur!" diye bağırdı tekrar.

Dussander sağ ayağı ileride, sol ayağı havadayken durdu. Sonra sol ayak sert bir ses çıkararak sağın yanına basıp durdu. Bir an yaşlı adamın yüzü bir robotunki gibi ifadesiz kaldı, son-

ra bir şaşkınlık belirdi. Şaşkınlığı da yenilgi izledi. Dussander'in omuzları çöktü.

Todd rahat bir soluk aldı. Bir an kendine kızdı. Orada yönetim kimin elindeydi? Sonra eski güvenine kavuştu. Kendi kendine, yöneten benim dedi. Dussander'in bunu unutmaması iyi olur.

Yine gülümsemeye başladı. "Oldukça iyi. Fakat biraz çalışırsan daha da iyi olabilirsin."

Dussander başını eğmiş, kesik kesik soluyor ve ses çıkarmıyordu.

Todd cömertlikle ekledi. "Üniformayı çıkarabilirsin." O anda Dussander'in bir daha üniformayı giymesini gerçekten isteyip istemediğini düşündü. Bir ara, birkaç saniye çok korkmuş...

7

Ocak 1975

Todd son zil çalınca okuldan ayrılıp bisikletine bindi ve parka gitti. Orada boş bir bank görerek bisikletinin demirini indirdi. Pantolonunun arka cebinden karnesini çıkardı. Etrafta kimse olup olmadığına baktı. Küçük gölün kenarında oturan iki liseliyle, bir kesekâğıdını elden ele geçiren iki adi şarapçıdan başka kimseyi görmedi. Kahrolasıca pis şarapçılar diye düşündü. Fakat onu sinirlendiren şarapçılar değildi. Karnesini açtı.

İngilizce: zayıf. Amerikan tarihi: zayıf. Tabiat bilgisi: çok zayıf. Toplumbilim: iyi. Fransızca: çok zayıf. Cebir: çok zayıf.

Notlarına inanamayan gözlerle baktı. Notların kötü olacağını düşünmüş ama böyle bir felaketle karşılaşacağı hiç aklına gelmemişti.

İçinden bir ses, belki de böylesi daha iyi diyordu. Belki de bunu kasıtla yaptın. Belki de aslında her şeyi sona erdirmek istiyorsun. Bir şey olmadan bu işi sona erdirmek istiyorsun.

Fakat bu düşünceyi hemen bir yana attı. Kötü bir şey olmayacaktı. Dussander onun emrindeydi. Adamı parmağında oynatıyordu. Yaşlı adam Todd'un bir arkadaşına bir mektup verdiğini sanıyor, fakat hangi arkadaşı olduğunu bilemiyordu. Todd'un başına bir şey gelecek olursa o mektup polise gönderilecekti. Eskiden olsa Dussander kendisini öldürmeye kalkardı. Ama artık çok yaşlıydı.

Todd, "O adam benim kontrolümde," diye mırıldandı. "Kahretsin, öyle." Sonra kaslarının kasılması için şiddetle sağ bacağının üstüne vurdu. İnsanın kendi kendine konuşması çok pis bir işti. Son altı haftadan beri bunu âdet edinmişti ve bir türlü vazgeçemiyordu. Bu yüzden birkaç kişinin kendisine tuhaf tuhaf baktığını görmüştü. Üstelik onlardan ikisi de öğretmendi. Namussuz Bernie Everson da, "Yoksa tırlatıyor musun?" diye sormuştu. Todd o anda küçük hötöröfün ağzına yumruğunu indirecek gibi olmuştu. Ama kavga, gürültü, patırtı, yumruklama gibi şeyler hiç de iyi değildi. Bu yüzden insan dikkati çeker, kuşku uyandırırdı. İnsanın kendi kendine konuşması da kötüydü ama... "Ama düşler de kötü," diye fısıldadı. Bu kez kendine vaktinde engel olamamıştı.

Son zamanlarda düşler gerçekten kötüydü. Dussander hep üniformalıydı, ama üniformaların türü değişiyordu. Bazen onun kâğıt bir üniforma giymiş olduğunu ve yüzlerce sıska adamla sıraya girmiş durduğunu görüyordu. Yanık kokusu havaya doluyor ve işleyen buldozerlerin motor homurtularını duyuyordu. Sonra Dussander sıraya yaklaşıyor ve eliyle bazı mahkûmları işaret ediyordu. Onlar orada kalıyorlar ve diğerlerini yakma yerlerine doğru götürüyorlardı. Bazıları tekme atıyor, debeleniyordu, ama çoğu açlıktan bitkin düştüğü için bir şey yapamıyordu. Sonra Dussander gelip Todd'un önünde duruyordu. Uzun bir an göz göze öyle bakışıyorlar ve Todd felçli gibi olduğu yerde kalıyordu. Sonra Dussander soluk renkli şemsiyesini kaldırıp Todd'u işaret ediyordu.

Düşte Dussander, "Bunu laboratuvara götürün," diyordu. Dudakları gerilince takma dişleri ortaya çıkıyordu. "Bu Amerikalı çocuğu götürün."

Başka bir düşte SS üniforması giyiyordu. Çizmeleri ayna gibi parlıyor, kurukafa ve şimşekler yakasında pırıldıyordu. Santo Donato Bulvarı'nın ortasında durmuştu, herkes kendisine bakıyor, parmaklarıyla onu işaret ediyorlardı. Bazıları kahkahalar

atarak gülüyordu. Diğerleri şaşkınlıkla, öfkeyle ya da tiksintiyle bakıyorlardı. Bu düşte eski bir araba gıcırdayarak gelip önünde duruyordu. Dussander arabadan ona bakıyordu. Belki iki yüz yaşında vardı, derisi sarı kâğıda dönmüş bir mumyayı andırıyordu.

Dussander tiz bir sesle, "Seni biliyorum!" diye bağırıyordu. Seyircilere bakıp yine Todd'a dönüyordu. "Sen Patin'in başındaydın! Herkes baksın! Bu Patin'in Kanlı Canavar'ı! Himmler'in becerikli uzmanı! Seni suçluyorum katil! Seni suçluyorum kasap! Seni suçluyorum çocuk katili! Seni suçluyorum!"

Başka bir düşte çizgili tutsak üniforması giyiyor ve annesiyle babasını andıran iki muhafız onu taş duvarlı bir koridordan geçiriyorlardı. Her iki adamın kolunda da üstlerinde Davut Yıldızı bulunan kalın sarı bantlar olduğunu görüyordu. Arkalarında yürüyen bir rahip Kutsal Kitap'tan bir şeyler okuyordu. Todd omzunun üstünden bakınca, rahibin Dussander olduğunu ve SS subaylarına özgü siyah tunik giydiğini fark ediyordu.

Taş koridorun dibindeki çift kanatlı kapı, duvarları camdan olan sekiz köşeli bir odaya açılıyordu. Odanın ortasında bir darağacı vardı. Cam duvarların ardında avurtları çökmüş, sıska insanlar duruyordu. Hepsi de çıplak olan bu insanlar aynı ifadesiz gözlerle kendisine bakıyorlardı. Hepsinin kolunda da mavi numaralar vardı.

Todd kendi kendine, "Her şey yolunda," diye fısıldadı. "Gerçekten her şey yolunda."

Küçük gölün kıyısında sevişen çift dönerek onu süzdüler. Todd da onları kötü kötü süzdü. Bir şey söylemelerini ister gibi kafa tutmaktaydı. Sonunda çift başka tarafa baktı. O genç sırıtmış mıydı?

Todd kalkıp karnesini pantolonunun arka cebine soktu. Bisikletine bindi. İki blok ötedeki eczaneye gitti. Oradan mürekkebi çıkaran bir sıvı ve koyu mavi yazan ince uçlu bir tükenmezkalem aldı. Parka dönünce çiftin gitmiş olduğunu gördü. Fakat şarapçılar hâlâ oradaydılar ve etrafı kokutuyorlardı. Todd, İngilizce

notunu iyiye, Amerikan tarihini pekiyiye, tabiat bilgisini iyiye, Fransızcayı ortaya, cebiri iyiye çevirdi. Toplumbilimi silip tekrar iyi yazdı. Böylece karnede bir değişiklik yapıldığı anlaşılmayacaktı.

Kendi kendine. "Aldırma," diye fısıldadı. "Bunu yutarlar. Nasıl olsa yutarlar."

Aynı ay bir gece ikiden sonra Kurt Dussander inleyip soluyarak uyandı. Yatak örtülerini çekiştirerek kendisini saran korkunç karanlıklara baktı. Korkudan felç olmuş gibiydi. Sanki göğsünün üstüne ağır bir taş yerleştirmişlerdi. Acaba kalp krizi mi geçiriyorum diye düşündü. Karanlıkta komodinin üstündeki lambayı bulmak için uzandı. Az kalsın bunu yere deviriyordu.

Burada, Amerika'da, Kaliforniya'nın Santo Donato kentinde, kendi odamdayım... kendi yatak odamdayım diye düşündü. İşte pencerelerde aynı kahverengi perdeler var. Soren Sokağı'ndaki kitapçıdan aldığım cep kitapları da aynı raflarda duruyor. Yerde aynı gri halı var. Duvardaki de aynı mavi kâğıt. Kalp krizi geçirmiyorum. O ormanda da değilim. Beni gözetleyen gözler de yok...

Fakat korku pis kokulu bir post gibi ona yapışmıştı ve kalbi hâlâ deli gibi çarpıyordu. O düş geri gelmişti. Şu çocuk bu işe devam edecek olursa rüyanın geri geleceğini biliyordu zaten. Tanrının belası çocuk! Çocuğun kendini korumak için mektup yazmasının sadece bir blöf olduğunu düşündü. Pek de başarılı bir blöf sayılmazdı. Çocuk bunu televizyondaki dedektif dizilerinden birinde görmüş olacaktı. O çocuk böyle önemli bir mektubu hangi arkadaşına emanet edebilirdi? Bunu hiçbir arkadaşına veremezdi. Böyle düşünüyordu. Bundan bir emin olabilseydi...

Romatizmalı ellerini yumruk yapıp sıkarken canı yandı. Sonra ellerini ağır ağır açtı. Masadaki paketi alarak bir sigara yaktı. Saat 2.41'i gösteriyordu. O gece daha fazla uyuyamayacağını anladı. Dumanı içine çekince şiddetle öksürmeye başladı. Aşağıya inip bir iki kadeh içmedikçe uyumasına imkân yoktu. Hatta üç kadeh. Son altı hafta içinde fazla içmeye başlamıştı zaten. 1939'un Berlin'inde hava zafer kokarken, her yerde Führer'in sesini du-

yup pırıl pırıl yanan gözlerini gördüğü zaman olduğu gibi, içkileri arka arkaya yuvarlayacak genç bir adam da değildi artık.

"O çocuk... Kahrolasıca çocuk!"

Yüksek sesle, "Kendine karşı dürüst ol," dedi. Oysa kendi kendine konuşma huyu yoktu. Ama bunu ilk kez yapmıyordu. Patin'deki son haftalarda böyle kendi kendine konuştuğunu anımsıyordu. O sırada dünya başlarına geçmişti ve doğudan inen Rusların gök gürültüsünü andıran sesi gitgide daha çok duyulmaya başlamıştı. O zaman kendi kendine konuşması doğal sayılırdı. Büyük bir gerilim içindeydi ve böyle bir gerilim yaşayan kimseler genellikle garip şeyler yaparlardı. Pantolonlarının ceplerinden ellerini aşağıya doğru indirip hayalarını tutarlar, dişlerini gıcırdatırlardı... Wolff öyle diş gıcırdatanlardandı. Bunu yaparken de sırıtırdı. Huffmann parmağını şaklatıp bacağının üstüne vururdu. Kendisi de zaman zaman öyle tek başınayken konuşurdu. Ama şimdi...

Yüksek sesle, "Yine büyük bir gerilimle karşılaştın," dedi. Bu kez Almanca konuştuğunun farkındaydı. Yıllardır Almanca konuşmamıştı, fakat şimdi anadili kendisine sıcak ve teselli verici geliyor, gevşemesini, sakinleşmesini sağlıyordu.

"Evet, büyük bir gerilim. Buna da o çocuk neden oldu. Ama kendine karşı dürüst davranmalısın. Gecenin bu saatinde yalan söylenmez. Konuştuğun için tam anlamıyla pişman değilsin. Başlangıçta çocuğun sırrını saklamayacağından ya da saklayamayacağından korktun. Durumu bir arkadaşına anlatabilirdi. O arkadaş da iki dostuna anlatırdı. Fakat çocuk bunca zaman sustuğuna göre, daha uzun süre susacaktır. Beni yakalayıp götürürlerse çocuk konuşan kitabını yitirecektir. Ben onun için konuşan bir kitap mıyım? Öyleyim sanırım."

Sustuysa da düşünceler devam ediyordu. Çok yalnız kalmıştı. Kimse ne kadar yalnız olduğunu bilemezdi. Zaman zaman intiharı düşündüğü bile olmuştu. Tek başına yaşayacak biri değildi aslında. Duyduğu sesler sadece radyodan geliyordu. Gördüğü insanlar da kirli dört köşe camın arkasındaydılar. Yaşlı bir adamdı

ve ölümden korkmakla birlikte, tek başına kalan bir ihtiyar olmaktan daha fazla korkuyordu.

Bazen mesanesi ona oyun oynuyor, kalkıp banyoya giderken koyu renk bir leke pantolonunun üstünde genişliyordu. Nemli havalarda eklemleri önce sızlıyor, sonra şiddetle ağrımaya başlıyordu. Bazı günler sabahtan akşama kadar bir kutu ağrıkesici içtiği oluyor, fakat ilaçlar ağrısını sadece hafifletebiliyordu. Raftan bir kitap almak ya da televizyonda bir istasyonu çevirmek bile ona büyük acı veriyordu. Gözleri de iyi görmüyordu. Bazen eşyalara çarpıyor, aşık kemiğini vuruyordu. Bir kemiğini kırıp telefona erişemeyeceği korkusuyla yaşamaktaydı. Hemen onu hastaneye yetiştirecek olsalar bile, bu kez bir doktorun gerçek geçmişini öğrenmesi tehlikesi vardı. Doktor, Bay Danker'ın var olmayan tıbbi geçmişinden kuşkulanabilirdi.

Çocuk sayesinde bu korkuların bir bölümünü unutmuştu. O geldiğinde eski günleri anımsıyordu. İşin garibi, o günlerin kafasında çok berrak olmasıydı. Belirli günlerde havanın nasıl olduğunu bile anımsıyor, adları ve olayları arka arkaya sıralayabiliyordu. Kuzey Kulesi'ndeki makinelinin başında oturan er Henried'i de, iki kaşının arasındaki kocaman et benini de anımsıyordu. Bu yüzden Henried'e Üç Gözlü ya da İhtiyar Siklops adını takmışlardı. Sevgilisi çırılçıplak divanda yatarken resmini çektiren Kessel'i de anımsıyordu. Kessel bu resmi arkadaşlarına gösterip para alıyordu. Sonra doktorları da, yaptıkları deneyleri de anımsıyordu. Doktorlar acı eşiğini, ölmekte olan kadın ve erkeklerin beyin dalgalarını ölçmüşlerdi. Oradaki tutsaklar üstünde türlü ışınların etkisini incelemişlerdi. Daha böyle yüzlerce deney yapmışlardı.

Çocukla yaşlı bir adam gibi konuştuğunu sanıyordu. Fakat pek çok ihtiyardan talihli olduğunun farkındaydı. Onlar sabırsız, ilgisiz ya da doğrudan doğruya terbiyesiz dinleyicilerle karşılaşıyorlardı. Oysa kendi dinleyicisi daima büyüleniyordu.

Bunun için birkaç karabasan fazla bir bedel sayılmazdı değil mi?

Sigarasını söndürerek bir an tavana baktı. Sonra yatakta dönerek ayaklarını yere bastı. Çocukla kendisi tiksinti vericiydiler. Birbirlerini besliyor, birbirlerini yiyorlardı. Öğleden sonra mutfaktaki esrarlı fakat lezzetli besinler yüzünden midesi zaman zaman ekşiyordu. Acaba çocuğun midesi ne durumdaydı? İyi uyuyabiliyor muydu? Belki de uyuyamıyordu. Dussander çocuğun son günlerde solgun olduğunu düşündü. Üstelik yaşamına ilk girdiği günkünden de zayıftı.

Yatak odasındaki dolabın kapısını açtı. Askıları sağa doğru iterek geriye uzandı ve o uydurma üniformayı çıkardı. Eline aldığı giysi bir akbabanın derisi gibi sarktı. Buna diğer eliyle dokundu. Dokundu ve sonra okşadı.

Uzun bir süre sonra da ağır ağır giymeye başladı. Üniformanın düğmelerini ilikleyene kadar aynaya bakmadı. Sonra aynaya bir göz atıp başını salladı. Gidip yatağına uzanarak bir sigara içti. Sigarayı bitirince uykusu geldi. Gece lambasını söndürürken bunun böylesine kolay olmasına inanamadı. Fakat beş dakika sonra uykuya daldı ve bu kez düş de görmedi.

8

Şubat 1975

Dick Bowden akşam yemeğinden sonra Dussander'in için için berbat bir şey olduğunu düşündüğü konyağı getirdi. Alman nazik nazik gülümseyerek konyağı övdü tabii. Bowden'ın karısı da çocuğa çikolatalı süt verdi. Todd yemek boyunca hiç konuşmamıştı, olağanüstü sayılacak kadar sessizdi. Rahatsız mıydı? Evet. Nedense çocuk bir şeyden çok rahatsız olmuştu.

Dussander çocukla eve geldiği andan itibaren Dick ve Monica Bowden'ı adeta büyülemişti. Todd anne ve babasına Bay Denker'ın gözlerinin çok bozuk olduğunu söylemişti. Böylece ona kitap okumasının nedeni anlaşılmış oluyordu. Dussander bu konuda çok dikkatli davranmıştı ve hata yaptığını da sanmıyordu.

En iyi elbisesini giymişti. Havanın yağmurlu olmasına karşın, romatizması onu pek rahatsız etmemişti. Çocuk saçma bir neden yüzünden ondan şemsiyesini evinde bırakmasını istemişti. Fakat Dussander almakta ısrar etmişti. Düşünecek olursa zevkli ve coşku veren bir gece geçirmişti. Konyak berbattı ama tam dokuz yıldır akşam yemeğine gitmemişti.

Yemek sırasında Essen Motor Fabrikası'ndan, savaş sonrası Almanya'sının yeniden kurulmasından söz etmişti. Bowden ona bu konularda zekice birkaç soru sormuş ve Dussander'in yanıtlarından etkilenmişti. Sonra Alman yazarları konuşmaya başlamışlardı. Monica Bowden ona, yaşı iyice ilerledikten sonra nasıl Amerika'ya geldiğini sormuştu. Dussander de üzgün bir tavır

takınarak hayali karısının ölümünü anlatmıştı. Monica Bowden hemen ona acımıştı tabii.

Dick Bowden o kötü konyağı içerlerken, "Sorum çok özelse lütfen cevap vermeyin Bay Denker," dedi. "Ama savaş sırasında ne yaptığınızı merak ettim doğrusu."

Çocuk olduğu yerde hareketsiz kaldı. Kasları gerilmişti.

Dussander gülümseyerek sigara paketini bulabilmek için eliyle masayı yokladı. Paketi görüyordu ama en küçük bir hata bile yapmamalıydı. Monica paketi onun eline verdi.

"Teşekkür ederim hanımefendi. Yemek nefisti. Siz olağanüstü bir aşçısınız. Eşim sizden iyi yemek yapamazdı."

Bu iltifat yüzünden şaşalayan Monica teşekkür etti. Todd da annesine adeta öfkeyle baktı.

Dussander sigarasını yakarak Dick Bowden'a döndü. "Bu konu özel değil. Ben savaşa giremeyecek kadar yaşı ilerlemiş bütün erkekler gibi 1943'te askere alındım. Fakat zaten o zaman Üçüncü Reich'ın kaderi belli olmuştu. Onu yaratan delilerin kaderi de belliydi. Özellikle o çılgın adamın sonu gelmişti." Kibriti söndürüp ciddi bir tavırla durdu. "Herkes Hitler'in aleyhine dönünce çok rahatladık. Çok rahatladık." Bowden'a bir sır verir gibi dostlukla baktı. "Ne var ki, o zamanlar insan bu tür düşünceleri açıkça belirtmemeye dikkat ederdi. Bu tür şeyler yüksek sesle söylenmezdi."

Dick Bowden saygıyla mırıldandı. "Öyle sanırım."

Dussander kasvetli bir tavırla, "Hayır," diye devam etti. "Yüksek sesle söylenmezdi. Bir gece dört ya da beş arkadaş işten sonra yakındaki bir Ratskeller'e uğradık. Bunu iyi anımsıyorum. O tarihte Schnaps, hatta bira bile bulunmuyordu. Ama o gece ikisi de vardı. Birbirimizi yirmi yıla yakın süredir tanıyorduk. İçimizden biri... Hans Hassler adındaki arkadaşımız Führer'in ikinci bir cephe açıp Ruslarla savaşmasının belki de hatalı olduğunu söyledi. 'Hans,'dedim. 'Lütfen sözlerine dikkat et.' Zavallı Hans'ın rengi soldu ve hemen konuyu değiştirdi. Fakat üç gün

sonra o gitti. Bir daha onu görmedim. Bildiğim kadarıyla, o gece masamızda olanlardan hiçbiri de kendisini görmedi."

Monica içini çekti. "Ne korkunç! Biraz konyak daha alır mıydınız Bay Denker?"

"Hayır, teşekkür ederim." Kadına gülümsedi. "Eşim annesinden bir söz öğrenmişti. 'İnsan hiçbir zaman çok güzel olan şeyde aşırıya kaçmamalı,' derdi."

Todd'un kaşlarının arasındaki çizgi biraz daha derinleşti.

Dick, "Acaba onu toplama kampına mı yolladılar?" diye sordu. "Arkadaşınız Hessler'i söylüyorum."

Dussander nazikçe. "Hassler," diye düzeltti. Sonra ciddileşti. "Pek çok kimse oralara yollandı. O kamplar Almanlar için binlerce yıl bir utanç kaynağı olacaktır. Hitler'in asıl mirası o kamplardır."

Bowden piposunu yakıp birkaç nefes çekti. "Ah, bence bu çok sert bir hüküm. Okuduğuma göre, Almanların çoğu o sırada olanları bilmiyormuş. Auschwitz dolaylarında oturanlar orasını bir sosis fabrikası sanıyorlarmış."

Monica, "Aman ne korkunç," diyerek yüzünü buruşturup kocasına bu konuyu kapatmasını işaret etti. Sonra dönerek Dussander'e gülümsedi. "Pipo tütününün kokusuna bayılırım. Siz de bunu sever misiniz Bay Denker?"

"Gerçekten severim hanımefendi." Dussander o anda pipo tütünü yüzünden aksırmamak için kendini zor tutuyordu.

Bowden birden masanın üstünden uzanıp oğlunun omzunu tuttu. Todd irkildi. "Bu gece hiç sesin çıkmıyor oğlum. Bir şeyin yok ya?"

Todd babasına ve Dussander'e bakarak tuhaf tuhaf gülümsedi. "Bir şeyim yok. Biliyorsun ben bu hikâyeleri daha önce de duydum."

Monica atıldı. "Todd, böyle bir şey söylemen..."

Dussander, "Çocuk sadece dürüst davranıyor," diye araya girdi. "Bu, erkeklerin vazgeçmek zorunda oldukları ve çocuklara verilmiş bir haktır. Öyle değil mi Bay Bowden?"

Dick gülerek başını salladı.

Dussander, "Belki Todd beni evime kadar götürür," dedi. "Ödevlerini yapmış olduğundan eminim."

Monica atıldı. "Todd çok yetenekli bir öğrencidir." Şaşkın şaşkın oğluna bakarken bu sözler kendiliğinden ağzından çıkıvermişti. "Karnesinde genellikle hep pekiyi ve iyiler vardı. Geçen sömestrde bir ortası vardı ama mart karnesine kadar Fransızca notunu düzelteceğine söz verdi. Doğru değil mi Todd bebeğim?"

Todd yine tuhaf tuhaf gülümseyerek başını salladı.

Dick, "Yürümenize gerek yok," dedi. "Sizi arabamla evinize bırakmak beni sevindirir."

"Ben hava almak ve biraz da egzersiz yapmak için yürüyorum. Bu konuda ısrar etmeliyim... Fakat Todd istemiyorsa o başka tabii."

Todd, "Yok, bir yürüyüş yapmak hoşuma gider," diye cevap verince, anne ve babası ona tatlı tatlı gülümsediler.

Dussander ancak eve yaklaşınca sessizliği bozdu. Yağmur başlamıştı. Adam açtığı şemsiyeyi çocukla kendi başına tutuyordu. Ama yine de romatizmadan ses çıkmıyordu. Şaşılacak şeydi.

"Sen tıpkı romatizmam gibisin," dedi.

Todd başını kaldırdı. "Ne?"

"İkinizin de bu gece sesi çıkmadı. Dilini ne kaptı oğlum? Kedi mi, yoksa bir karabatak mı?"

Todd, "Hiç," diye mırıldandı. Dussander'in sokağına saptılar.

Alman hafif bir acımasızlıkla konuştu. "Belki bunu tahmin edebilirim. Yemekte ağzımdan bir şey kaçıracağımdan korkuyordun. Annenle babana söyleyecek bahane kalmadığı için beni yemeğe çağırmalarına razı olmak zorunda kalmıştın. Şimdi her şey yolunda gittiği için şaşkınsın. Bu doğru değil mi?"

"Kimin umurunda?" Todd somurtarak omuz silkti.

Dussander, "Neden her şey yolunda gitmeyecekmiş?" diye sordu. "Daha sen doğmadan ben ikiyüzlülüğü öğrenmiştim. Sen

de sır saklamasını biliyordun. Bunu itiraf etmem gerekiyor. Fakat bu gece beni gördün mü? Annenle babanı büyüledim. Onları büyüledim!"

Todd birden dayanamayarak bağırdı. "Bunu yapman gerekmezdi!"

Dussander birden durup Todd'a baktı. "Bunu yapmamam mı gerekiyordu? İstediğinin bu olduğunu sanıyordum oğlum! Bundan böyle evime gelip bana kitap okumana hiç itiraz etmeyeceklerinden eminim."

Todd öfkeyle homurdandı. "Sen pek çok şeyden eminsin. Belki de senden bütün istediklerimi elde ettim. O leş gibi evine gelip, tren deposunun orada yaşayan yaşlı pislik torbası şarapçılar gibi içkileri devirmeni seyretmem için beni zorlayan biri olduğunu mu sanıyorsun?" Yükselip tizleşen sesinde telaş vardı. "Hiç kimse beni zorlamıyor. Gelmek istersem gelirim. İstemezsem de gelmem."

"Sesini alçalt. Seni duyabilirler."

Todd, "Kimin umurunda?" diye karşılık vererek yürüdü. Bu kez mahsus şemsiyenin altından çekilmişti.

Dussander, "Evet, gelmen için seni zorlayan yok," diye mırıldandı. "Açıkçasını istersen, gelmemen beni çok sevindirir. İnan oğlum, tek başıma içmekten sıkılan biri değilim. Hiç değilim."

Todd aşağı gören bir tavırla ona baktı. "Bu hoşuna gider değil mi?"

Dussander cevap vermeyerek gülümsedi.

"Ama buna güvenme." Dussander'in evine giden bahçe yoluna girmişlerdi. Adam cebinde anahtarını aradı. Parmakları bir an sancıdı, sonra ağrı kesildi. Ağrı bekliyordu. Dussander o zaman durumu anladığını düşündü. Ağrı onun yalnız kalmasını bekliyordu. O zaman ortaya çıkacaktı.

Todd söylendi. "Sana bir şey söyleyeceğim." Nedense soluk soluğaydı. "Annemle babam senin kim olduğunu bilselerdi... onlara söyleyecek olsaydım, yüzüne tükürürler ve sıska popona bir tekme atıp seni evden kovarlardı."

Dussander yağmur çiseleyen karanlık gecede Todd'a baktı. Çocuk kafa tutar gibi başını kaldırmıştı ama yüzü solgundu. Gözlerinin altlarında gölgeler belirmişti. Halinden başkaları uyurken, onun yatakta oturup kötü şeyler düşündüğü anlaşılıyordu.

Dussander, "Kim olduğumu anlayınca sadece tiksinti duyacaklarından eminim," diye cevap verdi. Fakat için için baba Bowden'ın tiksintisini bir süre kontrol ederek oğlunun daha önce öğrendiği şeyleri sormaya kalkacağından da emindi. "Evet sadece tiksinti duyacaklar. Fakat benim kim olduğumu aylardır bildiğini ve ağzını bile açmadığını onlara anlatacak olursam, o zaman senin hakkında nasıl bir duyguya kapılacaklar dersin?"

Todd karanlıkta ses çıkarmadan ona baktı.

Dussander kayıtsızlıkla, "İstersen gel beni gör," dedi. "İstemiyorsan evinde otur. İyi geceler oğlum."

Evinin kapısına doğru giderek ağzını hafifçe açmış arkasından bakan Todd'u yağmurda bıraktı.

Monica ertesi gün kahvaltıda, "Baban, Bay Denker'ı çok beğendi Todd," dedi. "Onun büyükbabana benzediğini söyledi."

Todd kızarmış ekmeğini yerken ağzının içinde bir şeyler mırıldandı. Monica oğluna bakarak onun geceleri iyi uyuyup uyumadığını düşündü. Çocuk pek solgun görünüyordu. Hem notları da birden düşmüştü. Todd o güne dek hiç zayıf almamıştı.

"Bugünlerde kendini nasıl hissediyorsun Todd?"

Çocuk bir an boş gözlerle annesine baktı. Sonra birden gülümsedi. Bu tatlı gülüş kadını adeta büyüledi, içinin rahatlamasını sağladı. Todd'un çenesine çilek reçeli bulaşmıştı. "İyiyim. Bomba gibiyim."

Kadın, "Todd bebeğim," diye mırıldandı.

Çocuk, "Monica bebeğim," diye karşılık verdi ve birlikte gülmeye başladılar.

9

Mart 1975

Dussander, "Pisi pisi," dedi. "Gel pisi pisi. Pisi pisi." Arka verandada oturuyor, ayağının dibinde süt dolu, pembe plastik bir tas duruyordu. Öğleden sonra bir buçuktu. Hava sıcaktı ve hafif bir sis vardı. Batıda çıkan yangında çalılar, kuru otlar tutuşmuştu. Bu yüzden mevsime uymayan sonbahar kokusu etrafı kaplamıştı. Çocuk gelecek olursa bir saat sonra evde olacaktı. Fakat artık her gün gelmiyordu. Haftada yedi gün yerine sadece dört ya da beş gün geliyordu. Dussander, yavaş yavaş durumu anlamaya başlamıştı. Çocuğun başının dertte olduğunu seziyordu.

Dussander, "Pisi pisi. Gel pisi pisi," diyerek arka avlunun gerisinde çitin yanında oturan sokak kedisini kandırmaya çalıştı. Bu erkek kedi bahçedeki yaban otları kadar bakımsızdı. Adamın her seslenişinde hayvan kulaklarını dikleştirip dinliyor, gözlerini süt dolu pembe kâseden bir an bile ayırmıyordu.

Dussander, belki dersleri yüzünden sıkılıyor diye düşündü. Ya da kötü düşler görüyor. Belki de her ikisine de üzülüyordur.

Sonuncu fikir gülümsemesine neden oldu.

Yumuşak bir ses tonuyla, "Gel pisi pisi," diye yineledi. Kedi yine kulaklarını dikti. Yerinden kımıldamadan süt kâsesine bakmaya devam etti.

Dussander'in de sıkılmasına neden olan sorunları vardı. Üç haftadan beri SS üniformasıyla yatıp uyuyordu. Tuhaf bir pijama saydığı üniforma sayesinde bir süre uykusuzluk ve kötü düşler-

den kurtulmuştu. Başlangıçta deliksiz uyumuştu. Sonra düşler geri gelmişti; hem teker teker değil, hep birlikte geri gelmişlerdi. Düşler eskisinden çok daha korkunçtu. O gözleri görüyordu. Seçemediği ıslak bir ormanda koşarak kaçarken iri yapraklar, ıslak dallar yüzüne çarpıyor, bitki özü ya da kan gibi bir sıvının akmasına neden oluyorlardı. Etrafında o parlak gözler varken koşuyor, koşuyordu. Ruhu olmayan yaratıkların parlak gözleri ormandaki düzlüğe çıkana dek onu izliyordu. Karanlıkta düzlüğün öte yanındaki bayırı görmekten çok seziyordu. Bu bayırın yukarısında Patin vardı. Patin'in yayvan beton binalarını, elektrikli telle çevrili avlularını, Dünyalar Savaşı'ndaki Mars drednotlarını andıran gözetleme kulelerini seçiyordu. Tam ortadan dumanlar gökyüzüne doğru yükseliyordu. O tuğla sütunların altında yakılmış, çalışmaya hazır fırınlar bulunuyordu. Bunlar gecenin karanlığında korkunç canavarların gözleri gibi parlıyorlardı. Çevrede yaşayanlara, Patin'deki mahkûmların giyecek eşyaları ve mum yaptıkları söylenmişti. Fakat Auschwitz dolaylarındaki insanlar nasıl kampın sosis fabrikası olacağına inanmamışlarsa, Patin çevresindekiler de bu yalana öyle inanamamışlardı. Ancak bunun önemi de yoktu.

Rüyasında omzunun üstünden bakınca, sonunda huzura kavuşamayan ölülerin gizlendikleri yerden çıktıklarını görüyordu. Huzursuz ölüler ya da Yahudiler, üstlerinde mavi numaralar parlayan, çürümüş morumsu kollarını, pençe gibi olan ellerini uzatan ölüler yaklaşıyorlardı. Yüzleri de ifadesiz değildi artık. Bu suratlar kinle, intikam isteğiyle, öldürme arzusuyla canlanmıştı. Küçük çocuklar annelerinin yanında koşuyor, ihtiyar büyükbabalar torunlarına dayanarak yürüyorlardı. Hepsinin yüzündeki ortak anlam da umutsuzluktu.

Umutsuzluk mu? Evet. Çünkü Dussander düşünde o tepeye tırmanacak olursa kurtulacağını biliyordu. Mahkûmlar da bunun farkındaydılar. Bu ıslak, bataklığımsı yerde, gece açan çiçeklerin özsuyu değil kan akıttıkları bu ormanda, kendisi yakalanmaya çalışan bir avdı. Fakat yukarıda yönetim onun elindeydi. Burası

bir ormansa, tepedeki kamp da bir hayvanat bahçesiydi. Orada bütün tehlikeli hayvanlar kafeslerine kapatılmışlardı ve oranın baş bakıcısı olarak hangi hayvanların besleneceği, hangilerinin yaşayacağı, hangilerinin kesilip incelenmek üzere uzmanlara teslim edileceğine de kendisi karar verecekti.

Dussander koşarak tepeye tırmanmaya çalışıyordu. Fakat hareketleri karabasanlara özgü şekilde ağırdı. İskelet gibi ellerin boğazına sarıldığını hissediyor, soğuk ve pis solukları, cesetlerin kokularını duyuyor ve tam kampa erişeceği sırada kendini çekip yere yatıran ölülerin zaferle bağırdıklarını işitiyordu.

Dussander, "Pisi pisi," dedi. "Süt. Güzel süt."

Kedi sonunda yaklaşmaya razı oldu. Avlunun ortasına kadar geldi ve yine oturdu. Kuyruğunu endişeli endişeli sallıyordu. Adama güvenmediği belliydi. Ancak adam kedinin sütün kokusunu aldığını biliyordu ve sakindi. Hayvan er geç yaklaşacaktı.

Patin'de kaçakçılık sorunu olmamıştı. Bazı mahkûmlar, değerli eşyalarını küçük güderi keselerle popolarına sokup kampa gelmişlerdi. Çoğu zaman da getirdikleri şeylerin aslında hiç de değerli sayılmayan fotoğraf, saç tutamları, sahte mücevher gibi şeyler olduğu anlaşılmıştı. Mahkûmlar keseleri ince sopalarla iyice yukarıya itmişlerdi. Bu yüzden Kokmuş Parmak denilen gardiyanın uzun parmakları bile keseleri çıkarmak için yeterli olmamıştı. Altı kuşaktan beri ailesinde olan bir elması Patin'e gelmeden önce yutan bir kadını anımsıyordu. Kadın elmasın daima ailenin büyük kızına verildiğini söylemişti. Ama o Yahudi'ydi ve bütün Yahudiler yalan söylerlerdi. Aslında elmas küçük ve kusurluydu. Kadın bağırsaklardan dışarıya atılan elması tekrar yutmuştu. Bunu yapmaya devam etmiş ve sonunda elmas onun içini kesmeye başlayınca kadında kanama görülmüştü.

Başka numaralar da vardı. Fakat mahkûmlar daha çok biraz tütün, bir iki saç kurdelesi gibi değersiz şeyleri saklamaya çalışırlardı. Aslında saklanan şeyin değerli ya da değersiz olmasının önemi yoktu. Dussander'in mahkûmları sorguya çektiği odada

tıpkı şimdiki evindekini andıran üstüne kırmızı beyaz kareli muşamba örtülü bir mutfak masası ve üstünde kuzu yahnisi kaynayan bir tencere bulunan bir elektrik ocağı vardı. Birinin bir şey gizlediğinden kuşkulanıldığında, onu tanıyanlardan biri odaya getirilirdi. Dussander mis gibi kuzu yahnisinin kokusu odaya dolarken, ocağın yanında durur ve yumuşaklıkla, "Kim?" diye sorardı. "Altını gizleyen kim?" "Elmas saklayan kim?" "Kimde tütün var?" "Givenet adlı kadına çocuğu için ilaç veren kim?" Getirilen kimseye yahni verileceğine dair bir söz söylenmezdi, ama etin kokusu er geç dillerin çözülmesini sağlardı. Aynı sonuca bir cop ya da bir tüfek dipçiğini mahkûmların kasıklarına vurmakla da varabilirdi ama o yahni... yahni zarif bir yöntemdi doğrusu.

Dussander, "Pisi pisi," dedi. Kedinin kulakları dikildi. Hayvan doğrulacak gibi oldu ama uzun zaman önce atılan bir tekmeyi ya da bıyıklarını yakan bir kibriti yan anımsamış gibi yine yerine oturdu. Ama nasıl olsa kısa süre sonra yaklaşacaktı.

Şimdi korkunç düşlerin etkisini geçirecek bir yol bulmuştu. Bir bakıma SS üniformasını giymekten farklı değildi bu. Hem böylece kendini daha güçlü hissediyordu. Dussander kendinden memnundu ve bunu daha önce düşünememiş olduğuna üzülüyordu. Kendisini sakinleştirmek için bulduğu yöntemi o çocuğa borçlu olduğunu sanıyordu. Todd ona, geçmişte kalan korkulardan kurtulmak için bunları reddetmeye kalkmanın doğru olmadığını göstermişti. Aslında o olayları düşünmek, hatta sevgiyle kucaklamak gerekiyordu. Evet, çocuğun geçen yaz beklenmedik şekilde gelmesinden önce uzun süre kötü düşler görmediği de doğruydu. Ama artık geçmişi konusunda bir korkak gibi davrandığını anlıyordu. Bu yüzden kendine ait bir parçayı reddetmek zorunda kalmıştı. İşte şimdi onu geri alıyor, ona sahip çıkıyordu.

Dussander, "Pisi pisi," derken yüzünde yumuşak, iç yatıştıran bir gülüş belirdi. Yaşamın türlü acımasızlığıyla karşılaştıktan sonra emin bir yere erişen ve biraz hikmet sahibi olan yaşlı bir adam gibi gülümsüyordu.

Erkek kedi ayağa kalktı ve bir an durakladıktan sonra zarif hareketlerle avluyu aştı. Merdiveni çıkıp Dussander'e son kez güvenmeyen gözlerle baktı. Parçalanmış kulaklarını indirip sütü içmeye başladı.

Dussander kucağında duran lastik eldivenleri alarak mırıldandı. "İyi süt. İyi bir kedi için iyi bir süt." Bu eldivenlerin reklamını televizyonda görüp bir marketten satın almıştı.

Bir parmakla kediyi okşarken, bir yandan da tatlı sözler mırıldanıyordu. Bu okşayışlardan hoşlanan kedi sırtını kabarttı.

Süt kabı boşalacağı sırada kediyi yakaladı. Hayvan Dussander'in ellerinden kurtulmak için dönüyor, debeleniyor ve lastik eldiveni tırmalıyordu. Hareketleri son derece çevikti. Dussander pençelerini ya da dişlerini eline geçirecek olursa kedinin savaşı kazanacağını biliyordu. O dövüşe alışmış, eski bir savaşçı sayılırdı. Dussander, ben de savaşçı olduğum için onu iyi anlıyorum diye düşünerek sırıttı.

Kediyi vücuduna yaklaştırmadan tutarak ayağıyla kapıyı itip mutfağa girdi. Kedi bağırarak lastik eldivenleri paralamaya çalıştı. Başını uzatarak dişlerini yeşil lastikle kaplı başparmağa geçirdi.

Dussander sitem eder gibi, "Pis kedi!" dedi.

Fırının kapağı açıktı. Dussander kediyi fırına itip diziyle kapağı kapatıverdi. O anda romatizması yüzünden acı duydu. Fakat sırıtmaya devam etti. Soluk soluğa fırına dayanarak öylece kaldı. Havagazı fırınıydı, bunu ender kullanırdı. Sadece hazır yemekleri ısıtmak ve sokak kedilerini öldürmek için işe yarıyordu.

Hayvanın acı acı miyavladığını ve fırının içini tırmalayarak çıkmaya çalıştığını hayal meyal duyuyordu.

Dussander fırının düğmesini sonuna kadar çevirdi. 260 derece ısıyla yanacaktı fırın. Otomatik yakıcı sayesinde fısıltılı ses çıkaran iki sıra gaz alev aldı. Kedi miyavlamaktan vazgeçerek olanca sesiyle bağırmaya başladı... Sesi küçük bir erkek çocuğunkini andırıyordu. Büyük acı çeken küçük bir erkek çocuk... Dussander

bunu düşününce daha keyifle gülümsedi. Kalbi göğsünü delecek gibi atıyordu. Kedi avaz avaz bağırarak fırında deli gibi debeleniyordu, etrafını tırmalıyordu. Kısa süre sonra fırından çıkan sıcak bir yanık kokusu mutfağa dolmaya başladı.

Dussander yarım saat sonra bir kilometre ötedeki Grant mağazasından iki dolar doksan sekiz sente aldığı kebap çatalıyla fırını kazıyarak kedinin kömürleşmiş leşini çıkardı.

Kedinin yanmış leşini boş bir un torbasına koydu. Torbayı bodruma götürdü. Bodrumun zeminine beton dökülmemişti. Kısa bir süre sonra geri döndü, mutfağa bolca sprey sıktı. Böylece içerisi yapay çam kokusuyla doldu. Pencereleri açtı. Kebap çatalını yıkayarak yerine astı. Sonra oturup beklemeye başladı. Çocuk gelecek miydi acaba? Bir yandan da gülüyor, gülüyordu.

Dussander çocuğun gelmeyeceği kanısına vardıktan beş dakika sonra Todd kapıdan girdi. Üstünde okul renkleri olan bir eşofman ceketi vardı ve San Diego Padres beyzbol kasketi giymişti. Ders kitapları da koltuğunun altındaydı. Mutfağa girince yüzünü buruşturdu. "Öf, ne kokuyor? Pek pis bir koku bu!"

Dussander bir sigara yaktı. "Fırını denedim. Korkarım akşam yemeğimi yaktım, olduğu gibi çöpe atmam gerekti."

Ay sonuna doğru bir gün çocuk her zamankinden erken geldi. Daha okul dağılmamıştı bile. Dussander mutfakta oturmuş çatlak bir fincana koyduğu burbon viskisini içiyordu. Sallanan sandalyesini de mutfağa taşımıştı artık. İçkisini içerek sandalyede sallanıyor, terlikli ayaklarını muşamba kaplı yere vuruyordu. Zevkli bir sarhoşluğun eşiğindeydi. Bir gece öncesine kadar hiç kötü düş görmemişti. Kulakları paralanmış sokak kedisini fırınladığından beri rahattı. Fakat bir gece önceki düş gerçekten çok korkunçtu. Bunu inkâr edemezdi. Tepenin yarısına eriştiği sırada onu yakalayarak aşağıya çekmişlerdi. Güçlükle uyanana kadar

da ona anlatılamaz şeyler yapmışlardı. Fakat kendini zorlayıp uyandıktan sonra yine kendine güvenmeye başlamıştı. İstediği an bu düşleri sona erdirebilirdi. Bu kez bir kedi yeterli olmayabilirdi. Fakat köpek satan yerler vardı.

Birden mutfağa giren Todd'un solgun yüzü çökmüştü ve terden parlıyordu. Dussander, iyice zayıfladı diye düşündü. Gözlerindeki tuhaf ifadeyi de hiç beğenmemişti.

Todd birden kafa tutar gibi konuştu. "Bana yardım edeceksin."

Dussander sakindi. "Ya, öyle mi?" Fakat birden endişelendi. Todd öfkeyle kitaplarını masaya atarken de, duygularını belli etmeyerek sakin sakin baktı.

Todd tiz bir sesle bağırdı. "Evet, Tanrının cezası, bana yardım etmek zorundasın! Çünkü suç sende! Bütün suç sende!" Yanaklarında pençe pençe kırmızılıklar belirmişti. "Bana yardım etmek zorundasın, çünkü elimdesin! Sana her istediğimi yaptırabilirim!"

Dussander sakin bir tavırla konuştu. "Sana elimden geldiği kadar yardım ederim." Farkına bile varmadan bir kez daha yaptığı gibi ellerini kucağında kavuşturdu. Sallanan sandalyede öne eğildi. Neredeyse çenesi ellerine değecekti. Bunu da bir kez yaptığını anımsıyordu. Sakin ve dost ifadeli yüzünden duymakta olduğu endişe hiç belli değildi. Öyle otururken arkasındaki ocağın üstünde bir tencerede kuzu yahnisinin kaynadığını hayal eder gibiydi. "Bana derdini anlat."

Todd şiddetle, "Tanrının belası sorun şu!" diye haykırarak Dussander'e katlanmış bir karton attı. Bu, adamın göğsüne çarpıp kucağına düştü. Dussander o anda hissettiği güçlü öfkeye şaştı. İçinden kalkıp çocuğun yüzüne bir tokat atmak geldi ama bunu yapacak yerde sakin sakin baktı. Çocuğun karnesiydi bu. Karneyi açınca üstünde makine yazısı olan yarım sayfa kâğıt kaydı. Dussander bunu daha sonra incelemek için bir yana koyarak çocuğun notlarına baktı.

Bayağı zevk duyarak, "Notların berbat evlat," dedi. Çocuk sadece İngilizce ve Amerikan tarihinden geçebilecek not almıştı. Kalan derslerinin hepsi çok zayıftı.

Todd kinle, "Suç bende değil," diye tısladı. "Suç senin. Bütün o hikâyeler... o hikâyeler yüzünden karabasanlar gördüğümü biliyor musun? Oturup kitaplarımı açıyorum ve o gün bana anlattıklarını düşünmeye başlıyorum. Sonra annemin yatma zamanımın geldiğini söylediğini duyarak kendime geliyorum. Ama suç bende değil! Beni duyuyor musun? Suç bende değil!"

Dussander mırıldandı. "Seni çok iyi duyuyorum." Todd'un karnesine takılan kâğıdı okudu.

Sevgili Bay ve Bayan Bowden,

Todd'un ikinci ve üçüncü yarıyıl notlarını konuşmak için buluşmamızı öneriyorum. Daha önceleri okulda çok başarılı olan Todd'un şimdiki notları özel bir sorunun çalışmalarını etkilediği izlenimini uyandırıyor. Bu tür sorunlar genellikle durumu açıkça tartışmak sayesinde çözümlenebilir.

Todd ilk yarıyıldaki sınavlarda pek başarılı olamamakla birlikte yine de geçti sayılır ama ikinci yarıyılda durum çok daha kötüye gidebilir. Bu yüzden sınıfta kalmamak için yaz kurslarına katılması da gerekebilir.

Ayrıca Todd'un diğer derslerinde başarılı olamadığını da duydum. Bu yılki durumu onun koleje kabul edilebilmesinin imkânsız olduğunu gösteriyor. Kolejde uygulanan testlerde başarılı olmasına da olanak yok sanırım.

Hepimiz için uygun bir zamanda toplanıp konuşmaya hazır olduğumu belirtirken, bu tür durumlarda ilk fırsatta konuşmanın genellikle daha iyi sonuç verdiğini eklerim.

Saygılarımla,
Edward French

Dussander kâğıdı karnenin içine koyarak, "Bu Edward French de kim?" diye sordu. Sonra ellerini kavuşturdu. Bir fela-

ketle karşılaşacağını seziyordu. Eskisinden güçlüydü bu duygusu ama bunu kabul etmeye yanaşmıyordu. Oysa bir yıl önce bu durumda yenilgiyi kabul ederdi. Oysa şimdi bu tür bir şeye razı olamazdı. Yine de kahrolası çocuk, onun başına bir bela getirmeye hazırlanıyordu. "O adam okul müdürü mü?"

"Lastik Ed mi? Yok canım. Yardımcı psikolog."

"Yardımcı psikolog mu? O da nedir?"

Todd, "Ne olduğunu tahmin edebilirsin," diye söylendi. Çılgına dönmüştü. "Tanrının belası yazıyı okudun!" Dussander'e aksi aksi bakarak mutfakta dolaşmaya başladı. "Fakat bu pisliğe razı olamam. Hayır, olamam. Yaz okuluna da gidecek değilim. Annemle babam bu yaz Hawaii'ye gidecekler. Ben de onlarla birlikte gideceğim." Masadaki karneyi işaret etti. "Babam bunu görürse ne yapar biliyor musun?"

Dussander dudak büktü.

"Beni sorguya çekip her şeyi öğrenir. Her şeyi. Bunlara senin neden olduğunu anlar. Uğraşır, didinir, ne yapar eder ağzımdan her şeyi alır. Ve sonra... sonra... başım derde girer." Öfkeyle Dussander'e baktı. "Beni gözetlemeye başlarlar. Lanet olsun, beni zorla bir kafa doktoruna da götürebilirler. Bilemiyorum. Nasıl bilebilirim? Ama cezalandırılmak niyetinde değilim. Ya da pis bir yaz okuluna gidecek değilim."

Dussander hafif bir ses tonuyla, "Ya da ıslahevine," diye mırıldandı.

Todd birden durdu. Yüzü taş kesildi. Soluk alnı ve yanakları bembeyaz oldu. Dussander'e bakakaldı. Konuşabilmek için iki kez kendisini zorladı. "Ne? Ne dedin?"

Dussander çok sabırlı davranırmış gibi bir tavır takındı.

"Sevgili oğlum, son beş dakikadır senin yakınıp inlemeni dinledim. Bütün bunlardan bir tek sonuca vardım. Başın belada. Yaptıkların ortaya çıkabilir. Kendini berbat bir durumda bulabilirsin." Çocuğun ilgisini çekmeyi başardığını anlayarak düşünceli düşünceli içkisini yudumladı. "Oğlum, bu tutumun son derece tehlikeli. Benim için de tehlikeli tabii. Bu durumda ben çok daha

fazla zarar görebilirim. Sen karnen için üzülüyorsun. Hıh! Karnen neye yarar?" Sararmış parmağıyla vurup karneyi yere attı.

"Oysa ben hayatımı düşünerek endişeleniyorum!"

Todd cevap vermedi. Büyümüş gözlerle çılgın gibi Dussander'e bakıyordu.

"İsrailliler yetmiş altı yaşında olmama aldırmayacaklardır. Biliyorsun, oradakiler ölüm cezasının çok uygun olduğuna inanıyorlar. Özellikle dava edilen, tutsak kamplarıyla ilgili bir Nazi savaş suçlusuysa."

Todd, "Sen bir Amerikan vatandaşısın," dedi. "Amerika seni alıp götürmelerine izin vermez. Bununla ilgili şeyleri okudum..."

"Okuyor dinlemiyorsun! Ben Amerikan vatandaşı değilim. Benim belgelerim Mafya'dan geldi. Beni sınır dışı edebilirler. MOSSAD ajanları da uçaktan ineceğim yerde hazır beklerler."

Todd sıktığı yumruklarına baktı. "Keşke seni assalar. Başlangıçta sana yaklaşmakla çılgınlık ettim."

Dussander soğuk soğuk güldü. "Kuşkusuz öyle. Fakat artık işlerime karışmış bulunuyorsun. "Keşke bunları yapmasaydım-dan oluşan geçmişte değil, günümüzde yaşamalıyız oğlum. Artık kaderlerimizin birbirinden ayrılamayacak şekilde birbirine bağlandığını anlamalısın. Beni eleverecek olursan, aynı şeyi sana yapmaktan çekineceğimi mi sanıyorsun? Patin'de tam yedi yüz bin kişi öldü. Dünyadakiler için ben bir suçlu, bir canavar ve o rezalet düşkünü dergilerin de yazdığı gibi bir kasabım. Sen de bütün bunların suç ortağısın oğlum. Ülkene yasadışı yollardan giren biri hakkında bilgin varken, bunu polise söylemedin. Beni yakalayacak olurlarsa, dünyaya seni anlatırım. Gazeteciler mikrofonlarını yüzüme yaklaştırdıklarında, durmadan senin adını tekrarlarım. Todd Bowden... Evet çocuğun adı bu... Ne kadar süredir mi? Bir yıla yakın. Kendisi her şeyi... o bittiği öyküleri dinlemeyi istedi. Evet, kendisi bana böyle dedi: Bitiyorum o öykülere..."

Todd'un soluğu kesilmiş, bembeyaz yüzü adeta saydamlaşmıştı. Dussander ona gülümseyerek burbonunu yudumladı.

"Bana kalırsa, seni hapse atarlar. Oraya ıslahevi adını verebilirler. Ya da daha uygun, süslü bir ad bulabilirler." Dudak büktü. "Ama ne derlerse desinler, gireceğin yerin pencerelerinde parmaklıklar olacaktır."

Todd kuruyan dudaklarını ıslattı. "Yalancı olduğunu söylerim. Durumu yeni öğrendiğimi anlatırım. Onlar sana değil bana inanırlar. Bunu unutmasan iyi olur."

Dussander'in soğuk gülüşü yüzünden silinmedi. "Babanın her şeyi ağzından alacağını söylemiştin, unuttun mu?"

Todd durumu birden anlayan bir insan gibi ağır ağır konuştu. "Belki de babam beni konuşturamaz. Belki bu kez bunu başaramaz. Sonuçta bu iş taşla bir camı kırmak değil."

Dussander için için telaşlandı. Çocuğun doğru düşündüğünden emindi. Böyle büyük bir tehlikeyle karşılaştığı için babasını inandırmayı başarabilirdi. Hem böyle tatsız bir gerçekle yüz yüze gelen bir baba nasıl olur da inanmayı istemezdi?

"Belki öyle. Belki de değil. Fakat yarı kör olduğum için okuduğun onca kitabı nasıl açıklayacaksın? Gözlerim eskisi kadar güçlü değil ama gözlüğümü takınca en küçük yazıları bile okuyorum. Bunu da kanıtlayabilirim."

"Beni kandırdığını söylerim!"

"Öyle mi? Seni kandırmama ne gibi bir neden göstereceksin peki?"

"Bunu... bunu dostluk için yaptığımı, yalnız olduğunu söylerim."

Dussander, gerçeğe çok yakın olduğu için buna inanabilirler diye düşündü. Başlangıçta çocuk bu yalanla ailesini kandırabilirdi. Fakat artık perişan halde. Sinirleri bozuldu. Sokakta bir çocuk oyuncak tabancayla ateş etse, bu oğlan korkuyla havaya zıplayıp bir kız gibi feryat eder.

Dussander sesini yükseltti. "Karnen de benim hikâyemi destekliyor. Notlarının böyle düşmesine *Robinson Crusoe* neden olmadı değil mi oğlum?"

"Neden susmuyorsun sen? Kes sesini! Bunları söyleme."

Dussander, "Hayır," diye cevap verdi. "Sesimi kesmeyeceğim." Fırına bir kibrit sürüp bir sigara yaktı. "Basit gerçeği görmeni sağlayana dek susmayacağım. Bu işte beraberiz. Birlikte batacak ya da çıkacağız." Dumanların arkasından Todd'a bakarken gülümsemiyordu artık. Çizgili, kırışık yüzü bir yılanınkini andırıyordu. "Seni de benimle batıracağıma söz veriyorum oğlum. Bir şey ortaya çıkarsa, her şey ortaya çıkacaktır. İşte sana bu konuda söz veriyorum."

Todd somurtarak ona baktıysa da ses çıkarmadı.

Dussander gereken bir tatsızlığı artık geride bırakmak zamanı geldiğine inanan bir adam tavrıyla, "Şimdi..." dedi. "Bu durumda ne yapacağız? Soru bu. Bir fikrin var mı?"

"Karnedeki notları değiştireceğim." Cebinden yeni bir şişe mürekkep silici çıkardı. "Kahrolasıca mektubu ne yapacağımı bilmiyorum."

Dussander mürekkep siliciye memnun memnun baktı. Zamanında kendisi de bazı raporları değiştirmişti. Ayrıca makbuzlarda da bazı rakam değişiklikleri yapmıştı. Her hafta tekerlekli kasa sayılan özel trenlerle değerli eşyaları Berlin'e gönderirken, her kilitli kutunun yanına bir zarf takmıştı. Zarflarda kutulardaki değerli eşyanın listesi vardı. Şu kadar yüzük, bilezik, gerdanlık, şu kadar gram altın. Fakat bu arada Dussander kendisi için de böyle bir kutu ayırmayı unutmamıştı. Bu kutuda öyle çok değerli şeyler yoktu ama yine de hatırı sayılırdı. Yeşimler, opaller, topazlar, biraz kusurlu sayılacak inciler. Sanayide kullanılan elmaslar, Berlin'e yollanan kutulardan birinde iyi yatırım sayılacak bir parça gözüne ilişince, hemen mürekkep silicisini kullanarak o adı siler ve yerine kendi kutusundaki değerli şeylerden birini geçirirdi. Zamanla usta bir sahtekâr haline gelmişti. Savaş bitince de bu yeteneğinden birkaç kez yararlanmıştı.

Todd'a, "İyi," dedi. "Diğer işe gelince..." Yine salıncaklı sandalyede sallanarak içkisini yudumladı. Todd da bir iskemle çekip masanın başına geçerek hiç ses çıkarmadan yerden aldığı karne

üstünde çalışmaya başladı. Dussander'in sakin görünüşü onu etkilemişti. Şimdi başını öne eğmiş, bütün Amerikan çocukları gibi elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyordu.

Dussander tişörtün yuvarlak yakasının açık bıraktığı hafifçe bronzlaşmış, temiz enseye baktı. Gözleri et bıçaklarını koyduğu üst çekmeye gitti. Bir darbe yeterliydi. Hem bıçağı nereye saplayacağını da biliyordu. Böylece çocuğun omuriliğini ortadan biçiverirdi. Todd'un dudakları sonsuza dek mühürlenirdi. Dussander üzgün üzgün gülümsedi. Çocuk kaybolacak olursa fazla soru sorulurdu. Kendisini de sorguya çekerlerdi. Todd bir arkadaşına mektup bırakmamış da olsa polisin kendisine fazla yaklaşması tehlikeliydi. Çocuğu öldüremeyeceği için üzüldü.

Eliyle kâğıda vurdu. "French denilen bu adam annenle babanı tanıyor mu?"

"O mu?" Todd'un sesinde adamı aşağı gördüğü belliydi. "Annemle babamın gittiği yerlere onu almazlar bile."

"Peki adam görevi gereği annen ya da babanla karşılaştı mı? Daha önce onlarla konuştu mu?"

"Hayır. Ben sınıf birincisiydim hep. Şimdiye dek öyleydi."

Dussander hülyalı hülyalı fincanın dibindeki içkiye baktı. "Öyleyse şu French, annenle baban hakkında ne biliyor? Evet, seni tanıyor. Kullanabileceği seninle ilgili kayıtlar var. Anaokulunun bahçesinde kavga ettiğin günden başlayarak günümüze dek gelen olayların kayıtları... Onun annenle baban hakkında ne bildiği önemli."

Todd tükenmezkalemle mürekkep silicisini kaldırdı. "Annemle babamın adlarını biliyor tabii. Yaşlarını da biliyor. Bizim Metodist mezhebinden olduğumuzu da biliyor. Aslında dini belirtmek şart değil ama bizimkiler bunu daima belgelere yazarlar. Babamın nereden para kazandığını biliyor. Belgeler her yıl doldurulur. İşte bu tür bilgiler. Hepsinin bu kadar olduğundan eminim."

"O adam annenle babanın evde sorunları olduğunu bilebilir mi?"

"Ne demek istiyorsun?"

Dussander fincanda kalan içkiyi yuttu. "Tartışmalar, kavgalar. Babanın oturma odasındaki divanda yatması. Annenin fazla içmesi." Gözleri parladı. "Boşanmayı düşünmeleri."

Todd sinirlenerek, "Böyle bir şey yok!" diye bağırdı. "Böyle bir şey asla olamaz!"

"Ben olduğunu söylemedim ki. Fakat düşün oğlum. Evinde böyle cehennem azabı veren sorunlar olsaydı..."

Todd kaşlarını çatmış ona bakıyordu.

Dussander, "O zaman çok üzülürdün," diye devam etti. "Fazla üzülürdün. İştahın kaçardı. Geceleri iyi uyuyamazdın. En üzücüsü de derslerine istediğin gibi çalışamazdın. Doğru değil mi? Evlerinde tatsızlık olan çocuklar çok üzülürler."

Çocuğun gözlerinde anlayışla birlikte minneti andıran bir anlam belirdi. Dussander buna memnun oldu. Fincanına viski koyarak gururla devam etti. "Evet, bir aile dağılmak üzereyse insan çok üzülür." Sarhoş olmak üzereydi. "Gündüzleri televizyonda gösterilen oyunlarda bu durumu açıkça ortaya koyuyorlar. Kavgalar, yalanlar ve bu yüzden duyulan acı. Acı, oğlum. Annenle babanın çektiği cehennem azabını bilemezsin. Onlar kendi dertlerine daldıkları için öz oğullarının sorunlarıyla uğraşacak vakit bulamıyorlar. Zaten oğullarının sorunu onlarınkinin yanında pek önemsiz kalır değil mi? Bir gün yaraları kabuk bağlayınca yine oğullarıyla ilgilenmeye başlayacaklardır kuşkusuz. Fakat şimdi yapabilecekleri sadece çocuğun iyi kalpli büyükbabasını Bay French'e yollamaktır."

Todd'un gözleri gitgide daha fazla parlamaya başlamıştı. "Olabilir. Olabilir. Evet olabilir..." Birden durdu. Yine gözleri bulutlandı. "Hayır, olamaz. Sen bana hiç benzemiyorsun. Lastik Ed buna inanmaz."

"Himmel! *Gott im Himmel!*" diye bağıran Dussander ayağa fırladı. Hafifçe sendeleyerek bodrum kapısını açtı ve bir şişe viski aldı, kapağını açarak fincanına doldurdu. "Çok zeki bir çocuk olmakla birlikte bir Dummkopf'sun. Büyükbabaların torunlarına

benzedikleri nerede görülmüş? Benim saçlarım beyaz. Senin beyaz saçın var mı?"

Masaya yaklaşıp inanılmaz bir hızla Todd'un saçını yakalayıp çekti.

Todd, "Yapma!" diye bağırdıysa da gülümsedi.

Dussander sallanan sandalyesine oturdu. "Hem sen sarı saçlı, mavi gözlüsün. Benim gözlerim de mavi ve beyazlanmadan önce saçlarım da sarıydı. Bana aile tarihçeni anlatabilirsin. Teyzelerin, halaların, amcaların, dayıların. Babanın birlikte çalıştığı kimseler. Annenin zevkleri. İki gün sonra bütün bunları unuturum. Bugünlerde beynim su emmiş sünger gibi ama anlatacaklarını yeterli süre anımsayacağım." Soğuk soğuk güldü. "Zamanında ben Himmler'i bile kandırdım. Bir Amerikan devlet okulundaki öğretmeni kandıramazsam kefenimi giyip mezarıma girerim."

Todd, "Belki," diye mırıldanırken, Dussander onun durumu kabullendiğini anlamıştı. Rahatlayan çocuğun gözleri eski canlılığına kavuşmuştu.

Dussander gıcırdayan sandalyeyle sallanırken kahkahalarla gülmeye başladı. Todd şaşkınlıkla karışık bir korkuyla ona baktı ama sonra rahatlayarak o da güldü. Dussander'in mutfağında birlikte güldüler, güldüler.

Todd yağmurlu havalarda basketbol ayakkabılarının üstüne lastik giydiği için psikoloğa Lastik Ed French denildiğini Dussander'e anlattı. Bu adam okula basketbol ayakkabılarıyla geliyordu hep. Böyle davranmakla on ikiyle on dört yaş arasındaki yüz altı çocukla arasında yakınlaşma olacağını ummaktaydı. Koyu maviden açık sarıya kadar türlü renkte beş basketbol ayakkabısı vardı. Adamın kendisine Lastik Ed, Basketçi Kel gibi adlar takıldığından haberi bile yoktu. Bunları duysaydı çok üzülürdü. Resmi havadan kaçmak için ender olarak kravat takıyor ve balıkçı yakalı kazakları yeğliyordu. İyi bir psikolog olduğuna inanıyor, için için kendisinden daha iyisinin olamayacağını düşünüyordu. Çocukların sorunlarını hemen anlayacağına da inanmaktaydı.

Yalnız işin ilginç yanı, Ed French'in on üçündeyken kendisinin nasıl olduğunu hiç anımsayamamasıydı. Bunun nedeninin de elli yıllarda büyümesi olduğunu sanıyordu. O yıllarda büyüyen biri böyle bir bedel ödeyebilirdi işte.

Todd Bowden'ın büyükbabası odadan içeriye girip buzlucamlı kapıyı dikkatle arkasından kapatarak yaklaşınca Lastik Ed saygıyla ayağa kalktı. Fakat masasının arkasından çıkmamaya da dikkat etti. Ayaklarındaki basket ayakkabıları yüzünden böyle yapmıştı. Öğretmenlere sinirlenen öğrencilerin basket ayakkabılarını psikolojik bir destek gibi gördüklerini, bazen bu yaşlı insanlar anlayamıyorlardı.

Lastik Ed, hoş bir ihtiyar diye düşündü. Yaşlı adam kır saçlarını dikkatle geriye doğru taramıştı. Yelekli takım elbisesi tertemizdi. Açık gümüş rengi kravatını kusursuzca bağlamıştı. Bir haftadan beri yağmur yağdığı için de sol elinde şemsiyesi vardı; kapalı şemsiyeyi subay kamçısı taşır gibi tutuyordu. Lastik Ed'le karısı birkaç yıl önce Dorothy Sayers'ın dedektif romanlarına merak salmışlar ve yazarın bulabildikleri tüm kitaplarını okumuşlardı. O anda karşısındaki adamın Dorothy Sayers'ın kahramanı Lord Peter Wimsey'e çok benzediği kanısına vardı. Yetmiş beşine gelmiş bir Wimsey'di o. Eve dönünce Sandra'ya bunu anlatmaya karar verdi.

Saygıyla, "Bay Bowden," diyerek elini uzattı.

Bowden uzatılan eli sıktı. Lastik Ed görüştüğü babaların elini olanca gücüyle sıkardı ama ihtiyarın elini çekinerek uzatmasından romatizması olduğunu anlamıştı. Onun için de adamın canını yakmamaya dikkat etti.

Bowden, "Tanıştığımıza memnun oldum," diyerek koltuğa oturdu ve dikkatle pantolonunun dizlerini yukarıya çekti. Şemsiyesini iki ayağının arasına yerleştirip ellerini de sapına dayadı. Lastik Ed'in bürosuna tünemeye gelmiş son derece kibar, yaşlıca bir akbabaya benziyordu. Psikolog, hafif bir vurguyla konuşuyor diye düşündü. Fakat Wimsey'inki gibi kibar İngiliz aksanı değil

bu. Avrupa vurgusu. Todd'a da ne kadar benziyor. Özellikle gözleri ve burunları aynı.

Lastik Ed de yerine oturdu. "Gelebildiğinize sevindim. Ancak bu durumlarda öğrencinin annesinin ya da babasının gelmesi..."

Bu açış hamlesiydi tabii. On yıldır okulda pedagogluk yapıyordu. Onun için de deneyimliydi. Anne ya da baba yerine bir teyze, hala, amca, büyükbaba vb. gelince evde tatsızlık olduğu anlaşılırdı. Genellikle de bu tatsızlığın çocuğun sorununun nedeni olduğu ortaya çıkardı. Lastik Ed bu yüzden rahatladı. Evdeki sorunlar kötüydü tabii. Fakat Todd gibi çok zeki bir çocuğun uyuşturucuya alışması daha kötü olurdu.

Bowden, "Evet tabii," derken hem üzgün, hem de öfkeli gözükmeyi başardı. "Oğlumla karısı buraya gelip sizinle bu üzücü işi konuşmamı istediler. Bay French. Bana inanın... Torunum iyi bir çocuktur. Okulda kötü notlar alması sadece geçici bir şey."

"Umduğumuz da bu değil mi Bay Bowden? İsterseniz sigara içebilirsiniz. Okulda sigara içmek yasaktır ama ben kimseye söylemem."

Bay Bowden cebinden yarı buruşmuş bir Camel paketi çıkardı. Sigaraların içinden en düzgününü dudaklarının arasına sıkıştırdı. Sonra bir mutfak kibritini siyah ayakkabısının topuğuna sürterek sigarasını yaktı. İlk nefeste yaşlılara özgü şekilde öksürdü. Kibriti söndürüp Lastik Ed'in uzattığı tablaya attı. Psikolog yaşlı adamın ayakkabıları kadar eski sayılabilecek bu töreni adeta büyülenerek seyretti.

Bowden sigara dumanının arkasından ona üzgün üzgün baktı. "Nereden başlasam bilmem?"

Lastik Ed anlayışla mırıldandı. "Todd'un anne ya da babası yerine burada olmanız bana bir şeyi açıkladı zaten."

"Evet, öyle sanırım." Adam ellerini önünde kavuşturup sırtını dikleştirdi. Başını kaldırdı. Lastik Ed onda Prusyalılara özgü

bir hava olduğunu düşündü ve çocukluğunda gördüğü onca savaş filmini anımsadı.

Bowden, "Oğlumla gelinimin evinde bazı sorunlar var," dedi. "Bunlar kötü sorunlar sanırım." Yaşlı fakat şaşılacak kadar parlak gözlerini masasının üstündeki dosyayı açan Lastik Ed'e dikmişti. Dosyanın içinde birkaç kâğıt vardı.

"Ve siz bu sorunların Todd'un çalışmasını etkilediğini düşünüyorsunuz, değil mi?"

Bowden öne doğru hafifçe eğildi. Mavi gözlerini Lastik Ed'in gözlerinden bir an bile ayırmamıştı. Sıkıcı bir sessizlik oldu. Yaşlı adam, "Annesi içiyor," diye mırıldandı. Sonra yine dimdik oturdu.

"Yaaa?"

Bowden, "Evet," diyerek sert bir tavırla başını salladı. "Torunum birkaç kez eve döndüğünde annesinin mutfak masasının başında sızmış olduğunu anlattı. Çocuk o zaman yemeği fırına kendisi koymuş. Annesine bol bol kahve içirmiş. Yani Richard eve dönene kadar annesini ayıltmaya çalışmış."

Lastik Ed başını salladı. "Çok kötü." Oysa daha kötülerini duymuştu. Eroin kullanan anneler, öz çocuklarıyla cinsel ilişki kurmaya kalkan babalar. "Peki, Bayan Bowden bu sorununu halletmek için profesyonel sayılacak birinden yardım istemeyi düşünmüş mü?"

"Torunum bu konuda onu ikna etmeye çalışmış. Sanırım gelinim durumundan çok utanıyor. Kendisine biraz zaman verilirse..." Elindeki sigarayla işaret etti. "Anlıyorsunuz değil mi?" Sigaranın dumanı havada bir daire oluşturdu.

"Evet, tabii." Aslında Lastik Ed onun sigarayla böyle bir duman halkası yapabilmesine hayran olmuştu. "Oğlunuz... Todd'un babası..."

Bowden'ın ses tonu sertleşti. "O da suçsuz değil. Durmadan çalışıyor. Çoğu gece yemeğe gelmiyor. Bazen geceleri evden çıkıp gidiyor... Bay French, oğlum Monica'dan çok işiyle evli. Ben insanın ailesinin her şeyden önce geleceği inancına sahip olarak yetiştirildim. Sizin ailede de böyle değil miydi?"

Lastik Ed coşkuyla, "Tabii," diye cevap verdi. Oysa babası Los Angeles'ta büyük bir mağazanın gece bekçisiydi. Bu yüzden babasını sadece hafta sonlarında görebilmişti.

Bowden başını salladı. "Bu da sorunun diğer yüzü."

Lastik Ed başını sallayıp bir an düşündü. "Ya öbür oğlunuz Bay Bowden? Şey..." Dosyaya baktı. "'Harold. Todd'un amcası."

Bowden hemen cevap verdi. "Harry ve Deborah şimdi Minnesota'dalar. Harry'nin oradaki tıp fakültesinde görevi var. İşinden ayrılması çok güç ve kendisinden bunu istemek de haksızlık olur. Harry'yle karısı çok mutlular."

"Anlıyorum." Lastik Ed kâğıtlara bir an daha bakıp dosyayı kapattı. "Bay Bowden, açık konuştuğunuz için teşekkür ederim. Ben de size aynı şekilde karşılık vereceğim."

Bowden ağırbaşlı bir tavırla, "Teşekkür ederim," dedi.

"Öğrencilerimizin sorunlarıyla yeterince ilgilenemiyoruz. Burada altı psikolog çalışıyor. Her birimiz yüzden fazla çocuktan sorumluyuz. Son meslektaşım Hepburn'ün yüz on beş çocukla ilgilenmesi gerekiyor. Bu çağda, bu toplumda çocukların yardıma ihtiyaçları var."

"Tabii." Bowden sert bir hareketle sigarasını tablaya bastırıp yine ellerini önünde kavuşturdu.

"Bazen sorunlarla başa çıkamıyoruz. En fazla görülen iki sorun evdeki anlaşmazlıklarla uyuşturucular. Hiç olmazsa Todd amfetamin, meskalin ya da melek tozu kullanmıyor."

"Tanrı korusun."

"Bazen yapabileceğimiz bir şey olmuyor. Üzücü bir durum ama gerçek bu. Genellikle belalı sayılan tipleri okuldan uzaklaştırıyoruz. Sınıfta olay çıkaranlar, somurtan, ilgimize karşılık vermeyen, hatta cevap vermeyi şiddetle reddeden tipler. Onlar öğretmenlerine yumuşak davranarak sınıf geçmelerini sağlayacaklarını sanıyorlar. Ya da yaşlarının ilerlemesini bekliyorlar. Böylece ailelerinden izin almadan okulu bırakacaklar. Kimi orduya yazılacak, kimi bir garajda iş bulacak, kimi sevgilisiyle ev-

lenecek. Anlıyorsunuz değil mi? Açık konuşuyorum. Sistemimiz sanıldığı kadar kötü değil."

"Açık konuştuğunuz için teşekkür ederim."

"Fakat bu sistem Todd gibi bir çocuğu ezmeye başlayınca insan üzülüyor. O geçen yıl yüz üstünden doksan iki almış bir çocuk. Yani üstün bir öğrenci. İngilizce dersinde çok daha başarılı. Yazı yazmasını seviyor ve yetenekli. Kültürün televizyon başında başlayıp sinemada bittiğini sanan bu kuşaktan böyle birinin çıkması mutluluk verici bir olay. Geçen yıl Todd'un kompozisyon öğretmeniyle konuştum. Yirmi yıllık öğretmen olduğunu ve Todd'unki kadar başarılı bir kompozisyon okumadığını söyledi. Konu İkinci Dünya Savaşı'ndaki Alman ölüm kamplarıyla ilgiliymiş. Öğretmen ona pekiyi vermiş. Bunu ilk kez bir öğrenciye layık görmüş."

Bowden, "Onu okudum," dedi. "Çok iyiydi."

"Torununuz toplumbilimin, tabiat bilgisinde ve diğer konularda da başarılı olduğunu kanıtlamış. Bu yıla kadar böyle... Fakat şimdi durumu hiç de iyi değil."

"Evet."

"Todd'un böyle baş aşağı gitmesi beni çok üzer Bay Bowden. Yaz okuluna gelince... Sizinle açık konuşacağımı söylemiştim. Yaz okulu Todd gibi bir çocuğa yarar sağlamaz. Tam tersine zarar verir. Yaz okulu tıpkı bir hayvanat bahçesine benzer. Orada türlü maymunlar, sırtlanlar ve daha bir sürü yaratık vardır. Todd gibi bir çocuk için onlar kötü arkadaş sayılırlar."

"Çok doğru."

"Onun için son çare üstünde duralım. Bay ve Bayan Bowden kentteki Evlilik Sorunları Kliniği'ne gitmeli ve oraya devam etmeliler. Bu gizli kalacak tabii. Oradaki kliniğin başında bulunan Harry Ackerman iyi dostumdur. Hem onlara bunu Todd değil, siz önermelisiniz." Lastik Ed dişlerini göstererek güldü. "Böylece belki hazirana kadar herkesin aklı başına gelir. Bu olanaksız değil."

Fakat Bowden bu fikri duyunca pek telaşlandı. "Oğlumla gelinime bu öneride bulunursam torunuma sinirleneceklerdir. Şu anda evlerinde durum pek nazik. Yani her şey olabilir. Torunum bundan böyle daha fazla çalışacağına söz verdi. Kırık not aldığı için çok telaşlanmış." Onun hafifçe gülmesine Lastik Ed bir anlam veremedi. "Sandığınızdan çok daha fazla telaşlandı."

"Ama..."

Bowden hemen, "Gelinimle oğlum bana da kızacaklardır," diye devam etti. "Tanrı biliyor ya, çok öfkeleneceklerdir. Monica zaten beni işlerine karışan biri olarak görüyor. Öyle olmamaya gayret ediyorum ama durumu anlıyorsunuz. Bence... şimdilik durumu olduğu gibi bırakmak en doğrusu..."

Lastik Ed, "Bu konuda çok tecrübem var," diye devam etti. Ellerini Todd'un dosyasına dayayarak yaşlı adama baktı. "Bence onlara bir psikoloğun yardım etmesi gerekiyor. Oğlunuzla gelininizin sorunuyla ilgilenmemin nedeni, durumun Todd'u olumsuz yönde etkilemesidir... Şu anda onların sorunu çocuğu çok sarsıyor."

Bowden atıldı. "Öyleyse size başka bir öneride bulunayım. Okulda başarısız olan öğrencilerin anne ve babalarına sık sık durumu bildiriyorsunuz, değil mi?"

Lastik Ed ihtiyatla, "Evet," diye cevap verdi. "Çocukların evine Gelişme Yorumu Kartları, yani GYK yollarız. Çocuklar bunlara Çakma Kartı derler. Bu kartları derslerde zayıf veya çok zayıf alan öğrencilerin ailelerine göndeririz."

"Çok iyi. Şimdi şunu önereceğim: Torunum bu kartlardan bir tekini alma durumunda olursa..." Deforme olmuş işaretparmağını havaya kaldırdı. "Gidip oğlum ve gelinimle konuşacağım, sizin önerinizi söyleyeceğim. Daha da ileri gideceğim. Çocuk nisanda bu kartlardan bir tane alırsa..."

"Biz aslında bu kartları mayısta yollarız."

"Öyle mi? Torunum bir tek kart alırsa, oğlumla gelinimin önerinizi kabul edeceklerini de garanti ederim. Onlar oğulları

için üzülüyorlar Bay French. Fakat bu ara kendi sorunlarına daldıkları için..." Omuz silkti.

"Anlıyorum."

"Onun için oğlumla gelinime sorunlarını çözmeleri için bu kadar bir süre tanıyalım. Onlar kendi iradelerinden yararlanarak yaşamlarına yön vermeliler... Amerikan usulü de budur değil mi?"

Lastik Ed bir an düşündükten sonra, "Evet, öyle sanırım," diye cevap verdi. Saatine bakınca da beş dakika sonra bir randevusu olduğunu anımsadı. "Bunu kabul ediyorum."

Psikolog doğrulunca, Bowden da onunla birlikte ayağa kalktı. Yine el sıkıştılar. Lastik Ed ihtiyarın romatizmalı elini acıtmamaya özen gösterdi.

"Fakat açıkçasını isterseniz, pek az öğrenci on sekiz haftalık dersi dört haftaya sığdırabilir. Todd'un çok ama çok çalışması gerekecektir. Korkarım sonunda verdiğiniz sözü tutmak zorunda kalacaksınız Bay Bowden."

Bowden yine hafifçe gülümsedi. Bütün söylediği de, "Öyle mi?" oldu.

Lastik Ed konuşma boyunca bir şeyden rahatsız olduğunu sezmişti. Bunu ancak "Lord Peter" kolunun altında şemsiyesiyle çıkıp gittikten bir saat sonra kafeteryada öğle yemeği yerken anladı. Yaşlı adam bir kez bile torununun adını söylememişti.

Todd bisikletin pedallarını hızla çevirerek soluk soluğa Dussander'in bahçesine girdi. Okul dağılalı henüz on beş dakika olmuştu. Ön basamakları bir zıplayışta çıktı. Kendi anahtarıyla kapıyı açıp koşarak holden geçti ve güneşli mutfağa girdi. Yüzünde hem umut, hem karamsarlık vardı. Ses telleri ve karın kasları kasıldığı için bir an kapıda durup kucağında viski dolu fincanla sallanan sandalyede sallanan Dussander'e baktı. Adamın sırtında hâlâ en iyi takım elbisesi vardı. Fakat kravatını gevşetmiş ve gömleğinin üst düğmesini açmıştı. Yılan gibi gözlerini kısarak ifadesiz yüzle Todd'u süzdü.

Sonunda Todd, "Eee?" diyebildi.

Dussander bir an ses çıkarmadı. Bu an çocuğa on yıl kadar uzun geldi. Sonra Dussander kasıtlı bir tavırla fincanını masadaki şişenin yanına bırakarak, "Budala her şeye inandı," dedi.

Todd tuttuğu soluğunu bıraktı. Birden rahatlamıştı.

Fakat çocuk tekrar soluk alamadan Dussander, "Adam zavallı dertli annenle babanın arkadaşı olan bir psikoloğa başvurmalarını istedi," diye ekledi. "Bu konuda çok ısrar etti."

"Tanrım! Peki sen... sen ne yaptın? Bunu nasıl idare ettin?"

Dussander, "Hemen bir şey düşündüm tabii," diye cevap verdi. "Saki'nin öyküsündeki küçük kız gibi kısa süre içinde türlü şey icat etmekte ustayımdır. Kendisine söz verdim. Mayısta bir tek Çakma Kartı alacak olursan, annenle babanın psikoloğa başvuracaklarına söz verdim."

Todd'un yüzünden kanı çekildi.

"Ne yaptın?" diye haykırdı. "Daha şimdiden iki cebir sınavında çaktım. Bir tarih sınavında da öyle!" Mutfağa girdi. Soluk yüzü terden pırıl pırıl olmuştu. "Bugün öğleden sonra Fransızca yazılı vardı. Onda da çaktım. Çaktığımı biliyorum. Çünkü yalnızca Tanrının belası Lastik Ed'i ve onu kandırıp kandıramadığını düşünüyordum." Acı bir sesle ekledi. "Onu gerçekten kandırmışsın. Bir Tek Çakma Kartı mı? Herhalde bana beş altı tane vereceklerdir."

Dussander çocuğu süzdü. "Kuşku uyandırmamak için bundan başka çarem yoktu. French denilen adam budala olmakla birlikte sadece görevini yapıyor. Sen de şimdi kendi görevini yapacaksın."

"Bu da ne demek oluyor?" Todd'un yüzü çirkinleşmişti, kafa tutar gibi bağırıyordu.

"Çalışacaksın. Önümüzdeki dört hafta ömründe hiç çalışmadığın kadar çok çalışacaksın. Dahası da var. Pazartesi gidip bütün öğretmenlerinden özür dileyeceksin. Derslerde başarısız olduğun için onlardan özür dileyeceksin."

Todd, "Bu imkânsız," dedi. "Anlamıyorsun be adam. Bu imkânsız. Bilim ve tarihte en az beş hafta geri kaldım. Cebirdeyse belki on hafta."

Dussander oralı olmadı. "Öyle de olsa..." Fincanına viski koydu.

Todd ona bakarak haykırdı. "Kendini çok akıllı sanıyorsun değil mi? Ama senden emir alacak değilim. Senin emir verdiğin günler çok gerilerde kaldı. Bunu anlamıyor musun?" Birden sesini hafifletti. "Artık evindeki en tehlikeli madde ShelTin hamamböceği ilacı. Sen sadece işi bitmiş bir ihtiyarsın. Ağır bir yemek yiyecek olsa yellenen bir ihtiyar. Yatağını ıslattığından da eminim."

Dussander sakin sakin, "Beni dinle sümüklü," dedi.

Todd bunu duyunca öfkeyle başını kaldırdı.

Dussander ağır ağır konuştu. "Bugüne kadar beni eleverme olasılığın vardı. Bu küçük bir olasılıktı sadece. Beni eleverip kendini temize çıkarabilirdin belki. Fakat sinirlerin bu haldeyken bunu yapabileceğini de hiç sanmıyordum ya... Neyse bunu geçelim. Ama yine de bu bir olasılıktı. Ne var ki, artık her şey değişti. Bugün büyükbaban Victor Bowden'ı oynadım. Bunu... nasıl derler... senin yardımın olmadan yapamayacağımı da herkes anlar tabii. Bu iş duyulursa suçlu olduğun da ortaya çıkar oğlum. Kendini asla savunamazsın. Bugün bunun icabına baktım işte."

"Dilerdim ki..."

Dussander, "Dilermiş ki!" diye gürledi. "Senin dileklerine boş ver. Senin dileklerin midemi bulandırıyor. Senin dileklerin yoldaki köpek pislikleri kadar değersiz! Senden bütün istediğim içinde bulunduğum durumu anlayıp anlayamadığını söylemen!"

Todd mırıldandı. "Anlıyorum." Dussander bağırırken yumruklarını sıkmıştı. Kendisine bağırılmasına alışık değildi. Ellerini açınca tırnaklarının battığı yerlerin kanadığını gördü. Son dört aydır tırnaklarımı yemeye başlamasaydım avuçlarım daha fazla kanayacaktı diye düşündü.

"İyi. Öyleyse öğretmenlerinden nazik nazik özür dileyeceksin. Ondan sonra da çalışacaksın. Okulda boş kaldığın zaman

çalışacaksın. Öğle yemeği saatinde çalışacaksın. Okuldan sonra buraya gelecek ve çalışacaksın. Hafta sonlarında da buraya gelecek ve aynı şeyi yapacaksın."

Todd hemen atıldı. "Burada değil... evde."

"Hayır, evde düş kurup tembellik edersin yine. Burada olursan başında durabilir ve seni kontrol ederim. Bu işte kendi çıkarımı koruyabilirim. Sana sorular sorabilirim. Derslerini dinleyebilirim."

"Buraya gelmek istemiyorum. Beni zorlayamazsın."

Dussander viskisinden bir yudum aldı. "İşte bu doğru. O zaman işler de şimdiki gibi olur. French denilen o pedagog da verdiğim sözü tutmamı ister. Bunu yapmayınca da annenle babanı arar. Onlar da senin isteğin üzerine iyi kalpli Bay Denker'ın büyükbaban rolünü oynadığını öğrenirler. Karnedeki notları değiştirdiğini de anlarlar. Onlar..."

"Ah, sus. Geleceğim."

"Zaten buradasın. Cebirle başla."

"Asla olmaz! Cuma günü öğleden sonra olamaz!"

Dussander yumuşak bir ses tonuyla, "Bundan böyle her öğleden sonra çalışacaksın," diye mırıldandı. "Cebirle başla."

Todd ona bakakaldı. Ama bu sadece bir an sürdü. Sonra gözlerini kaçırarak çantasından cebir kitabını çıkardı. Ama o an sırasında Dussander çocuğun gözlerindeki öldürme isteğini görmüştü. Bu sözde kalan türden bir duygu değildi. Gerçekten öldürmeyi istiyordu çocuk. Adam yıllardan beri bu korkunç, yakıcı ve hesaplı bakışı görmemişti. Hiçbir zaman unutmadığı bir bakıştı bu. Çocuğun beyaz, korunmasız boynuna baktığı gün, yakında bir ayna olsaydı kendi gözlerinde de bu ifadeyi görürdü kuşkusuz.

Hayretle, kendimi korumalıyım diye düşündü. İnsan içinde bulunduğu tehlikeleri küçümsüyor. Burbonunu içerek çocuğun çalışmasını seyretti.

*

Todd bisikletine binip eve döndüğünde saat beşe geliyordu. Gözleri kızarmış, yorulmuş, bitkin düşmüştü ve umutsuz bir öfke duyuyordu. Gözlerini o anlaşılmaz, çıldırtıcı, budalaca denklemlerden her ayırışında, Dussander'in yaşlı fakat sert sesini duymuştu. Adam bunun dışında hiç konuşmamıştı. Yalnız mutfakta dolaşırken terliklerinin sesini ve bir de sallanan sandalyenin gıcırtısını işitiyordu. Bunlar da öfkeden adeta kudurmasına yol açmıştı. Dussander orada avının ölmesini bekleyen bir akbaba gibi oturuyordu. Çocuk kendi kendine, neden bu işe giriştim diye sordu. Bu işe nasıl karıştım? Korkunç bir durum bu... O gün öğleden sonra epey çalışmıştı. Noel tatilinde hiç anlayamadığı denklemler birden kafasına girivermişti. Ama yine de ertesi haftaki cebir sınavında orta alabilecek kadar bir şey öğrenebileceğini sanmıyordu.

Dünyanın sonuna sadece dört hafta kalmıştı.

Köşede kaldırımda yatan bir alakarga gördü. Kuşun gagası ağır ağır açılıp kapanıyor, doğrulup uçmak için boşuna çabalıyordu. Bir kanadı kırılmıştı. Todd geçen bir arabanın ona çarpıp kaldırıma attığını tahmin etti. Kuşun boncuk gibi gözlerinden biri kendisine dikilmişti.

Todd bisikletinin gidonunu sıkıca tutarak uzun süre kuşa baktı. Hava biraz serinlemeye başlamıştı. Arkadaşları öğleden sonrayı Wallnut Yolu'ndaki beyzbol sahasında geçirmişlerdi herhalde. Beyzbol çalışmalarına başlamanın zamanıydı. Bu yıl kentin B takımlarından biriyle maç yapmayı düşünüyorlardı. Çocukların çoğunun babaları bunun için özel bir alana gerek olduğuna inanıyordu ve hepsi de alanın yapılması için para vermeye hazırdı. Todd da takımda yerini alacaktı tabii. İlkokulda beyzbol takımının yıldızıydı. Geçen yıl beyzbolu bırakmıştı.

Ne olacak yani diye düşündü. Beyzboldan vazgeçtim. Şimdi oynamamı isteyecekler ve onları geri çevireceğim. Onlara, çocuklar ben bir savaş suçlusunun işlerine karıştım mı diyeceğim? Önce onu yönetimime almıştım. Hahha, buna bayılacaksınız çocuklar. Sonra aslında onun beni ele geçirmiş olduğunu anladım. Tuhaf

düşler görmeye, soğuk soğuk terlemeye başladım. Notlarım düştü ve karnemdeki notları silip ailemin işi çakmamasını sağladım. Şimdi ömrümde ilk kez gerçekten çalışmak zorundayım. Aslında sınıfta kalmaktan korktuğum yok. Islahevine girmekten korkuyorum. Bu yüzden bu yıl sizinle beyzbol oynayamayacağım. Durumu anlıyorsunuz değil mi?

Birden hafifçe gülümsedi. Fakat eskisi kadar tatlı değildi bu gülüş, tıpkı Dussander'inki gibi soğuktu. Bu gülüşte neşe ya da güven yoktu. Sadece gülümseyişi, işte durum böyle dostlar der gibiydi.

Bisikletini ağır ağır sürdü ve tekerleklerin kuşun tüylerini ezmesini, incecik kemiklerini kırmasını zevkle dinledi. Geri bastı ve kuşun üstünden bir kez daha geçti. Hayvanın vücudu hâlâ hareket ediyordu. Tekrar onu çiğnedi. Kanlı bir tüy ön tekerleğe yapışarak onunla birlikte döndü. Kuş kımıldamıyordu artık. Kuş nalları dikmişti. Kuş temizlenmişti. Kuş gökyüzündeki büyük bahçeye gitmişti. Ama Todd durmadan bisikletle ezilmiş kuşun üstünde gidip geliyordu. Beş dakika kadar durmadan böyle kuşu ezdi. Bu sırada o soğuk gülüş dudaklarından silinmemişti. İşte durum böyleydi dostlar.

10

Nisan 1975

Yaşlı adam yuvanın önünde durarak tatlı tatlı gülümserken, Dave Klingerman onu karşılamak için yaklaştı. Etrafta yankılanan havlamalardan hiç rahatsız olmuyor gibiydi. Köpek ve idrar kokusuna, sokaktan toplanmış yüz ayrı tür köpeğin kafeslerinde oradan oraya koşuşarak havlamasına, ulumasına da aldırmıyordu. Klingerman yaşlı adamın köpekleri seven biri olduğunu ilk bakışta anlamıştı. Gülüşü tatlı ve hoştu. Adam romatizmadan şişip deforme olmuş elini adeta çekinerek uzattı. Klingerman da bu eli usulca sıktı. "Hoş geldiniz efendim. Ne gürültülü yer değil mi?"

Yaşlı adam, "Beni rahatsız etmez," diye karşılık verdi. "Hiç rahatsız etmez. Adım Arthur Denker."

"Klingerman. Dave Klingerman."

"Sizinle tanıştığıma sevindim efendim. Gazetede okudum. Burada bedava köpek verdiğinize adeta inanamadım. Belki de yanlış anladım. Herhalde yanlış anladım."

Dave, "Hayır, köpekleri veriyoruz," dedi. "Bunu yapamazsak hayvanları uyutuyoruz. Altmış günümüz var. Eyalet bize bu kadar süre tanıyor. Lütfen büroma gelin. Orası daha sessizdir ve daha iyi kokar."

Dave büroda alışık olduğu ama yine de etkileyici bir hikâye dinledi. Arthur Denker yetmişini geçmişti. Karısı ölünce Kaliforniya'ya gelmişti. Zengin değildi ama gelirini dikkatle

harcıyordu. Yalnızdı. Tek dostu zaman zaman evine gelip kendisine kitap okuyan çocuktu. Almanya'dayken çok güzel bir St. Bernard'ı vardı. Şimdi San Donato'da oldukça büyük arka avlusu olan bir evde oturuyordu. Hem avlunun etrafına da çit çevrilmişti. Gazetede okuduğuna göre... acaba bir köpek alması...

Dave, "Bizde St. Bernard yok..." diye mırıldandı. "Çocuklara çok iyi davrandıkları için o tür köpekleri kapışıyorlar."

"Ah. anlıyorum. Zaten ben de..."

"Fakat yarı büyümüş bir çoban köpeğim var. Buna ne dersiniz?"

Bay Denker'ın gözleri birden parladı. Adam neredeyse sevinцinden ağlayacaktı.

"Mükemmel. Bu mükemmel işte."

"Köpek bedava ama bazı masraflar var. Kuduz aşısı ücreti, belediyenin vereceği izin için para. Çok kimse için bütün bu masraflar yirmi beş doları buluyor. Fakat Kaliforniya'nın Altın Yaş adlı Yaşlı Vatandaşlar Programı'na göre, altmış beşini geçenlerden bunun yarısı alınıyor."

Bay Denker, "Demek ben Altın Yaş'tanım," diyerek güldü. Ama nedense bu gülüş Dave'in tüylerinin ürpermesine yol açtı.

"Şey... öyle sanırım efendim."

"Bu para çok makul."

"Tabii. Biz de öyle düşünüyoruz. Bir dükkândan alsanız aynı köpek size yüz yirmi beş dolara gelir. Fakat insanlar buraya gelecek yerde o dükkânlara gidiyorlar. Köpek için değil, bir tomar belge için para ödüyorlar." Dave başını salladı. "Onlar her yıl kaç hayvanın başıboş bırakıldığını bir anlayabilselerdi."

"Peki altmış gün içinde hayvanlara uygun bir yuva bulamazsanız onları öldürüyor musunuz?"

"Evet, onları uyutuyoruz."

"Uyutmak... özür dilerim İngilizcem."

Dave, "Kent yasalarına göre köpeklerin sürü halinde sokaklarda dolaşmaları yasaktır," diye açıkladı.

"Onları vuruyorsunuz."

"Yok, onlara gaz veriyoruz. Bu insanca bir şey, hiçbir şey duymadan uyuyor ve ölüyorlar."

Bay Denker, "Bir şey duymadıklarından eminim," diye cevap verdi.

Todd'un cebir dersindeki yeri orta bölümün dördüncü sırasındaydı. Bay Stormann sınav kâğıtlarını dağıtırken, yüzünden bir şey belli olmamasına çalışarak hareketsiz oturuyordu. Fakat kemirmiş olduğu tırnakları yine avuçlarına gömülmüştü. Vücudu yakıcı bir terle kaplanmış gibiydi. Umutlanma diyordu içinden. Böyle bir budalalığa kapılma. Geçmiş olmana imkân yok. Geçmediğini biliyorsun.

Ama yine de içindeki budalaca umuda engel olamıyordu. Haftalardan beri ilk kez bir cebir sınavının sorularına cevap verebilmişti. Sinirli olduğu, çok korktuğu için sorulara pek doğru cevap verdiğini sanmıyordu ama yine de... başka bir öğretmen olsaydı belki iş kolaylaşırdı. Fakat Stormann'ın kalbi taştandı.

Kendine, "Kes!" diye emir verdi. Bir an, korkunç bir an bu sözü sınıfta haykırarak söylediğini sandı. Sen çaktın. Bunu biliyorsun. Dünyada hiçbir şey bu gerçeği değiştiremez...

Stormann ifadesiz bir yüzle ona kâğıdını vererek yürüdü. Todd da kâğıtta yazılanları görmemek için hemen eski sıraya bıraktı. Bir an bunu çevirip gerçeği anlayacak güce sahip olmadığını sandı. Sonunda vücudu zangır zangır titrerken heyecanla kâğıdı kaptı. Sınav kâğıdı yırtıldı. Buna bakarken dili damağına yapışmış, adeta kalbi durmuştu.

Kâğıdın tam üstünde 8,3 sayısını gördü. Bunun altında da iyi sözcüğü vardı. Daha alta da, "Böyle ilerleme kaydetmene sevindim," diye yazmıştı öğretmen. "İçim rahat etti. Hatalarını dikkatle incele. Bunlardan en az üçü cebir değil, aritmetik hatası."

Kalbi bu kez deli gibi atmaya başladı. Rahatlamıştı ama sakin değildi. Birden vücudu yanmaya başlamıştı. Kendisini bir tuhaf hissediyordu. Gözlerini kapattı. Sınav sonucu yüzünden sınıftaki

konuşmaları da duymuyordu artık. Gözlerinin ardında bir kızıllık vardı. O anda Dussander'den eskisinden daha da fazla nefret etti. Yumruklarını sıktı. Dussander'in sıska bir tavuğunkine benzeyen boynunun elleri arasında olmasını diledi.

Dick ve Monica Bowden'ın karyolalarının arasında üstünde Tiffany taklidi güzel bir gece lambası duran bir komodin vardı. Odadaki eşyalar kızılağaçtandı ve duvarlardaki raflar da kitap doluydu. Tam karşıda fildişinden iki heykelciğin arasına bir Sony televizyon yerleştirilmişti. Dick kulaklığını takmış Johnny Carson'ı izlerken, Monica da o gün kitap kulübünden gelen Michael Crichton'ın yeni romanını okuyordu.

"Dick?" Kadın okuduğu yeri işaretleyip romanı kapattı. Televizyonda Buddy Hackette herkesi güldürüyordu. Dick de gülümsedi.

Kadın daha yüksek sesle, "Dick?" dedi.

Adam kulaklığı çıkardı. "Ne var?"

"Sence Todd iyi mi?"

Adam bir an karısına bakarak kaşlarını çattı, sonra başını salladı. "Je ne comprends pas chérie."(*) Dick Bowden'ın kötü Fransızcası aralarında bir şaka konusuydu. Babası Fransızcadan kalmaması için ona iki yüz dolar göndermiş ve bir öğretmen tutmasını söylemişti. Adam da üniversitedeki tahtaya takılan ilanlar arasından Monica Darrow'unkini seçmişti. Noel'de Monica'ya üniversite rozetini armağan etmiş ve Fransızcadan da orta almayı başarmıştı.

"Şey Todd... epey zayıfladı."

Dick, "Evet, kemikleri çıktı," diye karşılık verdi. Kucağına bıraktığı kulaklıktan hafif sesler geliyordu. "Oğlumuz büyüyor Monica."

Kadın huzursuz huzursuz kıpırdandı. "Bu kadar çabuk mu?"

(*) "Anlamıyorum sevgilim." Aslında anlamıyorum yerine bilemiyorum demesi doğru olurdu.

Dick güldü. "Bu kadar çabuk. Ben o yaşlardayken birden on sekiz santim uzamıştım. Bir altmış beş boyunda bir karidesken, birden bugün gördüğün kaslardan oluşmuş bir seksen iki boyundaki yakışıklı erkek oldum. Ben on dördümdeyken annem geceleri benim büyüdüğümü duyduğunu söylerdi."

"Her tarafın aynı ölçüde büyümemiş anlaşılan."

"Bu kullanılmasına bağlı."

"Bu gece kullanmayı ister miydin?"

Dick Bowden, "Bu kadın gitgide küstahlaşıyor," diyerek kucağındaki kulaklığı karşı koltuğa attı.

Daha sonra adam uykuya dalacakken kadın, "Dick, Todd ayrıca kötü düşler görüyor," diye devam etti.

"Karabasan mı?"

"Karabasan. Gece banyoya giderken onun uykusunda inlediğini duyuyorum. Bu birkaç kez oldu. Onu uyandırmayı istemedim. Saçma ama büyükannem kötü bir düşün ortasında uyandırılan insanın çıldırabileceğini söylerdi."

"Büyükannen, şu Polonyalı değil mi?"

"Polonyalı. Evet o."

"Neden yukarıdaki tuvaleti kullanmıyorsun sanki?" Bunu iki yıl önce kendi elleriyle oraya takmıştı.

"Tuvaletin sifonu seni uyandırıyor biliyorsun."

"Öyleyse sifonu çekme."

"Dick, kabalık ediyorsun."

Adam içini çekti.

"Bazen odasına girdiğimde terlediğini fark ediyorum. Çarşafları sırılsıklam oluyor."

Adam karanlıkta sırıttı. "Bundan eminim."

"Ne... Ah." Kadın ona hafifçe vurdu. "Çok kötüsün. Oğlumuz henüz on üç yaşında."

"Önümüzdeki ay on dördüne basacak. Çok küçük de sayılmaz. Belki fazla zeki ama pek küçük değil."

"Peki, sen kaç yaşındaydın?"

"On dört ya da on beş. Tam anımsayamıyorum. Fakat uyandığımda öldüğümü ve cennete gittiğimi sandım."

"Fakat sen Todd'dan büyükmüşsün o zaman."

"Artık her şey daha küçük yaşta oluyor. Bunun nedeni de süt olmalı... ya da vitaminler. Biliyor musun, şimdi on dört on beş yaşındaki kızlar türlü işler karıştırıyorlar."

Kadın, "Dinle," dedi. "Todd'un düşleri hiç de ölmüş ve cennete gitmiş birininki gibi değil."

"Ona düşlerini sordun mu?"

"Bir kez. Altı hafta önce. Sen o korkunç Ernie Jacobs'la golf oynamaya gitmiştin."

"O korkunç Ernie Jacobs seviştiği sarı saçlı sekreteri yüzünden kalp krizi geçirip ölmezse, 1977'de beni ortak alacak. Hem golf kulübünün de masraflarını o veriyor. Todd ne söyledi?"

"Anımsamadığını söyledi. Fakat..." Birden gözleri bulutlandı. "Bence gördüğü düşü çok iyi anımsıyordu."

"Monica, delikanlılığa geçtiğim çağdan pek bir şey anımsamıyorum. Fakat bu tür gençlik düşlerinin daima hoş olmadığını biliyorum. Hatta bazen bunlar çok tatsız da olabilir."

"Nasıl olur bu?"

"Suçluluk duygusu. Türlü suçluluk duygusu. Bunların bazıları insanın çocukluğundan kalma sanırım. Bilirsin, o zamanlar yatağı ıslatmanın çok kötü bir şey olduğunu insana anlatırlar. Sonra seks işi var. Bu tür bir düşe neyin yol açtığını kim bilebilir? Otobüste bir kıza dokunmak mı? Okulda bir kızın eteğinin altına bakmaya kalkmak mı? Bilemiyorum. Tek anımsadığım öğrenci yurdu yüzme havuzunun kızlar ve erkeklere açık olduğu bir günde suya atlarken, şortumun düştüğünü hayal etmenin bana büyük zevk verdiğiydi."

Kadın kıkır kıkır güldü. "Bu seni heyecanlandırıyordu ha?"

"Evet. Onun için çocuk bu tür sorunlarından söz etmek istemezse kendisini zorlama."

"Onu yetiştirirken yersiz suçluluk duygularına kapılmaması için elimizden geleni yaptık."

"Ama yine de insan bu duygudan kurtulamaz. Todd bu duyguyu birinci sınıfta yakaladığı nezle gibi okuldan alıp getiriyor. Buna arkadaşları ya da belirli konulardan kaçınan öğretmenleri neden oluyordur. Bu suçluluk duygusuna kapılmasına babam da yol açmış olabilir: Gece kendine dokunma Todd. Yoksa ellerin kıllanır ve kör olursun. Üstelik belleğini yitirirsin. Bir süre sonra da şeyin kararıp çürür. Onun için dikkatli ol. Todd."

"Dick Bowden! Baban böyle bir şeyi asla söylemez!"

"Söylemez mi? Söyledi bile. Tıpkı Polonyalı büyükannenin sana kötü bir düşün ortasında uyandırılan bir insanın çıldıracağını söylediği gibi. Babam bana ayrıca genel tuvaletlerde oturacağım yeri de dikkatle silip temizlememi, böylece mikroplardan korunacağımı da söylemişti. Bu sözlerle sifilisi kastetmişti sanırım. Büyükannenin de sana aynı şeyi söylediğinden eminim."

Kadın dalgın dalgın, "Hayır, bunu annem anlattı," diye cevap verdi. "Hem bana daima sifonu çekmemi de tembih etti. Bu yüzden aşağıya iniyorum."

Dick mırıldandı. "Bu yüzden de hâlâ uyanıyorum."

"Ne?"

"Hiç."

Bu kez adam dalacak gibi oldu ama Monica yine ona seslendi. Dick Bowden sabırsızlanarak, "Ne var?" diye sordu.

"Acaba o... yok, yok bırak. Hadi uyu."

"Bari sözünü bitir. Nasıl olsa uyandım. Ne var?"

"O ihtiyar adam. Bay Denker. Todd'un onu sık sık görmesini garip bulmuyor musun? Belki o... ah bilemiyorum... Belki Todd'un kafasını türlü hikâyelerle dolduruyordur."

"Gerçek korku hikâyeleri. Yani Essen Motor Fabrikası'nda bir günde yeterince araba çıkmaması gibi şeyler." Dick güldü.

Kadın, "Benimkisi sadece bir fikirdi," diye söylendi. Yan dönerken örtüler hışırdadı. "Seni rahatsız ettiğim için özür dilerim."

Adam elini onun omzuna dayadı. "Sana bir şey söyleyeceğim bebek." Durup sözcüklerini dikkatle seçti. "Zaman zaman

ben de Todd yüzünden endişeleniyorum. Fakat senin söylediğin şeyler yüzünden değil. Ama yine de endişeleniyorum."

Kadın ona döndü. "Neden endişeleniyorsun?"

"Şey, ben ondan çok farklı şekilde yetiştim. Babamın dükkânı vardı. Herkes ona Marketçi Vic derdi. Babam veresiye alanların hesaplarını bir deftere yazardı. Buna ne derdi bilir misin?"

"Hayır." Dick eski günlerden pek söz etmezdi. Karısı onun geçmişinden pek hoşlanmadığını sanıyordu. Onun için dikkatle dinledi.

"Buna, Sol El Defteri derdi. Babam sağ elin iş yaptığını, ama sağ elin solun yaptığını bilmemesi gerektiğini söyler, sağ el sol elin yaptıklarını bilse bir satır alıp onu kesiverir derdi."

"Bana bunu hiç anlatmamıştın."

"Evlendiğimiz sırada babamı pek sevmiyordum. Açıkçasını istersen, onu hâlâ pek fazla sevemiyorum. Bayan Mazursky kocasının ertesi hafta işe gireceği hikâyesini yineleyerek veresiye jambon alırken, ben yardım derneklerinin verdiği pantolonları giymek zorunda kalmama anlam veremezdim. Tanrının belası şarapçı Bill Mazursky'nin tek yaptığı iş, on iki sente aldığı şarap şişesini elinden eksik etmemekti. O günlerde tek istediğim o semtten ve ihtiyarın yaşamından çıkıp uzaklaşmaktı. Onun için çalıştım, sevmediğim sporları yaptım ve Kaliforniya Üniversitesi'nde burs kazandım. Sınıfta da en çalışkan on kişi arasında olmayı başardım. Çünkü o sıralarda üniversitedeki tek Sol El Defteri'nde sadece savaşta çarpışan askerlerin adları vardı. Babam kitap almam için para yollardı. Bunun dışında ondan bir kez para aldım. Fransızcadan çakacağımı düşünerek paniğe kapılıp eve mektup yazdım. O sırada seninle karşılaştım. Daha sonra bizim eski komşu olan Bay Halleck'ten babamın iki yüz doları yollayabilmek için arabasını ipotek ettiğini öğrendim... Şimdi sen varsın ve Todd doğdu. Onun çok yetenekli bir çocuk olduğuna inandım hep. İhtiyaç duyduğu her şeye sahip olmasına gayret ettim. Mükemmel bir erkek olması için gereken her şeyi ona vermeye çalıştım. Bir zamanlar bir erkeğin oğlunun kendisinden daha

iyi olmasını istediği hikâyesine gülerdim. Fakat yaşım ilerledikçe bu bana gülünç değil gerçek gibi gelmeye başladı. Todd'un şarapçının birinin karısı veresiye jambon alacak diye yardım derneğinin verdiği pantolonu giymesini istemem. Bunu anlıyor musun?"

Monica hafif bir ses tonuyla, "Evet, anlıyorum," diye cevap verdi.

"Sonra on yıl kadar önce, babam mahalleyi yenilemek için çalışan kent planlamacılarıyla didişmekten bıktığı sırada bir beyin kanaması geçirdi. Hafif bir felç... On gün hastanede yattı. Mahalledeki İspanyollar, Almanlar, hatta 1955'te oraya yerleşmeye başlayan serseriler bile birleştiler, babamın hastane faturasını son meteliğine kadar ödediler. Buna inanamadım. Üstelik babamın dükkânının kapanmamasını da sağladılar. Fiona Castellano'yla dört beş arkadaşı nöbetleşe dükkânda çalışmaya başladılar. Babam dükkâna döndüğünde defterdeki hesaplarla alınan para kuruşu kuruşuna birbirini tutuyordu."

Kadın, "Aman Tanrım," diye mırıldandı.

"Biliyor musun bana ne dedi? Benim ihtiyar yani. Daima yaşlanmaktan, tek başına kalmaktan, üzülmekten korktuğunu söyledi. Hastane köşelerinde meteliksiz olmaktan korktuğunu anlattı. Ölmekten de korkuyordu. Felç geçirdikten sonra korkusu kalmamıştı. 'Rahat öleceğimden eminim,' dedi. 'Yani mutlu öleceğine mi inanıyorsun baba?' dedim. 'Hayır,' diye cevap verdi. 'Kimsenin mutlu öldüğünü sanmıyorum Dickie.' Bana Dickie derdi hep ve hâlâ da öyle der. Bu da hiç hoşlanmadığım şeylerden biriydi. Babam hiç kimsenin mutlu ölemeyeceğine fakat rahatlıkla ölebileceğine inanıyordu. İşte bu beni etkiledi."

Adam uzun bir süre sustu. Düşünüyordu.

"Son beş altı yıldır babamı anlamaya başladım. Belki şu anda San Remo'da ve benden uzak olduğu için bunu yapabiliyorum. Şimdi, belki de Sol El Defteri hiç de fena fikir değil diye düşünüyorum. İşte bu yüzden Todd'un durumu beni endişelendiriyor. Ona anlatmak istediğim şeyler var. Belki sizi bir ay Hawaii'ye götürebilmek ya da Todd'a naftalin kokmayan pantolonlar almak-

tan daha önemli şeyler var dünyada. Fakat bütün bunları nasıl anlatacağımı kestiremiyorum. Ama belki de oğlumuz bunları biliyor. Bunu düşününce rahatlıyorum."

"Yani Bay Denker'a kitap okumasını mı kastediyorsun?"

"Evet. Bu yüzden bir şey kazanmıyor. Denker ona para veremez. O adam belki hâlâ sağ olan dostları ya da akrabalarından binlerce kilometre uzakta. İşte, babam öyle biri olmaktan çok korkmuştu. Todd o adamla ilgileniyor."

"Durumu hiç böyle düşünmemiştim."

"Kendisine yaşlı adamdan söz ettiğim zaman Todd'un ne hal aldığına dikkat ettin mi?"

"Hemen susuyor."

"Evet. Sanki kötü bir şey yapıyormuş gibi utanıp susuyor. Babam da biri veresiye verdiği için kendisine teşekkür etmeye kalktığında böyle davranırdı. Biz Todd'un sağ eliyiz. Hepsi bu. Sen, ben, geri kalan her şey, bu ev, Tahe'ye kayak yapmaya gitmemiz, garajdaki Thunderbird araba, Todd'un renkli televizyonu. Hepsi onun sağ eli. Oğlumuz sol elinin ne yaptığını bilmemizi istemiyor."

"Öyleyse sen onun Denker'ı çok fazla gördüğünü düşünmüyorsun?"

"Şekerim, karnesindeki notları düşün. Eğer karnesinde kırıklar olsaydı hemen, buraya bak, bu kadarı yeter, o adamla fazla ilgilenme derdim. Todd'un bir derdi olsaydı, durum hemen karnesinden belli olurdu. Şimdi notları nasıl?"

"O kötü karneyi getirdikten sonra kendine geldi. Notları çok iyi."

"İşte, gördün mü bak? Dinle bebek, yarın sabah dokuzda toplantım var. Eğer uyumazsam işleri altüst ederim."

Kadın sevgiyle, "Tabii, uyu," diyerek dönüp kocasını omzundan hafifçe öptü. "Seni seviyorum."

Adam huzurla mırıldandı. "Ben de seni seviyorum." Gözlerini kapattı. "Her şey yolunda Monica. Sen fazla üzülüyorsun."

"Bunu biliyorum. İyi geceler."

Uykuya daldılar.

Dussander, "Pencereden bakmaktan vazgeç," dedi. "Dışarıda seni ilgilendirecek bir şey yok."

Todd somurtarak ona döndü. Önünde tarih kitabı açık duruyordu. "Sen insanı tutsak gibi çalıştırmaktan hoşlanıyorsun değil mi?"

Dussander, "Ben özgür bir insan olmaktan hoşlanıyorum," diye cevap verdi. "Çalış."

Todd inanılmayacak kadar açık bir küfür salladı.

Dussander, "Çocukluğumda böyle bir şey söyleseydim ağzımı yeşil sabunla yıkarlardı," diye mırıldandı.

"Zaman değişiyor."

"Öyle mi?" Adam viskisini yudumladı. "Çalış."

Todd, Dussander'i süzdü. "Sen sadece Tanrının belası pis bir ayyaşsın. Bunu biliyor muydun?"

"Çalış."

"Kes sesini!" Todd kitabın kapağını çarparak kapattı. Bu Dussander'in mutfağında silah patlaması gibi bir ses çıkardı. "Nasıl olsa dersleri yetiştiremeyeceğim. Bu kadar kısa sürede sınava hazır olamam. Daha burada Birinci Dünya Savaşı'na kadar elli sayfa pislik var. Onun için yarın okulda oturup kopya hazırlayacağım."

Dussander sert bir ses tonuyla, "Öyle bir şey yapmayacaksın!" diye çıkıştı.

"Neden yapmayacakmışım? Bana kim engel olacak? Sen mi?"

"Çocuk, hâlâ bu oyunu nelerle oynadığımızdan haberin yok. Senin sümüklü burnunu kitaplara sokmaktan zevk aldığımı mı sanıyorsun?" Adamın sesi yükselmiş, bir kırbaç gibi şaklıyordu. Bu ses ısrar ediyor, emir veriyordu. "Senin öfkeyle bağırmanı, anaokuluna özgü küfürlerini dinlemekten hoşlandığımı mı sanıyorsun?" Dussander onun sesini taklit ederek aynı küfrü yineledi.

Todd öfkeden mosmor oldu. "Yarın ne olacağı umurumda değil," diyerek bildiği küfürleri sıralamaya başladı, sonunda

avazı çıktığı kadar bağırdı. "Hayır, bana emir vermekten hoşlanıyorsun! Buna bayılıyorsun! Sırtıma bindiğin sürece kendini bir şey sanıyorsun! Bir hayalet olduğunu unutuyorsun! Lanet olsun, bırak da biraz dinleneyim!"

"Kopya çekerken yakalanırsan ne olacağını sanıyorsun? Bunu ilk kime haber verirler?"

Todd tırnakları kemirilmiş ellerine bakarak ses çıkarmadı.

"Kime söylerler?" diye tekrar etti Dussander.

"Tanrım, bunu biliyorsun. Lastik Ed'e tabii. Sonra da annemle babama söylerler sanırım."

Dussander başını salladı. "Ben de öyle düşündüm. Çalış. Hazırlayacağın kopyaları kafanın içine yerleştir."

Todd bezgin bezgin, "Senden nefret ediyorum," dedi. "Gerçekten öyle." Fakat tarih kitabını açarak okumaya başladı.

Dussander de sallanan sandalyede sallanmaya başladı yine. Elinde viski dolu çay fincanı vardı. Adeta şefkatle mırıldandı. "Sen iyi bir çocuksun."

Todd bir gece yine kötü bir düş görerek birden uyandı ve dışarıda penceresinin önündeki ağaçların yapraklarını hışırdatan yağmuru duydu. Bu karabasanlardan bezmişti. Eskisi gibi olabilmesi için tek çare vardı. Dussander'i öldürmek gerekiyordu. Oyunlar oynanmış, hikâye anlatma zamanı geçmişti. Yaşaması gerekiyordu. Karanlıkta öylece yatıp yağmurun sesini dinlerken, "Onu öldür ve bu işten kurtul," diye fısıldadı. Bu fısıltı sayesinde bu düşüncesi birden gerçekmiş gibi geldi ona.

Dussander dik bodrum merdiveninin üstündeki rafta daima üç dört şişe viski bulunduruyordu. Yaşlı adam kapıyı açarak iki basamak iniyor, eğilip bir elini rafa dayayarak diğer eliyle de şişeyi alıyordu. Bodrumun zeminine beton dökülmemişti ama yer sertti. Dussander, Prusyalılara özgü çalışkanlıkla iki ayda bir toprağa mazot dökerek böceklerin üremesine engel oluyordu. Adam düşünce yer beton olmasa bile yaşlı kemikleri kırılıverirdi. Hem

ihtiyarlar çok sık kazaya uğruyorlardı. Otopsi de düştüğü sırada onun fazla içmiş olduğunu ortaya koyardı. O sahneyi gözlerinin önünde canlandırdı.

"Ne oldu Todd?"

"Kapıyı çaldım ama açmadı. Bunun üzerine bana verdiği anahtarı kullandım. Mutfağa girince bodrum kapısının açık olduğunu gördüm. Merdivenden inince... onu... onu."

Sonra ağlayacaktı tabii.

Bu plan işe yarardı. Böylece tutsaklıktan kurtulup eski haline gelecekti.

Todd karanlıkta yatarak gök gürültüsünü dinledi. Gece uyumayıp planın bütün ayrıntılarını gözden geçirmeye kararlıydı ama birkaç saniye sonra derin bir uykuya daldı. Hem düş de görmedi. Uyandığında aylardır ilk kez dinlenmiş olduğunu anladı.

11

Mayıs 1975

Todd için cuma yaşamının en uzun günüydü. Arka arkaya derslere girdi. Bir şey duymuyor ve her sefer sadece son beş dakikayı bekliyordu. O zaman öğretmenler Çakma Kartları'nı çıkarıp dağıtıyorlardı. Öğretmen elinde kartlarla sıraya yaklaşınca Todd buz gibi olduğunu hissediyor, öğretmen uzaklaşınca başı dönmeye başlıyor ve sinir krizi geçirmesine ramak kalıyordu.

En kötüsü de cebir dersiydi. Stormann yaklaştı... durakladı ve Todd onun tam geçeceğine inandığı sırada, masasına bir Çakma Kartı'nı atıverdi. Todd hiçbir şey hissetmeden soğuk soğuk buna baktı. İşte sonunda bu da oldu diye düşündü. Oynadık. Oynadık ve yenildik. Dussander başka bir şey düşünmezse hapı yuttuk. Onun bir şey düşünebileceğini de sanmıyorum...

Pek ilgilenmeden Çakma Kartı'nı alarak baktı. Bir orta bile alamamıştı demek. Ortayı kaç puanla kaçırdığını anlamak istiyordu. Taş kalpli Stormann, çok çalışmasına karşın ona bir ortayı bile layık görmemişti. Sonra notların yazıldığı yerin boş olduğunu fark etti. Sadece "Düşünceler" bölümünde yazı vardı: Sana bir kart vermediğime gerçekten çok seviniyorum. Chas. Stormann.

Yine başı dönüyordu. Başı helyum dolu bir balondan farksızdı. Elleriyle sıranın iki yanını sıkıca tuttu. Sadece bir tek şey düşünüyordu. Bayılmamalı... bayılmamalıydı. Yavaş yavaş baş dönmesi hafifledi. Ondan sonra da Stormann'ın peşinden koşup

yeni sivrilttiği kurşunkalemle adamın gözlerini oymamak için kendini zor tuttu. İçinden geçenlerin tek belirtisi bir gözündeki hafif tikti.

On beş dakika sonra okul tatil oldu. Todd ağır ağır binanın yanından geçerek bisikletlerin durduğu yere gitti. Ellerini ceplerine sokmuş, kitaplarını koltuğunun altına sıkıştırmıştı. Koşan, bağıran öğrencilerin farkında bile değildi. Kitapları bisikletin arkasındaki sepete attı. Oradan uzaklaşarak Dussander'in evine gitti.

Bugün, diye düşünüyordu. Bugün senin günün ihtiyar.

Todd mutfağa girdiği sırada fincanına burbon koyan adam, "Demek suçlanan kimse mahkeme salonundan çıktı," diye mırıldandı. Ropdöşambrını ve baldırlarının ortasına kadar çıkan tüylü, yün çoraplarını giymişti. Dussander'in elindeki viski şişesine baktı. Sadece üç parmak içki kalmıştı.

"Ne orta aldım, ne kırık. Ne de Çakma Kartı verdiler. Haziranda bazı notlarımın daha yükselmesi için çalışacağım. Böyle çalışmaya devam edersem, bu yarıyıldaki karnem iyi ve pekiyilerle dolacaktır."

Dussander, "Nasıl olsa çalışacaksın," dedi. "Bunun icabına bakacağız." İçkisini içti ve fincanına yine burbon koydu. "Bunu kutlamalıyız." Dili belli belirsiz peltekleşmişti. Fakat Todd ihtiyarın sarhoş olduğunu anlamıştı. Dussander daha fazla sarhoş olmuyordu zaten. Evet, o gün ihtiyarın hesabını görecekti. Fakat sakindi.

Dussander'i süzerek homurdandı. "Tanrının cezası... Ne kutlaması be!"

Dussander onun sözlerine aldırmadı. "Korkarım dükkândan Belluga havyarıyla mantarları göndermediler. Günümüzde satıcılara hiç güvenilmiyor. Böyle beklerken birkaç krakerle biraz peynire ne dersin?"

"Pekâlâ. Nasıl istersen."

Dussander kalkarken bir dizini masaya vurarak yüzünü buruşturdu. Sonra gidip buzdolabından peyniri çıkardı. Çekmeceden bir bıçak, dolaptan bir tabak ve ekmek kutusundan da kraker paketini aldı.

Peynirle krakeri masaya bırakınca Todd'a, "Her ikisine de dikkatle prusik asit enjekte edilmiştir," diye sırıttı. Çocuk onun dişlerini o gün de takmamış olduğunu fark etti ama kendini tutarak bu gülüşe karşılık verdi.

Dussander bağırdı. "Bugün ne kadar sessizsin! Oysa senin holde perendeler atacağını sanıyordum." Şişedeki son viskiyi de fincanına koyup yudumlayarak ağzını şaplattı.

"Sanırım hâlâ sersemim." Todd bir kraker alarak ısırdı. Dussander'in ikram ettiği yiyecekleri reddetmekten uzun süre önce vazgeçmişti. Dussander onun bir arkadaşına bir mektup bıraktığını sanıyordu. Bu doğru değildi tabii. Arkadaşları vardı ama hiçbirine o denli güvenmiyordu. Adamın bunu uzun süredir sezdiğini sanıyordu. Ama yine de Dussander'in tahminlere dayanarak kendisini öldürmeye kalkmayacağından emindi. Buna cesaret edemezdi.

Dussander fincanındaki içkiyi bitirdi. "Şimdi neden söz edelim? Bugün sana izin veriyorum. Çalışmana gerek yok. Nasıl? Ha?" İçince Alman aksanı belirginleşiyordu. Todd bundan nefret etmeye başlamıştı. Ama o anda vurguya da, bir şeye de aldırdığı yoktu. Son derece soğukkanlıydı. Ellerine, adamı itecek olan ellerine baktı. Bunlar da gözüne her zamanki gibi gözüktü. Elleri serindi ve titremiyordu.

"Umurumda değil. Ne istersen anlat."

"Sana yaptığımız özel sabunu anlatayım mı? Yoksa bazı kimseleri eşcinselliğe zorlayarak yaptığımız deneyleri mi dinlemek istersin? Ya da budalalık edip Almanya'ya döndükten sonra Berlin'den nasıl kaçtığımı mı? Doğrusu kıl payı kurtuldum." Elini tıraş olur gibi yüzüne sürerek güldü.

Todd, "Ne istersen," dedi. "Gerçekten öyle." Dussander'in boş şişeye baktıktan sonra eline alarak ayağa kalkmasını seyretti. Adam şişeyi götürüp çöp tenekesine attı.

Alman, "Yok, bunların hiçbiri değil," diye mırıldandı. "Bullardan zevk alacak günde olmadığını anlıyorum." Bir an çöp tenekesinin yanında durarak düşündü, sonra bodrum kapısına doğru yürüdü. Yün çoraplı ayakları eski muşambanın üstünde hafif bir ses çıkarıyordu. "Sanırım bugün sana korkan yaşlı bir adamın hikâyesini anlatacağım."

Dussander bodrum kapısını açtı. Arkasını masaya dönmüştü. Todd ses çıkarmadan yerinden kalktı.

Dussander devam etti. "Yaşlı adam, tuhaf şekilde dostu olan belirli bir çocuktan korkuyordu. Çok zeki bir çocuktu. Annesi o çocuktan yetenekli öğrenci diye söz ediyordu. Yaşlı adam da onun yetenekli bir öğrenci olduğunu çoktan anlamıştı zaten. Fakat o annesinin sandığı tarzda bir öğrenci değildi belki.

Dussander duvardaki eski tip elektrik düğmesini eğri büğrü parmaklarıyla çevirmeye çalışıyordu. Todd gıcırdayan, ses çıkaran yerlere basmamaya dikkat ederek ilerledi. Muşambanın üstünde kaydı adeta. Bu mutfağı evdeki kadar, hatta belki çok daha iyi biliyordu artık.

Dussander, "Başlangıçta o çocuk, yaşlı adamın dostu değildi," dedi. Sonunda elektrik düğmesini çevirmeyi başarmıştı. Alkoliklere özgü dikkatle ilk basamağı indi. "Başlangıçta yaşlı adam, çocuğa çok sinirleniyor, ondan nefret ediyordu. Sonra... onun yanında olmaktan hoşlanmaya başladı. Fakat hâlâ çocukta sinirine dokunan şeyler vardı." Rafa bakıyordu ama merdivenin tırabzanını sıkıca tutmuştu. Soğukkanlı olan, daha doğrusu o anda buz gibi kesildiğini hisseden Todd onun arkasına geçti. Olanca gücüyle iterse, adamın elinin tırabzandan kurtulup kurtulmayacağını hesaplamaya çalışıyordu. Dussander öne eğilene kadar beklemeye karar verdi.

"Adamın bu dostluktan hoşlanmasının bir nedeni eşit olmalarıydı. Anlayacağın çocukla adam birbirinin gırtlağına sarılmışlardı, ikisi de diğerinin gizlenmesini istediği bir sırrı biliyordu. Ve sonra... sonra yaşlı adam durumun değişmeye başladığını anladı. Evet yavaş yavaş çocuğun boğazını sıkan eli gevşiyordu. Durum çocuğun ne denli umutsuz ve kurnaz olduğuna bağlıydı şimdi. Yaşlı adam uzun, uykusuz bir gecede çocuğu yine sıkıca bağlayabilmek, kendini güvenceye almak için yeni bir şey yapması gerektiğini düşündü."

Dussander tırabzanı bırakarak dik bodrum merdivenine doğru eğildi ama Todd hareketsiz kaldı. Benliğini saran, kemiklerini donduran soğuk yavaş yavaş geçiyor, yerini öfkeyle şaşkınlığın neden olduğu bir sıcaklık alıyordu. Dussander dolu şişeyi tutarken, Todd öfkeyle kentte bu ihtiyarınki kadar pis bir bodrum daha olmadığını düşündü. Sanki aşağıda bir şey ölmüştü.

"İşte o zaman yaşlı adam hemen yatağından kalktı. Zaten ihtiyar biri için uykunun ne önemi olabilir? Küçük masasının başına oturarak çocuğun kendisini tehdit etmesine neden olan suçlarını düşündü. Kendisi kurnazlık ederek çocuğu da bu suçlara bulaştırmıştı işte. Çocuğun notlarını yükseltebilmek için ne kadar çok çalıştığını da düşündü. Notları yükselince yaşlı adama gereksinmesi kalmayacaktı. Hem adam ölürse çocuk özgürlüğüne kavuşabilecekti."

Viski şişesini boynundan tutarak döndü. Yumuşak bir ses tonuyla, "Biliyor musun, yaklaştığını duydum," diye mırıldandı. "İskemleni itip kalktığını işittim. Sandığın kadar sessiz değilsin oğlum. Hiç olmazsa şimdilik değilsin."

Todd bir şey söylemedi.

Dussander mutfağa girip bodrum kapısını kapattı. "İşte bu yüzden yaşlı adam olan her şeyi yazdı. Nicht wahr? Başından sonuna kadar yazdı. Bunu bitirdiğinde şafak sökmek üzereydi ve romatizmadan parmakları sızlıyordu. Fakat haftalardır ilk kez kendisini iyi hissetti. Güvendeydi. Yatağına girerek öğleye kadar

uyudu. Daha fazla uyusaydı televizyonda en sevdiği dizi olan *Hastane*'yi kaçıracaktı."

Gidip sallanan sandalyesine yerleşti. Cebinden fildişi sapı sararmış eski bir çakı çıkardı. Bununla viski şişesinin ağzındaki mührü kesmeye koyuldu.

"Yaşlı adam ertesi gün en iyi elbisesini giyerek küçük bir hesabı bulunan bankaya gitti. Orada banka görevlilerinden bireyle konuştu. Görevli adamın sorularına gereken yanıtları verdi. Yaşlı adam bir kasa kiraladı. Banka görevlisi ona kasanın bir anahtarının müşteride, diğerinin bankada kalacağını anlattı. Kasayı açmak için iki anahtar da gerekliydi. Ancak yaşlı adam, birine noterden tasdikli bir vekâletname verirse, o kimse gelip kasayı açabilirdi. Yalnız adamın izni olmadan kasanın açılması için bir tek neden vardı."

Dussander dişsiz ağzını açarak bembeyaz yüzü taş kesilen Todd'a güldü.

"Kasayı kiralayan kimse ölecek olursa banka bunu açabilirmiş." Todd'a bakarak gülümsemeye devam eden adam çakısını ropdöşambrının cebine soktu. Viski şişesinin kapağını çıkardı. Fincanına içki doldurdu.

Todd boğuk sesle, "Sonra ne oluyormuş?" diye sordu.

"O zaman bir banka görevlisiyle vergi dairesinin bir temsilcisinin önünde kasa açılıyor ve içindekiler gözden geçiriliyormuş. O kasada sadece on iki sayfalık bir mektup bulacaklar. Bundan vergi alınamaz ama çok ilginç bir belge doğrusu."

Todd farkına varmadan elini kenetledi. İnanamayarak, şaşkın şaşkın konuştu. "Bunu yapamazsın." Tıpkı birinin tavanda yürüdüğünü gören insan gibi afallamıştı. "Bunu... yapamazsın."

Dussander şefkatle, "Ama, oğlum," dedi. "Yaptım bile."

"Fakat ben... sen..." Çocuğun sesi birden acı dolu bir uluma halini aldı. "Sen yaşlısın! Yaşlı olduğunu bilmiyor musun? Ölebilirsin. Her an ölebilirsin!"

Dussander ayağa kalkıp mutfak dolaplarından birinden küçük bir kadeh aldı; üstünde çizgi roman kahramanlarının resimleri vardı. Todd hepsini tanıdı. Fred ve Wilma Çakmaktaş, Barney ve Betty Moloztaş, Çakıl ve Bam-Bam. Onlarla birlikte büyümüştü. O öyle bakarken, Dussander bir kurulama beziyle kadehi bir tören yapacakmışçasına büyük dikkatle sildi. Bunu çocuğun önüne bırakarak içine de bir parmak burbon koydu.

Todd söylendi. "Ne olacak bu? Ben içmem. İçki senin gibi pis alkolikler içindir."

"Kadehini kaldır oğlum. Bu özel bir gün. Bugün geçeceksin."

Todd bir an ona bakıp kadehi alarak kaldırdı. Dussander fincanını ustalıkla kadehe vurdu.

"Şimdi uzun ömre içeceğiz oğlum! İkimizin de uzun yıllar yaşayacağını düşünerek içelim! Prosit!" Fincanındaki viskiyi bir dikişte yutup gülmeye başladı. Bir yandan sandalyede sallanıyor, çoraplı ayakları muşambaya vuruyordu. Todd onun tıpkı ropdöşambrlı bir akbabaya benzediğini düşündü. Leş yiyen, gürültücü, yaşlı bir akbaba.

Todd, "Senden nefret ediyorum," diye fısıldayınca, Dussander gülmekten boğulacak gibi oldu. Hem gülüyor, hem hırıltılı bir sesle öksürüyordu. Çocuk kalkıp öksürük krizi geçene kadar onun sırtına vurdu.

"Danke schön. Hadi içkini iç."

Todd viskiyi içti. Kötü bir öksürük şurubunu andıran içki birden içini yaktı.

"Bütün gün bu berbat şeyi içtiğine inanamıyorum," diyerek kadehi masaya bırakıp titredi. "Bundan vazgeçmelisin. İçki ve sigarayı bırakmalısın."

Dussander güldü. "Sağlığımla böyle ilgilenmen beni duygulandırıyor." Cebinden buruşuk bir paket çıkardı.

"Ben de aynı şekilde senin sağlığını düşünüyorum oğlum. Hemen her gün gazetelerde kalabalık kavşaklarda bir bisikletli-

nin öldüğünü okuyorum. Bisikletten vazgeçmeli ve yürümelisin artık. Ya da benim gibi otobüse bin."

Todd dayanamayarak okkalı bir küfür salladı. "Hassiktir!"

Dussander fincana içki doldurarak bir kahkaha attı. "Oğlum bunu birbirimize yapıyoruz zaten. Bundan haberin yok muydu?"

Bir hafta sonra bir gün Todd terk edilmiş eski tren istasyonunun oradaki bir platformda oturmuş, demiryoluna bakarak düşünüyordu. Yine de onu öldürebilirim değil mi? Onu öldürmemem için bir neden var mı?

Mantıklı bir çocuk olduğu için de ilk yanıt mantıklı oldu. Öldürmemesi için bir neden yoktu. Dussander er geç ölecekti. Üstelik sigara ve içki içtiği için kısa süre içinde ölme olasılığı yüksekti. İhtiyarı öldürse de, kendiliğinden banyoda bir kalp krizinden gitse de sonuç aynıydı. Her şey ortaya çıkacaktı: Hiç olmazsa yaşlı akbabanın boynunu koparma zevkine ererdi.

Fakat er geç sözünde mantık yoktu. Todd kendi kendine, belki de geç ölür dedi. Bunca yıl yaşamış. Belki daha uzun süre yaşar.

Birden aşağıdan hırıltıyı andıran bir ses geldi. Todd ayağa fırlayınca yine o sesi duydu. Tam kaçacakken durdu. Fakat o ses tekrar işitilmedi. Etrafına bakındı. Eski, eğrilmiş platformları, aralarında otlar bitmiş demiryollarını, paslı telleri gördü. Burada Todd, birkaç kuş ve hırlar gibi ses çıkaran o şeyden başka canlı yoktu.

Merakla diz çökerek avuçlarını yere dayadı ve platformun altına baktı. Oradaki tozlu şişeler, boş tenekeler ve sarı otlar arasında bir şarapçı yatıyordu. Adamın yaşını söylemeye olanak yoktu. Todd onun otuzla dört yüz yaş arasında olduğunu düşündü. Üstünde kusmuklar kurumuş pis bir tişört, kendisine çok bol gelen yeşil pantolon, ayaklarında derisi yer yer çatlamış eski postallar vardı. Todd şarapçının Dussander'in bodrumu gibi koktuğunu düşündü.

Şarapçı kanlı gözlerini açarak çocuğa ilgisizce baktı. O anda Todd cebindeki balıkçı tipi bıçağını anımsadı. Bunu bir yıl kadar önce Redondo kıyısında spor eşya satan bir mağazadan almıştı. Satıcı, "Bundan daha iyi bir bıçak seçemezdin oğlum," demişti. "Bir gün böyle bir bıçak canını kurtarmanı sağlayabilir. Her yıl bu İsviçre malı bıçaklardan bin beş yüz tane satıyoruz."

Yılda bin beş yüz bıçak.

Todd elini cebine sokarak bıçağın sapını yakaladı. Gözlerinin önünde çakısıyla viski şişesinin mührünü çıkaran Dussander belirmişti. O anda erkekliğinin uyandığını hissetti. Bu yüzden buz gibi bir korku benliğini sardı.

Şarapçı elinin tersiyle çatlak dudaklarını sildi. Sonra nikotinden sapsarı kesilmiş diliyle bu dudakları yaladı. "On sentin var mı çocuk?"

Todd boş gözlerle ona baktı.

"Los Angeles'a gideceğim. Otobüse binmem için on sent daha gerekiyor. Bir iş fır... fırsatı çıktı. Senin gibi iyi bir çocuğun on senti vardır. Belki de yirmi beş sentin vardır ha?"

Satıcı, "Evet, böyle bir bıçakla bir yabanördeğini temizleyebilirsin," demişti. "Hatta gerekirse koca bir kılıçbalığını da kesip temizleyebilirsin. Yılda bunlardan bin beş yüz tane satıyoruz. Ayrıca Amerika'da her spor malzemesi satan dükkânda, her ordu donatım mağazasında bunlar satılıyor."

Kafasından bir ses, bu bıçakla şu leş gibi şarapçıyı temizlemeye karar verirsen kimse seni bulamaz dedi. Bıçağın sana ait olduğunu anlayamazlar.

Şarapçının sesi hafiflemişti. "Bir papel verirsen seni memnun ederim. Öyle zevk alırsın ki, aklın durur çocuk..."

Todd elini cebinden çıkardı. Avucunda ne olduğunu ancak açınca gördü. İki yirmi beşlik, iki tane beş sent. Bir on sent. Birkaç da peni. Bunları şarapçıya atarak oradan kaçtı.

12

Haziran 1975

On dördüne basmış olan Todd Bowden bisikletini Dussander'in bahçesinde bırakarak ilerledi. Alt basamaktaki *Los Angeles Times*'ı aldı. Arthur Denker adıyla "Satıcılar Kabul Edilmez" yazılı kartlara baktı. Zile basmasına gerek yoktu. Nasıl olsa kendi anahtarı vardı.

Yakında biri çimleri biçiyordu. Dussander'in bahçesine bir göz attı. Çimlerin biçilme zamanı gelmişti. Yaşlı adama biçme makinesi olan bir çocuk bulmasını söylemeliydi. Dussander bu tür şeyleri daha sık unutur olmuştu. Belki bunuyordu. Belki de o ucuz viski yüzünden kafası çalışmıyordu. On dördünde bir çocuk için büyüklere özgü bir düşünceydi bu ama bu tür düşünceler Todd'a ilginç gelmiyordu şimdi. O günlerde hep büyüklere özgü şeyler düşünüyordu ve hiçbiri de öyle olağanüstü değildi.

Anahtarla kapıyı açarak içeri girdi.

Mutfağa gelince, Dussander'in sallanan sandalyesinde yan devrilmiş olduğunu gördü ve yine o buz gibi korku benliğini sardı. Fincan ve yarısı boşalmış burbon şişesi masada duruyordu. Bir mayonez kabında yığınla izmarit vardı. Dussander'in ağzı açık, yüzü sapsarıydı. Kocaman elleri gevşekçe iki yana sarkmıştı. Soluk almıyor gibiydi.

Todd sertçe bir sesle, "Dussander," dedi. "Kalk Dussander."

Adam kımıldayıp gözlerini kırpıştırdıktan sonra doğrulunca da içi rahatladı.

"Sen geldin ha? Hem de bu kadar erken?"

Todd, "Okulun son günü olduğu için bizi erken bıraktılar," dedi. Mayonez kabındaki izmaritleri işaret etti. "Bak sigaralardan biri kendiliğinden yanıp kül olmuş. Bir gün bu yüzden evi de yakacaksın."

Dussander kayıtsızlıkla, "Belki," diye cevap verdi. Cebinden paketini çıkararak güçbela bir sigara yaktı. Bunu da yine bir öksürük krizi izledi. Todd tiksintiyle yüzünü buruşturdu. Sonunda öksürük hafifledi. Dussander de konuşabildi. "Elindeki nedir?"

"Karnem."

Alman kâğıdı alıp açarak okuyabilmek için gözlerinden iyice uzaklaştırdı. "İngilizce... pekiyi... Amerikan tarihi... pekiyi... Tabiat bilgisi... iyi... Toplumbilim... pekiyi... Fransızca... iyi... Cebir... iyi." Karneyi masaya bıraktı. "Mükemmel. Tamam, derini yüzülmekten kurtardık. Peki, son sütunda geçen yarıyılla bu yarıyılın ortalamaları var. Onları değiştirecek misin?"

"Sadece Fransızca ve cebir ortalamasını değiştirmem gerekiyor. Artık bu durumun ortaya çıkmayacağından eminim. Bunu da sana borçluyum. Bununla gururlanmıyorum ama gerçek bu. Onun için teşekkürler."

Dussander, "Ne dokunaklı söylev," diyerek yine öksürmeye başladı.

Fakat Todd, "Bundan böyle seni fazla göreceğimi sanmıyorum," deyince, yaşlı adamın öksürüğü birden kesildi.

Nazikçe sordu. "Görmeyecek misin?"

"Hayır. 25 Haziran'da Hawaii'ye gidiyoruz. Eylülde de kentin öbür ucundaki liseye gideceğim. Çünkü o okulda zenci yok."

Dussander kırmızı beyaz kareli muşambanın üstünde dolaşan bir sineğe bakıyordu. "Ah, evet *Schwarzen*. Kara deriliiler. Yirmi yıldır bu ülkedekiler Schwarzen'i düşünüp endişelendiler ve yakındılar. Fakat biz bunun nasıl halledildiğini biliriz. Öyle değil

mi oğlum?" Dişsiz ağzını büzerek güldü. Todd yine midesinin kaslarının gerildiğini hissetti. Dehşet, nefret ve korkunç bir şey yapma isteği duyuyordu. O korkunç şeyi ancak yalnız kaldığı zamanlar düşünüyor, düşlüyordu.

Todd, "Belki farkında değilsin ama ben üniversiteye gitmek niyetindeyim," dedi. "Biliyorum, buna daha çok var, fakat şimdiden düşünmek zorundayım. Hem seçeceğim konuyu da biliyorum. Tarih."

"Harika! Geçmişten ders alamayanlar..."

Todd, "Tamam sus," diyerek sözünü kesti.

Dussander yumuşak başlılıkla sesini kesti. Çocuğun sözlerini bitirmediğinin farkındaydı. Ellerini kavuşturarak bekledi.

Todd dayanamadı. "Mektubunu arkadaşımdan geri alabilirim. Bunu biliyor musun? Onu okumana izin verebilirim. Sonra da yakmamı seyredebilirsin. Buna karşılık..."

"Buna karşılık bankadaki kasamdan belirli bir belgeyi alırsam, değil mi?"

"Şey... evet."

Dussander üzgün üzgün içini çekti. "Oğlum, sen hâlâ durumu anlayamamışsın. Zaten işin başından beri anlayamadın. Bunun bir nedeni, henüz çocuk olman ama asıl neden bu değil. Asıl kötülük Amerikalılara özgü saçma güvenindi. Bu güven yüzünden yaptıklarının sonucunu hiç düşünmedin... Şu anda bile bu güven yüzünden sonucu saptayamıyorsun."

Todd konuşacak olduysa da, adam yaşlı bir trafik polisi gibi elini havaya kaldırdı.

"Hayır, sözlerime itiraz etme. Bu doğru. İstersen gidebilirsin. Bu evden uzaklaşır ve bir daha da geri dönmezsin. Sana engel olabilir miyim? Hayır. Engel olamam tabii. Sen Hawaii'de eğlenirken, ben yağ kokan bu sıcak mutfakta oturacağım ve Watts'taki kara derililerin bu yıl yine polisleri öldürüp o berbat mahallelerini ateşe verip vermeyeceklerini anlamak için bekleyeceğim. Na-

sıl günden güne yaşlanmama engel olamıyorsam, sana da engel olamam."

Dik dik çocuğa baktı. Todd bu bakıştan gözlerini kaçırdı.

"İçin için senden hoşlanmıyorum. Hiçbir şey seni sevmemi sağlayamaz. Çünkü zorla yaşamıma girdin. Sen evimde istenmeyen bir konuksun. Kapalı kalması daha iyi olacak bazı mezarları açmama neden oldun. Bu mezarlar açılmamalıydı, çünkü bazı cesetlerin diri diri gömülmüş olduklarını, bazılarının hâlâ soluk aldığını öğrendim... Bu işe bulaştığın için sana acıdığımı mı sanıyorsun? Gott im Himmel! Sen kendi yatağını yaptın. Bunun için de rahat uyuyamadığın için sana acımam mı gerekiyor? Hayır... Sana acımıyorum ve senden hoşlanmıyorum. Sadece sana biraz saygı duymaya başladım. Onun için bu durumu iki kez açıklamamı isteyerek sabrımı taşırma. O mektupları alarak bu mutfakta yakabiliriz ama yine de bu iş bitmiş sayılmaz. Aslında bu andakinden daha iyi bir duruma gelemeyiz."

"Seni anlamıyorum."

"Çünkü neden olduğun işin sonuçlarını hiçbir zaman incelemedin. Beni dinle oğlum. Mektuplarımızı burada, şu kavanoz kapağının içinde yakabiliriz fakat ben mektubunun bir kopyası olmadığını nasıl bilebilirim? Hatta iki üç kopya çıkarmış olabilirsin. Kütüphanede bir fotokopi makinesi var. Beş senti veren herkes istediği belgenin kopyasını çıkartabilir. Bir dolar harcarsan, benim ölüm fermanımın kopyalarını yirmi blok boyunca her sokak köşesindeki binaya yapıştırabilirsin. Yani üç kilometre uzunluğunda ölüm fermanı oğlum! Bunu düşün bir. Böyle bir şey yapmadığından nasıl emin olabileceğimi söyler misin?"

"Ben... şey... ben... ben..." Todd yenilmekte olduğunu anlayarak sustu. Birden vücudu yanmaya başlamıştı. Birden hiç neden yokken yedi ya da sekiz yaşındayken olan bir şeyi anımsadı. Bir arkadaşıyla kent dışındaki eski tren yolunun altındaki künkün içinden geçmeye kalkmışlardı. Todd'dan sıska olan arkadaşı bir sorunla karşılaşmamıştı. Fakat Todd o daracık yerde sıkışıp

kalmıştı. Birden başının üstündeki taş ve toprakları düşünmüştü. Yukarıdan bir tren geçtiği zaman tepesinde kalan topraklar sarsılıyordu. Ağlayarak boşuna debelenmeye başlamıştı. Kendini ileriye atarak bacaklarını yere vuruyor, imdat isteyerek avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Sonunda oradan çıkmayı başarmış ve bayılmıştı. Dussander hiç düşünmediği, akla çok yakın bir kalleşliği açıklamıştı. Her yanına ateş bastığını hissediyordu. Kendi kendine, ağlamayacağım dedi.

"Hem kasaya koymak için mektubun kopyasını çıkarmadığımı nasıl bilebilirsin? Birinciyi yakıp diğerini kasada bırakabilirim, değil mi?"

Todd o künkteki gibi yine karanlıklarda sıkışıp kaldığını hissediyordu. Şimdi bağırıp kimden yardım isteyebilirdi? Kalbi deli gibi çarpmaya başlamıştı. O künkün içinde sıkıştığı zaman burnuna gelen pis su kokusunu, vücuduna değen madenin soğukluğunu ve yukarıdan her tren geçişinde çevresinin zangır zangır sarsılışını anımsıyordu. O sırada umutsuz gözyaşları döktüğünü de unutmamıştı.

"Taraf tutmayan, hakemlik edecek üçüncü birini bulsak bile yine de içimizde kuşku kalır. Bu sorunu çözmek olanaksız oğlum. Buna inan."

Künkün içine sıkışıp kalmıştı ve bundan kurtulması olanaksızdı. Etraf girimsi bir renk almıştı. Ağlamayacağım dedi içinden. Bayılmayacağım. Kendisini zorlayarak toparlandı.

Dussander fincanındaki içkiden bir yudum alıp ona baktı. "Sana iki şey daha söyleyeceğim. Bu olayda oynadığın rol ortaya çıkarsa cezan hafif olabilir. Hatta bu durumun gazetelere geçmeme olasılığı da var. Belki de gazeteciler bunu hiç duymayacaklardır. Bir ara dayanamayıp konuşacağından çok korktuğum için seni ıslaheviyle tehdit ettim. Ama buna inanmış mıydım? Bu tıpkı bir babanın karanlık basmadan eve dönmesini sağlamak için oğlunu hortlaklarla korkutmasına benziyor. Seni ıslahevine yollayacaklarını sanmıyorum. Bu ülkede katilleri bile sadece el-

lerine kelepçe vurup hapishanede iki yıl renkli televizyon seyrettirdikten sonra yine adam öldürmesi için sokaklara bırakıyorlar. Onun için burada seni ıslahevine sokmazlar... Ama bu olay yine de hayatını mahvedebilir. Kayıtlar vardır ve insanlar konuşurlar. Onlar daima konuşurlar. Böyle zevkli bir rezaletin hemen örtbas edilmesine razı olamazlar. Yıllar geçerken suçun da seninle birlikte büyür tabii. Bu konuda konuşmaman yüzünden daha fazla suçlanırsın. Gerçek bugün ortaya çıksa insanlar, ama o daha çocuk diyeceklerdir. Onlar aslında senin yaşlı bir çocuk olduğunu bilemezler tabii. Fakat onlar beni 1974'ten beri tanıdığın halde sustuğunu sen lisedeyken öğrenirlerse ne olur? İşte bu kötü. Hele üniversitedeyken iş ortaya çıkarsa felaket olur. Çalışma hayatına atılmış genç bir adamsan, bu senin için kıyamet günü olacaktır. Bunları anlıyor musun?"

Todd ses çıkarmadı ama Dussander onun anladığı kanısındaydı. "İkincisi de şu! Senin kimseye mektup verdiğine inanmıyorum."

Todd ifadesiz gözlerle bakmaya çalıştı ama gözlerinin dehşetle irileşmiş olduğundan korkuyordu. Dussander ilgiyle kendisini incelemekteydi. Çocuk o anda bu yaşlı adamın yüzlerce, belki binlerce kişiyi sorguya çekmiş olduğunu kesinlikle anladı. Bu konuda eski bir uzmandı. Todd kafatasının cam gibi saydamlaştığını ve içindeki her şeyi adamın okuduğunu düşündü.

"Kendi kendime, bu çocuk en fazla kime güvenir diye sordum. Arkadaşları kimler? Kimlerle gezip tozuyor? Kendine yeterli güçlü iradeye sahip, soğukkanlı çocuk kime güvenebilir? Bunun yanın da şu: Hiç kimseye güvenemez."

Dussander'in soluk gözleri pırıl pırıl parlıyordu. "Pek çok kez seni inceleyerek durumu saptamaya çalıştım. Seni tanıyor ve kişiliğinin büyük bölümünü biliyordum... Hayır, kişiliğini tam olarak anlayamadım, çünkü bir insan bir diğerinin içinden geçenleri tam olarak bilemez. Hem bu ev dışında ne yaptığın, kimleri gördüğün konusunda pek az fikrim vardı. Bunun üzerine,

Dussander dedim. Yanılmış olma olasılığın var. Bunca yıl sonra bir çocuk hakkında yanıldığın için yakalanmak ve belki de öldürülmek ister misin? Belki biraz genç olsaydım bu tehlikeyi göze alırdım. Koşullar hiç fena değildi. Tehlike de küçük sayılırdı. Biliyor musun, bana çok tuhaf geliyor. İnsan yaşlandıkça kaybedeceği şeyler azalıyor ama yine de insan gitgide daha tutucu oluyor."

Dikkatle Todd'un yüzüne baktı. "Sana söyleyeceğim bir şey daha var. Ondan sonra istediğin zaman gidebilirsin: Senin mektup yazdığından kuşkum var. Ama hiçbir zaman benim mektubumdan kuşkulanmamalısın. Sana anlattığım belge kasada. Bugün ya da yarın ölecek olursam her şey ortaya çıkacak. Her şey."

Todd, "Öyleyse yapabileceğim bir şey yok," diye mırıldanarak şaşkın şaşkın güldü. "Bunu anlamıyor musun?"

"Hayır, var. Yıllar geçecektir. Bu yıllar geçerken hakkımda bildiklerinin de değeri gitgide azalacak. Çünkü hayatım ve özgürlüğüm benim için çok önemli de sayılsa Amerikalılar, hatta İsrailliler bunları almak için duydukları ilgilerini yitirmeye başlayacaklardır."

"Öyle mi? O halde neden Hess'i bırakmıyorlar?"

"Eğer Hess sadece Amerikalıların elinde olsaydı iş kolaydı. Katilleri bir süre hapsettikten sonra salıveren Amerikalılar onu da bırakırlardı. Amerikalılar seksen yaşındaki bir adamı, Eichmann olayında olduğu gibi, asmaları için İsraillilere teslim ederler mi sanıyorsun? Hiç sanmam. Ağaçlardaki kedi yavrularını kurtaran itfaiyecilerin resimlerini gazetelerin baş sayfalarına basan bir ülkede bu olamaz... Yok, bildiklerin yüzünden başımı yakma tehlikesi böyle gitgide hafifleyecek. Eğer yeterince yaşarsam... bir gün gelecek ve bildiklerinin artık önemi kalmadığı kanısına varacağım. O zaman kasadaki belgeyi yok edeceğim."

"Fakat bu arada başına türlü şey gelebilir! Kazaya uğrayabilirsin! Hastalanırsın..."

Dussander omuz silkti. "Tanrı isterse su olacaktır ve Tanrı isterse biz o suyu bulacağız. Tanrı isterse biz o suyu içeceğiz. Olacaklar bizim elimizde değil."

Todd yaşlı adama uzun süre, çok uzun bir süre baktı. Dussander'in anlattıklarında mantık hatası vardı... Olması gerekirdi. Her ikisi için ya da sadece Todd için bir kurtuluş yolu bulunmalıydı. Bu işten kurtulmanın bir çaresi olmalıydı. Gelecekteki karanlık yıllar korkunçtu. Nereye giderse gitsin, ne yaparsa yapsın o yıllar... Gözlerinin önünde tepesinde kılıç asılı olan adam belirdi. Kendisi liseyi bitirdiğinde, Dussander seksen birinde olacaktı. Üniversiteyi bitirdiğinde, seksen beşine gelecekti. Dussander o zaman da yeterince yaşlanmadığını düşünebilirdi. Kendisi doktorasını yaptığında Dussander seksen yedisine basacaktı... Ama adam yine de kendisini güvende hissetmeyebilirdi.

Todd soğuk sesle mırıldandı. "Hayır... Söylediğin şeylere... bunlara dayanamam."

Dussander yumuşaklıkla, "Oğlum," dedi. Todd ilk kez yaşlı adamın "oğlum" sözcüğünü hafifçe vurguladığını dehşetle fark etti. "Oğlum... Bunu yapmak zorundasın."

Todd ona bakakaldı. Ağzında dili şişmişti; boğazını dolduruyordu herhalde ve kendisini boğacaktı. Birden yerinden fırlayarak dönüp deli gibi evden çıktı.

Dussander ifadesiz gözlerle onun arkasından baktı. Kapı çarparak kapanıp ayak sesleri duyulmaz olunca da bir sigara yaktı. Çocuk bisikletine binmişti demek. Ne bir banka kasası, ne de bir belge vardı tabii, fakat o bunların varlığına kesinlikle inanıyordu. Artık güvendeydi. Bu iş burada bitmişti.

Ama aslında bitmemişti.

O gece ikisi de düşünde cinayet gördü. İkisi de korku ve zevkle uyandı. Todd, uyandığında yine doyuma ulaşmış olduğunu anladı. Bu tür şeyler için çok yaşlı olan Dussander de SS üniformasını giyerek yatağına uzanıp kalp atışlarının yavaşlamasını bekledi. Ucuz cinsten olan üniformanın dikişleri atmaya başlamıştı bile.

Dussander düşünde tepedeki kampa erişebilmişti. Büyük kapı onun için açıldı ve içeriye girer girmez de kanat çelik yuva-

sında kayarak kapandı. Kampı çevreleyen duvarlar da, kapı da elektrikliydi. Onu kovalayan sıska, çıplak insanlar dalgalar halinde gelerek kendilerini duvarlara atıyorlardı. Dussander onlara bakıp güldü ye göğsünü şişirip kasketini uygun şekilde yüzüne doğru eğerek kurumla bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Yanan etlerin şarabı andıran sert kokusu etrafı kapladı. Adam, üstüne insan yüzü oyulmuş, içleri boşaltılmış kabaktan yapılma lambalarla, kan emici yarasaların mavi alevlere saldırmasını düşünüyordu.

Bowden'ların Hawaii'ye hareket etmelerinden iki gün önce Todd, yine metruk tren istasyonuna gitti. Oraya vardığında ortalık kararmak üzereydi. Hava sıcak olduğu halde Todd ince bir ceket giymişti. Eski bir havluya sardığı bıçağını da kemerinin içine sokmuştu. Bu bıçağı ucuzluk yapan büyük bir mağazadan almıştı.

Bir ay önce şarapçıyı gördüğü platformun altına baktı. Kafasında türlü şeyler dönüyordu ama kesin bir şey düşünememekteydi. O anda içinde her şey kapkaraydı. Aynı şarapçıyı ya da bir başkasını gördü. Onların hepsi birbirine benziyordu zaten.

Todd, "Hey!" diye seslendi. "Para ister misin?"

Şarapçı gözlerini kırpıştırarak döndü, Todd'un canlı, iç ısıtan gülüşünü görerek sırıttı. Bir an sonra da kasap bıçağı adamın tıraşı uzamış yanağına daldı. Kanlar fışkırdı. Todd bıçağın şarapçının açık ağzına girmiş olduğunu görüyordu. Sonra ucu serserinin ağzının sol yanına takıldı bir an. Dudaklar garip, korkunç bir gülüşle bükülmüş gibiydi. Sonra bıçak şarapçıyı doğradı. Todd üstüne oyma yapabileceği bir sukabağı varmış gibi adamın yüzünü kesiyordu.

Şarapçıyı tam otuz yedi yerinden bıçakladı. Bıçağı indirirken saymıştı, ilk darbeyle birlikte otuz yedi kez. Şarapçı dördüncü darbeden sonra bağırmaya çalışmaktan vazgeçti Altıncı darbeden sonra da Todd'dan kaçmaya çalışmadı. Todd daha sonra sürünerek platformun altına girip onun işini bitirdi.

Eve dönerken bıçağı ırmağa attı. Pantolonu kanlanmıştı. Bunu da çamaşır makinesine sokarak soğuk suyla yıkadı. Pantolon kuruduğunda üstünde hâlâ hafif lekeler vardı ama Todd buna aldırmadı. Nasıl olsa lekeler zamanla solardı. Ertesi gün kolunu havaya kaldıramadı. Babasına, parkta çocuklarla beyzbol oynarken incitmiş olabileceğini söyledi.

Dick Bowden onun saçlarını karıştırdı. "Omzun Hawaii'de iyileşir." Gerçekten de Hawaii'den döndüklerinde çocuğun omzu eskisi gibi sapasağlamdı.

13

Yine temmuz gelmişti. Dussander üç takım elbisesinden pek iyi olmayanını giymiş, durakta son otobüsün gelip kendisini eve götürmesini bekliyordu. Saat 10.45'ti. Sinemaya gitmiş, çok hoşuna giden neşeli, hoş bir güldürü seyretmişti. Sabah aldığı karttan beri keyfi yerindeydi; çocuk ona Waikiki kıyısının bir resmini yollamıştı. Kartın arkasında kısa bir yazı vardı.

Sevgili Bay Denker,

Burası pek güzel. Her gün yüzüyorum. Babam koca bir balık yakaladı. Annem de okuyamamış olduğu romanları elinden bırakmıyor. Yarın bir yanardağa gideceğiz. İçine düşmemeye çalışacağım! İyi olduğunuzu umarım.

Sağlığınızı koruyun,
Todd.

Son sözlerin anlamını düşünerek gülümserken biri koluna dokundu.

"Bayım?"

"Evet?"

Dussander, hemen kendini toplayarak döndü. Santo Donato'da bile sokakta insan soyan haydutlar vardı. Sonra kokuyu duyarak irkildi. Bira, pis nefes, kurumuş ter ve belki de romatizma ilacının karışımıydı bu koku. Karşısında bol pantolonlu bir

serseri duruyordu. O adam... o hayvan pazen gömlek, flasterlerle yer yer yapıştırdığı çok eski mokasenler giymişti. Bu pis kılığın üstündeki kafa da berbattı.

"On sentiniz var mı? Los Angeles'a gitmem gerekiyor. Bir iş fır... fırsatı var. Fakat otobüse binmem için on sentim eksik. Bu benim için büyük bir fırsat olmasaydı sizden para istemezdim."

Kaşları çatılan Dussander'in yüz hatları gevşedi ve birden gülümsedi. "İstediğin gerçekten otobüse binmek mi?"

Şarapçı anlayamayarak bitkin bitkin gülümsedi.

Dussander, "Otobüse binip evime gidelim," diye öneride bulundu. "Sana bir içki, yemek verebilirim. Banyo yapar ve uyursun. Buna karşılık bütün istediğim biraz ahbaplık. Ben yaşlı bir adamım. Yalnız yaşıyorum. Bazen ahbaplığa ihtiyaç duyuyorum."

Ayyaşın gülüşü canlandı. Durumu anlamıştı. Karşısındaki pis yerlerde dolaşmaktan hoşlanan hali vakti yerinde bir eşcinseldi.

"Tek başınasın ha? Çok kötü değil mi?"

Dussander onun imalı gülüşüne nazikçe karşılık verdi. "Senden tek istediğim otobüste benden uzakta oturman. Çünkü kötü kokuyorsun."

Şarapçı sarhoşlara özgü bir gururla çıkıştı. "Belki evini kokutmamı da istemezsin."

"Gel. Otobüs bir dakika sonra burada olacak. Benden bir durak sonra in. Geri dön ve iki blok yürü. Seni köşede bekleyeceğim. Sabah sana para da vereceğim. Belki iki dolar veririm."

Ayyaşın ilgisi arttı. "Belki de beş dolar ha?" Sarhoşluğa özgü gururu filan bir anda kaybolmuştu.

Dussander sabırsız sabırsız, "Belki, belki..." diye mırıldandı. Yaklaşan otobüsün motorunun homurtusunu duymuştu. Serserinin pis eline bilet parası olan yirmi beş senti sıkıştırdı, ona hiç bakmadan birkaç adım ilerledi. Otobüsün ışıkları yolu aydınlatırken serseri kararsız kalarak öylece durdu. Kaşlarını çatmış avucundaki paraya bakarak düşünürken, yaşlı sapık başını bile çevirmeden otobüse bindi. Serseri uzaklaşacaktı ama son sani-

yede döndü ve kapı kapanmadan otobüse atladı. Elindeki yirmi beşliği, son yüz dolarını kazanma olasılığı pek az olan bir ata yatırır gibi, kutuya attı. Dussander'e sadece bir göz atıp geçti ve otobüsün arkasında bir yere oturdu. Yol boyunca hafifçe kestirdi. Gözlerini açtığında yaşlı sapık inmişti. Hemen sonraki durakta otobüsten atladı. Bunun uygun durak olup olmadığını hem bilmiyor, hem de aldırmıyordu.

Dönüp iki blok gidince sokak lambasının altında birini seçti. Yaşlı sapıktı. Adam onun yaklaşmasını seyrederken sanki hazır ol demişler gibi dimdik duruyordu.

Bir an serseri korkuyla ürperdi; o anda dönüp her şeyi unutmak istedi. Sonra yaşlı adam onun kolunu tuttu... Eli inanılmayacak kadar güçlüydü.

"İyi," dedi. "Geldiğine çok sevindim. Evim hemen şuracıkta. Uzak değil."

Adamın kendisini çekip götürmesine razı olan serseri mırıldandı. "Belki de on dolar."

Yaşlı sapık da, "Belki on dolar," diyerek güldü. "Kim bilir?"

14

ABD'nin kuruluşunun 200. yılıydı.

Todd 1975 yazında Hawaii'den döndükten sonra altı kez Dussander'i görmeye gelmişti. Ziyaretlerinde sakin davranmıştı. İkisi de zamanı hoşça geçirebildiklerini fark etmişlerdi. Daha çok konuşmadan anlaşmışlardı. Ağızlarından çıkan sözler bir Federal Büro ajanının uyuyakalmasına neden olurdu. Todd yaşlı adama Angela Farrow adında bir kızdan söz etti; annesinin bir arkadaşının kızıydı. Yaşlı adam da Todd'a kilim dokumaya başladığını söyledi. Bunun romatizmaya iyi geldiğini duymuştu. Bir iki kilim örneği gösterdi ve Todd da görev yapar gibi bunları beğendiğini belirtti.

Çocuk epey boy atmıştı, değil mi? Evet, beş santim uzamıştı. Dussander sigaradan vazgeçmiş miydi? Hayır, fakat çok öksürdüğü için sigarayı azaltmak zorunda kalmıştı. Ya Todd'un dersleri nasıldı? Güç olmakla birlikte zevk vericiydi. Bütün notları iyi ve pekiyiydi. Şimdi üniversiteye gidince tarih değil, antropoloji okumak istiyordu. O yıl Dussander'in çimlerini kim biçiyordu? Aynı sokakta oturan Randy Chambers adında iyi fakat ağır hareket eden şişman bir çocuk.

Dussander o yıl içinde mutfağında üç şarapçıyı temizlemişti. Otobüs durağında kendisine şarapçılar belki yirmi kez yaklaşmışlardı. Adamlara yedi defa içki, yemek, banyo, yatak teklifi yapmıştı. İki kez önerisi geri çevrilmişti. İki defasında da serseriler

Dussander'in otobüs için verdiği parayı alarak uzaklaşmışlardı. Dussander bir süre düşündükten sonra abonman almıştı. On beş bilete iki buçuk dolar vermişti ve bunları içki satan dükkânlarda paraya çevirmeye imkân yoktu.

Dussander son günlerde sıcak havalarda bodrumdan gelen kötü kokuyu duyuyor, böyle günlerde kapılarıyla pencerelerini sıkıca kapatıyordu.

Todd Bowden da Noel tatilinde, yani aralıkta Cienaga Yolu'nun gerisinde kalan eski su kanalında uyuyan bir şarapçı bulmuştu. Bir süre elleri ceplerinde orada titreyerek durmuş ve adama bakmıştı. Daha sonra beş hafta içinde oraya altı kez dönmüştü. Her seferinde de ince ceketini giyip beline taktığı çekicin gözükmemesi için fermuarını yukarıya kadar çekmişti. Sonunda o şarapçıya tekrar rastlamıştı. Ya da gördüğü başka bir şarapçıydı. Bu kimin umurunda? Martın ilk günü olmuştu bu. Adamın kafasına çekiçle vurmaya başlamış, sonra dünya kızıl bir bulut içinde kaybolurken çekicin öbür ucundaki çengelle şarapçının yüzünü adeta silmişti.

Kurt Dussander şarapçıların, sonunda tanımayı kabul ettiği tanrılara verilen yarı alaylı bir kurban olduğunu anlıyordu. Kendisi böyle özür dilemekteydi. Hem şarapçılar çok eğlenceliydi, onlar sayesinde kendini canlı hissediyordu. Çocuk mavi gözlerini iri iri açıp Amerikalılara özgü şekilde gülerek kapısında belirdiği günden önce Santo Donato'da geçirdiği yılların kendisini zamanından önce yaşlandırdığını anlıyordu. Amerika'ya geldiğinde altmış beşindeydi. Şimdi kendisini çok daha genç hissediyordu.

Tanrılara böyle tövbe etmeye kalkmak Todd'u önce şaşırtırdı ama çocuk daha sonra bu fikri benimserdi. Todd platformun altındaki serseriyi bıçakladıktan sonra karabasanların yoğunlaşacağını, hatta belki kendisini çıldırtacağını sanmıştı. Durumu itiraf etmesine ya da canına kıymasına neden olacak bir suçluluk duyacağını düşünmekteydi. Oysa bunlar olacak yerde Hawaii'ye gitmiş ve yaşamının en zevkli tatilini geçirmişti.

Geçen eylülde liseye başlarken kendisini yepyeni, canlı hissediyordu. Sanki Todd Bowden'ın derisinin içine bambaşka biri girmişti. Fakat su kanalında uyuyan pis serseriyi gördükten sonra ve öldürmeden önce karabasanlar yine başlamıştı.

Bu rüyalarda genellikle metruk tren istasyonunda bıçakladığı şarapçıyı görüyordu. Okuldan eve dönerek neşeyle, "Merhaba Monica bebeğim," diye içeriye giriyor ve mutfakta ölü şarapçıyı buluyordu. Serseri kusmuk kokan gömlek ve pantolonuyla tezgâha yığılmış duruyordu. Akan kanları, paslanmaz çelik kaplı tezgâhın üstünde kurumuştu. Çam tahtası dolapların kapaklarında da kanlı el izleri vardı.

Buzdolabının yanındaki tahtanın üstüne annesinin takmış olduğu kâğıdı görüyordu.

"Todd, alışverişe gidiyorum. Üç buçukta döneceğim." O sırada saat 3.20'yi gösteriyordu. Şarapçı orada gebermiş yatarken, Todd her yere bulaşmış kanları temizlemeye çalışıyordu. Bir yandan da ölü şarapçıya oradan gitmesi, kendisini rahat bırakması için avaz avaz bağırıyordu. Fakat yığılıp kalmış olan şarapçı ölmüştü. Boş gözlerle tavana bakarak sırıtıyor ve pis vücudundaki bıçak yaralarından yine kanlar süzülüyordu. Todd telaşla yerleri silerken kanları çıkaramadığını, tam tersine iyice etrafa bulaştırdığını görüyor, ama kendine engel olamıyordu. Tam annesinin arabası bahçeye girdiği sırada şarapçının Dussander olduğunu anlıyordu. Bu düşlerden kan ter içinde, kesik kesik soluyarak uyanıyordu.

Fakat o eski su kanalında serseriyi bulup çekicini kullandıktan sonra karabasanlardan kurtuldu. Çocuk tekrar öldürmesi ve belki de birden fazla kez öldürmesi gerektiğini düşündü. Bu çok kötüydü fakat o serserilerin insan olarak yararları kalmamıştı artık. Onlar sadece Todd'un işine yarıyorlardı. Todd da herkes gibi büyürken yaşam biçimini belirli gereksinmelerine göre ayarladığını biliyordu. Aslında başkalarından farklı değildi tabii. İnsanın bu dünyada kendi yolunu çizmesi gerekirdi. Yaşamaya devam edebilmek için insan gerekenleri yapmak zorundaydı.

15

Todd lisenin ikinci sınıfındayken sonbaharda Santo Donato Cougars takımına alındı. O yıl çok başarılı oldu. Ocak 1977'de de Amerikan Vatanseverleri Kompozisyon Yarışması'nı kazandı. Bu yarışmaya Amerikan tarihi okuyan bütün lise öğrencileri katılabiliyordu, Todd'un kompozisyonunun adı *Bir Amerikalının Sorumlulukları*'ydı. Basketbol sezonunda da okulun yıldız oyuncusuydu. Haziranda ödüller verilirken Yılın Atleti seçildi. Todd, okuldan telefon ederek o ödülü alacağını haber verince, Monica Bowden hüngür hüngür ağladı. Dick Bowden da bu törenden sonra bürosunda övünmemek İçin kendisini zorlayarak kabara kabara dolaştı.

O yaz Big Sur'de bir yer tutup iki hafta kaldılar. Todd da şnorkelini takıp denizden adeta hiç çıkmadı. Todd aynı yıl dört serseriyi öldürdü. İkisini bıçaklayıp ikisini de başlarına çekiçle vura vura temizledi. Artık "Av Partisi" adını verdiği bu işler sırasında üstüne çift pantolon giyiyordu. Bazen otobüse binip kenti dolaşıyor ve serserilerin kalabileceği uygun yerleri araştırıyordu. İki iyi yer buldu. Bunlardan, biri, Douglas Yolu'ndaki Santo Donato Düşkünler Derneği'ydi. Diğeri de, Euclid'in köşesindeki Hıristiyan Kurtarıcılar Derneği. Todd iki derneğin çevresinde dolaşıyor ve bir serserinin kendisinden para istemesini bekliyordu. Bir şarapçı yanına yaklaşınca da, Todd, "Bir şişe viski istiyorum," diyordu. "Yaşım küçük. Bunu sen alabilirsen paylaşırız." Sonra

serseriye rahat rahat içki içebilecekleri bir yer bildiğini söylüyordu. Her seferinde değişik yer seçiyordu tabii. Eski istasyona ya da Cienega Yolu'nun gerisindeki eski su kanalına gitmemek için kendisini zorluyordu. İnsanın suç işlediği eski yerleri ziyaret etmesi doğru olmazdı.

Aynı yıl Dussander sigarayı iyice azalttı, viski içip televizyon seyretmeye devam etti. Todd ender geliyordu ve konuşmaları gitgide tatsızlaşmıştı. Dussander o yıl yetmiş dokuzuncu doğum gününü kutladı. Aynı yıl Todd da on altısına bastı. Dussander, "On altı yaş bir gencin yaşamında en güzel yıldır," dedi "Kırk bir de orta yaşlı bir erkeğin en iyi dönemidir. Yetmiş dokuz da yaşlı bir adamın en iyi yılı sayılır." Todd nazik bir tavırla başını salladı. Dussander iyice sarhoştu ve tuhaf tuhaf gülüşü de Todd'u çok rahatsız ediyordu.

Dussander, Todd'un 1976-77 ders yılında iki şarapçıyı daha temizledi. Onlardan ikincisi göründüğünden daha kuvvetliydi. Dussander onu sızdıracak kadar içirdikten sonra adam ensesine saplanmış et bıçağına karşın yine de sendeleyerek mutfakta yürüdü. Üstünden akan kanlar yerlere yayıldı. Şarapçı böyle sendeleyerek iki tur attıktan sonra koridoru buldu ve az kalsın evden kaçıyordu.

Dussander inanamayarak hayretle gözlerini açıp mutfakta donup kaldı. Şarapçı inleyip soluyarak kapıya doğru giderken ardından öylece bakıyordu. Serseri koridorda duvarlara çarpıyor, asılı ucuz Currier Ives röprodüksiyonlarını yere deviriyordu. Dussander şarapçı elini sokak kapısının tokmağına atana kadar yerinden kımıldamadı. Sonra birden canlanıp çekmeceden kebap çatalını kaptı. Koşarak koridordan geçip kebap çatalını olanca gücüyle şarapçının sırtına sapladı.

Dussander yere düşen adamın başında dururken soluk soluğaydı ve kalbi korku verecek kadar hızlı atıyordu... Cumartesi geceleri zevkle seyrettiği Acil Servis dizisindeki kalp krizi kurba-

nı gibi çarpıyordu kalbi. Neyse, daha sonra kalp atışları düzene girdi ve kriz geçirmeyeceğini anladı. Ama daha sonra kan içinde kalan yerleri temizlemesi gerekti.

Bütün bunlar dört ay önce olmuştu. Dussander o günden beri durakta kimseye teklifte bulunmamıştı. Son olayda işi gereken şekilde halledememek gözünü korkutmuştu... Fakat son andaki davranışını anımsayınca büyük bir gurur duymaktaydı. Sonunda şarapçı kapıdan dışarıya çıkamamıştı ve önemli olanı da buydu.

16

Todd 1977'nin sonbaharında Atıcılık Kulübü'ne üye oldu. 1978 haziranında "İyi Nişancı" olarak kabul edildi. Bu arada hem futbol, hem beyzbol oynuyordu ve her ikisinde de başarılıydı Tarih dersinde de okulun verdiği bursu kazandı. Berkeley Üniversitesi'ne başvurunca hemen kabul edildi. Nisan ayında mezuniyet gecesinde şeref listesindeki birinci ya da ikinci öğrenci olacağını biliyordu.

Lisedeki son yılının ikinci yarıyılında tuhaf bir isteğe kapıldı. Bu Todd için hem mantığa sığmaz, hem de korkutucu bir şeydi. Bu yüzden annesinin tertemiz, güneşli mutfağı kadar düzenli olan hayatı altüst olabilirdi. Bowden'ların evinin dört yüz metre kadar ötesinde karayolu vardı. Hem bu yolda tam sekiz şerit bulunuyordu. Yandaki dik ve sık ağaçlı bayır bu yola doğru iniyordu. Orada gizlenilecek çok yer vardı. Babası ona Noel'de bir Winchester 30.30 armağan etmişti. Silahın üstüne dürbün takıyordu. Akşamüzeri trafiğin yoğun olduğu sekiz şeritte de arabalar beklerken, o bayırda uygun bir yer bulabilir ve isterse kolaylıkla...

Fakat ne yapacaktı? Bu intihar sayılmaz mıydı? Son dört yıl elde etmek için çalışıp çabaladığı her şeyi yok mu edecekti? Yok, yok bunu yapamazdı. Ama yine de kendisini bu arzudan kurtaramıyordu.

Todd liseden mezun olmadan birkaç hafta önce bir cumartesi Winchester tüfeği dikkatle boşaltıp mahfazasına koyarak babası-

nın yeni oyuncağı olan kullanılmış Porsche'nin arka koltuğuna yerleştirdi. Ağaçlı yamacın karayoluna doğru indiği yere gitti. Annesiyle babası hafta sonu olduğu için diğer arabaya atlayıp Los Angeles yolunu tutmuşlardı. Şirkete ortak olan Dick, Hyatt yöneticileriyle Reno'da yapılacak yeni oteli konuşacaktı.

Todd kollarında kutudaki tüfekle bayırdan aşağı inerken kalbi göğsünü delecek gibi çarpıyordu. Tükürüğü ağzını yakmaktaydı. Devrilmiş bir kütüğe yaklaştı, arkasına bağdaş kurarak oturdu. Kütüğün dalı kabzayı dayayabileceği iyi bir yer oluşturuyordu. Winchester'ı sağ omzuna alarak dürbününden baktı.

Kafasında bir ses, budala diye haykırıyordu. Oğlum, sen budalasın! Biri seni görürse ne yaparsın? Silahın boş olmasının da önemi yok. Başın belaya girer! Hatta aynasızın biri sana ateş bile edebilir!

Daha henüz öğle olmamıştı ve cumartesi trafiği yoğun değildi. Tüfeğin namlusunu mavi bir Toyota'nın direksiyonundaki kadına doğru çevirdi. Arabanın camı yarı açıktı. Kolsuz bluzunun yakası rüzgârda dalgalanıyordu. Todd tam kadının şakağına nişan alıp tetiği çekti. Boş tüfekle bunu yapmak kime zarar verirdi? Ama bu umurunda bile değildi.

"Güm!" diye fısıldarken, Toyota biraz ilerideki dönemeçte kayboldu. Todd boğazına tıkanan yumrudan kurtulmak için yutkundu. Sonra Sabaru Brat kamyondaki San Diego Pedres beyzbol kasketi giyiniş sakallı sürücüyü gördü. Todd zenci vurgusuyla, "Sen... sen pis bir faresin," diye fısıldadı. "Kardeşimi vuran pis faresin." Yine boş silahın tetiğini çekti. Bir yandan da kıkır kıkır gülüyordu.

Bu şekilde beş kişiyi vurdu. Fakat tetiğin hafif sesi her vurmanın bir düş olduğunu açıklıyor ve onun keyfini kaçırıyordu. Sonra tüfeği yine kutusuna koydu. Kimseye görünmemek için eğildi ve iki büklüm yukarıya tırmandı. Silahı yine Porsche'nin arka koltuğuna bıraktı. Şakakları zonklarken eve döndü, odasına çıktı ye orada doyuma ulaştı.

17

Şarapçı serseri üstünde geyikler olan, eski püskü bir kazak giymiş, blucininin dizleri yırtılmıştı ve yer yer kabuk tutmuş kıllı beyaz dizleri gözüküyordu. Adam üstünde Fred, Wilma, Barney ve Betty'nin resimleri olan kadehi kaldırarak burbon viskisini bir yudumda içti. Sonra dünyada son kez ağzını şapırdattı. "Doğrusunu istersen bu içki beni canlandırdı ahbap."

Onun arkasında duran Dussander mırıldandı. "Geceleri bir içki içmeyi çok severim." Sonra kasap bıçağını serserinin boynuna sapladı. Parçalanan kıkırdakların sesini duydu. Şarapçının elindeki kadeh masaya düşerek yuvarlandı.

Serseri başını geriye atarak bağırmaya çalıştı. Fakat boğazından sadece ıslığı andıran korkunç bir ses yükseldi. Gözleri büyüdü, büyüdü... sonra başı Dussander'in kırmızı beyaz kareli muşamba örtülü masasına düştü. Üst protezi de ağzından kaydı.

Dussander bıçağı çekip çıkardı. Bunu yapabilmek için iki elini birden kullanması gerekmişti. Hemen bulaşık eviyesine sıcak su doldurup deterjan döktü ve kirli tabakları ıslattı. Attığı bıçak da mis gibi limon kokan suyun içinde kayboldu.

Yine masaya yaklaşarak bir elini serserinin omzuna dayadı ve birden şiddetle öksürmeye başladı. Arka cebinden mendilini çıkarıp içine tükürdü. Son günlerde yine fazla sigara içmeye başlamıştı. Birini öldürmeye karar vereceği zaman hep böyle oluyordu. Fakat bu kez her şey yolunda gitmişti. Gerçekten başarılı olmuştu. Son sefer evi kan içinde bırakınca tekrar denemenin kaderi zorlamak olacağından korkmuştu.

Şimdi acele ederse *Lawrence Welk*'in ikinci bölümüne yetişebilirdi.

Hemen gidip bodrum kapısını açtı ve ışığı yaktı. Bulaşık eviyesinin altındaki dolaptan yeşil plastik çöp torbalarını aldı. Bunlardan birini açarak başı masaya dayalı kalan şarapçıya yaklaştı. Muşambadaki kan adamın kucağına ve oradan da yere akmıştı. İskemle de kanlanmış olacaktı. Fakat bunların hepsi de temizlenecek türden şeylerdi.

Dussander serseriyi saçından yakalayıp başını kaldırdı. Bu çok kolay oldu. Bir an sonra da ceset saçlarını berberde yıkattıran biri gibi iskemlede arkaya kaydı. Dussander çöp torbasını şarapçının kafasından ve omuzlarından geçirip dirseklerine kadar indirdi. Torba daha aşağı inmiyordu. Dussander ölü konuğunun kemerini açıp eski pantolondan çıkardı. Kemeri dirseklerin biraz üstünden geçirip torbayı sıkıca bağladı. Eski Nazi hafif sesle bir şarkı mırıldanmaya başladı.

Şarapçının ayaklarında eski mokasenler vardı. Dussander kemeri tutup cesedi bodrum kapısına doğru sürüklerken yumuşak mokasenler yerde hafif izler bıraktılar. Plastik torbadan beyaz bir şey yere düştü. Dussander bunun serserinin üst protezi olduğunu görerek alıp eski pantolonun ceplerinden birine soktu. Cesedi bodrum merdivenine bıraktı. Kafa ikinci basamağa doğru kaymıştı. Dussander onun üstünden atlayarak mutfağa geçti. Sonra cesede olanca gücüyle üç tekme attı. İlk ikisinde ceset kımıldadı ve üçüncüsünde de merdivenden aşağı yuvarlandı. Merdivenin yarısında ayaklar yukarıya kalktı ve ceset bir taklak attı. Sonra karın üstü bodrumun sert toprak zeminine düşerken garip bir ses çıkardı. Mokasenlerden biri ayağından fırladı. Dussander daha sonra bunu alması gerektiğini düşündü.

Aşağıya inerek cesedin yanından geçip aletlerinin durduğu tezgâha yaklaştı; bunun yakınında bir kazma, bir kürek ve bir çapa duvara dayanmıştı. Dussander kazmayı aldı. Yaşlı bir adam için biraz egzersiz gerekliydi, insanın kendisini gençleşmiş hissetmesini sağlardı.

Buradaki koku hiç de iyi değildi ama Dussander buna pek aldırmadı. Ayda bir kez, yani her temizlemeden üç gün sonra yere kireç döküyordu. Ayrıca sıcak havalarda kokunun eve dolmaması için de bir vantilatör almıştı. Bunu yukarıda çalıştırıyordu. Josef Kramer'in "Ölüler konuşur!" sözünü sık sık yinelediğini anımsıyordu. Fakat ölülerin sesini insan burnuyla duyardı.

Dussander bodrumun kuzey köşesinde bir yer seçerek çalışmaya başladı. Mezarın boyu bir buçuk metre, eni de yetmiş beş santim olacaktı. Kaza kaza altmış santim derinliğe indiğinde birden göğsünde şiddetli bir acı duydu. Sanki biri çifteyle göğsüne ateş etmişti. Gözleri yuvalarından uğrar gibi olurken doğruldu. Sonra sancı koluna doğru indi... Bu inanılmaz bir acıydı... Sanki görünmeyen bir el oradaki bütün damarları yakalamış çekiyordu. Elinden kazmanın düştüğünü gördü ve dizleri büküldü. Korkunç bir an kazdığı mezara düşeceğini sandı.

Fakat nasıl olduysa sendeleyerek geri geri gitti ve tezgâhın üstüne çöktü. Yüzünde budalaca bir hayret vardı. Bunu hissediyordu. O anda kafasını açılan kapıya çarpan sessiz film komedyenlerinden birine benzediğini düşündü. Başını dizlerinin arasına sokarak soluk almaya çalıştı.

On beş dakika ağır ağır geçti. Acısı biraz azalır gibi olmuştu. Fakat ayağa kakabileceğini sanmıyordu. O ana dek fark etmediği yaşlılığın gerçeklerini ilk kez anladı. Korkudan neredeyse inlemeye başlayacaktı. Ölüm bu nemli, pis kokulu bodrumda ona dokunmuştu. Dussander'e pelerininin ucuyla değmişti Azrail. Belki de onu almak için dönecekti. Fakat elinden geleni yapacak ve burada ölmeyecekti.

Elleriyle hâlâ göğsüne basarak kalktı. Tezgâhla merdiven arasındaki yeri sendeleye sendeleye geçti. Sol ayağı şarapçının yanına uzanmış bacağına takılınca dizüstü düşerek hafifçe bağırdı. Göğsündeki ağrı bir an şiddetlenir gibi oldu. Başını kaldırıp basamaklara, dimdik basamaklara baktı. Tam on iki basamak vardı. Tepedeki dört köşe aydınlık ne kadar uzaktaydı.

Kurt Dussander, "Ein," diyerek kendini zorladı ve ilk basamağa ayağını dayadı. "Zwei, Drei, Vier."

Mutfağın muşamba kaplı zeminine erişmesi tam yirmi dakikasını aldı. Merdivende iki kez yine göğsüne ağrı saplanır gibi oldu. İki seferinde de Dussander gözlerini kapatarak ne olacağını anlamak için bekledi. Sana ilk krizdeki gibi dayanılmaz olursa öleceğini anlamıştı. Fakat iki seferinde de ağrı hemen geçti.

Dussander mutfakta sürüne sürüne masaya yaklaşırken kan birikintilerine değmemeye dikkat etti. Sonra uzanıp viski şişesini aldı ve bir yudum içti. Göğsünde katılıp kalmış olan bir şey hafifçe gevşer gibi oldu. Acısı biraz daha hafifledi. Beş dakika sonra kendini zorlayarak ağır ağır koridorda ilerledi. Telefon holdeki küçük masanın üstündeydi.

Bowden'ların evinde telefon çaldığında akşam saat dokuzu çeyrek geçiyordu. Todd kanepeye bağdaş kurup oturmuş, son trigonometri sınavı için notlarına göz gezdiriyordu. Babası koltuğuna yerleşmiş, kucağına koyduğu küçük hesap makinesinin yardımıyla çek koçanındaki rakamları topluyordu. Yüzünde de sonuca pek inanamazmış gibi bir ifade belirmişti. Todd'un iki akşam önce banda aldığı bir Bond filmini televizyonda seyretmekte olan Monica telefona baktı.

Kadın, "Alo?" diyerek dinledi. Yüzünde hafif bir endişe belirdi ve telefonu Todd'a uzattı. "Bay Denker bir şey yüzünden heyecanlanmışa ya da üzülmüşe benziyor."

Todd'un yüreği ağzına geldi ama yüzünden bir şey belli değildi. "Öyle mi?" Kalkıp annesinin elinden telefonu aldı. "Merhaba Bay Denker."

Dussander'in sesi boğuk ve hırıltılıydı. "Hemen gel oğlum. Bir kalp krizi geçirdim. Kötü bir krizdi sanırım."

Todd, "Yaaa?" derken benliğini kaplayan korkudan sıyrılmaya, kafasını toplamaya çalışıyordu. "Çok üzücü ama çok geç oldu ve çalışıyorum..."

Dussander'in ses tonu sertleşti ve adeta bir havlama halini aldı. "Konuşamadığını anlıyorum. Fakat dinleyebilirsin. Bir am-

bulans çağırmama ya da hastaneye telefon etmeme imkân yok... Hiç olmazsa şimdilik yok. Burada kötü bir durum var... Yardım gerekli... Bu da senin de yardıma ihtiyaç duyduğunu açıklar sanırım."

"Şey... madem öyle diyorsunuz..." Todd'un kalbi dakikada yüz yirmi atıyordu. Fakat yüzü sakin ve adeta huzurluydu. İşin başından beri böyle bir geceyle karşılaşacağını tahmin etmişti.

Dussander, "Babanla annene çok önemli bir mektup aldığımı söyle," dedi. "Anlıyor musun?"

"Peki olur."

"Şimdi senin neden yaratıldığını göreceğiz oğlum."

"Tabii." Todd birden annesinin filmi değil, kendisini seyrettiğini fark etmişti. Zorla gülümsedi. "Güle güle."

Dussander başka bir şey söylüyordu ama Todd telefonu kapattı. "Ben Bay Denker'a gidiyorum." İkisiyle konuşuyor fakat annesine bakıyordu. Monica'nın yüzünde hafif bir endişe vardı hâlâ. "Dışarıdan istediğiniz bir şey var mı?"

Dick atıldı. "Bana pipo temizleyicisi ve annene de para harcama konusunda küçük bir paket sorumluluk al."

Monica, "Çok komik," diye söylendi. "Todd, Bay Denken..."

Kocası yine konuştu. "Sen Fielding'den ne aldın kuzum?"

"Ufak tefek şeyler için dolap rafı. Sana bunu söylemiştim. Bay Denker'ın bir şeyi yok değil mi Todd? Sesi pek tuhaftı."

"Demek dolapların raflarını ayrı satıyorlar ha? Ben de dedektif romanı yazan deli İngiliz kadınlarının sırf katilin sert bir cisim bulması için o rafları icat ettiklerini sanırdım."

"Dick, biraz konuşmama izin verir misin?"

"Tabii. Fakat neden ufak tefek şeyler rafı? Hem neden dolap için?"

Todd, "Bir şeyi yok sanırım," diye mırıldandı. Ceketinin fermuarını çekti. "Yalnızca biraz heyecanlıydı. Hamburg ya da Düsseldorf'taki bir yeğeninden mektup gelmiş. Yıllardır akrabalarından haber alamamıştı. Şimdi mektup elinde ama gözleri bunu okuyacak durumda değil."

Dick başını salladı. "Ne tatsız iş. Hadi git Todd. Adamcağızın içinin rahatlamasını sağla."

Monica, "Birinin... yeni bir çocuğun ona kitap okuduğunu sanıyordum," dedi.

"Ona kitap okuyan bir çocuk var." Annesinden de, onun gözlerinde gördüğü sezgiden de nefret etti. "Belki çocuk evinde değildir. Ya da bu kadar geç saatte Bay Denker'a gitmesi olanaksızdır."

"Ah, pekâlâ. Git bari. Ama çok dikkatli ol."

"Olur. Sen dışarıdan bir şey istemiyor musun?"

"Hayır. Geometri dersin nasıl? Sınav için çalışıyordun değil mi?"

Todd, "Trigonometri," diye cevap verdi. "İyi sanırım. Zaten ben de bitirmek üzereydim." Oysa bu yalandı.

Dick, "Porsche'yi almak ister misin?" dedi.

"Yok, bisikletle giderim." Kafasını toplamak, duygularını kontrol edebilmek için biraz zamana ihtiyacı vardı. O durumda Porsche'yi bir telefon direğine çarpardı herhalde.

Monica atıldı. "Reflektörünü dizine tak. Bay Denker'a da bizden selam söyle."

"Peki."

Annesinin gözlerinde hâlâ kuşku vardı ama eskisi kadar belirli değildi. Ona bir öpücük yollayıp garaja gitti. Schwinn'in yerini alan İtalyan kurs bisikleti oradaydı. Kalbi hâlâ deli gibi çarpıyordu. Winchester'ı alıp eve girerek annesiyle babasını vurmak için çılgınca bir arzu duyuyordu. Ondan sonra da karayoluna inen bayıra giderdi. Böylece bir daha Dussander'i düşünüp endişelenmesine de gerek kalmazdı. Vurur, vurur ve son kurşunu da kendine ayırırdı.

Sonra aklı başına geldi. Dussander'in evine doğru giderken dizine taktığı reflektör dönüyor, uzun sarı saçları rüzgârda uçuyordu.

*

"Aman Tanrım!" Todd neredeyse feryat edecekti.

Mutfak kapısında duruyordu. Dussander dirseklerini masaya dayayıp kalmıştı. İçki fincanı da önündeydi. Alnında iri ter tanecikleri belirmişti. Fakat Todd ona değil kana bakıyordu. Bu kandı. Her yerde kan vardı galiba. Masanın üstünde, boş iskemlede, yerde...

Todd donmuş gibi kalan ayaklarını kımıldatabildi ve, "Neren kanıyor?" diye bağırdı. O kapının önünde en az bin yıl durmuş gibi geliyordu ona. Bu son, diye düşündü. Bu her şeyin sonu. Artık her şey ortaya çıkacak. Balon havalandı uçuyor bebeğim. Hadi hoşça kal... "Kalp krizi geçirdiğini söyledin Tanrının cezası!"

Dussander mırıldandı. "Benim kanım değil akan."

Todd durdu. "Ne? Ne dedin?"

"Aşağıya in. Ne yapman gerektiğini göreceksin."

Todd, "Belasını versin, neler oluyor?" diye sorarken aklına korkunç bir şey geldi.

"Zamanımızı ziyan etme oğlum. Aşağıda bulacağın şeye fazla şaşacağını sanmıyorum. Bodrumumda göreceğin şey konusunda çok deneyimli olduğunu düşünüyorum."

Todd inanamayarak bir an ona baktıktan sonra bodrum merdiveninin basamaklarını ikişer ikişer atlayarak indi. Bodrumdaki cılız sarı ışıkta, önce Dussander'in oraya bir torba çöp bıraktığını sandı. Sonra bundan çıkan bacakları ve kemerle gövdeye bağlanmış kolları gördü.

"Aman Tanrım!" derken sesi hafif bir fısıltı gibiydi. Sağ elinin tersini kurumuş dudaklarına bastırdı. Bir an gözlerini kapattı. Gözlerini tekrar açtığında kontrolüne kavuşmuş olduğunu anladı. Harekete geçti. Köşedeki çukurdan çıkan kazma sapını görünce, Dussander'in kalp krizi geçirene dek ne yaptığını anladı. Bir an sonra da bodrumdaki mide bulandırıcı kokuyu duydu. Burada çürüyen domatesi andıran bir koku vardı. Bu kokuyu daha önce de fark etmişti ama yukarıda çok hafifti. Şimdi bu kokunun ne anlama geldiğini biliyordu. Safrası kabarmıştı. Birkaç saniye

kusmamak için kendisini zorlaması gerekti. Elini ağzına bastırıp bir iki kez öğürdü. Sonra yine yavaş yavaş kendini topladı.

Şarapçıyı bacaklarından tutarak çukura doğru sürükledi. Sonra cesedi bırakarak alnındaki terleri sol eliyle sildi. Yine durdu. Ömründe düşünmek için bu kadar büyük çaba harcamamıştı. Sonra kazmayla kazarak çukuru derinleştirmeye başladı. Bir buçuk metreyi bulunca çukurdan çıktı. Ayağıyla cesedi itip çukura attı. Mezarın kenarında durarak baktı. Eskimiş blucin, yer yer kabuk bağlamış pis eller. Bu bir serseriydi kuşkusuz. Bu durumu neredeyse komik bulacaktı. Evet, komikti ve insan gözlerinden yaş gelene kadar gülebilirdi.

Koşarak yukarıya çıktı, Dussander'e, "Sen nasılsın?" diye sordu.

"Kendime geleceğim. Onun icabına baktın mı?"

"Bakıyorum. Tamam mı?"

"Çabuk ol. Daha burası var."

Todd, "Birkaç domuz bulup seni onlara yedirmek isterdim," diye söylenerek Dussander cevap yermeden yine aşağıya indi.

Şarapçının üstünü toprakla örttüğü sırada bir şey olduğunu hissetti Kazmanın sapını sıkıca tutarak mezara baktı. Cesedin bacaklarının bir kısmı toprağın dışında kalmıştı. Bir ayağında bir mokasen, diğerinde de yüzyıllar önce beyaz olan pis bir çorap vardı.

Birden aklı başına geldi. Adamın ayakkabısının teki yoktu. Todd telaşla merdivene koştu, Deli gibi etrafına bakınıyor, başına bir ağrı saplanmış, şakağı zonkluyordu. Eski ayakkabının bir buçuk metre ileride olduğunu gördü. Bunu kaparak mezara döndü. Sonra yine kürekle toprak atmaya başladı. Ayakkabıyı da, bacakları da, her şeyi toprakla örttü.

Bütün toprak çukura dolunca küreğin tersiyle vurmaya başladı. Toprağı düzeltmek, sıkıştırmak istiyordu. Sonra keseri alarak toprağın üstünde ileri geri götürüp getirdi. Böylece bu toprağın son zamanlarda kazıldığını gizlemeye çalışıyordu. Fakat bunun pek yararı yoktu. Yeni kazılan ve doldurulan bir çukur daima

yeni kazılmış ve doldurulmuş bir çukur gibi dururdu. Ama yine de kimse buraya inmezdi değil mi? Dussander'le birlikte buraya kimsenin inmemesi için dua etmeliydiler.

Todd koşarak yukarıya çıktı. Solukları sıklaşmıştı.

Dussander'in dirsekleri hâlâ masaya dayalıydı ve başı da öne eğilmişti. Gözleri kapalıydı. Gözkapakları da morumsu bir renk almıştı.

Todd, "Dussander!" diye bağırdı. Kanındaki adrenalin korkuyla karışarak ağzında yakıcı bir tat bırakmıştı. "Burada, gözlerimin önünde ölmeye kalkma Tanrının belası namussuz!"

Dussander gözlerini açmadan konuştu. "Sesini alçalt. Bütün bloktakilerin buraya koşmasına neden olacaksın."

"Temizleyici maddesi nerede? *Kolay İş, Başarır,* öyle bir şey. Sonra paçavra... Bana paçavra gerekiyor."

"Hepsi lavabonun altındaki dolapta."

Kanın çoğu kurumuştu. Dussander başını kaldırarak yere çömelmiş, önce muşambadaki birikintiyi, sonra şarapçının oturmuş olduğu iskemlenin bacaklarındaki kanları silen gence baktı. Todd tıpkı geme alışmaya çalışan bir at gibi durmadan dudaklarını ısırıyordu. Sonunda iş bitti. Temizleyicinin sert kokusu mutfağa doldu.

Dussander, "Merdiven altında bir kutu eski bez var," dedi. "Kanlı olanları kutunun dibine koy. Ellerini yıkamayı da unutma."

"Öğütlerini kendine sakla. Beni bu işe sokan sensin."

"Öyle mi? Yalnız iyi dayandığını söylemeliyim." Bir an Dussander'in sesinde o eski alay belirmişti. Sonra yüzü can acısıyla buruştu. "Çabuk ol."

Todd paçavraların da icabına baktı. Son kez bodrum merdivenini çıktı. Bir an endişeyle merdivene baktı. Sonra ışığı söndürüp kapıyı da kapattı. Musluğa giderek kollarını sıvadı ve sıcak suyla ellerini, yüzünü, kollarını yıkadı. Ellerini sabunlu suya soktu ve... Dussander'in kullandığı kasap bıçağını bulup çıkardı.

Kötü kötü, "Seni bununla doğramayı isterdim," diye söylendi.

"Evet, sonra da beni domuzlara yedireceksin. Bundan hiç kuşkum yok."

Todd bıçağı da yıkayıp duruladı, kuruladı ve yerine koydu. Bulaşığı da çabucak yıkayıp tabakları filan kaldırdı. Suyu boşaltarak eviyeyi sildi. Saatine bakınca onu yirmi geçtiğini gördü.

Hole çıkıp telefonu eline aldı, sonra düşünceli düşünceli elindeki aygıta baktı. Şarapçının ayakkabısı gibi çok tehlikeli başka bir şeyi unuttuğunu sanıyordu. Fakat unuttuğu neydi, bunu bilemiyordu. Başı ağrımasaydı bulabilirdi belki. Tanrının belası baş ağrısı. Bir şey unutmak âdeti değildi ve bu yüzden de korkuyordu.

222'yi çevirdi. Zil bir kez çaldı ve biri, "Burası Santo Donato Tıp Merkezi," dedi. "Bir sorununuz mu var?"

"Adım Todd Bowden, 963 Claremont Sokağı'ndayım. Bir ambulansa gereksinmem var."

"Sorun nedir oğlum?"

"Dostum Bay D..." Şiddetle dudağını dişleyince kanlar fışkırdı. Bir an ne yapacağını bilemedi. Başına bıçaklar saplanıyordu. Dussander. Bilmediği bir sağlık memuru ya da doktora eski Nazi'nin asıl adını söyleyecek gibi olmuştu.

Ses, "Sakin ol evlat," dedi. "Ağır ağır konuşursan derdini daha iyi anlatırsın."

"Dostum Bay Denker kalp krizi geçirdi sanırım."

"Belirtiler?"

Todd anlatmaya başladı fakat Todd göğüste başlayıp sol kola inen sancıya gelir gelmez telefondaki ses bu kadarını yeterli buldu. "Ambulans on, en geç yirmi dakikada orada olur. Trafiğe bağlı tabii." Todd telefonu kapatarak ellerini gözlerine bastırdı.

Dussander bitkin bir sesle seslendi. "Telefon ettin mi?"

Todd, "Evet!" diye haykırdı. "Evet, tamam! Kahretsin tamam! Evet, evet! Sadece sesini kes."

Ellerini gözlerine bastırıyordu hâlâ. Gözlerinin önünde önce yıldız biçimi ışıklar, sonra bir kızıllık belirdi. "Kendini topla Todd bebeğim. Sakin ol. Aklını başına al. Sakinleş."

Gözlerini açıp yine telefona uzandı. Şimdi işin güç bölümüne gelmişti. Evini araması gerekiyordu.

"Alo?" Monica'nın yumuşak kültürlü kimselere özgü sesini duydu. Bir an annesinin burnuna tüfeği dayayarak ateş ettiğini ve kanlar fışkırdığını hayal etti.

"Ben Todd anne. Hemen babamla konuşmalıyım."

Kadına "Monica bebeğim" demiyordu. Bu yüzden annesinin ortada ciddi bir durum olduğunu hemen anlayacağını biliyordu.

"Ne oldu? Bir şey mi var Todd?"

"İzin ver de onunla konuşayım."

"Fakat ne..."

Telefonda tıkırtılar oldu. Annesinin babasına bir şeyler söylediğini duyan Todd hazırlandı.

"Todd, sorun nedir?"

"Bay Denker baba. Bir... kalp krizi geçiriyor sanırım... Öyle olduğundan eminim."

"Tanrım!" Todd babasının durumu annesine anlattığını duydu. Sonra yine babasının sesini işitti. "Sağ mı? Yani sağ olduğundan emin misin?"

"Sağ ve aklı başında."

"Pekâlâ. Bunun için Tanrıya şükürler olsun. Bir ambulans çağır."

"Biraz önce çağırdım."

"İki iki ikiyi aradın?"

"Evet."

"Aferin oğlum. Adamcağızın durumu nasıl?"

"Bilemiyorum baba. Ambulansın kısa süre içinde geleceğini söylediler ama... yine de korkuyorum. Gelip benimle birlikte bekleyebilir misin?"

"Tabii. Dört dakika sonra oradayım."

Todd babası telefonu kaparken annesinin bir şey söylediğini duydu. Aygıtı yerine bıraktı.

Dört dakika. Unutmuş olabileceği şeyleri halletmek için dört dakikası vardı. Bir şey unutmuş muydu acaba? Belki de sinirleri gerildiği için unuttuğunu sanıyordu. Babasını aradığına pişmandı şimdi. Ancak bunu yapması gerekirdi değil mi? Tabii. Peki yapması gereken ve unuttuğu bir şey var mıydı?

Birden, "Ah sersem kafa!" diye bağırarak mutfağa koştu. Dussander başını masaya dayayıp hareketsiz kalmıştı. Gözleri yarı açıktı.

Todd, "Dussander!" diye bağırarak onu sarstı. Yaşlı adam inledi.

"Uyan, uyan, kokmuş ayyaş!"

"Ne var? Ambulans mı geldi?"

"Mektup! Babam buraya geliyor. Neredeyse burada olacak. Tanrının belası mektup nerede?"

"Hangi... hangi mektup?"

"Onlara önemli bir mektup geldiğini söylememi istedin." Umutsuzluğa kapıldı. "Bunun Avrupa'dan... Almanya'dan geldiğini söyledim onlara." Todd saçlarını karıştırdı.

Dussander güçlükle başını kaldırdı. "Bir mektup." Buruşuk yüzü sarımsı bir renk almış, dudakları morarmıştı. "Will'den sanırım. Willi Frankel. Sevgili Willi..."

Todd saatine bakınca telefonu kapattığı andan beri iki dakika geçmiş olduğunu gördü. Babası buraya dört dakikada gelemezdi fakat Porsche'yle kısa üûre içinde Dussander'in evine erişirdi. Her şey çok çabuk olup bitiyordu. Hem hâlâ yanlış bir şey olduğunu hissediyordu. Ama durup bunu arayacak zamanı yoktu.

"Evet, tamam. Mektubu sana okurken çok heyecanlandın ve kalp krizi geçirdin, iyi. Şimdi mektup nerede?"

Dussander boş gözlerle ona baktı.

"Mektup! Mektup nerede?"

Dussander anlamsız bir ses tonuyla, "Hangi mektup?" diye sordu. Todd alkolik ihtiyar canavarı boğmamak için kendini zor tutuyordu.

"Sana okuduğum mektup! Willi dediğin adamdan gelen mektup! Nerede o?"

İkisi birden masaya baktılar. Mektubun orada belirmesini umar gibiydiler.

Dussander sonunda, "Yukarıda," diye mırıldandı. "Konsola bak. Üçüncü çekmece. O çekmecenin dibinde küçük bir tahta kutu var. Kilitli olduğu için kutuyu kırmalısın. Anahtarı uzun süre önce kaybettim. Onun içinde bir dostumdan gelen çok eski mektuplar var. Hiçbiri imzalı değil. Hiçbirinde tarih yok. Hepsi de Almanca. Bir iki sayfa bu oyun için yeterli olur sanırım. Acele et..."

Todd öfkeyle, "Çıldırdın mı?" diye bağırdı. "Ben Almanca bilmem! Sana Almanca yazılmış bir mektubu okuyabilir miyim mankafa?"

Dussander bezgin bezgin karşılık verdi. "Willi neden bana İngilizce yazsın? Bana Almanca mektubu okursan, sen anlamasan bile ben anlarım. Telaffuzun çok kötü olur ama yine de anlarım."

Dussander haklıydı... yine haklıydı. Kalp krizi geçiren adam yine de kendisinden iyi düşünüyordu. Todd koşarak koridordan geçti. Hemen ön kapıya gidip babasının Porsche'sinin yaklaşıp yaklaşmadığını anlamaya çalıştı. Babası henüz gelmemişti ama saatine bakınca onun neredeyse zili çalacağı kanısına vardı."

Basamakları ikişer üçer atlayarak çıkıp Dussander'in yatak odasına daldı. Şimdiye dek buraya hiç girmemişti. Hatta bu odayı merak da etmemişti. Bir an durup bu yabancı yere baktı. Sonra konsolu görerek üçüncü çekmeceyi olanca gücüyle çekti. Çekmece yarıya kadar çıkıp sonra yana takılarak kaldı.

Todd, "Kahretsin!" diye fısıldadı. Yüzü solmuş, buna karşılık yanakları garip bir biçimde pembe pembe olmuş, mavi gözleri de iyice koyulaşmıştı. "Tanrının belası çık!"

Çekmeceye asıldı ve az kalsın konsol üstüne devriliyordu. Çekmece fırlayıp Todd'un kucağına düştü. Dussander'in çorapları, mendilleri etrafa yayıldı. Çekmecede kalan şeyleri karıştırarak tahta kutuyu buldu. Kapağını açmaya çalıştıysa da başaramadı. Dussander'in söylediği gibi kilitliydi. Bu gece hiçbir şey kolay değildi.

Dökülen eşyaları çekmeceye doldurdu. Çekmeceyi de yerine soktu ama yine takıldı. Todd çekmeceyi yerine oturtmaya çalışırken yüzünden terler akıyordu. Sonunda çekmeceyi kapatabildi, kutuyu alarak kalktı. Ne kadar zaman geçmişti?

Dussander'in karyolasının sütunları vardı. Todd kutunun kenarını bir sütuna hızla vurdu. Dikkatsizlikten parmaklarını da vurmuştu. Sancı ellerinden dirseklerine kadar yükseldi. Kilit eğrilmiş ama kutu açılmamıştı. Can acısına aldırmadan kutuyu yine hızla sütuna çarptı. Bu kez sütundan bir tahta parçası koparak uçtu ama kilit yine de yerinden çıkmadı. Todd tiz bir sesle gülerek kutuyu yatağın öbür ucuna götürdü, havaya kaldırıp bütün gücüyle indirdi. Neyse, kilit yerinden fırladı.

Todd kapağı açarken bir arabanın farları Dussander'in penceresini aydınlattı.

Todd deli gibi kutuyu karıştırmaya başladı. Kartpostallar, bir madalyon, üstünde süslü siyah jartiyerden başka bir şey olmayan bir kadının katlanmış resmi, eski bir cüzdan, birkaç adet kimlik, deriden yapılmış bir pasaport kabı. Sonunda alttaki mektupları gördü.

Farların ışığı güçlendi. Porsche'nin motorunun kendine özgü sesini duydu. Ses yükseldi, sonra kesildi.

Todd iki tarafında da Almanca yazılar olan üç sayfa ince kâğıdı kaparak odadan fırladı. Tam merdivene geldiği sırada kilidini kırdığı kutuyu Dussander'in yatağının üstünde açık bıraktığını anımsadı. Geri dönüp kutuyu kaparak üçüncü çekmeceyi açtı. Çekmece yine biraz çıktıktan sonra sıkışıp kaldı.

Dışarıda Porsche'nin el freni çekildi. Biri arabanın kapısını açarak indi. Kapı çarparak kapandı.

Todd inlediğini hayal meyal duyuyordu. Kutuyu yarı açık çekmeceye soktu ve bir tekme attı. Çekmece düzgün şekilde kapanınca bir an gözlerini kırpıştırarak baktı, sonra koşarak aşağıya indi. Babasının hızlı adımlarla Dussander'in bahçe yolunda ilerlediğini duyuyordu. Todd koşarak mutfağa girdi. Elindeki kâğıtları sallıyordu.

Kapıya vuruldu. "Todd? Todd? Ben geldim."

Uzaktan yankılanan ambulans sirenini de duydu. Dussander yine kendinden geçmişe benziyordu.

Todd, "Geliyorum baba!" diye bağırdı. Kâğıtları sanki aceleyle masaya bırakılmış gibi açıp koydu. Sonra gidip kapıyı açarak babasını içeriye aldı.

Dick Bowden oğlunun yanından geçerek, "Nerede?" diye sordu.

"Mutfakta."

Babası, "Sen her şeyi doğru dürüst yaptın Todd," diyerek oğlunun sırtına vurdu. Bu sert hareket duygularını açıklayan adamın biraz da sıkıldığını gösteriyordu.

Todd alçakgönüllülükle mırıldandı. "Bir şey unutmamış olduğumu umarım baba." Adamın peşi sıra mutfağa gitti.

Dussander'i evden alıp götürürlerken o telaş arasında mektup tümüyle unutuldu. Todd'un babası kâğıtları eline aldıysa da sedyeli sağlık memurları içeriye girince masaya bıraktı. Todd'la babası ambulansı izlediler. Dussander'le ilgilenen doktor Todd'un anlattıklarını hiç soru sormadan kabul etti. Sonuçta Bay Denker seksen yaşındaydı. Hem sağlığına da hiç dikkat etmemişti. Doktor doğru karar verip çabuk hareket ettiği için Todd'u kutladı. O da bitkin bir tavırla ona teşekkür etti. Sonra babasına eve dönmelerinin uygun olup olmadığını sordu.

Arabaya binip giderlerken Dick ona kendisiyle ne kadar gururlandığını tekrarladı. Ama Todd onu dinlemiyordu. Yine Winchester tüfeğini düşünmekteydi.

18

Aynı gün Morris Geisel belkemiğini kırdı. Aslında adam böyle bir şey olabileceğini düşünmemişti. O sadece evinin batı tarafındaki yağmur oluğunun köşesini çivilemeyi istemişti. Böyle bir kazaya uğrayacağı aklının köşesinden bile geçmemişti. Hayatında buna gerek bırakmayacak kadar acı vardı zaten. İlk karısı yirmi beş yaşında ölmüştü. İki kızı da ölmüştü. Erkek kardeşi 1971'de Disneyland yakınında korkunç bir trafik kazasında ölmüştü. Altmışına yaklaşan Morris'in romatizması günden güne azıyordu. Hem ellerinde siğiller vardı. Doktorların yaktığı siğillerin yerlerini hemen yenileri alıyordu. Ayrıca son iki yıldır migren ağrıları ortaya çıkmıştı. Yan evde oturan sulu herifin teki Rogan filmlerde ün kazanan Morris adlı kediyi görmüştü. Şimdi ona "Kedi Morris" diyordu. Morris de ona, "Basurlu Rogan" demeye başlasaydı, komşusunun hoşuna gider miydi acaba?

Lydia onun bu duruma sinirlendiğini görerek zaman zaman, "Boş ver Morris," diyordu. "Sen şakaya gelemiyorsun. Ömründe şakadan anlamadın. Gülmesini bilmeyen bir adamla evlenebilmiş olmama şaşırıyorum. Televizyonda Buddy Hackett'ı seyrediyoruz ve sen bir kez bile gülmüyorsun."

Morris romatizma, siğil ve migrenden başka Lydia'ya da katlanmak zorundaydı. Karısı beş yıldan beri, yani rahmi alındığı günden beri başının etini yemeye başlamıştı. Onun için, bu kadar dertten sonra bir de belkemiğini kırmasına gerek yoktu.

Lydia elindeki sabun köpüklerini bir havluyla silerek arka kapıya çıkıp, "Morris!" diye bağırdı. "Morris, hemen o merdivenden in!"

"Ne?" Adam karısını görebilmek için başını çevirdi. Alüminyum merdivenin en üst basamağındaydı. Bu basamağa sarı bir etiket yapıştırılmıştı. Üstünde TEHLİKE! DİKKATLİ OLMAZSANIZ BU BASAMAKTA DENGE BOZULABİLİR yazılıydı. Morris bir marangoz önlüğü takmış, bir cebine uzun çivileri, diğerine de çift başlı çivileri koymuştu. Merdiveni dayadığı yer pek düzgün değildi. Hareket ettiği zaman altında merdiven sallanıyordu. Boynu zonkluyor ve migrenin yaklaştığını haber veriyordu. Birden öfkelendi. "Ne istiyorsun yine?"

"Belini kırmadan oradan in."

"İşi bitirmek üzereyim."

"Merdiveni bir kayık gibi sallıyorsun Morris. Hemen in."

Adam öfkeyle, "İşim bitince ineceğim," diye karşılık verdi. "Beni rahat bırak!"

Kadın, "Belin kırılacak!" diye söylenerek dönüp eve girdi.

Morris on dakika sonra yağmur oluğuna son çiviyi çakarken tiz bir miyavlama ve bunu izleyen havlamayı duydu. "Ne oluyor?" diye dönerken merdiven sallandı ve Âşık adlı kedileri garajın yanından çıktı. Hayvanın tüyleri dimdik olmuş, yeşil gözleri öfkeyle parlıyordu. Rogan'ların köpeği de dilini çıkarmış, onun peşinden koşuyordu.

Âşık batıl inançları olmadığı için merdivenin altından geçti. Köpek onu izledi. Merdiven sallandı. Köpek buna çarptı. O anda merdiven yana kaydı. Morris bağırırken ceplerindeki çiviler döküldü. Sonra kendini yerde buldu. Sırtına korkunç bir ağrı saplanmıştı. Belkemiğinin kırıldığını duymamış ama hissetmişti ve bir an sonra kendinden geçti.

Kendine geldiğinde vücudunun yarısı betonda, yarısı topraktaydı. Etrafı çivilerle kaplıydı. Lydia üstüne eğilmiş ağlıyordu. Komşuları Rogan da oradaydı. Adamın yüzü kireç gibi olmuştu.

Lydia hıçkırdı. "Sana söyledim! Sana o merdivenden inmeni söyledim. Şimdi bak, şu işe bak!"

Morris bir şeye bakma isteği olmadığını hissetti. Boğulacak gibi olmasına yol açan, korkunç bir acı belini kavramıştı. Bu kötüydü ama daha kötüsü de vardı. Belden aşağısını hissedemiyordu. Güçlükle konuştu. "Sonra ağlarsın, önce doktoru çağır."

Rogan, "Bunu ben yaparım," diyerek ayağa fırlayıp uzaklaştı.

"Lydia..." Morris dudaklarını yaladı.

"Ne var Morris?" Kadın onun üstüne eğildi ve bir damla yaş adamın yanağına düştü. Bu insanı duygulandıracak bir şeydi herhalde. Fakat Morris irkildi ve acısı da bu yüzden arttı.

"Lydia, migrenim de tuttu."

"Ah, zavallı sevgilim. Zavallı Morris! Fakat sana söylemiştim..."

"Başım ağrıyor, çünkü namussuz Rogan'ın köpeği bütün gece havladı ve beni uyutmadı. Bugün de o köpek kedimi kovalayıp merdivenimi devirdi. Sanırım belkemiğim kırıldı."

Lydia çığlık atınca bu ses Morris'in kafasında yankılandı.

"Lydia." Adam yine dudaklarını yaladı.

"Evet sevgilim?"

"Yıllardan beri bir şeyden kuşkulanıyordum. Şimdi eminim."

"Zavallı Morris! Ne var?"

Morris, "Bence Tanrı yok," dedi ve bayıldı.

Onu Santo Donato Hastanesi'ne götürdüler. Doktor, Morris'e bir daha yürüyemeyeceğini söyledi. Vücudunu alçıya aldılar, kan ve idrar tahlilleri yapıldı. Doktor Kemmelman gözlerinin içine bakıp lastik bir çekiçle dizlerine vurdu. Fakat bu vuruşa bacaklar hareket ederek tepki göstermediler. Lydia yanındaydı hep. Yüzünden yaşlar süzülen kadın, peş peşe mendilleri ıslatıyordu. Lydia son derece duygusal bir kadındı ve her gittiği yerde uzun süre ağlamasına neden olacak bir şey çıkacağını düşünerek yanına desteyle dantelli mendil alırdı. Bu arada annesini aramıştı, kadın da hemen geleceğini söylemişti. Morris buna sevinmiş-

çesine, "Çok iyi Lydia," dediyse de dünyada en nefret ettiği kişi Lydia'nın annesiydi. Karısı hahamı da aramıştı. O da neredeyse gelmek üzereydi. Morris yine, "Çok iyi Lydia," dedi. Ama beş yıldır sinagoga ayak basmamıştı ye hahamın adını bile bilmiyordu.

Lydia onun patronunu da aramıştı. Adam hemen gelemeyecekti ama üzüldüğünü bildirmişti. "Çok iyi Lydia." Lydia'nın annesiyle aynı derecede çekilmez biri varsa, o da purolarının ucunu çiğneyen namussuz patronu Frank Haskell'dı. Sonunda Morris'e bir Valium verdiler ve Lydia'yı da odadan çıkardılar. Adam kendinden geçti. Artık ne migreni, ne bir derdi vardı. Son düşüncesi de, sürekli olarak bu mavi hapları vereceklerini bilsem yine merdivene çıkıp belkemiğimi kırardım oldu.

Uyandığında ya da kendine geldiğinde şafak söküyordu. Hastane sessizdi. Morris kendisini sakin... adeta huzurlu hissetti. Ağrısı yoktu. Alçıya alınan vücudu tüy gibi hafifti. Karyolasının etrafına bir sincabın kafesi gibi bir şey koymuşlardı; paslanmaz çelik borular, çelik halatlar ve makaralardan oluşmuştu. Bacaklarını bu kafese takılı halatlarla havaya kaldırmışlardı. Sırtını da altta kalan bir şey büküyordu, ama orada ne olduğunu göremiyordu.

Morris, başkalarının durumu benden kötü diye düşündü. Dünyanın her yerinde bundan daha kötü şeyler oluyor. İsrail'de Filistinliler, bir filmi seyretmek için kente giden bir otobüs dolusu çiftçiyi öldürüyorlar. İsrailliler de bu haksızlığa karşı Filistinlilerin üstüne bomba yağdırıp orada bulunabilecek teröristlerle birlikte çocukları öldürüyorlar. Başkalarının durumu benimkinden kötü... Bu iyi durumda olduğum anlamına gelmez tabii. Tanrım, böyle söylediğimi sanma fakat diğerlerinin durumu daha kötü...

Güçlükle bir elini kaldırdı. Vücudunun bir yerinde bir ağrı vardı ama hafifti. Elini gözlerine yaklaştırarak sıkıp yumruk yaptı. İşte, ellerine bir şey olmamıştı. Kolları da sağlamdı. Belden aşağısını hissetmiyordu ama ne olacaktı yani? Dünya bütün vü-

cudu felçli insanlarla doluydu. Sifilis yüzünden ölmekte olanlar vardı. O anda dünyanın bir yerinde insanlar bir süre sonra düşüp parçalanacak bir uçağa binmekteydiler. Hayır, durumu iyi değildi ama dünyada daha kötü şeyler vardı.

Bir zamanlar dünyada çok kötü şeyler olduğunu da anımsadı.

Sol kolunu kaldırdı. Gözlerinin önünde uçar gibiydi kolu, bir yere bağlı değildi sanki. Gördüğü yaşlıca bir adamın kasları gevşemiş koluydu. Ona hasta kıyafeti giydirmişlerdi. Gömleğin kolları kısa olduğu için kolundaki soluk mavi mürekkeple dövme yapılmış olan numarayı görebiliyordu. T499965214. Evet, dünyada bir merdivenden düşerek belkemiğini kırmaktan ve tertemiz bir hastaneye getirilerek acılarının dinmesi için Valium içirilmekten çok daha kötü şeyler vardı.

Özellikle o duşlar çok kötüydü. İlk karısı Ruth o pis duşta ölmüştü. Sonra mezar olan siperler vardı. Gözlerini kapatınca kazılmış siper boyunca dizili adamları görüyordu. Tüfek ateşini duyuyor ve adamların biçimsiz kuklalar gibi devrilip siperin içine düştüklerini görüyordu. Ayrıca fırınlar da vardı. Kimsenin göremediği Yahudiler orada meşale gibi yanarken tatlımsı, tuhaf bir koku havaya yayılıyordu. Eski dostlar ve yakınların dehşet dolu yüzleri... Zayıf, daha zayıf, bir deri bir kemik kalmış, insanın gözleri önünde mum gibi eriyen yüzler. Sonra bir gün onlar ortadan yok oluyorlardı. Nereye gidiyorlardı? Şiddetli rüzgâr estiğinde bir meşalenin alevi nereye giderdi? Cennete mi? Cehenneme mi? Karanlıkta ışıklar, rüzgârda mumlar... Eyüp Peygamber sonunda iradesini yitirerek soru sorduğunda Tanrı ona, "Dünyayı yaptığımda sen neredeydin?" demişti. Morris Heisel, Hazreti Eyüp'ün yerinde olsaydı, "Ruth'um ölürken sen neredeydin?" diye sorardı. "Yankilerle senatörleri mi koruyordun? İşini daha dikkatli yapamıyorsan, hayatımdan çık git."

Evet, insanın belkemiğini kırmasından daha kötü şeyler vardı. Bundan kuşkusu yoktu. Fakat nasıl bir tanrı karısının, kızları-

nın, arkadaşlarının ölümünü gördükten sonra belkemiğini kırıp onu ömür boyunca kötürümlüğe mahkûm etmeye izin verebilirdi?

Bunu hiçbir tanrı yapamazdı. Çünkü bir tanrı yoktu.

Morris'in gözünden süzülen bir damla yaş kulağına doğru kaydı. Dışarıda bir zilin hafifçe çaldığını işitti. Beyaz ayakkabıları gıcırdayan bir hemşire koridordan geçti. Kapısı aralıktı. Bu yüzden koridorun karşı tarafındaki yazının bir bölümünü okuyabiliyordu. UN BAKIM. Bunun YOĞUN BAKIM olduğunu tahmin etti.

Odada bir hareket oldu. Yatak örtüleri hışırdadı.

Morris başını ağır ağır sağa çevirdi. Hemen yatağının yakınında, üstünde bir sürahi su duran bir komodin gördü. Komodinin üzerine iki de zil takılmıştı. Bunun gerisindeki karyolada Morris'ten daha yaşlı ve daha hasta olduğu anlaşılan bir adam yatıyordu. Onu Morris gibi çelik halatla kafese bağlamamışlardı. Fakat karyolanın ayakucunda yaşamsal sistemleri ayarlayan bir aygıt vardı; hastanın koluna serum filan takmışlardı. Adamın sarı yüzü iyice çökmüştü. Burun ve ağzının iki yanındaki çizgiler derindi. Sarımsı beyaz saçları kuru ve cansızdı. Gözkapakları morumsu bir renk almıştı; Morris onun iri burnundaki çatlamış kılcal damarları görünce, ömrü boyunca içki içen biri olduğu kanısına vardı.

Morris gözlerini kaçırdıysa da dayanamayarak yine baktı. Hava iyice aydınlanırken garip bir duyguya kapıldı. Oda arkadaşını tanıyordu. Bu olabilir miydi? Adam yetmiş beşle seksen arasıydı. Morris o kadar yaşlı birini tanıdığını sanmıyordu. Tanıdığı tek çok yaşlı kişi Lydia'nın annesiydi. Morris o canavarın çok benzediği sfenksten bile yaşlı olduğuna inanıyordu bazen. Belki de o adamı eskiden tanımıştı. Belki Morris Amerika'ya gelmeden onunla karşılaşmıştı. Belki... Belki de değil. Bunun ne önemi vardı sanki? Hem neden birden bu gece o toplama kampı Patin'i

düşünmeye başlamıştı? Oysa yıllardan beri bu anıları gömmeye çalışmış ve çoğu zaman da başarılı olmuştu.

Birden tüylerinin ürperdiğini hissetti. Sanki hortlaklarla dolu bir eve girmişti. Eski cesetlerin susmaya yanaşmadığı, hayaletlerin hâlâ dolaştığı bir evdeydi. O karanlık zamanlar sona ereli otuz yıl geçmişti. Bu tertemiz hastanede yatıyordu. Bunca zaman sonra her şey bitmemiş olabilir miydi? Yaşlı adama bakmaktan vazgeçerek başını çevirdi ve kısa süre sonra da uykusu geldi.

Kendi kendine, bu adamı tanıdığını sanman sadece beyninin bir oyunu dedi. Kafan seni oyalamak için elinden geleni yapıyor... o günlerde de... eskiden de seni böyle oyalamaya çalışırdı...

Fakat o günleri düşünmeyecekti. O günleri düşünmesine izin veremezdi.

Uykuya dalarken Ruth'a söylediği sözü anımsadı. Övünmüştü. Lydia'ya bu tür şeyler söylenmezdi. Lydia, Ruth'a hiç benzemezdi. Oysa ilk karısı onun zararsız övünmelerini daima tatlı tatlı gülümseyerek dinlerdi. Morris, "Hiçbir yüzü unutmam," diye övünmüştü. İşte şimdi bunun hâlâ doğru olup olmadığını anlamak için bir fırsat çıkmıştı. Diğer yatakta yatan adamı eskiden tanımışsa, bunun ne zaman ve nerede olduğunu anımsayacaktı.

Gözleri kapanmıştı ve uykuya dalarken kendine geldi. Belki de onu kampta tanıdım diye düşündü. İşte bu gülünç olurdu. Buna "Tanrı'nın şakası" derlerdi. Morris Heisel kendi kendine hangi tanrı diye sorarak derin bir uykuya daldı.

19

Todd okulu bitirmiş ve sınıf ikincisi olmuştu. Bunun nedeni de Dussander'in kalp krizi geçirdiği gece trigonometri dersine iyi çalışmamasıydı belki. Bu yüzden matematik notu biraz düşmüştü.

Mezuniyetten bir hafta sonra Bowden'lar Santo Donato Hastanesi'ne, Bay Denker'ı görmeye gittiler. Todd on beş dakika süren hal hatır sorma sırasında sıkıntılı sıkıntılı kımıldanıp durdu. Yan yataktaki adam onu bir dakika yanına çağırınca bayağı minnet duydu.

Diğer adam özür diler gibi, "Bağışlayın," diye söze başladı. Vücudu olduğu gibi alçı içindeydi ve gövdesi çelik halatlarla tepedeki makaraya asılmıştı. "Adım Morris Heisel. Belkemiğimi kırdım."

Todd ciddi bir tavırla mırıldandı. "İşte bu çok kötü."

Düşünmeden ağzından çıkan bu sözler için özür dileyecek oldu, ama Heisel elini kaldırıp hafifçe gülümsedi. Yüzü soluk ve yorgundu. Gelecekte türlü sorunlarla karşılaşacağını bilerek hastanedeki bir yatakta olan yaşlı bir adamın yüzüydü bu. Todd bu bakımdan onun Dussander'e benzediğini düşündü.

Morris Heisel, "Özür dilemene gerek yok," dedi. "Sen bir yabancısın. Yabancıları sorunlarımla rahatsız etmeye hakkım var mı?"

Todd yine mırıldandı. "Hiçbir insan bir ada gibi tek başına..."

Morris güldü. "Bana ozan Donne'un sözlerini söylüyor! Zeki bir çocuk! Orada yatan dostunun durumu kötü mü?"

"Doktorlar yaşına göre fena sayılmadığını söylüyorlar. Seksen yaşında."

Morris şaşırmışa benziyordu. "O kadar yaşlı ha! Benimle fazla konuşmuyor. Fakat söylediği laflardan onun da benim gibi buraya gelip Amerikan vatandaşı olduğu sonucunu çıkardım. Ben Polonyalıyım. Radom'lu."

Todd nazikti. "Ya?"

"Evet. Radom'da turuncu bir kanalizasyon kapağına ne derler bilir misin?"

Todd gülümsedi. "Hayır."

"Hamburger," diyen Morris güldü. Todd da onunla birlikte gülünce Dussander bu sesten rahatsız olarak onlara bir göz attı ve kaşlarını çattı. Sonra Monica bir şey söyledi ve adam yine onlara baktı.

"Arkadaşın da Amerikan vatandaşı mı olmuş?"

"Ah, evet. Kendisi Alman. Essen'den. O kenti bilir misiniz?"

Morris, "Hayır," diye cevap verdi. "Almanya'ya bir kez gittim. Acaba savaşa katılmış mı?"

Todd'un gözleri sabitleşti. "Bunu bilemem."

"Ya? Neyse, bunun önemi yok. Savaş çok uzun zaman önceydi. Üç yıl sonra bu ülkede devlet başkanı seçilecek yaşa erişecek insanlar olacak. Onların hepsi de savaş bittikten sonra doğdular. Onlar için Dunkirk mucizesiyle Hannibal'in fillerini Alplerden geçirmesi arasında pek fark yok sanırım."

Todd, "Siz savaşa katıldınız mı?" diye sordu.

"Bir bakıma katıldım sanırım. O kadar yaşlı bir adamı ziyaret ettiğin için iyi bir çocuk olduğunu anlıyorum... Beni de sayarsan iki yaşlı adamı ziyaret ettin sen."

Todd alçakgönüllülükle gülümsedi.

Morris, "Yoruldum," diye mırıldandı. "Belki biraz uyurum."

"Kısa süre içinde kendinizi daha iyi hissedeceğinizi umarım."

Morris gülümsedi ve gözlerini kapattı. Todd da Dussander'in yanına döndü. Babası durmadan saatine göz atıyor, sahte bir iç-

tenlikle vaktin geç olduğunu söylüyordu. Oradan ayrılmak istediği belliydi.

Todd iki gün sonra tek başına hastaneye geldi. Bu kez vücudu alçı içindeki Morris Heisel öbür yatakta derin bir uykuya dalmıştı.

Dussander hafif bir ses tonuyla konuştu. "İşi iyi hallettin. Daha sonra eve uğradın mı?"

"Evet. Tanrının belası mektubu yaktım. O mektupla pek ilgilenen olmadı. Ben de korkuyordum... Bilemiyorum." Dussander'e o mektup yüzünden adeta batıl inanç sayılacak türden bir korkuya kapıldığını anlatamayarak omuz silkti. Belki Almanca bilen biri eve girip onu okur, mektupta on beş yirmi yıl öncesiyle ilgili şeyler bulurdu.

Dussander, "Gelecek kez bana gizlice içki getir," dedi. "Sigarayı aramıyorum ama..."

Todd kuru bir ses tonuyla konuştu. "Bir daha gelmeyeceğim. Asla. Bu iş bitti. Artık ödeştik."

"Ödeştik." Dussander kollarını göğsünde kavuşturarak gülümsedi. Tatlı bir gülüş değildi bu... Fakat belki de Dussander'in elinden daha fazlası gelmiyordu. "Böyle olacağını düşünmüştüm. Gelecek hafta beni bu mezarlıktan çıkaracaklar... Ya da öyle söz verdiler. Doktor daha birkaç yıl yaşayabileceğimi söyledi. Kaç yıl diye sorunca güldü ama üç yıldan fazla olacağını sanmıyorum. Belki de en çok iki yıl. Ama yine de onu şaşırtabilirim."

Todd ses çıkarmadı. "Yalnız laf aramızda oğlum, yirmi birinci yüzyılı görme umudumu hemen hemen kaybettim."

Todd gözlerini adama dikti. "Sana bir şey soracağım. Bugün bunun için geldim. Söylemiş olduğun her şeyi sormayı istiyorum." Omzunun üstünden diğer adama bakıp iskemlesini iyice Dussander'in karyolasına yaklaştırdı. Adamın Mısır Müzesi'ndeki Mumyalar Salonu gibi keskin koktuğunu fark etti.

"Peki, sor."

"O şarapçı... Bana bu konuda deneyimli olduğumu... çok deneyimli olduğumu söyledin. Bu ne demek oluyor?"

Dussander'in tebessümü yüzüne yayıldı. "Ben de gazeteleri okuyorum oğlum. İhtiyarlar da gazete okurlar. Fakat onların okuyuşu gençlerinkinden farklıdır. Rüzgârlar çok sert olduğu zaman akbabaların Güney Amerika'daki belirli havaalanlarının pistlerinde toplaştıklarını biliyor muydun? İşte yaşlı bir adam gazeteyi böyle okur. Bir ay önce pazar gazetesinde bir hikâye vardı. Baş sayfada değildi, ama kim serseri ve alkolikleri baş sayfaya geçecek kadar önemli bulabilir? Yazı arka sayfalardan birindeydi. BİRİ SANTO DONATO'NUN SERSERİLERİNİ Mİ AVLIYOR? diye başlık atılmıştı. Sıradan bir yazı. Heyecan uyandırmak isteyen bir haber. Siz Amerikalılar bu tür şeylere bayılırsınız."

Yumruklarını sıkan Todd'un kemirilmiş tırnakları gözükmüyordu. Pazar günkü gazeteleri hiç okumazdı. Zamanını çok daha iyi değerlendirirdi. Küçük maceralarından sonra en az bir hafta gazetelere bakıyordu. Şarapçı serserilerden hiçbiri gazetenin üçüncü sayfasına bile girmemişti. Birinin böyle olayları birbirine bağlaması onu çok öfkelendirdi.

"O hikâyede birkaç cinayetten söz ediliyordu. Acımasızca işlenen cinayetler. Bıçaklamalar, sert cisimle vurmalar. Yazar, insanlıktan uzak bir yaratığa özgü vahşet diyordu. Ama sen gazetecileri bilirsin. O tatsız hikâyenin yazarı da, düşmüş kimseler arasındaki ölüm oranının yüksek olduğunu ve bu arada Santo Donato'da durumun daha kötü olduğunu belirtiyordu. Hikâyede serserilerin hepsinin eceliyle ölmediği yazılıydı. Ya da onların ölümüne kötü alışkanlıklar da pek neden olmuyordu. Çoğu zaman cinayete kurban gidiyorlardı. Yalnız katil genellikle ölen serserinin bir ahbabı oluyordu. Kumarda beş on sent kazandıkları için ya da bir şişe ucuz şarap yüzünden çıkan kavga sonucu öldürülüyorlardı. Katil de genellikle suçunu itiraf ediyordu.

Fakat son cinayetlerin katilleri yakalanamamış. Dahası da var. O heyecan yaratma meraklısı gazeteciye göre, bu kentte son yıllarda bu kadar çok serseri öldürülmemiş. Tabii o da bu

adamların başıboş dolaşan serseriler olduğunu kabul ediyor. Yani adamlar oradan oraya gidiyorlardı. Fakat içlerinden bazıları işsizlik sigortalarını almadan ortadan kaybolmuştu. Bu çekler cumaları veriliyordu. İşte sansasyon düşkünü gazeteci, 'Bu adamlar şarapçılara düşman bir katilin kurbanı mı oldular?' diye yazıyor."

Dussander böyle bir şey olamazmış gibi başını salladı. "Bu sadece ortalığı velveleye vermek tabii. Amacı pazar sabahı evinde rahat oturan insanları biraz korkutmak. Sonra hâlâ eski olaylardan dem vuruyor. Cleveland Celladı Zodiac, Siyah Aster'i öldüren Bay X, Zıplayan Jack. Ayrıca kaybolan kurbanlar. Bu tür saçmalıklar... Fakat yazıyı okuyunca düşündüm. Eski dostlar artık ziyaret etmeyince yaşlı bir adam başka ne yapar?"

Todd omuz silkti.

"Kendi kendime, o sansasyon düşkünü adi gazeteciye yardım etmek isteseydim dedim, ona kaybolan şarapçıları anlatabilirdim. Bıçaklanan ya da başlarına sert cisim vurularak öldürülen serserileri değil, kaybolan bazıları hakkında bilgi verebilirdim. Çünkü o serserilerden bazıları benim bodrumumda kayboldu."

Todd alçak sesle sordu. "Orada kaç kişi var?"

Dussander sakin sakin, "Altı," diye cevap verdi. "Gömmeme yardım ettiğin şarapçıyı da sayınca altı."

Todd, "Sen çıldırmışsın," diye fısıldadı. Gözlerinin altındaki deri bembeyaz olup gerilmişti. "Sonunda kafandaki zembereklerin hepsi atmış."

"Zembereklerim atmış ha! Ne hoş bir söz! Belki de sen haklısın! Sonra kendi kendime, o gazeteci çakal bütün öldürme ve kaybolma olaylarını bir kişinin, o Şarapçı Katili'nin üstüne yıkıyor, dedim. Ama bence bu doğru değil. Sonra düşündüm. Böyle şeyler yapabilecek birini tanıyor muydum? Son yıllarda benim kadar baskı altında olan birini biliyor muydum? Eski hortlakların zincir şakırtılarını benim gibi dinleyen biri var mıydı? İşte bunlara evet cevabını verdim. Seni tanıyorum oğlum."

"Ben ömrümde kimseyi öldürmedim."

Gözlerinin önünde beliren şarapçılar değildi. Onlar aslında insan sayılmazlardı. Kendisini tüfeğinin dürbününden Brat kamyonunun direksiyonundaki sakallı adama bakarken gördü. Namluyu onun tam şakağına çevirmişti.

Dussander dostlukla mırıldandı. "Belki öyle. Fakat gece her şeyi ustalıkla hallettin. Hiç de şaşırmadın. Sadece yaşlı bir adamın hastalığı yüzünden seni tehlikeli duruma sokmasına kızdın. Yoksa yanılıyor muyum?"

Todd, "Yanılıyorsun," diye cevap verdi. "Sana çok kızmıştım ve hâlâ da öfkem geçmedi. Bankadaki kasada beni mahvedecek bir şeyi sakladığın için sana yardım ettim."

"Hayır, bunu yapmadım."

"Ne? Sen neden söz ediyorsun?"

"Bu da senin arkadaşına yazdığın mektup gibi bir blöftü. Sen hiç mektup yazmadın ve güveneceğin arkadaşın da yoktu. Ben de... ilişkimiz adını vereceğim durum hakkında tek kelime bile yazmadım. Artık elimdeki kartları açıyorum. Hayatımı kurtardın. Bunu sırf kendini korumak için yapmış olmanı bırakalım şimdi. Bu durum büyük sürat ve beceriklilikle hareket ettiğin gerçeğini değiştiremez. Sana zarar veremem oğlum. Bunu açıkça söylüyorum. Ben ölümün yüzüne baktım ve ondan korkuyorum ama sandığım kadar fazla ürkmedim. Belge filan yok. Söylediğin gibi... ödeştik."

Todd dudaklarını hafifçe bükerek tuhaf tuhaf gülümsedi. Gözlerinde alaylı garip bir pırıltı belirip kayboldu. "Ah Herr Dussander, buna bir inanabilseydim."

Todd o gece karayoluna inen bayıra giderek devrilmiş kütüğün üstüne oturdu. Hava yeni kararmıştı ve gece sıcaktı. Arabaların sarı ışıkları birbirini izliyordu.

Belge yoktu.

Dussander tekrar konuşana kadar durumun kaçınılmazlığını tümüyle anlayamamıştı. Dussander, Todd'a eve giderek banka kasasının anahtarını aramasını söylemişti. Anahtarı bulamazsa

kasası ve dolayısıyla belge olmadığını da anlayacaktı. Fakat bir banka anahtarı her yere gizlenebilir, örneğin, küçük bir konserve tenekesine konularak gömülebilirdi. Ya da yerinden çıkabilen bir tahtanın altına saklanabilirdi. Hatta adam otobüsle San Diego'ya giderek anahtarı hayvanat bahçesinde ayıların bölümünü çevreleyen süslü duvarın taşlarından birinin altına sokmuş da olabilirdi. Todd onun anahtarı atmış olabileceğini de düşünmüştü. Bunu yapmaması için neden yoktu. Dussander ölünce nasıl olsa başka biri kasayı açacaktı.

Dussander bütün bunları dinleyerek istemeye istemeye kafa sallamış, sonra başka bir öneride bulunmuştu. Eve dönecek kadar iyileşince Todd'un Santo Donato'daki bütün bankalara telefon etmesini isteyecekti. Todd görevlilere iki yıl önce bunayan büyükbabasının adına aradığını ve onun banka kasasının anahtarını kaybettiğini söyleyecekti. Onlardan Arthur Denker'ın dosyasına bakmalarını isteyecekti. Kentteki her banka bu adda bir müşteri bulunmadığını söylediği zaman da...

Fakat Todd bunu da akla yatkın bulmamıştı. Böyle bir hikâye bankacıların kuşkulanmasına neden olur, bir dolandırıcılık olayıyla karşılaştıklarını sanarak durumu polise bildirirlerdi. İçlerinden biri bu numarayı yutsa bile yararı olmazdı. Santo Donato'daki düzinelerce bankada Denker'ın adına bir kasa olmamasının bir anlamı yoktu. Dussander daha uzakta, örneğin San Diego ya da Los Angeles'ta bir kasa kiralamış da olabilirdi.

Sonunda Dussander tartışmadan vazgeçmişti. "Her önerimi reddetmek için bir neden buldun oğlum. Ama son bir sözüm var. Sana yalan söylemekle elime ne geçecek? Ben kendimi senden koruyabilmek için bu hikâyeyi uydurdum. O zaman bir nedenim vardı. Şimdi yalanımı açıklıyorum. Ne gibi bir kazancım olacağını sanıyorsun?"

Dussander güçlükle dirseğinin üstünde doğrulmuştu. "Hem artık bir belgeye gereksinmem var mı? İstersem senin hayatını yattığım şu hastane yatağından da mahvedebilirim. Buradan geçen ilk doktorla konuşurum. Onların hepsi de Yahudi. Benim

vaktiyle kim olduğumu hemen anlarlar. Fakat neden bunu yapayım? Sen başarılı bir öğrencisin. Önünde iyi bir gelecek var. Ama o şarapçıları temizlerken dikkatsizlik edersen durum değişir tabii."

Todd'un yüzü taş kesilmişti. "Sana söyledim..."

"Biliyorum. O şarapçıların sözünü bile duymadın. Onların pislikten pul pul olmuş bitli kafalarındaki bir tel saça bile el sürmedin. Çok iyi oğlum. Bu konuyu bir daha açmayacağım. Fakat söyle oğlum... neden sana yalan atayım? Ödeştiğimizi söylemiştin. Ancak şunu bilmelisin: Biz ancak birbirimize güvenirsek ödeşebiliriz."

*

Yamaçta oturmuş, karayolundaki arabaların ışıklarını seyreden Todd, artık neden korktuğunu anlamıştı.

Dussander güvenden söz ediyordu. İşte bu yüzden korkmaktaydı.

Ayrıca Dussander'in kalbinin derinliklerinde bir yerde nefretini gizlediğinden, bunun ölmesine asla izin vermediğinden de korkuyordu.

Yaşlı adam genç, güzel yüzünde kırışık bulunmayan Todd Bowden'dan nefret edebilirdi. Yetenekli öğrenci olan Todd Bowden'ın önünde parlak, uzun bir yaşam vardı.

Fakat onu asıl dehşete düşüren Dussander'in adını hiç söylememesiydi.

Todd. Bu ad güç değildi ki. Dişlerinin çoğu takma olan bir Nazi bile bunu kolaylıkla söyleyebilirdi. *Todd.* Sadece tek heceydi. Fakat Dussander bu kolay ad yerine, ona daima "oğlum" demeyi yeğlemişti. Oğlum ya da çocuk. Bunlarda aşağı gören bir şey vardı. Bu sözler adamın kendisini tanımadığını açıklıyordu. Evet, gerçek buydu. Kendisi bir toplama kampındaki bir numaradan farksızdı. Adsız biri.

Belki de Dussander gerçeği söylüyordu. Belki de bu doğruydu. Fakat içinden o korkuları atamıyordu Todd. Bunların en kötüsü de Dussander'in adını söylememesiydi.

Ve işin temelindeyse kararsızlığı vardı. Kesin ve son bir karar verecek gücü yoktu. Bütün bunların kökeninde üzücü bir gerçek yatıyordu. Dussander'i dört yıl süreyle görmesine karşın, onun kafasından geçenleri bilemiyordu. Belki de sanıldığı kadar yetenekli bir öğrenci değildi.

Arabalar, arabalar, arabalar. Tüfeğini tutmak isteyen parmakları kaşınıyordu adeta. Kaç sürücüyü vurabilirdi? Üç mü? Altı mı? Yoksa bir düzine mi? Rahatsız rahatsız kımıldandı.

Sadece Dussander'in ölümü gerçeği ortaya çıkarabilirdi. Yaşlı adam beş yıl içinde ya da daha önce ölecekti. Üçle beş yıl. Bu tıpkı bir hüküm giymeye benziyordu. *"Todd Bowden, tanınan bir savaş suçlusuyla işbirliği yaptığın için bu mahkeme seni üçle beş yıla mahkûm ediyor. Üçle beş yıl karabasan ve soğuk ter."*

Dussander er geç geberecekti. O zaman bekleyiş başlayacaktı. Telefon ya da kapı her çalışında midesi düğümlenir gibi olacaktı. Buna dayanamayacağını biliyordu.

Parmakları tüfeği tutmak için kaşınıyordu. Todd yumruklarını sıkarak hızla kasıklarına indirdi. Korkunç, mide bulandırıcı bir acı karnına doğru yükseldi. Yere düşerek debelenirken dudakları sessiz bir çığlıkla gerildi. Acı korkunçtu ama hiç olmazsa bir süre için durup dinlenmeden kafasından geçen düşünceleri silmişti.

20

Morris Heisel için pazar mucizelerle dolu bir gündü.

Tuttuğu beyzbol takımı Atlanta Youngs, Cincinnati'yi 7-1 ve 8-0 gibi büyük farkla yenmişti. Daima kendisini koruduğunu ve dikkatli davrandığını söyleyen karısı Lydia, arkadaşı Janet'ın zemini ıslak mutfağında kayıp düşerek kalçasını incitmişti. Kadın evde yatıyordu. Tanrıya şükürler olsun, durumu ciddi değildi ama hiç olmazsa iki, hatta dört gün Morris'i ziyaret edemeyecekti.

Lydia'sız dört gün! Dört gün karısının, "Sana o merdivenin sallandığını söylemiştim. Hem fazla yukarıya çıkmıştın," gibi sözlerini duymayacaktı. Hem Lydia sigortalanması için onu zorladığı için de seviniyordu. Karısı bunu yapmasaydı, şimdi ikisi de meteliksiz ortada kalacaklardı. Bu dört gün içinde Lydia gelerek, "Pek çok belden aşağısı tutmayan adam normal yaşamlarını sürdürüyorlar," diye tutturmayacaktı. Lydia bu sözleri söyledikten sonra cesaretle gülümseyip hüngür hüngür ağlamayacaktı.

Morris sevinç duyarak ikindi uykusuna daldı.

Uyandığında akşamüzeri beş buçuktu. Oda arkadaşı uyumaktaydı. Hâlâ Denker'ı anımsayamamıştı ama onu geçmişte bir yerde gördüğünden emindi. Denker'a bir iki kez soru sormayı istemiş ama son anda garip bir duygu yüzünden bundan vazgeçerek en sıradan sözleri söylemiş, havadan sudan, son depremden söz etmişti.

Morris adama soru sormamasının nedenini bildiğini sanıyor, bu sayede kafasıyla bir oyun oynuyordu. Vücudu omuzlardan

kalçalarına kadar alçı içinde olan biri için bu tür oyunlar oyalayıcıydı. İnsan bu tür şeylerle kendini oyalayamazsa aklına durmadan tatsız şeyler geliyor, örneğin ömür boyunca sonda kullanmak zorunda mı kalacağını düşünüyordu.

Denker'a doğrudan doğruya soru soracak olursa, o oyun kısa süre içinde ve zevk vermeden sona erecekti. Geçmişleri küçük bir olayla birbirine bağlanacaktı. Bir tren yolculuğu, bir vapur gezintisi, hatta belki de toplama kampı. Denker da Patin'de kalmış olabilirdi. Orada Alman Yahudisi mahkûm çoktu.

Ne var ki, hemşireler Denker'ın bir iki hafta sonra taburcu edileceğini söylemişlerdi. Morris o zamana dek adamı nerede gördüğünü çıkaramazsa oyunu kaybettiğini kabul edecek, doğrudan doğruya adama soracaktı. "Sizi tanıyormuşum gibi geliyor bana," diyecekti.

Fakat işin bu kadar basit olmadığını da kendi kendine itiraf ediyordu. Tuhaf, tatsız duygulara kapılmaktaydı. Bu yüzden her isteğin kaderin kötü bir cilvesi yüzünden yerine geldiği *Maymun Pençesi* öyküsünü anımsıyordu. Bu pençeyi ele geçiren yaşlı çift bir dilekte bulunmuşlardı. İstedikleri sadece yüz dolardı. Tek oğulları kötü bir iş kazasında ölünce onlara tazminat olarak yüz dolar verilmişti. Daha sonra anne, oğullarının kendilerine iade edilmesini dilemişti. Kısa süre sonra dışarıdan ayak sesleri gelmişti. Birinin ayağını sürüyerek yaklaştığını ve kapıya vurduğunu duymuşlardı. Anne sevinçten deliye dönerek tek çocuğunu karşılamak için merdivene koşmuştu. Baba korkudan çılgına dönerek karanlıkta maymun pençesini bulmuş ve oğullarının tekrar ölmesini dilemişti. Bir an sonra kapıyı açan kadın dışarıda gece rüzgârından başka bir şey olmadığını anlamıştı.

Morris, Denker'la nerede karşılaştığını bildiğini düşünüyordu. Fakat bu bilgisi de tıpkı yaslı çiftin öyküsündeki genç gibi mezardan geri dönüyordu. Ama genç adam annesinin anısındaki gibi değil, makinenin içine düştüğü için ezilmiş, parçalanmış korkunç bir yaratıktı. Morris yaşlı adam hakkındaki bilginin bi-

linçaltında olduğunu hissediyordu. Bu bilgi yukarıya çıkmak, kendini göstermek için aradaki kapıya vuruyordu. O arada kafasında başka bir şey de, telaşla maymun pençesini ya da bunun psikolojik karşıtını arıyordu. Evet, kafasında bir şey bu bilgiyi hiç hatırlamamak için bir çare aramaktaydı.

Morris kaşlarını çatarak Denker'a baktı.

Denker... Denker, seni nerede tanıdım? Patin'de mi? Bu yüzden mi seni anımsamayı istemiyorum? Fakat aynı korkunç yerden kurtulan iki kişinin birbirlerinden çekinmemesi gerekir. Ancak bu...

Kaşlarını çattı. Gerçeğe iyice yaklaşmıştı. Fakat ayakları karıncalanıyor, düşünmesine engel oluyor, onu sinirlendiriyordu. Alçı içinde olmasaydı doğrulup oturur ve karıncalanan ayağını ovuştururdu.

Birden gözleri irileşti. Uzun süre hareketsiz yattı. Lydia'yı da, Denker'ı da, Patin'i de, her şeyi unutmuştu. Sadece ayaklarının karıncalanmasını düşünüyordu. Evet, iki ayağı da karıncalanıyordu. Ama sağdaki karıncalanma soldakinden güçlüydü. İnsan bu durumda, "Ayağım uyuştu," derdi. Ama aslında bu söz, "Ayağım canlanıyor," anlamına gelirdi.

Morris elini uzatarak zile erişti. Hemşire gelene kadar durmadan zile bastı.

Hemşire bunu önemsememeye çalıştı. Daha önce de umutlu hastalarla karşılaşmıştı. Doktor hastanede değildi ve hemşire onun evine telefon etmek istemiyordu. Doktor Kemmelman'ın öfkelenince korkunç olduğunu herkes bilirdi... Adam özellikle evine telefon edildiğinde kızıyordu. Fakat Morris kadının işi geçiştirmesine razı olmadı. Aslında yumuşak başlı bir insandı ama o anda ileri gitmeye, hatta gürültü patırtı çıkarmaya bile hazırdı. Tuttuğu beyzbol takımı kazanmıştı. Lydia kalçasını incitmişti. Hem herkes iyiliklerin üçer üçer geldiğini de bilirdi.

Sonunda hemşire yanında Timpnell adında stajyer bir doktorla döndü. Timpnell beyaz pantolonunun cebinden bir İsviçre çakısı çıkardı, tirbuşonunu açıp ucunu Morris'in ayağının altında

gezdirdi. Ayak hareket etmedi ama parmaklar kımıldadı. Morris ağlamaya başladı.

Şaşırmışa benzeyen Timpnell yanına, yatağa oturarak elini okşadı. "Zaman zaman bu tür şeyler olur," dedi. Belki de altı aylık tecrübesine dayanarak konuşuyordu. "Doktorlar böyle bir şey beklemezler ama olur. Bunun size de olduğu belli."

Morris gözlerinden yaşlar akarken başını salladı.

Timpnell hâlâ onun eline vuruyordu. "Tümüyle felç olmadığınız belli. Fakat biraz mı, kısmen mi, yoksa büsbütün mü iyileşeceğinizi ben söyleyemem. Doktor Kemmelman'ın da bunu söyleyebileceğini pek sanmıyorum. Korkarım, size uzun süre fizik tedavi uygulayacaklar. Bunun bir bölümü hiç de hoş değildir. Ama sonuç sizin için zevkli olacaktır."

Morris gözyaşları arasında, "Biliyorum," diye hıçkırdı. "Tanrıya şükürler olsun." Lydia'ya Tanrı'nın olmadığını söylediğini anımsadı ve birden yüzüne kan hücum etti.

Timpnell, Morris'in eline son kez hafifçe vurarak ayağa kalktı. "Doktor Kemmelman'a bu bilgiyi vereceğim."

Morris, "Karıma telefon edebilir misiniz?" diye sordu. Çünkü her fırsatta ağlayan, ellerini ovuşturan karısını yine de sevmekteydi. Zaman zaman gırtlağını sıkmak istediği birini sevmesi de tuhaftı doğrusu.

"Evet, bunun icabına bakacağım. Hemşire siz..."

Hemşire, "Tabii doktor," diye cevap verince, Timpnell sevinçli gülüşünü güçlükle gizledi.

Morris komodinin üstünden kâğıt bir mendil alarak gözlerini sildi. "Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim."

Timpnell dışarıya çıktı. Konuşma sırasında Denker uyanmıştı. Morris gürültü ya da gözyaşları için ondan özür dilemeyi düşündüyse de buna gerek olmadığı kanısına vardı.

Bay Denker, "Sanırım sizi kutlamak gerekiyor," dedi.

"Bakalım göreceğiz." Morris de Timpnell gibi gülüşünü güçlükle gizleyebildi. "Göreceğiz."

Denker anlaşılmaz bir tavırla, "Her şey düzelir," diye mırıldanarak uzaktan kumanda düğmesine basıp televizyonu açtı. *Hahha* adlı programı seyrettiler. Bunu akşam haberleri izledi. İşsizlik artmıştı. Enflasyon o kadar kötü değildi. Billy Carter bira işine girmeyi düşünüyordu. Yeni yapılan bir araştırmaya göre, Billy'nin ağabeyi Jimmy Carter'ı seçimlerde yenebilecek dört Cumhuriyetçi Parti adayı vardı. Miami'de zenci bir çocuğun öldürülmesini olaylar izlemişti. Santo Donato'da kimliği anlaşılamayan bir adam bıçaklanmış ve başı sert bir cisimle parçalanarak öldürülmüştü.

Lydia altı buçuğa doğru aradı. Doktor Kemmelman ona telefon etmişti. Adam stajyer doktorun haberini alınca umutlanmış ama yine de ihtiyatlı konuşmuştu. Lydia da sevinmekle birlikte ihtiyatlıydı. "Öleceğimi bilsem yine de yarın seni görmeye geleceğim," dedi. Morris de onu sevdiğini söyledi. O gece herkesi seviyordu. Lydia'yı da, saçları biçimsiz kesilmiş olan Doktor Timpnell'ı da. Bay Denker'ı da, akşam yemeklerini getiren genç kızı da seviyordu.

Akşam yemeği hamburger, patates püresi, haşlama bezelye, havuç karışımı ve küçük bir kâse dondurmadan oluşmuştu. Tepsileri getiren Felice adındaki mahcup sarışın kızın da iyi bir haberi vardı. Sevgilisi IBM'de bilgisayar programlayıcısı olarak iş bulmuştu. O gün gelip kendisine evlenme teklif etmişti.

Nezaketiyle kadınları etkilemesini bilen Bay Denker çok sevindiğini belirtti. "Aman ne kadar güzel. O halde oturmanız ve bize her şeyi anlatmanız gerekir. Her şeyi anlatın. Hepsini bilmeliyiz."

Felice kızararak bunu yapamayacağını söyledi. "Daha B Koğuşu'yla C Koğuşu'nun yemeklerini dağıtacağım. Hem saat altı buçuk!"

"Öyleyse yarın gece anlatın. Bunda ısrar ediyoruz... öyle değil mi Bay Heisel?"

"Evet, öyle." Fakat Morris'in aklı bambaşka bir yerdeydi.

Oturmanız ve bize her şeyi anlatmanız gerekir.

Bu sözler aynı şakacı tavırla söylenmişti. Bunları daha cince duymuştu. Bundan hiç kuşkusu yoktu. Fakat bu sözleri Denker mı söylemişti? Söylemiş olabilir miydi?

Bize her şeyi anlatmanız gerekir.

Ses kibar ve kültürlü bir adama aitti. Fakat bu seste bir tehdit vardı. Kadife eldivenin içindeki demir yumruk.

Evet.

Fakat nerede?

Bize her şeyi anlatın. Hepsini bilmeliyiz.

PATİN'DE Mİ?

Morris Heisel akşam yemeğine baktı. Denker iştahla yemeye başlamıştı bile. Felice'yle konuşmak onun neşelenmesini sağlamıştı. Sarı saçlı gençle konuştuktan sonra da öyle neşelenmişti zaten.

Ağzına attığı bezelye ve havuçlar yüzünden sesi boğuklaşan Denker, "İyi bir kız," dedi.

"Ah, evet..."

O halde oturmanız ve...

"Felice değil mi? O gerçekten..."

Bize her şeyi anlatın. Her şeyi bilmeliyiz.

"Şirin bir kız."

Kendi yemek tepsisine bakarken, birden kamplarda bir süre sonra yemek yüzünden neler olduğunu anımsadı. Başlangıçta insan kurtlanmış, kokup yeşermiş bir parça et için başkalarını öldürebilirdi. Fakat bir süre sonra o çılgınca açlık kayboluyor ve insanın midesi karnında küçük, gri bir taş gibi oturuyordu. İnsan bir daha hiç acıkmayacağını sanıyordu.

Biri yemeği gösterene kadar böyle oluyordu.

Bize her şeyi anlatman gerekir *dostum. Her şeyi anlat. Oturmalı ve HEPSİNİ anlatmalısın.*

Morris'in plastik tepsisindeki baş yemek hamburgerdi. Neden buna bakınca kuzu etini anımsamıştı? Koyun eti ya da pirzolayı düşünmüyordu. Hayır, o anda sadece içine bol sebze konmuş, mis kokulu bir kuzu yahnisini düşünüyordu. Neden kuzu yahnisi? Bu ancak...

Kapı açılarak geriye çarptı. Yüzü gülümserken pembeleşen Lydia içeriye girdi. Kolunun altında bir alüminyum değnek vardı. "Morris!" diye bağırdı kadın. Mutluluktan dudakları titreyen komşuları Emma Rogan da onu izliyordu.

İrkilen Denker çatalını düşürdü. Ağzının içinden küfrederek yerden çatalı alırken yüzünü buruşturdu.

Lydia heyecandan anırır gibi bağırıyordu. "MUCİZE BU! Emma'yı aradım ve yarın yerine bu gece gidip gidemeyeceğimizi sordum. 'Em,' dedim. 'Morris için bu ağrıya katlanamazsam iyi bir eş olmadığım anlaşılır değil mi?' Sana böyle söyledim değil mi Emma?"

Belki de kendi köpeğinin bu kazada rolü olduğunu anımsayan Emma Rogan hevesle başını salladı.

Lydia pardösüsünü çıkarıp uzun bir ziyarete hazırlanarak iskemleye yerleşti. "Bunun üzerine hastaneye telefon ettim. Ziyaret saatinin geçtiğini ama benim için bir kolaylık yapacaklarını söylediler. Yalnız fazla kalamayacağız, çünkü Bay Denker'ı rahatsız edebiliriz. Sizi rahatsız etmiyoruz değil mi Bay Denker?"

Yaşlı adam kaderine razı oldu. "Hayır efendim."

"Otur Emma. Bay Denker'ın iskemlesini al. O iskemlesini kullanmıyor. Morris dondurmayı bırak. Bir bebek gibi üstüne döküyorsun. Üzülme seni kısa süre içinde ayağa kaldıracağız. Dondurmanı ben yedireyim. Hadi aç bakayım ağzını. Hop, yut bakalım! Bir şey söyleme. Anneciğin seni doyuruyor. Şunun haline bak Emma. Başında saçı kalmamış. Buna da şaşmamalı. Bir daha yürüyemeyeceğini düşünüyordu hep. Ona Tanrı acıdı. Merdivenin sallandığını söylemiştim. Ona, Morris, merdiven devrilmeden in dedim..."

Kadın Morris'e dondurmayı yedirip bir saat kadar konuştu. Lydia koltuk değneğine dayanarak, Emma'ya da yaslanıp kapıdan çıktığında, Morris bitkin düşmüştü. Kuzu yahnisi ve kulaklarında yankılanan o sesi düşünürken, çok derin bir uykuya daldı.

*

Morris gece üçle dört arasında birden uyandı. İçinden sessiz bir çığlık yükseliyordu. Artık biliyordu. Diğer yataktaki adamla nerede ve nasıl karşılaştığını biliyordu. Ama onun adı Denker değildi. Hayır, adı bu değildi.

Korkunç bir karabasan görürken uyanmıştı. Bu ömrünün en korkunç düşüydü. Biri Lydia'ya maymun pençesini vermişti. Lydia'yla para dilemişlerdi. Sonra Hitler'in Gençlik Örgütü üniformasını giymiş birini gördü. Genç ona bir telgraf uzattı. Bunda, İKİ KIZIN DA PATİN TOPLAMA KAMPI'NDA ÖLDÜLER STOP ÜZGÜNÜZ STOP BU SON ÇÖZÜM İÇİN BÜYÜK ÜZÜNTÜLERİMİZİ BELİRTİRİZ STOP KAMP KOMUTANININ MEKTUBU YOLDA STOP KENDİSİ SANA HER ŞEYİ ANLATACAK STOP LÜTFEN YÜZ REICH MARKLIK ÇEKİMİZİ KABUL ET STOP PARA YARIN BANKA HESABINA YATIRILACAK STOP İMZA BAŞBAKAN ADOLF HITLER yazılıydı.

Morris'in kızlarını ömründe hiç görmemiş olan Lydia haykırarak maymun pençesini havaya kaldırdı ve onların dirilmelerini diledi. Oda birden karanlıklara gömüldü. Dışarıdan sesler geldi, ayaklarını sürüyerek yaklaşan birileri vardı. Eğer o maymun pençesini bulabilirse bu korkunç düşün kaybolmasını isteyecekti. Gözleri yara deliklerini andıran, incecik kollarında dağlanmış numaralar bulunan, korkuluk kadar sıska kızlarına bakmaya dayanamazdı.

Kapıyı yumrukluyorlardı.

Karabasanda maymun pençesini daha büyük bir telaşla aramaya başladı ama bulamadı. Yıllardır arıyordu sanki. Sonra birden arkasındaki kapı kırılarak açıldı. Morris, hayır dedi içinden. Bakmayacağım. Gözlerimi kapatacağım. İsterseniz gözlerimi oyup çıkarın ama bakmayacağım.

Ama yine de baktı. Bakması gerekiyordu. Rüyasında sanki dev gibi bir el başını tutup zorla çevirmişti.

Kapının ağzında duran kızları değil Denker'di. Epey genç bir Denker. Sırtına bir Nazi SS üniforması giymiş, gümüş kurukafa işareti olan kasketini afili şekilde biraz yana eğmiş olan Den-

ker. Üniformasının düğmeleri acımasızca pırıldıyordu. Çizmeleri ayna gibi parlatılmıştı.

Kollarının arasında ağır ağır kaynayan bir tencere kuzu yahnisi vardı.

Rüyasındaki Denker nazik ve esrarlı bir tavırla gülümseyerek, "Oturup bize her şeyi anlatmanız gerekir," dedi. "Dostça konuşalım, nein? Altınların gizlendiğini duyduk. Bazıları tütünleri saklıyorlarmış. Schneibel gıda zehirlenmesinden değil, iki gece önce yemeğine konulan dövülmüş cam yüzünden ölmüş. Bir şey bilmiyormuş gibi davranarak zekâmıza hakaret etme. Sen HER ŞEYİ biliyorsun. Onun için her şeyi anlat. Hiçbir şeyi saklama."

Morris o karanlıkta yahninin çıldırtıcı kokusunu duyarken onlara her şeyi anlattı. Küçük gri bir taş halini alan midesi şimdi aç bir kaplandan farksızdı. İstememesine karşın, sözler dudaklarından dökülüyordu. Bir deli gibi durmadan konuşuyor ve yalanlarla gerçekler ağzından akıyor, akıyordu.

"Brodin annesinin yüzüğünü flasterle hayalarının altına yapıştırmış."

"Oturmalısın."

"Laslo ve Herman Dorksy üç numaralı gözetleme kulesine saldırmaktan söz ediyorlar."

"Ve bize her şeyi anlatmalısın."

"Rachel Rannenbaum'un kocasında tütün var. Tannenbaum karısının ince küpelerini almaması için tütünün birazını Burun Karıştıran'a verdi. Hani şu nöbetçi..."

"Bunun hiç anlamı yok. Sen iki ayrı olayı birbirine karıştırdın sanırım. Fakat bir şeyi gizlemendense, birbirine karıştırmanı yeğleriz. Yalnız hiçbir şeyi saklamamalısın!"

"Kendisine çift tayın verilmesi için oğlunun adı söylendiğinde de cevap veren bir adam var!"

"Bize onun adını söyle."

"Adını bilmiyorum ama onu size gösterebilirim. Lütfen izin verin de onu size göstereyim. Göstereceğim, göstereceğim..."

"Bize bildiğin her şeyi anlat."

"Anlatacağım, anlatacağım, anlatacağım, anlatacağım."

Morris boğazına tıkanan sessiz bir feryatla kendine gelene dek bu korkunç düş devam etmişti.

Morris zangır zangır titreyerek diğer yatakta uyuyan adama baktı. Özellikle onun içine çökmüş, kırışmış ağzından gözlerini alamıyordu. Dişsiz, yaşlı bir kaplandı o. Bir dişi gitmiş, öteki de çürüyerek düşmek üzere olan yaşlı, acımasız, azgın bir fil, bunamış bir canavardı.

Morris Heisel, "Ah Tanrım!" diye fısıldadı. O hafif sesi ondan başkası duyamazdı. Gözlerinden akan yaşlar kulaklarına doğru süzülüyordu. "Ah, sevgili Tanrım, karımı ve iki kızımı öldüren adam benimle aynı odada uyuyor. Tanrım, ah sevgili Tanrım o şimdi bu odada, yanımda..."

Öfke ve dehşetin neden olduğu yakıcı gözyaşları daha hızlı akmaya başlamıştı.

Titreyerek sabahı bekledi ve sabah da çok uzun süre sonra geldi.

21

Ertesi gün, yani pazartesi Todd sabah altıda yatağından kalktı. Kendi pişirdiği yumurtayı iştahsız iştahsız çatalıyla didiklerken, babası üstünde markalı ropdöşambrı, ayaklarında markalı terlikleriyle aşağıya indi. Oğluna, "Günaydın," diyerek portakal suyu almak için buzdolabına doğru gitti.

Todd da okuduğu dedektif romanından başını kaldırmadan ağzının içinden bir şeyler mırıldandı. Pasadena'da bulunan bir bahçe mimarlığı şirketinde yazlık iş bulduğu için şanslı olduğuna inanıyordu. Orası her gün otobüsle gidilip gelinmeyecek kadar uzakta. Anne ya da babası ona yaz için arabasını ödünç verseydi durum değişirdi. Ancak ikisi de buna yanaşmamıştı. Babası oranın yakınında bir yerde bir bina yapıyordu. Onun için işe giderken Todd'u bırakıyor ve dönüşte de aynı yerden alıyordu. Aslında Todd bu durumdan pek hoşlanmıyor, işten babasıyla dönmeyi sevmiyordu. Hele sabahları onunla birlikte gitmekten nefret ediyordu. Todd sabahları kendini çıplakmış gibi hissediyordu. Babasıyla arasındaki duvar çok inceydi o zaman. Hele gece kötü düş görmüşse, sabah durum daha da çekilmez oluyordu. Ama gece düş görmese de durum tatsızdı. Bir sabah babasının elinden Porsche'nin direksiyonunu kapıp hız şeritlerinin ikisi arasında zikzak çizerek bir felaket yaratmayı ciddi ciddi düşündüğünü anlayarak korkuya kapıldı.

"Bir yumurta daha ister misin Todd-do?"

"Hayır, teşekkürler baba." Dick Bowden yumurtaları bol yağda pişiriyordu. İnsan yağda yumurtayı yiyebilir miydi? Tabağa

alınan yumurtalar, tıpkı kataraktlı dev ölü gözlerini andırıyordu. Çatal batırınca da ölü gözünden sarı kan akıyordu sanki.

Kendi çırpılıp pişirilmiş yumurtasını itti. Buna pek dokunmamıştı.

Dışarıdan verandaya atılan gazetenin sesi geldi.

Babası yumurtalarını pişirip masaya yaklaştı. "Bu sabah aç değilsin galiba Todd-do?"

"Pek iştahım yok sanırım."

Dick sevgiyle oğluna gülümsedi. Çocuğun sağ kulağının altında biraz tıraş sabunu kalmıştı. "Bana sorarsan, Betty Trask iştahını kapattı."

"Evet, belki." Babası gazeteyi almak için mutfaktan çıkar çıkmaz yorgun gülüşü de siliniverdi. İçinden, Betty Trask'ın nasıl bir kaltak olduğunu anlatsam, gözlerin fal taşı gibi açılır baba o... dedi. Aklıma gelmişken söyleyeyim, arkadaşın Ray Trask'ın kızının Santo Donato'nun en azgın kaltaklarından biri olduğunu biliyor musun? Bu kız elinden gelse kendi bir tarafını öper. İşte bu işi böylesine çok düşünüyor. Sadece kokmuş bir kaltak. Ona birazcık kokain ver, sabaha kadar senin olur. Yanında kokain yoksa, yine de sabaha kadar senin olur. Erkek bulamazsa bir köpekle de yatabilir," dersem, birden mahmurluğun geçer ve uyanırsın değil mi baba? Böylece gününe neşeli başlarsın ha?

Bu düşünceleri öfkeyle zihninden kovmaya çalıştı. Fakat onların yine kafasına gireceğini de biliyordu.

Babası gazeteyle dönünce, Todd başlığa bir göz attı. UZMANLAR UZAY MEKİĞİNİN UÇAMAYACAĞINI SÖYLÜYORLAR.

Dick yerine oturdu. "Betty güzel bir kız. Bana anneni anımsatıyor. Tanıştığım zaman annen de öyleydi."

"Ya?"

"Güzel... genç... taze..." Dick Bowden'ın gözleri dalmıştı. Birden kendisini toplayarak hafif bir endişeyle oğluna baktı. "Annen hâlâ güzel bir kadın tabii. Fakat o yaşta bir kızda... belli bir parlaklık vardır. Bu bir süre kalır, sonra kaybolur." Omuz silkip gazeteyi açtı. "C'est la vie sanırım."

Todd, o kızgın bir kaltak, belki o yüzden parlıyordur diye düşündü.

Babası gazetenin spor sayfasını okumaya hazırlanıyordu. "Kıza iyi davranıyorsun değil mi Todd-do? Yani laubaliliğe kaçmıyorsun ya?"

"Ne münasebet baba!" Bu adam susmazsa bir şey yapacağım diye düşündü. Haykıracağım, kahvesini yüzüne atacağım. Bir şey yapacağım.

Dick dalgın dalgın konuştu. "Ray senin olağanüstü bir genç olduğuna inanıyor." Neyse, spor sayfasını okumaya başladı da kahvaltı sofrasına Todd'un istediği sessizlik çöktü.

Betty Trask daha ilk buluşmalarında onun üstüne düşmüştü. Todd sinemadan sonra onu Âşıklar Yolu'na götürmüştü. Kendisinden bunun beklendiğini biliyordu. Yarım saat filan öpüşürler ve ertesi gün de ikisinin arkadaşlarına söyleyecek uygun şeyleri olurdu. Kız gözlerini süzerek ona nasıl karşı koyduğunu anlatır ve, "Erkekler de çok iç sıkıcı yaratıklar," derdi. "Zaten ben ilk buluştuğum çocukla yatmam. O tür bir kız değilim." Arkadaşları da ona hak verirlerdi. Birlikte kızlar tuvaletine giderek sigara içerler, makyajlarını tazelerlerdi.

Erkeğe gelince... o kızdan iş almaya çalışmak zorundaydı. Hemen yolun yarısına varmalıydı. Ondan sonra da ısrar etmeliydi. Çünkü bir erkeğin süksesi buna bağlıydı. Erkek çapkın olduğunu kanıtlamalıydı. Todd'un bu tür şeylere aldırdığı yoktu. Fakat normal gözükmek için arkadaşları gibi davranmak zorundaydı. Bunu yapmazsa durum duyulur ve okuldakiler onun normal olup olmadığını merak etmeye başlarlardı.

Onun için Todd da kızları önce sinemaya, sonra Âşıklar Yolu'na götürüyor, öpüyor ve izin verirlerse biraz daha ileri gidiyordu. Hepsi bu kadardı. Kız karşı koyarsa, iyi niyetle biraz tartışıyor, sonra onu evine bırakıyordu. Ertesi gün kızlar tuvaletinde konuşulacak şeyler yüzünden de endişelenmiyordu. Todd Bowden'ın normal bir erkek olmadığını düşünecek kimse çıkmayacaktı.

Fakat Betty Trask diğer kızlardan farklıydı. O ilk buluştuğunda da, ikincisinde de, daha sonra da yatan biriydi.

İlk kez Tanrının belası Nazi'nin kalp krizi geçirmesinden bir ay önce buluşmuşlardı. Todd da bu konuda tecrübesiz olmasına karşın, yine de durumu iyi idare ettiği kanısındaydı. Zaten endişelenmeye vakit bulamamış ve böylece her şey çabucak olup bitmişti.

Todd daha önceleri bir kızın ertesi randevuda işin sonuna kadar gitmeye karar verdiğini hemen sezerdi. Kendisinin beğenilen biri olduğunu biliyordu. Yakışıklıydı ve geleceği de parlaktı. Yani kızların şıllık annelerinin "iyi bir av" diye düşündükleri bir tipti. Todd durumu sezer sezmez bu işten sıyrılmak için başka kıza randevu verirdi. Cinsel açıdan gerçekten soğuk bir kız bulacak olsa, onunla yıllarca gezeceğini kendi kendine itiraf ediyordu. Hatta böyle biriyle evlenebilirdi.

Yine de kendisinin tecrübesiz, Betty'ninse sevişmekte usta olmasına karşın, ilk sefer işler iyi gitmişti. Kız pek çok şeyde yönetimi ele almış ve bunu da normal kabul etmişti. Tam sevişmelerinin yarısında da, üstünde yattıkları battaniyeden başını kaldırarak açık saçık sözlerle buna bayıldığını söylemişti. Sakin bir sesle çilekli dondurma sevdiğini söylermiş gibi konuşmuştu.

Daha sonraki buluşmalarında durum o kadar iyi olmamıştı. Beş kez ya da bir gece öncesini de sayarlarsa, beş buçuk defa buluşmuşlardı. İş büyük bir hızla iyiden kötüye gitmişti. Betty bir gece öncesine kadar durumu sezmemiş, idealindeki erkeği bulduğunu bile sanmıştı.

Todd onun yanında hiç zevk almıyordu. Kızın dudaklarını öpmek, sıcak fakat çiğ karaciğeri öpmeye benziyordu. Hem o sırada kızın ne tür mikroplar taşıdığını da düşünüyordu. Bazen kızın ağzındaki diş dolgusunun kötü, madeni kokusunu duyuyordu; göğüsleri de sadece et torbalarıydı.

Dussander kalp krizi geçirmeden önce Todd kızla iki kez daha sevişmişti. Her seferinde sevişmeye hazırlanması daha güç olmuştu. Sonunda onun arkadaşlarının önünde çırılçıplak soyun-

duğunu hayal ederek hazır duruma gelmişti. Bu düşte çıplak kız ağlıyordu ve Todd onu zorla arkadaşlarının önünde bir aşağı bir yukarı yürütürken, göğüslerini, orasını burasını göstermesi için küfürler ederek emirler veriyordu.

Betty'nin onu beğenmesine şaşmamak gerekirdi. Sorunlarına karşın ya da onların yüzünden iyi bir âşıktı. Organının sertleşmesi ilk adımdı. Bunu başarınca da doyuma ulaşması gerekmekteydi. Dussander'in kalp krizinden üç gün sonra, dördüncü kez bir araya gelmişlerdi. Todd on dakika hiç durmamış ve Betty Trask da ölüp cennete gittiğini sanmıştı. Üç kez doyuma erişmişti. Aslında bu seks ilişkisi Todd'a hiç zevk vermemişti ama yine de sonunda teknik bakımdan doyum sayılabilecek bir şey olmuştu. Bir an sonra da Betty Trask çiklet kokan ağzını kulağına yaklaştırarak, "Aşkım istediğin zaman benimle sevişebilirsin," diye fısıldamıştı. "Sadece telefon etmen yeterli."

Todd o anda yüksek sesle inlemeyi istemişti.

Şimdi sorun şuydu: Kendisiyle sevişmeyi bu kadar isteyen bir kızdan ayrılırsa ününe zarar gelir miydi? Arkadaşları durumu merak etmezler miydi? İçinden bir ses böyle bir şey olmayacağını söylüyordu. Lise birdeyken koridorda konuşan iki son sınıf öğrencisinin sözlerini duymuştu. Biri diğerine kız arkadaşından ayrıldığını anlatıyordu. Diğeri de bunun nedenini bilmek istiyordu. İlki, "Onunla sevişmekten bezdim," deyince ikisi de keçi gibi tiz sesle gülmüştü.

Todd, biri Betty'yi neden bıraktığımı sorarsa, ben de aynı nedeni ileri sürebilirim diye düşündü. Onunla yatmaktan bıktığımı söylerim. Fakat ya o sadece beş kez buluştuğumuzu açıklarsa? Bu kadarı bıkmak için yeterli mi? Bıkmak için kaç kez sevişmek gerekir? Bu durumda kim dedikodu yapabilir? Hem ne söyler?

Bu sorunu çözemediği için kafasını yorup duruyor, bir yandan da pireyi deve yapmakta olduğunu hissediyordu. Bu tür küçük bir sorunu halledememesi, sinirlerinin ne kadar yıprandığını açıklamaktaydı. Fakat bunu bilmek de ona tutumunu değiştirmesini sağlayacak yeni bir güç vermiyordu. Gitgide sıkıntısı artmakta, içini karanlıklar kaplamaktaydı.

Üniversite... İşte üniversite bir çare olabilirdi. Üniversiteyi bahane ederek Betty'den ayrılırsa kimse de soru sormazdı. Fakat eylül o kadar uzakta görünüyordu ki.

Beşinci kez kendisini hazırlayabilmesi yirmi dakikasını almıştı ama Betty çılgınca sevişmeleri için bu kadar beklemeye değdiğini söylemişti. Son seferinde de, yani bir gece önce tümüyle başarısız olmuştu.

Betty yirmi dakika kadar onunla uğraştıktan sonra sabrı taşmış, somurtarak, "Sen nesin?" diye sormuştu. "Yoksa çift cinsiyetli mi?"

Todd kızı orada boğmayı istemişti. Yanında Winchester'ı olsaydı...

"Aman şu işe bak! Kutlarım oğlum!"

Todd kendini karanlık düşüncelerden kurtararak başını kaldırdı. "Ne?"

"Seni Güney Kaliforniya Yıldızlar Takımı'na seçmişler." Babası gurur ve sevinçle gülümsüyordu.

"Öyle mi?" Bir an babasının neden söz ettiğini anlayamadı. Sonra güçlükle kafasını topladı. "Evet, Koç Haines yıl sonunda bana böyle bir şey söylediydi. Yıldızlar takımı için beni ve Billy DeLyons'u önereceğini çıtlatmıştı. Fakat ben bundan bir şey çıkacağını sanmıyordum."

"Nedense hiç de sevinmişe benzemiyorsun!"

Todd'un bu işe aldırdığı bile yoktu. Babasına baktı. "Kendimi bu fikre alıştırmaya çalışıyorum." Büyük güç harcayarak gülümsedi. "O yazıyı görebilir miyim?"

Babası gazeteyi Todd'a uzatarak ayağa kalktı. "Monica'yı uyandırmaya gidiyorum. Biz evden ayrılmadan o da bunu görmeli."

Todd, hayır dedi içinden. Sabah sabah ikisine birden dayanamam. "Aman sakın uyandırma. Annemi uyandırırsan bir daha uyuyamaz. Yazıyı görmesi için gazeteyi masanın üstünde bırakırız."

"Evet, öyle yapalım. Çok düşünceli bir çocuksun." Sevgiyle oğlunun sırtına vurdu. Todd bu duruma dayanabilmek için göz-

lerini kapattı. Aynı zamanda önemli değil dercesine omuz silkerek babasının gülmesine neden oldu. Sonra gözlerini açıp gazeteye baktı.

Başlığı gördü. GÜNEY KALİFORNİYA YILDIZLAR TAKIMI'NA DÖRT GENÇ ALINDI. Altında da dört oyuncunun fotoğrafı vardı. Sağ taraftaki Todd başında beyzbol kasketiyle dünyaya neşeli neşeli gülüyordu. Yazıyı okuyunca öbür oyuncuların başka okullardan olduklarını anladı. Billy DeLyons'u ikinci takıma seçmişlerdi. Hiç olmazsa bu durum sayesinde neşesi biraz yerine gelir gibi oldu. DeLyons, Protestan olduğunu söylüyordu ama Todd onun aslında ne olduğunu biliyordu. Belki Billy'yi Betty Trask'la tanıştırması fena olmazdı. Betty de aslında pis bir Yahudi'ydi. Bunu uzun süre düşünmüş ve bir gece önce emin olmuştu. Trask'lar Protestan beyaz gibi davranıyorlardı. Oysa kızın koyu esmer cildine ve burnuna bakan durumu hemen anlardı. Babasının cildi daha da esmerdi. Belki de bu yüzden kızla yatmakta güçlük çekmişti. İş bu kadar basitti. Daha beyni işi anlamadan cinsel organı durumu fark etmişti. Onlar Trask soyadını alarak kimi kandırdıklarını sanıyorlardı?

"Tekrar kutlarım oğlum."

Başını kaldırınca babasının uzattığı elini, sonra yüzündeki budalaca gülüşü gördü.

İçinden, arkadaşın Trask pis bir Yahudi diye bağırıyordu. Bu yüzden de dün gece onun kaltak kızıyla birlikteyken iktidarsızdım! Neden bu işte! O anda zaman zaman içinden yükselen ve mantıksız tutumunu engelleyen soğuk sesi duydu. HEMEN KENDİNİ TOPLAMALISIN.

Babasının elini sıktı. Adamın gururlu yüzüne bakarak masum masum gülümsedi. "Ah, çok teşekkür ederim baba."

Gazeteyi katlayıp masaya koydular. Dick, Todd'un annesine bir not yazıp "Yıldızlar Takımı'ndan Oğlun" diye imza atmasında ısrar etti.

22

Ed French ya da öğrencilerin Basket Ayakkabısı, Lastik Ed French, Lastikli Kabak gibi adlar taktıkları psikolog, bir pedagoglar toplantısına katılmak için deniz kenarındaki güzel San Remo'ya gitmişti. Pedagoglar hiçbir zaman fikir birliğine varamazlardı. Onlar sadece fikir birliğine varamadıkları konusunda anlaşırlardı. Adam okunan kâğıtlar, seminerler ve tartışmalardan bir gün içinde bıkmıştı. İkinci günün ortasına doğru San Remo'dan da sıkıldığını anladı. San Remo'nun şahane manzarası ve güzel ormanı dışında başka bir şeyi yoktu. Burada ne bir sinema, ne de bir bovling salonu vardı. Ed de oradaki tek bara gitmek istememişti. Barın karşısındaki araba parkı, çoğunun üstünde Reagan'ın adı bulunan etiketler yapıştırılmış kamyonlarla doluydu. Psikolog geceyi kovboy şapkası giymiş adamlara bakıp durmadan çalan Loretta Lyn'in plaklarını dinlemekle geçirmek niyetinde değildi.

Dört gün gibi uzun süren bu toplantının üçüncü gününde Ed French, Inn'in 217 numaralı odasındaydı. Televizyon bozuktu ve banyodan da kötü bir koku geliyordu. Neyse, karısıyla kızını evde bırakmıştı. Otelin bir yüzme havuzu vardı ama o yaz egzaması çok kötü olduğu için şort giyip herkesin içine çıkmaya niyeti yoktu. Baldırlarındaki kabuklar yüzünden cüzamlıya benziyordu. Bir sonraki konferansa henüz bir saat vardı. Oturup telefon rehberini alarak karıştırmaya başladı. Bu küçük yerde hiç tanıdığı olup olmadığını düşünüyordu. Bu güzel, küçük sahil kasa-

basında yaşayacak kadar çılgın biri bulunabilir miydi? Sayfaları çevirirken, orada gerçekten bir tanıdığı olduğunu anladı. Birden gözleri iri iri açıldı ve doğrulup oturdu.

Lord Peter Wimsey.

Televizyonda son günlerde birkaç Wimsey macerası seyretmişti zaten. Tanıklar Bulutu, Ölüm Haber Vermeli ve Dokuz Terzi'yi görmüşler, karısı Sondra'yla bu oyunlara bayılmışlardı. Sondra, Wimsey rolündeki Ian Charmichael'i pek beğeniyordu. Karısının o aktörü fazla övmesi Ed'i sinirlendirmiş ve Carmichael'in aslında hiç de Lord Peter'a benzemediğini söylemişti.

"Sandy, adamın yüz biçimi hiç de Wimsey'inki gibi değil. Hem dişleri de takma!"

Sondra uzandığı kanepeden bağırmıştı. "Yok canım! Sen sadece kıskanıyorsun. O çok yakışıklı!"

Küçük Norma da üstünde pijamasıyla oturma odasında zıplamaya başlamıştı. "Babam kıskanç... Babam kıskanç."

Ed biraz da öfkeyle süzmüştü kızını. "Bir saat önce yatmış olman gerekirdi. Burada olduğunu görmeye devam edersem, orada olmadığını kesinlikle anlayacağım."

Küçük Norma böylece susturulunca adam yine Sondra'ya dönmüştü. "Üç ya da dört yıl önce okulda Todd Bowden adında bir çocuk olduğunu anımsıyorum. Büyükbabası benimle konuşmaya gelmişti. İşte o adam tıpkı Wimsey'e benziyordu. Çok yaşlı bir Wimsey. Fakat yüz biçimi aynıydı..."

Küçük Norma bağırmaya başladı. "Wim... ziii, Dim... zii, Jim... zii."

Sondra, "İkiniz de susun," dedi. "Bence Carmichael dünyanın en yakışıklı erkeği." Karısı ne sinir bozucuydu!

Todd Bowden'ın büyükbabası emekli olup San Remo'ya yerleşmemiş miydi? Tabii, bunu doldurulan belgelerden birinde görmüştü. Todd'un o yıl sınıfın en başarılı öğrencilerinden biri olduğunu da anımsıyordu. Sonra birden çocuğun notları düşü-

vermişti. Yaşlı adam gelip ailenin sorunları olduğunu anlatmış ve Ed'den bir süre duruma ilişmemesini istemişti. Ed aslında bunun işe yaramayacağını düşünmekle birlikte, yaşlı adam çok etkileyici olduğu ve belki de Wimsey'e benzediği için razı olmuştu. İşin ilginç yanı da, Todd'un bir ay kadar kısa süre içinde kendisini toplaması ve notlarını düzeltmesiydi.

Ed, ihtiyar, aileyi toplayıp herkesin canına okumuş olmalı diye düşündü. Bu işi kolaylıkla yapacak biri olduğu gibi, insanları azarlamaktan da zevk alacak birine benziyordu.

İki gün önce Todd'un resmini gazetede görmüştü. Çocuk Güney Kaliforniya Yıldızlar Takımı'na seçilmişti. Her yaz beş yüz aday gösterildiği için hiç de küçümsenecek bir başarı sayılmazdı bu. Çocuğun resmini görmeseydim büyükbabası aklıma gelmezdi herhalde diye düşündü.

Rehberin sayfalarını kararlı bir tavırla çevirdi ve Bowden'ı buldu. Adam 403 Ridge Yolu'nda oturuyordu. Telefonu açarak numarayı çevirdi. Zil birkaç kez çaldı ve tam Ed kapatacağı sırada yaşlı adam cevap verdi. "Alo?"

"Alo, Bay Bowden. Ben Ed French. Santo Donato Okulu'ndan."

"Evet?" Bu seste nezaketten başka bir şey yoktu. Yaşlı adam kendisini tanımamıştı. Evet, üç yaş daha ihtiyarlamıştı. Zaman zaman olaylar kafasından çıkıyordu herhalde.

"Beni anımsadınız mı efendim?"

"Anımsamam mı gerekiyor?" Bowden'ın sesi ihtiyatlıydı. Ed gülümsedi. Yaşlı adam bazı şeyleri unutuyor ama bu durumu belli etmemeye çalışıyordu anlaşılan. Babası da kulakları iyi işitmemeye başlayınca böyle olmuştu.

"Ben, okuldayken torununuz Todd'un danıştığı psikologdum. Sizi kutlamak için aradım. Kendisi kefeni yırtarak liseye gitti değil mi? Şimdi de Yıldızlar arasında yer alıyor, şahane!"

"Todd!" Adamın sesi birden canlandı. "Evet, torunum çok başarılı oldu değil mi? Sınıf ikincisi! Oğlum telefon ederek Todd'un mezuniyet gecesine gelmemi istedi. Fakat ben şimdi tekerlekli sandalyedeyim. Geçen ocakta kalça kemiğimi kırdım. Oraya te-

kerlekli sandalyeyle gitmek istemedim. Fakat onun mezuniyet resmini oturma odama koydum tabii! Todd ailesinin gururlanmasını sağladı. Ben de çok gururlandım tabii."

"Evet, onun sorunu atlatmasını sağladık." Ed konuşurken gülümsüyordu fakat biraz da şaşırmıştı. Todd'un büyükbabasının sesi hiç de eskisi gibi değildi. Ama aradan yıllar geçmişti.

"Sorun mu? Ne sorunu?"

"Sizinle konuşmuştuk... Todd derslerinde başarısızlığa uğradığı sırada. Yani ortaokuldayken..."

Yaşlı adam, "Ne demek istediğinizi anlayamadım," diye mırıldandı. "Richard'ın oğlu için konuşma cesaretini asla gösteremem. Böyle bir şey tatsızlıklara yol açar. Bunun ne büyük olaylara neden olacağını bilemezsiniz. Bir yanlışlık yaptınız delikanlı."

"Ama..."

"Bir yanlışlık bu. Beni başka bir öğrencinin büyükbabasıyla karıştırdınız sanırım."

Ed iyice sersemlemişti. Ömründe belki de ilk kez söyleyecek bir şey bulamadı. Bu işte bir yanlışlık vardı. Ama yanlışlığı yapan kendisi değildi.

Bowden kuşkuyla, "Aradığınıza sevindim Bay..." dedi.

Ed kendini topladı. "Ben San Remo'dayım Bay Bowden. Bir konferansa katılıyorum. Yarın sabah onda son bildiri de okunacak ve işimiz bitecek. Acaba gelip sizi birkaç dakika görebilir miyim?"

"Neden?"

"Sadece merak sanırım. Bu geçmişte kalan bir olay ama bundan üç yıl kadar önce Todd'un notları birden düştü. Bu yüzden evine bir mektup yollamamız gerekti. Anne ya da babasıyla veya her ikisiyle konuşmak istiyorduk. Beni görmeye çok hoş bir adam olan büyükbabası Victor Bowden geldi."

"Fakat size anlattım ya..."

"Biliyorum. Fakat ben Todd'un büyükbabası olduğunu iddia eden biriyle konuştum. Artık bunun önemi yok ama insan merak ediyor. Sadece birkaç dakikanızı alacağım, çünkü akşam yemeğine beni eve bekliyorlar."

Bowden hafif bir üzüntüyle konuştu. "Benim vaktim bol. Bütün gün buradayım. İstediğiniz zaman gelebilirsiniz."

Ed teşekkür edip telefonu kapattı. Yatağının kenarına oturarak düşünceli düşünceli telefona baktı. Bowden'a, "Artık bunun önemi yok," demişti. Fakat kendisi için önemliydi bu. Çocuklardan birinin kendisini böyle aldatmasına alışık değildi. Bu beklenmedik haber onu üzmüştü. Yine de, herhalde yaşlı adam bunadı diye düşünüyordu. Fakat Victor Bowden'ın konuşması hiç de bir bunağınkine benzemiyordu. Hem, kahretsin, ses de onunkine benzemiyordu.

Todd Bowden ona numara mı yapmıştı?

Ed böyle bir şeyin olabileceği kanısına vardı. Özellikle Todd gibi çok zeki bir çocuk bunu başarabilirdi. O sadece Ed French'i değil herkesi kandırabilirdi. Notları düştüğü sırada yollanan Çakma Kartları'na annesinin ya da babasının imzasını atmış olabilirdi. Çünkü sadece yıl sonu karneleri iade edilmezdi. Daha sonra karneyi öğretmene vermeden önce yine notları düzeltmiş olmalıydı. Aslında karnede bu tür çift silintiler belli olurdu. Ama sınıf öğretmenlerinin altmış öğrencisi vardı ve hiçbiri karneleri açıp inceleyecek vakti bulamazdı.

Hem Todd'un notları tam on iki yarıyıl içinde sadece iki kez düşmüştü. Diğer notları iyi olduğu için de çocuk durumu düzeltip yakayı kurtarmıştı. Zaten kaç anne ve baba gidip Kaliforniya Eğitim Dairesi'ndeki öğrenci sicillerine bakardı? Özellikle Todd Bowden gibi parlak bir öğrencinin ailesinin aklına bunu yapmak gelir miydi?

Ed French kaşlarını çattı. Artık bunun önemi yok diye yineledi kendi kendine. Todd'un lisede çok başarılı olduğunu biliyordu. Çocuk burs kazanmış Berkeley'e gidiyordu. Ailesi de haklı olarak onunla övünüyordu herhalde. Hayır, olanların önemi yoktu artık. Fakat büyükbaba rolünü oynayan kimdi?

İşte bunu kafasından çıkaramıyordu. Kimdi o adam? Todd Bowden gidip Aktörler Sendikası'ndan büyükbaba rolünü oynayacak yaşlı bir adam mı bulmuştu? Hayır, bu olamazdı. Peki han-

gi aklı başında adam bu tür çılgınca bir numarayı kabul ederdi? Hem kabul etmesine yol açan neydi?

Lastik Ed işte bunu bilemiyordu.

Ed French ertesi gün Ridge Yolu'na giderek Victor Bowden'la uzun uzun konuştu. Üzümlerden, marketçilikten, süpermarketlerin küçük marketlerin kapanmasına neden olduğundan ve Güney Kaliforniya'daki politikadan söz ettiler. Bay Bowden sabahın on buçuğu olmasına karşın Ed'e bir kadeh şarap ikram etti. Bir değnek bir makineliye ne kadar benzerse, Victor Bowden da Lord Peter Wimsey'e o denli benziyordu. Hem bu adam Ed'in anımsadığı gibi hafif bir vurguyla konuşmuyordu. Üstelik çok da şişmandı. Oysa Ed'i görmeye gelen büyükbaba rolündeki adam incecikti.

Ed evden ayrılırken, "Bu olayı Bay Bowden'la eşine anlatmazsanız sevinirim," dedi. "Belki durumun basit bir açıklaması vardır... Olmasa bile artık geçmişte kaldı."

Bowden kadehini güneşe doğru kaldırıp şarabın koyu kırmızı rengine baktı. "Bazen geçmiş gömülmeyi istemez. Yoksa insanlar tarihi incelerler miydi?"

Ed rahatsız rahatsız gülümsedi ve bir şey söylemedi.

"Ama üzülmeyin. Richard'ın işlerine karışacak değilim. Todd da iyi bir çocuktur. Sınıf ikincisi... İyi bir çocuk olmalı. Haklı mıyım?"

Ed French hevesle. "Çok haklısınız," diye cevap vererek bir kadeh şarap daha istedi.

23

Dussander'in uykusu rahatsızdı. Durmadan kötü rüyalar görüyordu. Onlar duvarı yıkıyorlardı. Orada binlerce, belki milyonlarca mahkûm vardı. Hepsi de ormandan çıkıp kendilerini elektrik verilmiş dikenli tellere atıyorlardı. Bu yüzden tel örgü içeriye doğru çökmekteydi. Bazı teller koparak mavimsi kıvılcımlar çıkarıyorlardı. Fakat onların sonu gelmiyordu. Führer'in, Rommel'in iddia ettiği gibi deli olduğu anlaşılıyordu. Hitler bunun duruma kesin bir çözüm olduğunu söylediği için deliydi. Orada milyarlar vardı. Onlar evreni dolduruyorlardı ve hepsi de Dussander'in peşindeydi.

"İhtiyar... Uyan ihtiyar. Dussander. Uyan ihtiyar, uyan."

Dussander önce sesi rüyasında işittiğini sandı.

Almanca konuşulduğuna göre, bu da düşün bir bölümü olmalıydı. Bu yüzden ses o kadar korkunçtu. Uyanabilirse bu sesten kaçacak ve kurtulacaktı. Onun için kendini zorladı...

Yatağının yanındaki iskemlede bir adam vardı. İskemleyi çevirip ters oturmuş olan adam düş değil gerçekti. Ziyaretçi, "Uyan ihtiyar," diyordu. Gençti... otuzundan fazla yoktu. Çelik çerçeveli gözlüğün arkasındaki koyu renk gözler çok ciddiydi. Kahverengi saçları uzuncaydı, yakasına kadar iniyordu. Dussander bir an onun kılık değiştirmiş çocuk olduğunu sandı. Fakat Kaliforniya iklimi için fazla kalın, eski tip lacivert elbise giymiş olan çocuk değildi. Ceketin yakasında küçük bir gümüş rozet vardı. Vampir-

leri ve kurt adamları öldürmek için kullanılan madendi bu. Rozet de bir Musevi yıldızıydı.

Dussander Almanca, "Benimle mi konuşuyorsun?" diye sordu.

"Başka kiminle konuşabilirim? Oda arkadaşın gitti."

"Heisel mi? Evet, dün taburcu olup evine gitti."

"İyice uyandın mı?"

"Tabii. Fakat beni biriyle karıştırıyorsun. Adım Arthur Denker. Belki de yanlış odaya geldin."

"Benim adım Weiskopf. Seninkiyse Kurt Dussander."

Dussander dudaklarını yalamak istediyse de bunu yapmadı. Belki de hâlâ düş görüyordu. Şimdi şurada bir şarapçı ve bir de bıçak olsa, yakasında Musevi yıldızı olan bu adamı duman haline getirip uçururum diye düşündü. Gördüğü bir karabasan olacaktı.

"Dussander adında birini tanımıyorum. Seni anlamıyorum. Seni anlamıyorum. Zile basıp hemşireyi çağırayım mı?"

Weiskopf, "Anlıyorum," diyerek hafifçe kımıldandı ve alnına düşen saçı geriye itti. Onun kesin tavrı Dussander'in son umudunu da yitirmesine yol açtı.

Weiskopf boş yatağı işaret etti. "Heisel."

"Heisel, Dussander, Weiskopf... Bu adlardan hiçbirinin benim için bir anlamı yok."

Weiskopf, "Heisel evde yağmur oluğunu onarırken merdivenden düştü," dedi. "Belkemiğini kırdı. Belki bir daha hiç yürüyemeyecek. Çok yazık. Fakat yaşamındaki tek felaket değildi bu. Kendisi Patin'de kalmış. Karısıyla kızlarını senin yönetimindeki Patin'de kaybetmiş."

Dussander söylendi. "Sen çıldırmışsın. Adım Arthur Denker. Bu ülkeye karım ölünce geldim. Ondan önce ben..."

Weiskopf bir elini havaya kaldırdı. "Bu hikâyelere boş ver. Heisel senin yüzünü unutmamış. Bu yüz..." Genç adam bir numara yapan sihirbaz gibi bir fotoğrafı Dussander'in suratına yak-

laştırdı. Bu, çocuğun kendisine yıllar önce gösterdiği resimdi. Başında şık SS kasketi olan genç bir Dussander masasının arkasında oturuyordu.

Dussander kelimeleri dikkatle söyleyerek İngilizce konuştu. "Ben savaş sırasında bir fabrikada teknisyendim. Görevim zırhlı arabalar ve kamyonlar için döndürme mili yapmaktı. Daha sonra Panzer tanklarının yapılmasına yardım ettim. Berlin Savaşı sırasında ihtiyat güçlerini de çağırdılar. Kısa süre kahramanca çarpıştım. Savaştan sonra Essen'deki Menchles Motor Fabrikası'nda çalıştım..."

"Evet, Güney Amerika'ya kaçman gerekene kadar öyle yaptın. Musevilerin dişlerinden alıp erittiğin altınla İsviçre'deki gizli hesabındaki parayı alarak Güney Amerika'ya kaçtın. Bay Heisel evine mutlu bir adam olarak döndü. Ah, gece karanlıkta uyanıp odayı kiminle paylaştığını anlayınca bir an çok fena olmuş tabii. Fakat şimdi kendini çok daha iyi hissediyor. Tanrı'nın en büyük insan kasaplarından birinin yakalanmasında başrolü oynaması için belkemiğini kırdığına inanıyor. Tanrı'nın kendisine böylece büyük bir lütuf yaptığını düşünüyor."

Dussander ağır ağır konuştu. "Ben savaşta fabrikada teknisyendim..."

"Ah, neden bu palavralardan vazgeçmiyorsun? Elindeki belgeler sahte. Bunu ben de biliyorum, sen de biliyorsun. Seni yakaladık."

"Benim görevim döndürme mili imal..."

"Senin görevin her gün binlerce ceset imal etmekti. Bu yıl sona ermeden o ya da bu şekilde Tel Aviv'de olacaksın. Bu kez görevliler bizimle işbirliği yapıyorlar Dussander. Amerikalılar mutlu olmamızı istiyorlar ve bizi mutlu edecek şeylerden biri de sensin Dussander."

"Zırhlı araba ve kamyonlar için döndürme mili... Daha sonra Panzer tanklarının yapılmasına yardım ettim."

"Neden can sıkıyorsun? Neden işi uzatıyorsun?"

"İhtiyat güçlerini çağırdıklarında..."

"Pekâlâ. Beni yine göreceksin. Çok kısa süre sonra göreceksin."

Weiskopf kalkıp odadan çıktı. Dussander de gözlerini kapattı. Acaba Weiskopf Amerikalıların işbirliği konusunda doğru mu söylüyordu? Üç yıl önce Amerika'da petrol sıkıntısı varken buna inanamazdı. Fakat İran'daki karışıklık, Amerika'nın İsrail'i daha fazla desteklemesine neden olabilirdi. Bu olasıydı. Ama bunun ne önemi vardı? Weiskopf ve arkadaşları yasalara uygun şekilde ya da yasadışı yollara başvurarak kendisini ele geçireceklerdi. Onlar Naziler konusunda asla uzlaşmazlardı. Hele kamplar konusunda manyaktan farksızdılar.

Dussander zangır zangır titriyordu. Fakat artık ne yapması gerektiğini biliyordu.

24

Santo Donato Ortaokulu'nun öğrenci kayıtları kuzeydeki eski bir ambarda duruyordu. Ambar terk edilmiş eski istasyonun yakınındaydı. Burası okulun kendi deposuydu.

Ed French öğleden sonra dörtte peşinde kızı Norma'yla oraya geldi. Bir kapıcı onları içeriye aldı ve Ed'e aradığı şeyi dördüncü katta bulacağını söyledi. Onları zangırdayan ve pek ağır hareket eden eski asansöre götürdü. Norma asansörden epey korktu ve ancak dördüncü katta inince kendine gelerek sandıklar ve dosyaların arasında koşmaya başladı. Ed bir süre aradıktan sonra içinde 1975'in karneleri olan dosyayı buldu. İkinci kutuyu çekerek B harfine baktı. BORK, BOSTWICK, BOSWELL, BOWDEN TODD. Çocuğun karnesini alarak loş ışıkta baktı. Sonra tozlu camlardan birine yaklaştı. Hemen işi fark etti. Üç yıldan beri o dosyada duran karnenin dikkatle, adeta profesyonelce değiştirildiğini anladı. "Aman Tanrım!" diye mırıldandı.

O sırada küçük kız neşeli neşeli bağırarak sandıklar arasında dans ediyordu.

25

Dussander ağır ağır yürüyerek hastane koridorunda ilerledi. Hâlâ bacakları biraz halsizdi. Beyaz hastane kıyafetinin üstüne mavi ropdöşambrını giymişti. Saat sekizi birkaç dakika geçiyordu. Hemşireler nöbet değiştirmekteydiler. Yarım saat süreyle biraz karışıklık olurdu. Nöbet değişiklikleri sırasında bu durumu fark etmişti. O sırada hemşire odasında hastaların durumuyla ilgili bilgi veriliyor, dedikodu yapılıyor ve kahve içiliyordu. Hemşireler odası su içilen yerin hemen karşısındaki köşedeydi.

Dussander'in istediği de tam su içilen yerin karşısındaydı.

O anda geniş koridorda kimse kendisini fark etmedi. Yaşlı adam orasını bir tren istasyonuna benzetti. Bir yolcu treni kalkmadan önce peronda sesler yankılanıyordu. Yürüyebilen yaralılar kendisi gibi ropdöşambr giymişlerdi. Diğerleri hastane kıyafetlerinin arkasını kapamaya çalışıyorlardı. Değişik odalarda çalan radyolardan değişik müzik etrafa yayılıyordu. Bir odada bir adam gülüyordu. Başka birinde de bir erkek ağlamaktaydı. Burnunu bir cep romanına sokmuş olan bir doktor yanından geçti.

Dussander gidip su içti ve elinin tersiyle ağzını sildi. Karşı taraftaki kapalı kapıya baktı. O kapı hep kapalıydı. Daha doğrusu öyle olması gerekiyordu. Fakat Dussander kapının zaman zaman kilitli olmadığını ve orada bir nöbetçi bulunmadığını da anlamıştı. Nöbet değişirken hemşireler köşedeki odada toplanıyorlardı. Dussander bütün bunları uzun, çok uzun yıllardır kaçmakta olan bir insana özgü ihtiyatlı, dikkatli gözleriyle fark etmişti. Keşke o

kapıyı bir hafta daha gözetleyecek vaktim olsaydı diye düşünüyordu. Böylece tehlikeleri daha iyi anlardım. Ancak o an harekete geçmesi gerekiyordu. Önünde bir haftası daha yoktu. Hastanedekiler onun bir canavar olduğunu belki iki üç gün daha duymazlardı. Ama belki de her şeyi ertesi gün öğrenirlerdi. Beklemeye cesareti yoktu. İş duyulunca onu sürekli gözetleyeceklerdi.

Bir yudum su daha içip ağzını sildi yine. İki yana bir göz attı. Sonra kendisini hiç gizlemeden sakin sakin yürüyerek karşı tarafa geçti. Kapıyı açtı. Burası ilaç deposu olarak kullanılan yerdi. Eğer görevli kadın masasının başındaysa miyop Bay Denker rolüne girecek, "Özür dilerim efendim. Burasını tuvalet sandım," diyecekti.

Fakat ilaç deposu boştu.

Yaşlı adam soldaki üst rafa baktı. Orada kulak ve göz damlaları vardı sadece. İkinci rafa müshiller ve supposituarlar konmuştu. Üçüncü çekmede Sekonal'le Veronal'i gördü. Bir şişe Sekonal'i cebine soktu. Sonra geri dönüp kapıdan çıktı. Yüzünde şaşkın bir gülüş vardı. Orasının tuvalet olmadığını anlamıştı. Hata yapmıştı. Tuvalet tam karşıda, su içilen yerin yanındaydı.

Üstünde ERKEKLER yazılı kapıyı açıp içeri girdi. Ellerini yıkadı. Sonra ünlü Bay Heisel'in taburcu edilmesiyle yalnızca kendisine kalan odaya döndü. Komodinin üstünde bir bardak ve su dolu plastik bir sürahi duruyordu. Yazık, yanında burbon viskisi yoktu. Buna üzüldü. Ama neyle içerse içsin, o haplar sayesinde rahatça uçup gidecekti.

Hafifçe gülümsedi. "Morris Heisel, salud," diyerek bardağa su doldurdu. Bunca yıl gölgelerden korkmuş, park sıralarında, lokantalarda, otobüs duraklarında tanıdığını sandığı yüzleri görmüştü. Sonunda hiç dikkatini çekmeyen bir adam onu elevermişti. Gülünçtü bu. Heisel'e hiç aldırmamış, belkemiğini kıran adama hiç önem vermemişti. Tekrar düşününce bunun gülünç değil, çok gülünç olduğu kanısına vardı.

Ağzına üç hap atarak suyla yuttu. Sonra üç daha aldı. Bunu üç hap daha izledi. Koridorun karşısındaki küçük bir masanın

üstüne eğilmiş iki adamın dama oynadıklarını görüyordu. Dussander onlardan birinin fıtığı olduğunu biliyordu. Ya öteki? Safrakesesinde taş mı vardı? Yoksa taş böbreğinde miydi? Ya da kanser miydi? Veya prostat? Yaşlılıktaki korkunç olaylar sayısızdı.

Bardağa yine su koydu ama hapları almaya devam etmedi. Fazla hap onu yenilgiye uğratabilir, kusabilirdi ve midesini yıkayarak kalanı da çıkarırlardı. Amerikalılar da İsraillilerin uygulayacakları aşağılatıcı şeyleri görmesi için kendisini kurtarırlardı. Uykusu gelmeye başlayınca birkaç hap daha alacaktı. Bu da yeterdi.

Dama oyuncularından birinin titrek sesini duydu. "İşte beş taşını daha aldım. Buna ne dersin bakalım?"

Fıtıklı adam cevap verdi. "Başta kazanmıştım. Onun için biraz sonra görürsün gününü. Fırlayıp uçacağım. Tutabilene aşkolsun."

Dussander uykulu uykulu, uçacağım diye düşündü. Onların gözleri önünde uçacağım... O anda aklına çok saçma bir şey geldi. Keşke çocuğa bir not bırakıp ona çok dikkatli olmasını tembih etseydim... Sonunda kendini öldüren yaşlı bir adamı dinlemesini söyleseydim... Dussander çocuğu hiçbir zaman sevmemiş fakat zamanla ona saygı duymaya başlamıştı. Hem onunla konuşmak kendi düşüncelerini dinlemekten çok daha iyi olmuştu. Fakat yazacağı şeyler çok masumca da olsa yine de çocuktan kuşkulanırlardı. Dussander bunu istemiyordu.

Çocuk bir iki ay hiç rahat edemeyecek diye düşündü. Bir görevlinin gelerek bir banka kasasında bulunan belirli bir belge hakkında kendisini sorguya çekmesini bekleyecek. Arthur Denker adıyla bilinen Kurt Dussander'in kiraladığı kasa... Fakat çocuk bir süre sonra doğru söylediğime inanmaya başlayacaktır. Kafasını yitirmemesi koşuluyla bu olaylar çocuğa zarar vermez.

Dussander kendisine kilometrelerce uzunmuş gibi gelen elini uzattı. Su bardağını aldı. Üç hap daha içti. Bardağı yerine bırakarak gözlerini kapattı. Başını rahat, yumuşak yastığa gömdü.

Ömründe bu kadar uykusu geldiğini anımsamıyordu. Çok uzun ve rahat bir uyku olacaktı bu.

Ama düş görürse durum değişirdi.

Bu düşünce dehşete kapılmasına neden oldu. Ne olur Tanrım, düş görmeyeyim. O düşleri görmeyeyim. Uyanma olasılığı bulunmadan sonsuza dek o düşleri görmeyeyim. Hayır...

Dehşete kapılarak uyanmak için çabaladı. Yatakta beliren aç parmaklı eller hevesle uzanıyor ve onu yakalamaya çalışıyorlardı.

"HAYIR!"

Düşüncelerini, hızla dönerek aşağıya doğru giden simsiyah bir helezon kesti. Bu helezon onu içine alarak düşlerin oluştuğu yere doğru indirdi, indirdi.

Gece 1.35'te onun fazla uyku ilacı içtiği anlaşıldı. On beş dakika sonra da ölmüş olduğu kabul edildi. Görevdeki genç hemşire, yaşlı Bay Denker'ın hafif alaylı nezaketinden pek hoşlanmıştı. Ağlamaya başladı. Kadın Katolik'ti ve iyileşmekte olan tatlı ihtiyarcığın böyle bir şey yaparak ölümsüz ruhunu cehennem ateşinde yakmasına anlam veremiyordu.

26

Pazar sabahları Bowden'ların evinde kimse dokuzdan önce kalkmazdı. O sabah dokuz buçukta Todd ve babası masaya oturmuş okuyorlardı. Monica da uykulu uykulu onlara yumurta, portakal suyu ve kahve verirken hiç konuşmuyordu.

Todd bir roman okuyordu. Dick de *Mimarlık* dergisine dalmıştı. Gazetenin kapıya çarptığını duydular.

"Gazeteyi getirmemi ister misin baba?"

"Ben alırım."

Dick gazeteyle geri dönüp oturarak kahvesini yudumlamaya başladı ve gözleri baş sayfaya ilişince de boğulacak gibi öksürdü.

Monica hemen onun yanına geldi. "Ne var Dick?"

Dick genzine kaçan kahveyi öksürerek çıkardı. Todd kitabın üstünden hafif bir merakla bakarken, kadın Dick'in sırtına vurmaya başladı. Ama o sırada Monica'nın gözleri de gazeteye ilişti ve o anda eli havada hareketsiz kaldı. Gözleri büyüdü, büyüdü.

Dick Bowden güçlükle konuşabildi. "Aman Tanrım!"

Monica, "Bu olamaz... İnanamam..." dedi ve devam edemeyerek sustu. Todd'a baktı. "Ah şekerim..."

Todd o zaman telaşlanarak kalkıp babasına yaklaştı. "Ne oldu?"

Dick güçlükle mırıldandı. "Bay Denker..."

Todd başlığı okuyunca her şeyi anladı. KAÇAK NAZİ SANTO DONATO HASTANESİ'NDE İNTİHAR ETTİ. Bu başlığın altında yan yana iki resim vardı. Todd daha önce bunların ikisini

de görmüştü. Birinde, Arthur Denker altı yaş daha genç ve sağlıklıydı. Todd bunu bir hippi sokak fotoğrafçısının çektiğini ve yaşlı adamın tehlikeli ellere düşmemesi için resmi satın aldığını biliyordu. Diğeri, Patin'deki masasının arkasında kasketini hafifçe yana eğmiş Kurt Dussander adlı SS subayının fotoğrafıydı.

Hippinin çektiği resmi bastıklarına göre, Dussander'in evine girmişlerdi demek.

Todd yazıyı okurken kafası karmakarışıktı. Şarapçılardan söz edilmiyordu. Fakat o cesetler bulunacaktı. O zaman bu hikâye bütün dünyayı ilgilendirecekti. Gazeteler, PATİN KOMUTANI HUYUNDAN VAZGEÇMEDİ. NAZİ BODRUMUNDAKİ KATLİAM, İNSAN KASABI gibi başlıklar atacaklardı.

Todd Bowden ayakta sallandı.

Çok uzaktan gelen annesinin feryadını duydu. "Onu tut Dick! Bayılıyor!"

Bu söz... "Bayılıyor, bayılıyor, bayılıyor..." durmadan kafasında yankılanıyordu. Babasının kolunu tuttuğunu hisseder gibi oldu. Ondan sonra da bir süre ne bir şey gördü, ne de işitti.

27

Ed French kahvaltıda çöreğini yerken gazetesini açtı. Önce öksürdü, sonra öğürür gibi bir ses çıkardı ve çiğnediği lokmayı masaya tükürdü.

Sondra French telaşlandı. "Eddie, bir şeyin yok ya?"

Küçük Norma heyecanla karışık bir neşeyle bağırmaya başladı. "Babam boğuluyor, babam boğuluyor." Sonra annesinin yanına giderek o da Ed'in sırtına vurmaya başladı. Fakat adamın bu darbeleri pek hissettiği yoktu. Yuvalarından uğrayan gözlerini gazeteden ayıramıyordu.

Sondra, "Ne oldu?" diye sordu.

Ed bağırdı. "O! O!" Parmağını hızla gazeteye vuruyor, sayfaları deliyordu.

"Şu adam! Lord Peter!"

"Tanrı aşkına, sen ne söylüyorsun?"

"O Todd Bowden'ın büyükbabası!"

"Ne? Şu savaş suçlusu mu? Eddie, bu delilik!"

Ed, "Fakat o..." diye inledi. "Aman güzel Tanrım, işte o!"

Sonra French resme uzun uzun baktı. Sonunda, "Fakat hiç de Peter Wimsey'e benzemiyor," dedi.

28

Yüzü iyice solan Todd annesiyle babasının arasında, kanepede oturuyordu. Karşılarında da saçları kırlaşmış. Richler adında nazik bir polis dedektifi vardı. Todd'un babası polis çağırabileceğini söylemişti. Fakat Todd titreyen, kısılan bir sesle bunu kendisi yapmıştı.

Todd sözlerini bitirdi. Zaten pek uzun da sürmemişti. Monica'nın ödünü patlatan ifadesiz bir sesle, makine gibi konuşmuştu. Evet, on yedisine gelmişti, ama çok bakımdan hâlâ bir çocuktu. Bu olay onu yaralamıştı ve bu yaranın izini ömrü boyunca taşıyacaktı.

"Ona kitap okudum... ah bilemiyorum. *Tom Jones, Nehrin Kıyısındaki Değirmen.* Bu çok tatsızdı. *Değirmen*'i tamamladığımızı sanmıyorum. Hawthorne'un bazı öyküleri... *Büyük Taş Yüz ve Genç Goodman Brown* adlı öyküleri çok beğendiğini de anımsıyorum. *Pickwic*k'e başladık ama onu sevmedi. Dickens'ın ancak ciddileştiği zaman komik olduğunu söyledi. *Pickwick*'i basit bulmuştu. En iyisi *Tom Jones*'tu. İkimiz de onu sevdik."

Richler, "Bu üç yıl önceydi," dedi.

"Evet. Fırsat buldukça ona uğrardım. Fakat okulum kentin öbür ucundaydı... Ayrıca çocuklarla beyzbol oynuyordum. Derslerim daha fazla vaktimi alıyordu... türlü şey çıkıyordu."

"Yani daha az zamanın vardı."

"Evet... Okuldaki dersler daha zordu ve ben üniversiteye burs kazanabilmek için çok çalışıyordum."

Monica adeta ezberlemiş gibi, "Fakat Todd çok yetenekli bir öğrencidir," diye atıldı. "Sınıf ikincisiydi. Kendisiyle çok gururlandık."

Richler tatlı tatlı gülümsedi. "Bundan eminim. Fairview'da okuyan iki oğlum var. Pek çalışkan değiller. Sadece sporda çok başarılılar." Yine Todd'a döndü. "Liseye başladıktan sonra ona kitap okumadın mı?"

"Hayır. Zaman zaman gazete okuyordum. Başlıklarda ne olduğunu sorardı. O sıralarda Watergate olayıyla ilgileniyordu. Ayrıca daima borsayı bilmek isterdi. Borsa haberleri çok küçük puntoyla verildiği için de çok kızardı. Fakat neden hisse senetleriyle ilgilendiğini bilmiyorum."

Richler, "Birkaç hisse senedi varmış," diye cevap verdi. "Bunların getirdiği parayla geçiniyormuş. Evde tam beş ayrı kimlik bulduk. Doğrusu sinsi bir adammış."

Todd mırıldandı. "Hisse senetlerini herhalde bir banka kasasında saklıyordu."

Richler kaşlarını kaldırdı. "Anlayamadım."

Todd tekrarladı. "Hisse senetleri." Şaşırmış olan babası da Richler'e bakarak başını salladı.

"Hisse senetleri... Geri kalan birkaç hisse senedi karyolasının altındaki bir bavuldaydı. Zaten SS kılığındaki resmini de orada bulduk. Onun bir banka kasası var mıydı? Hiç bundan söz etti mi oğlum?"

Todd düşündü, sonra hayır der gibi başını salladı. "Sadece insanın hisse senetlerini bankada saklayacağını sanıyordum. Bilemiyorum. Bütün bunlar... anlıyorsunuz... kafamı altüst etti." Şaşkın şaşkın baktı. O anda rol de yapmıyordu. Gerçekten sersemlemişti. Fakat kendini koruma içgüdüsü yavaş yavaş ortaya çıkmaktaydı. Dikkati artıyor ve kendine güvenmeye başladığını hissediyordu. Dussander kendini suçlayan belgeyi koymak için bir kasa kiralasaydı, hisse senetlerini de oraya koyardı değil mi? O tehlikeli fotoğrafı da kasaya kilitlerdi.

Richler, "Bu olayda İsraillilerle işbirliği yapıyoruz," dedi. "Ama resmi olarak değil tabii. Gazetecilerle konuşacak olursan

bundan söz etmemeni rica edeceğim. Weiskopf adında biri var. Kendisi yarın seninle konuşmak istiyor Todd. Sen ve ailen kabul ederseniz tabii."

Todd mırıldandı. "Peki." Fakat Dussander'i ömrünün yarısı boyunca kovalayan o av köpeklerinin gelip kendisini koklamalarından korkuyordu. Dussander'in onların zekâsına saygı duyduğunu biliyordu. Bunu aklından çıkarmaması iyi olacaktı.

"Bay Bowden... Bayan Bowden. Oğlunuzun Bay Weiskopf'u görmesine itirazınız var mı?"

Dick Bowden, "Todd'un itirazı yoksa sorun olmaz," dedi. "Yalnız sorular sırasında ben de hazır bulunmak istedim. MOSSAD'dakiler hakkında okuduklarım..."

"Weiskopf MOSSAD ajanı değil. İsraillilerin 'özel görevli' dedikleri türden biri. Aslında kendisi Musevi edebiyatıyla İngiliz grameri öğreten biri. İki de roman yazmış." Richler gülümsedi.

Dick elini havaya kaldırarak adamın devam etmesine engel oldu. "Kim olursa olsun Todd'u rahatsız etmesine izin veremem. Okuduklarımdan anladığıma göre, o adamlar fazla profesyonel oluyorlar. Belki iyi biridir. Fakat sizin de, Weiskopf'un da bir şeyi unutmamanızı isterim. Todd o yaşlı adama yardıma çalıştı. Adam gerçek kimliğini gizliyordu ve Todd'un bundan haberi yoktu."

Todd bitkin bitkin gülümsedi. "Ziyanı yok baba."

Richler, "Senden bütün istediğimiz elinden geldiği kadar bize yardım etmen," dedi. "Endişenizi anlıyorum Bay Bowden. Fakat Weiskopf'un nazik, ısrardan hoşlanmayan biri olduğunu göreceksiniz. Ben sorularımı bitirdim. Şimdi İsraillileri ilgilendiren şeyleri açıklayarak Todd'dan neler beklediklerini anlatayım. Todd kalp krizi geçirdiğinde Dussander'in yanındaymış."

Todd atıldı. "Bir mektup okumam için beni çağırmıştı."

"Bunu biliyoruz." Richler dirseklerini dizlerine dayayarak öne doğru eğildi. "İsrailliler o mektupta neler yazılı olduğunu öğrenmek istiyorlar. Dussander büyük bir balıktı. Fakat göldeki sonuncu balık değil... Sam Weiskopf öyle söylüyor. Ben de ona

inanıyorum. Dussander'in diğer balıklarla ilgili bilgiye sahip olduğunu düşünüyorlar. Onların çoğu sağ ve belki de şimdi Güney Amerika'dalar. Ancak bazıları başka ülkelere yerleşmiş olabilir... Bu ülkeler arasında Amerika da bulunabilir. Buchenwald'da *Unterkommandant* olan bir adamı bir Tel Aviv otelinin lobisinde yakaladıklarını biliyor musunuz?"

Monica'nın gözleri hayretle büyüdü. "Sahi mi?"

"Sahi ya!" Richler başını salladı. "İki yıl önce oldu bu. Şimdi sorun şu: İsrailliler Dussander'in Todd'a okutmak istediği mektubun o büyük balıklardan birinden gelmiş olabileceğini düşünüyorlar. Belki haklılar. Belki de değiller. Fakat gerçeği bilmeyi istiyorlar."

Dussander'in evine gidip eski mektubu yakan Todd hemen lafa girdi. "Size ya da Weiskopf denilen o adama yardım etmeyi isterdim ama mektup Almancaydı. Bunu okumak gerçekten çok güçtü. Kendimi bir budala gibi hissettim. Bay Denker... Dussander... gitgide daha heyecanlanıyor ve doğru dürüst okuyamadığım kelimelerin harflerini sırasıyla saymamı istiyordu. Ama yine de okuduklarımı anlıyordu sanırım. Bir kez güldüğünü ve, 'Evet, evet öyle yaparsın değil mi?'dediğini anımsıyorum. Sonra Almanca bir şey söyledi. Kalp krizi geçirmesinden iki üç dakika önce oldu bu. *Dummkoph* sözcüğü de vardı söylediklerinin içinde. Almanca 'budala' anlamına geliyor sanırım."

Bu yalandan dolayı için için sevinirken durumdan emin değilmiş gibi bakıyordu dedektife.

Richler başını salladı. "Evet, mektubun Almanca olduğunu biliyoruz. Dussander'i kabul eden doktor hikâyeyi senden dinlemiş. O da aynı sözleri yineledi. Fakat o mektup, Todd... mektuba ne olduğunu biliyor musun?"

Todd, işte önemli yere vardık diye düşündü.

"Ambulans geldiğinde mektup masadaydı sanırım. Hep birlikte evden çıktık. Mahkemede bu konuda yemin edemem ama..."

Dick araya girdi. "Masada bir mektup gördüğümü anımsıyorum. Bunu alarak baktım. Uçak postasına uygun ince kâğıtlardı

sanırım. Ama üstündeki yazının Almanca olduğunu fark etmedim."

Richler, "Bu durumda mektubun hâlâ o masanın üstünde olması gerekirdi," dedi. "İşte biz de bunu anlayamıyoruz."

Dick şaşırarak adama baktı. "Yani mektup orada değil mi?"

"Orada değildi ve şimdi de orada yok."

Monica, "Belki biri eve girmiştir," dedi. "Bir pencerenin camını filan kırıp..."

Richler, "Bunu yapmasına gerek yoktu," diye cevap verdi. "Adamı evden çıkarma telaşı arasında kapıyı kilitlemeyi unutmuşlar. Dussander de birine kapıyı kilitlemesini söylemeyi akıl etmemiş anlaşılan. Öldüğünde kapının anahtarı pantolonunun cebindeydi. Evin kapısı, sağlık memurları kendisini sedyeyle dışarıya çıkardıkları andan itibaren kilitli değildi. Biz bu sabah iki buçukta kapıyı mühürledik."

Dick kaşlarını kaldırdı. "İşte durum anlaşıldı."

Todd atıldı. "Hayır. Ben Komiser Richler'i düşündüren şeyi anladım." Evet, bunu hemen fark etmişti. Ancak bir kör bu durumu göremezdi. "Neden bir hırsız eve gidip sadece bir mektubu çalsın? Özellikle Almanca bir mektubu? Bunun anlamı yok. Bay Denker'ın çalmaya değecek pek fazla bir şeyi yoktu tabii. Ama eve giren bir hırsız yine de mektuptan iyi bir şeyler bulabilirdi."

Richler başını salladı. "İyi anladın. Hiç fena değil doğrusu."

Monica oğlunun saçlarını okşadı. "Todd bir zamanlar dedektif olmayı kafasına koymuştu." Çocuk büyüyeli beri saçlarının okşanmasından ya da karıştırılmasından hoşlanmıyordu ama o ara itiraz etmedi. Kadın oğlunun solgun yüzüne baktıkça endişeleniyordu. "Ama sonra fikrini değiştirdi. Şimdi tarihle ilgileniyor."

Richler, "Tarih iyi bir konu," diyerek gülümsedi. "Hem istersen geçmişi araştıran bir tarihçi de olabilirsin. Josephine Tey'i okudun mu hiç?"

"Hayır efendim."

"Neyse, önemi yok. Keşke oğullarımın da bu yıl Angels'ın kupayı kazanmasını görmekten daha büyük istekleri olsaydı."

Todd bitkin bitkin gülümsedi ve ses çıkarmadı.

Richler yine ciddileşti. "Neyse, size varsayımımızdan söz edeyim. Biz burada... belki de Santo Donato'da Dussander'in kim ve ne olduğunu bilen biri bulunduğunu düşünüyoruz."

Dick adama baktı. "Sahi mi?"

"Evet. O gerçeği bilen biri. Belki de gizlenen başka bir Nazi. Bu söylediklerim Robert Ludlum'un romanlarındaki sahneleri andırıyor ama kim bu sakin küçük kentte gizlenen bir Nazi olduğunu düşünebilirdi? Dussander hastaneye götürüldüğü sırada, bu Bay X hemen eve daldı ve kendisi için tehlikeli olan mektubu aldı. Belki de yaktığı mektubun külleri çoktan kanalizasyon sistemine karışıp gitti."

Todd dayanamadı. "Fakat bunun da anlamı yok."

"Neden Todd?"

"Eğer Bay Denk... yani Dussander adamın kamptan eski bir dostuysa... ya da eski bir Nazi dostuysa, neden mektubu okumam için beni çağırdı? Yani Dussander'in okuduğum şeyleri düzeltmesini bir görmeliydiniz... Bu durumda sözünü ettiğiniz Nazi arkadaşı Almanca bilirdi tabii. Mektubu da rahat rahat okurdu."

"İyi bir nokta. Fakat öbür adam tekerlekli sandalyede oturan ya da kör olan biridir belki. Belki de o Bormann'dı. Bormann da ortaya çıkıp yüzünü göstermeye cesaret edemez tabii."

Todd, "Kör ya da sallanan sandalyede oturan adamlar gidip mektup çalamazlar," diye karşılık verdi.

Richler ona yine hayranlıkla baktı. "Doğru. Ama kör bir adam bile okuyamayacağı bir mektubu çalabilir. Ya da birini tutup bunu çaldırtır."

Todd bunu düşünerek başını salladı. Ama için için bunun çok uzak bir olasılık olduğuna inanıyordu. Yalnız durumdan memnun değildi. Richler işin aslını anlamaya çalışıyordu. O Weiskopf adındaki Yahudi de aynı şeyi yapıyordu. O mektup, Tanrının belası mektup! Dussander'in budalaca fikri! Birden yine

serin, karanlık garajın rafında, mahfazasında duran Winchester tüfeğini düşündüğünü fark etti. Kendini zorlayarak tüfeği kafasından çıkardı. Avuçları ter içinde kalmıştı.

Richler soruyordu. "Dussander'in bildiğin bir ahbabı var mı?"

"Ahbap mı? Hayır. Bir ara bir temizleyici kadın gelirdi. Ama sonra başka bir kente gitti. Bir daha temizleyici tutmadı. Yazları da bir çocuk çimleri biçerdi. Fakat bu yıl çimlerle de ilgilenmemiş. Çimler epey uzamış, değil mi?"

"Evet, komşulara da sorduk. Dussander'in hizmetçi filan tutmadığını öğrendik. Ona telefon eden olur muydu?"

Todd kayıtsız bir tavırla, "Tabii," diye cevap verdi. İşte şimdi bir ışık görmüştü. Belki kaçacak bir yol bulur ve kendini kurtarırdı artık. Todd'un tanıdığı süre içinde Dussander'in telefonu en fazla altı kez çalmıştı. Bu da ilk yıl olmuştu. Onu satıcılar aramış ve yeni mallarını önermişlerdi. Bir iki kişi de yanlış numara çevirip Dussander'le karşılaşmıştı. Yaşlı adam telefonu sadece hastalanacağını düşünerek almıştı zaten. Ruhunun sonsuza dek cehennemde yanmasını dilediği namussuz sonunda hastalanmıştı işte. "Ona her hafta bir iki kez telefon ederlerdi."

Richler heyecanlanmışa benziyordu. Hemen sordu. "O zaman Almanca mı konuşurdu?"

Todd birden ihtiyatlı davranması gerektiğini anladı. "Hayır." Richler'in heyecanını hiç beğenmemişti. Bu işte bir tuhaflık, bir tehlike vardı. Bundan emindi. O anda şakır şakır terlememek için kendisini zorladı. "Yok, fazla konuşmadı. Bir iki kez, 'Çocuk şimdi bana kitap okuyor. Seni sonra ararım,' dediğini anımsıyorum."

Richler avuçlarını hızla dizlerine vurdu. "İşte bundan eminim! Aradığımızın o adam olduğuna iddiaya girebilirim!" Not defterini kapatarak ayağa kalktı. "Üçünüze de zamanınızı bana verdiğiniz için teşekkür ederim. Özellikle sana teşekkür ederim Todd. Büyük bir şok geçirdiğini biliyorum. Fakat kısa süre içinde bunun etkisinden kurtulursun. Bugün gidip evi altüst edeceğiz. Bodrumdan tavan arasına kadar arayacağız. Bunun için özel

ekipleri görevlendireceğiz. Belki Dussander'in telefondaki ahbabının izini bulabiliriz."

Todd, "Öyle olacağını umarım," dedi.

Richler hepsinin elini sıkıp gitti. Dick oğluna döndü. "İstersen arka bahçeye çıkıp öğle yemeğine kadar badminton oynayalım."

"Ne badminton oynayacak haldeyim, ne de öğle yemeği yiyecek." Omuzları düşmüş, başını öne eğmiş olan Todd ağır ağır yukarıya çıkarken, annesiyle babası üzüntüyle karışık bir anlayışla bakıştılar. Todd yatağına uzanıp gözlerini tavana dikerek Winchester'ını düşünmeye başladı. Silah gözlerinin önünde belirmişti. Mavimsi çelik namluyu pis Yahudi Betty Trask'ın bir yerine sokuyordu. Onun istediği de işte böyle hiç yumuşamayan bir organdı. Ona, "Nasıl buldun Betty?" diye sorduğunu duydu. "Yeteri kadar olunca haber ver ha?" Kızın çığlıklarını da hayal etti. Sonra yüzünde tuhaf, ürkütücü bir gülüş belirdi. "Bana söylemeyi unutma kaltak... Tamam mı?"

Richler gidip Bowden'ların evinden üç blok ötedeki küçük lokantada bekleyen Weiskopf'u buldu. Adam hemen, "Şimdi ne düşünüyorsun?" diye sordu.

Richler içini çekti. "Bana sorarsan o çocuk bu işe karışmış. Bu işle bir dereceye kadar ilgisi var. Fakat ne kadar soğukkanlı olduğunu bilemezsin. Ağzına kaynar su dökecek olsan o çocuk buz tükürür. Birkaç kez onun yalanlarını yakaladım. Ancak mahkemede kullanabileceğimiz bir şey bulamadım. Daha ileri gitseydim ailenin tutacağı zeki bir avukat onu hemen temize çıkarırdı. Suçlayacak bir şey bulsaydım bile, öyle bir avukat çocuğun bir iki yıl ıslahevinde kaldıktan sonra çıkmasını sağlardı. Çocuk henüz on yedisinde. Fakat ona bakarken, belki sekiz yaşından beri bazı bakımlardan çocuk olmadığını hissettim. Bu çocuk insanın tüylerini ürpertiyor." Richler bir sigara yakarak güldü. Sesi pek titrek çıkmıştı. "Gerçekten insanın tüylerini ürpertiyor."

"Ne yalan uydurdu?"

"Telefon konuşmaları. Önemli olan da bu. Bu fikri ortaya atınca gözleri parladı." Richler direksiyonu çevirdi ve eski Chevy Nova rampadan geçerek karayoluna çıktı. İki yüz metre ileride Todd'un boş tüfekle otomobillere nişan aldığı bayır vardı.

"Çocuk kendi kendine, bu aynasız Dussander'in burada ahbabı olduğunu düşünüyorsa aptallık ediyor diyordu. Fakat böyle düşünüyorsa ben yakayı sıyırdım demektir... Bunun üzerine, 'Evet Dussander'e haftada bir iki kez telefon ederlerdi,' diye cevap verdi. Hem konuşmalar da çok esrarlıymış. Yani, 'Şimdi konuşamam Z-5. Daha sonra ara...' türünden şeyler. Fakat Dussander birkaç yıldan beri sessiz telefon kullanıyor ve çok az para ödüyordu. Yani istediğinde kendisi telefon edebiliyordu. Ama kimse onu arayıp konuşamazdı. Yani ona haftada bir iki defa telefon edildiği yalandı."

"Başka?"

"Çocuk hemen mektubun, sadece mektubun çalındığı sonucuna vardı. Evden başka bir şey alınmadığını biliyordu. Çünkü eve dönüp mektubu alan kendisiydi."

Richler sigarasını tablaya basarak söndürdü. "Bence o mektup sadece bir numaraydı. Biz Dussander'in cesedi gömmeye çalışırken kalp krizi geçirdiğini sanıyoruz. Ayakkabıları ve gömleğinin kolları topraklanmıştı. Bundan da çocuğu kalp krizinden önce değil, sonra çağırdığı sonucunu çıkarıyoruz. Dussander sürünerek bodrumdan çıkıp telefona gitti. Çocuğu aradı. Çocuk o anda aklını kaybetti. Hoş o çocuğun öyle aklını kaybedeceğini de sanmıyorum ya. O anda mektup hikâyesini uydurdu. O koşulları düşünecek olursan, bu hikâye mükemmel olmasa bile iyi sayılır... Çocuk oraya gitti ve Dussander'in yaptığı pisliği temizledi. Sonra paniğe kapıldı. Ambulans yoldaydı. Babası yoldaydı. Onları inandırmak için bir mektup olması gerekiyordu. Üst kata koşup o kutuyu kırdı ve..."

Weiskopf da bir sigara yaktı. "Bunu kanıtlayacak durumda mısın?" Filtresiz Player içiyordu. Richler'e sigaranın koku-

su at pisliği gibi geldi. Böyle sigaralar içtiklerine göre, İngiliz İmparatorluğu'nun çökmesine şaşmamak gerekir diye düşündü.

"Evet, bunu kanıtladık. Kutudaki parmak izleri çocuğun okul kayıtlarındaki parmak izlerine uyuyor. Fakat onun parmak izleri Tanrının belası evin her yerinde var zaten!"

Weiskopf, "Bu bilgilerle çocuğun karşısına çıkarsan onu iyice sarsabilirsin," diyecek oldu.

"Ah, sen o çocuğu hiç tanımıyorsun. Soğukkanlı olduğunu söylediğim zaman işi abartmadım. Çocuk, Dussander'in birkaç kez bir şey almak ya da koymak için o kutuyu getirmesini istediğini söyleyebilir."

"Fakat kürekte de parmak izleri var."

"Çocuk arka bahçeye bir gül fidanı diktiğini iddia edebilir." Richler sigara paketini çıkardıysa da paket boştu. Weiskopf ona bir Player ikram etti. Komiser bir nefes çeker çekmez öksürmeye başladı. Boğulur gibi, "Tadı da, kokusu kadar berbat," diyebildi.

Weiskopf gülümsedi. "Dün öğle yemeğinde yediğimiz hamburgerler gibi. Şu Mac Burger'ler."

"Büyük Mac'ler." Richler bir kahkaha attı. "Pekâlâ. Demek birbirimizin bazı âdetlerini beğenmiyoruz." Birden ciddileşti. "Biliyor musun, çocuk o kadar temiz yüzlü ki!"

"Biliyorum."

"Bu çocuk, saçları poposuna kadar inen, motosiklet botlarına zincir takan, uyuşturucu kullanan Vasco'lu gençlere hiç benzemiyor."

"Öyle." Weiskopf trafiğe bakarak arabayı kullanmadığına sevindi. "O sadece bir çocuk. İyi bir evde yetişmiş beyaz bir çocuk. Ve bu duruma inanmakta güçlük çekiyorum."

"İsrail'de on sekizine gelen gençlerin ellerine tüfek ve bombalar tutuşturduğunuzu sanıyordum."

"Öyle. Fakat bütün bu işler başladığında bu çocuk on dördündeymiş. On dördünde bir çocuk neden Dussander gibi bir adamla ilgilenir sanki? Bunu anlamak için düşündüm, düşündüm ama bir sonuca varamadım."

Richler, "Ben onun Dussander'le nasıl ahbaplık kurduğunu öğrenmeye bile razıyım," diye cevap verdi. Bu yüzden başına ağrı girmişti.

"Belki de bu kaderdi. Bir rastlantı. Beklenmedik şeyleri bulma şansı. Bilirsin, bunun iyisi de, kötüsü de olabilir. İnsan iyi ya da kötü bir şey bulabilir."

Richler sıkıntılı sıkıntılı, "Neden söz ettiğini anlayamadım," diye söylendi. "Sadece o çocuğun bir taşın altında yaşayan zehirli bir böcekten daha iğrenç olduğunu biliyorum."

"Söylediğin şey basit. Başka bir çocuk olsaydı, durumu ailesine ya da polise söylemeyi yeğler, böylece içi de rahat ederdi. 'Aranan bir adamı tanıdım. Kendisi şu adreste oturuyor. Evet, bundan eminim,' der ve işi görevlilere bırakırdı. Yoksa yanıldığımı mı düşünüyorsun?"

"Hayır, bunu söyleyemem. Böylece çocuğun adı birkaç gün gazetelere de geçerdi. Pek çok çocuk bu tür şeylerden hoşlanır. Gazetede resmi çıkardı. Televizyonun gece haberlerinde onunla yapılan konuşmaya yer verilirdi. Hatta belki okul yönetimi onu örnek vatandaş ödülüne de layık bulurdu." Richler güldü. "Kahretsin! Çocuk bu gidişle televizyonda gözükecek sanırım."

"Ne dedin?"

Richler, "Boş ver," diye mırıldandı. İki yandan da TIR'lar geçtiği için sesini biraz yükseltmek zorunda kalmıştı. "Pek çok çocuk konusunda haklısın. Çocukların çoğu öyle düşünür."

Weiskopf başını salladı. "Ama bu çocuk öyle düşünmüyor. Bu çocuk belki de bir rastlantı sonucu Dussander'in kim olduğunu anladı. Anne ve babasına ya da polise başvuracak yerde Dussander'e gitti. Neden? Sen işin nedenine aldırmadığını söylüyorsun. Fakat ben aldırıyorum. Aslında bu nokta benim gibi senin de kafandan çıkmıyor."

Richler, "Neden şantaj olamaz," diye söylendi. "Bundan eminim. O çocuğun her şeyi var. Yaşıtlarının isteyebileceği her şeye sahip. Garajda küçük bir yelkenlisi ve bir fil vuracak güçte bir tüfeği bile var. Dussander'den sırf eğlence olsun diye para sız-

dırmaya kalkmış olsa bile, adamda sızdırılacak bir şey yoktu. O hisse senetleri dışında bir şeyi yoktu."

"Çocuğun o cesetleri bulmadığına inandığından emin misin?"

"Kesinlikle eminim. Belki bu akşamüstü oraya gider ve çocuğa cesetleri bulduğumu söylerim. Şimdilik elimizdeki en iyi koz da bu." Richler elini direksiyona vurdu. "Bu iş hiç olmazsa bir gün önce ortaya çıksaydı bir araştırma izni isterdim."

"Çocuğun o gece giydiği eşyaları mı arayacaktın?"

"Evet. Çocuğun giydiği pantolonda falan Dussander'in bodrumundaki tür toprak olabilirdi. O zaman çocuğu mahvederdik. Fakat o gece giydikleri en az altı kez yıkanmıştır."

"Ya öldürülen diğer şarapçılar? Senin polislerin kentin orasında burasında buldukları cesetler?"

"Onlarla bizim Dan Bozeman ilgileniyor. Onların bu işle ilgisi olduğunu sanmıyorum. Dussander o kadar güçlü değildi... Hem o kendince iyi bir dümen bulmuştu. Herhalde şarapçılara bir içki ve yemek vereceğini söylüyordu. Onları otobüse bindirip evine götürüyor, sonra mutfağında temizliyordu."

Weiskopf, "Ben Dussander'i düşünmüyorum," diye mırıldandı.

"Ne demek istiyorsun?" Richler birden sustu. Derin bir sessizlik oldu. Sonra komiser içini çekti. "Dinle... Bana yardım etmelisin."

"Hükümetimin bir ajanı olarak Bowden'la ilgilendim, çünkü o Dussander'in sağ kalan Nazilerle olan ilişkilerini bilebilirdi. Fakat bir insan olarak bu çocuk benim gitgide daha fazla ilgimi çekmeye başladı. Onun nasıl biri olduğunu bilmeyi istiyorum. Yaptıklarının nedenini öğrenmek istiyorum. Bu sorulara cevap bulmaya çalışırken de durmadan 'Başka?' diye sorduğumu anladım."

"Fakat..."

"Acaba Dussander'in korkunç cinayetleri ikisi arasında yakınlaşma için bir neden mi oluşturdu diye sordum. Bunun çok

kötü bir fikir olduğunu biliyorum. O kamplarda olanlar hâlâ insanların midesini bulandırmaya yetiyor. Ben de bunları düşününce kusacak gibi oluyorum. Oysa kampa giren tek yakınım büyükbabamdı. Kendisi ben üç yaşındayken ölmüş. Ama belki de Almanların yaptıkları bazılarımıza büyüleyici gibi geliyordur. Bu korkunç olaylar, bazılarımızın hayal dünyasını harekete geçirmesine yardım edebilir. Belki de bu olaylar karşısında duyduğumuz dehşetin bir nedeni, aynı koşullar altında bu tür işlere kalkışacağımızı hissetmemiz. Belki de uygun koşullar altında kafamızın derinliklerinde gizlenen kötü şeyler ortaya çıkabilir."

Richler, "Bilemiyorum," diye karşılık verdi.

Weiskopf devam etti. "Bu kez ortaya çıkacak olan bu tür insanlar tıpkı sıradan muhasebecilere benzeyeceklerdir. Kafaları istatistikler, grafiklerle dolu olan bu adamlar ölüm oranını artırmaya çalışacaklardır. Gelecek sefere kamplarda altı değil, yirmi, otuz milyon öldürme yollarını bulacaklardır. Onlardan bazıları da Todd Bowden'a benzeyebilir."

Richler homurdandı. "Sen de onun kadar korkunçsun."

Weiskopf başını salladı. "Bu korkunç bir konu. Dussander'in bodrumunda o cesetlerle hayvan leşlerini bulmamız da korkunçtu değil mi? O çocuğun tutsak kamplarına basit bir ilgi duyarak bu işe başlamış olabileceğini hiç düşündün mü? Bu tıpkı çocukların pul, para koleksiyonu yapmalarına, batıdaki haydutlarla ilgili kitapları okumalarına neden olan türden bir merak. Çocuk daha sonra bu işleri bilen birinden bilgi almak istemiş ve Dussander'e gitmiştir."

Richler mırıldandı. "Bu anda her şeye inanabilirim doğrusu."

"Belki de insan birbirini izleyen cinayetleri görüyor ve bunların yüzünden farkına varmadan etkileniyor."

29

Karakoldan içeriye giren kısa boylu adam, içerisini leş gibi kokuttu. Üstünde eski bir tüvit pantolon, yırtılmış gri bir gömlek, fermuarı sökülmüş eşofman ceketi vardı. Ayakkabılarının üstünü tabanlarına tutkalla yapıştırmıştı. Başına yağlı, leş gibi bir şapka geçirmişti.

Nöbetçi polis, "Tanrı aşkına, buradan git!" diye bağırdı. "Tutuklu değilsin Hap! Annemin mezarı üstüne yemin ederim ki, tutuklu değilsin! Git buradan! Tekrar soluk almak istiyorum."

"Komiser Bozeman'la konuşmak istiyorum."

"O öldü Hap. Dün öldü. Buna çok üzüldük. Hadi git de rahat rahat yas tutalım."

Hap'ın sesi yükseldi. "Komiser Bozeman'la konuşmak istiyorum!" Ağzını açınca şarap, pizza, okaliptüslü pastilin karışımı olan pis bir koku yükseldi.

"Bozeman'ın bir olay için Siyam'a gitmesi gerekti Hap. Neden buradan uzaklaşmıyorsun? Başka bir yere git. Canın cehenneme!"

"Komiser Bozeman'la konuşacağım ve bunu yapana kadar da gitmeyeceğim!"

Görevli komiser yardımcısı odadan fırladı. Beş dakika sonra yanında omuzları çökmüş, zayıf, elli yaşlarında bir adam olan Bozeman'la döndü.

Görevli, "Ne olur onu odana götür Dan," diye yalvardı. "Bu olabilir değil mi?"

Bozeman serseriye baktı. "Gel Hap." Küçük bir odaya girdiler ve komiser hemen pencereyi açıp vantilatörü çalıştırdıktan sonra oturdu. "Bir istediğin mi var Hap?"

"Hâlâ o cinayetlerle ilgileniyor musun komiser?"

"O serserilerle mi? Evet, o iş hâlâ bende."

"Onları kimin temizlediğini biliyorum."

Bozeman, "Öyle mi Hap?" diye sorarken piposunu yakıyordu. Ender olarak pipo içerdi. Fakat ne vantilatör, ne açık pencere Hap'ın kokusunu gidermeye yetiyordu. Bu koku yüzünden neredeyse duvarlardaki boyalar kabarıp dökülecekti. İçini çekti.

"Sana Sırık'ın öldürülmeden bir gün önce biriyle konuştuğunu söyledim. Bunu anımsadın mı Komiser Bozeman?"

"Anımsadım." İki yardım derneğinin oralarda dolaşan serseriler, öldürülen Charles "Evlat" Brackett ve Peter "Sırık" Smith konusunda buna benzer sözler söylemişlerdi. Genç bir erkeğin Evlat'la ve Sırık'la konuştuğunu görmüşlerdi. Kimse Evlat'ın o gençle gidip gitmediğini bilmiyordu. Ama Hap ve iki serseri Sırık Smith'in o gençle uzaklaştığını fark etmişlerdi. Onlar gencin reşit olmadığını ve bir şişe içki istediğini, bunu da paylaşmaya hazır olduğunu ileri sürmüşlerdi. Birkaç şarapçı da o genci daha önce civarda gördüklerini iddia etmişlerdi. Serserilerin tanımı da ilginçti. O genç sarışın ve beyaz bir erkekti. İnsan bu tanımla mahkemeye başvurursa, harika bir sonuç elde ederdi doğrusu!

Hap, "Dün gece parktaydım," diye devam etti. "Elime şu eski gazeteler geçmişti."

"Bu kentte gece parkta uyumak suç sayılır Hap."

Hap, "Sadece gazeteleri topluyordum," diyerek kendini savundu. "İnsanların etrafı böyle kirletmeleri korkunç doğrusu. Ben topluma hizmet ediyorum komiser. Gazetelerin bazıları bir haftalıktı."

"Evet Hap." Komiser birden aç olduğunu ve öğle yemeği yemek istediğini uzunca bir süre önce düşündüğünü anımsadı.

"Neyse, uyanınca gazetelerden birinin yüzüme uçmuş olduğunu gördüm. İşte o gence bakıyordum. Tam karşımdaydı. Birden ne kadar korktuğumu bilemezsin. İşte. Bu genç. Bak bu."

Hap eşofman ceketinin içinden sararmış, ıslanıp kurumuş bir gazete sayfası çıkararak açtı. Bozeman biraz ilgilendiği için öne doğru eğildi. Şimdi Hap'ın masaya koyduğu gazetedeki başlığı okuyabiliyordu. DÖRT GENÇ KALİFORNİYA YILDIZLAR TAKIMI'NA SEÇİLDİ. Başlığın altında dört fotoğraf vardı.

"Hangisi, Hap?"

Serseri pis parmağını en sağdaki resmin üstüne bastı. "Şu. Adı da Todd Bowden'mış."

Bozeman resme bakmaktan vazgeçerek başını kaldırdı. Yirmi yıldır ucuz şarap içen, bulabildiği zaman da uyuşturucu kullanan Hap'ın beyin hücrelerinden ne kadarının sağlam kaldığını merak etmekteydi. "Bundan nasıl emin olabilirsin Hap? Resimdeki gencin beyzbol kasketi var. Saçlarının sarı olup olmadığını bile anlayamadım."

Hap, "Gülüşünden tanıdım," diye karşılık verdi. "O genç de böyle gülüyordu Sırık'a. Birlikte uzaklaşırlarken genç, hayat ne tatlı der gibi sırıtıyordu."

Bozeman son sözleri pek duymadı bile. Düşünüyor, olanca gücüyle belleğini zorluyordu. *Todd Bowden.* Bu ad kendisine hiç de yabancı gelmiyordu. O kentteki gözde bir lise öğrencisinin gidip şarapçıları temizlemesinden daha korkunç, daha rahatsız edici bir şey vardı kafasında. Ama bunu bulamıyordu. O adı bu sabahki bir konuşma sırasında duyduğu kanısına vardı. Kaşlarını çatarak bunu anımsamaya çalıştı.

Hap gitmişti ve Dan Bozeman hâlâ oturmuş anımsamaya çalışırken, Richler ve Weiskopf karakoldan içeriye girdiler... Onların dedektifler odasında makineden kahve alarak konuştuklarını duyan komiser birden her şeyi anladı.

Komiser Bozeman, "Aman Tanrım!" diyerek ayağa fırladı.

30

Annesi de, babası da o günkü planlarından vazgeçerek Todd'un yanında kalmayı önerdiler. Monica alışverişe gidecek ve Dick de bazı müşterileriyle golf oynayacaktı. Fakat genç onlara yalnız kalmayı istediğini söyledi. Silahını temizleyecek ve her şeyi düşünerek doğru dürüst bir karar verecekti.

Dick, "Todd," diye başladı, sonra söyleyeceği pek bir şey olmadığını anladı. Bu durumda kendi babası olsaydı hemen dua etmesini önerirdi herhalde. Fakat kuşaklar birbirlerinden çok farklıydı. Bowden'lar da artık pek dinle ilgilenmiyorlardı. Todd'un hâlâ kendisine baktığını görerek alçak bir sesle ekledi. "Bazen bu tür şeyler olur. Bunu düşünerek üzülmemeye çalış."

"Kendimi hemen toparlarım."

Todd anne ve babası gidince bir şişe Alpaca silah yağı getirip güllerin yanındaki sıraya bıraktı. Garajdan da Winchester tüfeğini aldı. Sıraya oturarak tüfeği söktü. Güllerin kokusu hoş şekilde burnuna gelirken silahını iyice temizledi. Bir yandan da dişlerinin arasından ıslıkla bir parçayı çalıyordu. Sonra silahın parçalarını yerlerine taktı. Bu işi karanlıkta bile yapabilirdi. Kafası birden boşalmıştı. Beş dakika sonra kendine geldiğinde, tüfeği doldurmuş olduğunu fark etti. O anda canı bir hedef bulup nişan talimi yapmayı istemedi. Ancak silahı doldurmuştu. Bunun nedenini de bilemiyordu.

Ama kafasının içinde bir ses, biliyorsun Todd bebeğim dedi. Anlayacağın zaman geldi işte.

O anda parlak sarı Saab araba da bahçe yoluna girdi. Bundan inen adam Todd'a pek yabancı değildi. Ancak adam araba kapısını çarparak kapatıp kendisine doğru yürüyünce sarılı mavili basket ayakkabılarını gördü. İşte geçmiş yine karşısındaydı. Bowden'ların bahçe yolunda ilerleyen Lastik Ed French'ti.

"Merhaba Todd. Uzun süredir görüşemedik."

Todd silahını sıranın yanına dayayarak tatlı tatlı gülümsedi. "Nasılsınız Bay French? Kentin bu çılgın yakasında ne yapıyorsunuz?"

"Annenle baban evde mi?"

"Ne yazık ki evde değiller. Onlardan bir şey mi istiyordunuz?"

Ed French uzunca bir süre düşündükten sonra, "Hayır," diye cevap verdi. "Hayır, sanmıyorum. İkimiz konuşsak çok daha iyi olur sanırım. Önce ikimiz konuşmalıyız. Belki bunu mantıklı şekilde açıklayabilirsin. Ama Tanrı biliyor ya, bunu yapabileceğini hiç sanmıyorum."

Pantolon cebinden bir gazete kupürü çıkardı. Daha Lastik Ed bunu kendisine uzatmadan Todd durumu anladı. Sonra o gün ikinci kez Dussander'in yan yana basılmış resimlerine baktı. Sokakta çekilen resmin çevresi siyah mürekkeple çizilmişti. Todd için bunun anlamı da açıktı. French, Todd'un "büyükbabasını" tanımıştı. Şimdi dünyada herkese bunu anlatmayı istiyordu. Bu iyi haberi herkese yaymak hevesindeydi. Öğrencilerine yaşıtıymış gibi davranan ve pis basket ayakkabıları giyen sevgili Lastik Ed...

Polis de bu durumla ilgilenecekti. İlgilenmişlerdi de zaten. Bunun farkındaydı artık. Richler gittikten yarım saat sonra batmakta olduğunu hissetmişti. Sanki içi gaz dolu bir balona tutunmuş uçuyordu, sonra çelik bir ok balonu delivermişti. Şimdi durmadan düşüyordu.

O telefon konuşması numarasıyla avlanmıştı. Richler usulcacık kendine bu kazığı atmıştı. Tabii kendisi de budalalığından

kapana kısılmak için elinden geleni yapmıştı. "Haftada bir iki kez telefon ederlerdi," demişti.

Kaliforniya'da dolaşıp yaşlı Nazileri arayacaklarını ummuştu. Ama belki komiser telefon şirketine başvurarak hikâyenin hiç de öyle olmadığını öğrenmişti. Todd, Bell Şirketi'nin bir abonenin kaz kez telefonla konuştuğunu söyleyip söylemeyeceğini bilmiyordu. Fakat Richler'in gözlerindeki ifadeyi görmüştü.

Sonra mektup işi vardı. Richler'e evin soyulmamış olduğunu söylemişti. Bu durumda Richler onun eve döndüğünü, ancak daha sonra eve giren birinin evin soyulup soyulmadığını bileceğini düşünmüştü. Todd eve bir kez değil, tam üç defa gitmişti. İlkinde mektubu almış. İki kez de orada suç kanıtı olabilecek bir şey bulunup bulunmadığına bakmıştı. Ama bir şey bulamamıştı. SS üniforması bile yoktu. Dussander dört yıl içinde bunu atmış olacaktı.

Sonra cesetler vardı. Richler cesetlerden hiç söz etmemişti.

Todd önce bunun iyi olduğu kanısına varmıştı. O kafasını toplayana, akla uygun hikâyeyi hazırlayana kadar polislerin cesetleri bulmamaları iyiydi. O gece cesedi gömerken üstüne başına sürülen topraklara aldırmamıştı. Nasıl olsa giydiği her şeyi aynı gece temizlemişti. Giydiklerini hemen yıkayıp kurutan çamaşır makinesine atmıştı. Çünkü Dussander'in ölebileceğini ve her şeyin ortaya çıkabileceğini düşünüyordu.

Ama daha sonra yavaş yavaş kuşkulanmaya başlamış, durumun sandığı gibi iyi olmadığını anlamıştı. Hava sıcakt ve böyle havalarda bodrum daha kötü kokardı. Dussander'in evine son gidişinde etrafın leş gibi koktuğunu fark etmişti. Polis bu kokuyu duyunca kuşkulanır ve bunun kaynağını da bulurdu kuşkusuz. Öyleyse Richler neden bu bilgiyi kendisinden gizlemişti? Bunu daha sonraya mı saklıyordu? Tatsız bir sürpriz yapmak için mi? Richler tatsız sürprizler planlıyorsa, kesinlikle kendisinden kuşkulanıyor demekti.

Todd kupürden başını kaldırınca Lastik Ed'in yan dönmüş olduğunu gördü. Sokağa bakıyordu ama orada da bir şey olduğu yoktu. Richler kuşkulanabilirdi fakat elinden de kuşkulanmaktan fazlası gelmezdi.

Todd'u ihtiyar adama bağlayacak kesin bir delil olmadıkça Richler bir şey yapamazdı. İşte bu kanıtı da şimdi Lastik Ed French verebilirdi. Yani acayip basket ayakkabıları giyen bu gülünç adamın eline düşmüştü. Böyle gülünç adamların yaşamaya hakları yoktu. Todd tüfeğin dipçiğine dokundu.

Evet, polisin bulamadığı kanıtı Lastik Ed sağlayabilirdi. Polis hiçbir zaman Dussander'in işlediği cinayetlere Todd'un karıştığını, onun suç ortağı olduğunu kanıtlayamazdı. Fakat Lastik Ed ifade verirse, Dussander'le işbirliği yaptığı ortaya çıkardı. Böylece iş sona erer miydi? Ondan sonra da liseden mezun olduğu gün çekilen resmini alarak yardım derneklerinin oraya toplanan bütün şarapçı serserilere gösterirlerdi. Birinin onu tanıması olasılığı azdı. Fakat Richler bu olasılığı ihmal edemezdi. Dussander'in öldürdüğü şarapçılar yüzünden onu suçlayamazlarsa, ölen diğer şarapçılar sayesinde onu yakalarlardı.

Daha sonra ne olurdu? Todd'u dava ederlerdi.

Babası ona en iyi avukatları tutardı tabii. Avukatlar da onu kurtarırlardı. Çünkü ortada kesin kanıt yoktu. Jüriyi de çok iyi etkileyeceğinden emindi. Fakat Dussander'in söylediği gibi, hayatı mahvolup giderdi. Dussander'in bodrumundaki yarı çürümüş cesetler gibi onunla ilgili her şey de ortaya çıkarılır ve gazetelere geçerdi.

Ed birden ona dönerek, "Resimdeki adam sen sekizinci sınıftayken büroma gelen kişi," dedi. "Büyükbaban olduğunu söylemişti. Şimdi onun aranan bir savaş suçlusu olduğu anlaşılıyor."

"Evet." Todd'un yüzü garip bir biçimde ifadesizleşmişti. Tıpkı vitrinlerdeki mankenler gibi cansızdı bu surat. Yüzdeki sağlık, canlılık, hayat akıp gitmişti sanki. Geriye kalan tüyler ürpertici bir boşluktu.

Ed, "Bu nasıl oldu?" diye sordu. Belki de bu sorunun korkunç bir suçlama olmasını istemişti ama sesinde yakınma vardı. Kandırıldığına üzülen biri gibi konuşmuştu. "Bu nasıl oldu Todd?"

Todd, "Bir olay diğerini izledi," diyerek 30.30'luk tüfeğini aldı. "Aslında böyle oldu. Bir şey diğerini izledi." Başparmağıyla tüfeğin emniyet mandalını açıp namluyu Lastik Ed'e çevirdi. "Belki budalaca gelecek ama böyle oldu. Hepsi bu kadar."

"Todd!" Ed'in gözleri büyümüştü. Bir adım geriledi. "Todd, bunu yapmayı istemezsin... Lütfen Todd, bunu konuşabiliriz. Biz bunu konuşab..."

Todd, "Sen ve o pis Nazi bunu cehennemde konuşursunuz!" diyerek tetiğe asıldı.

Patlama sıcak ve rüzgârsız günde yankılandı. Ed French, Saab arabaya doğru savrulduğunu fark etti. Eliyle arkayı yokladı ve silicilerden birini kopardı. Mavi balıkçı kazağının göğsündeki kan lekesi genişlerken boş gözlerle siliciye baktı. Sonra bunu attı ve gözlerini Todd'a dikti.

"Norma," diye fısıldadı.

Todd, "Pekâlâ. Sen nasıl istersen ahmak," diyerek Lastik Ed'e yeniden ateş etti. Adamın kafasının yarısı uçarken kemikler ve kanlar etrafa yayıldı.

Ed yine de döndü. Bir sarhoş gibi sol kapıya doğru uzanırken, kızının adını boğuk ve gitgide hafifleyen bir sesle yineliyordu. Todd tam belkemiğine nişan alarak ona tekrar ateş etti. Ed yere düştü. Ayakları çakılların üstünde kımıldandı, sonra hareketsiz kaldı.

Todd, öğrencilere yardım eden bir psikoloğun bu kadar güç öleceği aklıma gelmezdi diye düşünürken bir kahkaha attı. Aynı anda korkunç bir acı bir bıçak gibi beynine saplandı ve gözlerini kapattı.

Gözlerini açtığında kendini çok iyi hissetti. Aylardan, belki de yıllardan beri kendini bu kadar iyi hissetmemişti. Her şey yo-

lundaydı. Her şey mükemmeldi. Yüzü de taş gibi değildi artık. Tam tersine vahşice bir güzellik vardı bu yüzde.

Garaja giderek bütün mermilerini aldı. Dört yüzden fazla mermisi vardı. Bunları eski bir sırt çantasına doldurdu. Çantayı omuzladı. Güneşe çıktığında heyecanlı heyecanlı gülümsüyor, gözleri pırıl pırıl parlıyordu. Doğum günlerinde, Noel'lerde, 4 Temmuz'da çocuklar böyle gülerlerdi. Bu gülüş havai fişeklerini, ağaçların üstüne yapılan evleri, gizli işaretleri, gizli buluşma yerlerini, başarılı bir oyundan sonra seyircilerin omuzlarında stadyumdan çıkmanın verdiği sevinci simgeliyordu. Yine başlarında miğferlerle savaşa giden sarı saçlı gençler de böyle heyecanla gülümserlerdi.

Masmavi gökyüzüne bakarak. *"Dünyanın kralı benim!"* diye haykırdı. Tüfeğini iki eliyle tutarak bir an başının üstünde kaldırdı. Sonra Winchester'ı sağ eline alarak karayolunun üstündeki bayıra doğru gitti. Oradaki devrilmiş ağaç kendisini korurdu.

Onu tepeden ancak beş saat sonra, hava kararırken indirdiler.

ESARETİN BEDELİ

Amerika'daki bütün federal hapishanelerde benim gibi adamlar vardır sanırım. Ben her şeyi sağlayabilen adamım. İstediğiniz marka sigaralar, düşkünseniz bir kese marihuana, oğlunuzun ya da kızınızın lise mezuniyetini kutlamak için bir şişe konyak, kısacası makul sayılacak her şeyi sağlayabilirim. Fakat durum hep böyle değildi.

Ben Shawshank'e geldiğimde sadece yirmi yaşındaydım. Küçük, mutlu ailemizde yaptığını itiraf etmeye gönüllü olan ender insanlardan biriyim. Cinayet işledim. Benden üç yaş büyük olan karımın hayatını sigorta ettirdim. Hem sigorta bedeli büyüktü. Sonra karımın babasının bize düğün armağanı olarak verdiği Chevrolet arabanın frenlerini gevşettim. Her şey planladığım gibi oldu. Fakat karımın durup komşumuz olan bir genç kadınla küçük oğlunu arabaya alacağı aklıma gelmemişti. Frenler tutmadığı için araba birden hızlanıp belediye parkının yanındaki ağaçların arasından geçti ve İçsavaş Anıtı'na çarparak alev aldı. Kazayı görenler çarpan arabanın seksen kilometre hızla gittiğini söylediler.

Benim planımda yakalanmak yoktu ama yakalandım. Beni buraya attılar. Maine Eyaleti'nde ölüm cezası yoktur. Fakat sav-

cı üç cinayet için de yargılanmamamı sağladı. Bana arka arkaya üç ömür boyu hapis cezası verildi. Böylece aftan yararlanarak çıkma olasılığı da ortadan kaldırılmış oldu. Yargıç yaptığım şeyi "korkunç, canavarca bir suç" diye tanımladı. Aslında da öyleydi tabii. Fakat bu da geçmişte kaldı. İsterseniz *Castle Rock Call* gazetesinin sararmış eski nüshalarına bakabilirsiniz. İri puntolarla baş sayfada duyurulan mahkûmiyet kararım Hitler, Mussolini ve Gestapo'nun marifetlerini sayıp döken haberlerin yanında biraz gülünç ve antika görünür.

Belki kendimi ıslah edip etmediğimi soracaksınız. Ben bu sözün anlamını bile bilmiyorum. Daha doğrusu, hapishanelerde bunun anlamı yok. Bu politikacılara uygun bir laf. Bunun başka bir anlamı da olabilir ve belki ben bunu öğrenebilme olanağını bulabilirim fakat bu ancak gelecekte olabilir... Sabıkalılar böyle lafları düşünmemeyi kendilerine öğretirler. Genç, yakışıklı ve kentin yoksul mahallesinde yetişmiş biriydim. Garbine Yolu'nda güzel, eski bir konakta oturan asık suratlı, keçi gibi inatçı ve güzel bir kızla kırıştırdım. Babası kendi gözlük camı fabrikasında çalışmaya başlar ve orada zamanla ilerlersem evlenmemize razı olacağını söyledi. Kabul ettim. Daha sonra adamın aslında beni eve alışamamış, ısırabilen bir ehli hayvan gibi konağında barındıracağını ve daima elinin altında bulunduracağını anladım. Zamanla nefretim arttı, arttı ve cinayeti işledim. Bugün bana bir fırsat verilse aynı şeyi yapmam, ama bunun ıslah olduğum anlamına geldiğinden de emin değilim.

Neyse size kendimden söz etmek istemiyorum. Size Andy Dufresne adında bir adamı anlatacağım. Fakat Andy'ye geçmeden önce kendimle ilgili bazı şeyleri daha açıklamalıyım. Bu uzun sürmez.

Söylediğim gibi Shawshank'te istediklerinizi kırk yıla yakın bir süredir sağlayabilen adamım ben. Bu sadece hafif uyuşturucular ya da içki gibi yasak maddelerden oluşmakta da değildir. Fakat bu ikisi daima liste başıdır. Ayrıca burada zamanını dolduran adamlar için daha binlerce şeyi sağladım. Bazıları yasak ol-

mayan fakat hapishanede bulunmayan türdendi. Küçük bir kızın ırzına geçtiği ve düzinelerce küçük kıza kendini teşhir ettiği için buraya gönderilen bir mahkûm vardı. Ona üç parça pembe Vermont mermeri buldum. Bunlardan bir bebek, bir erkek çocuk ve sakallı bir genç adam heykeli yaptı; çok da güzel oldular. Heykellerine İsa'nın Üç Çağı adını verdi. Bu heykeller şimdi bu eyaletin valiliğini yapmış bir adamın evindedir.

Eğer Massachusetts'in kuzeyinde büyüdüyseniz anımsayabileceğiniz bir ad söyleyeceğim. Robert Alan "Bobby" Cote. Kendisi 1951'de Mechanic Falls'ta Birinci Tüccarlar Bankası'nı soymaya kalktı. Ortalık kan gölüne döndü. Sonunda ikisi çeteden, üçü rehinelerden ve biri de genç bir eyalet polisi olmak üzere altı kişi öldü. Zavallı polis elini yanlış zamanda silahına atıp gözüne bir kurşun yemişti. Cote'un madeni para koleksiyonu vardı. Bunu hapishaneye sokmasına izin veremezlerdi tabii. Fakat annesinin ve çamaşır kamyonunu kullanan sürücünün de biraz yardımıyla koleksiyonun eline geçmesini sağladım. Ona, "Bobby," dedim. "Hırsızlarla dolu, taş bir otele para koleksiyonunu sokmaya çalıştığın için delisin." Bana bakıp gülümsedi ve, "Koleksiyonumu nerede saklayacağımı biliyorum," diye cevap verdi. Haklıydı. Bobby Cote 1967'de bir beyin tümörü yüzünden öldü ve para koleksiyonu da ortaya çıkmadı.

Mahkûmlara Sevgililer Günü'nde çikolata sağladım. O'Malley adında çılgın bir İrlandalı için Aziz Patrick Günü'nde McDonald's'ta yapılan yeşil renkli sütlü içkilerden getirttim. Hatta filmleri kiralayabilmek için aralarında para toplayan yirmi mahkûmun gece yarısı *Derin Boğaz* ve *Bayan Jones'un İçindeki Şeytan* adlı porno filmleri seyretmelerini bile sağladım. Fakat bu küçük macera yüzünden bir hafta hücrede yattığımı da söylemeliyim. Ancak her şeyi sağlayan adam olarak bu tür bir riski göze almak gerekir.

İstenen araştırma kitaplarını, porno yayınlarını, kaynanazırıltısı, kaşındırma tozu gibi şaka yapmaya yarayan şeyleri de getirttim. Uzun yıllar içeride yatacak biri için karısının ya da sev-

gilisinin külotunu da buldurttum. Bütün bunları bedava sağlamıyorum tabii. Bazı şeylerin bedeli iyice yüksektir. Fakat bütün bunları sadece para için de yapmıyorum. Paranın bana ne yararı olabilir? Hiçbir zaman bir Cadillac arabam olmayacak ya da şubat ayında tatil yapmak için uçakla iki hafta Jamaika'ya gitmeyeceğim. Böyle davranmamın nedeni basit. Nasıl iyi bir kasap size taze et satarsa ben de aynı şekilde iyi hizmet veriyorum. Ünüm var ve bunu korumayı istiyorum. İlgilenmeyi reddettiğim sadece iki şey bulunuyor. Bunlar da silah ve ağır uyuşturucular. Birinin başkasını ya da kendisini öldürmesine yardım edecek değilim. Kafamda bana ömür boyu yetecek kadar ölüm var zaten.

Evet, ben tam anlamıyla her tür eşya satan bir dükkâna benziyorum. Bu yüzden 1949'da Andy Dufresne bana gelerek Rita Hayworth'ı içeriye sokup sokamayacağımı sorunca bunun kolay olacağını söyledim. Gerçekten de öyle oldu.

Andy, Shawshank'e geldiğinde otuz yaşındaydı. Kızılımsı kumral saçlı, derli toplu, ellerini ustalıkla kullanan, kısa boylu bir adamdı. Altın çerçeveli gözlük takıyordu. Tırnakları da hep kesilmiş ve temizdi. Bir erkek hakkında bunları anımsamak tuhaf ama benim için Andy böyle biriydi. Her zaman kravat takması gereken biri gibi duruyordu. Kendisi içeriye düşmeden önce büyük bir Portland bankasının genel müdür yardımcısıymış. Bankaların ne kadar tutucu yerler olduğunu bilirsiniz. New England'a gelince bu tutuculuk en az on kat artar. Buradaki insanlar, saçları dökülmemiş, ayağı sekmeyen, yaşını başını almamış kimselere paralarını pek emanet etmezler. Andy karısıyla âşığını öldürdüğü için hapisteydi.

Hapishanede herkesin suçsuz olduğunu söylemeliyim size. Evet. Hepsi de ya taş kalpli yargıçların ya da beceriksiz avukatların kurbanı olmuşlardır. Veya polis suçu onların üstüne yıkmıştır ya da kötü yazgı yüzünden buraya düşmüşlerdir. Sabıkalıların çoğu aşağılık yaratıklardır. Onların ne kendilerine, ne de başkala-

rına hayırları dokunur. Onların asıl büyük talihsizlikleri anneleri tarafından dünyaya getirilmiş olmalarıdır.

Shawshank'te suçsuz olduğunu söyleyen onca insan içinde on kişiye bile inanmadım. Ama inandıklarım içinde Andy Dufresne vardı ve ona inanmam da yıllar aldı. Eğer ben de 1947-48'de o altı gürültülü hafta içinde onun davasıyla ilgilenen jüride olsaydım, kendisini mahkûm etmek için oy kullanırdım kuşkusuz.

Bu berbat bir olaydı. Gazetelere geçecek türden bir cinayet. Sosyeteden güzel bir kadın vardı ve ölmüştü. Oralarda iyi tanınan bir sporcu vardı ve ölmüştü. Genç bir bankacı da suçlu sandalyesindeydi. Bütün bunlardan başka gazeteler türlü rezaleti ima etmekteydiler. Savcı davayı hiç uğraşmadan kazanacağına inanıyordu. Davanın bu kadar sürmesinin nedeni de, savcının kendisinin reklamını yapmak istemesiydi, çünkü adam Temsilciler Meclisi'ne seçilip Washington'a gitmek niyetindeydi ve seçmenlerin kendisini tanımalarını istiyordu. Mahkeme bir sirkten farksızdı. Seyirciler sabahın dördünde mahkemenin önünde kuyruğa giriyorlardı. Hava çok soğuktu ama hepsi de mahkeme salonunda oturacak bir yer bulmak niyetindeydi.

Andy'nin kendini savunmaya pek gerek görmediği davanın aslı şöyleydi: Andy'nin bir karısı vardı. Linda Collins Dufresne adındaki kadın, 1947 haziranında Falmouth Hills Kent Kulübü'nde golf öğrenmeyi istediğini söylemişti. Kadın gerçekten dört ay kadar golf dersi de almıştı. Öğretmeni de tanınmış profesyonel golfçü Glenn Quentin'di. Andy 1947 ağustosunda karısıyla Quentin'in seviştiklerini öğrenmişti. 10 Eylül 1947 günü de Andy ve Linda Dufrense şiddetli bir tartışmaya tutuşmuşlardı. Tartışmanın konusu kadının ihanetiydi.

Andy mahkemede Linda'nın, "Durumu öğrendiğine sevindim," dediğini açıkladı. Kadın gizli gizli sevişmenin canını sıktığını, Reno'ya gidip hemen boşanacağını söylemişti. Andy de, "Seni Reno'dan önce cehenneme gönderirim!" diye karşılık ver-

mişti. Kadın bu tartışmadan sonra Quentin'in golf kulübü yakınındaki küçük evine gitmişti. Ertesi sabah gelen temizlikçi kadın ikisini yatakta ölü buldu. İkisine de dörder el ateş edilmişti.

İşte bu sonuncu gerçek, Andy'nin hüküm giymesinde büyük rol oynadı. Siyasete atılmaya hazırlanan savcı, açılış konuşmasında da, kapanış konuşmasında da bunun üstünde durdu. Ona göre, Andrew Dufresne kendisini aldatan karısından intikam almayı isteyen, ani öfkeye kapılmış bir koca değildi. Savcı, "Bu durumu bağışlayamasak bile anlayabilirdik," dedi. "Fakat biz bunun soğukkanlılıkla önceden düşünülmüş bir intikam olduğuna inanıyoruz. Düşünün!" diyerek jüriye bakarak gürledi. "Dört ve dört! Altı değil, tam sekiz el ateş etmiş! Yani sanık tabancadaki kurşunları boşaltmış. Sonra durup tabancasını yeniden doldurmuş. Yani onlara tekrar tekrar ateş etmek istemiş."

Portland Sun gazetesi, DÖRT KURŞUN KARISINA DÖRT KURŞUN DA ÂŞIĞINA diye başlık attı. *Boston Register da* Andrew Dufresne'e "Eşit Kurşun Sıkan Katil" adını takmıştı.

Lewiston'da bir rehincinin çırağı, çifte cinayetten iki gün önce Andrew Dufresne'e altı mermi alan bir 38'lik polis tabancası sattığını söyledi. Kent Kulübü'nden bir barmen de 10 Eylül gecesi saat yedide Andy'nin gelip yirmi dakikada üç duble viski yuvarladığını açıkladı. Hem Andy bar sandalyesinden inerken, "Şimdi Glenn Quentin'in evine gidiyorum. Artık gerisini gazetelerde okursun," demişti. Quentin'in evinden bir kilometre kadar ötedeki Handy-Pik mağazasından bir satıcı da Dufresne'in o gece saat dokuza çeyrek kala gelip sigara, bira ve bulaşık bezi aldığına tanıklık etti.

Adli tabip Quentin'le Linda Dufresne'in 10 Eylül'ü 11 Eylül'e bağlayan gece 23.00 ile 02.00 arasında öldürülmüş olabileceğini saptamıştı. Bu olayı incelemekle görevli dedektiflerden biri de, 11 Eylül günü öğleden sonra Quentin'in evinin altmış metre kadar gerisinde iki boş bira kutusu bulmuştu. Bunların üstünde sanığın parmak izleri vardı. Yine yerdeki Kool izmaritlerini toplamışlar-

dı. Sanığın bu sigarayı içtiği biliniyordu. Ayrıca toprağın üstünde de tekerlek izleri görmüşlerdi. Araştırma sonucu bu izlerin sanığın 1947 model Plymouth arabasına ait olduğu kanıtlandı.

Quentin'in oturma odasındaki kanepenin üstünde dört bulaşık bezi bulmuşlardı. Bunlarda kurşun delikleri ve barut yanıkları olduğu da saptanmıştı. Dedektifler, Andy'nin avukatının telaşlı itirazlarına karşın, katilin bu bezleri sesi boğmak için cinayet silahının namlusuna sardığını söylediler.

Daha sonra Andy Dufresne kendini savunmak için tanık yerine oturdu. Hikâyesini anlatırken sakin, soğukkanlı ve kayıtsız görünüyordu. "Karımla Glenn Quentin hakkında can sıkıcı şeyler duyuyordum. Dedikodular temmuzda başlamıştı. Ağustos sonlarında durumu araştırmaya karar verdim. Çok üzülüyordum. Bir gece Linda golf dersinden sonra Portland'a alışverişe gidecekti. Bana öyle söylemişti. Onu izledim ve Quentin'in evine girdiğini gördüm. Arabamı Quentin'in evinin biraz gerisindeki dönemece park ettim. Üç saat sonra Quentin'in karımı Kent Kulübü'ne götürdüğünü gördüm. Çünkü karım kendi arabasını orada bırakmıştı."

Savcı, "Yani karınızı yepyeni Plymouth arabanızla mı izlediniz?" diye sordu.

Andy sakindi. "O gece bir arkadaşımın arabasını almıştım." Bu sözler, daha doğrusu bu soğukkanlı itiraf jüriyi hiç de iyi etkilemedi.

Andy arkadaşının arabasını bırakıp kendi otomobilini aldıktan sonra eve döndüğünü anlattı. Linda yatakta kitap okuyordu. Andy, "Portland yolculuğun nasıl geçti?" diye sorunca kadın gülümsedi. "Epey eğlendim ama almak istediğim bir şey göremedim."

Andy soluğunu kesmiş dinleyen seyircilere bakarak, "İşte o zaman kesinlikle durumu anladım," diye açıkladı. Hâlâ sakin ve kayıtsız bir tavırla konuşuyordu.

Andy'nin avukatı sordu. "Bu olayla karınızın öldürüldüğü gece arasındaki on yedi günlük sürede ne durumdaydınız?"

"Çok üzgündüm." Fakat Andy'nin sesi yine soğuk ve ölçülüydü. Bir markette istediği şeyleri sayan biri gibi konuşarak intiharı düşündüğünü söyledi. Hatta bu yüzden 8 Eylül'de Lewiston'dan bir silah almıştı.

Avukatı daha sonra, "Lütfen şimdi jüriye cinayet gecesi karınız Glenn Quentin'le buluşmak için evden ayrılınca neler olduğunu anlatın," dedi.

Andy denileni yaptı ve jüri üstünde çok kötü bir izlenim bıraktı. Andy'yle otuz yıla yakın bir süre aynı yerde yaşadım. Duygularını onun kadar iyi kontrol eden birini daha görmedim. Böyle kontrollü olabilmesi olağanüstü bir yetenekti ama her şeyi içine atması, gizlemesi de hiç iyi değildi. Andy intihara karar verecek olursa, her şeyden önce işlerini yoluna koyardı. Fakat bir intihar mektubu bırakmazdı. Tanık iskemlesindeyken ağlasaydı, sesi boğuklaşsaydı, hatta Washington'a gidecek savcıya bağırsaydı, durumu bu denli kötü olmayacak, o zaman ona ömür boyu hapis cezası vermeyeceklerdi. Verseler bile 1954'te affedilecekti. Fakat olanları bir makine gibi anlatmış ve jüriye, "Durum bu. Ne isterseniz yapın," der gibi davranmıştı.

Andy o gece sarhoş olduğunu anlattı. Zaten 24 Ağustos'tan beri hemen her gece sarhoştu ve pek içki kaldıran biri de değildi. Ama jüri ona inanmadı. Tiril tiril ütülü bir takım elbise giymiş, kendinden son derece emin gözüken bu soğukkanlı adamın, karısının golf öğretmeniyle olan pis ilişkisi yüzünden her gece sarhoş olabileceğini akılları almadı. Ben inandım, çünkü Andy'yi inceleme fırsatını buldum. Jürideki altı kadınla altı erkek aynı fırsatı elde edemedi.

Tanıdığımda Andy Dufresne bir yıl içinde sadece dört defa içki içmişti. Doğum gününden bir hafta ve Noel'den iki hafta önce benimle avluda buluşur ve bir şişe Jack Daniel's viskisi almamı isterdi. İçkiyi diğer mahkûmlar gibi, biriktirdiği aylığı ve kendi kattığı parayla alırdı. Hapishanede bizlere köle aylığı diyebileceğimiz kadar bir şey veriyorlardı. 1965'e kadar saatimiz on sentti.

1965'te saatimizi yirmi beş sente çıkardılar. Ben teslim ettiğim içkiden yüzde on alıyordum. Buna başka masraflar da ekleniyordu tabii. Onun için de Jack Daniel's gibi iyi cins bir içki çok pahalıya geliyordu. Andy Dufresne'in yılda dört içki içebilmek için hapishane çamaşırlığında kaç saat ter döktüğünü anlayabilirsiniz.

Andy 20 Eylül, yani doğum günü sabahında bir kadeh içki atıyordu. Gece ışıklar söndürülünce de bir kadeh içiyordu. Ertesi gün şişeyi diğer mahkûmlarla paylaşmam için bana veriyordu. İkinci şişeyi de Noel gecesi açıp bir kadeh içiyordu. Yeni yılda da bir kadeh yuvarlıyordu. Sonra yine içkiyi diğer mahkûmlarla bölüşmem için bana veriyordu. İşte Andy'nin içebildiği içki bu kadardı.

Andy jüriye 10 Eylül gecesi içki yüzünden kendini kaybettiğini ve olanları yer yer anımsayabildiğini söyledi. O gün akşamüzeri cesaretini toplamak için içmişti. Karısı Quentin'le buluşmaya gidince, Andy onları basmaya karar verdi. Quentin'in küçük evine giderken Kent Kulübü'ne uğrayarak birkaç kadeh attı. Fakat barmene, "Gerisini gazetelerde okursun," dediğini anımsamıyordu. Adama bir şey söylediğinin farkında değildi. Handy-Pik'ten bira aldığını biliyordu. Ama bulaşık bezlerini de anımsamıyordu. "Bulaşık bezlerini neden isteyeyim?" deyince, gazetelerden biri, jürideki kadınlardan üçünün dehşetle titrediğini yazdı.

Daha sonra Andy bana bulaşık bezleri konusunda tanıklık eden satıcı hakkındaki düşüncelerini anlattı. "Belki de cinayetten sonra polisler tanık aramaya başladılar. Bana o gece bira satan adamı buldular. Aradan üç gün geçmiş, bütün gazeteler olayı yazmışlardı. Belki de beş altı polis satıcıya çullandılar. Onlara savcı yardımcısı da katılmış olabilir. İnsanın belleği etki altında kalır. Belki de polisler adama, 'Onun dört beş bulaşık bezi almış olması olasılığı yok mu?' diye sordular. Ondan sonra da adamı etkilediler. Yeteri kadar insan bir şeyi anımsamanı isterlerse seni kolaylıkla etkileyebilirler."

Bunun olabileceğini söyledim.

Andy düşünceli düşünceli devam etti. "Fakat daha güçlü bir etki var. O adam kendi kendini inandırmış da olabilir. Birden dikkati çeken biri haline geldiğini unutma. Gazeteciler ona sorular soruyorlardı. Gazetelerde resimleri çıkıyordu... Daha da önemlisi, adam mahkemeye gelerek tanık sandalyesine oturdu. Onun kasıtlı yalan ifade verdiğini söylemiyorum. Fakat bu konuda kendini inandırmıştı. İnsan belleği etkiye açık ve duyarlıdır... Sadece şu kadarını biliyorum: Avukatım da hikâyemin yarısının yalan olduğunu sanıyordu. O bulaşık bezlerini satın almadığıma asla inanmadı. Aslında saçmaydı bu. Ben iyice kafayı bulmuştum. O anda silah sesini boğmayı aklımdan geçirecek halde değildim. Cinayeti ben işleseydim, patlama filan bana vız gelirdi."

Andy golf öğretmeninin evinin yakınında park ederek bira ve sigara içmişti. Quentin'in evinin alt katında ışıkların söndüğünü görmüştü. Sonra üst katta bir tek ışık yanmıştı. On beş dakika sonra bunun da söndüğünü fark etmişti. Gerisini tahmin ettiğini söylüyordu.

Avukatı, "Bay Dufresne, o zaman Glenn Quentin'in evine girip ikisini öldürdünüz mü?" diye gürledi.

"Hayır, öldürmedim. Gece yarısına doğru ayılmaya başladım. Hem içki yüzünden başım çatlayacak gibi ağrıyordu. Eve gidip uyumaya ve durumu sabah salim kafayla düşünmeye karar verdim. Arabamla geri dönerken en doğrusunun, karımın Reno'ya giderek beni boşaması olduğu kanısına varmıştım."

"Teşekkür ederim Bay Dufresne."

Savcı hemen ayağa fırladı. "Siz karınızdan düşünebildiğiniz en kısa yoldan boşandınız değil mi? Bulaşık bezlerine sardığınız 38'likle onu vurarak işi hallettiniz."

Andy sakin sakin, "Hayır efendim, bunu yapmadım," diye cevap verdi.

"Ve sonra karınızın âşığını vurdunuz."

"Hayır efendim."

"Yani önce Quentin'i mi vurdunuz?"

"Ben ikisini de vurmadığımı söylüyorum. Epey bira içmiştim. İçtiğim sigaraların izmaritlerini de polisler beklediğim yerde buldular. Dönüp eve giderek uyudum."

"Jüriye 24 Ağustos'la 10 Eylül arasında canınıza kıymayı düşündüğünüzü söylediniz."

"Evet efendim."

"Bu yüzden bir tabanca bile aldınız."

"Evet."

"Sizde hiç de intihar edecek bir insan hali olmadığını söylersem bana çok kızar mısınız Bay Dufresne?"

Andy, "Hayır," diye cevap verdi. "Fakat bende hiç de duygulu bir insan izlenimi bırakmadınız. İntihar edecek durumda olsaydım, gelip sorunumu size açmayı düşünmezdim doğrusu."

Salonda hafif bir gülüşme oldu ama bu sözler jürinin Andy'ye hak vermesine de neden olmadı.

" 10 Eylül günü 38'liğiniz yanınızda mıydı?"

"Hayır, daha önce de anlattığım gibi..."

Savcı alaylı alaylı güldü. "Ah evet, silahı nehre attınız, Royal Nehri'ne değil mi? 9 Eylül öğleden sonra."

"Evet efendim."

"Yani cinayetten bir gün önce."

"Evet efendim."

"Bu işinize geliyor değil mi?"

"Ne işime geliyor, ne de gelmiyor. Gerçek yalnızca bu."

"Komiser Mincher'in ifadesini duydunuz sanırım." Mincher, Andy'nin silahı nehre attığı Pond Yolu Köprüsü'nün altında kalan yeri tarattıran adamdı. Polis nehir yatağını aramış ama silahı bulamamıştı.

"Evet efendim. Bunu duyduğumu biliyorsunuz."

"Öyleyse onun mahkemeye silahı bulamadığını söylediğini de duydunuz. Oysa nehir yatağı tam üç gün tarandı. Bu da işinize gelir değil mi?"

Andy sakin sakin konuştu. "İşime gelmemesi bir yana, polislerin silahı bulamamaları bir gerçek. Yalnız size ve jüriye bir şeyi

belirtmek isterim. Pond Yolu Köprüsü, Royal Nehri'nin Yarmouth Koyu'na döküldüğü yere yakındır. Orada akıntı da güçlüdür. Onun için silah akıntıya kapılıp koya kadar gitmiş olabilir."

"Böylece karınızla Bay Glenn Quentin'in kan içindeki cesetlerinden çıkarılan kurşunlarla silahınızı karşılaştırmaya imkânı yok. Bu doğru değil mi Bay Dufresne?"

"Evet."

"Bu da işinize geliyor tabii."

Gazetelere göre, Andy altı hafta süren dava sırasında duygularını pek ender olarak belirtmişti. İşte bu da öyle bir andı. Adamın yüzünde acı bir gülümseme belirdi. "Ben suçsuzum efendim. Silahı nehre attığımı söylerken de gerçeği açıklıyorum. Cinayet işlenmeden bir gün önce tabancayı nehre attım. Bu durumda silahın bulunmaması hiç de işime gelmiyor."

Savcı, Andy'yi iki gün durmadan sıkıştırdı. Handy-Pik'teki satıcının bulaşık bezleriyle ilgili ifadesini Andy'ye okudu. Andy de bunları satın aldığını anımsamadığını söyledi. Fakat almış olabileceğini de anımsamadığını itiraf etti.

Andy ve Linda Dufresne'in 1947 yılı başında birlikte hayat sigortası yaptırdıkları doğru değil miydi? Andy beraat edecek olursa, sigortadan elli bin dolar alacaktı. Bu da doğru değil miydi? Hem Andy'nin cinayet işleme arzusuyla Glenn Quentin'in evine gittiği de doğru değil miydi? Bu sorulara Andy hep, "Doğru," diye cevap verdi. Peki o eve gidip iki cinayet işlediği de doğru değil miydi? Hayır, bu doğru değildi. O zaman evde hırsızlık yapıldığına dair bir belirti de görülmediğine göre ne olmuştu?

Andy sakin bir ses tonuyla, "Bunu bilmeme imkân yok efendim," diye cevap verdi.

Karlı bir çarşamba günü jüri öğleden sonra birde karara varmak için salondan çıktı. Altı erkek ve altı kadından oluşan jüri üç buçukta salona döndü. Sözcü, "Daha önce dönecektik fakat Bentley Restoran'dan gelen lezzetli tavuk yahnisini yedik," dedi. Andy'yi suçlu bulmuşlardı. Maine'de ölüm cezası olsaydı daha bahar gelmeden Andy'yi asarlardı.

Savcı ona ne düşündüğünü sormuş ama cevap alamamıştı. Fakat 1955'te bir gece bana bu konudaki düşüncesini açıkladı. Dost olabilmemiz için aradan yedi yıl geçmesi gerekmişti. Ama yine de tam dost sayılmazdık. Ancak 1960'ta Andy'ye gerçekten yakın olduğumu hissettim. Sanırım ona böyle yaklaşabilen bir tek ben vardım. İkimiz de ömür boyu hapiste kalacaktık. İkimiz de aynı bloktaydık. Yalnız benim hücrem onunkinden epey uzaktaydı.

Andy, "Ne mi düşünüyorum?" diyerek güldü. Fakat bu gülüşte neşe yoktu. "O gece talihim tam anlamıyla ters döndü sanırım. Bu kadar kısa süre içinde böyle büyük bir felaketle karşılaşmak kötü. Bence bu işi oradan geçen bir yabancı yaptı. Belki ben eve döndükten sonra orada adamın birinin arabasının lastiği patladı. Belki hırsızdı, belki de psikopat. Onları öldürdü. Hepsi bu kadar. Ve ben buradayım."

Bu kadar basitti. Andy'yi de ömür boyu hapse mahkûm edip Shawshank'e yollamışlardı. Beş yıl sonra af isteğinde bulundu. Örnek bir mahkûm olmasına karşın bu isteği geri çevrildi. Mahkûmların affedilmesi için zaman zaman ilgili makamlar girişimde bulunurlardı. Fakat Andy gibi, giriş kâğıdında "katil" yazılı birinin bağışlanması çok zordu.

Yedi adam toplanıyor ve af dileklerini görüşüp karar veriyorlardı. Hepsi de taş kalpliydi. Onları satın almaya, tatlı sözlerle kandırmaya olanak yoktu. Bu komisyon için para konuşmuyor, kimse de yerinden kımıldamıyordu. Andy'nin bırakılmaması için başka nedenler de vardı ama daha ileride anlatacağım.

Hapishanede Kendricks adında bir gardiyan vardı. 50'lerde bana bir hayli borçlanmıştı ve bu parayı ancak dört yılda ödeyebildi. Bana faiz yerine bilgi veriyordu. Benim işimde zamanında haber alamayan kimse ölmüş demektir. Örneğin, Kendricks benim hiçbir zaman göremeyeceğim kayıtlara kolaylıkla bakabiliyordu.

Kendricks bana, komisyonun 1957'de Andy Dufresne aleyhine 7-0 karar verdiğini söyledi. Durum 1958'de 6-1, 1959'da yine 7-0, 1960'ta 5-2 olmuştu. Gerisini bilemiyorum. Fakat aradan onca yıl geçtikten sonra o hâlâ 5. Koğuş'un 14 numaralı hücresinde kalıyordu. 1975'te neredeyse altmış yaşında olacaktı. Belki komisyondakiler sonunda insafa gelir ve 1983'te onu salıverirlerdi. Onlar insana "Ömür boyu hapis!" dediklerinde gerçekten insanın ömrünü alıyorlardı.

Neyse dinleyin. Hücresinde güvercin besleyen Sherwood Bolton adında bir mahkûm tanıdım. Kendisi 1945'ten 1953'e kadar orada kaldı ve serbest bırakıldığında güvercini de yanındaydı. O Alcatraz Kuşçusu değildi fakat o güvercini seviyordu. Kuşa Jake adını takmıştı. Sherwood bırakılacağından bir gün önce Jake'i azat etti. Kuşun uçuşu pek güzeldi. Onun uzaklaşmasını seyrettik. Fakat Sherwood Bolton mutlu, küçük ailemizi bırakıp gittikten bir hafta sonra bir arkadaş beni egzersiz avlusunun kuzey köşesine çağırdı. Sherwood hep orada dolaşırdı. Yerde küçük bir kuşun hareketsiz yattığını gördüm. Açlıktan ölmüşe benziyordu. Arkadaşım, "Bu Jake değil mi Kızıl?" diye sordu. Güvercin çoktan geberip gitmişti.

Andy Dufresne'in bir şey istemek için benimle ilk kez ilişki kurmasını sanki bu olay dün olmuş gibi anımsıyorum. Ama o zaman Rita Hayworth'ı istememişti. O daha sonra oldu. Andy 1948 yazında bana başka bir şey için başvurdu.

Ben genellikle işlerimi egzersiz avlusunda hallederim. Bu avlu diğer hapishanelerdekinden daha büyük, oldukça geniş bir yerdir. Kuzeyde dış duvar yükselir; iki yanında gözetleme kuleleri bulunur. Kuledeki muhafızların tüfekleri ve dürbünleri vardır. Ana kapı da kuzeydedir. Kamyon yükleme yeri avlunun güneyinde kalır. Shawshank'te hafta boyunca iş fazla olduğu, türlü şey gelip gittiği için tam beş kamyon yükleme boşaltma yeri bulunur. Hapishanemizde araba plakası atölyesiyle Kittery Hastanesi'nin, Elliot Sağlık Yurdu'nun ve bizim çamaşırı yıkayan

büyük bir çamaşırhane vardır. Ayrıca mahkûmların hapishane, eyalet ve belediye taşıtlarını onarttıkları büyük bir de garajımız mevcuttur. Bu arada garajda önemli kimselerin, görevlilerin ve af komitesinin arabalarının da bakım gördüğünü eklemeliyim.

Doğuda küçük pencereleri olan kalın bir duvar uzanır. 5 numaralı koğuş da bu duvarın öbür yanındadır. Batıdaysa yönetim bölümü ve revir bulunur. Shawshank öbür hapishaneler gibi kalabalık değildir. 1948'de sadece üçte ikisi doluydu. Genellikle tatil saatlerinde avluda seksen ila yüz mahkûm bulunur; aralarında futbol, voleybol oynar, bakara oynar, konuşur ya da iş çevirirler. Pazar günleri burası daha kalabalık olur. Tıpkı panayıra benzer.

Andy de bana ilk kez bir pazar günü yaklaştı. İşime çok yarayan Elmore Armitage'le bir radyo sorununu hallettiğim sırada, Andy yanıma geldi. Onun kim olduğunu biliyordum tabii. Adamın adı züppe ve soğuk nevaleye çıkmıştı. Pek çok kimse onun başının belaya gireceğini söylüyordu. Bunu söyleyenlerden biri de çok tehlikeli sayılan Bogs Diamond'dı. Andy'nin hücre arkadaşı yoktu. Onun arkadaş istemediğini duymuştum. Bunu da Andy'nin züppeliğine vermişlerdi tabii. Fakat söylentileri dinleyecek yerde, insanı inceleyip kendi başıma karar vermeyi yeğlerim.

"Merhaba," dedi. "Adım Andy Dufresne." Uzattığı elini sıktım. Ahbaplıkla zaman kaybedecek biri değildi. Hemen konuya girdi. "Senin her şeyi sağlayabilen biri olduğunu öğrendim."

Zaman zaman belirli şeyleri sağlayabildiğimi söyledim.

Andy, "Bunu naşı] yapıyorsun?" diye sordu.

"Bazen istenen şeyler elime geçiyor. Nasıl geçtiğini açıklayamam. Belki de İrlandalı olduğum için böyle."

O zaman hafifçe gülümsedi. "Bana bir taş çekici bulabilir misin acaba?"

"Nasıl bir şey bu ve neden istiyorsun?"

Andy şaşırır gibi oldu. "İsteklerin nedenini sorman da işinin bir bölümünü mü oluşturuyor?" Bu tür sözler söylediği için ona

züppe denildiğini anlamıştım. Hava atmayı seven birine benziyordu ama bu soruda biraz da alay sezdim.

"Sana anlatayım," dedim. "Diş fırçası isteseydin soru sormazdım. Sadece sana bunun fiyatını söylerdim. Fakat anladığın gibi, fırça tehlikesi olmayan bir nesnedir."

"Tehlikeli nesnelere karşı mısın?"

"Evet."

Üstüne flasterler yapıştırılmış eski bir beyzbol topu bize doğru geldi, Andy bir kedi gibi hızla dönüp bunu havada yakaladı. Ünlü bir beyzbol yıldızı bile bu tutuşla övünürdü. Sonra bileğini hafifçe bükerek topu geldiği yere gönderdi. Hareket hafifti ama kollarının güçlü olduğunu anladım. Pek çok kimsenin kendi işleriyle ilgilenirken bizi gözetlediklerini fark ettim. Belki kuledeki muhafızlar da bize bakıyordu. Övünecek değilim. Fakat her hapishanede sözü geçen mahkûmlar vardır. Küçük bir hapishanede dört beş, büyüğünde iki üç düzine böyle adam bulunur. Shawshank'te ben oldukça önemli sayılan biriydim. Andy Dufresne hakkındaki kararım da onun hapishanedeki yaşamını etkilerdi. Herhalde o da bunu biliyordu ama bana yağ bastığı, dalkavukluk ettiği de yoktu. Bu yüzden ona saygı duydum.

"Haklısın sanırım. Sana söylediğim şeyi ve bunu neden istediğimi anlatayım. Bir taş çekici minyatür bir baltaya benzer. Boyu otuz santim kadardır." Elleriyle işaret ediyordu. O zaman tırnaklarının temiz ve bakımlı olduğunu fark ettim. "Bir ucunda sivri küçük bir diş, diğerinde de yassı, küt bir çekiç bulunur. Bunu istiyorum, çünkü taşları seviyorum."

"Taş mı?"

"Bir dakika şuraya çömel," dedi.

Ona uydum. Kızılderililer gibi dizlerimizi büküp yere çöktük.

Andy yerden bir avuç toprak aldı, tertemiz elleriyle elemeye başladı. Geriye birkaç küçük taş kaldı. Bir ikisi parlak, diğerleri mat ve koyu renkliydi. O mat olanlardan biri kuvarstı. Andy taşı

üstüne sürüp temizleyince matlığı kalmadı. İçin için yanar gibi pırıldamaya başladı. Andy taşı iyice temizleyip bana attı. Bunu tutarak adını söyledim.

"Evet, kuvars," diye karşılık verdi. "Bak, şu da mika. Tortulu şist, kumlu granit. Şu da kireçtaşı." Taşları atarak ellerini sildi. "Ben taşlara bayılırım. Daha doğrusu eskiden öyleydi. Eski yaşamımda dolaşıp taş toplardım. Şimdi küçük ölçüde aynı şeyi yapmak istiyorum."

"Pazar günleri egzersiz avlusunda mı taş arayacaksın?" diye sorarak ayağa kalktım. Bu saçma bir fikirdi ama yine de... o küçük kuvarsı görünce içimde hafif bir sızı duymuştum. Bunun nedenini de kesinlikle bilemiyordum. Belki de onu görünce dış dünyayı anımsamıştım. Hapishane avlusunda insan böyle güzel şeyleri düşünmezdi. Kuvars tertemiz suları olan bir dere yatağından çıkan bir şeydi.

Andy mırıldandı. "Pazarları boş oturmaktansa böyle taş aramayı yeğlerim."

"Fakat o taş çekicini birinin kafasına indirebilirsin."

Alçak sesle, "Burada hiç düşmanım yok," dedi.

"Yok mu?" Gülümsedim. "İstersen bir süre bekle."

"Başım derde girerse bunu taş çekici olmadan da halledebilirim."

"Belki de kaçmayı istiyorsun ha? Duvarın altından mı geçeceksin? Bunu yapacak olursan..."

Nazik bir tavırla güldü. Üç hafta sonra taş çekicini görünce neden güldüğünü anlayacaktım.

"Biliyorsun," dedim. "Biri bunu görürse elinden alır. Bir kaşık bile görseler elinden alırlar. Ne yapacaksın? Avluda oturup çekiçle taşlara vurmaya mı başlayacaksın?"

"Ah, bundan daha iyisini yapabileceğimden eminim."

Başımı salladım. İşin bu yanı beni ilgilendirmezdi zaten. Bir adam benden sadece bir şey sağlamamı isteyebilirdi. Bunu eline geçirdikten sonra saklayıp saklamaması üstüme vazife değildi.

"Böyle bir şey dışarıda kaça satılır?" diye sordum. Onun sakin hali, terbiyesi hoşuma gitmeye başlamıştı. O kadar yıl içeride kalınca insan bağıranlardan, övünenlerden, gürültücülerden bıkıyordu. Evet, Andy'yi daha en başından sevdiğimi söylemem doğru olur sanırım.

"Bir mağazadan bunu sekiz dolara alabilirsin. Fakat seninki gibi bir işte fiyat fazla olacaktır. Bunu anlıyorum. Sen fiyata belirli bir ekleme yapıyorsun."

"Ben genel olarak fiyata yüzde on eklerim. Ancak tehlikeli sayılacak şeylerde fiyat yükselir. İstediğin gibi bir şeyi buraya getirtmek için bazı elleri yağlamam ve çarkları çakıştırmam gerekir. On dolar diyelim."

"Öyleyse on dolar."

Hafifçe gülümseyerek ona baktım. "On doların var mı?"

Alçak sesle, "Var," diye yanıtladı.

Uzun süre sonra onun beş yüz dolardan daha fazla parası olduğunu öğrendim. Bunu yanında getirmişti. İnsanı bu otele kabul ettiklerinde, garsonlardan biri sizi öne eğip belirli şeylerinize bakardı. Fakat insanlarda gizli epey yer vardı. Kısaca söylemek gerekirse, içeriye bir şey sokmaya kararlı olan kimse bunu bağırsağının yukarılarına doğru itip gizleyebilirdi. Ancak bizim otelin garsonu canı istediği için eline lastik bir eldiven geçirip araştırmaya kalkarsa durum değişirdi.

"Pekâlâ. Yalnız sana ulaştıracağım şeyle yakalanırsan başına neler geleceğini biliyorsun tabii."

"Bilmem gerekir herhalde." Gri gözlerindeki ifadeden bu sözü söyleyeceğimi tahmin etmiş olduğunu anladım. Bu gözlerde hafif alaylı bir neşe vardı.

"Yakalanırsan bunu bir yerde bulduğunu söylersin. Hepsi bu. Seni üç ya da dört hafta tek başına bir hücreye kilitlerler. Bu arada oyuncağını da kaybedersin ve siciline kötü bir not düşerler. Onlara adımı verirsen seninle bir daha iş yapmayız. Sana bir çift

ayakkabı bağı bile getirtmem. Ayrıca canına okumaları için de birkaç kişi yollarım. Sertlik sevmem ama durumumu anlıyorsun. Buradakilerin kendimi kollayamadığım kanısına varmalarını istemem. Böyle bir söylenti işimi bitirir."

"Evet, herhalde öyle olur. Anlıyorum ve endişe etmene gerek yok."

"Hiçbir zaman endişe etmem," diye karşılık verdim. "Böyle bir yerde endişenin hiç yararı yoktur."

Başını sallayıp uzaklaştı. Üç gün sonra çamaşır molasındayken avluda yanıma geldi. Konuşmadı, hatta yüzüme de bakmadı. Fakat tıpkı iskambillerle numara yapan iyi bir hokkabaz gibi on doları elime sıkıştırıverdi. Andy her şeye kolaylıkla uyabilen bir adamdı. Ben de istediği taş çekicini aldım. Bu bir gece hücremde kaldı. Tıpkı onun tarif ettiği gibiydi ve kaçmasını sağlayacak bir araç değildi. O taş çekiciyle duvarın altından tünel açmak için bir adamın altı yüz yıl uğraşması gerekirdi. Ama yine de pek hoşlanmamıştım bu işten. Küçük bir baltaya benzeyen bu şeyi bir mahkûmun başına vurdun mu, kendisi bir daha radyoda şarkı filan dinleyemezdi. Andy'nin de başı bazı kimselerle belaya girmeye başlamıştı. Taş çekicini bu yüzden istemediğini umuyordum.

Sonunda kendi kararıma güvendim. Sabah kalk borusu çalmadan yirmi dakika önce 5 numaralı koğuşun koridorlarını süpüren yaşlı mahkûm Ernie'ye bir paket Camel sigarasıyla taş çekicini verdim. Bir şey söylemeden bunları ceketinin altına soktu. O taş çekicini de on dokuz yıl görmedim. Gördüğümde de iyice aşınmıştı.

Ertesi pazar Andy yine avluda yanıma geldi. O gün berbat haldeydi. Altdudağı kocaman bir sosis gibi şişmişti. Sağ gözü de şişip morarmış ve yarı kapanmıştı. Bir yanağında da kanları kurumuş bir kesik vardı. Kız Kardeşler dediğimiz grupla dalaşmıştı anlaşılan ama bana bu konuda bir şey söylemedi. "Çekice teşekkürler," diye mırıldanarak uzaklaştı.

Merakla onu izledim. Birkaç adım attı ve yerde bir şey görerek eğilip aldı. Küçük bir taştı bu. Garajda çalışan mahkûmlar dışındakilerin giydiği üniformaların cepleri yoktu. Fakat bunun çaresi de bulunuyordu. Küçük taşın Andy'nin yeninden içeri girip kaybolduğunu ve yere düşmediğini gördüm. Bunu beğendim. Andy'yi de beğenmiştim. Bütün sorunlarına karşın hayatına devam ediyordu. Bu sorunlara dayanamayan ya da dayanmak istemeyen binlerce kişi vardı. Onların çoğu da hapiste değildir. O arada yüzü berbat halde olmakla birlikte ellerinin temiz, tırnaklarının bakımlı olduğunu da fark etmiştim.

O günden sonra altı ay Andy'yi pek görmedim. Bu sürenin çoğunu da hücre cezası çekerek geçirdi zaten.

Şimdi biraz da Kız Kardeşler'den söz edeyim. Pek çok hapishanede onlara Kızlar ya da Kodes Yavruları derler. Son zamanlarda moda olan son deyim Katil Kraliçeler'di. Ama biz onlara Shawshank'te hep Kız Kardeşler derdik.

Günümüzde hapishane duvarları içinde seks ilişkisi olmasına pek şaşılmıyor artık. O zamanlar buraya düşen genç, ince, yakışıklı ve bu durumları fark etmeyecek kadar saf biri şaşırıyordu yalnızca. Eşcinsellik de normal seks gibi türlü şekil ve biçimde oluyordu. Seks olmadan yaşayamayan bazı erkekler çıldırmamak için başka erkeklerle ilişki kuruyorlardı. Normal cinsel ilişkileri olan iki adam aralarında anlaşıyorlardı. Ancak bazen onların sandıkları kadar normal olup olmadıklarını, hapisten çıkıp karılarının ya da sevgililerinin yanına dönünce anlayacaklarını düşünüyordum.

Ayrıca hapiste "değişen" tipler de vardı. Onlar birden "o biçim" oluyor ya da için için eşcinselliği istemiş olduklarını anlıyorlardı. Çoğu zaman bunlar kadın rolüne giriyorlar, diğerleri de onların güler yüz göstermesi için aralarında korkunç şekilde yarışıyorlardı.

Sonra Kız Kardeşler vardı.

Onlar bu duvarlar dışında kalan kimselerin "ırz düşmanı" dedikleri tiplerdi. Çoğu ömür boyu hapis cezası yemişti ve şiddet kullanmaktan hoşlanırlardı. Acımasızca davranıp şiddet kullandıkları için şimdi cezalarını çekiyorlardı. Bunlar genç, zayıf ve tecrübesiz avlar aramakta ya da Andy Dufresne gibi zayıf görünen kimselere musallat olmaktaydılar. Av yerleri de çamaşırhanedeki makinelerin gerisinde kalan dar tünel ya da duş yeriydi. Bazen de revirde çalışıyorlardı. Birkaç kere de sinema salonunun gerisindeki küçük projeksiyon odasında mahkûmlara saldırmışlardı. Kız Kardeşler genellikle zor kullanmayı seviyorlardı. Oysa bazı mahkûmlar, tıpkı Sinatra, Presley, Redford'a hayran genç kızlar gibi onlara bayılıyorlardı ve her şeye de razıydılar. Fakat Kız Kardeşler için zevk sadece zorla elde etmekti. Daima da öyle olacaktı sanırım.

Yakışıklı, ufak tefek ve belki de hayran olduğum kontrolü yüzünden Andy'yi tutturmuştu onlar. Daha adam içeriye girdiği gün ona göz koymuşlardı. Bu bir peri masalı olsaydı, size Andy'nin canla başla dövüştüğünü ve onların da kendisine ilişemediklerini söylerdim. Keşke bunu söyleyebilseydim. Hapishane masallardaki bir dünya değildir.

Andy'ye ilk kez, Shawshank'teki mutlu ailemize katıldığının üçüncü günü duşta musallat oldular. Yıkanırken ona vurdular, gıdıklamaya filan kalktılar. Aslında bu sadece zemin yoklamaydı. Harekete geçmeden önce tıpkı çakallar gibi avın zayıflığından emin olmak istiyorlardı.

Andy onlara yumruklarıyla karşılık verdi. İriyarı bir Kız Kardeş olan Bogs Diamond'ın dudağını patlattı. Bogs yıllar önce buradan bilinmeyen bir yere gitti. Neyse, o gün iş uzamadan bir gardiyan gelip onları ayırdı. Fakat Bogs onu elde etmeye yemin etmişti ve bunu da yaptı.

İkinci kez ona çamaşır makinelerinin arkasındaki tünel gibi yerde saldırdılar. Yıllar boyunca o dar yerde çok şey olmuştur.

Gardiyanlar da bunu bilir ve ses çıkarmazlar. Orası çuvallarla tozsabun, çamaşır sodası gibi şeylerle doluydu. Gardiyanlardan hiçbiri o karanlık yere girmeyi istemezdi. Çünkü dönecek, manevra yapacak kadar yer yoktu. Hapishanede çalışmaya başlayan kimselere de ilk öğretilen, insanın çıkamayacağı bir yere girmemesi ve Kız Kardeşler'in eline düşmemesiydi.

Bogs o gün orada yoktu. Fakat 1922'den beri çamaşırhanenin ustabaşısı olan Henley Backus, Diamond'ın dört arkadaşının orada olduğunu bana anlattı. Andy bir süre ıslatılınca pil asidi kadar tehlikeli olan kuru temizleme maddesi Hexlite'la onları kendisine yaklaştırmamayı başarmıştı. Yaklaşacak olurlarsa tozu gözlerine atacağını söylemişti. Fakat sonra ayağı oradaki büyük makinelerden birinin kordonuna takılmış ve dördü birden üstüne çullanmıştı.

O dört Kız Kardeş orada Andy'yi kıstırmışlardı. Biri Andy'yi tutup bir sandığın üstüne eğmiş ve şakağına da ucu sivriltilmiş bir tornavida dayamıştı. Sonra sırayla hepsi ırzına geçmişti. Bu durumun acı verdiğini de söylemeliyim. Belki özel tecrübeme dayanarak konuştuğumu sanacaksınız. Keşke öyle olmasaydı. Saldırılan kimsede biraz kanama görülür ama bu bir iki gün sonra geçer. Eğer saldıranlar anormal şeyler yapmamışlarsa fiziki zarar görmezsiniz. Fakat ırza geçme yine de ırza geçmedir. Sonunda insan bir gün aynaya bakarak kendisinin nasıl bir yaratık olduğuna karar vermek zorundadır.

Andy o günlerde her konuda yaptığı gibi bu işe de tek başına dayandı. Kendisinden önce bu durumla karşılaşanlar gibi o da bir karara varmıştı. Kız Kardeşler'e iki şekilde davranabilirdi: Onlarla dövüşür ve ele geçerdi. Ya da sadece ele geçerdi.

Andy dövüşmeye karar verdi. Çamaşırhanedeki olaydan bir iki hafta sonra Bogs ve iki arkadaşı onun peşinden geldiler. O sırada orada olan Ernie, Bogs'ın, "Duyduğuma göre seni alıştırmışlar," dediğini söyledi. Andy onlarla dövüşmeye başladı. Üvey kızını döverek öldürdüğü için deliğe tıkılan Rooster MacBride

adındaki iriyarı çiftçinin burnunu kırdı. Rooster'ın birkaç yıl sonra burada öldüğünü sevinçle eklemeliyim.

Sonra üçü de Andy'ye saldırdılar. Bu iş bitince Rooster ve diğer serseri Andy'ye zorla diz çöktürdüler. Bogs Diamond karşısına geçti. O günlerde sedef saplı bir usturası vardı. "Şimdi pantolonumun önünü açacağım. Sen de vereceğim şeyi yutacaksın. Ondan sonra da Rooster'a aynını yapacaksın. Burnunu kırdığına göre bunun bedelini ödemelisin."

Andy, "Ağzıma sokacağınız herhangi bir şeyi kaybedersiniz," diye karşılık verdi.

Ernie, Bogs'ın hayretle Andy'ye baktığını ve onun çıldırdığını sandığını anlattı. Bogs Diamond, Andy budala bir çocukmuş gibi konuştu. "Ne dediğimi anlamadın. Öyle bir şey yaparsan elimdeki yirmi santimlik çelik usturayı kulağına sokarım."

"Ne dediğini anladım. Sanırım sen beni anlamadım. Ağzıma sokulacak her şeyi ısırırım. İstersen usturanı beynime sapla. Yalnız beyin ani zarar görünce insan idrarını fazla tutamaz ve çeneleri de kasılıp dişleri birbirine kenetlenirmiş."

Bogs'a bakarak hafifçe gülümsedi. Ernie bana, "Halini görseydin üçünün orada hisse senetlerinden konuştuklarını sanırdın," dedi. "Sanki pantolonu ayak bileklerine inmiş, bacaklarının arasında kan dolaşan adam o değildi. Üstünde yelekli takım elbise olan bir banker gibi konuşuyordu."

Andy devam etti. "Bazen ısırma refleksi öyle güçlü olurmuş ki, kriz geçiren kimsenin ağzını kalın bir demirle bile güçlükle açarlarmış."

Bogs bunun üzerine istediği şeyi yapamazdı. Rooster MacBride da öyle. Bildiğim kadarıyla, diğerleri de buna yeltenmediler. Yalnız Andy'yi bayıltana kadar dövdüler. Bu yüzden dördüne hücre cezası verildi. Andy'yle MacBride da revire gönderildi.

O pis grup kaç kez Andy'ye saldırmaya kalktı bunu bilemiyorum. Fakat bir ay süreyle burnu sargılar içinde kalan Rooster'ın

hevesi hemen kaçtı sanırım. Bogs Daimond da o yaz birden Andy'den uzaklaştı.

O sırada garip bir şey oldu. Bir haziran sabahı erken saatte Bogs'ı hücresinde berbat bir durumda buldular. Feci dövülmüştü. Fakat kendisini kimin dövdüğünü ya da dövenlerin hücreye nasıl girdiklerini söylemedi. Ama ben, gardiyanların cebine parayı koyunca her şeyin yapılabileceğini biliyordum. Onlar para karşılığı tabanca sağlama dışında her şeyi yapabilirdi. O yıllarda hapishanede elektronik kilitleme sistemi, kapalı devre televizyon gibi şeyler de yoktu. 1948'de her koğuşun kendi gardiyanı vardı. Bir gardiyan parayı alınca iki ya da üç mahkûmu Diamond gibi azılı bir katilin hücresine bile sokabilirdi.

Böyle bir iş için epey para gerekirdi tabii. Dışarıya göre değil, hapishane standartlarına göre konuşuyorum. Delikte bir süre kalan insana elindeki bir dolar, dışarıdaki yirmi dolar kadar değerli gelir. Bana kalırsa, Bogs için gardiyana on beş dolar ve onu dövenlerin her birine de iki üç dolar verilmişti.

Bunu Andy Dufresne'in ayarladığını söylemiyorum. Ne var ki, kendisi beş yüz dolarla içeriye girmişti ve dış dünyadayken bir bankacıydı. Onun için de pek çok yerde paranın güç yerine geçeceğini bizden iyi biliyordu.

Şunu da biliyorum: Üç kaburgası kırılan, bir gözü kanayan, kalçası çıkan, beli incinen Bogs Diamond bir daha Andy'nin yanına yaklaşmadı. Fakat Andy'nin Kız Kardeşler'le olan sorunu da sona ermedi. Bir süre bekledi serseriler. Sonra yine başladılar. Ama eskisi kadar sık ve sert saldırmıyorlardı. Çakallar hazır avı severlerdi. Etrafta Andy Dufresne'den çok daha kolay avlar vardı.

Sadece Andy'nin her seferinde onlarla dövüştüğünü anımsıyorum. Andy bir kez kendisini savunmayacak olursa, daha sonra dövüşmenin zor olacağını da biliyordu. Bu yüzden de zaman zaman yüzü gözü morarmış olarak ortaya çıkıyordu. Bu arada Diamond'ın dövülmesinden sekiz ay sonra iki de parmağını kırdılar. 1949'un sonlarına doğru bir gün de elmacıkkemiği kırıldığı

için revire kaldırıldı. Biri havluya sardığı demir boruyla yüzüne vurmuştu. Ama Andy yine de dövüşüyor ve bu yüzden sık sık hücre cezasına çarptırılıyordu. Ancak Andy pek çok erkek için çok tatsız sayılan hücre cezasına aldırmıyordu. O kendi başına yaşayabilen biriydi.

Sonunda Kız Kardeşler 1950'de onunla uğraşmaktan tümüyle vazgeçtiler. Bunu da zamanı gelince anlatacağım.

Andy 1948 sonbaharında avluda yanıma gelerek kendisine yarım düzine taş battaniyesi bulup bulamayacağımı sordu.

"Onlar da ne?" diye sordum.

"Taşlarla ilgilenenler bunlara böyle derler. Aslında bunlar bulaşık bezi büyüklüğünde cilalama bezleridir. İçleri pamukludur. Bir tarafları yumuşak, öbür tarafları serttir. Yumuşak taraf incecik zımparadır. Sert taraf endüstride kullanılan çelik yünü gibidir."

Andy'ye bu işi yapabileceğimi söyledim. İstediklerini taş çekicini aldırttığım dükkândan sağladım. Bu kez Andy'den sadece yüzde onumu aldım ve fiyata bir sent bile eklemedim. Eni ve boyu yirmi santim olan bu taş cilalayıcılarda tehlikeli bir yan görmemiştim. Taş battaniyeleri ha!

Andy beş ay sonra kendisine Rita Hayworth'ı getirip getiremeyeceğimi sordu. Bu konuşma bir film gösterildiği sırada salonda geçti. Günümüzde hapishanelerde haftada bir iki kez film gösteriyorlar. O zamanlar ayda bir gösterilen filmler olay sayılırdı. Genellikle filmlerin bizi umutlandıracak bir mesajı oluyordu. Fakat Yaratılan Adam farklıydı. Bundan çıkarılan ders içkinin tehlikeli olduğuydu. Biz de bu ders sayesinde çok rahat edebilirdik.

Andy bir yolunu bulup yanıma oturmuştu. Filmin ortasına doğru bana doğru hafifçe eğilerek Rita Hayworth'ı getirip getiremeyeceğimi sordu. Doğrusunu isterseniz, bu durum beni biraz eğlendirdi. Genellikle soğukkanlı, sakin ve aklı başında olan Andy o gece pek sinirliydi ve utanmışa benziyordu. Ayrıca o an patlayacakmış gibi de bir hali vardı.

"Onu getirebilirim," dedim. "Bu kolay. Sakin ol. Büyüğünü mü, küçüğünü mü istiyorsun?" O sırada Rita en sevdiğim kadındı. Birkaç yıl önce onun yerinde Betty Grable vardı. Bu iki boydu. Bir papel verirsen küçük Rita'yı alıyordun. İki buçuk dolar verirsen bir yirmi beş boyundaki tam boy Rita'yı ele geçiriyordun.

Bana bakmadan konuştu. "Büyüğünü istiyorum." O gece hali bir âlemdi doğrusu. Ağabeyinin kimliğiyle bir striptiz gösterisine girmeye çalışan bir çocuk gibi kızarıyordu. "Bunu yapabilir misin?"

"Sakin ol. Yapabilirim tabii."

Seyirciler alkol krizi geçiren Ray Milland'ı yemek için duvardan çıkan böcekleri alkışlıyor, ıslıklıyorlardı.

"Ne zaman elime geçer?"

"Bir hafta. Belki de daha önce."

"İyi." Ama sanki o anda pantolonumun paçasına gizlediğim bir resmi vermemi bekler gibi düş kırıklığına uğramıştı. "Ne kadar?"

Ona toptan fiyatı söyledim. İyi bir müşteriydi. Onun için bu kez kazanç sağlamadan iş görebilirdim. Ayrıca çok da iyi bir insandı. Bazı geceler Bogs, Rooster ve diğerleriyle uğraşan adamın daha ne kadar dayanabileceğini, ne zaman birinin kafasını taş çekiciyle yaracağını düşünmüştüm.

İçki ve sigaradan sonra en büyük işim posterlerdir. İçeridekiler en güzel yıldızların posterlerini istiyorlardı.

Andy benimle konuştuktan birkaç gün sonra, işlerimin çoğuna bakan çamaşır kamyonu sürücülerinden biri altmıştan fazla posterle geldi. Çoğu da Rita Hayworth'ındı. Belki siz de o resmi anımsayacaksınız. Ben bunu unutmadım. Rita bir mayo giymişti. Bir elini başının arkasına dayamış, gözlerini yarı kapatıp dudaklarını aralamıştı. Ona Rita Hayworth diyorlardı. Fakat bence "İhtiraslı Kadın" demeleri daha doğru olurdu.

Belki merak ediyorsunuz. Hapishane yöneticileri karaborsanın farkındaydılar. Bunu biliyorlardı. Belki de işimi benim kadar iyi bilmekteydiler. Fakat ses çıkarmıyorlardı, çünkü hapishane-

nin dev bir düdüklü tencereye benzediğini de biliyorlardı. Buharını dışarıya verecek supapları olmalıydı. Zaman zaman baskın yapıyorlardı. Ben de bu yüzden bir iki kez hücre cezasına çarptırıldım. Fakat poster gibi şeyler bulunca göz yumuyor, bu tür şeylere ilişmiyorlardı. Bir mahkûm kendi hücresinin duvarına Rita Hayworth'ın posterini asınca da bunu bir arkadaş ya da yakınının postayla yolladığına inanır gibi davranıyorlardı. Aslında arkadaş ve yakınların yolladığı her paket açılıyor ve envanter çıkarılıyordu. Ama kim bir Rita Hayworth ya da Ava Gardner posteri gibi zararsız bir şey için gidip eski listeleri inceleyecekti? İnsan düdüklü tencerenin içinde yaşarken bazı şeylere göz yummasını öğrenmeliydi. Yoksa biri çıkıp tam gırtlak kemiğinizin üstüne bıçakla yeni bir ağız oyabilirdi. Evet, bazı şeylere göz yummayı öğrenmek şarttı.

Posteri Andy'nin hücresine yine Ernie götürdü. Andy 14 numaralı hücrede kalıyordu. Ben de 6 numaradaydım. Ernie biraz sonra küçük bir kâğıt getirdi. Andy'nin düzgün yazısını gördüm. "Teşekkürler" yazmıştı.

Kısa bir süre sonra sabah kahvaltısı için hücrelerimizden çıkınca onun hücresine bir göz attım. Rita Hayworth'ın posterini ranzasının üstünde kalan duvara asmıştı. Geceleri ışıklar sönünce avluda projektörler yanıyor, hücreleri hafifçe aydınlatıyorlardı. İşte o loş gecelerde duvardaki gülümseyen kadına bakacaktı demek.

*

Şimdi size 1950 mayısının ortasında olanları anlatacağım. Bu olay sayesinde Andy'nin Kız Kardeşler'le olan kavgası da sona erdi. Ayrıca yine o yıl bir olay Andy'nin çamaşırhaneden alınarak kütüphaneye verilmesine neden oldu. Kendisi küçük, mutlu ailemizden ayrılana kadar kütüphanede çalıştı.

Belki size anlattıklarımın çoğunu başkalarından duyduğumu fark ettiniz. Biri bir şey görüp bana söyledi ve ben de size naklettim. Bazı durumlarda ben işi daha da basitleştirdim. Çünkü zaman zaman bana gelen dört ya da beşinci el bilgiydi. Burada durum böyledir. Haberler kulaktan kulağa yayılır. Siz de kendi-

nizi kollamak için daima bu haberleri dinlersiniz. Bu arada gerçeği yalanlardan, söylentilerden, dedikodulardan ayırt etmesini bilmeniz de gerekir.

Ayrıca anlattığım kimsenin bir erkekten çok bir efsane olduğunu da düşünebilirsiniz. Bunda gerçek payı olduğunu kabul ediyorum. Bizim gibi Andy'yi yıllarca görüp tanıyan mahkûmlar onda sihirli bir hava olduğunu fark ettiler. Andy'nin Bogs Diamond'ın isteğini yerine getirmeyip kafa tutması, Kız Kardeşler'le dövüşmeye devam etmesi ve kütüphanedeki işe geçirilmesi hep bu efsaneyi oluşturan gerçeklerdir. Yalnız bu arada onun kütüphaneye alınmasına neden olan olay sırasında ben oradaydım ve her şeyi gördüm. Bunların doğru olduğuna da annemin üstüne yemin ederim. Cinayet suçundan mahkûm olan birinin yemini pek değer taşımaz. Ama yalan söylemediğime inanmalısınız.

Andy'yle artık ahbap olmuştuk. Bu adam beni çok ilgilendiriyordu. O poster olayını düşününce size bir şeyi söylemeyi unuttuğumu anlıyorum. Rita'nın posterini asmasından beş hafta sonra Ernie hücremin parmaklıkları arasından küçük, beyaz bir kutu uzattı. "Dufresne yolladı," diye fısıldarken bir yandan da koridoru süpürmeye devam etti.

"Teşekkürler Ernie." Ben de ona bir paket Camel verdim.

Kutunun kapağını açarken, acaba ne olabilir diye düşünüyordum. Kutuda beyaz pamuklar vardı ve bunun altında...

Uzun süre öylece kalarak baktım. Birkaç dakika bunlara elimi dokunmaya bile cesaret edemedim. Çok güzeldiler.

Bu delikte güzel şey pek azdı. İşin acınacak yanı da adamların bunu fark bile etmemesiydi.

Kutuda dikkatle cilalanmış olan iki parça kuvars duruyordu. İçlerindeki demir pirit altın tozlar gibi parlıyordu. Bu kadar ağır olmasalardı, onlardan erkek için kol düğmesi yaptırılabilirdi. Çünkü taşlar hemen hemen eşti.

Bu iki parçayı yaratabilmek için Andy ne kadar zaman çalışmıştı? Işıklar söndükten sonra geceleri saatlerce çalışmış olduğu-

nu anlıyordum. Önce taşların kenarlarını kırıp düzeltmiş, onlara şekil vermişti. Sonra taş battaniyeleriyle onları cilalamıştı. Onlara bakarken içimde bir sıcaklık duydum. Bir kadın ya da erkek elle yapılan güzel bir şeye baktığında aynı şeyi hissederdi. Böyle emek verilen güzel şeyler bizi gerçekten hayvanlardan ayırıyordu. O anda başka bir şey daha hissettim. Bu adamın inanılmaz bir sebatı vardı. Fakat Andy Dufresne'in ne kadar sebatlı olduğunu çok sonra anlayacaktım.

1950 mayısında yöneticiler araba plakası atölyesinin damının katranlanması gerektiğine karar verdiler. Havalar daha da sıcak olmadan bu işin yapılmasını istiyorlardı. Bir hafta sürecek iş için gönüllüler istendi. Yetmişten fazla adam bu işe talip oldu. Çünkü dışarıda çalışılacaktı. Mayıs da dışarıda çalışmak için güzel bir aydı. Bir şapkaya konulan adlardan dokuz ya da onu çekildi. Andy'yle benim adım da şapkadan çıktı.

Ertesi hafta kahvaltıdan sonra önde iki, arkada iki gardiyanla avluya gidecek, kulelerdeki muhafızlar da dürbünleriyle bizi gözetlerken çalışacaktık.

Bu sabah yürüyüşlerinde dördümüz büyük merdiveni taşıyacaktık. Bunu yayvan, alçak binaya dayadıktan sonra birkaçımız merdivene sıralanacaktı. Kaynar zift dolu kovalar elden ele geçerek damdaki adamlara verilecekti. İnsan zifti üstüne dökecek olursa acıdan deliye dönerek revire koşardı.

Bu iş için altı gardiyan seçilmişti. Bunlar hapishanenin en kıdemli gardiyanlarıydı. Onlar için bu işin bir haftalık tatilden farkı yoktu. Çünkü içeride, plaka atölyesinde ya da çamaşırhanede mahkûmların başında bekleyip terleyecekleri yerde, arkalarını damın korkuluğuna dayamış oturuyor, baharın tadını çıkararak konuşuyorlardı.

Bize fazla bakmalarına bile gerek yoktu. Çünkü güney kulesindeki muhafızlara çok yakındık. Kuledekiler isteseler oradan üstümüze tükürebilirlerdi. Damı ziftleyenlerden biri, bir numaraya kalkışacak olursa, muhafız dört saniye içinde 45'lik makineli

kurşunlarıyla onu ikiye biçiverirdi. Onun için gardiyanlar oturmuş dinleniyorlardı. Yanlarında buza konulmuş on iki kutu bira bulunsaydı, keyiflerine diyecek olmayacaktı doğrusu.

Gardiyanlardan biri Byron Hadley'di. Kendisi daha ben Shawshank'e gelmeden burada çalışmaya başlamıştı. Son iki hapishane müdürünün burada geçirdikleri yılların toplamından daha uzun süredir çalışıyordu. 1950'de hapishane müdürü George Dunahy adında suratsız bir Yanki'ydi. Onu buraya atayanlar dışında, kendisinden hoşlanan kimse yoktu. Onun sadece üç şeyle ilgilendiğini duymuştum. Yazdığı kitap için bilgi topluyordu. O yıl hangi beyzbol takımının şampiyon olacağını merak ediyordu. Maine Eyaleti'nde idam cezasının kabul edilmesi için uğraşıyordu. George Dunahy ölüm cezasını tam anlamıyla istiyordu. Kendisi 1953'te hapishane garajında özel otoları ucuza onartıp para kazandığı ortaya çıkınca kovuldu. Kazancı da gardiyanlardan Byron Hadley ve Greg Stemmas'la bölüşmüştü. Hadley ve Stemmas bu işte eski oldukları ve kendilerini kollamasını bildikleri için paçayı kurtardılar fakat Dunahy yürüdü. Onun gitmesine kimse üzülmedi. Fakat onun yerine Greg Stemmas'ın geçmesi de kimseyi sevindirmedi.

Greg Stemmas buz bakışlı kahverengi gözleri olan kısa boylu, sıska bir adamdı. Sanki tuvalete gitmesi gerekiyor da oraya yetişemeyeceğinden korkuyormuş gibi bir ifade vardı yüzünde. Dudakları hafif bir gülüşle büzülüyordu. Stemmas'ın müdür olarak kaldığı dönemde Shawshank'te işkence sayılacak türden sertlikler oldu. Elimde kanıt yok ama en az altı mahkûmun gece hapishaneden alınarak doğuda kalan ormana gömüldüklerini biliyordum. Stemmas'la Byron Hadley iyi arkadaştılar. Oysa George Dunahy sadece göstermelik bir müdürdü. Yönetim Stemmas ve onu etkileyen Hadley'in elindeydi.

Hadley de kızıl saçları seyrelmeye başlamış iriyarı bir adamdı. Yüzü güneşten hemen yanıp soyulurdu. Bağıra bağıra konuşur ve bir mahkûm yeterince hızlı hareket etmezse elindeki sopa-

yı onun kafasına indiriverirdi. Damı ziftlediğimiz üçüncü günde de oturmuş Mert Entwhistle adındaki gardiyanla konuşuyordu.

Hadley bir müjde almıştı ve o yüzden söyleniyordu. Hiçbir şey için şükretmeyen, kimseye iyi bir söz söylemeyen, dünyanın kendi aleyhinde olduğuna inanan bir adamdı. Dünya onun en güzel yıllarını elinden almıştı ve kalan yıllarını da çalmak için hazır bekliyordu. Bu adam sıcak mayıs güneşinde arkasına yaslanmış rahat rahat oturuyor, üç metre ötede mahkûmlar kan ter içinde çalışır, zift tenekeleriyle ellerini yakarlarken, o hâlâ talihsizliğinden dolayı yakınıyordu. Oysa damı ziftleyen ve canı çıkan mahkûmlar, her gün içeride çok daha fazla çalıştıkları için hallerine şükrediyorlardı. İnsanın hayat görüşünü açıklayan eski soruyu bilirsiniz. Buna vereceğiniz yanıt düşüncenizi belirler. Byron Hadley için cevap daima "Şişenin yarısı boş!" olacaktı. Ona bir bardak buz gibi elma şarabı verecek olsanız, bunun sirke olduğunu düşünecekti. Karısının kendisine sadık kaldığını söylemeye kalkışsanız, bunun nedeninin kadının çirkinliği olduğunu ileri sürecekti.

İşte bu adam orada oturmuş, Mert Entwhistle'la hepimizin duyacağı kadar yüksek sesle konuşuyordu. Geniş alnı güneşten kızarmaya başlamıştı bile. Bir elini damı çevreleyen korkuluğa dayamıştı. Diğeri de 38'liğinin kabzasındaydı.

Hikâyeyi biz de Mert'le birlikte dinledik. Hadley'in ağabeyi on dört yıl önce Teksas'a gitmiş ve aile bir daha o namussuzdan haber alamamıştı. Onun öldüğünü düşünüp sevinmişlerdi. Bir hafta önce bir avukat Austin'den telefon etmişti. Anlaşılan Hadley'in ağabeyi dört ay önce zengin bir adam olarak ölmüştü. Plaka atölyesinin damında oturan gardiyan kaba bir tavırla, "Bazı namussuzlar ne de talihli oluyorlar," diye homurdandı. "Meğer petrol işindeymiş. Bir milyon dolara yakın para bırakmış geride."

Hayır, milyon Hadley'e kalmamıştı. Öyle olsaydı kısa bir süre için mutluluğu tadardı. Ağabeyi Maine'de yaşayan akrabalarının her birine otuz beşer bin dolar bırakmıştı. Bu aslında insanın at

yarışlarında sıradan bir ata oynayıp büyük para kazanmasına benziyordu.

Fakat Byron Hadley için şişenin yarısı daima boştu. Sabahın büyük bölümünü Mert'e dert yanarak geçirdi. "Tanrının belası hükümet bu paranın çoğunu vergi diye alacaktır. Geriye biraz para kalacak. Bununla bir araba alabilirim. O zaman ne olacak? Bu kez Tanrının belası araba için vergi ödeyeceğim. Üstelik arabanın bakımı, onarımı da var. Tanrının belası çocuklarım da arabanın üstünü açıp onları gezmeye götürmem için tutturacaklar..."

Mert de bu sözü tamamladı. "Yaşları büyükse arabayı kullanmaya da kalkacaklardır." İhtiyar Mert Entwhistle kime yağ basması gerektiğini iyi biliyordu. O da hepimiz gibi durumun farkındaydı. Fakat yaltaklanması gerektiği için, "Para için bu kadar üzülme ahbap," diyemiyordu. "Boş ver Byron, parayı ben alayım. Dostlar böyle zamanlarda belli olurlar. Seni bu dertten kurtarırım."

Byron titredi. "Tamam! Arabayı kullanmaya kalkacaklar! Yıl sonunda ne olacak? Eğer vergini yanlış hesaplamışsan, bu kez cebinden de vermek zorunda kalacaksın. Ya da o Yahudi tefecilerden birinden borç alacaksın. Maliyenin elinden kurtulamazsın. Onlar hesabına bakarlar ve daima daha fazlasını isterler. Kim Sam Amca'yla başa çıkabilir? Tanrım!"

Adam susup somurttu. Otuz beş bin dolar miras yemesinin ne kadar kötü olduğunu düşünüyordu. Dört metre kadar ötede büyük, özel fırçayla zifti süren Andy Dufresne birden doğruldu. Fırçayı kaba atarak Mert ve Hadley'in oturdukları yere yaklaştı.

Hepimiz kasılıp kaldık. Gardiyanlardan Tim Youngblood'un elini tabancasına attığını gördüm. Kuledeki muhafızlardan biri arkadaşının koluna vurdu ve ikisi de dönerek durumu izlemeye başladılar. Bir an Andy'yi kurşunlayacaklarını, kafasına bir şey vuracaklarını, öldüreceklerini sandım.

Sonra Andy alçak bir sesle Hadley'e, "Karınıza güvenir misiniz?" diye sordu.

Hadley ona bakakaldı. Yüzü büsbütün kızarmıştı ve bunun iyiye işaret olmadığını biliyordum. Üç saniye sonra copunu çıkarıp ucuyla Andy'nin göğsündeki sinir düğümüne vuracaktı. Buraya hızla vurulursa insan ölürdü. Darbe çok sert olmazsa insan ölmez ama o ara felce uğrar ve tasarladığı her şeyi de unuturdu.

Hadley homurdandı. "Oğlum, gidip fırçanı eline alman için sana sadece bir fırsat veriyorum. Yoksa bu damdan tepe üstü ineceksin."

Andy sakin sakin duruyordu. Gözleri buz gibiydi. Gardiyanın sözlerini duymamışa benziyordu. Ona bu dersi vermeyi unuttuğum için üzülüyorum. Durumu anlatmamıştım. Bir mahkûm aralarında konuşan gardiyanların lafına karışamazdı. Ancak kendisine bir şey sorulursa konuşur, sonra sesini keserdi. Hapishanede siyah, beyaz, sarı ve kızıl derili insanlar arasında hiç fark yoktu. Hapishanede bütün adamlar pis zenci sayılırdı. Hadley ve Greg Stemmas gibi gardiyanların elinden sağ kurtulmak isteyen mahkûmların da bu fikre alışmaları gerekirdi. Bu adamlar canları istediğinde birkaç mahkûmu öldürmekten hiç çekinmezlerdi.

İnsan bir eyalet hapishanesine düşüp nerede olduğunu unutursa yandı demekti. Ben burada gözlerini, el ve ayak parmaklarını kaybeden adamlar tanımıştım. Penisinin sadece ucunu kaybettiği için kendini talihli sayan bir mahkûm biliyordum. Andy'ye çok geç kaldığını söylemek istiyordum. Gidip fırçasını alsa bile o gece iriyarı biri kendisini duşta bekleyecek ve iki bacağını kıracaktı. Andy'yi betonun üstünde acıyla kıvranır halde bırakacaktı. İnsan böyle iriyarı bir serseriyi bir paket sigara ya da üç adet çiklete satın alabilirdi. Andy'ye işi daha da kötü hale sokmamasını söylemek istiyordum.

Ama bunun yerine sanki bir şey olmamış gibi dama zift sürmeye devam ettim. Herkes gibi ben de önce kendi kellemi korumak zorundaydım. Zaten Hadley kafamı kırmak için fırsat kolluyordu.

Andy, "Belki yanlış anlattım," diye devam etti. "Karınıza güvenip güvenmemeniz önemli değil. Sorun karınızın size kalleşlik edip etmeyeceği..."

Hadley kalktı. Mert kalktı. Youngblood kalktı. Hadley'in yüzü kıpkırmızıydı. "Senin tek sorunun da kaç kemiğinin kırılmadığını anlamaya çalışmak olacak. Bunları revirde sayarsın artık. Gel Mert. Bu serseriyi yandan aşağıya atacağız."

Tim Youngblood tabancasını çekti. Bizler deli gibi damı ziftliyorduk. Bunu yapacakları belliydi. Hadley ve Mert bizim Andy'yi damdan aşağı atacaklardı. 81433 numaralı mahkûm Dufresne'in boş kovalarla inerken merdivenden düştüğü söylenecekti.

Fakat Andy aynı sakin sesle konuşmasını sürdürdü. "Bay Hadley, karınız sizin sözünüzden dışarıya çıkmıyorsa, miras kalan paranın bir meteliğini bile vergi olarak vermenize gerek kalmaz. Bay Byron Hadley sonuç şu: Bütün para size kalır. Sam Amca da bir şey alamaz."

Mert onu kenara doğru sürüklemek istedi. Hadley öylece duruyordu. Andy bir an ikisinin arasında çekiştirilen ip gibi gerildi. Sonra Hadley bağırdı. "Bir saniye Mert. Ne demek istiyorsun oğlum?"

Andy, "Karınız her dediğinizi yapıyorsa parayı ona verebilirsiniz," diye cevap verdi.

"Doğru dürüst konuş oğlum. Yoksa aşağıya gideceksin."

Andy, "Vergi yasalarına göre..." dedi. "Eşinize ömrünüzde bir kez para armağan edebilirsiniz. Bu paranın altmış bin doları geçmemesi gerekir."

Hadley kafasına bir sopa yemiş gibi Andy'ye sersem sersem bakıyordu şimdi. "Yani vergi yok mu?"

"Vergi yok. Maliye o paranın meteliğine bile dokunamaz."

"Böyle bir şeyi sen nasıl bilebilirsin?"

Tim Youngblood, "Bir zamanlar bankacıydı o Byron," diye açıkladı. "Herhalde..."

Hadley ona bakmadan gürledi. "Kes sesini ulan Alabalık!" Tim Youngblood kızararak sustu. Bazı gardiyanlar kalın dudakları ve patlak gözleri yüzünden ona Alabalık diyorlardı. Hadley hâlâ Andy'ye bakıyordu. "Karısını vuran zeki bankacı sensin de-

mek! Neden senin gibi zeki bir bankacıya güveneyim? Sonunda buraya gelip senin yanında taş kırmak için mi? Bu hoşuna giderdi değil mi?"

Andy sakin sakin karşılık verdi. "Vergi kaçakçılığı yüzünden hüküm giyerseniz, Shawshank'e gelmez, federal hapishaneye gidersiniz. Fakat bu olmayacak. Eşe para armağanı insanın parasını kaçırmasını sağlayan ve yasalara uyan bir şeydir. Düzinelerle... yok yüzlerce müşterim için bunu ayarladım. Ailelerine bırakacak küçük işi olanlar, ömürlerinde bir kez miras yiyenler ya da toplu para alanlar için çok uygundur... Yani sizin için de öyle."

Hadley söylendi. "Yalan söylüyorsun." Ama halinden kendi sözlerine inanmadığı da belliydi. Yüzünde bambaşka bir ifade belirmişti. Bu ifade uzun çirkin suratını değiştiriyordu. Bu ifade Byron Hadley'in yüzünde adeta müstehcen sayılabilirdi. Gördüğüm... yüzünde gördüğüm sadece umuttu.

"Hayır, yalan söylemiyorum. Hem benim sözüme inanmanız için de neden yok. Bir avukat tutun..."

Hadley olanca sesiyle, "O namussuz soyguncu haydutlar!" diye bağırdı.

Andy omuz silkti. "O zaman vergi dairesine gidin. Onlar size aynı şeyi bedava söyleyeceklerdir. Aslında bunu size söylememe gerek de yoktu. Bir soruştursaydınız durumu hemen öğrenirdiniz."

"Namussuz serseri! Karısını öldüren zeki bir bankacının bana yol göstermesini istemiyorum."

"Vergi konusunda uzman olan bir avukata ya da bankacıya giderek armağan işini ayarlamalarını sağlayabilirsiniz. Ama bu iş için para vermeniz gerekecektir." Andy bir an durdu. "Ya da... ilgilenirseniz ben bunu hemen hemen bedavaya yapabilirim. Ücretim birlikte çalıştığım arkadaşlarımın her birine vereceğiniz üç kutu biradır."

"Birlikte çalıştığı arkadaşları." Mert hırıltılı bir sesle güldü. Sonra bacağına vurdu. Mert böyle neşelenince hep bacağına vu-

rurdu. Onun henüz morfinin bilinmediği bir yerde bağırsak kanserinden ölmüş olduğunu umarım. "Birlikte çalıştığı arkadaşları. Ne hoş değil mi? Senin hiç..."

Hadley, "Kes sesini!" diye hırlayınca Mert sustu. Hadley yine Andy'ye baktı. "Ne söylüyordun?"

"Birlikte çalıştığım arkadaşlarımın her birine üç kutu bira. Bence bu akla yakın bir istek. Bir erkek baharda açık havada çalışırken biraz bira içerse kendini daha canlı hisseder. Bu sadece benim fikrim tabii. Böylece onların şükranını da kazanırsınız."

Daha sonra o gün damda olan Rennie Martin, Logan St. Pierre, Paul Ponsaint ve diğerleriyle konuştum. Hepimiz o anda aynı şeyi görmüş, aynı şeyi hissetmiştik. Birden emirleri Andy vermeye başlamıştı. Kalçasında tabancası, elinde copu olan Hadley'di. Hem arkadaşı Greg Stemmas ve hapishane yönetimi de onun arkasındaydı. Fakat o gün altın ışınlı güneşte bunların hiçbirinin önemi yoktu. Bundan çok yıllar önce mahkûm nakil aracı benimle dört mahkûmu buraya getirdiğinde, ilk avluya çıktığımdan beri kalbimin böyle deli gibi çarptığını bilmiyordum.

Andy sakin, berrak, soluk gözlerle Hadley'e bakıyordu. Sorun sadece otuz beş bin dolar değildi. Hepimiz bunu biliyorduk. Daha sonra bu olayı çok düşündüm ve durumu anladım. İki erkek karşı karşıya gelmişti. Andy tıpkı bilek güreşi yapan iki kişiden güçlüsünün zayıfın kolunu masaya yapıştırması gibi Hadley'i zorlamıştı. Hadley'in o anda Mert'e işaret edip Andy'yi aşağıya atmaması için bir neden yoktu. Bunu yapar ve Andy'nin önerisini de uygulayabilirdi.

Evet. Hiç neden yoktu ama Hadley bunu yapmadı.

Hadley, "Canım isterse hepinize birkaç kutu bira verebilirim," dedi. "Çalışırken bira çok lezzetli gelir." Namussuz lütuf yaparmış gibi konuşmayı da başarmıştı.

Andy mırıldandı. "Size vergi dairesinin açıklamaya gerek duymayacağı bir şey söyleyeceğim." Kırpmadığı gözlerini Hadley'e dikmişti. "Karınıza güveniyorsanız bu parayı armağan

edin. Fakat karınızın sizi kandırma olasılığı varsa, küçük bir olasılık bile varsa bunu yapmayın. O zaman başka bir yol deneriz."

Hadley sert sert, "Beni kandırmak mı?" diye söylendi. "Beni kandırmak mı? Bay Becerikli Bankacı, karım bir vagon dolusu müshil alsa ben izin vermedikçe yellenemez bile."

Mert, Youngblood ve diğer gardiyanlar görev yapar gibi güldüler. Andy'nin yüzündeki ifade değişmedi. "Gerekli belgelerin adlarını yazacağım. Bunları postaneden alabilirsiniz. Ben imzalayacağınız belgeleri doldururum."

Bu sözler Hadley'in kendisini çok önemli biri gibi görmesine ve birden göğsünün kabarmasına neden oldu. Sonra bizlere dönerek haykırdı. "Siz serseriler neden öyle bakıyorsunuz? Hadi popolarınızı kımıldatın. Kahrolasıcalar kımıldayın!" Sonra Andy'ye döndü. "Sen benimle gel ateş parçası. Beni iyi dinle. Eğer bana numara yapıyorsan bu hafta çıkmadan C Koğuşu'nda kopan kafanı kovalarsın."

Andy alçak sesle, "Evet, anlıyorum," diye karşılık verdi.

Gerçekten de anlıyordu. Sonuca bakınca onun benden ve diğerlerinden çok daha fazlasını anladığını gördük.

İşte bu yüzden plaka atölyesinin damını ziftleyen biz mahkûmlar, işin bitmesine bir gün kala, bahar sabahı onda sıraya dizilip oturduk ve kutulardaki biralarımızı içtik. Üstelik bunu Shawshank Eyalet Hapishanesi'nin en sert gardiyanı ikram etmişti. Bira ılıktı ama ömrümde bu kadar lezzetli bir şey daha içtiğimi hatırlamıyordum. Oturup güneş sırtlarımızı ısıtırken biralarımızı içtik. Karşısında insan değil bira içen goriller varmış gibi bizi yarı alayla, yarı aşağı görerek süzen Hadley bile o anda duyduğumuz zevki gölgeleyemedi. Bu bira molası yirmi dakika sürdü. O yirmi dakika boyunca kendimizi özgür insanlar gibi hissettik. Sanki kendi evlerimizin damını ziftliyor ve biramızı içiyorduk.

Sadece Andy içmedi. Onun içki konusundaki tutumunu size anlatmıştım. Gidip gölgede çömeldi ve bizi seyrederek hafifçe gü-

lümsedi. Onun böyle duruşunu anımsayan pek çok kimse olması şaşılacak şey doğrusu. Andy Dufresne, Byron Hadley'in karşısına geçip durduğu zaman damda meğer ne kadar çok mahkûm varmış. Ben sadece dokuz on kişi olduğumuzu sanıyordum. Fakat 1955'te, duyduklarınıza inanabilirseniz, damda en az iki yüz kişi olduğumuzu anladım.

Onun için size bir insandan mı, bir efsaneden mi söz ettiğimi soracak olursanız, cevabın ikisi arası olduğunu söyleyebilirim. Sadece Andy Dufresne'in bana da, hapishanede gördüğü insanlara da benzemediğini biliyorum. O arka tarafına beş yüz dolar sokarak buraya gelmişti. Ancak hapishaneye başka bir şey daha getirmişti. Kendi değerini bilerek gelmişti. Belki de sonunda kendisinin kazanacağını bilerek gelmişti. Ya da bu Tanrının belası gri taş duvarlar arasında bile bizde olmayan bir özgürlüğe sahipti. Onda için için yanan bir ışık vardı sanki. Onun bu ışığı bir kez kaybettiğini gördüm. Bu da hikâyenin bir bölümü tabii.

1950'de Andy Kız Kardeşler'den tümüyle kurtulmuştu. Stemmas ve Hadley haber yollamıştı. Andy Dufresne kendilerine gelerek ya da diğer gardiyanlara başvurarak şortunda bir tek damla kan olduğunu gösterecek olursa Shawshank'teki bütün Kız Kardeşler o gece başları ağrıyarak yatağa gireceklerdi. Kız Kardeşler bu emre karşı gelmediler. Plaka atölyesinin damındaki o günden sonra Andy kendi yoluna, Kız Kardeşler de kendi yollarına gittiler.

Andy artık Brooks Hatlen adında sert, yaşlı bir mahkûmun emrinde kütüphanede çalışıyordu. Hatlen üniversite mezunu olduğu için 1920'lerin sonunda bu kütüphanenin başına getirilmişti. Aslında üniversitede veterinerlik fakültesinde okumuştu. Ancak Shawshank gibi aşağılık eğitim yerlerinde üniversite bitirmiş insanlara ender rastlanıyordu. Burada üniversite eğitimi çok az duyulmuş bir şeydi.

Uzun süren bir poker oyununda epey para kaybettikten sonra karısıyla kızını öldüren Hatlen'ı 1952'de affettiler. Eyalet her zaman olduğu gibi yine hikmetini ortaya koymuş ve artık topluma

yararı kalmayan bir adamı serbest bırakmıştı. Polonya'dan alınmış elbisesini, Fransız ayakkabılarını giyerek, bir elinde af belgesi, öbüründe otobüs biletiyle ana kapıdan sendeleyerek çıkan adam altmış sekizindeydi ve romatizması da ilerlemişti. Hapishaneden ayrılırken ağlıyordu. Çünkü Shawshank onun dünyasıydı. Bu hapishanenin duvarları dışında kalan şeyler onun için korkunçtu. Hatlen hapisteyken oldukça önemli bir adamdı. Kütüphane memuruydu, eğitim görmüş bir adamdı. Fakat serbest kaldığında Kittery Kütüphanesi'ne gidip bir iş istemeye kalkışsa, ona değil iş, bir kütüphane kartı bile vermezlerdi. Onun 1953'te Freeport'taki yoksullar evinde öldüğünü duydum. Tahminimden altı ay daha fazla yaşamıştı. Evet, eyalet Hatlen'dan öcünü almıştı. Onun bu pis yeri seçmesini sağlayıp sonra dışarıya atmışlardı.

Andy onun yerine geçti. Yirmi üç yıl kütüphane memuru olarak kaldı. Orada da Byron Hadley'in karşısındaki irade gücünü gösterdiğine tanık oldum. Kütüphane için istediklerini sağlamaya başladı. Boya dolabı olduğu ve bir türlü doğru dürüst havalandırılmadığı için terebantin kokan küçük odanın, zamanla raflarında Reader Digest'in kısaltılmış kitapları, coğrafya dergileriyle New England'ın en iyi hapishane kütüphanesi haline geldiğini gördüm.

Andy bunu da ağır ağır yaptı. Kapının yanına bir istek kutusu taktı. Bu kutuya atılan "Açık saçık kitap istiyoruz..." ya da "10 Kolay Derste Hapisten Kaçma kitabı isteriz..." gibi şakalara da aldırmadı. Mahkûmların ciddi olduğu konular üstünde durdu. New York'taki en büyük kitabevlerine mektuplar yazdı. Onlardan yeni çıkan iyi kitapları ucuza sağlamaya başladı. Mahkûmların tahta oymacılık, sihirbazlık numaraları, sabundan heykel yapma gibi konulara ilgi duyduğunu öğrenmişti. Bu tür konularla ilgili pek çok kitap getirtti. Sonra mahkûmların en sevdiği iki yazarı, Erle Stanley Gardner ve Louis L'Amour'u da ihmal etmedi. Mahkûmlar nedense mahkeme salonunda ya da vahşi batıda geçen maceralara doyamıyorlardı. Bu arada masasının alt gözünde de açık saçık kitaplar vardı. Bunları el altından ödünç

veriyor, sonra geri almayı da unutmuyordu. Bununla birlikte bu tür kitaplar kısa süre içinde parça parça oluyorlardı.

Andy 1954'te Augusta'daki Senato'ya mektuplar yazmaya başladı. O sırada Stemmas müdürdü. Stemmas, Andy'ye bir tür maskotmuş gibi davranıyordu. Sık sık kütüphaneye gelip Andy'yle konuşuyor, hatta bazen kolunu Andy'nin omzuna atıyordu. Fakat kimseyi kandırdığı yoktu. Andy hiç kimsenin maskotu değildi.

Stemmas, Andy'ye, "Belki sen dışarıdayken bankacıydın," demişti. "Ama o günler çok geride kaldı. Onun için hapishane yaşamının gerçeklerini öğrensen iyi edersin. Augusta'nın Eyalet Senatosu'ndaki Cumhuriyetçi üyeler için vatandaşın parasını hapishanelere harcamanın sadece üç yolu vardır. Bunlardan ilki hapishanelerin etrafına daha fazla duvar çekmektir. İkincisi, pencerelere daha çok parmaklık koymaktır. Üçüncüsü de çevreye daha fazla nöbetçi dikmektir. Eyalet Senatosu'ndakiler için Shawshank, Thomaston, Pittsfield ve Güney Portland Hapishanesi'ndeki insanlar dünyanın en aşağılık yaratıklarıdır. Oradaki senatörler ellerinden gelse hiçbir mahkûmu hapisten çıkartmazlar."

Andy hafifçe gülerek Stemmas'a sormuştu. "Peki bir blok betonun üstüne bir milyon yıl süreyle her yıl bir tek damla su düşerse ne olur?"

Stemmas gülerek Andy'nin omzuna vurmuştu.

"Senin bir milyon yılın yok ahbap. Ama bir milyon yıl yaşasaydın bunu yine böyle hafif gülümseyerek yapardın. Hadi mektuplarını yaz. Eğer pul parasını verirsen bunları elimle postaya bile atarım."

Andy de mektupları yazmaya devam etti. Sonunda kazanan da o oldu. Fakat Stemmas ve Hadley orada olmadıkları için onun zaferini göremediler. Andy Senato'dan kütüphane için para istiyordu. 1960'a kadar isteğini geri çevirdiler. Sonunda ona iki yüz dolar gönderildi. Senato böylece onu susturacağını umarak bu parayı ayırmıştı. Fakat boşuna umuda kapılmıştı senatörler. Andy bir ayağını kapının arasına sokmayı başardığını hissederek

çabasını artırdı. Haftada bir yerine iki mektup yolluyordu. 1962 yılında dört yüz dolar aldı. Ondan sonra da her yıl yedi yüz dolar yollandı. 1971'de kitap parasını bin dolara çıkardılar. Bu küçük bir kentteki genel kitaplığa verilen ödeneğin yanında hiçti belki. Fakat bin dolarla ikinci el kitapları satanlardan pek çok Perry Mason hikâyesi ve Jake Lonag'in kovboy romanları alınabilirdi. Andy ayrılacağı sırada, boya dolabındayken yayılıp üç odayı kaplayan kütüphanede hemen her aradığınızı bulabilirdiniz. Aradığınızı bulamazsanız, Andy'nin bunu sağlaması mümkün olabilirdi.

Belki şimdi kendi kendinize, "Bütün bunlar Andy'nin Hadley'e aldığı mirastan vergi ödememesini söylediği için mi oldu?" diye soruyorsunuz. Bunun yanıtı da hayır ve evet. Ne olduğunu kendiniz anlarsınız sanırım.

Shawshank'te mali konuları çok bilen biri olduğu duyuldu. 1950'nin bahar ve yazında Andy iki gardiyanın mali işleriyle ilgilendi. Çocuklarının üniversiteye gitmesini sağlamak isteyen adamlar için bankada iki fon ayarladı. Başka iki gardiyana da hisse senetleri hakkında bilgi verdi. İkisi de kazançlı çıktılar. Hele gardiyanlardan biri bu işte öyle başarılı oldu ki, birkaç yıl sonra genç yaşta emekliye ayrıldı. Andy bununla da kalmadı. Limon Surat George Dunahy'ye de vergiden korunması konusunda fikir verdi. Bu Dunahy'nin kovulmasından bir süre önceydi. O sırada hapishane müdürümüz yazmakta olduğu kitapla milyonlar kazanacağını hayal ediyordu sanırım. 1951 nisanında Andy, Shawshank'teki bütün görevlilerin vergi beyannamelerini de doldurdu. Gardiyanlar borçlarını hapishanenin en değerli şeyiyle, yani iyi niyetle ödediler.

Daha sonra Greg Stemmas müdür koltuğuna oturunca, Andy daha da önem kazandı. Ama bunun nasıl olduğunu anlatamayacağım. Söyleyeceklerim sadece tahmin olur. Yalnız bazı mahkûmlara ayrıcalık tanındığını biliyordum. Onların hücrelerinde radyoları vardı. İstedikleri zaman yakınları gelip onları görebiliyordu. Bu ayrıcalıkların sağlanması için dışarıdaki

kimseler para veriyorlardı tabii. Bunlara mahkûmlar "Melek" adını takmışlardı. Örneğin, bir mahkûmun birden cumartesi sabahları plaka atölyesinde çalışmasına gerek kalmazdı. O zaman mahkûmun dışarıda parayı bayılan bir Melek'i olduğunu anlardınız. Genellikle dışarıdaki kimse, yani Melek parayı sıradan bir gardiyana verirdi. Gardiyan da bu parayı müdürden başlayarak kıdemine göre herkese dağıtırdı.

Daha sonra Müdür Dunahy kovuldu. Bu yüzden dışarıdan para alma işi de bir süre için durdu. Fakat 50'lerin sonuna doğru yine "Melek"ler ortaya çıktı. Bu arada hapishaneye bir de maden filizi kırma makinesi getirildi. Yani bir fabrika açıldı. Hapishanede iş yaptıran kimseler, yöneticilere rüşvet vermeye başladılar. Bunların dışında hastane için çamaşır makineleri, plaka atölyesi ve filiz kırma fabrikası için de zaman zaman kapalı zarf usulüyle türlü araç gereç alınıyordu. Eksiltmeye giren müteahhitler de yine baştakilere para yedirip işleri kapatıyorlardı.

Altmışlı yılların sonlarına doğru da hap işi büyük para getirmeye başladı. Hapishanede ve dışarıda türlü uyuşturucu hap satışı artmıştı. Yöneticiler de bundan bolca para kazanmaktaydılar. Ancak para da bir süre sonra sorun haline geldi. Bunları cüzdana sokmak yeterli değildi. İnsan parasıyla evine yeni bir bölüm yaptırmak ya da bir yüzme havuzuna sahip olmak isterdi. Oysa belirli bir noktayı geçince parayı nereden bulduğunuzu da sorabilirlerdi. Açıklamanız inandırıcı olmazsa sonunda siz de bir mahkûm numarasına sahip olabilirdiniz.

İşte bu yüzden Andy'nin hizmetine gerek vardı. Onu çamaşırhaneden alıp kütüphaneye getirmişlerdi. Fakat aslında onu çamaşırhaneden hiç çıkarmamış sayılırlardı. Andy'yi oturtmuş çarşaf yerine kirli paralarını temizletiyorlardı. Andy paraları hisse senetlerine, bonolara, vergisi olmayan devlet tahvillerine yatırtıyordu.

Plaka atölyesinin damındaki olaydan on yıl sonra bana, "Yaptığım şeylerin ne olduğunu biliyorum," dedi. "Fakat vicdanım yine de rahat sayılır. Beni Shawshank'e göndermelerini

istemedim. Kötü talih yüzünden hapishaneye düşen suçsuz bir adamım. Bir misyoner ya da hayır işleri yapan biri sayılmam."

Yine hafifçe gülümseyerek ekledi. "Hem Kızıl, burada yaptıklarım dışarıda yaptıklarımdan pek farklı değil. Burasını yöneten kimseler genellikle acımasız, ahmak canavarlar. Dünyayı yönetenler de acımasız canavarlardır. Ancak onlar öyle aptal değillerdir. Çünkü dış dünyada yeteneklilik düzeyi daha yüksektir. Fazla değil ama yine de daha yüksektir."

"Fakat o haplar..." diyecek oldum. "Sana işini öğretecek değilim ama o haplar beni endişelendiriyor. Kırmızılar, amfetaminler, uyuşturucular. Nembutal'ler. Şimdi de 'Dördüncü Devre' dedikleri bir hap çıkmış. Böyle bir şeyi denemek istemem. Ömrümde de denemedim."

Andy başını salladı. "Haklısın. Ben de haplardan hoşlanmam. Hiçbir zaman da hoşlanmadım. Ama ben sigara ve içkiden de bir şey anlamıyorum. Hapları buraya getiren ya da bunları içeride satan da ben değilim. Bunu genellikle gardiyanlar yapıyor."

"Ama..."

"Evet, biliyorum. Aslında ben de suçlu sayılırım. Bazı insanlar ellerini kirletmeyi istemiyorlar. Buna da 'azizlik' deniliyor. İşin öbür ucunda da her türlü pisliğe dalıp para kazanmak için tabanca, sustalı, eroin ve her şeyi kullananlar var. Şimdiye dek bir mahkûm sana gelerek bu tür kişilerle ilişki kurmasını sağlamanı istedi mi hiç?"

Başımı salladım. Bu yıllar boyunca çok kez olmuştu. Sonuçta ben her şeyi sağlayabilen adamdım. Radyoları için pil, kartonlarla sigara, pakette marihuana sağlayabildiğime göre, onların silah kullanan bir kiralık katille tanışmalarını da sağlayabilirdim.

Andy, "Karşılaşmışsındır tabii," diyerek başını salladı. "Fakat onların istedikleri kiralık katilleri bulmadın. Çünkü bizim gibiler üçüncü bir seçenek olduğunu bilirler. Yani tertemiz kalmakla pisliğe bulanmaktan başka bir seçenek olduğunu biliriz biz. Dünyadaki bütün reşit insanlar da bunu yapmaya çalışırlar zaten. Pisliklere basmamaya gayret eder ve iyi niyetini korumaya

çalışırsın. Başarılı olup olmadığını da geceleri nasıl uyuduğundan anlarsın. Gördüğün düşler sana bunu açıklar."

"İyi niyet ha!" Bir kahkaha attım. "Ben bunu çok iyi bilirim Andy. İnsan o yola girdi mi, doğru cehenneme gider."

Andy birden ciddileşti. "Buna inanma. Cehennem burada, Shawshank'te. Onlar hap satıyorlar ve ben de kazandıkları parayla ne yapacaklarını söylüyorum. Fakat burada bir kütüphanem de var ve hapishanede iki düzineden fazla mahkûmun oradan aldıkları kitapları okuyarak lise bitirme sınavlarına eşdeğerde olan sınavlarda başarı gösterdiklerini de biliyorum. Belki onlar buradan çıkınca kendilerini bu pislikten kurtarabileceklerdir. 1957'de ikinci odaya gereksinme olunca bunu bana verdiler, çünkü onlar burada mutlu olmamı istiyorlar. Hizmetim onlar için çok ucuza geliyor. Çalışmamın karşılığını böyle veriyorlar."

"Ve özel hücren de var."

"Evet. Ben tek başıma kalmaktan hoşlanıyorum."

Ellili yıllarda hapishanedeki mahkûm sayısı artmaya başlamıştı. Altmışlardaysa hapishane dolmuştu. Çünkü kolej çağındaki Amerikan çocuklarının çoğu uyuşturucuları denemek istiyordu. Biraz marihuana kullanmanın bile cezası çok ağırdı. Andy'ye bir hücre arkadaşı vermemişlerdi. Sadece kısa bir süre Normaden adlı iriyarı, sessiz bir Kızılderili onun hücresinde kalmıştı. Normaden hapishaneye uzun süre dayanamamıştı. Yıllardır burada yaşayan eskiler, Andy'nin deli olduğunu düşünüyorlardı. Fakat Andy sadece gülümsüyordu. Yalnız yaşıyor ve böyle olmaktan da hoşlanıyordu... Hem söylediği gibi, yöneticiler de onun mutlu olmasını istiyorlardı. Çünkü çok ucuza çalışıyordu.

Hapishanede zaman çok yavaş geçer. Bazen insan zamanın durduğunu bile sanır ama yine de geçiyordur. George Dunahy yaptığı kirli işler ortaya çıkınca müdürlükten atıldı ve gazeteler REZALET, KAZANCINI DÜŞÜNEN MÜDÜR gibi başlıklar atarak haberi verdiler. Stemmas'ın onun yerine geçtiği altı yıl süreyle Shawshank bir cehennemden farksızdı. Greg Stemmas'ın zama-

nında revirdeki yataklar da, cezalandırılanların kapatıldığı küçük hücreler de daima doluydu.

1958'de bir gün hücremde sakladığım küçük taş aynamda kendime bir göz attım. Kırk yaşındaki bir adamın bana baktığını gördüm. 1938'de buraya sokulan, vicdan azabı yüzünden deliye dönmüş, intiharı düşünen, gür kızıl saçlı genç yoktu artık. Kızıl saçları kırlaşmaya ve dökülmeye başlamıştı. Gözleri etrafında çizgiler belirmişti. O gün hapisten çıkmayı bekleyen yaşlı adamı da gördüm. Bu beni korkuttu. Kimse delikte yaşlanmayı istemezdi.

Stemmas 1959'un başlarında gitti. Etrafta durumu inceleyen gazeteciler dolaşıyordu. Onlardan biri takma bir adla uydurma bir suç yüzünden dört ay içeride yatmıştı. Yine REZALET ve KAZANCINI DÜŞÜNEN MÜDÜR başlıklarını atmaya hazırlanıyordu gazeteler. Fakat onlar balyozu indiremeden Stemmas kaçtı. Ona hak verdim doğrusu. Dava edilip hüküm giyseydi o da aramıza düşecekti. Bu durumda da ancak beş saat sağ kalabilirdi. Byron Hadley iki yıl önce ayrılmıştı. Namussuz kalp krizi geçirdiği için erken emekli olmuştu.

Andy, Stemmas'ın yolsuzluklarından zarar görmedi. 1959 başlarında yeni bir müdür, yeni bir müdür yardımcısı ve yeni bir başgardiyan atandı. Sekiz ay kadar Andy de sıradan bir mahkûm oldu yine. İşte bu devrede iriyarı Kızılderili Normaden onun hücresini paylaştı. Sonra her şey yeniden başladı. Normaden'i hücreden çıkardılar ve Andy yine tek başına yaşamaya başladı. Tepedeki adlar değişiyor ama dümenler asla değişmiyordu.

Normaden'le bir kez Andy'den konuştum. Kızılderili, "İyi insan," dedi. Dudağı yarık, damağı da delik olduğu için sözlerini anlamak güçtü. "Ondan hoşlandım. Benimle hiç alay etmedi. Fakat beni orada istemiyordu. Bunu anladım." Omuz silkti. "Ayrıldığıma sevindim. Hücre çok esintili. Daima soğuk. Hem eşyalarına dokunmamı da istemiyor."

Ziyanı yok. İyi adam. Hiç alay etmedi. Fakat soğuk vardı.

*

Rita Hayworth, yanlış anımsamıyorsam, 1955'e kadar Andy' nin hücresinde asılı kaldı. Onu *Yaz Bekârı* adlı filmdeki pozuyla Marilyn Monroe izledi. Metro ızgarasının üstünde duran genç kadının etekleri aşağıdan gelen sıcak esintiyle havalanmıştı. Marilyn 1960'a kadar dayandı. Andy onun yerine Jane Mansfield'ı astığında, Marilyn'in posterinin kenarları iyice yırtılmıştı. Bir yıl kadar sonra onun yerini bir İngiliz yıldızı aldı. O Hazel Court'tu galiba. Ama emin değilim. 1966'da o indi ve yerine Raquel Welch asıldı ve Andy'nin hücresinde altı yıl asılı kalarak rekor kırdı. Oraya asılan son poster de güzel bir şarkıcı olan Linda Ronstadt'a aitti.

Bir keresinde bu posterlerin onun için ne anlama geldiğini sordum. Yüzüme biraz da hayretle tuhaf tuhaf baktı. "Sanırım pek çok mahkûm gibi benim için de aynı şeyi ifade ediyor. Bağımsızlık... Özgürlük... O güzel kadınlara bakınca insan sanki onların yanına erişebilecekmiş gibi oluyor. Böylece özgürlüğüne kavuşmuş gibi hissediyor kendini. Bu yüzden en çok Raquel Welch'i beğendim sanırım. Sadece o yoktu posterde. Onun durduğu kumsal da vardı. Kadın Meksika'da bir yerdeydi sanırım. Bir erkeğin rahat rahat düşünebileceği sakin bir yer olmalı orası. Bir resme bakıp hiç kafandan böyle şeyler geçti mi Kızıl? Yani sana birden bulunduğun yerden çıkıp oraya erişebilecekmişsin gibi geldi mi?"

Resimler konusunda hiç böyle düşünmediğimi söyledim.

"Belki bir gün ne demek istediğimi anlarsın," diye mırıldandı ve haklıydı. Yıllar sonra onun ne demek istediğini kesinlikle anladım. O zaman ilk aklıma gelen Normaden ve sözleri oldu. Kızılderili Andy'nin hücresinin hep soğuk olduğunu söylemişti.

1963'ün mart sonunda ya da nisan başında Andy'yi çok üzen bir şey oldu. Onda ben dahil pek çok mahkûmda olmayan bir şey bulunduğunu anlamıştım. Bu denge, iç huzuru ya da duyduğu inançtı. Bu karabasanın bir gün sona ereceğine inanıyordu sanı-

rım. Duyguları ne olursa olsun, Andy Dufresne'in kontrollü davranmasını sağlıyordu bu. Ömür boyu hapse mahkûm olanlarda bir süre sonra görülen umutsuzluk onda yoktu. Fakat 1963 kışının sonuna doğru durum değişti.

Müdürümüz Samuel Norton adında bir adamdı. Kendisi son derece dinine düşkün biriydi. Bir kez olsun gülümsediğini görmedim. Mutlu ailemizin başına geçer geçmez ilk iş olarak yeni gelen mahkûmlara birer İncil verilmesini sağladı. Masasının üstünde tik ağacından bir plaka vardı. Üstüne İSA BENİM KORUYUCUMDUR yazılıydı. Karısının işlemesi de çerçevelenip duvara asılmıştı. Kadın kumaşa TANRI'NIN ADALETİ ERKEN TECELLİ ETTİ sözünü işlemeyi uygun bulmuştu. Bu sözlere çoğumuz aldırış etmedik, çünkü biz çoktan hüküm giymiştik. Bay Sam Norton her durum için İncil'den uygun bir söz söylüyordu. Böyle bir adamla karşılaştığınızda tatlı tatlı gülümsemenizi, zarar görmemek için de ellerinizle kendinizi korumanızı öneririm.

Greg Stemmas günlerinde olduğu gibi revir dolu değildi. Ay ışığında ormana mahkûmları gömmediklerini de biliyordum artık. Fakat bütün bunlar Norton'ın cezaya inanmadığı anlamına gelmiyordu tabii. Sık sık hücre cezası veriliyordu. Mahkûmlar şimdi dayaktan değil kuru ekmek ve suyla cezalandırıldıkları için açlıktan ölüyorlardı.

Önemli bir mevkide gördüğüm en korkunç ikiyüzlü yaratıktı o. Daha önce anlattığım dümenler devam ediyor, Sam Norton da hissesini alıyordu. Andy orada çevrilen bütün dolaplardan haberdardı yine. Artık iyi dost olduğumuz için de bana bazılarını anlatıyordu. Andy bunları açıklarken yüzünde tiksintiyle karışık bir hayret beliriyordu. Sanki bana çirkinliği ve açgözlülüğü yüzünden korkunç değil de, daha çok gülünç olan saldırgan bir böceği anlatmaktaydı.

Hapishanede "İçerisi-Dışarısı" programını ilk uygulayan da Norton oldu. Belki bunu on altı on yedi yıl önce çıkan gazetelerde okumuşsunuzdur. *Newsweek* bile bunu yazmıştı. Basın mahkûmların bu sayede daha çabuk düzelebileceklerine inan-

mıştı. Gazetelerde ağaç kesen, köprüleri onaran, patates eken, atölyede çalışan mahkûmların resimleri çıkıyordu. Norton bu programa "İçerisi-Dışarısı" adını takmıştı ve özellikle *Newsweek* resmini basalı beri New England'daki Tanrının belası her Rotary ve Kiwanis Kulübü'nde bunu anlatıyordu. İçeridekiler buna "kürek mahkûmluğu" diyorlardı. Fakat onların hiçbiri düşüncelerini açıklamak için Rotary veya Kiwanis Kulübü'ne çağrılmıyorlardı.

Norton her işin başında hazır bulunuyor, ağaç kesmekten yeni karayollarının altına künk döşemeye, hendek kazmaya kadar her işe o bakıyor ve avantasını da alıyordu. Küpünü doldurmak için belki yüz yol vardı. Malzemeden çalıyor, adamların hakkını yiyor ve daha türlü şey yapıyordu. Bu arada başka bir dümen daha bulmuştu. O çevredeki müteahhitler Norton'ın "İçerisi-Dışarısı" planından çok korkuyorlardı. Çünkü çalışan mahkûmlara çok az para veriliyordu. Bununla rekabet etmek olanaksızdı. Bu yüzden dinine çok bağlı olan Norton'a Shawshank'te kaldığı on altı yıl boyunca el altından pek çok kalın zarf verdiler. Bir zarfı aldığı zaman o ya işi yapmak için çok fazla istiyor ya da ihaleye hiç girmeyerek mahkûmların başka işle uğraştıklarını söylüyordu. Norton'ın Massachusetts'in oralarda bir karayolunda elleri bağlı, başına beş altı kurşun sıkılmış olarak bir Thunderbird arabanın bagajında bulunmaması gerçekten bir mucize sayılırdı. Bu adama garezi olan çoktu.

Neyse, eski bar şarkısı Tanrım Paralar Nasıl Yağıyordu'daki gibi, Norton Tanrı'nın hangi kullarını sevdiğini anlamak için insanların banka hesabına bakmak gerektiğine inanan ciddi Hıristiyanlardan biriydi.

Andy Dufresne adamın bütün para işlerini halleden sessiz bir ortak gibi çalışıyordu. Norton, Andy'nin hapishane kütüphanesi için her şeyi yapacağını biliyordu. Bu bilgisinden de sürekli yararlanıyordu. Andy bir seferinde Norton'ın en sevdiği sözün "Bir el diğerini yıkar!" olduğunu söylemişti. Onun için Andy iyi öğütler veriyor ve yararlı önerilerde bulunuyordu. Bu "İçerisi-Dışarısı" programını Andy'nin ayarladığını söylemiyorum.

Sadece durmadan Tanrı'dan söz eden orospu çocuğunun paralarını uygun yerlere yatırmasını sağlıyordu. Paralar yeni yerlere yattığında, kütüphane için birtakım onarım kitapları, *Grolier Ansiklopedisi*'nin en son baskısı satın alınıyordu. Tabii bu arada daha fazla Erle Stanley Gardner ve Louis L'Amours kitapları da geliyordu.

Her şeye Norton'ın sağ eli saydığı adamı kaybetmemek istemesinin neden olduğundan eminim. Daha da ileri gideceğim. Norton olacaklardan korkuyordu. Andy, Shawshank'ten kurtulacak olursa onun aleyhinde konuşabilir, türlü şeyler anlatabilirdi.

Bu hikâyeyi yedi yılda öğrenebildim. Bazı bölümleri Andy, bazılarını da başkaları anlattı. Andy her şeyi söylemek istemedi, çünkü o hayatının bu bölümünden söz etmeyi hiç istemiyordu ve onu suçlamıyordum doğrusu. Geri kalanını belki altı ayrı kaynaktan anladım. Bir keresinde mahkûmların sadece tutsaklar olduğunu söylemiştim. Üstelik onlarda tutsaklara özgü aptal gözüküp her şeyi dinleme huyu da vardır. Hikâyenin önce sonunu, sonra başını ve en sonunda da ortasını öğrendim. Ama burada size A'dan Z'ye kadar sırayla anlatacağım. Belki böylece bir erkeğin on ay depresyon geçirmesinin, hayata karamsar gözlerle bakmasının nedenini anlayacaksınız. Ben Andy'nin gerçeği bu cehennem çukuruna geldikten on beş yıl sonra, yani 1963'te öğrendiğini sanıyorum. Daha doğrusu, o her şeyi Tommy Williams'la karşılaşınca anladı. Fakat durumun bu kadar kötü olabileceğini kendisi de tahmin edememişti sanırım.

Tommy Williams 1962'nin kasımında küçük, mutlu ailemize katıldı. Tommy kendisini Massachusetts'li sayıyor, ama orada doğmuş olmakla gururlanmıyordu. Çünkü yirmi yedi yıllık ömrünün çoğunu New England'ın çeşitli hapishanelerinde geçirmişti. Profesyonel hırsızdı. Bence başka bir iş tutsaydı çok daha iyi ederdi.

Evli bir erkekti ve karısı her hafta onu görmeye geliyordu. Kadın kocası lise diploması alacak olursa kendisi, oğlu ve tabii

Tommy'nin durumunun çok daha iyi olacağını sanıyordu. Kadının ısrarıyla Tommy sık sık kütüphaneyi ziyarete başladı.

Andy için bu alıştığı bir şeydi artık. Tommy'nin okulda okuduğu derslerine tekrar çalışmasını söyledi. Sonra lise sınavlarına hazırlanabilmek için gereken kitapları gösterdi. Bu arada onu mektupla verilen kurslara da yazdırdı. Bu sayede Tommy okulda başarılı olamadığı dersleri de öğrenebilecekti.

Andy'nin karşılaştığı en parlak öğrenci değildi kuşkusuz. Hem sonunda lise diplomasını alıp almadığını bilmiyorum ve zaten bunun hikâyemle ilgisi de yok. Önemli olan, Tommy'nin pek çok kimse gibi kısa sürede Andy Dufresne'i sevmesiydi.

Tommy birkaç kez Andy'ye, "Senin gibi akıllı bir adamın bu delikte işi ne?" diye sordu. Fakat Andy bu tür sorulara cevap verecek biri değildi, sadece gülümseyerek konuyu değiştirdi. Tommy durumu merak ettiği için bu kez başkasına sorup Andy'nin hikâyesini öğrendi. İşte genç adam o zaman adeta şok geçirdi.

Andy'yi sorduğu kimse çamaşırhanede birlikte çalıştığı ütücüydü; adı Charlie Lathrop'tu ve cinayet suçu yüzünden on iki yıl yemişti. Durmadan temiz, ütülü çarşafları buharlı büyük presten çıkarıp sepete koymaktan sıkılan Lathrop, Dufresne Cinayeti Davası'nı keyifle anlatmaya başladı. Çünkü böylece tekdüze işin sıkıcılığından kurtuluyordu.

Sonunda sıra çarşafları sepetten çıkararak içine temiz kahverengi kâğıt yayılmış arabalara yüklemeye geldi. Çarşafların buruşmaması için bunları uçlarından birlikte tutmaları gerekiyordu. Fakat Tommy çalışacak yerde, orada durmuş arkadaşına bakıyordu. Ağzı açık kalmıştı, presten çıkan diğer çarşaflara da aldırmıyordu. Bunlar yere düşerek ıslanıp leş gibi olmuştu.

O gün çamaşırhanenin yönetimine bakan gardiyan Homer Jessup durumu görerek koştu. Olanca sesiyle bağırıyor ve olay çıkarmaya hazırlanıyordu. Tommy onu fark bile etmedi. Pek çok kafa kırmış olan Homer orada değilmiş gibi konuştu. "Golf öğretmeninin adı neydi dedin?"

"Quentin." Cevap veren Charlie iyice şaşırmış, kafası karışmıştı. Daha sonra gencin yüzünün bir teslim bayrağı gibi bembeyaz kesildiğini anlattı. "Glenn Quentin... Öyle sanırım."

Suratı horoz ibiği gibi kızaran Homer Jessup, "Buraya bakın!" diye gürledi. "Şu çarşafları soğuk suya sokun! Çabuk olun! Şimdi ikinizi de..."

Tommy Williams mırıldandı. "Glenn Quentin, aman Tanrım..." Fakat daha fazla devam edemedi. Çünkü pek öfkeli olan Homer Jessup copunu kulağının arkasına indiriverdi. Tommy hızla yere çarpınca ön dişlerinden üçünü kırdı. Kendine geldiğinde tek başına karanlık bir hücreye tıkılmıştı. Bir hafta süreyle kuru ekmek ve suyla idare etti. Ayrıca siciline bir de kötü not düşüldü.

Bu olay 1963 şubatında olmuştu. Tommy hücreden çıkarılınca gidip ömür boyu hüküm giymiş altı, yedi yaşlıca mahkûmla daha konuştu. Bunu biliyorum. Çünkü o mahkûmlardan biri de bendim. Fakat ne istediğini sorunca genç cevap vermedi.

Sonra bir gün kütüphaneye giderek Andy Dufresne'e akla gelmeyecek bir hikâye anlattı. Bu yüzden Andy'nin Rita Hayworth posterini satın almak için bana yaklaştığı günden beri ilk kez kontrolünü kaybettiğini gördüm.

Kendisini o gün daha sonra gördüm. Kafasına balyoz yemiş birine benziyordu. Elleri titriyordu ve soru sorduğumda da cevap vermedi. Daha akşamüzeri olmadan başgardiyan Billy Hanlon'ı yakalayıp ertesi gün hapishane müdürünü görmek için randevu aldı. Daha sonra bana o gece gözünü bile kırpmadığını anlattı. Dışarıda uluyan rüzgârı dinlemiş, durmadan dönerek avluyu aydınlatan projektörlerin ışığına bakmış ve durumunu düşünmeye çalışmıştı. Sanki onun kafasındaki küçük hapishane hücresine benzeyen yeri açacak bir anahtar bulmuştu. Ve o hücrede bir mahkûm değil bir kaplan vardı. Bu kaplanın adı da umuttu. Tommy Williams'ın getirdiği anahtarla açılan hücreden çıkan kaplan, Andy'nin kafasında oradan oraya saldırmaya başlamıştı.

Tommy Williams bundan dört yıl önce içinde çalınmış mal dolu çalıntı bir arabayla Rhode Island'da yakalanmıştı. Suç ortağının adını söylediği için savcı uzlaşmaya razı olmuş ve ona hafif bir ceza verdirmişti. İki ila dört yıl yatacaktı. Genç hapishaneye girdikten on bir ay sonra hücre arkadaşı cezasını tamamlayıp çıkmıştı ve Williams'ın yanına Elwood Blatch adında yeni bir mahkûmu vermişlerdi. Elinde tabancayla soygun sırasında yakalanan Blatch altı ila on iki yıla mahkûm olmuştu.

Tommy bana, "Ömrümde bu kadar sinirli bir adam görmedim," diye anlattı. "Öyle birinin hırsız olmaması, özellikle silah taşımaması gerekir. Küçük bir gürültü olsa Blatch bir metre havaya fırlıyordu, yere inerken de yanında olsa silahına davranırdı herhalde. Bir gece karşı taraftaki hücrelerden birindeki bir adam teneke bir maşrapayla kapısının demirlerine vurduğu için Blacth az kalsın beni boğuyordu. Onunla yedi ay aynı hücrede kaldım. Böylece iki yılımı tamamlayıp çıktım. O adamla ahbaplık ettiğimi söyleyemeyeceğim. El Blatch'la konuşamazdın. Sadece o seninle konuşurdu. Durmadan konuşur ve hiç susmazdı. Arada bir laf etmeye kalksan gözlerini devirip yumruğunu sallardı. Bunu yaptığında da ödüm patlardı. Saçları dökülmüş, yeşil gözleri çukura kaçmış, iriyarı bir adamdı. Tanrım, onu bir daha görmeyeceğimi umarım... Her gece konuşuyordu. Nerede büyüdüğünü, kaçtığı yetimler evini, çevirdiği işleri, yattığı kadınları, kumarda kazanmasını anlatıyordu. Sesimi çıkarmıyordum. Belki pek yakışıklı sayılmam ama o serserinin yüzüme yeni bir biçim vermesini de istemiyordum. Blatch iki yüzden fazla evi soyduğunu iddia ediyordu. İnanılacak gibi değildi. Biri yüksek sesle yellenecek olsa telaşla havaya fırlayan bu adamın bu kadar hırsızlık yapabilmesi olanaksızdı. Fakat o doğru olduğuna yemin ediyordu. Şimdi... beni dinle Kızıl. Bazı insanların bir olayı duyup onunla ilgili yalanlar uydurduğunu bilirsin. Ama golf öğretmeni Quentin işinden hiç haberim yokken, El Blatch evimi soysa ve bunu sonradan haber alsam kendimi hayatta kalabilen çok talihli biri sayardım diye düşündüğümü biliyorum. O adamı gece bir kadının yatak

odasında hayal edebiliyor musun? Odadaki mücevher kutusunu karıştırırken kadın yatakta öksürür ya da birden dönerse ne olacak? Bu tür bir şey aklıma gelince tüylerim diken diken oluyor. Annemin üstüne yemin ederim ki, bu doğru. Blatch adam öldürdüğünü de söyledi. Ona aldırmayan kimseleri temizlemişti. Daha doğrusu iddiası buydu. Ona inandım. Çünkü cinayet işleyecek birine benziyordu. İnanılmayacak kadar sinirliydi! Tıpkı pimi eğelenmiş bir tabancaya benziyordu. Bu tabancanın ne zaman ateş alacağı belli olmazdı. Birinde böyle bir Smith Wesson görmüştüm. Pimi eğelenmiş silah işe yaramıyordu. Çünkü pikapta hızlı bir parça çalacak olsan silah kendiliğinden patlayıveriyordu. El Blatch da böyle biriydi. Onun bazı kimseleri temizlediğinden hiç kuşkum yok. Bu yüzden bir gece, laf olsun diye, 'Kimleri öldürdün?' dedim. Bu şakaydı yani. Blatch güldü. 'Öldürdüğüm iki kişi yüzünden şimdi Maine'de ömür boyu hapse mahkûm olmuş biri var. O ahmağın karısıyla âşığını vurdum. Usulca eve girmiştim. O namussuz bana karşı gelmeye kalktı,' dedi."

Tommy, "Blatch'ın bana adamın adını söyleyip söylemediğini anımsamıyorum," diye devam etti. "Belki söylemiştir. Fakat New England'da Dufresne, Lavasque, Oulette, Polin gibi pek çok Fransız asıllı aile yaşar. Kim o kurbağaların adını anımsayabilir? Fakat bana adamın adını söyledi. Onun Glenn Quentin adında profesyonel golfçü, zengin bir namussuz olduğunu anlattı. El onun evinde bol para, hiç olmazsa üç beş bin dolar bulacağını ummuştu. O zamanlar bu gerçekten büyük paraydı. 'Bu iş ne zaman oldu?' diye sordum. 'Savaştan sonra. Tam savaştan sonra,' dedi. Blatch eve girmiş ve o sırada adam uyanarak tatsızlık çıkarmış. El böyle söyledi. Belki de adam sadece horlamaya başlamıştı. Neyse El, Quentin'in tanınmış bir avukatın karısıyla yatakta olduğunu ve o avukatı Shawshank Eyalet Hapishanesi'ne gönderdiklerini söyledi. Sonra deli gibi gülmeye başladı. Aman Tanrım, tahliye kâğıdımı alıp oradan çıktığımda ne kadar sevindiğimi bilemezsin."

*

Andy'nin gençten hikâyeyi dinleyince biraz tırlatmasına hak verirsiniz sanırım. Bu yüzden hemen hapishane müdürünü görmeyi istemişti. Elwood Blatch en az altı, en çok on iki yıl yemişti. Tommy de onu dört yıl önce tanımıştı. Andy işi duyduğunda 1963'tü ve serseri delikten çıkmak üzere olabilirdi. Belki de çıkmıştı bile. Bu yüzden Andy cehennem azabı çekiyordu. Blatch hâlâ hapiste olabilirdi ya da savuşup gitmişti.

Tommy'nin hikâyesinde birbirini tutmayan şeyler vardı. Ama gerçek yaşamda da öyle değil midir? Blatch hapse atılanın tanınmış bir avukat olduğunu söylemişti. Andy bankacıydı. Fakat eğitim görmemiş insanlar ikisini karıştırabilirlerdi. Hem bu cinayetlerin işlenmesinden on iki yıl sonra Blatch hikâyesini Tommy'ye anlatmıştı. Hem Tommy'ye, Quentin'in dolabındaki çantadan bin dolardan fazla para aldığını da söylemişti. Oysa Andy'nin davası sırasında polisler evde soygun belirtisi olmadığında ısrar etmişlerdi.

Bu konuda da birkaç fikrim vardı. Para çalındığında adam ölmüştü. Bu durumda polis evden bir şey çalındığını nasıl bilebilirdi? Hem belki de Blatch bu konuda yalan söylemekteydi. İkincisi de, iki kişiyi boş yere öldürdüğünü itiraf etmek istememiş olabilirdi. Üçüncüsüyse, evde soygun belirtileri olabilir ve polisler bunu fark etmeyebilirlerdi. Bazı polisler çok aptal oluyordu. Ya da onlar sırf savcının iddiasını güçlendirmek için soygun olduğunu gizlemişlerdi. Savcı Senato seçimlerine girmeye hazırlanıyordu ve dikkati çekmek için birini mahkûm ettirmesi gerekliydi. Faili bulunmayan bir soygun cinayeti onun işine yaramazdı.

Üç olasılık içinde en çok ikincisini uygun bulmuştum. Shawshank'te Elwood Blatch gibi birkaç kişi tanımıştım. Hemen tetiğe asılan deli gözlü adamlardı. Bu adamlar iki dolarlık bir Timex saatiyle yakalanıp içeriye atıldıklarında bile Hope Elması değerinde bir şey çaldıklarına inanmanızı isterlerdi.

Adam Quentin'in zengin bir profesyonel golfçü olduğunu söylemişti. Andy'yle karısı yıllarca o kulübe gitmişlerdi. Haftada bir iki kez orada içki içip yemek yemişlerdi. Andy karısının

kendisini aldattığını anlayınca orada içmeye başlamıştı. 1947'de kulübün yat limanında da Tommy'nin tarifine uyan biri çalışmıştı. Saçları dökük, yeşil gözleri çukura kaçmış, iriyarı bir erkek. Elwood Blatch olabilirdi. Andy, "İnsanı tartarmış gibi süzerdi ve hoşa gitmeyen bir tipti," dedi. "Ya adam işi bıraktı ya da kovuldu. Fakat kolay unutulacak biri değildi. Dikkati çeken bir tipti."

Andy yağmurlu, rüzgârlı bir günde hapishane müdürü Norton'ı görmeye gitti. Karlar erimeye başlamıştı ve hapishanenin dışında uzanan kırlarda yer yer yeşil otlar görülüyordu.

Müdürün yönetim bölümünde büyük bir bürosu vardı. Müdürün masasının arkasındaki kapıdan da yardımcısının odasına geçiliyordu. Yardımcı o gün yerinde değildi, fakat bacağı seken yaşlı bir mahkûm oradaydı; çiçekleri sulamak için gitmişti oraya. Ama bana kalırsa, Topal o gün çiçeklere su verecek yerde kulağını kapıya yapıştırarak konuşmaları dinledi.

Müdürün kapısının açılıp kapandığını ve Norton'ın, "Günaydın Dufresne, senin için ne yapabilirim?" dediğini duydu.

Andy, "Sayın müdürüm," diye başladı. Fakat yaşlı Topal onun sesini tanıyamadığını, bu sesin çok değişmiş olduğunu söyledi. "Bir şey var... Başıma bir şey geldi... Bu... bu... Nereden başlayacağımı bilemiyorum."

Müdür, "Hadi şimdi yirmi üçüncü ilahiyi bulalım ve birlikte okuyalım," derken kullandığı tatlı sesiyle konuştu. "Neden baştan başlamıyorsun? Genellikle en iyi sonuç veren budur."

Bunun üzerine Andy konuşmaya başladı. Norton'a mahkûmiyetine neden olan cinayeti ayrıntılarıyla açıkladı, sonra Tommy Williams'ın sözlerini olduğu gibi nakletti. Tommy'nin adını da verdi. Aslında daha sonraki gelişmeler bunu yapmakla hata ettiğini ortaya çıkaracaktı. Ama doğru söylediğini kanıtlamak için başka ne yapabilirdi?

Andy hikâyesini bitirince Norton uzun bir süre hiç ses çıkarmadı. Herhalde arkasına yaslanıp iki elinin parmaklarını birbirine dayayarak dudaklarını büzmüş oturuyordu.

Sonunda, "Evet," diye mırıldandı. "Şimdiye dek hiç böyle bir hikâye duymamıştım. Bu hikâyenin en çok nesine şaştığımı sana söyleyeyim mi Dufresne?"

"Ne dediniz efendim?"

"Bu hikâyeye inanmana şaştım."

"Ne demek istediğinizi anlayamadım efendim." Topal on üç yıl önce plaka atölyesinin damında Byron Hadley'in karşısına dikilen Andy Dufresne'in söyleyecek söz bulmakta güçlük çektiğini anlattı.

Müdür devam etti. "Williams denilen gencin etkinde kaldığı anlaşılıyor. Bu belli. Aslında sana hayran o. Derdini anlayınca seni neşelendirmeyi istemiş. Bu da doğal sayılır. Pek zeki olmayan, genç biri. Bu yüzden işin sonuçlarını düşünememiş. Şimdi sana önerim..."

Andy atıldı. "Bunu düşünmediğimi mi sanıyorsunuz? Fakat Tommy'ye yat limanında çalışan adamdan hiç söz etmedim. Bunu kimseye anlatmadım... Çünkü aklıma bile gelmedi! Fakat Tommy'nin tarif ettiği hücre arkadaşıyla... o adam aynı!"

Norton hafifçe güldü. "Şimdi sen hayalleri gerçeklere uydurmaya çalışıyorsun. Mahkûmların cezalandırılması ve ıslah işinde çalışanlar olayları tarafsızca görmeyi öğrenirler. Bizim işimiz budur. Biz öğrendiğimiz yöntemlerden yararlanırız. Senin de gerçeği o hayale uydurmaya çalıştığını görüyorum."

"Hiç de öyle değil efendim."

Norton, "Sen öyle sanıyorsun," diye karşılık verdi. "Fakat ben başka türlü düşünüyorum. Hem o olaydan önce yat kulübünde öyle birinin çalıştığını iddia eden sensin. Bunun kanıtlanmayan bir iddia olduğunu unutma."

Andy dayanamadı. "Hayır efendim. Hayır, bu doğru değil. Çünkü..."

Norton sesini yükselterek onu susturdu. "Şimdi olaya teleskopun öbür ucundan bakalım. Bir an için Elwood Bletch adında birinin var olduğunu kabul edelim."

"Blatch." Andy'nin sesi sinirliydi.

"Blatch olsun. Onun Rhode Island'da Thomas Williams'ın hücre arkadaşı olduğunu da kabul edelim. Bence o adamın şimdiye dek salıverilmiş olması gerekir. Onun Williams'ın yanına verilmeden önce hapiste ne kadar kaldığını bile bilmiyoruz. Öyle değil mi? Sadece en az altı, en çok on iki yıl yatacakmış."

"Hayır, ne kadar süre yattığını bilmiyoruz. Fakat Tommy onun çok gergin biri, hır çıkaran türden bir insan olduğunu söyledi. Onun için hâlâ içeride olabilir. Serbest bırakılmışsa da hapishanede onun son bilinen adresi, akrabalarının adları vardır..."

"Ama ne onu o adreste, ne de akrabalarını yerlerinde buluruz."

Andy bir an sustu, sonra dayanamadı. "Ama bu bir fırsat değil mi?"

"Evet, tabii öyle. Bir an için bunu kabul edelim Dufresne. Blatch'ın yaşadığını ve hâlâ Rhode Island Eyalet Hapishanesi'nde olduğunu düşünelim. Şimdi bu olayı söyleyecek olursak o adam ne yapacaktır? Hemen dizüstü çökerek, 'Bunu ben yaptım! Ben yaptım! Cezama bir de ömür boyu hapis ekleyin...' mi diyecek?"

Andy, "Nasıl böyle kalın kafalı olabilirsiniz?" diye mırıldandı. Sesi çok hafif çıktığı için Topal onu güçlükle duyabilmişti.

"Ne? Bana ne dedin?"

Andy, "Kalın kafalı! Bu kasıtlı mı?" dedi.

"Dufresne, beş dakikamı... hayır yedi dakikamı aldın ve bugün işim çok. Onun için bu konuşmayı sona erdiriyorum ve..."

Andy, "Golf kulübünde yatlarda çalışanların da kayıtları vardır!" diye haykırdı. "Hepsinin sicilleri, vergi beyanname kopyaları, daha türlü belge saklanır. Orada yıllardır çalışmakta olan işçiler vardır. Belki Briggs de hâlâ oradadır. *Blatch'ın patronu oydu!* Aradan bir sonsuzluk değil sadece on beş yıl geçti! Onu anımsayacaklardır! Blatch'ı anımsayacaklardır! Tommy, Blatch'ın söylediklerini mahkemede açıklayacaktır. Briggs de o sırada Blatch'ın kulüpte çalıştığını anlatacaktır. Yeniden dava açılabilir."

"Gardiyan! Gardiyan! Bu adamı götürün."

Andy, "Senin neyin var?" dedi. Topal onun artık avaz avaz bağırdığını söyledi. "Bu benim hayatım, buradan çıkmam için tek fırsat. Bunu anlamıyor musun? Tommy'nin hikâyesinin doğru olup olmadığını anlamak için o hapishaneye bir telefon bile etmeyecek misin? Dinle, telefon parasını da veririm! Parayı..."

Bunu bir debelenme izledi. Gardiyanlar Andy'yi yakalayarak sürüklediler.

Hapishane müdürü Norton sert bir ses tonuyla, "Hücre hapsi," diye emretti. "Sadece su ve ekmek."

Kontrolünü tümüyle yitiren Andy'yi oradan sürükleyerek çıkarırlarken, feryatları kapanan kapının arkasından bile duydu Topal. *"Bu benim hayatım! Bu benim hayatım! Anlamıyor musun? Bu benim hayatım!"*

Andy'yi hücreye kapatarak yirmi gün su ve kuru ekmek verdiler. İkinci kez böyle uzun süre hücrede kalıyordu.

Küçük ailemize katıldığından beri de ilk kez kavga etmiş, Norton'la takışmıştı.

Bu konu açılmışken size Shawshank'in hücre hapsinden söz edeyim. Bu hücreler insana 1700'lerdeki Maine'i anımsatırdı. O günlerde kimse suçlu cezalandırma bilimi ya da suçlunun yeniden topluma kazandırılması gibi şeylerle vakit kaybetmiyordu. O günlerde her şey siyah beyaz olarak kabul edilmekteydi. Ya suçlu ya da suçsuzdunuz. Suçluysanız ya asılıyor ya hapse atılıyordunuz. Hapse mahkûm edilmişseniz, sizi öyle hapishaneye falan da göndermiyorlardı. Hayır, kendi hücrenizi Maine tarafından sağlanan bir kürekle kendiniz kazıyordunuz. Güneşin doğmasıyla batması arasında kalan zamanda olabildiğince geniş ve derin bir yer kazmaya çalışıyordunuz. Sonra size iki hayvan postuyla bir kova veriyorlardı ve çukura iniyordunuz. Siz aşağıya inince gardiyan çukurun üstünü demir parmaklıkla kapatıyor, size de biraz ekmek ve belki haftada bir iki kez de kurtlanmış parça et

atıyordu. Bazen pazar geceleri arpa çorbası da veriyordu. Kovaya işiyordunuz. Sabahları altıda gelen gardiyandan içmek için su isterken yine aynı kovayı uzatıyordunuz. Yağmur yağdığında bu kovayla hücrenizdeki suları boşaltıyordunuz... Yoksa su dolu bir fıçıya düşen bir fare gibi boğulurdunuz.

Kimse "Delik" adı verilen bu yerde fazla kalamıyordu. Otuz ay çok uzun bir süreydi. Bilebildiğim kadarıyla, orada en uzun süre kalan ve dışarıya çıkabilen, okul arkadaşını paslı bir maden parçasıyla hadım eden Durham adında, on dört yaşında bir psikopattı. Delikte yedi yıl kalmıştı, ama genç ve güçlüydü.

Küçük hırsızlık, küfür ya da pazar günü sokağa çıkarken cebinize mendil koymayı unutmak gibi suçlardan daha ciddi olanlarını işlerseniz sizi asıyorlardı. Sözünü ettiğim hafif suçlar ve benzerleri için de delikte üç ila dokuz ay kalıyordunuz. Dışarıya çıktığınızda renginiz bir balığın karnı kadar beyaz, gözleriniz yarı kör olurdu. Dişleriniz iskorbütten ağzınızda sallanıyor ve ayaklarınız mantar içinde kalmıştır. Doğrusu Maine olağanüstü bir yerdi.

Shawshank'in hapis hücreleri o kadar kötü değildi... Yani öyle sanırım. İnsanlar yaşadıkça her şeyi iyi, kötü ve korkunç olarak sınıflandırıyorlar. Korkunca doğru inerken de bunu bölümlere ayırmak çok güçleşiyor.

Mahkûmların tek başlarına hapsedildikleri bu hücrelerin bulunduğu kısma gitmek için yirmi üç basamak inerek bodrum düzeyine geliyordunuz. Orada tek duyulan ses suyun damlamasıydı. Tek ışık da koridora asılı altmış mumluk ampullerden geliyordu. Hücreler fıçıyı andıran biçimdeydi. Kapılarda parmaklık yoktu. Ama kapılar kırılmayacak kadar kalındı. Hava yukarıdan geliyordu ve kendi altmış mumluk ampulünüzden başka ışık yoktu. Bu ışığı da diğer taraflardakinden bir saat erken, yani akşam sekizde söndürüyorlardı. Karanlıkta yaşayabilmek zordu. Hücre hapsine dayanabilen fazla kimse yoktu. Akşam sekizden itibaren de ne yapacağınızı bilemiyordunuz. Ranzan duvara takılıydı ve

tuvaletin üstünde kapağı filan da yoktu. Zamanınızı oturarak, bağırsaklarınızı boşaltarak ya da uyuyarak geçirebilirdiniz. Yirmi gün orada insana bir yıl gibi gelirdi. Otuz gün iki yıl, kırk gün de on yıl kadar uzundu. Bazen havalandırma sistemindeki fareleri duyardınız. Böyle bir durumda korkunç sözcüğünün bölümleri birbirine karışıp kayboluyordu.

Hücre hapsi lehinde söylenebilecek tek söz bunun insana düşünecek zaman vermesiydi. Andy orada yirmi gün kalarak kuru ekmekle suyun zevkini çıkardı. Hücreden alınınca da müdürle konuşmak istediğini söyledi. Fakat isteği reddedildi. Müdür ona böyle bir konuşmanın, çalışmayı olumsuz etkileyeceğini söylemişti. İnsanın hapishanelere ve ıslahevlerine girerek çalışabilmesi için işte bu tür sözleri öğrenmesi gerekiyordu.

Andy sabırla isteğini tekrarladı. Tekrar tekrar müdürü görmek istediğini belirtti. Andy Dufresne değişmişti. 1963'ün baharında etrafta çiçekler açarken onun yüzünde çizgiler, saçlarında kırlar belirmişti. Daima dudaklarında gördüğüm o hafif gülüş de yoktu artık. Gözleri sık sık boşluğa dalıyordu. Bir insan öyle baktığı zaman durumu bilirdiniz. Hapiste geçirdiği yılları, ayları, haftaları sayıyordu.

Tekrar tekrar müdürü görmek istedi. Sabırlıydı. Zamandan bol bir şeyi yoktu. Yaz geldi. Washington'da Başkan Kennedy, yoksulluğu ortadan kaldırmak için yeni bir programa geçeceğini açıklarken sadece yarım yıl ömrü kaldığını bilmiyordu. Liverpool'da Beatles adlı bir grup İngiliz müziğinde bir güç olduğunu kanıtlamıştı, ama bizim ülkede henüz adlarını duyan yoktu sanırım. Beyzbol maçları sona ermişti. Bütün bunlar insanların özgürce dolaştıkları daha büyük bir dünyada oluyordu.

Norton haziran sonunda Andy'yi görmeye razı oldu. Andy bu konuşmayı bana yedi yıl sonra kendisi anlattı.

Andy adama alçak sesle, "Sizi elevereceğimden hiç korkunuz olmasın," dedi. "Bunu hiç düşünmemelisiniz. Konuşacağımı mı

sanıyorsunuz? Bunu yapmadan önce elimle kendi gırtlağımı keserim. Böyle bir şeyi..."

Norton, "Yeter!" diye onun sözünü kesti. Yüzü uzamış ve bir mezar taşı gibi soğuk bir hal almıştı.

"Ama..."

Norton, "Bir daha bana paradan söz etme," diye söylendi. "Ne büromda, ne de başka bir yerde. Kütüphanenin tekrar boya deposu haline geldiğini görmek istemiyorsan konuşma. Anlıyor musun?"

"Sadece içinizi rahatlatmak istemiştim."

"Hadi, hadi, senin gibi bir orospu çocuğunun sözleriyle rahatlayacak duruma geldiğimde kendiliğimden emekliliğimi isterim. Seni dinlemeyi kabul ettim, çünkü beni sürekli rahatsız etmenden sıkıldım Dufresne. Bunun sona ermesini istiyorum. Sen hâlâ o Brooklyn Köprüsü'nü satın alacağını hayal ediyorsan kendin bilirsin. Ama bu işi üstüme yıkmaya kalkışma. Canım isteseydi haftada en az iki kez seninki gibi çılgınca hikâyeleri dinlerdim. Buradaki her günahkâr ağlayıp beni mendil yerine kullanmaya kalkardı. Fakat bu iş bitti. Bitti. Anlaştık mı?"

Andy, "Evet," diye cevap verdi. "Fakat bir avukat tutacağım."

"Nedenmiş o?"

Andy, "Böylece her şeyi bir araya getirebiliriz," diye açıkladı. "Tommy Williams ifade verir. Ben bildiklerimi anlatırım. Gereken kayıtlara bakılır ve bu iş hallolur."

"Tommy artık bu hapishanede değil."

"Ne?"

"Nakledildi."

"Nereye nakledildi?"

"Cashman'a."

Andy o zaman sustu. Çok zeki bir adamdı ve ancak çok aptal biri bir anlaşma olduğunu anlayamazdı zaten. Cashman, Aroostook County'de güvenliği en aza indirilmiş, rahat sayılan bir hapishaneydi. Mahkûmlar patates yetiştiriyorlardı. Bu da en ağır iş sayılıyordu. Buna karşılık iyi aylık alıyorlar, isterlerse meslek

okulu derslerine katılıyorlardı. Tommy gibi genç, karısı ve çocuğu olan biri için daha da önemlisi, mahkûmlara hafta sonlarında izin verilmesiydi. Hafta sonlarında normal insanlar gibi yaşayabilirdi. Çocuğuyla oynar, karısıyla sevişir ve belki pikniğe bile giderdi.

Norton, Tommy'ye bütün bunları anlatmış ve karşılığında bir tek şey istemişti tabii. Tommy hiçbir zaman Elwood Blatch'ın adını ağzına almayacaktı. Belki de, "Konuşacak olursan kendini Thomaston denilen berbat yerde bulursun," demişti. "Hafta sonları karınla sevişecek yerde orada sapık biriyle ilişki kurarsın."

Andy, "Fakat neden?" diyebildi. "Neden..."

Norton sakindi. "Sana iyilik etmek istedim. Rhode Island Hapishanesi'ni de aradım. Orada Elwood Blatch adında bir mahkûm varmış. Kendisi şartlı olarak affedilip çıkmış. Bu aptalca ıslah programları yüzünden suçluları sokaklara salıyorlar zaten. Blatch da ortadan kaybolmuş."

Andy, "Oradaki müdür... arkadaşınız mı?" diye sordu.

Sam Norton ona bakarak soğuk soğuk güldü. "Kendisiyle tanışırız."

Andy, "Neden?" diye yineledi. "Bunu neden yaptığınızı bana söyleyemez misiniz? Biliyorsunuz, konuşacak... yani burada yaptıklarınızı anlatacak değilim. Bunu biliyordunuz. Öyleyse neden?"

Norton, "Çünkü senin gibi adamlar midemi bulandırıyor," diye cevap verdi. "Olduğun yerde kalmanı arzu ediyorum Bay Dufresne. Ben Shawshank'te müdür olduğum sürece de burada kalacaksın. Sen herkesten üstün olduğunu düşünürdün. Ben insanların yüzünden bunu okumakta ustayım. Daha kütüphaneye girdiğim ilk gün bunu yüzünden okudum. Sanki üstün olduğunu büyük harflerle alnına yazmıştın. Artık üstün halin kalmadı ve bu da çok hoşuma gidiyor. Senin işe yaramaz bir eşya olduğunu söylemiyorum. Hiçbir zaman böyle düşünmedim. Sadece senin gibi adamların alçakgönüllülüğü öğrenmeleri gerekir. Avluda sanki oturma odanda ya da bir kokteyl partisindeymişsin gibi

dolaşırdın. Erkeklerin başkalarının karılarına göz koyduğu, içip sarhoş oldukları partilerden birindeymiş gibi davranırdın. Fakat artık böyle yürümüyorsun. Hem seni gözetleyeceğim. Yıllarca gözetleyeceğim. Bakalım bir daha öyle yürüyebilecek misin! Seni gözetlemek de bana büyük zevk verecek. Şimdi cehennem ol git!"

"Pekâlâ. Fakat hapishane görevlerimin dışında her şey burada bitti Norton. Parayı yatıracağın yerler konusunda bilgi, o dolaplar, vergi kaçırman için numaralar... hepsi bitti. Git de H ve R koğuşlarında kalan mahkûmlardan vergi beyannameni nasıl hazırlayacağını sor."

Müdür Norton'ın yüzü önce kıpkırmızı kesildi... Sonra rengi soldu. "Bu yüzden hücre hapsi cezasına çarptırılacaksın. Otuz gün. Sadece su ve ekmek. Sicilinde de bir kara leke daha olacak. Hücredeyken de şunu düşünmeyi unutma: İşleri yapmaktan vazgeçersen kütüphaneyi yok bil. Bu işle kendim ilgileneceğim ve kütüphanenin sen bu hapishaneye gelmeden önceki duruma getirilmesini sağlayacağım. Hayatını da güçleştireceğim... Hem de nasıl... Yaşamak senin için dayanamayacağın kadar zorlaşacak. Önce tek başına kaldığın o hücre elinden gidecek. Artık Hilton Oteli'ndeki gibi yaşayamayacaksın. Pencerenin içine dizdiğin taşlar atılacak. Gardiyanlar da seni saldırgan mahkûmlardan korumayacaklar artık. Her şeyi kaybedeceksin. Durum açık mı?"

Durum yeterince açıktı sanırım.

Zaman geçmeye devam etti. Bu dünyanın en eski numarasıydı. Belki de dünyadaki tek sihirli numaraydı. Fakat Andy Dufresne değişmiş, birden sertleşmişti. Bu değişikliği ancak bu şekilde anlatabilirim. Müdür Norton'ın pis işlerini yapmaya devam ediyordu. Kütüphanesini koruyordu. Onun için dış görünüşe göre her şey aynıydı. Doğum günlerinde, Noel ve yılbaşlarında içkisini içiyordu. Şişede kalan içkiyi de yine paylaşıyordu. Ona zaman zaman taş battaniyeleri almaya devam ediyordum. 1967'de de yeni bir taş çekici sağladım. Ona on dokuz yıl önce verdiğim taş

çekici anlattığım gibi aşınmıştı. On dokuz yıl? İnsan bunu birden söyleyince bu dört hece tıpkı bir mozolenin kapısının vurularak kapatılıp kilitlenmesini andırıyor. O zaman on dolara sağlanan taş çekici 1967'de yirmi iki dolara geldi. Andy'yle bunu düşünerek üzgün üzgün gülümsedik.

Andy avluda bulduğu taşlara biçim vermeye, bunları cilalamaya devam etti. Fakat avlu küçülmüştü, yarısını 1962'de ziftlemişlerdi. Ama yine de o kendisini oyalayacak kadar taş buluyordu sanırım. Cilaladığı her taşı dikkatle doğuya bakan penceresinin içine koyuyordu. Onları güneşte seyretmeyi sevdiğini söylüyordu. Topraktan çıkardığı dünyanın en küçük parçalarına bakıyordu. Orada kuvarslar, granitler, şistler vardı. Saydam tutkalla mika parçalarını birleştirip küçük heykelcikler de yapmıştı. Andy bunlara "Bin Yıllık Sandviçler" adını vermişti, insan yüzyıllar içinde oluşan değişik taş ve maden tabakalarına bakınca onun ne demek istediğini anlıyordu.

Andy zaman zaman pencere önünde yer açmak için taşlarını ve taş heykelciklerini dağıtıyordu. En çoğunu da bana verdi sanırım. Kol düğmesi taşına benzeyenlerle birlikte bende beş tane vardı. Sonra üstünde çok uğraştığı mika mızrak atan adam heykelciliğini de bana vermişti. Bunlar hâlâ bende. Zaman zaman çıkarır bakarım. Bir insanın vakti ve iradesi varsa neler yapabileceğini düşünürüm.

Evet, dışarıdan bakıldığında hiçbir şey değişmemişe benziyordu. Norton, Andy'yi mahvetmeyi çok istemişti. Fakat bunu isteyen adamın Andy'nin yüzüne değil içine bakması gerekirdi. Eğer Andy'nin eskisinden ne kadar farklı olduğunu görseydi, onunla tartışmasını izleyen dört yıl çok sevinirdi.

Andy'ye avluda sanki bir kokteyl partisindeymiş gibi yürüdüğünü söylemişti. Ben olsam durumu böyle açıklamazdım ama Norton'ın ne demek istediğini anlıyordum. Andy özgürlüğünü görünmeyen bir zırh gibi üstüne geçirmişti.

Hiçbir zaman mahkûmlara özgü kafaya sahip olamamış, gözlerinde o durgun bakış belirmemişti. Yorgun adamlar gibi kamburunu çıkarıp ayaklarını sürürcesine yürümüyordu. Andy'nin başı dimdikti ve sanki lezzetli bir yemek yemek ve iyi bir eş görmek için evine dönüyormuş gibi çevik adımlar atıyordu. Sonsuz bir gece geçirmek için hücresine dönecek olan, sulu sebze, top top olmuş patates püresi ve mahkûmların çoğunun "esrarlı et" adını verdikleri yağ ve kıkırdaktan oluşan berbat şeyi yiyecek olan o değildi. Evet, duvarında Raquel Welch'in posteri asılı olan hücreye gidecek olan o değilmiş gibi davranıyordu.

Fakat dört yıl boyunca Andy değişti. Diğer mahkûmlar gibi olmadıysa da sessizdi ve düşündüğü, bazı şeyleri kurduğu belliydi. Onu kim suçlayabilirdi? Belki duruma sevinen Müdür Norton onu suçlayabilirdi... Belki bir süre daha bunu yapabilirdi.

Andy 1967 Beyzbol Kupası maçları başladığı sırada karamsarlıktan sıyrıldı; o eşsiz bir yıldı. Uzun süredir maç alamayan Kızıl Çoraplar sonunda şampiyon oldu. O zaman hapishanede herkes canlanıp neşelendi. Bütün mahkûmlar radyoda Kızıl Çoraplar'ın maçlarını dinliyorlardı. Şimdi bu duyguyu açıklamama imkân yok fakat gerçekti. Ne var ki, maçlar sona erince yine o kasvetli hava çöktü. Bu da namussuz Norton'ı mutlu etti. Çünkü mahkûmların daima kederli, asık suratlı olmalarını isterdi.

Fakat Andy kendini karamsarlığa kaptırmadı. Aslında beyzbol meraklısı da değildi. Belki de bu yüzden bizler gibi değişmedi. Yalnız hapishanedeki neşeli hava onu da etkilemişti. Son maçtan sonra da neşesi kaçmadı. Yine o görünmeyen zırhını dolaptan alarak üstüne geçirmişti.

Ekim sonlarında güneşli bir sonbahar gününü anımsıyorum. Avlu futbol oynayan, konuşan, dümen çeviren adamlarla dolu olduğuna göre pazardı sanırım. Bazı mahkûmlar da ziyaretçiler salonundaki büyük masasının başına oturmuş gardiyanların gözleri önünde yakınlarıyla konuşuyor, sigara içiyor, yalan söylüyor ve kontrol edilen paketleri alıyorlardı.

Andy duvarın dibine çömelmişti. Elindeki iki taşı birbirine vuruyordu. Yüzünü o mevsimde şaşılacak kadar sıcak olan güneşe doğru çevirmişti.

"Merhaba Kızıl, gel biraz otur," diye seslendi.

Yanına gittim.

"Bunu ister misin?" diyerek dikkatle cilalanmış Bin Yıllık Sandviçler'den birini bana uzattı. "Sana bu taşı anlatmıştım."

"İsterim tabii. Çok güzel. Teşekkür ederim."

Omuz silkip konuyu değiştirdi. "Gelecek yıl senin için önemli olan yıldönümü var."

Başımı salladım. Önümüzdeki yıl otuz senemi dolduracaktım. Ömrümün yüzde altmışını Shawshank Eyalet Hapishanesi'nde geçirmiştim.

"Buradan çıkabileceğini sanıyor musun?"

"Tabii. İyice bunayıp beyaz sakalım da göğsümden aşağıya doğru indiğinde çıkacağım."

Hafifçe gülerek yüzünü yine güneşe doğru çevirip gözlerini kapattı. "Güneş ne güzel."

"Tanrının belası kış yaklaşırken insan daima böyle düşünür."

Başını salladı ve bir süre konuşmadık.

Sonunda Andy, "Buradan çıktığımda daima sıcak olan bir yere gideceğim," dedi. Kendinden çok emin bir tavırla konuşmuştu. Onu duyan cezasını doldurmasına sadece bir iki ay kaldığını sanırdı. "Nereye gideceğimi biliyor musun Kızıl?"

"Hayır."

"Zihuatanejo," derken sözcüğün tadını çıkarmak istercesine ağır ağır söylemişti. "Meksika'da Playa Azul ve 37 numaralı karayolundan otuz kilometre kadar ötede küçük bir yer. Pasifik kıyısındaki Acapulco'nun yüz elli kilometre kuzeybatısında kalıyor. Meksikalıların Pasifik hakkında ne dediklerini biliyor musun?"

"Hayır."

"Onlar Pasifik'in anısı olmadığını söylüyorlar. Ben de hayatımın kalanını anıları olmayan, sıcak bir yerde geçirmek istiyorum."

Konuşurken, bir avuç çakıltaşı toplamıştı. Bunları teker teker ortadaki beyzbol alanına attığını gördüm. Kısa süre sonra orası bir karış kar altında kalacaktı.

"Zihuatanejo... Orada küçük bir otelim olacak. Sahilde altı kabana. Altı tane de daha geride. Karayolundan geçenleri çekmek için. Müşterilerimi balık avına götürecek olan adam tutacağım. Mevsimin en büyük balığını tutan müşteriye kupa verecek ve resmini de lobiye asacağım. Orası ailelere göre bir yer olmayacak. Balayına çıkanlar... ilk ya da ikinci halaylarına çıkanlara uygun bir yer."

"Peki bu eşsiz yeri satın almak için parayı nereden bulacaksın?" diye sordum. "Hisse senetlerini mi satacaksın?"

Bana bakarak gülümsedi. "Pek yanılmadın. Bazen beni şaşırtıyorsun Kızıl."

"Sen neden söz ediyorsun?"

Andy bir sigara yaktı. "Büyük bir bela çıktığında bu dünyada sadece iki tip erkek vardır Kızıl. İçinde nadir tablolar, biblolar ve değerli antikalar bulunan bir ev düşünelim. Bu evin sahibi olan adamın korkunç bir kasırganın o yana doğru yaklaştığını duyduğunu varsayalım. İşte bu durumda birinci tip adam her şeyin yoluna gireceğini umar. Kendi kendine, nasıl olsa kasırga yön değiştirecektir der. Aklı başında bir kasırga bütün Rembrandt'ları, iki Dega atımı, Grant tahta oymalarımı ve Benton'larımı silip süpürmeye cesaret edemez. Hem Tanrı da buna izin vermez. İş kötüye varacak olursa da bütün bunlar sigortalı zaten... İşte ilki bu tip bir adamdır. İkincisi, kasırganın evi ortadan böleceğine inanır. Meteoroloji kasırganın yön değiştirdiğini bildirse bile bu adam onun yine dönerek evini yerle bir edeceği kanısındadır. İkinci tip erkek, en kötü durumları düşünüp önlem aldıktan sonra umutla beklemeyi uygun görür."

Bir sigara da ben yaktım. "Yani sen bu durum için önlem aldığını mı söylüyorsun?"

"Evet. Kasırgayı düşünerek hazırlığımı yaptım. Durumun çok kötü göründüğünün farkındaydım. Bir dostum... bana inanan bir tek dostum vardı. Portland'da bir yatırım şirketinde çalışıyordu. Kendisi altı yıl önce öldü."

"Yazık."

"Öyle." Andy izmariti attı. "Linda'yla benim on dört bin dolarımız vardı. Bu fazla sayılmazdı. Ama gençtik, önümüzde uzun bir yaşam vardı." Önce yüzünü buruşturduysa da sonra hafifçe güldü. "Kasırga çıkar çıkmaz ben Rambrandt'larımı evden aldım. Yani hisse senetlerimi sattım. İyi bir vatandaş gibi vergilerimi de ödedim."

"Peki mallarına el koymadılar mı?"

"Ben ölmemiştim Kızıl! Beni cinayetle suçluyorlardı. Tanrıya şükürler olsun, masum bir adamın mallarına el koyamazsın. Hem onlar kendilerinde beni cinayetle suçlama cesaretini bulana kadar da aradan epey zaman geçti. Arkadaşım Jim'le böylece biraz zamanımız oldu. Her şeyi öyle hemen sattığım için biraz zarar ettim. Fakat borsada zarar etmekten çok daha korkunç şeyleri düşünüyordum o ara."

"Evet, haklısın."

"Ama Shawshank'e geldiğimde her şey yolundaydı. Şimdi de öyle. Bu duvarlar dışında hiç kimsenin yüz yüze gelmediği bir adam yaşıyor Kızıl. Onun bir sosyal sigorta kartı, Maine'den alınma bir şoför ehliyeti, bir nüfus cüzdanı var. Adı da Peter Stevens. Dikkati çekmeyen iyi bir ad değil mi?"

"O kim?" diye sordum. Ne söyleyeceğini biliyor ama buna inanamıyordum.

"Benim."

"O aynasızlar seni terletirlerken, zaman bulup sahte kimlik ayarladığını söylemek mi istiyorsun?" dedim. "Yoksa dava devam ederken mi bu işi gördün?"

"Hayır, sana bunu söylemeyeceğim. Sahte kimliği arkadaşım Jim ayarladı. Temyiz kararı bozmayınca Jim işe girişti ve 1950 baharında her şeyi halletti."

"Çok iyi bir dostmuş," diye mırıldanırken, bu sözlerin ne kadarına inanmam gerektiğini bilemiyordum. Fakat hava sıcak ve güneşliydi. Hem hikâye de çok ilginçti. "Böyle sahte kimlik ayarlamak tam anlamıyla yasadışı bir iştir."

Andy başını salladı. "Yakın arkadaşımdı. Savaşta beraberdik. Fransa'da, Almanya'da. İşgal sırasında. Çok iyi arkadaştı. Yaptığının yasadışı olduğunu biliyordu. Fakat bu ülkede sahte kimlik ayarlamanın çok kolay ve güvenli olduğunu da biliyordu. Maliyenin durumumla yakından ilgilenmemesi için vergiyi ödemiştim. Paramı alarak Peter Stevens adına yatırımlar yaptı. 1950'yle 1951'de yaptığı yatırımlar sayesinde bugün üç yüz yetmiş bin küsur dolarım var."

Onun gülümsediğini görünce ağzım bir karış açık kaldı.

"1950'den beri insanların keşke alsaydık dedikleri hisse senetlerini düşün. Peter Stevens'ta onlardan bazıları vardı. Ben buraya düşmeseydim şimdi yedi sekiz milyon ederdim. Bir Rolls'um ve el radyosu büyüklüğünde bir ülserim olurdu."

Elleri toprağa gitti ve zarif fakat huzursuz hareketlerle yine taş toplamaya başladı. "Ben en iyisini umuyor ama en kötüsünü de bekliyordum. O sahte ad, küçük sermayemin duyulmaması içindi. Değerli tablolarımı kasırganın yolundan çekiyordum. Fakat kasırganın bu kadar uzun süreceği aklıma gelmemişti."

Uzun bir süre ağzımı açmadım. Yanımda çömelmiş olan gri renkli hapishane üniforması giymiş, bu ince, ufak tefek adamın, Norton'ın bütün dümenlerine karşın, yine de ömrü boyunca elde edemeyeceği kadar paraya sahip olması fikrine alışmaya çalışıyordum.

Sonunda, "Avukat tutacağını söylediğin zaman şaka etmemişsin," diyebildim. "Böyle parayla ünlü Clarence Darrow'u ya da günümüzde onun yerine geçen avukatı bile tutabilirdin. Neden bunu yapmadın Andy? Tanrım, buradan bir füze hızıyla çıkardın."

Karısıyla önlerinde uzun bir yaşam olduğunu söylediği zamanki gibi gülümsedi. "Hayır."

"İyi bir avukat Williams denilen çocuğu istesin istemesin Cashman'dan çıkarırdı." Heyecanlanmıştım. "Yeniden bakarlardı davana. Blatch'ı bulmak için özel dedektifler tutar, Norton'ın da canına okurdun. Bunu neden yapmadın Andy?"

"Çünkü işi planlarken farkına varmadan kendime kazık attım. Hapiste olan Dufresne'in, Peter Stevens adında birinin parasını alabilmesine imkân yok. Jim bunu ayarlayabilirdi ama o öldü. Sorunumu anlıyor musun?"

Anlamıştım. O paranın Andy'ye hiçbir yararı yoktu. Bu sanki başkasına aitti. Bir bakıma da öyleydi zaten. Hele paraları yatırdığı hisseler değerlerini kaybederse Andy bir şey yapamayacaktı. Çaresiz kalarak gazetelerdeki borsa haberlerini izleyecekti.

"Fakat sana durumu anlatayım Kızıl. Buxton kasabasında büyük bir çayır vardır. Buxton'ın nerede olduğunu biliyor musun?"

"Evet. Scarborough'un yakınında."

"Tamam. O çayırın kuzey kenarında bir kaya yükselir. İşte o büyük kayanın dibinde bir yerde Maine kırında bulunmaması gereken bir taş var. Bu aslında donmuş bir lav. 1947'ye kadar büromdaki masamda kâğıt ağırlığı olarak kullandım onu. Arkadaşım Jim o taşı kayanın dibinde bir yere gizledi. Bunun altında da bir anahtar var. Anahtar Casco Bankası'nın Portland şubesinde bir kasayı açıyor."

"Öyleyse başın dertte," diye mırıldandım. "Jim öldüğünde vergi dairesi onun bütün banka kasalarını açtırmıştır."

Andy gülümseyerek parmağıyla şakağıma vurdu. "Fena değil. Kafan iyi çalışıyor. Fakat ben hapisteyken Jim'e bir şey olabileceği olasılığını da hesapladık. O kasa Peter Stevens adına kiralanmış. Bir zamanlar Jim'in avukatı olan adamlar her yıl kasa kirasını Casco'ya yolluyorlar. Onlar işi bilmiyorlar tabii. Peter Stevens da o kasanın içinde çıkmak için bekliyor. Nüfus kâğıdı, sosyal sigorta kartı, araba ehliyeti orada. Ehliyet geçerli sayılmaz, çünkü Jim'in ölümünden beri tasdik ettirilmemiş. Ama beş dolar verince bu iş yoluna konulabilir. Peter Stevens'ın hisse senetleri,

vergisi olmayan belediye tahvilleri ve hemen paraya çevrilebilecek devlet tahvilleri de orada. Sonuncusundan on sekiz tane var ve her biri on sekiz bin dolar değerinde."

Bir ıslık çaldım.

"Peter Stevens, Portland'daki Casco Bankası'nda bir kasaya kilitlenmiş. Andy Dufresne ise Shawshank'te bir hücreye kilitlenmiş. O kasayı açacak, parayı ve yeni hayatın başlamasını sağlayacak anahtar da Buxton çayırındaki bir taşın altında. Sana bu kadarını anlattığıma göre başka bir şey daha söyleyeyim Kızıl. Son yirmi yıla yakın süredir gazetelerde Buxton'la ilgili imar projesi olup olmadığına bakıyorum. Yakında oraya bir karayolu yapılacağı ya da bir hastane inşa edileceğini okuyacağımı düşünüyorum. Yeni hayatımı üç metre betonun altına gömecekler. Ya da bunu çevredeki taş toprakla birlikte doldurmak istedikleri bir bataklığa atacaklar."

Dayanamadım. "Tanrım, bütün bunlar doğruysa nasıl çıldırmıyorsun Andy?"

Gülümsedi. "Şimdilik Batı Cephesi'nde yeni bir şey yok."

"Fakat daha yıllarca..."

"Olabilir. Ama eyaletle Müdür Norton'ın sandığı kadar uzun süre burada kalacak değilim. Bu kadar beklemem olanaksız. Zihuatanejo'yu ve küçük oteli düşünüyorum. Artık yaşamımdan bütün istediğim bu Kızıl. Fazla bir şey istediğimi de sanmıyorum. Glenn Quentin ve karımı öldürmedim. O otel... o kadarını istemek fazla sayılmaz. Denizde yüzmek, güneşte bronzlaşmak, pencereleri açık bir odada uyumak... Bu kadarını istemek fazla sayılmaz." Taşları yere atarak kayıtsız bir tavırla ekledi. "Öyle bir yerde... türlü şeyi sağlamasını bilen bir adamım olması gerekir."

Uzun bir süre bunu düşündüm. O anda kuledeki nöbetçiler bizi gözetlerken, pis bir hapishane avlusunda hayallerimizden söz ettiğimizi aklıma bile getirmedim. Kafamdaki en büyük engel bu değildi. "Bunu yapamam. Ben dışarıda yaşayamam. Ben artık hapishaneye uyan bir insanım. Burada her şeyi sağlayan adamım. Fakat dışarıda istediklerini sana herkes sağlayabilir.

Orada poster, taş çekici ya da özel bir plak istersen telefon rehberinin sarı sayfalarına bakman yeterlidir. Burada Tanrının belası sarı sayfalar benim. Dışarıya çıkarsam yaşamaya nasıl başlayacağımı bilemem."

"Kendini küçümsüyorsun," dedi. "Sen kendi kendini eğitmiş, yetiştirmiş bir insansın. İlginç bir adamsın doğrusu."

"Kahretsin, bir lise diplomam bile yok."

"Bunu biliyorum," diye karşılık verdi. "Fakat insanı insan yapan bir kâğıt parçası değildir. Hem insanın iradesini de sadece hapishane yok etmez."

"Dışarıda yaşayamam Andy. Bunu biliyorum."

Ayağa kalkarak sakin sakin, "Bunu düşün," diye mırıldandı. İçeriye girmemiz için düdükler çalıyordu. O özgür bir insana bir öneride bulunan başka bir özgür insan gibi uzaklaştı. Bir an onu seyrederken ben de kendimi özgürmüşüm gibi hissettim. Andy insanı böyle etkiliyordu işte. Kısa bir süre için de olsa ikimizin de ömür boyu hapse mahkûm olduğumuzu bana unutturmuştu. Andy Dufresne'in olduğu yerde kalmasını isteyen, ilahiler söyleyen anasının gözü bir hapishane müdürümüz olduğunu unutmuştum. Norton, Andy'nin vergi kaçırmakta usta, bir kucak köpeği olduğunu sanıyordu. Ne olağanüstü hayvandı o!

Fakat o gece hücremde kendimi yine mahkûm gibi hissettim. Andy'nin düşüncesi saçmaydı. Masmavi deniz, beyaz kumsal hayali de saçmadan öte acımasızdı. Bu görüntü bir balık oltası gibi beynime batıyordu. Ben Andy gibi o görünmeyen zırhı üstüme geçirebilecek biri değildim. Uykuya dalınca bir çayırın ortasında camımsı kocaman bir kaya gördüm. Bir demircinin örsü biçimindeki bu taşı kaldırarak altındaki anahtarı almaya çalışıyordum. Fakat dağ gibi taş yerinden kımıldamıyordu.

Arkadan da gitgide yaklaşan tazıların ulumaları geliyordu.

Böylece hapishaneden kaçma konusuna geldik sanırım.

Evet, zaman zaman küçük, mutlu ailemizde böyle olaylar da olur. Duvarın öbür yanına geçersiniz. Fakat akıllıysanız

Shawshank'te bunu yapmazsınız. Çünkü bütün gece projektörler hapishanenin üç tarafını çevreleyen açık topraklarla dördüncü duvarın altında kalan pis bataklığı tarar. Mahkûmlar bazen duvardan atlarlar ve projektörler anında onları aydınlatır. Bazen projektörlerin aydınlatamadığı mahkûmlar da olur. Onlar da 6 ya da 99 numaralı karayollarında otostop yapmaya çalışırlarken yakalanırlar. Eğer kırları aşıp bir yere erişmeye kalkarlarsa, bir çiftçi onları görerek bulundukları yeri hapishane görevlilerine haber verir. Duvarın üstünden atlayan mahkûmlar sadece aptaldırlar. Üstünde gri pijama gibi kılığıyla o kırsal yörede kaçmaya kalkan adam, tıpkı bir düğün pastasının üstündeki hamamböceği gibi dikkat çeker.

Yıllar boyunca kaçmaya kalkanlar oldu. Kaçabilenler de tuhaf ama bu işi son anda kafalarına koyanlardı. Bazıları temiz çamaşırların içine girip kaçmayı başarmıştı.

Hapishane müdürü Norton'ın ünlü "İçerisi-Dışarısı" programından yararlanıp kaçanlar oldu. O sırada kaçmak da kolaydı. Elinizdeki küçük küreği atarak görevli gardiyan kamyona gitmiş su içerken ya da arkadaşıyla konuşurken bodur ağaçların arasına dalıverirdiniz.

1969'da "İçerisi-Dışarısı" programını uygulayan mahkûmlar Sabbatus'ta patates topluyorlardı. Kasımın üçüydü ve iş de bitmek üzereydi. Orada Henry Pugh adında bir gardiyan vardı. Kendisinin artık küçük, mutlu ailemizden olmadığını söyleyebilirim. Neyse, gardiyan patates kamyonlarından birinin arkasına oturmuş, öğle yemeğini yiyordu. Tüfeğini de kucağına yatırmıştı. O sırada puslu soğuk havada karşıda duran geyiği gördü. Pugh vuracağı hayvanın başının evindeki oyun odasının duvarında nasıl duracağını hayal etti. O geyiği vurmaya çalışırken mahkûmlardan üçü tüyüverdi. İkisi Lizbon Bilardo Salonu'nda enselendi. Fakat üçüncüsü bugüne kadar bulunamadı.

Bizim hapisten kaçan en ünlü insan Sid Nedeau'dur sanırım. Bu olay 1958'de oldu. Sid çıkmış cumartesi günü oynanacak beyzbol oyunu için avludaki sahanın çizgilerini çiziyordu. Saat üçte

içeride düdük çalmaya başladı. Nöbetçilerin değişeceğini belirtiyordu bu. Araba park yeri avlunun tam gerisindedir. Bunun diğer yanında da ana kapı bulunur. Bu kapı otomatiktir. Yani bir düğmeye basınca açılır ve kapanır. Saat tam üçte kapı açılır. Göreve gelen nöbetçilerle görevden ayrılanlar orada buluşurlar. O gün de öyle oldu. Adamlar durmuş konuşuyorlar, birbirlerinin sırtlarına vuruyor, gülüyor, tatsız şakalar yapıyorlardı.

Sid beyzbol alanının çizgilerini çizen makineyle kapıdan çıktı. Daha sonra avludan başlayan beyaz kireç çizginin 6 numaralı karayolunun öbür yanındaki hendeğe kadar gittiğini gördüler. Makineyi de kireç tozlarının arasında devrili buldular. Bunu nasıl başardığını bana sormayın. Üstünde hapishane üniforması vardı. Boyu bir seksen beşti ve arkasında kireç tozlarını havalandırıyordu. Bana sorarsanız, günlerden cuma olması, bazı nöbetçilerin hafta sonu evlerine gideceklerine sevinirlerken, yeni gelenlerin burada kapalı kalacaklarına üzülmeleri Sid'in kaçmasını sağladı. Bir grup sevinçten adeta havalarda uçar, diğeri kederle yere bakarken Sid aradan sıyrılıvermişti.

Bildiğim kadarı, Sid'in hâlâ yakalanamadığı. Andy Dufresne'le yıllarca bu işi konuşup güldük. Daha sonra birinin para almak için uçak kaçırdığını gazetelerde okuduk. Adam ele geçmemiş ve uçağın arka kapısından paraşütle atlayıp kaçmıştı. Andy, "Bana kalırsa, uçağı kaçıran D. B. Cooper'ın asıl adı Sid Nedeau'ydu," dedi. "Hem uğur getirmesi için de cebine bir avuç kireç koymuş olmalı. Talihli namussuz!"

Ne var ki Sid Nedeau ve patates tarlasından kaçan adam, İrlanda at yarışlarında üçlü bahsi kazanan kimse kadar talihli sayılırlar. Yani onlara o anda kader yardım etmiştir. Buna karşılık Andy gibi biri yıllarca bekler ve öyle bir fırsatı ele geçiremeyebilir.

Belki anımsayacaksınız. Size çamaşırhanenin ustabaşısı olan Henley Backus'tan söz etmiştim. Bu adam Shawshank'e 1922'de gelmişti ve otuz bir yıl sonra da revirde öldü. Kaçmaya yeltenme, kaçma planları onu en ilgilendiren şeylerdi. Belki de kaçmaya

cesareti olmadığı için bunlara merak sarmıştı. En az yüz kaçma planı anlatırdı. Bunların hepsi de çılgınca şeylerdi ve hepsi de Shawshank'te denenmişti. Bunların içinde en sevdiğim Kunduz Morrison'ın hikâyesiydi. Morrison soygun yüzünden hüküm giyen bir mahkûmdu. Plaka atölyesinde bir planör yaparak kaçmayı tasarlamıştı. Planörün planını 1900'de basılmış olan *Modern Erkek Çocuklar İçin Macera ve Eğlence Rehberi* adlı kitaptan çıkarmıştı. Kunduz kimseye çaktırmadan planörünü yapmıştı. Ya da hikâyeye göre böyleydi. Fakat sonra bodrumda Tanrının belası planörü dışarıya çıkaracak kadar büyük bir kapı olmadığını anlamıştı. Henley bu hikâyeyi anlatırken insan gülmekten boğulacak gibi olurdu. Üstelik Henley böyle komik bir... yok iki düzine kaçış hikâyesi bilirdi.

Henley, Shawshank'teki kaçma girişimlerini de ezbere biliyordu. Bir seferinde bana dört yüzden fazla girişimi bildiğini de söylemişti. Bunu küçümsememelisiniz. Bu durumda Henley Backus, Shawshank'teyken yılda 12,9 kaçma girişimi olmuştu demek. Bunların çoğu iyi planlanmamıştı tabii. Genellikle bir nöbetçi ya da gardiyan dışarıya süzülmeye kalkan ahmağı kolundan yakalayarak, "Nereye gittiğini sanıyorsun salak?" diye hırlayarak olayı sona erdirmişti.

Henley'in sözlerini iyi anımsıyorum. "Bu kadar girişimden sadece altmış kadarı ciddiydi. Bunların içinde sen daha buraya gelmeden olan, yani 1937'deki Büyük Kaçış'ı da sayabilirim. O sırada yeni yönetici bloku yapılmaktaydı. On dört mahkûm iyi kilitlenmemiş şantiye binasındaki araç gereçleri kullanarak kaçmayı başardılar. O zaman Güney Maine'de bir panik başladı. Kaçan on dört azılı suçludan korkuyorlardı. Oysa bizim mahkûmların da ödü patlamıştı ve nereye gideceklerini bilmiyorlardı. Tıpkı yaklaşan bir kamyonun farları yüzünden yolda donup kalan tavşanlara benziyorlardı. On dördünden biri bile kaçıp kurtulamadı. İkisini vurdular. Hem onları polisler ya da hapishane muhafızları değil, sıradan kimseler vurdu. Hiçbiri kaçamadı."

Peki 1938'de bir ekim günü buraya geldiğimde Andy'nin ilk Zihuatanejo'dan söz etmesine kadar geçen süre içinde kaç kişi kaçabilmişti? Henley'den öğrendiklerimle kendi bilgimi bir araya getirince on kişi diyebilirim. On kişi kaçmış ve yakalanmamıştı. Ama yine de bundan emin değilim. O on kişinin en az yarısının Shawshank gibi aşağılık eğitim yerlerinden birinde cezalarını doldurmakta olduklarını sanıyorum. Çünkü insan hapishanelere alışıyor. Bir insan elinden özgürlüğü alınıp bir hücrede yaşaması öğretilince çok boyutlu düşünmeyi unutuyor, yaklaşan kamyonun farlarını görerek donan ve ezilip ölecek olan tavşana benziyor. Hapisten çıkmış sabıkalıların çoğu genellikle yakayı elevermelerine neden olacak budalaca suçlar işlerler. Neden mi? Çünkü bu sayede yine içeriye girme fırsatı çıkar da ondan. Böylece sabıkalı, her şeyin nasıl olduğunu bildiği yere döner.

Andy böyle biri değildi ama ben öyleydim. Pasifik'i görme fikri güzeldi. Fakat oraya gidecek olsam uçsuz bucaksız okyanus ödümü patlatır ve bu yüzden belki de ölürdüm.

Meksika'dan, Peter Stevens'tan söz ettiğimiz gün Andy'nin kaçmayı düşündüğüne inandım. Dikkatli davranması için de dua ediyordum. Ama yine de başarılı olabileceğini sanmıyordum. Hapishane müdürü Norton, Andy'yi çok yakından izliyordu. Andy, Norton için bir numara sahibi sıradan serserilerden biri değildi. Aralarında işbirliği olduğu söylenebilirdi. Hem Andy kafalı olduğu kadar da yürekliydi. Norton ilkinden yararlanmak, ikincisini de parçalamak, yok etmek istiyordu.

Dışarıda namuslu olduğu kadar satın alınabilen politikacılar da bulunuyordu. Hapishanede de dürüst gardiyan ve nöbetçiler gibi namussuzları vardı. Verecek paranız varsa, siz kaçacağınız sırada başını başka yöne çevirecek bir nöbetçi bulabilirdiniz. Böyle şeylerin hiçbir zaman yapılmadığını iddia etmiyordum. Fakat Andy Dufresne bunu yapabilecek biri değildi. Çünkü Norton onu gözetliyor ve durumu Andy gibi gardiyanlar da biliyordu.

Hem kimse Andy'yi "İçerisi-Dışarısı" programı için de seçmeyecekti. Norton işi yönettiği sürece bu olamazdı. Andy, Sid Nedeau gibi sakin bir tavırla tüyecek biri de değildi.

Onun yerinde olsaydım kayanın altındaki anahtar yüzünden durmadan azap çekerdim. Bir gecede iki saat uyuyabilsem kendimi talihli sayardım. Buxton hapishaneden pek uzakta değildi. Arada elli kilometreden az bir mesafe vardı.

Ben hâlâ Andy'nin bir avukat tutup davaya yeniden bakılmasını sağlamasının daha iyi olacağına inanıyordum. Hiç olmazsa Norton'ın elinin altında olmaktan kurtulurdu. Belki Tommy Williams açık hapishanede rahat ettiği için dilini tutardı. Ama bundan da kesinlikle emin değildim. Belki Mississippi'li sert bir avukat onu zorla konuştururdu. Belki avukatın fazla uğraşmasına da gerek kalmazdı. Williams, Andy'den gerçekten hoşlanmıştı. Zaman zaman bunları Andy'ye söylüyordum. O gözlerini uzaklara dikerek gülümsüyor ve aynı şeyleri düşündüğünü belirtiyordu.

Anlaşılan kendisi bu arada bambaşka şeyleri de düşünmüştü.

Andy Dufresne 1975'te Shawshank'ten kaçtı. Onu bulup yakalayamadılar ve yakalanacağını da hiç sanmıyorum. Hatta artık Andy Dufresne diye birinin var olduğunu da sanmıyorum. Ama Meksika'nın Zihuatanejo adındaki kasabasında Peter Stevens adında biri var galiba. Belki de 1976'da, yani bu yıl o yeni küçük bir oteli yönetiyor.

Size bildiğimi ve düşündüğümü anlatabilirim. Bütün yapabileceğim bundan ibaret değil mi?

12 Mart 1975 Pazar günü dışında her gün olduğu gibi 5 numaralı koğuştaki kapılar sabah 6.30'da açıldı. Bu hücrelerde kalanlar koridora çıkarak iki sıra oluştururlarken arkalarında hücre kapıları çarparak kapanıyordu. Mahkûmlar koğuşun ana kapısına doğru gittiler. Orada iki gardiyan onları saydıktan sonra yulaf

ezmesi, yumurta ve çok yağlı domuz pastırmasından oluşan kahvaltı için kafeteryaya gönderecekti.

Buraya kadar her şey yolundaydı. Fakat kapıda kafalar sayılırken yirmi yedi yerine yirmi altı mahkûm olduğu anlaşıldı. Gardiyanlar hemen durumu nöbetçilere bildirdiler ve mahkûmların kahvaltıya gitmelerine izin verildi.

Muhafızların başındaki Richard Gonyar kötü bir insan değildi. Yanında neşeli bir adam olan yardımcısı Dave Burkes'la geldi. Gonyar bütün hücre kapılarını açtı. Burkes'la birlikte koridorda ilerlediler. Tabancalarını çekmişlerdi. Parmaklıklara sürttükleri coplarından sert sesler çıkıyordu. Böyle durumlarda genellikle birinin gece hastalandığı ve sabah hücresinden dışarıya adım atacak halde olmadığı anlaşılırdı. Ender olarak da bir mahkûm ölür ya da intihar ederdi.

Fakat bu kez hasta bir adam ya da bir ölü yerine esrarlı bir durumla karşılaştılar. Hücrelerde kimsecikler yoktu. 5 numaralı koğuşta koridorun iki yanına sıralanmış on dört hücre bulunuyordu. Hem bütün hücreler derli toplu ve boştu.

Gonyar önce mahkûmların yanlış sayılmış olabileceğini düşündü. Ya da biri şaka yapmaya kalkmıştı. Bunun üzerine 5 numaralı koğuştaki mahkûmlar kahvaltıdan sonra çalışmaya yollanacak yerde hücrelerine sokuldular. Böyle bir değişiklik herkesi sevindirdi.

Hücre kapıları açıldı. Mahkûmlar içeriye sokulduktan sonra hücre kapıları kapatıldı. Kendini komik sanan biri, "Avukatımı isterim, avukatımı isterim," diye bağırıyordu. "Burasını sanki bir hapishaneymiş gibi yönetiyorsunuz."

Gonyar homurdandı. "Sesini kes, yoksa ceza yersin."

Bizim komik bu kez de, "Ben senin karını cezalandırdım," demez mi!

Gonyar sertleşti. "Hepiniz susun. Yoksa bugünü hücrelerde geçirirsiniz."

Burkes'ı alarak yine koridorda ilerledi. Kafaları sayıyordu. Ama fazla gitmesine gerek kalmadı. Gonyar sağda duran gece gardiyanına, "Bu hücre kimin?" diye sordu.

Sağdaki gardiyan, "Andrew Dufresne," der demez işin rengi değişti. O sıradan bir iş olmaktan çıktı. Olay önemliydi.

Gördüğüm bütün hapishane filmlerinde biri kaçtığı zaman düdükler inler gibi sesler çıkararak çalmaya başlar. Shawshank'te hiç böyle olmazdı. Gonyar ilk iş olarak hapishane müdürüyle temasa geçti. Sonra hapishaneyi arattırmaya başladı. Son olarak da mahkûmun kaçabileceğini düşünerek Scarborough'taki eyalet polisine telefon etti.

Bunların hepsi bilinen şeylerdi. Hiçbiri kaçtığı sanılan mahkûmun hücresini aramayı akıl edemedi. Bunu yapan olmadı. Daha doğrusu o sırada olmadı. Hem neden hücreyi arayacaklardı sanki? Görünen köy kılavuz istemezdi. Mal meydandaydı. Burası pencere ve kapısında demir parmaklık olan, kare biçiminde büyük bir odaydı. İçeride bir tuvaletle boş bir ranza, pencerenin içinde de birkaç güzel taş vardı.

Poster de oradaydı tabii. Sonuncusu Linda Ronstadt'a aitti. Poster tam ranzanın üstünde kalan duvarda asılıydı. Yirmi yedi yıldan beri hep aynı yerde bir poster olmuştu. Daha sonra biri bunun arkasına baktı. Bakanın hapishane müdürü Norton olmasıyla ilahi adalet yerini buldu sanırım. Evet, bunun arkasına baktılar ve apışıp kaldılar.

Ancak bu da ancak akşamüstü altı buçukta, yani Andy'nin kaçtığının haber verilmesinden on iki saat sonra oldu. Belki de Andy durumun anlaşılmasından yirmi saat önce kaçmıştı.

Norton neredeyse kuduracaktı.

Olanları sağlam kaynaktan, o gün yönetim bölümünde koridorları cilalayan, müdürün odasının önünden ayrılmayan Topal'dan öğrendim. Topal'ın bu kez kulağını anahtar deliğine dayamasına gerek kalmamıştı. Müdürün sesinin ta koridorun ucundaki kayıt ve sicil odasından bile duyulduğunu söyledi. Norton öfkeyle Richard Gonyar'ı azarlayıp durmuştu.

"Dufresne'in hapishanede olmadığından eminsin ha? Bu sözlerinle ne demek istiyorsun? Bu ne demek oluyor? Sadece onu

bulamadığını ima etmeye kalkıyorsun! Git onu bul! Yoksa seni fena ederim! Bulacaksın. Çünkü onu istiyorum! Anlıyor musun? Beni duyuyor musun? Onu istiyorum!"

Gonyar bir şey söyledi.

"Bu iş senin vardiyanda olmadı ha? Sen öyle diyorsun. Bildiğim kadarıyla, kimse bu işin ne zaman olduğunu anlayamamış. Ya da nasıl olduğu bilinmiyor. Veya gerçekten olup olmadığı da belli değil. Şimdi öğleden sonra üçte o adamı büromda görmek istiyorum. Yoksa bazı kafalar uçacaktır. Bu konuda sana söz veriyorum ve verdiğim sözleri de daima tutarım."

Gonyar bir şey daha söyledi. İşte bu sözler Norton'ın büsbütün gazaba gelmesine yol açtı.

"Hayır mı? Öyleyse şuna bak! Şuna bak! Bunu tanıdın mı? 5. Koğuş'taki mahkûmların gece yoklaması. Hepsi yerindeymiş! Dufresne dün gece dokuzda yerine kilitlenmiş, şimdiyse kaçıp gitmiş olması imkânsız! İmkânsız! Şimdi git onu bul!"

Öğleden sonra üçü geçtikten sonra da bulunamadı Andy. Norton birkaç saat sonra öfkeyle 5. Koğuş'a geldi. Hepimiz hücrelerimize kapatılmıştık. Bize soru sormuşlar mıydı? Enselerinde ejderhanın soluğunu duyan telaşlı gardiyanlar bizi o saate kadar sorguya çekmişlerdi. Hepimiz aynı şeyleri söylemiştik: "Bir şey görmedim. Bir şey duymadım." Hem bana kalırsa, hepimiz de doğru söylüyorduk. Ben doğru söylediğimi biliyordum. Hepimiz Andy'nin kapıların kilitlenme zamanı geldiği sırada hücresinde olduğunda ısrar ediyorduk. Bundan bir saat sonra ışıklar söndürüleceği sırada da onun yerinde olduğunu görmüşlerdi.

Şakacı biri, "Andy anahtar deliğinden süzülüp çıkmıştır," diyecek oldu. Bu sözleri sayesinde dört gün hücre hapsi kazandı. Gardiyanlar çok telaşlıydılar.

Sonunda Norton aşağıya indi. Öfkeyle koğuşa daldı. Mavi gözleri ateş saçıyordu. Neredeyse bakışlarıyla bizi yakıp kül edecekti. Hepimizin bu işle ilgisi olduğuna inanır gibi bakıyordu. Hoş belki de buna inanıyordu.

Andy'nin hücresine girerek etrafa bir göz attı. Burası Andy'nin bıraktığı gibiydi. Ranzadaki örtüyü açmış ama yatağına hiç yatmamıştı. Taşlar pencerenin içinde duruyordu... Ancak hepsi orada değildi. En beğendiklerini yanına almıştı.

Norton, "Taşlar," diye tıslayarak bir vuruşta hepsini yere attı. Artık görevi biten ve fazla mesaiye başlayan Gonyar irkilip yüzünü buruşturduysa da bir şey söylemedi.

Norton'ın gözleri Linda Ronstadt'ın posterine ilişti. Linda omzunun üstünden bakıyordu. Ellerini koyu bej rengi daracık pantolonunun arka ceplerine sokmuştu. Giydiği kıyafet Kaliforniya güneşinden bronzlaştığını iyice belli ediyordu. Norton gibi dinine fazla düşkün bir adamın namusuna dokundu sanırım bu poster. Durup kötü kötü resme baktı. O zaman Andy'nin sözlerini anımsadım. "Birden bulunduğun yerden çıkıp posterdeki kızın yanına gidebilirsin," demişti.

Norton, "Pis yaratık," diye homurdanarak elini uzattı ve duvardaki posteri yırttı.

O zaman posterin arkasındaki beton duvarda kocaman bir delik ortaya çıktı.

Gonyar bu deliğe girmeye razı olmadı.

Norton ona emir verdi. Norton'ın Richard Gonyar'a emir vermesini hapishanede herkes işitti sanırım. Fakat Gonyar bunu hemen reddetti.

Norton, "Emrimi dinlemediğin için seni kovacağım!" diye feryat etti. O anda menopoz dönemindeki bir kadın gibi sinirliydi ve tiz bir sesle bağırıyordu. Yüzü mosmor kesilmiş, alnında iki damar kabarmış, atıyordu. "Bundan emin olabilirsin... sen... seni Fransız piçi! Seni kovacağım ve New England'da bundan böyle hiçbir hapishanede iş bulamamanı da sağlayacağım!"

Gonyar hiç ses çıkarmadan kılıfından aldığı tabancayı namlusundan tutup Norton'a uzattı. Yeteri kadar dayanmıştı. İşi aslında üç saate yakın süre önce sona ermişti. Fakat hâlâ burada uğ-

raşıyordu. Canına yetmişti artık. Andy'nin küçük, mutlu ailemizi bırakarak kaçması Norton'ın birden dengesini yitirmesine neden olmuştu. Bu adamın aslında pek dengeli olmadığı da anlaşılıyordu. Onda bir bozukluk vardı ve o gece çıldırmıştı.

Adamın dengesizliğinin nedenini bilmiyordum. Yalnız o kış akşamı gökyüzünde güneş batıp etrafa karanlık çökerken, biz yirmi altı mahkûm Norton'ın Richard Gonyar'a bağırmasını dinledik. Hepimiz de uzun yıllardır burada kalan eski mahkûmlardık. Şimdiye dek pek çok müdürün gelip gittiğini görmüştük. Ve hepimiz hapishane müdürü Samuel Norton'ın o anda dengesini tümüyle yitirdiğini biliyorduk. Adam gerçekten tırlatmıştı. Tanrı biliyor ya, o anda bir yerde Andy Dufresne'in güldüğünü duyar gibi oldum.

Norton sonunda gece nöbetindeki sıska gardiyanı Andy'nin posterinin arkasındaki deliğe girmeye razı etti. Sıska gardiyanın adı Rory Tremont'tı ve kafasının pek iyi çalıştığı da söylenemezdi. Ahmak belki de bir Bronz Yıldız Madalyası filan kazanacağını sanmıştı. Sonunda Norton'ın Rory gibi ince birini bulmasının ne kadar iyi olduğu anlaşıldı. Gardiyanların çoğu gibi koca kalçalı birini aşağıya indirmeye kalksalardı, adam oraya sıkışıp kalır ve belki bir daha da çıkarılamazdı.

Tremont birinin arabasının bagajında bulduğu naylon ipi beline bağlayıp eline de altı pilli kocaman feneri alarak deliğe girdi. Bu arada istifa etmekten vazgeçen Gonyar da oradaydı ve doğru dürüst düşünebilen bir tek o vardı. Adam gidip hapishanenin bu kısmının planlarını bulmuştu. Onun planda ne gördüğünü biliyordum. Kesiti tıpkı sandvice benzeyen bir duvara bakıyordu. Bu duvar tam üç metre kalınlığındaydı. İç ve dış kısımlar birer metre yirmi santim kalınlığındaydı. Bu bölümlerin arasındaki seksen santimlik yerde türlü borular bulunuyordu.

Tremont'ın sesi delikten yükseldi. Öbür dünyadan konuşurmuş gibi tuhaftı bu ses. "Sayın müdürüm, burası çok kötü kokuyor."

"Kokuyu mokuyu bırak şimdi! İlerlemeye bak!"

Tremont'ın bacakları da delikte kayboldu. Bir an sonra ayakları da gözükmez oldu. Elektrik fenerinin hafif ışığı zaman zaman parlıyordu.

"Burası çok pis kokuyor!"

Norton, "Ziyanı yok!" diye haykırdı.

Tremont'ın yakınan sesi yükseldi. "Burası pislik gibi bir şey kokuyor! Kahretsin, gerçekten pislikmiş. Tanrım, beni buradan çıkarın! Şimdi kusacağım. Bu pislik. Öööööö!" Sonra Rory Tremont'ın öğürerek o gün yediği yemekleri çıkardığını işittik.

İşte o zaman bana bir şey oldu. Kendimi tutamadım. O günü... kahretsin o onlarca yılı anımsadım ve gülmeye başladım. Benimkisi bir gülme kriziydi. Kendimi tutamıyordum. Buraya girdiğimden beri hiç böyle gülmemiştim. Bu gri duvarlar arasında böyle gülebileceğim hiç aklıma gelmemişti. Ah Tanrım, böyle gülmek ne zevkliydi.

Müdür Norton tiz bir sesle, "Bu adamı buradan çıkarın!" diye bağırıyordu. Gülmekten onun beni mi, Tremont'ı mı kastettiğini de anlayamıyordum. Ellerimi karnıma dayamış kahkahalar atıyor, ayaklarımla havayı tekmeliyor, gülüyor gülüyordum. Norton o anda beni vurmakla tehdit etseydi yine de susamazdım. "Şunu ÇIKARIN!"

Evet dostlar, sonunda beni oradan alıp aşağıya attılar. Hücre cezası verilmişti. On beş gün orada kaldım. Bu uzun bir süreydi ama yine de zaman zaman kafası pek çalışmayan zavallı Rory Tremont'ın, "Bu Pislik... pislik," diye böğürdüğünü anımsıyor ve sırtında yeni bir elbiseyle arabasına binmiş güneye giden Andy Dufresne'i düşünüp gülüyordum. On beş günlük hücre cezası bana vız geldi. Belki de o cezayı çekerken kendimi Andy Dufresne'in yanında hayal etmem buna neden olmuştu. Pislik içinde yüzen Andy Dufresne öbür taraftan çıkıp kaçarak Pasifik'in yolunu tutmuştu.

*

O gece daha sonra olanları yarım düzine kaynaktan öğrendim. Fazla bir şey yoktu. Rory Tremont kusup yediği yemeği çıkardıktan sonra yitireceği fazla bir şey olmadığı kanısına varmış olacak ki, yoluna devam etmişti. Duvarın iki bölmesi arasından aşağıya düşme tehlikesi yoktu. Burası dar olduğu için Tremont adeta araya sıkışmış ve sürünerek inmişti. Daha sonra, "Orada yarı soluk alabiliyordum," dedi. "Canlı canlı gömülmenin ne olduğunu anladım."

Aşağıya inince 5. Koğuş'taki on dört tuvaletin bağlandığı ana künkü bulmuştu. Bu porselen künk oraya otuz beş yıl önce takılmıştı, şimdi kırıktı. Tremont künkteki eğri büğrü deliğin yanında Andy'nin taş çekicini bulmuştu.

Andy özgürlüğüne kavuşmuş ama bu kolay olmamıştı.

Bu künk Tremont'ın indiği aralıktan daha da dardı. Rory Tremont bunun içine girmemişti. Bildiğim kadarıyla, kimse kırılan künke girmeye yanaşmamıştı. Orası hiç sözü edilmemesi gereken türden bir yerdi. Tremont deliği inceler, taş çekicine bakarken, birden künkten bir fare fırlamıştı. Gardiyan daha sonra onun bir kaniş yavrusu kadar büyük olduğuna da yemin etti. Tremont geri dönerek yine sürüne sürüne aralıktan geçip güçbela Andy'nin hücresine çıkmıştı.

Oysa Andy kanalizasyon künküne girmişti. Belki de bunun hapishanenin batı tarafındaki bataklığın orada, beş yüz metre kadar ilerideki akarsuya boşaldığını biliyordu. Hapishane planları daima yerinde dururdu. Andy bir fırsatını bulup bunlara bakmış olacaktı. Çok metotlu bir adamdı.

Belki de 5 numaralı koğuştaki kanalizasyon borusunun yeni sisteme bağlantılı olmadığını da öğrenmişti. Bu yüzden 1975 ortasına kadar kaçması gerektiğini anlamıştı. Çünkü ağustosta bizim künk de yeni kanalizasyon sistemine bağlanacaktı.

Beş yüz metre. Beş futbol sahası boyu kadar mesafe. Andy belki de elinde küçük bir elektrik feneri ya da birkaç kutu kibritle bu künkün içinden geçmişti. Hayal edemediğim veya edemeye-

ceğim pisliğin içinde sürünerek ilerlemişti. Belki lağım fareleri onun önünden kaçmışlardı. Belki de karanlıkta cesaretlenen hayvanlar ona saldırmaya kalkmışlardı. Omuzları bu künkün içine ancak sığmış olacaktı. Künklerin birbirine bağlandığı yerlerden geçebilmek için kendini öne itmişti herhalde. Onun yerinde ben olsaydım daracık bir yere sıkıştığım için en az on defa çıldırırdım. Fakat o bu işi başarmıştı.

Künkün öbür ucunda çamurlu ayak izleri buldular. Bu ayak izleri pisliklerin aktığı durgunca, bulanık dereden uzaklaşıyordu. Onu arayan bir grup nöbetçi iki kilometre ötede hapishane üniformasını da buldu. Bu da bir gün sonra oldu.

Gazeteler bu olaya büyük yer verdiler. Fakat hapishanenin on beş kilometre çevresinde bulunan insanlardan hiçbiri çıkıp da arabasının, giyim eşyalarının çalındığını ya da ay ışığında çıplak bir adamın koştuğunu haber vermedi. Çiftliklerdeki köpekleri bile o gece havlamamışlardı. Andy kanalizasyon künkünden çıkmış ve kaybolmuştu. Sanki duman olup uçmuştu.

Fakat onun Buxton yönünde kaybolduğundan emindim.

O unutulmaz günden üç ay sonra hapishane müdürü Norton istifa etti. Yıkılmış bir adamdı artık. Bunu söylemek de beni mutlu ediyor. Adımlarındaki canlılık kaybolmuştu.

Son gününde tıpkı kodein haplarını almak için revire giden yaşlı bir mahkûm gibi, başını önüne eğmiş, ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Onun yerine Gonyar'ı geçirdiler. İşte bu da Norton'a en büyük haksızlık gibi geldi. Şimdi Sam Norton'ın nerede olduğunu bilmiyorum. Belki de Eliot'ta oturuyor ve her pazar kilisedeki ayinlere katılıyordur. Bir yandan da Andy Dufresne'in kendisini nasıl olup da atlatabildiğini düşünüyordur.

Ona bunu açıklayabilirdim. Bu sorunun yanıtı çok basitti. "Bazılarında o güç var Norton. Bazılarında yok ve hiçbir zaman da olmayacak."

*

Bildiklerim bunlar. Şimdi de size düşündüklerimi anlatacağım. Belki bazı ayrıntılar konusunda yanılabilirim ama bu işi iyi anladığımdan eminim. Andy güçlü bir erkek olduğu için sadece belirli bir yola başvurabilirdi. Şimdi bile bu olayı anımsayınca yarı deli Kızılderili'yi, Normaden'i düşünüyorum. Andy'nin yanında sekiz ay kalan adam, "O çok iyi," demişti. "Ama ayrıldığıma seviniyorum. Hücrede çok esinti var. Çok iyi adam. Benimle hiç alay etmedi. Fakat hücre çok soğuk." Zavallı kaçık Normaden. O bizlerden fazlasını biliyordu ve bunları bizden önce öğrenmişti. Andy ancak sekiz ay sonra ondan kurtulup hücresinde yine yalnız kalabilmişti. Eğer Müdür Norton ilk geldiğinde Normaden sekiz ay Andy'nin hücresinde kalmasaydı, arkadaşım Nixon'ın istifasından önce özgürlüğüne kavuşurdu.

Artık her şeyin 1949'da taş çekiciyle değil, Rita Hayworth'ın posteriyle başladığını anlıyorum. Benden posteri isterken ne kadar sinirli, telaşlı ve heyecanlı olduğunu anlatmıştım. O anda utandığını sanmıştım. Oysa Andy zayıf yanlarının bilinmesini asla istemezdi. Örneğin, bir kadını, özellikle hayalindeki bir kadını arzuladığını söylemezdi. Fakat şimdi yanıldığımı biliyorum. Andy'nin heyecanının nedeni başkaydı.

Müdür Norton'a Rita Hayworth'ın o resmi çekildiği sırada henüz doğmamış olan kızın posteri arkasında bulduğu deliğin açılmasına neden olan şeydi? Andy Dufresne sebatı, çalışkanlığı ve iradesiyle bunu açmıştı. Fakat ona yardım eden iki şey daha vardı. Bunlardan ilki talih, diğeri de betonun türüydü.

5 numaralı koğuşun duvarları çok kalındı ve bunların sağlam olduğu da sanılıyordu. Oysa bu duvar 1934'te yapılmıştı ve o zaman kullanılan malzemeye fazla kum katmışlardı. Duvarlar pek sağlam gibi duruyordu ama aslında rutubet vardı. Hatta uzun süre yağmur yağınca duvarlar su sızdırıyordu. Bazen çatlaklar da görülüyor ve bir usta gelip çatlakları bol harçla örtüyordu.

Andy Dufresne, Maine Üniversitesi'nin İktisat Fakültesi'nden mezun olmuştu. Fakat taşlardan hoşlanan bir adamdı. Bu yüzden

üniversitedeyken jeoloji kurslarına da devam etmişti. Andy bir seferinde bana, "Jeoloji sadece dünyanın kabuğundaki basıncın incelenmesidir," demişti.

Jeoloji ayrıca zaman da demekti tabii.

Andy bu duvarları inceleyecek zamanı bulmuştu. Hem de çok bol zaman. Kapılar çarparak kapanıp ışıklar sönünce bakılacak başka bir yer yoktu. Hapse ilk girenler genellikle küçük bir hücreye kapatılmaya dayanamazlar. Bu yüzden deli gibi olurlar. Hatta bazılarını revire götürüp birkaç kez yatıştırıcı iğne yapmak da gerekir. Böylece yavaş yavaş duruma uyum sağlamaya başlarlar. Küçük, mutlu ailemize yeni katılan birinin hücre kapısına vurarak kendisini oradan çıkarmaları için haykırması olağandışı bir şey sayılmaz. O zaman koğuştaki eski mahkûmlar bir ağızdan şarkıya başlarlar. "Taze balık, hey küçük balık, taze balık, taze balık, bugün taze balık var!"

Andy 1948'de Shawshank'e gelince bu tür mahkûmlar gibi tepki göstermedi. Ama pek çok şeyi hissetmediği anlamına gelmezdi bu. Belki de deliliğin eşiğine yaklaştı. Eski hayatı bir anda yitip gitmişti ve önünde sonsuza dek uzanan bir cehennem azabı vardı.

Andy bunun üzerine çıldırmamak için hemen bir şeyler aradı. Evet, hapishanede bile insanın kafasını oyalayacak türlü şey bulunabilir. Size "İsa'nın Üç Çağı"nı yapan heykelciyi anlattım. Burada bozuk para koleksiyonu yapan ve koleksiyonlarını çaldıran suçlular vardı. Yine pul, kart koleksiyonuna meraklılar bulunuyordu. Bir mahkûmda otuz beş ülkeden gelmiş kartpostallar vardı. Sizi o kartlara el sürerken yakalasaydı, hiç düşünmeden gırtlağınızı sıkardı.

Andy de taşlarla ve hücresinin duvarlarıyla ilgilendi.

Belki de duvarla ilk ilgilenmesinin nedeni oraya baş harflerini kazımaktı. Belki de bir şiirden birkaç dize kazıyacaktı. İşte bunu yapacağı sırada betonun şaşılacak kadar zayıf olduğunu anladı. Belki de ismini kazımaya çalışırken bir parça beton du-

vardan kopup düştü. Belki de Andy o zaman duvarı delmeye karar verdi. Fakat bu bir günde olacak bir iş değildi. Hem her hafta hücreler denetleniyor, ayrıca hücrelere ani baskınlar yapılıyordu. Böylece içkiler, uyuşturucular, pis resimler ve silahlar ortaya çıkarılıyordu.

Bu durumda duvarı açıkça kazamazdı. Bu yüzden bana gelerek Rita Hayworth'ın posterini istedi. Sonra taş çekici de vardı. 1948'de onun için çekici sağladığımda bir insanın bununla bir duvarı ancak altı yüz yılda delebileceğini düşündüğümü anımsıyorum. Oysa Andy duvarın sadece yarısını delmişti. Bunu da iki çekiçle yirmi yedi yılda yapmıştı. Bir yılın büyük bölümünü Normaden yüzünden kaybetmişti. Ayrıca gece herkes uyuyunca çalışması gerekmişti. Bizde gece nöbetindeki gardiyanlar da geç saatlerde uyuyakalırlardı. Sesi hafifletmek için de çekicin kafasına taş battaniyelerini sarmıştı. Peki, duvardan çıkan toz haldeki betonu ne yapmıştı?

Bir pazar onun avluda dolaştığını anımsıyordum. Kız Kardeşler'le dövüştüğü için yüzü gözü şişmişti. Onun yerden bir taş alarak kolunun içine attığını görmüştüm. Taş kolun içinde kaybolmuş ve düşmemişti. Ceket kolu içinde cep eski bir hapishane numarasıdır. Ya da cepleri pantolon paçalarının içine yaparsınız. Hem bir şeyi de hayal meyal anımsıyorum. Andrew Dufresne havanın durgun olduğu sıcak yaz gününde avluda yürüyordu. Ama yine de ayaklarının etrafında esen hafif rüzgâr kumları kaldırıyordu.

Demek o pantolonunun içine iki cep yapmıştı. Avluda dolaşırken kimseye belli etmeden ceplerin içindekileri boşaltmak için bunların ağzını büzen sicimleri çekiyordu. Beton tozu yavaş yavaş yere iniyordu. Bu İkinci Dünya Savaşı'ndaki tutsak kamplarından tünel kazıp kaçmaya çalışan Amerikalıların iyi bildiği bir numaraydı. Yıllar geçerken Andy de duvarını avuç avuç avluya dökmüştü. Aynı oyuna birbirini izleyen müdürler zamanında devam etmişti. Müdürler onun sırf kütüphaneyi büyütmek için her istediklerini yaptığını sanmışlardı. Aslında kütüphanenin üstüne

de titriyordu ama asıl istediği 5. Koğuş'taki 14 numaralı hücrede yalnız kalmaktı.

Bunca zaman kimsenin o posterlerinin arkasına bakmaması talihin ona yardım ettiğini gösteriyordu. Bir de 1950 mayısında Byron Hadley'in kalan mirastan vergi vermemesini sağlayarak durumunu sağlamlaştırmıştı. Ondan sonra sürekli olarak duvarı kazmış olacaktı. Hoş onun parası da vardı. Belki de her hafta bir gardiyana biraz para vererek kendisine pek ilişilmemesini, hücrenin aranmamasını da sağlamıştı. Hem Andy örnek bir mahkûmdu. Sakin, nazik, saygılı ve şiddetten hoşlanmayan bir hükümlü. Hapishanede daha çok öfkeli, saldırgan, asi mahkûmların hücreleri aranır, yastıkları yarılıp açılır, hatta tuvaletlerine bağlı künklere bile bakılırdı.

Andy duvarı 1967'de tamamen delmiş olacaktı. Raquel Welch'in posterinin arkasında çalışırken çekiç birden betonun içinden geçmişti. Acaba Andy daha önce aslında çift duvar ve arada borular için bir boşluk olduğunu biliyor muydu? Yoksa bunu üst duvarı deldiği gece mi anlamıştı? Belki daha önce hapishane planlarını görmüştü. Ama görmemişse bile ilk duvarı deldikten sonra bir fırsatını bulup mutlaka bunlara bakmış olacaktı.

Kim bilir, yıllarca ne kadar endişelenmiş, azap çekmişti. Zaten Buxton'daki anahtarı düşünerek telaşlanıyordu. Şimdi bir de hevesli, yeni bir gardiyan gelip posterin arkasına bakmaya kalkabilirdi. Ya da ona başka bir hücre arkadaşı verebilirlerdi. Onu başka hücreye nakletmeleri olasılığı da vardı. Bence o dünyanın en soğukkanlı adamlarından biriydi. Bu durumda ben endişe yüzünden bir süre sonra çıldırırdım sanırım.

Andy yıllarca durumun ortaya çıkabileceğini bilerek bu işe devam etmişti. Tanrı da ona uzun süre, en az on dokuz yıl yardım etmişti. Duvarı kazmaya ne zaman başladığını bilmiyordum. Fakat ilk duvarı 1967'de deldiğini sanıyorum. Öyleyse neden 1975'e kadar kaçmamıştı?

Bunu kesinlikle söyleyemeyeceğim ama bazı şeyleri tahmin edebiliyorum. Duvarı delince daha dikkatli davranması gerektiğini anlamış olacaktı. Andy acele edip duvardaki deliği sekiz, hatta on sekiz ayda genişletecek biri değildi. Eskisi gibi dikkatle ve ağır ağır çalışmıştı. Fakat 1967'den itibaren işi biraz kolaylaştırabilirdi. Çünkü parçalanan betonları dövüp toz haline getirerek avluya serpmesine gerek kalmamıştı. Bunları aralıktan aşağıya atabilirdi. Ama o yine de bunu yapmamıştı. Beton parçalarının aşağıdaki künke çarparak fazla ses çıkaracağını düşünmüş olacaktı. Ya da iri bir parça beton, o kaçmaya hazır olmadan porselen künkün kırılmasına neden olabilirdi. Bu yüzden blokun kanalizasyonunda bir tıkanıklık olabilir ve durumu incelemeye kalkabilirlerdi.

Her şeye karşın, bence bir iki yıl önce kaçabilirdi. Bunu neden yapmamıştı? Sanırım Andy de korkuya kapılmıştı. Çünkü o da farkına varmadan yaşadığı dört duvar arasına alışmaya başlamıştı. Hem dışarıya çıkmayı başarıp başaramayacağını da bilemiyordu. Plana bakarak künkün çapını öğrenmiş olabilirdi. Fakat plan ona künkün içinin nasıl olduğunu açıklayamazdı. Künkün içine girince soluk alabilir miydi? Hem planda künkün diğer ucunda ne olduğu da belirtilmemişti. Künkün içinden geçince öbür uçta ne bulacağını bilemezdi. Belki de ucunda çıkarılması, parçalanması imkânsız kalın bir madeni kafes vardı.

Andy bunları düşünmüş olacaktı. Sonra hapisten kaçmayı basarsa bile üstüne uygun bir şey bulup giymesi ve kimseye belli etmeden oradan uzaklaşması mümkün olabilecek miydi? Kaçtığı anlaşılmadan Shawshank'ten uzaklaşabilecek miydi? Ya Buxton'a eriştiğinde o kayanın altında bir şey bulamazsa ne yapacaktı? Bu, insanın yıllardır bildiği o kayayı ararken orada kocaman bir bina bulması kadar dramatik bir şey değildi. Fakat orada oynayan bir çocuk kayanın altında camı andıran bir taş bulup alabilirdi. Sonra bunun altındaki kasa anahtarını da görür ve taşla birlikte evine götürürdü. Hatta bir avcı farkına varmadan soğuyan lavdan oluş-

muş taşı tekmeleyebilir ve parlak şeylere meraklı bir saksağan da anahtarı alıp uçardı. Ya da o baharda taşkın olabilir ve anahtar sel sularına kapılarak giderdi.

İşte bütün bunları kafasından geçiren Andy'nin bir süre donup kaldığını sanıyorum. Sonuçta kumar oynamayan kayba da uğramazdı. Belki onun neyi yitireceğini soracaksınız. Önce kütüphanesini kaybedecekti. Sonra hapishanedeki alıştığı yaşamı yitirecekti. Gelecekte yeni kişiliğine bürünme fırsatını kaybedecekti.

Fakat Andy sonunda anlattığım gibi denedi ve kendine özgü şekilde başarıya da erişti.

"Peki kurtuldu mu?" diye sorabilirsiniz. Yani daha sonra ne olduğunu merak edebilirsiniz. Kıra gidip kayanın altındaki taşı kaldırdığında ne oldu?

Bu sahneyi size anlatamayacağım, çünkü bu dört duvar arasına alışmış adam hâlâ içeride. Daha yıllarca içeride kalacağımı da sanıyorum. Yalnız size şunu söyleyeyim: 1975'in yaz sonunda, tam 15 Eylül'de Teksas'ın küçük bir kasabası olan McNary'den bir kart geldi. Bu kasaba tam Amerika-Meksika sınırında, El Porvenir'in karşısındadır. Kartın arkasında hiç yazı yoktu. Fakat ben anladım. Nasıl bir gün ölüp gideceğimi biliyorsam, Andy'nin kurtulduğunu da öyle biliyorum.

Andy, Meksika'ya Teksas'taki McNary kasabasından geçmişti.

İşte hikâyem bu kadar. Bunu yazmanın bu kadar zaman alacağını, sayfalar dolduracağımı hiç düşünmemiştim. Buna posta kartını aldığım zaman başladım ve 14 Ocak 1976'da da bitiriyorum. Bir bloknot doldurdum ve üç kurşunkalem tükettim.

Bunları yazarken kafamda pek çok anı canlandı. İnsanın kendisi hakkında yazması tıpkı bir dalla berrak suları karıştırıp alttaki çamurları havalandırmaya benziyor.

Bazılarınız, "Fakat sen kendini değil, Andy Dufresne'i yazıyordun," diyebilirler. "Sen kendi hikâyende sadece önemsiz bir tipsin." Ama bu doğru değil. Bu hikâyenin her kelimesi benimle

ilgili. Andy benim hiçbir zaman hapsedemeyecekleri ruhumdu. Kapılar sonunda açılıp üstümde ucuz giysim ve cebimde yirmi dolarla buradan çıkarken büyük mutluluk duyacak olan benliğimdi.

Burada benim gibi Andy'yi anımsayan başkaları da var. Hepimiz onun kaçtığına seviniyor fakat biraz da hüzün duyuyoruz. Bazı kuşlar kafese konulmak için yaratılmamışlardır. Onların tüyleri fazla parlak renkli, şarkıları da çok tatlı ve biraz da vahşicedir. Onun için o kuşları azat edersiniz. Ya da yem vermek için kafesi açtığınızda bir yolunu bulup kaçarlar. O kuşların kafese konulmaması gerektiğini bildiğiniz için bir bakıma sevinirsiniz. Ne var ki, onlar gidince yaşadığınız yer pek karanlık ve bomboş kalır.

Bu hikâyeyi anlattığıma seviniyorum. Ama bunu yazmak beni hem biraz üzdü, hem de kendimi olduğumdan daha yaşlı hissetmeme neden oldu. Dinlediğiniz için teşekkür ederim. Andy, sen de gerçekten inandığım gibi oradaysan, güneş battıktan sonra benim için yıldızlara bak, kumlara dokun, denize girerek yürü ve kendini özgür hisset.

Bu hikâyeye devam edeceğim hiç aklıma gelmemişti. Ama işte yine uçları kıvrılmış kâğıtlar masamın üstünde duruyor. Buna üç dört sayfa daha ekleyeceğim. Hem bunları yeni bir bloknota yazacağım. Bunu bir dükkândan aldım. Portland'da Kongre Caddesi'nde bir dükkâna girerek aldım.

Hikâyemi 1976'da Shawshank Hapishanesi'ndeki kasvetli hücrede karanlık bir ocak günü tamamladığımı düşünmüştüm. Şimdi Mayıs 1977 ve ben Portland'da Brewster Oteli'nin küçük, ucuz bir odasında oturuyorum.

Pencere açık. Trafiğin gürültüsü heyecanlanmama ve biraz da korkmama neden oluyor. Sık sık gidip pencereye bakıyorum. Böylece pencerede parmaklık olmadığına gerçekten inanmayı is-

tiyorum. Geceleri iyi uyuyamıyorum, çünkü burada bir karyola var. Karyola da oda kadar ucuz türden ama bana çok büyük ve çok lüksmüş gibi geliyor. Her sabah tam altı buçukta uyanıyor, nerede olduğumu anlayamayarak korkuya kapılıyorum. Düşlerim de kötü. Havalanıp sonra da düştüğümü görüyorum. Bu duygu hem korku, hem de zevk verici.

Hayatımda neler oldu? Bunu tahmin edemez misiniz? Affedildim. Otuz sekiz yıl uğraştıktan sonra sonunda beni affettiler. Sanırım elli sekiz yaşında olduğum için kimseye ilişemeyecek kadar tükendiğim kanısına vardılar.

Biraz önce okuduğunuz yazıları az kalsın yok edecektim. Çünkü hapishanelerde içeriye giren "yeni balıklar" gibi affedilerek dışarıya çıkacak olan sabıkalıları da iyice ararlar. Hikâyemde daha sekiz on yıl yatmama neden olacak bilgilerin yanı sıra, çok daha tehlikeli bir şey vardı. Andy Dufresne'in yerleştiğini sandığım kasabanın adını yazmıştım. Meksika polisi Amerikan polisiyle seve seve işbirliği yapardı. Oysa özgürlüğümle hikâyeyi ortadan kaldırmama arzumun Andy'nin özgürlüğünü yok etmesini de istemiyordum.

Sonra Andy'nin 1948'de beş yüz doları hapishaneye nasıl soktuğunu anımsadım. Ben de hikâyemi dışarıya aynı şekilde çıkardım. Yalnız işi güvenceye almak için Zihuatanejo yazılı sayfaları temize çektim. Eğer bu kâğıtlar yine de beni ararlarken bulunsaydı ben içeride kalırdım. Polisler de Andy'yi Peru'da Las Intrudres adlı bir sahil kasabasında ararlardı.

Affedilmeme karar veren komite bana Güney Portland'daki büyük Yiyecek Yolu Marketi'nde satıcı yardımcısı görevini buldu. Aslında bu sadece müşterilerin aldıklarını kesekâğıtlarına dolduran biri anlamına geliyor. Siz bu markette alışveriş ediyorsanız aldıklarınızı ben paketlemiş olabilirim. Hatta büyük kesekâğıtlarını arabanıza kadar taşımış da olabilirim. Yalnız 1977'nin martla nisanında alışveriş etmişseniz beni görmüş olabilirsiniz. Çünkü o markette o kadar kaldım.

Başlangıçta dışarıda yaşayabileceğimi hiç sanmıyordum. Hapishanenin dış dünyanın çok küçük bir modeli olduğunu söylemiştim. Ancak dışarıda her şeyin hızla değiştiğinden haberim yoktu. İnsanlar büyük süratle hareket ediyorlar. Hatta eskisinden daha hızlı ve yüksek sesle konuşuyorlar.

Kendimi bu hayata alıştırmam çok güçtü. Hâlâ da tam anlamıyla alışmış sayılamam. Örneğin, kadınlar... Kırk yıla yakın süre kadınları unuttuktan sonra onlarla dolu bir dükkânda çalıştım. Yaşlı kadınlar, üstünde BEBEK BURADA yazılı ve aşağıya doğru bir ok olan tişörtler giymiş hamile kadınlar, göğüs uçları elbiselerinden belli olan sıska kadınlar... Ben içeriye girmeden önce bir kadın bu kılıkta sokağa çıksaydı hemen tutuklanırdı. Sonra onun dengesini yitirip yitirmediğini anlamaya çalışırlardı. O kadınlara baktıkça sık sık arzuya kapılıyor ve pis kafalı bir ihtiyar olduğum için kendime küfrediyordum.

Tuvalete gitmek de ayrı bir sorundu. O zaman gelip patronumdan izin alma isteğine kapılıyordum. Bu isteğime engel olabilmek için de kendimi zorlamam gerekiyordu. Bu parlak dış dünyada rahat rahat tuvalete gitmek elimdeydi. Fakat bunu bilmek yeterli değildi. Ben yıllardır tuvalete gitmek için en yakındaki gardiyandan izin almaya alışmıştım. Bunu yapmamak iki gün hücre cezasına çarpılmama neden olurdu.

Patronum benden hoşlanmıyordu. Yirmi altı yirmi yedi yaşlarında genç bir adamdı. Yaşlı, korkak bir sokak köpeğinin okşanmak isteyerek karın üstü sürüne sürüne yaklaşması, yaltaklanması insanı nasıl tiksindirirse, benim hayalim de aynı şekilde onu sinirlendiriyordu. Tanrı biliyor ya, ben de kendimden tiksinmekteydim ama bunları yapmamak elimde değildi. Ona, "Hapishane hayatı işte insanı bu hale getiriyor," demeyi istiyordum. "Biraz otoritesi olan herkesi bir efendi ve seni de o efendinin köpeği haline sokuyor. Belki hapisteyken de bir köpek olduğunu biliyorsun. Fakat orada griler giyen herkes köpek sayıldığına göre, bu durum seni fazla etkilemiyor. Ama dışarıda durum farklı. O zaman çok sarsılıyorsun."

Ancak bunları onun gibi genç bir adama anlatamazdım. Beni asla anlayamazdı. Affedildiğim için haftada bir gözükmem gereken görevli de bunu anlayamazdı. Görevli kırmızı sakallı, iriyarı, eski bir denizciydi. Her hafta beş dakika kadar konuşuyorduk. Adam türlü şaka yapıyor ve bunlar bitince de, "Barlara gitmiyorsun ya Kızıl?" diye soruyordu. Ben de gitmediğimi söylüyor ve ertesi haftaya kadar ondan uzak kalıyordum.

Radyoda çalınan müziğe de şaşıyordum. Ben içeriye girdiğimde büyük caz orkestraları vardı ve çaldıkları parçalar çok güzeldi. Şimdi her şarkı yatmakla ilgili sanırım. Sonra yollardaki arabalar inanılmayacak kadar fazla. Her karşıdan karşıya geçişte kendimi tehlikeye attığımı sanıyordum.

Bana yabancı olan ve korku veren daha pek çok şey görüyordum. Bu yüzden içeriye girmek için bir şey yapmayı düşünmeye başladım. Şartlı affedildiğim için en küçük hata yeterli olabilirdi. Bunu söylemekten utanıyorum ama para çalmayı ya da çalıştığım marketten yiyecek yürütmeyi kafamdan geçiriyordum. İnsanın her gün ne olduğunu bildiği o sakin yere geri dönebilmek için her şeyi yapmaya razıydım.

Andy'yi tanımamış olsaydım bu tür bir şey yapabilirdim. Fakat özgür olabilmek için küçük taş çekiciyle yıllarca durmadan, sabırla betonu kazan arkadaşımı düşünüyordum. O zaman aklıma bu tür şeyler geldiği için kendimden utanıyor ve kararımdan cayıyordum. Onun özgür olması için daha fazla nedeni bulunduğunu söyleyebilirdiniz. Yeni bir kimliği ve parası vardı. Fakat aslında doğru değildi bu. Çünkü Andy kaçarken yeni kimliğe ve paraya erişebileceğinden emin değildi. O sadece özgür olma isteğini duymuştu. Şimdi ben elde ettiğim şeyi böyle ziyan edersem, onun yıllar süren azim ve çabasını aşağı görmüş olurdum.

Bunun üzerine ben de otostopla Buxton'a gitmeye başladım. Nisan 1977 başlarında karlar erimeye, yeşil otlar belirmeye, hava ısınmaya yüz tutmuştu. Bu yolculuklarımda cebimde daima bir pusula bulunduruyordum.

Andy, "Buxton'da büyük bir kır vardır," demişti. "Bunun kuzeyinde bir kaya yükselir. Bu kayanın dibinde bir yerde Maine kırlarında olmaması gereken bir taş bulunuyor."

Belki de boşuna uğraştığımı düşünüyorsunuz. Buxton gibi bir yerde kaç kır, kaç tarla vardır? Elli mi? Yüz mü? Ben kendi deneyimime dayanarak daha da fazla olduğunu söyleyeceğim. Bu arada bazı kırları sürüp tarla haline de getirmişlerdi. Hem aradığım kırı bulsam da tanıyamayacaktım. Çünkü donan lavdan oluşan taşı bulamayabilirdim. Her şeyden önemlisi, Andy bunu cebine koyup gitmiş de olabilirdi.

Bu yüzden düşüncenizi kabul ediyorum. Boşuna uğraşıyordum. Hem şartlı olarak affedilen bir adam için durum daha tatsızdı. Çünkü o kırların, o toprakların kenarlarına GİRMEK YASAK yazılı tabelalar dikilmiş olurdu. Dediğim gibi, küçük bir hata içeriye atılmama yeterdi. Benimkisi umutsuz bir işti... Fakat yirmi yedi yıl bir betonu kazmak da aynı şey değil miydi? Hem artık her şeyi sağlayabilen bir adam değil bir satıcının çırağı olduğuma göre, bana yeni hayatımı unutturacak bir uğraş bulmam iyiydi. Benim uğraşım da dolaşıp Andy'nin taşını aramaktı.

İşte bu yüzden otostopla Buxton'a gidiyor ve dolaşıyordum. Şakıyan kuşları dinliyor, eriyen karların su yollarından akmasını seyrediyordum. Bir yandan da o kırları arıyordum.

Çoğunu gördükten sonra listemden siliyordum. Onların bir yanında yükselen bir kaya yoktu. Bazılarında böyle bir kaya vardı fakat pusulam bunların kuzeyde olmadığını açıklıyordu. Yine de gidip o kayalara bakıyordum. Bunu yapmak zevkliydi. Bu gezintilerimde kendimi özgür ve rahat hissediyordum. Bir cumartesi yaşlı bir köpek peşime takıldı. Bir gün de kıştan pek sıska çıkmış bir geyik gördüm.

Sonra 23 Nisan geldi. O günü bir elli sekiz yıl daha yaşasam unutamam. O cumartesi hava pek güzeldi. Köprüye oturmuş balık tutan çocuk, yürüdüğüm yerin adının "Eski Smith

Yolu" olduğunu söyledi. Öğle yemeğimi marketin kahverengi kesekâğıtlarından birine koyup getirmiştim. Yolun kenarında bir taşa oturarak bunu yedim. Yemeğim bitince küçük bir çocukken babamın bana öğrettiği gibi kesekâğıdını gömdüm. Etrafı kirletmeye hakkım yoktu.

Öğleden sonra ikiye doğru sol tarafta uzanan büyük bir kır gördüm. Bunun bitiminde de büyük bir kaya yükseliyordu. Islak topraklara basarak o kayaya doğru gittim. Daha kayaya yaklaşmadan o taşı gördüm. Siyah camı andıran bu taş pek düzgündü ve bir Maine kırında da onun işi yoktu. Uzun süre ona baktım. Bilemediğim bir neden yüzünden ağlamayı istiyordum. Kalbim deli gibi çarpıyordu.

Kendimi kontrol edebilecek hale geldiğimi anlayınca kayaya yaklaştım. O taşın yanında çömeldim. Dizlerim patlayan çifteler gibi sesler çıkardılar. Uzanıp taşa dokundum. Bu gerçekti. Ama elime alamadım. Çünkü altında bir şey olabilirdi. Taşın altında ne olduğunu anlamadan oradan uzaklaşabilirdim. Onu yanıma almaya niyetim yoktu. O taşı kırdan almanın dünyanın en kötü hırsızlığı olacağını hissediyordum. Hayır, sadece kendimi daha iyi hissetmek, belki de dokunarak gerçek olduğunu anlamak için taşı kaldırdım.

Bunun altındaki şeye çok uzun süre baktım. Gözlerim bunu görüyordu ama kafamın durumu anlaması epey zaman aldı. Taşın altında ıslanmaması için naylon torbaya konulup sarılmış bir zarf vardı. Üstüne Andy okunaklı yazısıyla adımı yazmıştı.

Zarfı alarak taşı orada, Andy'nin koyduğu yerde bıraktım. Benden ve Andy'den önce arkadaşı da taşı oraya bırakmış olacaktı.

Sevgili Kızıl,

Bu mektubu okuyorsan dışarıdasın demektir. Şu ya da bu şekilde kurtulduğun anlaşılır. Yolun burasına kadar gelebildiğine göre, biraz daha ilerlemeye razı olabilirsin sanırım. O kasabanın

adını anımsıyorsun değil mi? Planımı uygulayabilmem için iyi bir adamdan yararlanabilirim.

Bu arada benim için bir içki iç ve bu işi düşün. Senin yolunu gözleyeceğim. Umudun iyi bir şey olduğunu unutma Kızıl. Belki de en iyi şey bu. Ve hiçbir iyi şey ölmez. Bu mektubun seni bulacağını ve seni iyi bulacağımı umarım.

Dostun,
Peter Stevens

Mektubu kırda okumadım. Birden korkuya kapılmıştım. Görünmeden oradan uzaklaşmak istiyordum. Doğrusunu isterseniz yakalanmaktan korkuyordum. Odama dönerek mektubu orada okudum. Sonra başımı kollarıma dayayarak ağladım. Zarfta yirmi tane de gıcır gıcır elli dolar vardı.

Şimdi Brewster Oteli'ndeyim. Bir bakıma yine suçlu sayılıyorum. Bu kez suçumu gidip af komisyonunun seçtiği görevliyle konuşamam. Kimse böyle bir şeyle suçlanan birini yakalamak için yollara barikat koydurmaz. Şimdi ne yapacağımı düşünüyorum.

Yazdığım hikâye var. Bir doktorun çantası büyüklüğündeki bavulum sahip olduğum her şeyi içine alıyor. On dokuz tane elli dolarım, dört on dolarım ve biraz da bozuk param var. Elli dolarlardan birini bozdurarak bu bloknotu aldım.

Şimdi ne yapmam gerektiğini düşünüyorum.

Fakat aslında ortada bir sorun yok. İki seçeneğim olduğunu anlıyorum: Ya harekete geçer yaşarım ya da ölürüm.

Önce bu hikâyeyi çantama koyacağım. Sonra çantamın kayışlarını takacağım. Paltomu alıp aşağıya inerek bu pislik yuvasına olan borcumu ödeyeceğim. Sonra bir bara girerek barmenin önüne beş dolar bırakacak ve bana iki kadeh Jack Daniel's vermesini söyleyeceğim. Birini kendim, diğerini de Andy Dufresne için içeceğim. 1938'den beri özgür olarak ilk kez bu içkileri içeceğim. Sonra barmene bir dolar bahşiş verip teşekkür edeceğim. Bardan çıkarak Spring Yolu'ndaki otobüs terminaline gideceğim. El Paso

için bir bilet alacağım. New York'ta aktarma yapmam gerekecek. El Paso'ya gelince de McNary'ye bir bilet alacağım.

McNary'ye eriştiğimde, benim gibi eski bir sabıkalının sınırı geçerek Meksika'ya girebilmek için bir yol bulup bulamayacağını anlayacağım.

O adı anımsıyorum tabii. Zihuatanejo. Böyle bir ad unutulmayacak kadar güzeldir.

Çok heyecanlıyım. Bu yüzden kalemi titreyen elimde tutmakta güçlük çekiyorum. Böyle bir coşkuyu ancak özgür bir adam, sonucu belli olmayan uzun bir yola başlamak üzere olan özgür bir kişi hissedebilir sanırım.

Andy'nin orada olacağını umuyorum.

Sınırdan geçebileceğimi umuyorum.

Arkadaşımı görüp elini sıkabileceğimi umuyorum. Pasifik'in düşlerimdeki gibi masmavi olacağını umuyorum.

Umut ediyorum...

SOLUNUM METODU

1

O karlı, rüzgârlı kış gecesinde her zamankinden daha acele giyindiğimi söylemeliyim. 23 Aralık'tı. Kulübün başka üyelerinin de aynı şekilde telaşla giyindiklerinden emindim. Fırtınalı gecelerde New York'ta taksi bulabilmek çok güçtü. Onun için telefonla bir taksi çağırdım. Bunu beş buçukta yaptım. Oysa sokağa sekizde çıkacaktım. Karım kaşlarını kaldırdıysa da bir şey demedi. Sekize çeyrek kala Ellen'la 1946'dan beri oturduğumuz Doğu 58. Cadde'deki apartmanın tentesinin altındaydım. Sabırsız sabırsız bir aşağı bir yukarı dolaştığımın da farkındaydım.

Taksi sekizi on geçe geldi. Fırtınadan kurtulduğuma sevindiğim için geç kalan şoföre öfkelenemedim bile. Kanada'dan inen soğuğu izleyen fırtına berbattı. Bu arabanın etrafında ıslıklar çalıyor, zaman zaman sürücünün açtığı radyoyu duyulmaz hale getiriyor ve koca arabayı sarsıyordu. Dükkânların çoğu açıktı ama kaldırımlarda son dakikalarda alışveriş eden kimselere ender rastlıyordunuz. Onların halinden de fırtınadan rahatsız oldukları, hatta bu yüzden acı çektikleri belliydi.

O gün yağıp yağıp kesilen kar tekrar başladı. Önce ince ince yağıyordu. Sonra tipi halini aldı. O gece eve dönerken kar, taksi

ve New York kentinin bir araya gelmesini adeta endişeyle düşünecektim... Ama o sırada bundan haberim yoktu tabii.

2. Bulvar'la 40. Cadde'nin köşesinde yaldızdan yapılmış kocaman bir Noel çanının kavşaktan bir hayalet gibi uçup uzaklaştığını gördüm.

Sürücü, "Berbat bir gece," dedi. "Yarın morgda iki düzine fazlalık olacaktır. Şarapçılar donup takır takır kesilecekler. Birkaç da yaşlı kadın donacaktır."

"Herhalde öyle olur."

Şoför, "Canları cehenneme!" diye söylendi. "Böylece devlet de onlara bakmaktan kurtulur, öyle değil mi?"

Dayanamadım. "Noel'e özgü iyi niyetin şaşılacak gibi doğrusu."

Sürücü bir an düşündü. Sonunda, "Yoksa siz Tanrının belası kalbi kanayan liberallerden misiniz?" diye sordu.

"Bu soruya sözlerimin beni suçlayabileceğini düşünerek cevap vermiyorum."

Şoför, "Neden arabama böyle hep uyanıklar biniyor?" der gibi burnunu çektiyse de sesini kesti.

Beni 2. Bulvar'la 35. Cadde'nin köşesinde indirdi. Ben de yarım blok yürüyerek kulübe doğru gittim. Islık çalan rüzgârda öne doğru eğilmiş, eldivenli elimle şapkamı tutuyordum. Bir anda sanki tüm yaşam gücüm vücudumun derinliklerine çekiliverdi. Bu tıpkı bir gaz fırınındaki tutuşturucu küçük bir mavi alev halini almıştı. Yetmiş üçündeki bir adam soğuğu daha çabuk ve çok daha derinliklerinde hisseder. Böyle biri evinde, şöminesinin ya da hiç olmazsa elektrik sobasının karşısında oturmalıydı. Yetmiş üçünde kaynayan kan artık bir anı bile değildir. Bu tıp kitaplarına giren bir bilgi olabilirdi.

Tipi hafiflemişti ama pek sert olan kar tanecikleri yüzümü iğneliyordu. 249B'nin kapısına çıkan merdivenlere kum dökülmüş olduğunu görünce sevindim. Stevens'ın işiydi bu tabii. Stevens yaşlılığın ne demek olduğunu çok iyi bilirdi. Yaşlılık simyasında kurşun altın haline gelmiyor, kemikler cama dönüşüyordu.

Böyle şeyler aklıma gelince, Tanrı'nın çoğu zaman filmlerde Arşak Palabıyıkyan rolüne çıkan Groucho Marx gibi düşündüğüne inanıyorum.

Sonra Stevens gelip kapıyı açtı ve içeriye girdim. Duvarları maun kaplama holden geçerek hem kütüphane, hem de içki salonu sayılan yere geldim. Burası aslında loş bir yerdi. Yakılmış olan okuma lambaları bazı bölümleri aydınlatmakta, meşe parke kaplı yere daha tatlı bir ışık vurmaktaydı. Çok büyük olan şöminede çıtırdayarak yandığını duyduğum huş ağacının alevleriydi parkeye vuran. Ateşin sıcaklığını kapıdan girer girmez hissettim. Bir erkek ya da kadın için şöminede yanan ateş kadar davet edici bir şey daha olamaz sanırım. Bir kâğıt adeta sabırsızlıkla hışırdadı. Johanssen'in elindeki *Wall Street Journal* olacaktı bu. Aradan on yıl geçtikten sonra onun odada olduğunu, borsa haberlerini okuyuşundan anlamak olasıydı. Bu, bir bakıma komik, bir bakıma da şaşılacak bir şeydi.

Stevens paltomu çıkarmama yardım ederek gecenin kötü olduğunu söyledi. CBS radyosu sabaha kadar çok kar yağacağını bildirmişti.

Ben de gecenin gerçekten pis olduğunu kabul ederek yine bu yüksek tavanlı büyük odaya baktım. Pis bir gece, çatır çatır yanan bir ateş ve... bir hortlak hikâyesi. Yetmiş üçünde kaynayan kanın geçmişte kaldığını söylemiştim değil mi? Belki öyleydi. Fakat o anda göğsümde bir sıcaklık hissettim... Buna şöminedeki ateş ya da Stevens'ın beni nezaketle karşılaması neden olmamıştı.

Bunun nedeni, o gece hikâye anlatma sırasının McCarron'da olmasıydı.

Doğu 35. Cadde'deki 249B numaralı kahverengi tuğla binaya on yıldan beri hemen hemen belirli aralıklarla gelmekteyim. Burasının bir "Centilmenler Kulübü" olduğunu düşünüyordum. Kadın hakları koruyucusu Gloria Cteinem ortaya çıkmadan önce kullanılan ve şimdi antika sayılan bir sözdü bu. Fakat aslında bu-

rasının gerçekten ne olduğunu ve nasıl ortaya çıktığını şimdi bile kesinlikle bilemiyorum.

Emlyn McCarron hikâyesini, Solunum Metodu adlı öyküsünü anlattığı gece orada on üç üyeydik sanırım. Ama sadece altımız fırtınanın uluduğu o soğuk gecede dışarıdan gelmiştik. Başka yılları da anımsıyordum. Sadece sekiz üyenin olduğu yıllar ve yirmi, hatta daha fazla üyenin hazır bulunduğu yıllar...

Herhalde Stevens burasının nasıl kurulduğunu bilirdi. Sadece bir tek şeyden emindim. Kulübün geçmişi ne kadar geriye giderse gitsin, Stevens ilk günden beri oradaydı... Hem onun göründüğünden daha yaşlı olduğuna da inanıyorum. Çok, çok daha yaşlı. Hafif bir Brooklyn vurgusuyla konuşmasına karşın, üçüncü kuşak bir İngiliz uşağı gibi acımasız bir biçimde kusursuz hareket ediyor. Onun resmi hali, insanın sinirini bozan çekiciliğinin bir nedeni sayılabilir. Stevens'ın hafif gülüşü insana kilitli, sürgülü bir kapıyı anımsatıyor. Kulübün kayıtlarını hiç görmedim. Stevens'ın kayıt tutup tutmadığını da bilmiyorum. Bana aidat makbuzu da verilmedi. Zaten aidat ödenmiyordu. Şimdiye dek bir kulüp sekreteri bana telefon etmedi... Sekreter de yoktu. Zaten Doğu 35. Cadde'de 249B'nin telefonu yoktu. Beyaz ve siyah bilye atmamız için bir kutu da görmedim. Ve bu kulübün... eğer kulüpse tabii... bir adı da yoktu.

Neyse, ben yine de buradan "Kulüp" diye söz edeceğim. Buraya ilk kez George Waterhouse'un konuğu olarak geldim. Waterhouse 1951'den beri çalıştığım hukuk firmasının başındaydı. New York'un üç büyük hukuk şirketinden biriydi bu ve orada çok çalışmakla birlikte ağır ağır ama sürekli terfi ettim. Ben işine düşkün, hiç yılmayan, bir katır gibi dayanıklı biriydim. Fakat olağanüstü zeki biri ya da bir dâhi değildim. Benimle aynı zamanda işe başlayan adamların birden yükseldiklerini gördüm. Oysa ben ağır ağır ilerliyordum ve buna da fazla şaştığım yoktu.

Şirketin her yıl ekim ayındaki zorunlu akşam yemeğinde Waterhouse'la nazik nazik konuşurduk. 1960'ların ortalarına kadar da durum böyle devam etti. Sonra kasımda bir gün odama geldi.

Bu olay kendi başına olağanüstüydü. O zaman karamsarlığa kapıldım. Belki de işten atılacaktım. Fakat aynı zamanda bunun tersini de düşünüyordum. Beklenmedik bir terfi fikri başımı döndürüyordu. Şaşırtıcı bir ziyaretti bu. Waterhouse kapıya dayanıp dururken Phi Beta Kappa anahtarı yeleğindeki köstekte hafif hafif parlıyordu. Önce tatlı tatlı havadan sudan söz ettik. Söylediklerinin ne bir değeri, ne de önemi vardı. Onun bu sözleri bitirerek konuya girmesini bekliyordum. Örneğin, "Şu Casey davası..." ya da "Belediye başkanının Salkowitz'i atamasını incelememiz istendi..." gibi bir şey beklemekteydim. Ama anlaşılan dava falan yoktu. Saatine bir göz atıp konuşmamıza sevindiğini ve artık gitmesi gerektiğini söyledi.

Ben şaşkın şaşkın bakarken, yine bana döndü ve kayıtsız bir tavırla, "Perşembe geceleri gitmem gereken bir yer var," dedi. "Orası bir tür kulüp. Üyelerin çoğu yaşlı ama bazıları hoş insanlar. Hem içkiden anlayanlar için de mükemmel bir şarap mahzenleri var. Zaman zaman biri iyi bir hikâye de anlatıyor. Neden bir gece konuğum olarak gelmiyorsun David?"

Kekeleyerek bir cevap verdim... Şimdi bile ne söylediğimden emin değilim. Bu öneri beni şaşırtmıştı. O an aklına gelmiş gibi söylemişti bunu. Fakat kalın kır kaşlarının altındaki buz gibi bakışlı mavi Anglosakson gözlerinde hiç de o an düşünmüş gibi bir anlam yoktu. Ona nasıl karşılık verdiğimi anımsamıyorum, ama o anda bu nedeni belirsiz ve şaşırtıcı öneriyi beklemiş olduğumu hissetmiştim.

Ellen o gece bezginlikle karşılık neşeli bir tepki gösterdi. On beş yıldır Waterhouse, Carden, Lawton, Frasier ve Effingham Şirketi'nde çalışıyordum. Şimdiki orta derecedeki durumumun pek üstüne çıkamayacağım da belliydi. Karım bu davetin şirke-

tin emekliye ayırdığı memurlara verdiği altın saate benzediğini söylüyordu.

Ellen, "Yaşlı adamlar savaş hikâyeleri anlatıp poker oynayacaklar," dedi. "Sen de bir gece onlara katılacaksın. Seni emekliye ayırmalarına dek sözde orada mutlu olacaksın... Senin için iki şişe Beck sodasını buza koydum." Sevgiyle beni öptü. Yüzümde bir şey görmüş olacaktı. Tanrı biliyor ya, bunca yıl birlikte yaşadığımız için duygularımı okumakta ustaydı.

Birkaç hafta bir şey olmadı. Waterhouse'un tuhaf önerisini düşündüğüm zamanlar gözlerindeki ifade konusunda yanıldığım kanısına varıyordum. Yılda beş on kez konuştuğum ve ekimdeki şirket ziyafeti dahil yılda en çok üç kez karşılaştığım adam kayıtsızca o öneride bulunmuş, sonra da bunu unutmuştu. Hem belki de böyle bir öneride bulunduğuna pişman olmuştu.

Fakat yetmişine yaklaşmasına karşın, hâlâ geniş omuzlu, atletik yapılı olan adam bir akşamüstü bana yaklaştı. Evrak çantamı bacaklarımın arasına sıkıştırmış, paltomu giymeye çalışıyordum. Waterhouse, "Hâlâ kulüpte bir içki içmek istiyorsan neden bu gece gelmiyorsun?" dedi.

"Şey... ben..."

"İyi." Elime küçük bir kâğıt sıkıştırdı. "İşte adres."

O gece beni basamakların dibinde bekliyordu ve Stevens da kapıyı açmıştı. Şarap söylediği gibi nefisti. Fakat beni oradakilerle tanıştırmaya yanaşmadı. Bunu önce züppelik sandım ama sonra fikrimi değiştirdim. Yalnız oradakilerden iki ya da üçü kendini tanıttı. Onlardan biri daha o zaman yetmişine yaklaşmış olan Emlyn McCarron'dı. Uzattığı elini hafifçe sıktım. Derisi bir kaplumbağanınki gibi kuru, hışır hışır ve sertti. Bana briç oynayıp oynamadığımı sordu. Oynamadığımı söyledim.

"Aman ne iyi," diye atıldı. "O Tanrının belası oyun kadar akşam yemeğinden sonraki zevkli konuşmaları mahveden bir şey daha yoktur." Bu açıklamadan sonra loş kütüphaneye girerek gözden kayboldu. Orada raflardaki kitaplar sonsuza dek uzanıyormuş gibi geldi bana.

Etrafıma bakınarak Waterhouse'u aradım. Ama ortalıkta yoktu. Biraz rahatsız olarak ve yabancılık çekerek şömineye yaklaştım. Şömine daha önce de anlattığım gibi çok büyüktü. Özellikle benim gibi apartmanda oturan ve şöminelerin mısır patlatmaya, ekmek kızartmaya uygun olduğunu düşünen New York'lular için çok büyüktü. 249B'deki şöminede rahatlıkla bir öküz kızartılabilirdi. Şöminenin rafı yoktu; üstünde kahverengimsi taştan bir kemer gördüm. Kemeri hafifçe çıkık olan bir taş tam ortadan bölüyordu. Tam gözlerimin düzeyindeydi bu. İçerisi loş olmakla birlikte yine de taşa kazılmış olan yazıyı kolaylıkla okudum. ANLATAN DEĞİL HİKÂYE ÖNEMLİDİR.

"Al, David." Waterhouse hemen yanımda konuşmuştu ve birden irkilerek zıpladım. Demek beni bırakmamıştı. Sadece bilemediğim bir yöne giderek içki getirmişti. "Sen İskoç viskisi ve soda seversin değil mi?"

"Evet, teşekkür ederim Bay Waterhouse."

"George," diye mırıldandı. "Burada adım sadece George."

"Öyleyse George." Ama yine de onun ilk adını kullanmak bana biraz da delilik gibi geldi. "Bütün bunlar..."

"Şerefe," diyerek bardağını kaldırdı.

İçkilerimizi içtik.

"Bara Stevens bakar. İyi içki hazırlar. Bunun küçük fakat hayati bir yetenek olduğunu söyler."

İskoç viskisi sayesinde huzursuzluğum ve şaşkınlığım biraz geçer gibi oldu. Ama bu duygular biraz hafiflemekle birlikte yine de kalmıştı. Evde yarım saat kadar dolabıma bakarak ne giymem gerektiğini düşünmüştüm. Sonunda koyu kahverengi pantolon ve hemen aynı tonda olan kalın tüvit cekette karar kılmıştım. Giyinirken de, smokin ya da blucin ve oduncu gömleği giymiş bir grup adamla karşılaşmayacağımı umarım diye düşünmüştüm. Neyse, kılık konusunda pek yanılmamıştım. Yeni bir yer ve yeni bir durum insanın en küçük hareketine bile dikkat etmesine neden olurdu. Yapılması gereken şeylerin hiçbirini unutmamayı istiyordum.

"İmzalamam gereken bir konuk defteri var mı?" diye sordum. "Yani öyle bir şey..."

Waterhouse hafifçe şaşırır gibi oldu. "Burada bu tür şeyler bulunmaz. Daha doğrusu, konuk defterimiz olmadığını sanıyorum." Sessiz, loş salonda etrafına bakındı. Johanssen, *Wall Street Journal*'ı hışırdatıp duruyordu. Stevens'ın salonun öbür ucundaki kapıdan çıktığını gördüm. Kısa beyaz garson ceketiyle bir hayalete benziyordu. George içkisini bir masaya bırakıp şömineye bir odun attı. Kıvılcımlar şöminenin kararmış bacasına doğru yükseldi.

Kemerin ortasındaki taşı işaret ettim. "Bunun anlamı nedir? Bir fikrin var mı?"

Waterhouse ilk kez görüyormuş gibi dikkatle okudu. ANLATAN DEĞİL HİKÂYE ÖNEMLİDİR.

"Sanırım bir fikrim var," diye cevap verdi. "Tekrar gelecek olursan bunun anlamını sen de öğrenirsin. Evet, senin de bir fikrin olur. Zamanla tabii. Eğlenmene bak David."

Waterhouse uzaklaştı. Hiç bilemediğim bir yerde başımın çaresine bakmak için yalnız kalmıştım. Ama yine de bundan zevk aldım. Her şeyden önce kitapları çok seviyordum. Orada inceleyebileceğim bir hazine vardı. Ağır ağır raflar boyunca ilerleyerek o loşlukta kitapların sırtlarını okumaya çalıştım. Zaman zaman kitaplardan birini çıkarıp bakıyordum. Yine arada sırada durarak dar pencereden 2. Bulvar'ın kavşağına bir göz atıyordum. Kenarları buzlanmış cama kavşakta değişen trafik ışığının kırmızısı, yeşili, sarısı vuruyordu. Çok tuhaf ama zevk veren bir huzur duyuyordum. Bu içime birden dolmamış, usul usul süzülmüştü.

Aslında bunun bir anlamı yoktu. Ama yine de huzurluydum. Yıllardan beri ilk kez Wisconsin'de büyüdüğüm çiftliği düşündüm. Orada üst kattaki esintili odada yatağıma yatar ve dışarıda ıslık çalan ocak rüzgârlarıyla yağan kara bakarken, iki yorgan altındaki vücudumun sıcacık olduğunu hissederdim.

Raflarda hukuk kitapları vardı ama bunlar çok garipti: *Barodan Atılan Yirmi Avukat ve Onların İngiliz Yasalarına Göre Du-*

rumu adlı kitabı anımsıyorum. Bir başkasının adı da *Hayvan Davaları*'ydı. Dayanamayıp o cildi açtım. Gerçekten de bu hayvanlarla ilgili davaları içeriyordu. Bu kez Amerikan yasaları söz konusuydu. Kitapta büyük miras yiyen ev kedilerinden, zincirini koparark bir postacıyı ciddi şekilde yaralayan bir Güney Amerika kaplanına kadar türlü hayvanla ilgili dava vardı.

Sonra Dickens'ın bütün eserlerini gördüm. Defoe'nin tüm yapıtları ve adeta ucu bucağı bulunmayan Troloppe'un kitapları. Ayrıca orada Edward Seville Gray adında birinin güzel yeşil deri kaplı on bir cildi duruyordu. Sırttaki yaldızlı yazıyı okudum. Bunları Stedham ve Oğulları basmıştı. Ne yazar Seville'i, ne de o yayıncıyı duymuştum. İlk Seville kitabının basım tarihi 1911 ve adı da *Kardeşlerimizdi Onlar*'dı. Son kitabın adı *Dalgakıran* ve basım tarihi de 1935'ti.

İki raf aşağıda ünlü filmlerden ünlü sahneler bulunan büyük bir kitap dikkatimi çekti. Her fotoğraf bir sayfayı dolduruyordu. Bunun karşısındaki sayfada da o sahneyle ilgili serbest vezin şiirler vardı. Aslında bu büyük bir buluş sayılmazdı. Fakat oradaki ozanlar şaşılacak gibiydi. Robert Frost, Marianne Noore, William Carlos Williams, Wallace Stevens, Louis Zokufsky, Erica Jong bunlardan sadece birkaçıydı. Kitabın içinde Marilyn Monroe'nun ünlü resmini gördüm. Metro ızgarasının üstünde durmuş, eteklerini indirmeye çalışıyordu. Karşı sayfadaki Algernon Williams'ın şiirinin adı da Çan Sesi'ydi ve şöyle başlıyordu:

Eteğin biçiminin
Tıpkı bir
Çana benzediğini söyleyebiliriz.
Bacaklar da çanın dilidir...

Şiir böyle devam ediyordu. Kötü bir şiir sayılmazdı. Ama Williams'ın en iyi ya da iyice bir şiiri değildi. Yıllarca Algernon Williams'ın şiirlerini okuduğum için bu konuda konuşabilecek durumda olduğuma inanıyordum. Fakat onun Marilyn

Monroe'yla ilgili şiirini hiç duymamıştım. Şiir gerçekten yıldızla ilgiliydi. Çünkü Williams sonunda, "Bacaklarım adımı çağırır; Güzelim Marilyn..." diyordu.

Bir ara Stevens elinde ikinci İskoç viskisiyle geldi. O sırada bir koltuğa oturmuş, Ezra Pound'un bir cildini karıştırıyordum. İkinci viski de ilki kadar iyiydi. İçkiyi yudumlarken, George Gregson'la bundan altı yıl önce ölen Harry Stein'ın en fazla yüz on santim yüksekliğindeki acayip bir kapıdan çıktıklarını gördüm. Bu, *Alice Harikalar Diyarında'k*i tavşan deliğine benziyordu. Kapıyı açık bırakmışlardı. Kısa süre sonra bilardo toplarının hafif sesini duydum.

Stevens yanımdan geçerken bir viski daha isteyip istemediğimi sordu. Gerçekten üzülerek reddettim. Başını salladı. "Pekâlâ efendim." Yüz ifadesi hiç değişmemişti fakat nedense onu bir şekilde sevindirdiğimi sezdim.

Kitaba dalmıştım ve birden kahkahaları duyarak irkildim. Biri şömineye bir paket kimyasal toz atmıştı. Bu yüzden alevler renk renk olmuştu. Yine birden çocukluğumu düşündüm. Fakat bu düşüncede duygusal, romantik bir özlem yoktu. Bunu belirtmek için güçlü bir istek duyuyordum. Nedenini Tanrı bilir. Çocukluğumda bu tür şeyler yaptığım günleri düşündüm. Fakat o güçlü, zevk veren anılarda hiç pişmanlık yoktu.

Çoğunun koltuklan çekerek şöminenin önünde yarım daire oluşturduklarını fark ettim. Stevens dumanları tüten bir kayık tabak dolusu lezzetli sosisle geldi. Harry Stein da tavşan deliğinden geçerek salona girdi. Kendisini neşeli bir telaşla bana tanıttı. Gregson bilardo salonunda kalmıştı. Seslerden tek başına toplara vurarak ustalaşmaya çalıştığını anladım.

Bir an durakladıktan sonra ben de diğerlerine katıldım. Bir hikâye anlatıldı ama bu hoş değildi. Anlatan Norman Stett'ti. Burada bunu yinelemek niyetinde değilim. Ancak bunun telefon kulübesinde boğulan bir adamla ilgili olduğunu söylersem, nitelik konusunda ne demek istediğimi anlarsınız.

Birkaç yıl önce ölen Stett hikâyesini tamamlayınca oradakilerden biri, "Bu öyküyü Noel'e saklamalıydın Norman," dedi. Bunu gülüşmeler izledi. Duruma bir anlam veremedim. Daha doğrusu o zaman anlayamadım.

Sonra Waterhouse konuşmaya başladı. Öyle bir Waterhouse olabileceğini bin yıl hayal etsem inanamazdım. Yale'den mezun olan, ülkenin en büyük hukuk şirketlerinden birinin başında bulunan, takım elbiseli, yeleğine taktığı köstekte Phi Beta Kappa anahtarı parlayan gümüş saçlı adam, bu Waterhouse, bir tuvalete kısılıp kalan bir öğretmenle ilgili bir hikâye anlattı. Bu tuvalet, kadının ders verdiği tek odalı okulun arkasındaydı. Öğretmenin tuvalette kapalı kaldığı gün, aynı tuvaletin Boston'daki Prudential Merkezi'nde açılacak "New England'da Eski Yaşam" sergisine götürüleceği gündü. Öğretmen adamlar gelip tahta kulübeyi kaldırıp kamyonun arkasına yüklerlerken hiç ses çıkarmadı. Kulübeyi takozlarla sıkıştırıp bağladılar. Waterhouse kadının utançtan ve korkudan donduğunu söyledi. Ve kamyon tam trafik sıkışıkken Boston'un anacaddelerinden birine girdiğinde, tuvaletin kapısı açılıverdi...

Neyse, bunu da, bunu izlemiş olan öyküyü de bırakalım. Bunlar bu gece benim öykülerim değil. Bir ara Stevens "olağanüstü" sözcüğüyle tanımlanamayacak, hemen hemen eşsiz denilebilecek bir şişe konyak getirdi. Herkes kadehini doldurdu. Sonra Johanssen kadehini kaldırdı. O anlatanın değil hikâyenin şerefine içmemizi istiyordu sanırım.

Hepimiz buna içtik.

Kısa süre sonra da adamlar gitmeye başladılar. Vakit geç değildi. Henüz gece yarısı olmamıştı. Fakat insan elliyi bırakıp altmışına gelince geç saatler gitgide daha erken gelmeye başlıyordu. Waterhouse'un Stevens'ın tuttuğu paltoyu giydiğini görerek vaktin geldiğini anladım. Yalnız Waterhouse'un bana bir şey söylemeden oradan ayrılmaya kalkmasını tuhaf bulmuştum. Eğer

Ezra Pound'un şiirlerini hemen rafa koyup dışarıya çıkmasa, kırk saniye geç kalsaydım, Waterhouse gitmiş olacaktı. Ama bu olay da geceki diğerlerinden daha acayip sayılamazdı doğrusu.

Onun peşi sıra sokağa çıktım. Waterhouse başını çevirip beni görünce şaşırmış gibi baktı. Sanki daldığı uykudan birden uyanmış gibiydi. "Bir taksiyi paylaşalım mı?" diye sorarken o rüzgârlı, bomboş sokakta sanki o anda karşılaşmışız gibi davrandı.

"Teşekkür ederim," dedim. Ben sadece taksi paylaşmamızı teklif etmesine değil, daha pek çok şeye teşekkür etmekteydim. Bu da ses tonumdan belliydi. Ama o sadece taksiden söz edermişim gibi başını salladı. O sırada boş bir taksi de ağır ağır köşeden çıktı. George Waterhouse gibi adamlar, Manhattan'da bir tek taksi bulunamayacağına yemin edebileceğiniz bir sırada böyle anında araba bulacak kadar talihliydiler galiba. Taksiye işaret etti.

Sıcak arabada ona hikâyesini ne kadar beğendiğimi söyledim. "On sekiz yaşımdan beri bu denli güldüğümü anımsamıyorum," dedim. Bu övmek değil sadece gerçekti.

"Ya? Bunu söylediğin için çok iyisin." Sesi içimi donduracak kadar soğuk ve nazikti. Birden yanaklarımın kızardığını hissederek sustum. İnsanın bir kapının kapandığını anlaması için çarptığını duymasına ihtiyacı yoktur.

Taksi oturduğum apartmanın önünde durunca yine teşekkür ettim. Bu kez biraz daha sıcak davrandı. "Kısa süre önce bildirilmesine karşın, gelebilmen iyi oldu," diye mırıldandı. "İstersen yine gel. Davet bekleme. Biz 249B'de pek resmilikten hoşlanmayız. Hikâyeler dolayısıyla en zevkli geceler perşembelerdir. Fakat kulüp her gece açıktır."

"Öyleyse üye olduğumu düşünebilir miyim?"

Bu soru dudaklarımdaydı, sormayı istiyordum. Bunu sormak gerekliydi. Fakat ben kafamda avukatlara özgü şekilde işi ölçüp biçer, uygun sözler bulmaya çalışırken, Waterhouse şoföre yola devam etmesini söyledi. Bir an sonra da taksi Park'a doğru gitti. Ben kaldırımda durarak rüzgârda paltomun etekleri bacaklarıma

vururken, bu soruyu soracağımı biliyordu diye düşündüm. Bunu biliyordu ve sormama vakit bırakmamak için sürücüye gitmelerini söyledi... Sonra saçmaladığım kanısına vardım. Dengesiz birinin aklına gelebilecek bir şeydi bu. Ama aslında doğruydu. İstediğim kadar inanmamaya çalışayım, bu gerçeği değiştiremezdim.

Ağır ağır apartmanın kapısına doğru yürüyerek içeriye girdim.

Ayakkabılarımı çıkarmak için yatağa oturduğumda Ellen yarı uyanık yarı uykuda, dönerek soru sormaya çalıştı. Ona uyumasını söyledim. Yine aynı şeyi mırıldandı. Bu kez ne dediğini anladım. "Nasıldı?" diyordu.

Bir an gömleğimin düğmelerini çözerken öylece kaldım. O anda kafamda bir fikir bütün berraklığıyla belirdi. Olanları ona anlatacak olursam, bir daha o kapıdan içeriye giremeyecektim.

"Fena değildi. Yaşlı adamlar savaş hikâyeleri anlattılar."

"Sana söylemiştim."

"Ama yine de fena değildi. Belki oraya yine giderim. Bu şirketteki durumuma yardımcı olabilir."

Karım, "Şirket," diyerek hafifçe alay etti. "Sen tam anlamıyla yaşlı bir akbabasın sevgilim."

"Bir akbabayı ancak bir diğeri tanıyabilir." Ama karım sözlerimi duymadı. Yine uyuyakalmıştı. Soyunup duş yaptım. Kurulanıp pijamamı giydim. Saat biri geçiyordu ama ben yatacak yerde ropdöşambrımı giyerek mutfağa gittim. Mutfak masasının başına oturarak aldığım bir şişe Beck sodasını ağır ağır içtim. Bir yandan da karlar içinde kalan Madison Bulvarı'na bakarak düşünüyordum. Geceki viskiler yüzünden kafam biraz sersemdi. Çünkü fazla içen biri değildim. Ama o duygu hiç de fena değildi. Hem içki yüzünden başımın ağrıyacağını da sanmıyordum.

Ellen'ın sorusuna verdiğim cevap, George Waterhouse taksiyle uzaklaşırken düşündüğüm şey kadar saçmaydı. Karıma patronunun sıkıcı erkekler kulübünde geçirdiğim tam anlamıyla zararsız geceyi anlatmamda ne sakınca olabilirdi? Hem bu doğru olmasa bile kim durumu karıma anlattığımı bilebilirdi? Hayır, bu

da kapı önündeki gibi saçma, sapıkça bir düşünceydi. Fakat içimden gelen bir ses bana bunun doğru olduğunu söylüyordu.

Ertesi gün George Waterhouse'la Muhasebe ve Hukuk Kitaplığı arasındaki koridorda karşılaştım. Karşılaştım mı? Onun yanından geçtiğimi söylemem daha doğru olur. Adam bana selam verdi ve yıllardır yaptığı gibi bir şey söylemeden uzaklaştı.

Mide kaslarım bütün gün sızladı. O gecenin gerçek olduğuna bu sızı yüzünden tümüyle inandım.

Üç hafta geçti. Bunu dördüncüsü, beşincisi izledi. Waterhouse'dan ikinci bir davet gelmedi. Demek ki, ben oraya göre değildim. Bir neden yüzünden oraya uymamıştım. Kendime bunları söylüyordum. Bu sıkıcı, üzücü bir düşünceydi. Zamanla üzüntümün hafifleyeceğini, bütün düş kırıklıkları gibi bunu da unutacağımı sanıyordum. Fakat zaman zaman o geceyi anımsıyordum. Kütüphanedeki lambaların aydınlattığı yerler... Orası ne sessiz, ne sakin ve ne uygardı. Waterhouse'un tuvalete sıkışıp kalan kadınla ilgili saçma ve komik hikâyesi, raflara dizili kitaplardaki hafif deri kokusu. En sık düşündüğüm de dar pencerenin yanında durarak etrafı buz tutmuş camın yeşilden kehribara, kehribardan kırmızıya dönüşmesiydi. Orada büyük bir huzur duymuştum.

Aynı beş hafta içinde Genel Kütüphane'ye giderek Algernon Williams'ın dört şiir kitabına baktım. Evdeki üç cildi gözden geçirmiştim zaten. Üstelik kütüphanedeki kalın ciltlerden birinde ozanın bütün şiirleri vardı sözde. Fakat o ciltlerin hiçbirinde Çan Sesi'ni bulamadım.

New York Genel Kütüphanesi'ne gittiğimde, katalogda Edward Gray Seville adlı romancıyı da aradım. Orada sadece Ruth Saville adlı bir dedektif romanları yazarı kadın bulabildim.

"İstersen yine gel. Davet bekleme."

Ama ben yine de çağrılmayı bekliyordum. Annem bana yıllar önce "İstediğin zaman gel..." ya da "Kapımız daima sana

açık..." gibi sözleri hemen söyleyen kimselere inanmamamı tembih etmişti. Ben üniformalı bir uşağın yaldızlı bir kartı kapıma getirmesini beklemiyordum. Kastettiğim bu değil. Ama yine de bir şey istiyordum. Hiç olmazsa Waterhouse, "Bir gece gelecek misin David? Seni sıkmadığımızı umarım," demeliydi. Bu tür bir şey beklemekteydim.

Fakat böyle bir şey olmayınca ciddi olarak oraya gitmeyi düşünmeye başladım. Bazen insanlar gerçekten istediğiniz zaman uğramanızı söyleyebilirlerdi. Hem bazı yerlerde kapı daima açık olabilirdi ve anneler de her zaman haklı değillerdi.

Davet beklemek.

İşte sonunda 10 Aralık'ta kendimi, yine koyu kahverengi pantolonumla kalın tüvit ceketimi giymiş, koyu kırmızı kravatımı ararken buldum. O gece kalbimin çok hızlı çarptığını da anımsıyorum.

Ellen, "George Waterhouse sonunda dayanamayarak seni çağırdı galiba ha?" dedi. "Yine gidip erkeklerin üstün olduğuna inanan domuzların ahırına mı gireceksin?"

"Öyle." O anda on iki yıldan beri Ellen'a hiç yalan söylememiş olduğumu düşünüyordum. Ama sonra ilk toplantıyı sorduğunda ona yalanla cevap verdiğimi anımsadım. Yaşlı adamların savaş hikâyeleri anlattıklarını söylemiştim ona.

Karım, "Belki bu kez terfi edersin," diye mırıldanırken sesinde pek umut yoktu. Ona haksızlık etmemeliyim. Bu seste pek acılık da yoktu.

"Bundan daha acayip şeyler olmuştur," diyerek onu öptüm.

O gece taksiyle giderken yol bana pek uzun gözüktü. Hava soğuk ve açıktı. Gökyüzü yıldızlarla doluydu. Kendimi arabanın içinde pek küçük hissettim. Sanki kenti ömründe ilk kez gören küçük bir çocuktum. Taksi kahverengi tuğla binanın önünde durduğu sırada büyük bir coşkuya kapılmıştım. Bu kadar basitti işte. Fakat basit heyecanlar da insanın yaşı ilerledikçe farkına varmadan yok oluyorlardı. Yaşlanırken yine heyecanı fark etmek,

insanın yıllar sonra tarağında bir iki koyu renk saç bulmasına benziyordu.

Şoföre parasını vererek indim ve kapıya çıkan dört basamağa doğru yürüdüm. Basamakları çıkarken heyecanım birden endişeye dönüştü. Yaşını başını almış insanlar bu duyguyu daha iyi bilirler. Orada ne işim vardı? Kalın kapı meşe ağacından yapılmıştı; bana bir şatonun kapısı gibi aşılmaz gözüktü. Hem zil ya da tokmak yoktu. Oraya gizlenmiş kapalı devre televizyon olmadığından da emindim. Beni içeriye sokacak bir Waterhouse da yoktu. Dönüp alt basamakta durarak etrafıma bakındım. Doğu 35. Cadde bana birden daha karanlık, soğuk ve tehdit edici geldi. O sıradaki kahverengi tuğla evlerin hepsi de araştırılmaması gereken sırları gizler gibiydiler. Pencereleri de gözleri andırıyordu.

O pencerelerden birinin ardında cinayet işlemeyi tasarlayan bir erkek ya da kadın olabilir diye düşündüm. Birden sırtım ürperdi. Cinayet tasarlayan ya da işleyen biri...

Birden kapı açılarak Stevens eşikte belirdi.

O anda rahatladım. Aslında düş gücü fazla geniş bir erkek olduğumu sanmıyorum. Yani normal koşullar altında hayalim fazla çalışmaz. Fakat son düşüncem bana korkunç bir gerçek gibi gelmişti. Stevens'ın gözlerini görmeseydim, bu düşüncemi yüksek sesle söyleyebilirdim. Gözleri beni bilmiyordu. Gözleri beni hiç tanımıyordu.

İşte o anda başka bir gerçeği de olanca berraklığıyla gördüm. Sessiz bir barda üç saat. İstenmediğim yere gitmenin neden olduğu utancı hafifletebilmek için üç ya da dört kadeh İskoç viskisi içecektim. Annemin öğüdünü dinlemeyip istenmediğim bir yere geldiğimi bilerek sıkılacaktım.

Eve tatsız şekilde sarhoş olarak döndüğümü görür gibiydim. Bir çocuk gibi heyecanlı ve umutlu değildim artık. Ellen'a, "Bir süre sonra insan sıkılıyor," dediğimi duyuyordum. "Waterhouse bir poker oyununda bilmem kaç kilo biftek kazandığını anlattı yine... Hem inanır mısın, potu bir dolardan oyun oynuyorlar...

Tekrar gitmek mi? Belki giderim ama hiç sanmıyorum." Böylece bu iş sona ererdi fakat bu utancı unutamazdım.

Bütün bunları Stevens'ın ifadesiz gözlerinden anladım. Sonra gözlerinde bir pırıltı belirdi. Hafifçe gülümsedi. "Bay Adley! İçeri buyrun. Paltonuzu alayım."

Ben basamakları çıkınca, Stevens arkamdan kapıyı sıkıca kapattı. İnsan sıcak olan tarafa geçtiğinde, bir kapı ne kadar farklı duruyordu. Stevens paltomu alarak gözden kayboldu. Bir an holde durup aynada görüntüme baktım. Altmış üç yaşına gelmiş ve yüzü gitgide sıskalaştığı için olduğundan yaşlı bir adam gördüm.

Kütüphaneye girdim.

Johanssen orada oturmuş, *Wall Street Journal*'ı okuyordu. Başka bir ışığın altında Emlyn McCarron'la Peter Andrews satranç oynamaktaydılar. McCarron ince uzun burunlu, kadavramsı bir adamdı. Andrews da düşük omuzlu, iriyarı, öfkeli bir tipti. Kırmızımsı gür sakalı göğsüne doğru iniyordu. Fildişi ve abanozdan yapılmış satranç taşlarının üstüne eğilen iki adam Kızılderililerin kartal ve ayı totemlerine benziyorlardı.

Waterhouse da oradaydı. Kaşlarını çatmış, *Times* gazetesini okuyordu. Başını kaldırıp beni görünce hiç şaşırmadı. Selam verdi ve yine gazetesine daldı.

Stevens da hiç sormadan bana bir İskoç viskisi getirdi.

Ben yine kitapların yanına gittim. Beni şaşırtan, çeken yeşil deri kaplı ciltleri buldum. Edward Gray Seville'in eserlerini okumaya başladım. *Önce Kardeşimizdi Onlar*'ı aldım. Sonra zamanla bütün kitapları okuyup bitirdim. Bence yüzyılımızın en güzel romanları arasındaydı bu on bir eser.

Daha sonra biri bir hikâye anlattı. Sadece tek öykü dinledik. Stevens konyak getirdi. Hikâye bitince herkes çıkmak için kalktı. Stevens hole açılan çift kanatlı kapının önünde duruyordu. Yumuşak ama kolaylıkla duyulan bir sesle konuştu. "Peki Noel hikâyesini kim getirecek?"

Oradakiler yaptıkları şeyleri unutarak döndüler. Alçak sesle aralarında neşeli neşeli konuştular. Bunu kahkahalar izledi.

Stevens gülümsemekle birlikte ciddiydi. Yaramaz öğrencileri susturan bir ilkokul öğretmeni gibi iki kez ellerini birbirine vurdu. "Hadi beyler, hikâyeyi kim getirecek?"

Düşük omuzlu, kızıl saçlı Peter Andrews hafifçe öksürdü. "Düşünmekte olduğum bir şey var. Bilmem uygun olur mu?"

Stevens onun sözünü kesti. "Mükemmel." Bu sözü yine gülüşmeler izledi. Bazıları neşeyle Andrews'un sırtına vurdular. Erkekler kapıdan çıkarlarken hole buz gibi bir hava doldu.

Sonra Stevens'ın bana yaklaşarak paltomu tuttuğunu gördüm. "İyi geceler Bay Adley. Sizi hep burada görmek bir zevk."

Paltomu ilikledim. "Gerçekten Noel akşamı buluşuyor musunuz?" Andrews'un hikâyesini kaçıracağım için biraz üzülmüştüm. Noel'i Schenectady'ye giderek Ellen'ın kız kardeşiyle geçirmek için plan yapmıştık.

Stevens bu soruma hem şaşar hem de eğlenirmiş gibi baktı. "İnsan Noel'i ailesiyle geçirmelidir. Bütün yıl evden uzak kalsa da Noel'de ailesiyle birlikte olmalıdır. Bunu kabul etmiyor musunuz efendim?"

"Ediyorum tabii."

"Biz daima Noel'den önceki perşembe gecesi buluşuruz. Aslını ararsanız, bütün yıl içinde burasının epey kalabalık olduğu tek gecedir."

Stevens hiç üye sözü etmemişti. Bu bir rastlantı mıydı, yoksa bu sözü kullanmaktan kaçınıyor muydu?

"Büyük salonda pek çok hikâye anlatılmıştır Bay Adley. Gülünçten acıklıya, alaylıdan romantiğe kadar her tür hikâye. Fakat Noel'den önceki perşembe gecesi daima korkunç ya da doğaüstü bir öykü anlatılır. Bu hep böyledir. Daha doğrusu, anımsayabildiğim kadarıyla böyledir."

O zaman ilk ziyaretimdeki sözü de anladım. Biri Norman Stett'e, "Bunu Noel'e saklamalıydın," demişti. Başka sorular dudaklarımın ucuna kadar gelmişti fakat Stevens'ın gözlerindeki ihtiyatı fark ettim. Sorularıma cevap vermeyeceğini belirtmiyor sadece soru sormamam için uyarıda bulunuyordu.

"Başka bir şey var mıydı Bay Adley?"

Holde yalnızdık artık. Diğerleri gitmişti. Birden hol daha karanlık, Stevens'ın uzun yüzü daha soluk ve dudakları da daha kırmızıymış gibi geldi bana. Kapısı açık kütüphanedeki şöminede bir odun cayır cayır yanmaya başladı. Alevleri bir an holün cilalı parkesine de vurdu. O anda geride kalan, bilemediğim odalardan birinde bir şeyin sürünerek çarptığını duydum. Bu ses hoşuma gitmedi. Hem de hiç hoşuma gitmedi.

Pek de sakin olmayan bir sesle, "Yok," dedim. "Sanmıyorum."

"Öyleyse iyi geceler." Eşikten geçtim ve Stevens'ın kapıyı arkamdan kapattığını duydum. Sonra anahtar kilitte döndü. Kendimi 3. Bulvar'a doğru yürürken buldum. Omzumun üstünden bakamadım. Bakacak olursam beni izleyen bir canavarı göreceğimden korkuyordum. Ya da bilinmemesi gereken bir esrarın içyüzünü anlayacaktım. Köşeye gelince boş bir taksi görüp işaret ettim.

Ellen o gece, "Yine savaş hikâyeleri mi anlattılar?" diye sordu. Yatakta Dedektif Philip Marlowe'la baş başaydı. Tek âşığı da oydu.

Paltomu astım. "Bir iki savaş hikâyesi de anlatıldı. Ama zamanın çoğunu oturup kitap okuyarak geçirdim."

"Kadın hakları aleyhinde konuşmadığınız zaman tabii."

"Evet, bunu kadın hakları aleyhindeki konuşmalar bitince yaptım."

Karım, "Şunu dinle," diyerek okumaya başladı. *"Terry Lennox'u ilk gördüğümde, Dansör Gece Kulübü'nün terasının önündeki Rolls-Royce Silve Wraight arabada sarhoştu. Yüzü gençti ama saçları bembeyazdı. Gözlerinden dut gibi olduğu belliydi. Bunun dışında boğuntu bir yer olan bu gece kulübünde fazla para harcayan smokinli hoş bir gence benziyordu.* Ne güzel değil mi? Bu..."

Ayakkabılarımı çıkarırken, "Bu bölümü bana üç yılda bir okursun. Yaşam devrelerinde bunun bir yeri var anlaşılan," dedim.

Bana bakıp burun kıvırdı. "Kadınları aşağı gören sert erkek."

"Teşekkür ederim," diyerek güldüm.

Karım kitabına daldı. Ben de gidip mutfaktan bir şişe soda aldım. Geri döndüğümde, *Uzun Veda* adlı kitabı yatağa bırakmıştı ve beni dikkatle süzdü. "David, o kulübe girmeyi mi düşünüyorsun?"

"Belki... Yani önerirlerse." Rahatsız olmuştum. Belki bir yalan daha söylemiştim karıma. 249B'de üyelik diye bir şey varsa ben üye olmuştum bile.

"Buna sevindim. Uzun süredir bu tür bir şeye ihtiyacın vardı. Bunun farkında bile değildin ama vardı. Ben Yoksullara Yardım Derneği'ndeyim. Kadın Hakları Komisyonu'ndayım. Tiyatro Derneği'nin üyesiyim. Ama senin bir şeye ihtiyacın vardı. Yani birlikte yaşlanabileceğin kimseler olması gerekiyordu."

Yatağa girip onun yanına oturarak *Uzun Veda*'yı aldım. Bu yepyeni bir cep kitabıydı. 1953'te bu kitabın ilk ciltli baskısını Ellen'a doğum günü armağanı olarak verdiğimi anımsıyordum. Ona baktım. "Biz yaşlı mıyız?"

"Sanırım yaşlıyız," diyerek bana tatlı tatlı gülümsedi.

Kitabı bırakarak göğsüne dokundum. "Bunun için çok yaşlı mıyız?"

Kibar bir tavırla yatağın örtüsünü açtı. Sonra kıkır kıkır gülerek ayaklarıyla örtüyü tekmeleyip yere attı. Birlikte gülmeye başladık.

Noel'den önceki perşembe geldi. O gece de iki şey dışında diğerlerinden farksızdı. Birincisi, orada daha fazla insan vardı. Galiba on sekiz kişiydik. İkincisi de, kütüphanedeki heyecanlı havaydı. Johansson bile *Journal*'a sadece bir göz atıp kalktı ve McCarron, Hugh Beagleman ve benim yanıma geldi. Pencerenin yanında oturarak şundan bundan söz ettik. Sonra savaş öncesi

arabalarıyla ilgili heyecanlı ve yer yer de komik bir tartışmaya giriştik.

Sanırım o gece bir değişiklik daha vardı. Stevens çok nefis bir yumurtalı, kaymaklı punç yapmıştı. İçimi pek lezzetliydi, rom ve baharat da insanın içini ısıtıyordu. Punç inanılmayacak kadar güzel, buzdan yapılmış bir heykele benzeyen Waterford kristal kâsesine konulmuştu. Punçun düzeyi aşağıya indikçe içerideki sesler de yavaş yavaş yükseliyordu.

Bilardo odasına geçilen küçük kapının yanındaki köşede, Waterhouse ve Norman Stett'in iskambilleri kunduzdan yapılmış bir erkek şapkasının içine atmaya çalıştıklarını görünce şaşırdım. İkisi de katıla katıla gülüyorlardı.

Gruplar oluşuyor, ayrılıyor, tekrar bir araya geliyordu. Vakit epey ilerlemişti. Sonra, genellikle herkesin ön kapıdan çıkıp uzaklaştığı saatte Peter Andrews'un bir elinde küçük bir zarfla geçip ateş karşısına oturduğunu gördüm. Bunu açmadan ateşe attı ve bir an sonra renk renk alevler yükseldi. Herkes koltuklarını şöminenin önüne çekti. Andrews'un omzunun üstünden şöminenin kemerinin ortasındaki taşa kazınmış ANLATAN DEĞİL HİKÂYE ÖNEMLİDİR yazısını görebiliyordum.

Stevens usul usul aramızda dolaşıyor, punç kadehlerini alıp yerlerine balon kadehlerle konyak bırakıyordu. Oradakilerin "Mutlu Noel'ler..." ve "Mutlu bir yıl Stevens..." dediklerini duyuyordum. İlk kez para verildiğini görüyordum. Biri usulca bir on dolarlığı adamın eline sıkıştırdı. Bir başkası elli dolar verdi sanırım. Başka bir koltuktan uzatılan yüzlüğü iyice gördüm.

"Teşekkür ederim Bay McCorran... Bay Johansson... Bay Beagleman." Stevens'ın sesi yumuşak, nazik bir mırıltıydı.

Noel zamanının bahşiş mevsimi olduğunu öğrenecek kadar uzun süre yaşamıştım New York'ta. İnsanın kapıcıya, apartman yöneticisine, haftada iki gün gelen temizlikçiye ve daha türlü kimseye armağan olarak para vermesi gerekiyordu. Benim sınıfımdan olanlar bunu zorunlu bir tatsızlık sayıyorlardı... Fakat o gece kimsede bu hevessizliği görmedim. Tam tersine isteyerek,

seve seve veriyorlardı. Hemen cüzdanıma el attım; bir gözünde Ellen'ın resminin arkasında başım sıkıştığında kullanmak üzere bulundurduğum bir elli dolar vardı. Stevens konyağımı verince hiç düşünmeden parayı eline sıkıştırdım... Oysa ben zengin bir adam da değildim.

"Mutlu Noel'ler Stevens," dedim.

"Teşekkür ederim efendim. Size de mutlu bir Noel dilerim."

Stevens konyakları verip para armağanlarını toplayarak uzaklaştı. Bir kez, Peter Andrews'un hikâyesinin ortasında başımı çevirip baktım. Stevens çift kanatlı kapının önünde sakin bir tavırla duruyor, daha çok hareketsiz bir gölgeyi andırıyordu.

Andrews konyağından biraz içip, hafifçe öksürdü. Yine konyağını yudumladı. "Çoğunuzun bildiği gibi ben avukatım. Son yirmi iki yıldır Park Bulvarı'nda bürom var. Ondan önce de Washington'da iş gören bir avukat firmasında staj yapıyordum. Temmuzda bir gece bu hikâyeyle ilgisi olmayan bir iş için geç vakte kadar büroda kalmam gerekiyordu. Masamda çalışırken bir adam odama girdi. O sıralarda Washington'ın en ünlü senatörlerinden biriydi. Daha sonra devlet başkanlığını az farkla kaybetti. Gömleği kan içindeydi ve gözleri de yuvalarından uğramıştı. 'Joe'yla konuşmam gerekiyor,' dedi. Joe şirketin başındaki Joseph Wood'du tabii. Washington'daki en nüfuzlu avukatlardan biri ve senatörün de yakın dostuydu.

Ayağa kalktım. 'Kendisi saatler önce evine gitti.' Doğrusu ödüm patlamıştı. Senatör korkunç bir trafik kazasından kurtulan ya da bıçaklı bir kavgadan çıkan birinden farksızdı. Resimlerini gazetelerde, dergi kapaklarında gördüğüm adamın kanlı yüzüne, biri durmadan seğiren çılgın gözlerine bakınca korkum daha da arttı. 'Lütfen siz oturun. Kendisini arıyorum.' Telefona sarılmıştım. Bu beklenmedik sorumluluğu başkasının üstüne yıkmak için sabırsızlanıyordum. Adamın omzunun üstünden bakınca, halıda bıraktığı kanlı ayak izlerini de gördüm.

O beni duymamış gibi yineledi. 'Hemen Joe'yla konuşmam gerekiyor. Arabamın bagajında bir şey var. Virginia'daki evde

bulduğum bir şey. Onu tabancayla vurdum, bıçakladım ama öldüremedim. Bu insan değil. Onu öldüremiyorum.'

Önce hafif sesle kıkır kıkır gülmeye başladı... Kısa süre sonra gülüşü kahkahaya dönüştü... Sonra... sonra haykırmaya başladı. O öyle tiz sesle bağırırken, telefondan Bay Wood'u bularak hemen gelmesini söyledim... Çabuk gelmesi için yalvardım..."

Burada Peter Andrews'un hikâyesini anlatmak niyetinde değilim. Zaten anlatabileceğimi de sanmıyorum. Yalnız o denli korkunçtu ki, haftalarca rüyama girdi. Ellen bir kez kahvaltı sofrasında beni süzerek, neden gece yarısı birden, "Kafası! Toprağa gömülen kafası hâlâ konuşuyor!" diye bağırdığımı sordu.

"Herhalde bir karabasan gördüm," dedim. "İnsanın görüp de sonra anımsayamadığı türden bir düş olmalı."

Gözlerimi hemen kahve fincanıma diktim. Sanırım bu kez Ellen yalan söylediğimi anladı.

Ertesi yıl ağustosta Hukuk Kitaplığı'nda çalışırken beni aradılar. Telefondaki George Waterhouse'dı. Benden bürosuna gelmemi rica etti. Oraya gittiğimde, Robert Carden'le Henry Effingham'ın da içeride olduklarını gördüm. Beni büyük bir budalalık ya da beceriksizlikle suçlayacakları kanısına vardım.

Carden bana yaklaştı. "George seni küçük ortak yapmamızın zamanı geldiğine inanıyor David. Bizler de bunu kabul ediyoruz."

Effingham da güldü. "Dünyanın en yaşlı küçük ortağı olacaksın sanırım. Fakat böyle olması da gerekli. Bu gidişle Noel'e kadar tam ortak da olursun."

O gece kötü düş görmedim. Ellen'la yemeğe gittik. Fazla içki içtik. Altı yıldır ayak basmadığımız bir caz kulübünde mavi gözlü bir zenci olan Dexter Gordon'un çaldığı trompeti gece ikiye kadar dinledik. Sabah uyandığımızda ikimizin de başı ağrıyor, midesi burkuluyordu. İkimiz de hâlâ onlara tam inanamamıştık. Uzun süre aylığımın artırılacağını ummuş, sonra umudumuzu yitirmiştik. Şimdi bana yılda sekiz bin dolar zam yapmışlardı.

Firma beni o sonbaharda altı hafta için Kopenhag'a gönderdi. Geri döndüğümde 249B'nin gediklilerinden John Hanrahan'ın kanserden öldüğünü öğrendim. Maddi bakımdan güç durumda kalan karısı için aramızda para topladık. Herkesin verdiği parayı da tasdikli banka çekine çevirtmek görevi bana düştü. Bu on bin dolardan fazlaydı. Çeki Stevens'a verdim ve o da postaladı sanırım.

Arlene Hanrahan, Ellen'ın Tiyatro Derneği'nin üyesiymiş. Ellen bir süre sonra bana, Arlene'ın on bin dört yüz dolarlık bir tasdikli banka çeki aldığını ve bunu kimin yolladığının belli olmadığını söyledi. Sadece çeke bir not ekliymiş. Üstünde de *Müteveffa kocanız John'un arkadaşları* yazılıymış.

Ellen, "Ömründe bu kadar şaşılacak bir şey duydun mu?" diye sordu.

"Hayır," dedim. "Duymadım doğrusu. En şaşılacak on olay arasına girebilir bu. Başka çilek yok mu Ellen?"

Yıllar geçiyordu. 249B'nin üst katında epey oda olduğunu anlamıştım. Orada bir yazı odası, bir yatak odası, küçük fakat her şeyi bulunan bir jimnastik salonu, bir sauna vardı. Bazen gelenlerden biri geceyi o yatak odasında geçiriyordu. Fakat ben sürünürmüş gibi ses çıkarıp çarpan şeyi duyduğumdan ya da duyduğumu sandığımdan beri orada kalmaktansa gidip iyi bir otelde yatardım. Üst katta ayrıca ince uzun bir salon bulunuyordu. Bina boyunca giden bu yeri ortadan bölüp iki bovling salonu yapmışlardı.

O yıllarda Edward Gray Seville'in kitaplarını tekrar okudum. Ezra Pound ve Wallace Stevens kadar olağanüstü iyi bir ozanı da keşfettim. Adı Norbert Rosen'di sanırım. Üç cilt tutan şiirleri okumuştum. Kitaplardan birinin arka sayfasında şairin 1924'te doğduğu ve Anzio Savaşı'nda öldüğü yazılıydı. O üç cildi de New York'ta Stedham ve Oğulları basmıştı.

Bir yıl yine New York Genel Kütüphanesi'ne gittiğimi anımsıyorum. Orada yirmi yıllık *Edebiyat Alanı*'nı istedim. EA her yıl

basılan ve telefon rehberi kalınlığında bir kitaptır. Bunda Amerika'daki bütün büyük ve küçük yayıncıların adı, adresi bulunur. Kütüphane memuru isteğime çok bozulduysa da ben ısrar ettim. Yirmi yılın her kitabına baktım. Bunların hiçbirinde Stedham ve Oğulları Yayınevi'ni bulamadım. Bir ya da iki yıl sonra eski değerli kitapları satan biriyle konuştum. Ona Stedham Yayınevi'nin bazı kitaplarını sordum. Bunların adını bile duymamıştı.

Stevens'a sormayı düşündüm ama gözlerinde uyarıda bulunan pırıltıyı görünce sorumdan vazgeçtim.

O yıllar boyunca öyküler vardı.

Ya da Stevens'ın dediği gibi "hikâyeler" vardı. Komik hikâyeler, aşk hikâyeleri, huzursuzluk veren hikâyeler. Birkaç da savaş hikâyesi. Fakat bunlar başlangıçta Ellen'ın sandığı türden şeyler değildi.

Gerard Tozeman'ın hikâyesini çok iyi anımsıyordum. Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesine dört ay kala bir Amerikan üssündeki askerler Alman bombaları yüzünden ölmüşler ve sadece Tozeman sağ kalmıştı.

O sırada herkesin deli olduğuna karar verdiği, on sekiz bin kişinin ölümüne neden olan Amerikalı General Lathrop Carruthers, ön hatlarda bir haritaya bakıyordu. Alman bombaları düştüğünde, general yine pek çok kadının dul kalmasına yol açacak çılgınca bir planını açıklamaktaydı.

Tozların uçuşması kesilince, kulakları bir şey duymayan, sersemlemiş Tozeman etrafına bakındı. Burnundan, kulaklarından, gözlerinin kenarlarından kan akıyordu. Teslisleri patlamanın basıncı yüzünden şişmişti. Adam bu korkunç cehennemden kaçmak için yol ararken, birden Carruthers'in cesedini gördü. Generalin ölüsüne baktı, sonra hem çığlık, hem kahkaha atmaya başladı. Kulakları kendi sesini duyamıyordu. Fakat sağlık memurları oraya yığılı cesetler arasında sağ kalan biri olduğunu anladılar.

Tozeman, "Patlama sırasında Carruthers fazla zarar görmemişti," dedi. "Yani o eski savaşta pek çok askerin kolunun ba-

cağının koptuğunu biliyorum. Ayağı olmayan, gözlerini kaybeden insanlar gördüm. Zehirli gaz yüzünden akciğerleri büzülen kimseler tanıdım. Hayır, Carruthers'e böyle bir şey olmamıştı. Yani annesi görse o anda oğlunu tanırdı. Ancak... o harita, patlama sırasında Carruthers'in önünde durduğu harita... İşte o harita nasıl olduysa Carruthers'in yüzüne geçmişti. Kendimi dövmeden yapılmış korkunç bir ölüm maskesine bakarken buldum. Britanya'nın kayalık sahilleri Lathrop Carruthers'in kemikli alnındaydı. Ren Nehri mavi bir para izi gibi sol yanağından aşağıya iniyordu. Dünyanın en iyi şarap yapılan yerleri çenesine yapışmıştı. Boynundaki Saar, bir celladın kemendinden farksızdı... Patlak bir gözün üstünde de VERSAILLES yazılıydı."

Bu 1970'lerdeki Noel hikâyemizdi.

Daha pek çoğunu anımsıyorum ama onların burada yeri yok. Aslında Tozeman'ın hikâyesi de buraya uygun değil. Ama çok ilginç bulduğum için dayanamayıp anlattım.

Ve bu yıl Şükran Günü'nden sonraki perşembe Stevens ellerini çırparak dikkatimizi çekti ve Noel hikâyesini kimin anlatacağını sordu.

Emlyn McCarron, "Sanırım anlatmaya değecek bir şeyim var," diye homurdandı. "Bunu şimdi anlatmazsam bir daha da anlatamam. Tanrı kısa süre sonra ağzımı tümüyle kapatacak zaten."

Yıllardır 249B'ye gitmekteydim fakat McCarron'un hikâye anlattığını hiç duymamıştım. Belki de taksiyi o kadar erken çağırmamın ve Stevens o buz gibi gecede buraya gelme cesaretini gösteren altımıza sıcak punç verirken, böyle büyük heyecan duymamın nedeni de buydu.

Kurumuş kalmış yaşlı bir adam olan McCarron şöminenin karşısındaki büyük koltuğa yerleşip eklemleri kalınlaşmış parmaklarıyla tuttuğu küçük paketi ateşe attı. Hepimiz yükselen renk renk alevleri seyrettik. Stevens konyaklarımızı getirdi. Biz de ona Noel armağanı olan paraları verdik. Geçen yıllardan birinde

içimizden birinin verdiği bozuk paranın şıkırtısını duymuştum. Bir başka seferinde de ateşin ışığında bir bin dolar görmüştüm. İki seferinde de Stevens'ın sesinin hiç değişmediğini fark etmiştim. Hafif sesle ve nezaketle gereken şeyleri söylemişti. Buraya ilk kez George Waterhouse'un davetlisi olarak gelmemden beri on yıl geçmişti. Dış dünyada pek çok şeyin değişmesine karşılık burada pek değişiklik yoktu. Stevens da bir ay, hatta bir gün bile yaşlanmışa benzemiyordu.

Onun gerileyip karanlıklara girdiğini gördüm. Bir an derin bir sessizlik oldu. Hepimiz şöminede yanan kütüklerin özsuyunun neden olduğu fısıltıyı andıran sesi duyduk. Emlyn McCarron ateşe bakıyordu. Hepimiz onun bakışlarını izledik. O gece alevler coşmuş gibiydi. Ateş beni hipnotize ediyordu sanki. Herhalde atalarımız olan mağara adamları da dışarıda rüzgâr ulurken, kuzeydeki soğuk mağaralarında ateşe böyle hipnotize olmuş gibi bakmışlardı.

McCarron öne doğru eğilerek kollarını bacaklarının üstüne dayadı. Ellerini kenetleyerek gözlerini ateşten ayırmadan konuşmaya başladı.

2

Seksenime geliyorum. Bu durumda bu yüzyılla birlikte doğduğumu anlıyorsunuz. Ömrüm *boyunca Madison Square Garden'ın tam karşısındaki, tıpkı İki Şehrin Hikâyesi*'ndeki büyük gri renkli bir hapishaneye benzeyen binayla ilgim oldu. Çoğunuzun bildiği gibi orası bir hastanedir. Harriet White Hastanesi. Hastaneye adı verilen Harriet White babamın ilk karısıydı; Central Park'ta daha koyunlar otlarken hemşireliği öğrenmiş. Onun heykelini de hastanenin önündeki bahçede duran bir kaideye yerleştirmişler. O heykeli gördünüzse böyle sert, acımasız suratlı bir kadının anlayış ve sevgi isteyen bir işi nasıl seçtiğini merak etmiş olabilirsiniz. Heykelin kaidesine kazınmış olan yazı insanın huzurunu büsbütün kaçırır. Oradaki Latince cümleyi çevirince karşınıza şu sözler çıkar: *Acı olmazsa huzur da olamaz; onun için acı çekerek ruhumuzu kurtarabiliriz.* Bu Cato'dan alınma bir söz.

Ben 20 Mart 1900'de o gri taş binada doğmuşum. 1926 yılında da oraya stajyer hekim olarak döndüm. Yirmi altı yaşında biri tıp dünyasına girmek için biraz geç kalmış sayılır. Fakat ben Birinci Dünya Savaşı sonunda Fransa'da sağlık memurluğu yaptım. Yarılmış karınlardan çıkan bağırsakları yerine sokmaya çalıştım. Karaborsadan morfin bulmak için uğraştım.

İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen kuşaktaki doktorlar için biz işini bilen, fikirlerini değiştirmeyen tiplerdik. Kayıtlara bakarsanız, 1919-1928 yılları arasında büyük tıp fakültelerinde başarısızlığa uğrayan öğrenci sayısının az olduğunu görürsünüz. Biz daha

olgun, daha tecrübeli, daha ağırbaşlıydık. Acaba daha da akıllı mıydık? Bunu bilmiyorum... Fakat biz kolay kolay her şeye güvenemeyen insanlardık. Bizim için o pek tutulan doktorlukla ilgili romanlarda bulunan, insanın ilk otopsisini yaparken kusması, bayılması gibi şeyler yoktu. Belleau Ormanı'nı gördükten sonra bu mümkün değildi. Orada dişi fareler bazen ölmeye terk edilmiş askerlerin gazdan patlamış bağırsakları arasında yavrular ve bu yavruları büyütürlerdi. Yani kusma ve bayılma gibi şeyler bizim için geride kalmıştı.

Harriet White Hastanesi staj yapmamdan dokuz yıl sonra da başıma gelen bir şeyde önemli rol oynadı. İşte sizlere bu gece bu hikâyeyi anlatmak istiyorum. Bu aslında Noel'de anlatılacak bir hikâye değil. Fakat son sahnesi Noel'de oynandı. Olay korkunç olmakla birlikte aynı zamanda insan denilen lanetlenmiş yaratığın inanılmaz gücünü de açıklamaktadır. Bu hikâyede ben iredemizin mucizesini... ve aynı zamanda korkunç gücünü görüyorum.

Pek çok insan için doğum korkunç bir olaydır. Günümüzde babaların kendi çocuklarının doğumunda hazır bulunmaları moda sayılıyor. Bence bu moda pek çok erkeğin hak etmediği bir suçluluk duygusuna kapılmasına neden oluyor. Bazı kadınlar da bundan bilinçli olarak ve acımasızca yararlanıyorlar. Ama yine de pek çok kişi bunun sağlıklı, iyi bir şey olduğuna inanıyor. Bununla birlikte ben doğum odasından sendeleyerek çıkan, yüzleri kireç gibi kesilmiş erkekler gördüm, genç kızlar gibi düşüp bayıldıklarına tanık oldum. Bu adamlar o feryatlara, doğumdaki kana dayanamamışlardı.

Bir baba anımsıyorum. Adam başlangıçta gayet sakindi, iyi dayandı. Fakat sağlıklı oğlu engelleri aşarak dünyaya gelince adam sinir krizi geçirip ağlamaya başladı. Bebeğin gözleri açıktı ve etrafına bakarmış gibi görünüyordu... Sonra gözleri babasına ilişti ve adam birden kendini kaybetti.

Doğum olağanüstü bir şeydir. Fakat ben bunu hiçbir zaman güzel bulamadım. Bence güzel olamayacak kadar acımasız bir olaydır. Bir kadının rahmi bir makine gibidir. Döllenmeyle birlik-

te bu makine çalışmaya başlar. Başlangıçta makinenin çalışması ağır sayılır, ama doğum yaklaşırken hızlandıkça hızlanır. Artık motorun sesi, daha sonra homurtusu duyulmaktadır. Sonunda korkunç bir homurtu halini alır. O makine çalıştığı an her anne adayı hayatının tehlikede olduğunu bilir. Ya çocuğu dünyaya getirecek ve makine duracaktır ya da inanılmaz hızla çalışmaya devam ederek sonunda patlayacak ve kadının acılar, kanlar içinde ölümüne neden olacaktır.

Size anlatacağım bir doğum hikâyesidir. Yüzyıllardır kutladığımız bir doğumla aynı geceye denk gelen bir olay.

Doktorluğa 1929'da başladım. Herhangi bir şeye başlamak için kötü bir yıldı bu. Büyükbabam bana biraz borç vermişti ve bu yüzden meslektaşlarımın çoğundan talihli sayılırdım. Ama yine de dört yıl boyunca ayakta kalabilmek için elimden gelen her şeyi yapmam gerekti.

1935'te mali kriz geçmiş ve durum biraz düzelir gibi olmuştu. Birkaç hasta edinmiştim. White Hastanesi'nden taburcu olanların bazılarını da bana gönderiyorlardı. O yılın nisanında yeni bir hasta geldi. Bu genç kadına Sandra Stansfield adını vereceğim. Asıl adı da buna benziyordu. Bana yirmi sekizinde olduğunu söyledi. Onu muayene edince aslında üç ya da beş yaş daha küçük olduğu kanısına vardım. İnce, sarışın bir kadındı ve o zaman için uzun boylu sayılırdı. Boyu bir yetmiş vardı. Çok güzeldi. Fakat onunki insanın yaklaşmasını engelleyen soğuk bir güzellikti. Yüz hatları düzgün, gözleri zeki bakışlıydı. Ağzı da Harriet White'ın hastanenin önündeki taş heykelinin ağzı gibi kararlıydı. Karta yazdığı ad Sandra Stansfield değil Jane Smith'ti. Muayene sonucu onun iki aylık hamile olduğunu anladım. Elinde alyans yoktu.

Hastayı muayene edip hamilelik testlerinin sonucunu beklerken hemşirem Ella Davidson, "Dün gelen kızın adı Jane Smith olamaz," dedi. "Adın takma olduğu belli."

Bunu kabul ettim. Ama yine de ondan hoşlanmıştım. Sandra Stansfield kızarıp ağlamamış, kadınlara özgü numaralara da

kalkışmamıştı. Benimle açık açık konuşmuştu. Takma adı bile utancını değil kararlılığını gösteriyordu. Örneğin, Betty Ruckle-house ya da Ternina DeVille gibi akla hayale gelmeyecek bir ad da seçmemişti. Genç kadın, "Kartta bir ad olması gerekli," der gibiydi. "Çünkü yasalar böyle. Onun için bu adı alıyorum. Tanımadığım bir adamın meslek ahlakına değil kendime güvenmeyi tercih ederim."

Ella burun kıvırarak modern kızların çok küstah olduklarından filan söz etti. Fakat hemşirem iyi bir kadındı ve bunları âdet yerini bulsun diye söylemişti sanırım. O da benim gibi, yeni hastamın sert bakışlı, fingirdek küçük bir şıllık olmadığını biliyordu. Hayır, Jane Smith sadece çok ciddi, çok kararlı bir kadındı. Sizler anımsayacaksınız. O devirde böyle bir durum çok tatsızdı. O günlerde, "Kızın başı belaya girdi," derlerdi. Günümüzde pek çok genç kadın bu bela denilen şeyden çabucak kurtulmasını biliyor. Jane Smith bu duruma gururla katlanmaya kararlıydı.

İlk randevusundan bir hafta sonra yine geldi. Baharın ilk günlerinden biriydi. Hava pek güzel, ılıktı, tatlı, hafif bir rüzgâr vardı. Gökyüzü de berrak bir maviydi. Rüzgâr bahar kokusunu etrafa yayıyor, doğanın yine kendi doğum evresine girdiği anlaşılıyordu. İnsan böyle bir günde sorumluluklarından iyice uzaklaşmayı, sevdiği bir kadınla Coney Island veya Hudson'ın karşısındaki Palisades'te piknik yapmayı isterdi. Yere yayılan kareli bir örtü, bir piknik sepeti ve kolsuz güzel bir elbise, geniş kenarlı beyaz şapka giymiş bir kadın... Ne hoş bir düştü.

Jane Smith'in elbisesinin kolları uzundu ama yine de pek güzeldi. Kahverengi biyeleri olan beyaz keten giymişti. Kahverengi ayakkabıları, beyaz eldivenleri vardı. Başındaki kloşe şapkanın modası geçmişti. Onun hiç de zengin olmadığını gösteren ilk belirtiydi bu şapka.

"Hamilesiniz," dedim. "Bundan pek kuşkunuz yoktu değil mi?" Ağlayacaksa işte bunun tam zamanı diye düşünüyordum.

Genç kadın sakin sakin cevap verdi. "Evet." Gözlerinde yaşa benzer bir şey yoktu. "Genellikle ay hallerim çok düzenlidir."

Bir sessizlik oldu.

Genç kadın, "Ne zaman doğuracağım?" diye mırıldandı ve onun sessizce içini çektiğini duyar gibi oldum. Bir kadın ya da erkek eğilip ağır bir yükü kaldırmaya yeltenmeden önce böyle iç çekerdi.

"Noel bebeği olacak bu. Tarih olarak 10 Aralık diyebilirim. Ama iki hafta önce ya da sonra da olabilir."

"Pekâlâ." Bir an durduktan sonra devam etti. "Benimle ilgilenecek misiniz? Evli olmamama karşın ilgilenecek misiniz?"

"Evet," diye cevap verdim. "Yalnız bir koşulla."

Kaşlarını çattı ve o anda yüzü Harriet White'a daha da çok benzedi. Ancak yirmi üçünde olabilecek bir genç kadının kaş çatmasının korkulacak bir şey olmadığını düşünebilirsiniz. Fakat onunki korkunçtu. Oradan ayrılıp başka bir doktora başvurarak aynı utandırıcı şeylere katlanmaya razıydı. Kendisine engel olmayacak bir doktor bulacaktı.

Soğuk bir nezaketle, "Neymiş o?" diye sordu.

O anda gözlerimi ondan kaçırmayı istedim. Ama yine de kendimi zorlayıp gözlerinin içine baktım. "Asıl adınızı bilmeliyim. Borcunuzu istediğiniz adla ödeyebilirsiniz. Hemşire Bayan Davidson size Jane Smith adına dolduracağı makbuzları verir. Fakat bu yedi aylık süreyi birlikte aşacaksak, ömür boyunca cevap verdiğiniz adı kullanmayı isterim."

Bu gülünç sayılacak, ciddi sözleri tamamlayıp ona baktım. Ne düşündüğünü anlamak istiyordum. Onun kalkıp zamanımı aldığı için bana teşekkür ederek çıkıp gideceğini sanıyordum. Böyle olsaydı üzülecektim, çünkü ondan hoşlanmıştım. Hem yüz kadından doksanının beceriksiz, küçük düşen yalancılar haline gelmesine neden olacak bir sorunu böyle dürüstlükle halletmesi daha da hoşuma gitmişti.

Günümüzde pek çok genç insan bu düşünceleri saçma, çirkin, uygunsuz, hatta inanılması güç bulabilir. İnsanlar geniş kafalı olduklarını kanıtlamak için çok hevesliler şimdi. Parmağında alyansı olmayan hamile bir kadına evli olanlardan çok daha fazla

ilgi gösteriyorlar. Sizler o yıllarda durumun çok farklı olduğunu anımsayacaksınız. O zaman başı belaya girmiş bir kadın doğrulukla karışan ikiyüzlülük karşısında çok güç durumda kalır ve acı çekerdi. O günlerde evli, hamile bir kadın mutlu bir kadındı. Durumundan emindi ve Tanrı'nın kendisini yaratmasına neden olan işleri yerine getirmekle gururlanırdı. Evlenmemiş hamile bir kadını tüm dünya ahlaksız sayar ve kadın da ahlaksız olduğuna inanırdı. Bu tipler "kolay" denilen kadınlardı. O devirde de "kolay" kadınların bağışlanmaları güçtü. Böyle kadınlar bulundukları yerden kaçarak çocuklarını başka kentlerde, başka eyaletlerde doğururlardı. Diğerleri de pis elli kasaplara başvurur ya da çocuklarını kendileri düşürmeye kalkışırlardı. O zamanlar dört kadının delinmiş rahim yüzünden kan kaybederek öldüğünü de gördüm. Kadının biri ağzını kırdığı ve bir sopaya bağladığı gazoz şişesiyle bu işe kalkışmıştı. Günümüzde böyle şeyler olduğuna inanmak güç ama bunlar oluyordu. Sağlıklı, genç bir kadın için bundan daha kötü bir durum düşünülemezdi.

Genç kadın sonunda, "Pekâlâ," dedi. "Adım Sandra Stansfield." Elini uzattı. Biraz da şaşırarak sıktım bu eli. Hemşire Ella Davidson'ın bunu görmediğine de sevindim. Bir şey demezdi ama bir hafta süreyle kahvem pek acı olurdu.

Genç kadın şaşkın halime güldü sanırım. Sonra beni süzdü. "Dost olacağımızı umarım Doktor McCarron. Şimdi bir dosta gereksinmem var. Çok korkuyorum."

"Bunu anlıyorum ve dostunuz olmaya çalışacağım Bayan Stansfield. Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?"

Çantasını açarak küçük bir bloknotla bir kalem çıkardı. Bir an benden kürtaj yapan birinin ad ve adresini isteyeceğini sanarak korktum. Ama, "Almam gereken en iyi besinleri bilmek istiyorum," dedi. "Yani bebek için yararlı olacak besinleri."

Ben dayanamayarak gülünce de hayretle yüzüme baktı. "Özür dilerim fakat o kadar ciddi görünüyordunuz ki."

"Öyle olmalıyım," diye karşılık verdi. "Bu bebek de artık işimin bir bölümü sayılır değil mi Doktor McCarron?"

"Evet, tabii. Hamile hastalarıma verdiğim bir broşür vardır. Bunda beslenme, ağırlık, içki, sigara ve türlü konuda bilgi bulacaksınız. Lütfen okurken gülmeyin, çünkü ben yazdım."

Gerçekten de bu broşürü ben yazmıştım. Zamanla bu *Hamilelik ve Doğum Rehberi* adında bir kitap haline geldi. O günlerde jinekoloji ve doğumla çok ilgileniyordum. Hâlâ da ilgileniyorum. Fakat o günlerde kibar ailelerden tanıdıklarınız olmazsa, jinekoloji ve doğumla ilgilenmekte yarar yoktu. Hatta kibar tanıdıklarınız da bulunsa yine de hastaları olan bir uzman haline gelmeniz on on beş yılınızı alırdı. Savaş yüzünden geç kaldığım ve stajdan sonra muayenehanemi açtığım için kaybedecek vaktim olmadığına inanıyordum. O zamanlar pratisyen sayılıyordum. Böyle çalışırken pek çok bebek bekleyen mutlu anneyle karşılaşacağımı ve pek çok bebeğin dünyaya gelmesine yardım edeceğimi umuyordum. Sonunda da bunu başardım. İki binden fazla bebeğin dünyaya gelmesini sağladım. Elli sınıfı dolduracak kadar çok yani.

Çalışmalarım sırasında literatür izlemem gerekiyordu. Daha çok doğumla ilgili yazıları okuyordum. Hem bu konuda pek hevesli olduğum, kesin fikirlere sahip bulunduğum için de o broşürü yazmıştım. Bunda bebek bekleyen annelerin yapması ve yapmaması gereken şeyler vardı. Burada bunları saymaya kalkarsam sabaha kadar oturmamız gerekir. Ama bir iki örnek vereyim.

O günlerde doktorlarca bebek bekleyen kadının elinden geldiğince oturması, dinlenmesi salık veriliyordu. Hiçbir zaman yürüyüşe filan çıkmamalıydı, çünkü yürüyüş düşüğe ya da bebeğin zarar görmesine neden olurdu. Doğum yapmak gerçekten vücudu sarsan, güç bir iştir. Böyle bir öğüt bir futbolcuya önemli bir maç için oturup dinlenerek hazırlanmasını, kendisini yormamasını söylemeye benziyordu. O zamanki doktorların olağanüstü bir öğüdü de şuydu: Fazla kilosu olan hamile kadınlar sigara içmeliydiler. Şeker yiyecek yerde sigara içecek bir kadın sağlığını korurdu.

Bayan Stansfield'a broşürü verdim. Beş dakika kadar bir süre dikkatle inceledi. Pipomu içmek için izin isterken de dalgın dal-

gın başını salladı. Bakışlarını kaldırdığında hafifçe gülümsüyordu. "Siz bir radikal misiniz Doktor McCarron?"

"Neden böyle söylüyorsunuz? Bebek bekleyen annelerin dumanlı, zangır zangır sarsılan bir metro trenine binecek yerde yürümelerini öğütlediğim için mi?"

"Doğumdan önce alınacak vitaminler... bunlar her neyse... Bebek bekleyen annelere yüzmenin iyi geldiği... solunum egzersizleri! Solunum egzersizleri nedir?"

"Bu daha sonra önemli... Hayır, ben radikal değilim. Tam tersine. Hem sizden sonraki hastam da beş dakikadan beri bekliyor."

"Ah, özür dilerim!" Hemen ayağa kalkıp kalın broşürü çantasına soktu. İnce pardösüsünü giyerken ela gözleriyle beni süzüyordu. "Hayır, radikal değilsiniz. Sanırım siz aslında... çok rahatsınız. Aradığım kelime bu muydu acaba?"

"Bunun uygun olduğunu umarım... Hoşlandığım bir sözcüktür. Bayan Davidson'la konuşursanız kendisi size randevuları verecektir. Sizi gelecek ayın başında görmeyi istiyorum."

"Sizin Bayan Davidson benden hoşlanmıyor."

"Şey, bunun doğru olduğunu sanmıyorum." Fakat iyi bir yalancı değildim ve aramızdaki sıcak hava birden kayboldu. Onu muayenehanemin kapısına kadar geçirmedim. "Bayan Stansfield?"

Dönerek soru sorar gibi sakin sakin baktı.

"Bu bebeği yanınızda tutmaya kararlı mısınız?"

Bir an beni süzdü, sonra gülümsedi. Bu sadece hamile kadınların bildiği esrarlı bir gülüştü. "Evet... tabii." Kapıdan çıktı.

Aynı gün bir tür sarmaşıktan zehirlenen ikiz kardeşleri tedavi ettim. Bir çıbanı deldim. Bir kaynakçının gözünden incecik bir maden parçası çıkardım ve kanser olduğunu anladığım en eski hastalarımdan birini de White Hastanesi'ne yolladım. O sırada Sandra Stansfield'ı unutmuştum.

Ella Davidson, "Belki de o kadın aslında bir sürtük değil," diyerek genç kadını anımsamama neden oldu.

Son hastamın dosyasından başımı kaldırdım. Bir işe yaramadığını hisseden doktorlar gibi kendime kızarak bu dosyaya bakmaktaydım. Bu tür dosyalar için bir damga yaptırmak gerekir diye düşünüyordum. Fakat HESAP KAPATILACAK ya da TAMAMI ÖDENDİ veya HASTA AYRILDI gibi şeyler yerine bu damgada ÖLÜM FERMANI sözleri olmalı. Hatta bunun üzerinde zehir şişelerindeki gibi bir kurukafayla çapraz konmuş bir çift kemik de bulunabilirdi...

"Özür dilerim?"

"Sizin şu Bayan Jane Smith. Bugünkü randevusundan sonra çok garip bir şey yaptı." Bayan Davidson'ın yüz ifadesinden o garip şeyi beğendiği belliydi.

"Neymiş o?"

"Ona randevu kartını verirken benden masrafları, bütün masrafları çıkarıp sonucu bildirmemi istedi. Buna hastane masrafları ve doğum ücreti de dahil."

Bu gerçekten tuhaftı. Anımsayacak olursanız, yıl 1935'ti. Bayan Stansfield'ın da tek başına kalan bir kadın olduğu belliydi. Onun hali vakti yerinde miydi? Geçinecek durumda mıydı? Hiç sanmıyordum. Elbisesi, ayakkabıları, eldivenleri şıktı ama bir tek ziynet eşyası, hatta taklit ziynet eşyası bile takmamıştı. Ayrıca şapkasının da modası geçmişti.

"İstediğini yaptın mı?" diye sordum.

Bayan Davidson bana sanki çıldırmışım gibi baktı. "Tabii yaptım. Kadın da bütün parayı ödedi. Nakit olarak."

Bayan Davidson'ın şaşırmasına ve hoşlanmasına yol açan bu duruma hiç de hayret etmedim. Dünyadaki Jane Smith'lerin yapamadığı bir şey varsa, o da çek yazmaktı.

Hemşire devam ediyordu. "Çantasından bir banka defteri çıkardı. İçindeki parayı alarak sayıp masama bıraktı. Verdiğim makbuzu banka defterine, parayı aldığı yere koydu. Defteri yine çantasına yerleştirdi. İyi günler dileyerek çıktı. Saygıdeğer hasta-

larımızın yarısını faturaları ödemeleri için kovalarken, bu durum hiç de fena değil doğrusu!"

Bir neden yüzünden üzüldüm. Stansfield denilen kadının bunu yapması benim hiç de hoşuma gitmemişti. O zaman da, şimdi de anlatamayacağım, bilemediğim bir nedenle üzüldüm. Kadının hareketi yüzünden nedense küçük düşmüştüm.

"Fakat kadın hastane masraflarını nasıl öder?" diye sordum. Bu aslında saçma bir şeydi. Ama o andaki üzüntümü ve sıkıntımı ancak bu şekilde açıklayabilirdim. "Sonuçta hiçbirimiz onun hastanede kaç gün kalacağını bilmiyoruz. Yoksa fala mı baktın Ella?"

"Ona ben de aynı şeyi söyledim. Bana komplikasyon olmayan doğumlarda hastanede ortalama kaç gün yatıldığını sordu. Ben de altı gün olduğunu söyledim. Öyle değil mi Doktor McCarron?"

Bunun doğru olduğunu itiraf etmem gerekti.

"Kadın da altı günlük parayı hemen ödeyeceğini, eğer hastanede fazla kalırsa üstünü sonra vereceğini söyledi."

Sakin bir tavırla, "Hastanede daha az kalırsa parasının üstünü de iade edeceğiz," dedimse de, içimden, bu kadının belasını versin diye küfrü basıyordum. Sonra güldüm. Cesurdu. Kimse bunu inkâr edemezdi. Hem de çok cesurdu.

Bayan Davidson gülümsedi. Oysa o günden önce bu çok doğru ve dürüst kadının, evlenmeden hamile kalan bir kızı düşünerek adeta sevgiyle gülümseyebileceğini aklımın ucundan bile geçirmezdim.

"Cesur olup olmadığını bilmiyorum doktor. Fakat ne istediğini biliyor. Hem de çok iyi biliyor."

Bir ay geçince Bayan Stansfield tam zamanında randevusuna geldi. Bu kez tertemiz bir mavi elbise giymişti. Bir dükkâna gidip askıdan alarak parasını ödediği bu ucuz elbiseyi kendince biraz değiştirmiş ve başkalarından farklıymış gibi bir hava vermeyi ba-

şarmıştı. Fakat ayakkabıları elbiseye uymuyordu. O kahverengi ayakkabıları daha önce de görmüştüm.

Onu dikkatle muayene ettim ve her bakımdan normal olduğunu anladım. Bunu söyleyince sevindi. "O doğum öncesi vitaminlerini buldum Doktor McCarron."

"Öyle mi? İşte bu iyi."

Muzip muzip gülümsedi. "Eczacı bunları almamamı önerdi."

"Tanrı bizi havanda dövenlerden korusun," deyince elini ağzına götürerek kıkır kıkır güldü. Farkına varmadan yaptığı bu çocukça hareket ona çok yakışmıştı. "Şimdiye dek kendini doktor sanmayan bir eczacıya rastlamadım. Doğum öncesi vitaminleri yenidir. Onun için de bunlara kuşkuyla bakıyorlar. Onun öğüdünü dinlediniz mi?"

"Hayır sizin öğüdünüze uydum. Doktorum sizsiniz."

"Teşekkür ederim."

"Bir şey değil." Ciddi ciddi bana baktı. Gülmüyordu artık. "Doktor McCarron, karnım ne zaman belli olmaya başlayacak?"

"Ağustosa kadar belli olmaz sanırım. Şöyle bol kılıklar seçerseniz eylüle kadar da pek belli olmaz."

"Teşekkür ederim." Çantasını aldıysa da hemen kalkmadı. Onun konuşmayı istediğini fakat söze nereden başlayacağını bilemediğini düşündüm.

"Çalışan bir kadınsınız sanırım."

Başını salladı. "Evet, çalışıyorum."

"Nerede olduğunu sorabilir miyim? Fakat istemezseniz..."

Güldü. Ama bu neşesiz, sert gülüş biraz önceki neşeli kahkahadan çok farklıydı. "Bir mağazada çalışıyorum. Bu kentte evlenmemiş bir kadın başka nerede çalışabilir ki? Saçlarına geçici boya sürdüren, sonra bunları küçük bukleler yaptıran şişman kadınlara parfüm satıyorum."

"Daha ne kadar çalışacaksınız?"

"Bu nazik durumum ortaya çıkana kadar. O zaman şişman kadınları rahatsız etmemem için gitmemi söyleyecekler sanırım.

Parmağında yüzük olmayan hamile bir kadının hizmet etmesi, onların dehşete kapılmasına ve saçlarının dümdüz olmasına yol açabilir."

Birden gözleri yaşlarla doldu. Dudakları titriyordu. Mendilime uzandım ama gözyaşları akmadı. Bir damla bile düşmedi. Dolan gözlerini kırpıştırdı. Dudakları gerildi, sonra gevşedi. Genç kadın kontrolünü yitirmemeye karar vermişti ve bunu başardı. Doğrusu çok ilginç bir sahneydi.

"Özür dilerim," diye mırıldandı. "Bana çok iyi davrandınız. Bu iyiliğinize adi bir hikâyeyle karşılık vermeye kalkmam doğru olmaz."

Gitmek için kalkınca ben de kalktım.

"Kötü bir dinleyici değilim. Hem biraz vaktim de var. Bundan sonraki randevuyu iptal ettiler."

"Hayır," diye cevap verdi. "Teşekkürler ama hayır."

"Pekâlâ. Yalnız başka bir şey var."

"Evet?"

"Hastalarımın... herhangi bir hastamın peşin para vermesini istemem. Henüz gerçekleşmemiş tedavi için para verilmesi doğru değildir. Onun için... yani... isterseniz... isterseniz..." Devam edemeyerek sustum.

"Dört yıldan beri New York'tayım Doktor McCarron. Hem tutumlu bir insanım. Ağustos ya da eylülden sonra biriktirmiş olduğum parayla yaşamak zorundayım. Tekrar çalışmaya başlayana kadar böyle yapmak zorundayım. Bu para pek fazla değil... Bazen... özellikle geceleri bunu düşünerek korkuyorum."

Bunları söylerken güzel ela gözlerini bana dikmişti. "Önce bebeğin masraflarını görmenin daha iyi... daha güvenli olacağını düşündüm. Her şeyden önce bu. Çünkü o bebek benim için her şeyden daha önemli. Hem daha sonra o parayı başka şeyler için harcama isteğim çok güçlenebilirdi."

"Pekâlâ. Fakat verdiğiniz parayı henüz hak etmediğimi düşündüğümü de unutmayın. Bu paraya gereksinmeniz olursa söyleyin lütfen."

"Bayan Davidson'ın içinde yatan ejderhayı da tekrar uyandırayım mı?" Yine gözlerinde muzip bir pırıltı belirdi. "Sanmıyorum. Ve şimdi, doktor..."

"Mümkün olduğu sürece çalışmak istiyorsunuz değil mi? Olabildiğince uzun süre ha?"

"Evet, bunu yapmam gerekiyor. Neden sordunuz?"

"Gitmeden önce sizi korkutacağımı sanırım," dedim.

Gözleri hafifçe büyüdü. "Bunu yapmayın. Zaten korkuyorum."

"İşte bu yüzden bunu yapacağım. Oturun Bayan Stansfield." Öyle durduğunu görünce, "Lütfen," diye ekledim.

İstemeye istemeye oturdu.

Ben de masamın köşesine iliştim. "Oldukça zor, kimsenin imrenmeyeceği bir durumdasınız. Yine de son derece sakin hareket edebiliyorsunuz."

Konuşacak oldu ama elimi kaldırıp ona engel oldum.

"Bu iyi. Sizi kutlarım. Fakat mali durumunuzu düşünerek bebeğe zarar verdiğinizi görmek istemem. Bir hastam vardı. Kendisi bütün ısrarlarıma karşın aylarca korse giydi. Hamileliği ilerledikçe korseyi daha sıkıyordu. Kafasız, budala, iç sıkıcı ve güzelliğine düşkün bir kadındı. Aslında o bebeği istediğini de sanmıyorum. Artık günümüzde partilerde sözü edilen bilinçaltı kuramına da pek inanmam. Fakat bunu kabul edecek olsaydım, kadının içinde bir şeyin bebeği öldürmeye çalıştığını söyleyebilirdim."

"Peki bebeği öldürdü mü?" Yüzü taş gibiydi.

"Hayır, böyle bir şey olmadı. Sadece bebek geri zekâlı doğdu. Belki bebek yine de geri zekâlı olacaktı. Aksini iddia etmiyorum. Bu tür şeylere neyin yol açtığını bilmiyoruz. Ama o kadın da buna yol açmış olabilir."

Genç kadın alçak sesle, "Ne demek istediğinizi anlıyorum," diye mırıldandı. "Altı hafta daha çalışabilmek için sıkı korseler içine girmemi istemiyorsunuz. Bunu düşünmüş olduğumu itiraf etmeliyim. Onun için... korkutmanıza teşekkür ederim."

Bu kez onu kapıya kadar geçirdim. Ona bankadaki hesabında ne kadar parası olduğunu, durumunun ne denli kötü olduğunu sormak isterdim. Ama böyle bir soruya cevap vermezdi. Onun için vitaminler hakkında bir şaka yapmakla yetindim. Genç kadın çıkıp gitti. Ertesi ay sık sık onu düşündüğümü fark ettim ve...

Johansson o anda McCarron'un hikâyesini kesti. Eski arkadaştılar ve hepimizin aklına gelen soruyu sormaya hakkı vardı sanırım.

"Ona âşık mıydın Emlyn? Bu yüzden mi kadının gözleri, gülüşü ve sık sık onu düşündüğünden söz ediyorsun?"

McCarron'un sözünün kesilmesine sinirleneceğini sanıyordum ama böyle bir şey olmadı. "Bu soruyu sormaya hakkın var," dedi ve susup gözlerini ateşe dikti. Uyuklar gibiydi. Sonra kuru bir odun çatır çatır yanmaya başladı ve kıvılcımlar fırladı. McCarron önce Johansson'a, sonra bize baktı.

"Hayır, ona âşık değildim. Onun hakkında söylediğim sözler... Bu tür şeyleri âşık olmak üzere olan biri söylerdi. Böyle biri kadının gözlerini, giydiklerini, gülüşünü fark ederdi." Piposunu yakarak birkaç nefes çekti. Sonra çakmağını kapatıp ceketinin cebine attı. Hoş kokulu duman ağır ağır başının üstünde yükseldi.

Ona hayrandım. Kısacası bu işte. Kadının her gelişinde bu hayranlığım artıyordu. Bazılarınız bu yüzden onu sevdiğimi sanabilirsiniz. Fakat gerçekten çok uzak bir şey olur bu. Kadın hikâyesini o altı aylık filan süre içinde bölüm bölüm anlattı. Bunu duyduğunuzda kendisinin de söylediği gibi adi bir şey olduğunu anlayacaksınız. Sandra Stansfield binlerce kız gibi bu kente küçük bir yerden gelmişti...

...Belki Iowa ya da Nebraska'dan gelmişti. Belki de Minnesota'dan. Artık bunu anımsamıyorum. Yaşadığı küçük kentin lisesinde sahneye çıkmıştı. Daha sonra oradaki tiyatro derneğinde çalışmıştı. Haftalık gazetede dünyadan haberi olmayan bir ahmak onun oyun gücünü övmüştü. Bunun üzerine kız sahnede şansını denemek için New York'a gelmişti.

Bu konuda da mantıklıydı. Böyle mantıksızca bir amacı olmasına karşın, yine de kafasını kullanmaya çalışmıştı. Bana New York'u seçtiğini söyledi. Hollywood'a gitmeyi düşünmemişti. Çünkü bir kafeteryada gazoz içerken görülüp beğenilen bir kızın ertesi gün Clark Gable ya da Fred McMurray'in karşısında oynadığını yazan sinema dergilerine hiç inanmıyordu. New York'a gelmişti, çünkü orada tiyatroya girebilmek daha kolaydı. Hem onu filmlerden çok tiyatro ilgilendiriyordu.

Büyük bir dükkânda iş bularak parfüm satmaya başladı ve bir tiyatro okuluna yazıldı. Zeki ve son derece kararlı bir kızdı. Çelik gibi bir iradesi vardı ama o da herkes gibi insandı. Üstelik yalnızdı. Küçük bir orta-batı kentinden gelen ve tek başına kalan genç kızlar bu yalnızlığın ne olduğunu bilirlerdi. İnsanın doğduğu yeri özlemesi sandığımız gibi daima belirsizce hissedilen güzel bir duygu değildir. Bazen keskin bir bıçak, bir hastalık halini de alabilir. Bu yüzden insanın yaşama bakış açısı değişebilir. Yolda gördüğü yüzlerin sadece kayıtsız değil, çirkin, hatta kötü olduğunu düşünebilir. Bu özlem gerçek bir hastalıktır. Yerinden sökülen bir ağacın duyduğu acıyı bilemezsiniz.

Sandra Stansfield gerçekten hayran olunacak bir kızdı ve çok kararlıydı, sonunda o da aynı özlemi duydu. Gerisini anlatmaya bile gerek yok. Tiyatro kurslarında genç bir adam vardı. İkisi birkaç kez buluştular. Kız onu sevmiyordu fakat bir arkadaşa gereksinmesi vardı. Erkeğin arkadaş olmadığını ve hiçbir zaman olamayacağını anladığında, ortada bir gerçek vardı. Seks ilişkisi... Kız hamile kaldığını anlamıştı. Genç adama durumu açtı. O, "Gerekeni yapacağım ve senin yanından ayrılmayacağım," diye karşılık verdi. Bir hafta sonra da adres bırakmadan oturduğu pansiyondan ayrıldı. İşte kız da o zaman bana geldi.

Sandra Stansfield'a hamileliğinin dördüncü ayında Solunum Metodu'nu öğrettim. Günümüzde buna "Lamaze Yöntemi" deniliyor. O günlerde Bay Lamaze henüz adını bile duyurmamıştı.

Sık sık "o günlerde" diyorum. Bunun için özür dilerim ama böyle söylememek elimde değil. Anlattıklarım ve anlatacaklarımın büyük bölümü o günlerde geçti.

İşte... o günlerde, yani kırk beş yıl önce Amerikan hastanelerinden birinin doğum odalarına girseydiniz, seslerden tımarhaneye düştüğünüzü sanırdınız. Deli gibi ağlayan kadınlar, ölmüş olmayı istediklerini söyleyerek feryat eden kadınlar, bu acıya dayanamayacaklarını haykıran kadınlar, bağırarak günahlarını bağışlaması için İsa'ya yalvaran kadınlar, babalarını ve kocalarını şaşırtacak kadar açık saçık küfürleri haykıran kadınlar. Bütün bunlar doktorlarca doğal kabul edilmekteydi. Aslında kadınların çoğunun doğum sancısı sırasında inlemeleri ve kendilerini zorlarken çıkan sesler dışında doğumlar sakin geçerdi ama yine de bu saydıklarım doğal kabul ediliyordu.

Bu bağrışmalara biraz da doktorların neden olduğunu söylemek zorundayım. Hamile kadınlar doğurmuş arkadaşlarından, akrabalarından türlü korkunç şey duymuşlardı. Size bir olayın can yakacağı söylenirse canınız yanar. İnanın bu doğrudur. Acının büyük bölümü beyindedir. Kadın doğum yapmanın dayanılmayacak kadar acı verdiği fikrini benimserse doğum sırasında bu korkunç acıyı çeker. Hele annesi, ablaları, evli arkadaşları ve doktoru da doğumun acı verdiğini söylemişlerse, kadının beyni acı çekmek için kendisini hazırlamış demektir.

Altı yıllık doktordum ve kadınların başlıca iki sorunla karşılaştıklarını görüyordum. Kadınlar sadece hamileliği ve doğacak bebek için hazırlık yapmak gerektiğini düşünmüyorlardı. Onlar ölüm gölgesi vadisine girdiklerine inanıyorlardı. Çoğu işlerini yoluna koymaya çalışıyordu. Böylece onlar ölünce, kocaları kendi başlarına her şeyi idare etmeyi başarabileceklerdi.

Şimdi doğum konusunda ders verecek değilim. Bunun ne zamanı, ne de yeri. Fakat o zamanlardan çok önce Batı ülkelerinde doğum yapmak son derece tehlikeli sayılıyordu. 1900'lerde başlayan tıptaki gelişmeler sayesinde doğumun tehlikesi azaltılmıştı. Ne var ki, doktorlardan pek azı bebek bekleyen annelere bunu

anlatma gereğini duyuyordu. Bunun nedenini de ancak Tanrı bilir. Bu yüzden de doğum odalarının tımarhaneye dönmesine şaşmamak gerekirdi. O zavallı kadınlar zamanlarının yaklaştığını hissediyor, makinenin büyük hızla çalıştığını anlıyorlardı. Bu yüzden inanılmaz bir şaşkınlık duyuyorlardı. İşte bu duygularını acı sanıyor ve çoğu da kısa süre sonra bir köpek gibi ıstırap çekerek öleceğine inanıyordu.

Ben gebelik konusunda elime geçen her şeyi okurken sessiz doğum ve Solunum Metodu'nu öğrendim. Haykırmak kadının fazla enerji kaybetmesine yol açıyordu. Oysa bu enerji bebeğin vücuttan çıkarılması için kullanılabilirdi. Bağırmak vücudun birden savaşa hazır duruma gelmesine neden oluyordu. Kana fazla miktarda adrenalin karışıyor, soluklar sıklaşıyor, nabız hızlanıyordu. Oysa bunların hepsi gereksizdi. Solunum Metodu annenin o anki işiyle ilgilenmesini ve vücudun kendi kaynaklarından yararlanarak acıyla başa çıkmasını sağlayan bir yöntemdi.

O sıralarda Hindistan'da, Afrika'da bu yöntem uygulanıyordu. Amerika'da Kızılderili kabilelerinden bazıları bunu biliyordu. Ama Batılı doktorların buna pek aldırdıkları yoktu tabii. Meslektaşlarımdan biri olan çok zeki ve aklı başında biri, benim hamilelik broşürümü 1931 sonbaharında okuyup Solunum Metodu bölümünün etrafını kırmızı kalemle çizmişti. Yanında da "Pis zencilerin batıl inançlarına bu kadar meraklı olsam gazeteciye gidip bir *Garip Hikâyeler* dergisi alırdım..." diye yazmıştı.

Onun önerdiği gibi, broşürden o bölümü kesip çıkarmadım. Fakat bu metot bazen başarılı, bazen başarısız oldu. Bazı kadınlar bundan yararlanarak kolaylıkla doğum yaptılar. Bunun temel ilkesini iyi kavrayan fakat doğum sancıları başlayınca iradelerini yitiren diğer kadınlarda Solunum Metodu işe yaramadı. O kadınların çoğunun bu yöntemi duymamış olan iyi niyetli akraba ve dostlar tarafından etkilendiğini anladım. Onlar bilmedikleri bir şeyin işe yaramayacağını düşünmüş ve hamile kadınlara da bunu söylemişlerdi.

Bu metoda göre, iki tür doğum birbirinden çok farklı olmakla birlikte yine de genel olarak benziyordu. Bunun dört evresi vardı: Kasılmalar, bunu izleyen ağrılar, doğum ve sonun atılması. Kasılmalar karın ve havsala kısmındaki kasların sertleşmesiydi. Bebek bekleyen bir anne bunun genellikle altıncı ayda başladığını hissederdi. İlk kez gebe kalan kadınların çoğu karın ağrısı gibi kötü bir şey umarlardı. Fakat bunun daha hafif ve güçlü bir fiziksel duygu olduğunu bana anlattılar. Solunum Metodu'nu uygulayan bir kadın kasılmanın yaklaştığını, geldiğini hissettiğinde ölçülü şekilde soluk alıp veriyordu. Her soluk, tıpkı Dizzy Gillespie'nin trompet çalması gibi püfleyerek veriliyordu.

Doğum başlangıcı ara ağrılar her on beş dakikada bir ya da benzeri sürelerde geliyordu. O zaman kaslar daha da sertleşmekteydi. Bu evrede kadın bir maraton koşucusu gibi uzun soluklar alıyor ve nefesini daha uzun sürede veriyordu. Ağrı ne kadar şiddetli olursa soluk da o ölçüde ağır alınıp verilmekteydi. Broşürümde buna "dalgaların üstünde gitmek" adını vermiştim.

Doğum sırasında kadın kesik kesik soluyordu. Buna "lokomotif" adını koymuştum. Günümüzde Lamaze'yi uygulayanlar bundan "çuf çuf" solunum diye söz ediyorlar. Bebek doğacağı sırada en yoğun ağrılar söz konusudur. Kadın aynı anda itmeyi, bebeği vücudundan atmayı şiddetle arzular. İşte bu anda o eşsiz ve korkunç makine bütün gücüyle çalışmaktadır. Rahim ağzı iyice açılmıştır. Bebek doğum kanalındaki kısa yolculuğuna başlamıştır. Bu andan itibaren Solunum Metodu'nu uygulayan kadın, kısa kısa soluklar alıp verir. Yani ciğerlerini havayla tam doldurmaz, kontrollü bir şekilde solur. Bu tıpkı tren taklidi yapan çocukların çıkardığı sesi andırır.

Bütün bunlar vücut için yararlıdır. Annenin vücudundaki oksijen, sistemleri acil duruma geçirmeden, üst düzeyde kalır. Kadının aklı başındadır ve sorulan sorulara cevap verebildiği gibi, doktorunun söylediklerini de yapar. Solunum Metodu'nun kalayı etkilemesi daha da önemlidir. Kadın gerçekten çocuğunun doğumuna katkıda bulunduğunu, bir bakıma çocuğun doğumu-

nu yönettiğini hisseder. Bu da onun kendisini iyi hissetmesine, bu olayın ve acıların üstüne çıkabilmesine neden olur.

Bu durumda her şeyin kadının kafasına bağlı olduğunu anlıyorsunuz tabii. Bu bakımdan Sandra Stansfield ideal bir hasta sayılırdı. Solunum Metodu konusunda kafasında kuşkular yaratacak ne bir yakını, ne de arkadaşı vardı. Ayrıca iradeliydi ve bu yöntemi bir süre tartıştıktan sonra da bana inandı.

İlk seferinde, "Bu biraz da insanın kendisini hipnotize etmesine benziyor değil mi?" diye sordu.

Sevinerek bunu kabul ettim. "Tamam! Fakat bu yüzden bu metodun bir numara olduğunu düşünmemelisiniz! Çünkü böyle düşünürseniz, doğum sırasında başarılı olamazsınız."

"Hiç de öyle düşünmüyorum. Size büyük minnet duyuyorum. Bu yöntemi tam uygulayabilmek için gereken şekilde soluk almaya kendimi alıştıracağım... Buna çalışacağım Doktor McCarron."

Solunum Metodu onun için yaratılmıştı sanki. Bana çalışacağını söylediğine sadece gerçeği açıklamıştı. Ama bu arada Solunum Metodu onun kişiliğine de tam uygundu. Dünya yumuşak başlı kadın ve erkeklerle doludur. Bunlardan bazıları çok iyi insanlardır. Ama dünyada hayatlarının geminden yakalayarak bunu bildikleri gibi yönetmeyi isteyen kimseler de vardır. İşte Sandra Stansfield da onlardan biriydi.

Genç kadının Solunum Metodu'nu tam anlamıyla benimsediğini söylemekle durumu abartmıyorum. Onun parfüm sattığı büyük mağazada son gün başından geçenler de bu düşüncemi kanıtlıyor sanırım.

Genç kadının para kazanmasını sağlayan iş ağustos ortalarında sona erdi. Sandra sağlıklı, ince uzun bir kadındı. Bu ilk çocuğuydu tabii. Hangi doktora sorarsanız böyle bir kadında hamileliğin ilk dört beş, hatta altı ay belli olmayacağını söyler. Ama birden bir gün her şey belli olur.

Kadın eylülün ilk günü muayeneye geldi ve acı acı gülerek, "Sizin Solunum Metodu başka bir işe daha yaradı," dedi.

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Birine çok kızdığınızda ona kadar saymanıza gerek yok," diye cevap verdi. Ela gözleri pırıl pırıl parlıyordu. "Fakat siz böyle soluk alıp vermeye başlayınca insanlar çıldırdığınızı sanıyorlar."

Olanları ısrarıma gerek kalmadan anlattı. Her zamanki gibi son pazartesi sabahı da işe gitmişti. Fakat bu arada incecik duran vücut, o hafta sonu birden değişmişti. Yani Sandra Stansfield'ın hamile olduğu belliydi artık. Ya da onu bir süredir gözlemekte olan amiri kadın sonunda kuşkularının gerçek olduğu kanısına varmıştı.

Bayan Kelly adındaki kadın buz gibi bir sesle, "Öğle tatilinde seni odamda görmek istiyorum," dedi. Oysa daha önceleri bu kadın Sandra'ya dostça davranmıştı. Ona liseye giden iki çocuğunun resimlerini göstermiş, zaman zaman birbirlerine yemek tarifleri vermişlerdi. Bayan Kelly ona sık sık, "İyi bir gençle tanışmadın mı henüz?" diye sorardı. İşte şimdi o dostluktan da, yumuşaklıktan da eser yoktu o gün. Sandra Stansfield, "Bayan Kelly'nin odasına girdiğimde başıma ne geleceğini biliyordum," diye anlattı.

Daha önce pek yumuşak olan kadın sert bir tavırla konuştu. "Başın dertte."

Sandra Stansfield, "Evet," diye cevap verdi. "Bazı kimseler bu duruma böyle diyorlar."

Bayan Kelly'nin yanakları kıpkırmızı kesildi. "Kendini pek akıllı sanıp benimle böyle konuşmaya kalkma. Zaten karnının durumundan hiç de akıllı olmadığın belli."

Onları gözlerimin önünde canlandırabiliyordum. Ela gözlerini Bayan Kelly'ye diken Sandra sakin sakin bakıyordu. Gözlerini kaçırmıyor, ağlamıyor ve utandığını belirten bir şey yapmıyordu. Aslında o durumu, iki çocuğu, saygıdeğer bir kocası olan, yaşını başını almış kadından çok daha iyi anlamıştı sanırım.

Bayan Kelly acı acı söylendi. "Beni böyle aldattığın için hiç utanmadığını görüyorum!"

"Sizi hiçbir zaman aldatmadım. Bugüne kadar hamileliğimden hiç söz etmedik." Sonra adeta merakla Bayan Kelly'ye baktı. "Sizi nasıl aldattım acaba?"

Kadın, "Seni evime aldım!" diye bağırdı. "Seni yemeğe davet ettim. Sofrada oğullarımla oturdun." Tiksintiyle genç kadına baktı.

İşte o zaman Sandra öfkelendi. Bana ömründe hiç bu kadar kızmadığını anlattı. Sırrı anlaşıldığında bu tür bir tepkiyle karşılaşacağını düşünmüştü. Ancak sizin de bildiğiniz gibi, düşüncelerle gerçekler arasında bazen büyük fark vardır.

Sandra Stansfield kucağındaki ellerini kenetleyerek, "Eğer oğullarınızı baştan çıkardığımı ya da bunu yapmaya yeltendiğimi sanıyorsanız," dedi. "Dünyada sizin kadar pis kafalı biri daha olamaz."

Bayan Kelly yüzüne bir tokat atılmış gibi yerinde sallandı. Beti benzi attı. Sadece yanaklarının üstünde kırmızı lekeler kalmıştı. İki kadın parfüm numuneleriyle dolu ve çiçek kokan odada kötü kötü birbirlerini süzdüler. Bu bir an sürdü ama Sandra bunun kendisine çok uzun geldiğini söyledi.

Sonra Bayan Kelly bir çekmeceyi hışımla açarak krem rengi bir çek çıkardı. Buna işin sona erdiğini belirten pembe renkli bir fiş takılmıştı. Kadın ısırır gibi dişlerini göstererek konuştu. "Bu kentte yüzlerce namuslu kız iş ararken senin gibi bir orospuyu yanımızda tutmamıza gerek yok sanırım."

İşte o anda Sandra korkunç bir öfkeye kapıldı. Bir an sonra da Bayan Kelly'nin gözleri dehşetle büyüdü, ağzı açık kaldı. Ellerini kenetlemiş olan genç kadın sıktığı dişlerinin arasından soluyor ve "lokomotif" yapıyordu.

Bu komik bir hikâye değildi belki ama bu sahneyi gözlerimin önünde canlandırınca gülmeye başladım. Genç kadın da bana katıldı.

Sandra Stansfield gülmekten gözlerinden akan yaşları silerek, "Sadece bunu yapabildim," dedi. "Çünkü o anda uzanıp Bayan Kelly'nin masasındaki bütün parfüm şişelerini süpürerek,

halısız beton zemine fırlattığımı hayal ettim. Şişeler yere çarparak kırılıyor ve odayı korkunç bir kokuya boğuyordu. Bunu yapacaktım. Kimse de bana engel olamazdı. Sonra solumaya başladım ve her şey yoluna girdi. O çekle pembe fişi alarak kalkıp odadan çıkabildim. Bayan Kelly'ye teşekkür edemedim tabii. Hâlâ lokomotif yapıyordum."

Yine güldük, sonra genç kadın ciddileşti.

"Artık her şey geçti. Hatta Bayan Kelly'ye de biraz acıyorum. Bunu söylemem dik başlı olduğumu mu kanıtlar?"

"Hiç de değil. İnsanın kendisini böyle hissedebilmesi harika bir şey."

"Size son paramla aldığım şeyi göstereyim mi Doktor McCarron?"

"Evet, isterseniz gösterin."

Çantasını açarak küçük, yassı bir kutu çıkardı. "Bunu iki dolar vererek bir rehinciden aldım. Bütün bu kâbus boyunca işte o zaman utandım ve kendimi pis hissettim. Tuhaf değil mi?"

Kutuyu açarak içindekini görmem için masaya bıraktı. Gördüğüm şeye hiç şaşmadım. Bu altın bir halkaydı.

Genç kadın, "Gerekli olan her şeyi yapacağım," diye devam etti. "Bayan Kelly'nin 'namuslu' diye tanımlayacağı bir pansiyonda oturuyorum. Pansiyonun sahibi kadın iyi biri ve bana dostça davranıyor... Ama Bayan Kelly de öyleydi. Bu ara ev sahibesi pansiyondan çıkmamı söyleyebilir. İade etmesi gereken depozitodan söz edecek olursam da korkarım benimle alay etmeye kalkacaktır."

"Fakat Bayan Stansfield, bu yasalara karşı gelmektir. Bu kentte sizin sorunlarınıza çare bulacak avukatlar ve mahkemeler..."

Genç kadın sakin sakin, "Mahkemeler erkeklerin kulüplerine benzer," diye cevap verdi. "Oradakiler benim durumumda bir kadına anlayış göstermezler. Paramı belki alamam. İki durumda da onca masraf, sıkıntı ve tatsızlığa değmez. Kırk yedi dolar için bütün bunlara değmez. Henüz pansiyondan kovulmadım ve

belki de kovulmam. Ama bundan böyle her türlü olasılığı göze almalıyım."

Başını kaldırıp gözlerimin içine baktı. "Village'de bir yer gördüm. Gerekirse oraya taşınacağım. Üçüncü katta ama temiz. Hem kirası da kaldığım yerden beş dolar daha az." Kutudan yüzüğü aldı. "Mal sahibesi kadın bana odayı gösterirken bunu takmıştım."

Yüzüğü sol elinin dördüncü parmağına geçirirken farkına varmadan tiksintiyle yüzünü buruşturdu. "İşte. Şimdi ben Bayan Stansfield'ım. Kocam da Pittsburg-New York arasında çalışırken kazaya uğrayıp ölen bir kamyon sürücüsüydü. Fakat artık ben herkesle fingirdeyen bir sürtük değilim. Çocuğum da artık bir piç değil."

Bana baktığında yine gözlerinin dolduğunu gördüm. Sonra bir damla yaş yanağından süzüldü.

Üzülerek elini tutmak için masamın üstünden uzandım. "Lütfen... Lütfen, yapma Sandra." Eli buz gibiydi.

Avucumda duran elini çevirdi. Bu sol eliydi. Yüzüğe baktı ve acı acı gülümsedi. Sonra gözünden bir damla yaş daha aktı. Hepsi bu kadar.

"Hiçbir şeye inanmayan kimselerin sihir ve mucize dolu günlerin geride kaldıklarını söylemelerine nasıl inanırım Doktor McCarron? Onların yanıldıklarını düşünürüm değil mi? Bir rehinciden iki dolara bir yüzük alabilirseniz ve bu yüzük hem ahlaksızlığınızı, hem çocuğunuzun piçliğini yok ederse, buna mucize denilmez mi? Ucuz bir mucize."

"Bayan Stansfield... Sandra... Yardıma gereksinmen varsa... İzin verirsen... Yapabileceğim bir şey varsa..."

Elini avucumdan kurtardı. Belki sağ elini tutmuş olsaydım bunu yapmayacaktı. Ona âşık olmadığımı söyledim. Ama o anda kendisini sevebilirdim. Ona âşık olmak üzereydim. Belki de yüzük takılı olanı yerine sağ elini tutsaydım ve elini bir süre daha tutmama, ısıtmama izin verseydi, ona âşık olurdum.

"Siz iyi kalpli, anlayışlı bir erkeksiniz. Benimle bebeğim için de pek çok şey yaptınız... Sizin Solunum Metodunuz da bu pis yüzükten çok daha gerçek bir mucize. Hem bu sayede kasıtla tahribat yapmak suçundan hapse atılmadım değil mi?"

Kasa süre sonra çıkıp gitti. Ben de pencereye yaklaşarak 5. Bulvar'a doğru yürümesini seyrettim. Tanrım, o zaman kadına büyük bir hayranlık duydum! Çok genç ve narindi. Hamile olduğu da iyice belliydi. Fakat onda çekingenlikten eser yoktu. Yolun kenarından usulca geçmeye çalışmıyordu. Kaldırımda her türlü hakka sahipmiş gibi yürüyordu.

Genç kadın gözden kaybolunca masama döndüm. O sırada duvarda diplomamın yanına asılı olan camlı resme gözüm ilişti ve korkuyla titredim. Tüylerim diken diken oldu. Sadece gövdem değil, alnımın ve ellerimin üstünün bile buz gibi olduğunu hissettim. Hayatımda en korktuğum şey yüzünden boğulacak gibiydim. Güçlükle soluk alıyordum. Sanki olacakları o anda sezmiştim. Böyle şeylerin olup olamayacağı konusunda tartışmam. Bu tür şeylerin olduğunu bilirim. Çünkü benim başıma geldi. O sıcak eylül gününde olacağı anladım. Bir daha aynı şeyin olmaması için Tanrı'ya dua ediyorum.

O fotoğraf tıp fakültesini bitirdiğim gün annem tarafından çekilmişti. White Hastanesi'nin önünde, ellerimi kavuşturmuş, atlıkarıncaya binmeye gidecek olan bir çocuk gibi sevinçle sırıtıyordum. Sol tarafımda Harriet White'ın heykeli vardı. Heykel tam olarak çıkmamıştı ama yine de *Acı olmazsa huzur da olmaz; onun için acı çekerek ruhumuzu kurtarabiliriz* sözlerini görüyordum. Sandra Stansfield dört aydan kısa bir süre sonra çocuğunu doğurmak için hastaneye geldiğinde, babamın ilk karısının heykeli ve yazının tam altında anlamsız bir kaza yüzünden öldü.

Sandra Stansfield doğum sancıları başladığında yanında olmayacağımdan korktuğunu söylüyordu. Henüz sonbahardı ve Noel tatiline çıkarak kentten uzaklaşacağımı sanıyordu. Hem

Solunum Metodu'na önem vermeyen bir doktorun kendisini bayıltacağından ya da lokal anestezi için belkemiğine iğne yapacağından kuşkulanmaktaydı.

Onu elimden geldiğince yatıştırdım. Kentten ayrılmam için bir neden yoktu. Bayramlarda ziyaret edeceğim bir ailem de yoktu. Annem iki yıl önce ölmüştü. Geriye sadece Kaliforniya'daki hiç evlenmemiş teyzem kalmıştı. Zaten trene binmekten de hoşlanmıyordum.

"Kendinizi hiç yalnız hissettiniz mi?" diye sordu.

"Bazen. Genellikle çalışırken bunu düşünemem. Şimdi şunu alın." Evimin telefon numarasını yazdığım kâğıdı uzattım. "Sancılar başlayınca muayenehanemde yoksam beni bu numaradan ararsınız."

"Ah, bunu yapamam..."

"Solunum Metodu uygulamak istiyor musunuz? Yoksa bir doktorun lokomotif yaptığınızı görerek çıldırdığınızı sanmasını ve size eter vermesini mi istersiniz?"

Hafifçe güldü. "Peki. Beni inandırdınız."

Fakat sonbahar geçerken onun kafasının hiç de rahat olmadığını anladım. Pansiyoncu kadın evden çıkmasını istemiş ve bu yüzden Village'e taşınmıştı. Hatta orada bir tür iş de bulmuş, varlıklı sayılacak kör bir kadın hafif ev işi yapması ve kendine kitap okuması için onu tutmuştu. Yine Stratton ve Pearl Buck gibi yazarların romanlarını okuyordu. Âmâ kadın onun yerleştiği evin birinci katında oturuyordu.

Sandra Stansfield hamileliğinin son evresine giren sağlıklı kadınların çoğu gibi güzelleşmişti. Yanakları pembeleşmiş, yüzü pırıl pırıl parlıyordu. Ancak zaman zaman gözlerinin bulutlanır gibi olduğunu görüyordum. Konuştuğumuz zaman sorularıma geç cevap veriyordu. Bir kez hiç cevap vermeyince başımı kaldırdım ve gözlerinde tuhaf, hülyalı bir ifadeyle duvardaki resme baktığını gördüm. Yine tüylerim diken diken oldu. Üstelik sorumla hiç ilgisi olmayan yanıtı da büsbütün endişelenmeme yol açtı.

"Doktor McCarron, içimde bir his... güçlü bir sezgi var. Ben lanetlenmişim... öleceğime inanıyorum."

Saçma ve melodrama kaçan sözlerdi bunlar! Fakat baylar, o anda, "Evet, ben de aynı şeyi hissediyorum," dememek için kendimi güç tuttum. Böyle bir şey söyleyen bir doktorun araç gereçleriyle kitaplarını hemen satıp tesisatçılık ya da marangozluk gibi bir konuyla ilgilenmesi gerekirdi.

Ona bu tür duygulara kapılan ilk hamile kadının kendisi olmadığını ve sonuncusu da olmayacağını söyledim. Bu durumun çok yaygın olduğunu, hatta doktorların buna "Gölgeler Vadisi Sendromu" adını taktıklarını da ekledim.

Sandra Stansfield ciddi ciddi başını salladı. O gün ne kadar genç durduğunu ve karnının da ne denli kocaman olduğunu anımsıyorum. "Bunu biliyorum. Fakat hissettiğim şey bundan farklı... Çok garip... Sanki ileride bir şey yükseliyor ve üstüme geliyor. Bunu daha iyi anlatamayacağım. Saçma ama bu duygudan sıyrılamıyorum."

"Sıyrılmalısınız," dedim. "Bu hiç de iyi değil. Bebek için..."

Fakat yine benden uzaklaşmış, duvardaki resme bakıyordu.

"O kim?"

"Emlyn McCarron," diye şaka yapmaya çalıştım. Bunun zorlama olduğu belliydi. "İçsavaştan önce genç bir adamken çekilmiş bu resim."

"Yok, sizi tanıdım. O kadın kim? Eteğinden ve ayakkabılarından kadın olduğu belli. Kim o?"

"Adı Harriet White." İçimden, çocuğunu doğurmak için hastaneye geldiğinde ilk göreceğin yüz onunki olacak derken yine korkuyla ürperdim. "Onun taş yüzünü göreceksiniz."

"Peki o heykelin kaidesinde ne yazılı?" Transtaymış gibi gözleri sabitleşmişti.

"Bilmiyorum." diye yalan attım. "Latincem o kadar iyi değil."

O gece hayatımın en korkunç kâbusunu gördüm. Dehşet içinde uyandım. Evli olsaydım zavallı karımın ödünü patlatırdım sanırım.

Düşümde muayenehanemin kapısını açıyor ve Sandra Stansfield'ı görüyordum. Yine kahverengi biyeli şık beyaz elbisesi, kahverengi ayakkabıları ve biraz modası geçmiş şapkayı giymişti. Ama şapka göğüslerinin arasındaydı, çünkü başını ellerinde taşıyordu. Beyaz keten giysi kan içindeydi. Boynundan fışkıran kanlar tavanı lekeliyordu.

Sonra güzel ela gözlerini açtı. Bana baktı.

Kopmuş baş konuştu. "Ben lanetlendim. Lanetlendim. Acı çekmeden kurtuluş yok. Bu ucuz bir sihir ama başka bir şeyimiz de yok."

İşte o zaman haykırarak uyandım.

Çocuğun 10 Aralık'ta doğacağını düşünmüştüm. O tarih gelip geçti. Genç kadını 17 Aralık'ta muayene ettim. "Bence bu çocuk 1935 yılında doğacak ama sanırım Noel'den sonra dünyaya gelecek."

Sandra Stansfield bu sözlerimi de iyi niyetle kabul etti. Sonbaharda kapıldığı karamsarlıktan sıyrılmışa benziyordu. Ufak tefek iş yapması ve kitap okuması için onu tutan Bayan Gibbs adındaki kadın, eşine dostuna kısa süre önce kocasını kaybeden cesur genç dulun büyük bir kararlılık ve neşeyle geleceğe baktığını anlatmıştı. Âmâ kadının birkaç ahbabı da çocuğunu doğurduktan sonra ona evde iş verebileceklerini söylemişlerdi.

Genç kadın, "Verdikleri sözü onlara anımsatacağım," dedi. "Bunu bebek için yapacağım. Kendimi toparlayıp devamlı ve iyi bir iş bulana kadar bunu yapacağım. Bazen işin kötü bölümünün geride kaldığını düşünüyorum. Bu yüzden insanlara bakış açım da değişti. Kimi zaman, o zavallı kadıncağızı kandırdıktan sonra gece yatağında nasıl rahat yatabiliyorsun diye düşünüyorum. Sonra kendi kendime, durumu bilseydi o da tıpkı diğerleri gibi sana kapıyı gösterirdi diyorum. Fakat bütün bunlar yalan ve bu yalanın ağırlığını bazen kalbimde hissediyorum."

O gün ayrılmadan çantasından yaldızlı kâğıda sarılmış küçük bir paket çıkararak çekine çekine masama baktı. "Mutlu Noel'ler Doktor McCarron."

"Bunu yapmamalıydınız," diyerek çekmecemi açtım. Aldığım armağanı çıkardım. "Ama ben de yaptığıma göre..."

Bir an hayretle bana baktı. Sonra birlikte güldük. Üstünde yılanlı asa bulunan gümüş bir kravat iğnesi almıştı. Ben de bebeğin resimlerini yapıştırması için bir albüm almıştım. O kravat iğnesi hâlâ bende. Gördüğünüz gibi bu gece onu taktım baylar. Ama albüme ne olduğunu bilemeyeceğim.

Onu kapıya kadar geçirdim. Orada durup döndü. Ellerini omuzlarıma dayayarak ayaklarının ucunda yükseldi. Beni ağzımdan öptü. Dudakları serin ve sertti. Bu ateşli bir öpücük değildi ama bir kız kardeş ya da teyzeden beklediğiniz bir öpücük de değildi.

Hafifçe soluğunu tutarak, "Tekrar teşekkür ederim Doktor McCarron," diye mırıldandı. Yanakları pembe pembeydi ve ela gözleri pırıl pırıl parlıyordu. "Çok teşekkür ederim."

Biraz rahatsız olarak kendimi zorlayıp güldüm. "Sanki bir daha karşılaşmayacakmışız gibi konuşuyorsun Sandra." Sanırım ikinci kez onunla senlibenli konuşuyor ve ilk adını söylüyordum.

"Ah, yine karşılaşacağız. Bundan hiç kuşkum yok." Bunda haklıydı. Fakat son karşılaşmamızın korkunç koşullarını ikimiz de hayal edemezdik.

Sandra Stansfield'ın doğum sancıları Noel gecesinde başladı. Saat altıyı biraz geçmişti. O gün devamlı kar yağmıştı ve hava daha da soğumuştu. Sandra'nın iki saat sonra ciddi şekilde başlayan doğum sancıları arasında sokaklar tehlikeli şekilde buz tutmuştu.

Genç kadın ağır ağır aşağıya inerek birinci kattaki büyük, rahat dairede oturan Bayan Gibbs'in kapısını çaldı. İçeriye alınınca da telefonu kullanmak için izin istedi. Taksi çağıracaktı.

Bayan Gibbs telaşlandı. "Bebek mi şekerim?"

"Evet. Sancılar biraz önce başladı. Fakat hava berbat. Taksinin hastaneye gitmesi epey vakit alır."

Sandra Stansfield önce taksi çağırmak için telefon etti, sonra beni aradı. O sırada saat altı kırktı ve sancı düzenli şekilde yirmi dakikada bir gelmekteydi. Bana, "Her şeyi erken ayarlamaya çalışıyorum," dedi. "Bu pis hava yüzünden bebeğimi bir taksinin arka koltuğunda doğurmak istemem." Son derece sakindi.

Taksi gecikmiş ve Sandra'nın sancıları birden sıklaşmıştı. Tahminimden daha sıktı sancılar ama daha önce de söylediğim gibi iki doğum birbirine benzemezdi.

Taksi şoförü alacağı müşterinin doğum yapmak üzere olduğunu anlayınca onun kaygan merdivenden inmesine yardım etti. Her basamakta, "Aman dikkatli olun," diye uyarıyordu. Genç kadın yeni bir sancı geldiği için derin soluk almakla meşguldü ve bu yüzden başını sallamakla yetindi. Kar toz gibi havada uçuşuyordu. Taksinin tepesindeki sarı ışıklı işarete konan tanecikler eriyorlardı.

Bayan Gibbs daha sonra bana, "Genç şoför zavallı sevgili Sandra'dan daha telaşlıydı." diye anlattı. Belki bu da kaza nedenlerinden biriydi.

Diğer bir neden de kesinlikle Solunum Metodu'ydu.

Şoför taksiyi buz tutmuş yollardan geçiriyor, öteki arabalara çarpmamak için çok dikkatli davranıyor, kavşaklara yaklaşınca daha da yavaşlıyor ve ağır ağır hastaneye doğru gidiyordu.

Taksi şoförü ağır yaralanmamıştı, daha sonra kendisiyle hastanede konuştum. Adam, "Arka taraftan gelen sürekli derin soluklar telaşlanmama neden oldu," dedi. "İkide bir dikiz aynama göz atıyordum. Kadının fenalık geçirdiğini ya da ölmek üzere olduğunu sanıyordum. O kadın avaz avaz bağırsa, haykırsa, feryat etseydi bu kadar telaşlanmayacaktım. Çünkü bildiğim kadarıyla, doğum sancısı çeken kadınlar öyle yaparlar. Ona bir iki kez, 'Bir şeyiniz yok ya?' diye sordum. Cevap vermedi ama iyiyim der gibi başını salladı. Sonra yine derin derin solumaya devam etti."

Sandra hastaneye iki üç blok kala doğumun üçüncü evresine girdiğini anlamış olacaktı. Taksiye bineli bir saat olmuştu. Fakat buz tutmuş yollar yüzünden trafik sıkışmıştı. Ayrıca ilk kez ço-

cuk doğuran bir kadının bu kadar çabuk üçüncü evreye girebilmesi de şaşılacak gibiydi.

Şoför de onun soluklarının değiştiğini fark etmişti. Bana, "Kadın yaz günü sıcaktan bunalan bir köpek gibi soluyordu doktor," dedi.

O sırada sürücü ağır ağır ilerleyen arabalar arasında bir aralık görerek gaz pedalına dayandı. Artık White Hastanesi'nin yolu açıktı. Hastane iki blok kadar ötedeydi. Taksi şoförü, "O karının heykelini görebiliyordum," diye anlattı. Soluyan hamile müşteriden kurtulmak için yine gaza dayandı. Tekerlekler hızla buzların üstünde dönüyordu.

Ben hastaneye yürüyerek gittim. Tam bahçeye girdiğim sırada taksi de geldi. Yolların buz tuttuğunu ve araba sürmenin o kadar güçleştiğini fark etmemiştim. Sandra'nın hastaneye kabul edilmiş olduğunu sanıyordum. Genç kadın hazırlanan karta imzasını atmış olmalıydı. Onu çıkarıp odasına yatırmışlar ve şimdi sancılar düzgün aralıklarla gelmekteydi. Kısacası, onun hastanedeki odasında doğumun ikinci evresinde olduğunu sanıyordum.

Tam merdiveni çıkarken kapıcıların henüz kül dökmemiş oldukları buzlar bir arabanın farlarının ışığını yansıttılar. Başımı çevirip baktığımda olan oldu.

Sandra'nın taksisi hastaneye doğru gelirken Acil Yardım Servisi'nin rampasından bir ambulans ağır ağır çıktı. Taksi çok hızlı geliyordu. Sürücü birden paniğe kapılarak ani fren yaptı. Taksi buzda kaydı ve yan dönerken, yaklaşan ambulansın tepesindeki döner ışık olay yerini kırmızımsı bir renge boyadı. O anda Sandra Stansfield'ın yüzü de aydınlandı. Bu düşümde gördüğüm gözleri açık, kanlı yüzdü sanki. Kopmuş kafanın yüzü.

Adını bağırarak iki basamak indim. Fakat ayağım kaydı. Merdivenden düşerek serilip kaldım. Dirseğimi şiddetle bir basamağa vurmuştum. Kolum felç olmuş gibiydi. Ama bu arada nasıl olduysa siyah çantamı elimden bırakmamıştım. Olayın sonrasını kolum sancır, kulaklarım uğuldarken, yattığım yerden seyrettim.

Ambulans şoförü frene bastı fakat taşıt geri geri kayarak arkasını heykelin kaidesine çarptı. Yükleme kapısı açıldı. Neyse boş olan bir şey de ok gibi dışarıya fırladı ve yola kadar kayıp kaldı. Tekerleklerinin havada döndüğünü görüyordum. İki taşıt birbirine yaklaşırken, kaldırımdaki genç bir kadın bağırarak kaçmaya çalıştı. Fakat adımını atmasıyla buzda dengesini yitirerek yüzüstü yere yığılması bir oldu. Elindeki çanta da fırlayarak bir bovling topu gibi kaydı adeta.

Taksi sürücüsü telaşla direksiyonu toplamaya çalışıyordu. Harriet White'ın heykelinin yanından çıkan ambulans taksinin yanına şiddetle çarptı. Taksi bir kez döndü, sonra hızla kayarak heykelin kaidesine bindirdi. Üstünde TAKSİ yazılı tepedeki sarı ışıklı cam levha bomba gibi ses çıkararak dağıldı. Arabanın sol yanı kâğıt gibi bükülüverdi. Bir an sonra aracın sol yanının kalmamış olduğunu gördüm. Cam parçaları pırlanta gibi parlayarak buzların üstüne saçıldı. Hastam da bez bir bebek gibi arabanın arka sağ camından dışarıya uçtu.

Farkına varmadan ayağa kalkmışım. Telaşla basamakları inip koştum. Buzların üstünde yine kaydımsa da bu kez dengemi yitirmedim. Sadece Harriet White'ın çirkin heykelinin gölgesinde yatan Sandra'yı düşünüyordum. Genç kadın yan devrilmiş, ışığı hâlâ geceyi yer yer kızıla boyayan ambulanstan beş metre kadar ötedeydi. Onda bir gariplik vardı ama ne olduğunu anlayamıyordum. Ancak ayağım bir cisme çarparak sert bir ses çıkarınca aklım başıma gelir gibi oldu. O zaman durumu sezer gibi oldum. Ayağımı çarptığım şey, kaldırımdaki genç kadının çantası gibi kayıverdi. Kanlanmış, cam kırığı içinde kalmış saçları görünce vurduğum şeyin bir baş olduğunu anladım. O kazada Sandra Stansfield'ın kafası kopmuştu. Benim tekmeleyerek donmuş su oluğuna doğru attığım da onun kafasıydı işte.

İyice uyuşmuştum ama yine de ilerledim ve yüzüstü yatan vücudu çevirdim. Bunu yaparken olanca sesimle haykırmak geliyordu içimden. Ağzımı açtıysam da hiç sesim çıkmadı. Kadın hâlâ soluk alıyor, göğsü derin olmayan soluklarla kalkıp iniyor-

du. Kan içindeki önü açık mantosu ve elbisesinin üstüne konan karlar eriyordu. İnce, hafif bir ıslığı andıran solukları duyuyordum. Bir türlü kaynayamayan bir çay ibriği gibi sesler çıkıyordu. Bu sesin nedeni kadının kesilmiş soluk borusuna girip çıkan havaydı.

Kaçmayı istedim fakat gücüm yoktu. Onun yanında dizüstü buzlara çöktüm. Bir elimi ağzıma bastırmıştım. Bir an sonra onun elbisesinin etekleri arasından akan kanı fark ettim... Orada bir hareket vardı. Birden deliye döndüm. Bebeği kurtarmak için bir fırsat olduğunu anlamıştım.

Sanırım kadının elbisesini beline kadar sıyırırken gülmeye başladım. Çıldırmıştım galiba. Vücudu hâlâ sıcaktı. Bunu anımsıyorum... Vücudun soluklar yüzünden hareket ettiğini de anımsıyorum. Ambulansın sürücüsü başını tutmuş, sarhoş gibi yalpalayarak yaklaştı. Parmaklarının arasından kan sızıyordu.

Hâlâ gülüyor, hâlâ ellerimle araştırıyordum. Parmaklarım rahim ağzının iyice açılmış olduğunu hissetmişti.

Ambulans şoförü yuvalarından fırlayan gözlerle Sandra Stansfield'ın başsız vücuduna baktı. Bilmem cesedin hâlâ soluk aldığını fark etmiş miydi? Belki de buna sinirlerin neden olduğunu, vücudun son kez refleksler yüzünden hareket ettiğini sanmıştı. Eğer böyle bir şey düşündüyse uzun süre bir ambulansta çalışmasına olanak yoktu. Başı kesilen tavuklar bir süre ortalıkta dolaşabilirlerdi. Fakat insan vücudu bir iki kez sarsılır, sonra hareketsiz kalırdı.

Adama, "Ona bakmayı bırak ve bana bir battaniye getir!" diye çıkıştım.

Koşarak uzaklaştı fakat ambulansa doğru gitmedi. Times Meydanı'na doğru gidiyordu sanırım. Karın toz gibi yağdığı karanlık geceye dalarak gözden kayboldu. Ona ne olduğunu da hiç bilmiyorum. Ben yine nasılsa ölmemiş olan kadına döndüm. Bir an durakladıktan sonra paltomu çıkardım. Kalçalarını kaldırarak katladığım paltoyu altına soktum. Hâlâ lokomotif solunumu ya-

pan başsız cesedin hafif ıslığı andıran sesini duyuyordum. Bunu zaman zaman hâlâ düşlerimde duymaktayım.

Bütün bunların çok kısa bir süre içinde olduğunu da belirtmeliyim. Bana bu zaman çok uzun geldi ama o anda kafam inanılmayacak kadar hızlı çalışmaya başlamıştı. Hastaneden insanlar çıkarak ne olduğuna bakmak için koşuyorlardı. Arkamda bir kadın yolun hemen yanında duran kesik kafayı görünce bir çığlık attı.

Düşerken çantayı kaybetmediğime şükrediyordum, açıp içinden bir bisturi aldım. Kadının çamaşırlarını kesip çekerek çıkardım. O sırada ambulans sağlık memurunun yaklaştığını gördüm. Dört metre kadar açığımızda durdu. Hâlâ battaniye istediğim için ona bir göz attım. Fakat battaniyeyi ondan alamayacağımı anladım. Adam gözleri dışarıya uğramış, soluk alan cesede bakıyordu. Sonra yere dizüstü düşerek ellerini havaya kaldırdı. Dua etmek istediğinden eminim. Ambulans sürücüsü imkânsız bir şey gördüğünü fark etmemiş olabilirdi ama bu adam ne olduğunu anlamıştı ve bir an sonra bayıldı.

O gece çantama forseps koymuştum. Bunun nedenini de bilmiyordum. Üç yıldan beri, yani adını söylemek istemediğim bir doktor o belalı nesneyle yeni doğan bir bebeğin şakağını delip beynini zedelediğinden beri forseps kullanmamıştım. Çocuk o anda ölmüştü. Cesedi hemen yok etmişler, rapora ölü doğduğu yazılmıştı.

Ama nedense o gece forsepsim yanımdaydı.

Sandra Stansfield'ın vücudu kasıldı. Karın kasları taş gibiydi. Bebeğin tepesini gördüm bir an. Bu kanlıydı ve hafif hafif atıyordu. Demek bebek canlıydı. Kesinlikle canlıydı.

Taşlaşan karın gevşedi. Çocuğun tepesi görünmez oldu. Arkamdan bir ses, "Ne yapabilirim doktor?" dedi.

Orta yaşlı bir hemşire bana yaklaşmıştı. Mesleğimizin belkemiği sayılan türden bir kadındı. Yüzü bembeyaz kesilmişti, soluk alan kafasız cesede bakarken dehşete kapıldığı belliydi. Ama yine de şok geçirmeyecek kadar güçlü bir iradeye sahipti.

Kısaca, "Bana bir battaniye getir," diye emrettim. "Bir şansımız var sanırım." Onun arkasından merdivende duran ve yaklaşmayı istemeyen iki düzine kadar hastane görevlisini de fark ettim. Onlar olayın ne kadarını görmüşlerdi? Bunu bilmeme olanak yoktu. Sadece bu olaydan sonra çoğu günlerce bana yaklaşmadı. Bazıları benim yanıma bir daha uğramadı. Yardım eden hemşire dahil hiçbiri de bu olaydan söz etmedi.

Kadın dönerek merdivene doğru gitti.

Arkasından seslendim. "Hemşire, vakit yok! Battaniyeyi ambulanstan al. Bebek şimdi geliyor."

Kadın dönüp altı lastik beyaz ayakkabılarıyla karlara basarak ambulansa gitti. Ben de Sandra Stansfield'a döndüm.

Lokomotif soluklar hafifleyecek yerde hızlanmış, vücut yeniden kasılmıştı. Yine bebeğin tepesini gördüm. Bunun gözden kaybolmasını bekledim. Ama bu kez kaybolmadı. Bebek geliyordu. Forsepse gerek kalmamıştı. Bebek hızla geldi. Onu ellerime alırken üstüne incecik kar yağıyordu. Onun erkek olduğunu gördüm. Karanlık, buz gibi gece annesinin son ısısını da alıp götürürken bebekten yükselen buharı fark ettim. Kan içindeki yumrukları hafifçe kımıldadı. Sonra ince bir sesle bağırdı.

Avaz avaz, "Hemşire!" diye haykırdım. "Poponu kaldır kaltak!" Böyle konuşmaya hiç hakkım yoktu. Fakat o anda Fransa'daydım ve birkaç saniye sonra mermiler kafalarımızın üstünden ıslık çalarak geçmeye başlayacaktı. Makineliler korkunç sesler çıkararak çalışırken Almanlar karanlıkların içinden koşarak çıkacaklar, çamurlarda kayarak küfrederek öleceklerdi.

O anda adamlar gözlerimin önünde dönüp devriliyorlardı. Ucuz mucize diye düşündüm. Fakat sen haklısın Sandra. Bütün sahip olabildiğimiz de bu işte... O anda aklımı yitirmek üzereydim.

"HEMŞİRE, TANRI AŞKINA!"

Bebek yine bağırdı. Ne kadar hafif ve acıklı bir sesti. Sonra sesi çıkmaz oldu. Vücudundan yükselen buhar iyice hafiflemişti. Ağzımı yüzüne dayadım. Kan ve plasentanın kokusunu duy-

dum. Sonra ağzımı dayayarak soluk alıp verdim. Yine göğsünün kımıldadığını ve soluk almaya başladığını hissettim. O sırada elinde battaniyelerle hemşire yanımda belirdi. Elimi uzattım.

Battaniyeyi bana verecekken geriledi. "Doktor, ya... ya o bir canavarsa? Bir tür canavarsa?"

"Bana battaniyeyi ver," diye emrettim. "Kıçına tekmeyi yemeden battaniyeyi ver çavuş."

Kadın sakin sakin, "Peki doktor," diye mırıldandı. Bazen hiç gayret etmeden bizi anlayabilen kadınlardan Tanrı razı olsun. Bana battaniyeyi verdi. Çocuğu buna sarıp uzattım.

"Onu düşürecek olursan, sana kolundaki şeritleri yediririm çavuş."

"Evet doktor."

"Bu pis, ucuz bir mucize çavuş. Fakat Tanrı bize sadece bu kadarını bıraktı."

"Evet doktor."

Onun yarı yürüyerek, yarı koşarak hastaneye doğru gittiğini gördüm. Basamaklara toplananlar da hemen açılıp ona yol verdiler. O zaman ayağa kalkıp gerileyerek cesetten uzaklaştım. Onun solukları da bebeğinki gibiydi. Soluk alıyor... duruyor... yine soluk alıyor... yine soluğu kesiliyordu.

Böyle gerilerken ayağım bir şeye çarptı. Döndüm. Çarptığım onun kafasıydı. Nereden geldiğini bilemediğim bir emre uyarak bir dizimin üstüne çöküp başı çevirdim. Gözleri açıktı. Hayat dolu, kararlı gözler açıktı. Biliyor musunuz, o anda beni görüyordu.

Dudakları aralıktı ama dişleri kenetlenmişti. Dişlerin arasından soluduğunu ve lokomotif yaptığını duydum. Gözleri hareket etti. Beni daha iyi görebilmek için hftifçe sola doğru kaydı. Dudakları açıldı. Dört kelime söyledi. "Teşekkür ederim Doktor McCarron."

Bu sözleri duydum ama ağzından değil. Ses beş metre kadar öteden gelmişti. Yani ses tellerinden gelmişti. Sesleri biçimlendirip söz haline sokmamız için gerekli olan dili, dudakları ve dişleri burada olduğu için kelimeler pek düzgün değildi. Ama ben

o on bir heceyi kesinlikle duymuştum. "Teşekkür ederim, Doktor McCarron."

"Bir şey değil Bayan Stansfield. Bir oğlunuz oldu."

Dudakları yine kımıldadı. Arkamda cesedin olduğu yerden hafif, varla yok arası bir ses geldi. "Oooğğğğlann..."

Gözlerindeki kararlılık kayboldu. Artık bana değil geride kalan bir şeye, belki de simsiyah gökyüzüne bakıyordu. Sonra gözleri kapandı. Yine lokomotife başladı... Kısa süre sonra o da kesildi. Artık soluk almıyordu. Her şey sona ermişti. Hemşire olayın bir bölümünü görmüştü. Sağlık memuru da bayılmadan önce birazına tanık olmuştu. Basamaklara toplananlar da bir şeyden kuşkulanmış olabilirlerdi. Fakat artık her şeyin bittiğinden emindim. Orada sadece korkunç bir kazanın artıkları kalmıştı... ve içeride de yeni doğmuş bir bebek vardı.

Başımı kaldırıp Harriet White'ın heykeline bir göz attım. O hâlâ orada durmuş, sabit gözlerle karşıdaki Madison Square Garden'a doğru bakıyordu. Sanki orada hiçbir şey olmamıştı. Sanki bu kadar anlamsız ve acımasız bir dünyada böyle kararlılığın bir değeri yoktu... Daha da kötüsü, belki de bu kararlılık tek anlam taşıyan, tek değerli olan şeydi.

Orada karların arasında, genç kadının kopmuş kafasının önünde diz çökerek ağladığımı anımsıyorum. Ben öyle ağlarken bir stajyer doktorla iki hemşirenin ayağa kalkmama yardım ettiklerini ve beni içeriye götürdüklerini anımsıyorum.

McCarron'un piposu sönmüştü.

Kocaman çakmağıyla yeniden yakarken biz hiç ses çıkarmadan öylece oturduk. Dışarıda rüzgâr uluyor, inliyordu. Doktor çakmağını kapatıp başını kaldırdı. Bizi hâlâ orada gördüğü için biraz şaşırmışa benziyordu.

"Hepsi bu kadar," dedi. "Böyle bitti! Ne bekliyorsunuz? Gökten inerek ateş yağdıran arabalar mı?" Alaylı bir tavırla dudak büküp bir an düşündü. "Kadının cenaze masraflarını cebimden verdim. Anlayacağınız hiç kimsesi yoktu." Hafifçe gülümsedi

birden. "Hayır... hemşirem Ella Davidson vardı. O da yirmi beş dolar vermekte ısrar etti. Oysa aslında onun için yirmi beş dolar çok büyük paraydı. Yani bunu vermek maddi durumunu sarstı. Fakat Davidson ısrar ettiği zaman karşı konulmazdı..." Omuz silkerek yine hafifçe güldü.

Birden dayanamayarak konuştum. "O solukların refleks olmadığından eminsiniz değil mi?"

McCarron istifini bozmadı. "Kesinlikle eminim. Kasların ilk sertleşmesi refleks olabilirdi. Fakat çocuğu birkaç saniyede değil birkaç dakikada doğurdu. Hem bazen düşünüyorum... Çocuğu doğurmak için gerekseydi daha fazla da dayanabilirdi. Tanrıya şükürler olsun, buna gerek kalmadı."

Johansson da, "Bebek ne oldu?" diye sordu.

McCarron piposunu içiyordu. "Onu evlat edindiler. Bildiğiniz gibi, o günlerde bile evlat edinme kayıtları mümkün olduğu kadar gizlenirdi."

Johansson, "Öyle ama ya bebek ne oldu?" diye ısrar etti.

McCarron aksi aksi güldü. "Sen de bir şey tutturdun mu, asla vazgeçmezsin."

Johansson başını salladı. "Öyle. Bazı kimseler bunu anlayana kadar epey zarar gördüler. Bebek ne oldu?"

"Hikâyemi buraya kadar dinlediğinize göre, çocuğa ne olduğunu merak ettiğimi de anlamışsınızdır. Çünkü onun doğması için elimden geleni yapmıştım. Çocuğun izini kaybetmedim. Hâlâ onunla uzaktan ilgileniyorum. Genç bir adamla karısı vardı. Onlara Harrison adını vereceğim. Asıl adlarına yakın bu. Maine'de oturuyorlardı, çocukları olmuyordu. Bu yüzden Sandra Stansfield'ın oğlunu evlat edindiler... Ona bir ad verdiler. John diyelim. John ismi uygun değil mi?"

Piposunu içecek oldu ama yine sönmüştü. Stevens'ın arkamda bir yerde olduğunun farkındaydım. Oralarda bir yerde paltolarımız bizi bekliyordu. Kısa süre sonra paltolarımızı giyecek ve eski yaşantılarımıza dönecektik. McCarron'un da dediği gibi, bu yılki hikâye de bitmişti.

"O gece doğurttuğum çocuk şimdi bu ülkenin en ünlü üniversitelerinden birinin İngiliz Dili Fakültesi'nin başında." McCarron ekledi. "Henüz kırk beşine basmadı. Genç bir adam sayılır. Belki ileride bir gün o üniversitenin dekanı da olur. Bundan hiç kuşkum yok. Yakışıklı, zeki ve hoş bir insan. Bir keresinde bir bahane bularak onunla fakülte kulübünde yemek yedim. O gece dört kişiydik. Az konuştum ve onu inceleme fırsatı buldum. Onda annesinin kararlılığı... ve annesinin ela gözleri var."

3

Stevens her zaman yaptığı gibi paltoları tuttu. Herkese mutlu Noel'ler diledi, cömertliklerinden dolayı teşekkür etti. Ben sona kalmayı başarmıştım. Stevens hiç şaşkınlık göstermeden bana bakarken, "İtirazın yoksa bir soru sormak istiyorum," dedim.

Hafifçe gülümsedi. "Sormanız gerekiyor herhalde. Noel soru sormak için iyi bir zamandır."

Sol tarafımızdaki bir koridorda büyük bir saat tatlı sesler çıkararak çaldı. Ben o koridora hiç girmemiştim. Burnuma eski deri, parke cilası ve Stevens'ın tıraş losyonunun kokusu geliyordu. Losyonun kokusu diğerlerinden daha hafifti.

Dışarıda fırtına şiddetlenirken Stevens mırıldandı. "Yalnız fazla soru sormanızın uygun olmayacağını da belirtmeliyim. Yani buraya gelmeye devam etmek istiyorsanız fazla soru sormamalısınız."

"Bazı kimselerin fazla soru sordukları için bir daha buraya alınmadıklarını mı söylemek istiyorsun?" Aslında düşüncemi başka türlü anlatmak istemiştim ama ancak bu kadarını başarabilmiştim.

"Hayır." Stevens'ın sesi her zamanki gibi nazik ve yumuşaktı. "Sadece onlar bir daha gelmemeyi uygun buldular."

Onun bakışlarına karşılık verirken birden sırtımın ürperdiğini hissettim. Sanki görünmeyen, kocaman, soğuk bir el belkemiğime dayanmıştı. Bir gece üst kattan gelen sürünme sesini ve

çarpan şeyi anımsadım. O anda yine pek çok kez olduğu gibi aslında bu evde kaç oda olduğunu merak ettim.

"Hâlâ sorunuz varsa şimdi sorun Bay Adley. Vakit geç oldu ve..."

"Ve sen de trenle uzunca bir yolculuk yapacaksın değil mi?" dedim. Fakat Stevens ifadesiz gözlerle bana bakıyordu. "Pekâlâ. Bu kütüphanedeki bazı eserleri hiçbir yerde bulamadım. New York Genel Kütüphanesi'nde bile yok. Eski kitap satanlar bunların adlarını bile duymamışlar. Bu romanların adı kataloglara da girmemiş. Küçük salondaki bilardo masası Nord. Böyle bir markayı ömrümde duymadım. Bu yüzden Marka Kayıt Komisyonu'na telefon ettim. İki Nord buldular. Biri ski, diğeri tahta mutfak araç gereçleri yapıyor. Üstteki odada bir Steafront müzik dolabı var. Oysa sözünü ettiğim komisyonda Steafront adını duyan bile yok."

"Sorunuz nedir Bay Adley?"

Sesi her zamanki gibi yumuşaktı ama gözlerinde birden korkunç bir şey belirmişti... Hayır, doğru söylemem gerekirse, bu sadece gözlerinde de değildi. Bulunduğum yerde, çevremde, bu havada dehşet veren bir şey vardı. Sol taraftaki koridordan gelen tik taklar artık güzel bir duvar saatinin takırtıları değildi. Bunlar bir idam mahkûmunun darağacına götürülmesini seyreden bir celladın sabırsız sabırsız ayağını yere vururken çıkardığı seslerdi. Artık cila ve deri kokusu da bana kötü geliyordu. Fırtına iyice şiddetlendiği sırada birden ön kapının hızla açılacağını ve dışarıda 35. Cadde yerine, eğri büğrü ağaçların yükseldiği kupkuru topraklar üstünde batmakta olan kan kırmızısı renginde çift güneşi göreceğimi sandım. Yani orada bildiğim caddeyi değil Clark Ashton Smith'in korkunç tablolarından birini bulacaktım.

Stevens ne sormak istediğimi biliyordu. Bunu gri gözlerinden okuyordum.

Ona, "Bütün bu bilinmeyen şeyler nereden geliyor?" diye sormayı arzulamıştım. "Ah, senin nereden geldiğini biliyorum Stevens. Evet, X boyutu vurgusuyla konuşmuyorsun. Tam anlamıyla Brooklyn vurgusu bu. Ama nereye gidiyorsun? Gözlerine

zamanla ilgisi olmayan o anlamı veren nedir? Nasıl olup da hiç yaşlanmıyorsun? Ve Stevens... ŞU ANDA BİZ NEREDEYİZ?"

Ama bunları söyleyemedim. Stevens ise hâlâ sorumu bekliyordu.

Ağzımı açtım. Sadece, "Üst katta fazla oda var mı?" diyebildim.

Gözlerini gözlerimden hiç ayırmadan cevap verdi. "Evet efendim. Pek çok oda var. Bir insan orada kaybolabilir. Zaten orada kaybolanlar da oldu. Bazen bana o odalarla koridorların ucu bucağı yokmuş gibi geliyor. Kilometrelerce yürüseniz bile sonu yok sanki."

"Ya girişlerle çıkışlar?"

Kaşlarını hafifçe kaldırdı. "Ah evet. Giriş ve çıkışlar."

Bekledi ama yeteri kadar sorduğumu düşünüyordum. Belki de beni deli edebilecek bir şeyin kenarına gelmiştim.

"Teşekkür ederim Stevens."

"Tabii efendim," Paltomu tuttu, ben de giydim.

"Yine hikâyeler olacak mı?"

"Burada daima başka hikâyeler vardır efendim."

O gecenin üstünden epey zaman geçti. O günden bugüne kadar da anılarımda bir değişiklik olmadı. O konuda daha iyi şeyler düşünmeye başlamadım. Zaten benim yaşıma gelen insanlarda genellikle bunun tersi doğrudur. Hâlâ Stevens kalın meşe kapıyı açtığında, çift güneşin aydınlattığı, yabancı, kurak toprakları göreceğimi sanarak korktuğumu anımsıyorum. O yabancı dünyada güneş battığında, etrafı sözü edilmemesi gereken bir karanlık sarıyordu. Bu karanlık bir saat veya on saat ya da on bin yıl sürüyordu. Bunu açıklayacak durumda değilim ama böyle korkunç bir dünyanın var olduğundan eminim. Emlyn McCarron başı kopan Sandra Stansfield'ın soluk aldığından nasıl eminse, ben de bu korkunç dünyanın varlığından öyle eminim.

O geçmek bilmeyen anda kapının açılacağını ve Stevens'ın beni o dünyaya iteceğini, sonra kapının arkamdan çarparak kapanacağını düşündüm. O kapı sonsuza dek kapalı kalacaktı.

Fakat kapı açıldığında 35. Cadde'yle köşede durmuş egzozundan dumanlar çıkaran taksiyi gördüm. O anda beni adeta bitkinleştiren bir rahatlık duydum.

Stevens, "Evet, daima başka hikâyeler vardır," diye yineledi. "İyi geceler efendim."

Daima başka hikâyeler vardır.

Gerçekten böyleydi hep. Ve yakında bir gün belki ben de size bir hikâye anlatırım.

SON